

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

METŲ ATASKAITA 2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

2011

METŲ ATASKAITA
2011

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

METŲ ATASKAITA 2011

Visuose 2012 m.
ECB leidiniuose
naudojamas
50 eurų banknoto
motyvas.

© Europos centrinis bankas, 2012 m.

Adresas

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurtas prie Maino
Vokietija

Pašto adresas

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurtas prie Maino
Vokietija

Telefonas

+49 69 1344 0

Internetas

<http://www.ecb.europa.eu>

Faksas

+49 69 1344 6000

Visos teisės saugomos.

*Leidžiama perspausdinti švietimo ir
nekomerciniais tikslais, jei nurodomas
šaltinis.*

Nuotraukos:

Andreas Böttcher

Europos Centrinis Bankas / Robert Metsch

ISOCHROM.com

*Šiame leidinyje paskutiniai statistikos
duomenys pateikti 2012 m. kovo 2 d.*

ISSN 1830-2971 (online)

TURINYS

ĮŽANGINIS ŽODIS

I SKYRIUS

EKONOMINĖ RAIDA IR PINIGŲ POLITIKA

I PINIGŲ POLITIKOS SPRENDIMAI

1 intarpas Nestandartinės priemonės 2011 m.

2 PINIGŲ APLINKOS, FINANSŲ IR EKONOMIKOS RAIDA

2.1 Pasaulio makroekonominė aplinka

2.2 Pinigų ir finansų raida

2 intarpas Pinigai ir kreditas – rodikliai, iš anksto įspėjantys apie turto kainų neatitikimus

3 intarpas Naujaisi euro zonos finansinės ataskaitos pokyčiai

4 intarpas TARGET2 grynųjų operacijų šrautai Eurosistemoje pablogėjus sąlygoms pinigų rinkoje

5 intarpas Neramumai euro zonos valstybių skolinimosi rinkose ir jų pasklidimas po finansų sektorių 2011 m.

2.3 Kainų ir sąnaudų raida

6 intarpas Žaliavų kainų raida ir infliacija pagal SVKI euro zonoje: didėjimo palyginimas

2.4 Produkcijos, paklausos ir darbo rinkos pokyčiai

7 intarpas Darbo rodiklių koregavimasis euro zonoje ir JAV prasidėjus krizei

2.5 Fiskalinė raida

8 intarpas Valdžios sektoriaus finansinis turtas ir įsipareigojimai euro zonoje

7 3 EKONOMINĖ IR PINIGŲ APLINKOS RAIDA EURO ZONAI NEPRIKLAUSANČIOSE ES VALSTYBĖSE NARĖSE 69

2 SKYRIUS

14 CENTRINIŲ BANKŲ OPERACIJOS IR VEIKLA

14 I PINIGŲ POLITIKOS OPERACIJOS, UŽSIENIO VALIUTOS OPERACIJOS IR INVESTICINĖ VEIKLA 78

1.1 Pinigų politikos operacijos 78

1.2 Užsienio valiutos operacijos ir operacijos su kitais centriniais bankais 85

1.3 Investicinė veikla 86

28 2 MOKĖJIMO IR VERTYBINIŲ POPIERIŲ ATSISKAITYMO SISTEMOS 88

2.1 Sistema TARGET2 88

2.2 TARGET2-Securities 89

2.3 Atsiskaitymo už įkaitą tvarka 91

3 BANKNOTAI IR MONETOS 93

3.1 Banknotų ir monetų apyvarta 93

3.2 Banknotų padirbinėjimas ir padirbinėjimo prevencija 94

3.3 Banknotų išleidimas ir gamyba 95

4 STATISTIKA 97

4.1 Nauja ir išsamesnė euro zonos statistika 97

4.2 Kitos statistikos plėtojimas 97

5 EKONOMINIAI TYRIMAI 99

5.1 Tyrimų prioritetai ir pasiekimai 99

5.2 Supažindinimas su tyrimų rezultatais: leidiniai ir konferencijos 99

6 KITOS UŽDUOTYS IR VEIKLA 101

6.1 Piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymasis 101

6.2 Patariamiosios funkcijos 101

9 intarpas Centrinio banko nepriklausomumas Vengrijoje 103

6.3 Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas	105	5 SKYRIUS	
6.4 Eurosistemos atsargų valdymo paslaugos	106	TARPTAUTINIAI KLAUSIMAI	
3 SKYRIUS		1 SVARBIAUSI TARPTAUTINĖS PINIGŲ IR FINANSŲ SISTEMOS POKYČIAI	138
FINANSINIS STABILUMAS, UŽDAVINIAI, SUSIJĘ SU ESRV, IR FINANSINĖ INTEGRACIJA		2 BENDRADARBIAVIMAS SU NE ES ŠALIMIS	140
1 FINANSINIS STABILUMAS	110	6 SKYRIUS	
1.1 Finansinio stabilumo stebėjimas	110	IŠORĖS KOMUNIKACIJA IR ATSKAITOMYBĖ	
1.2 Susitarimai dėl finansinio stabilumo	112	1 ATSKAITOMYBĖ IR KOMUNIKACIJOS POLITIKA	144
2 UŽDAVINIAI, SUSIJĘ SU EUROPOS SISTEMINĖS RIZIKOS VALDYBOS VEIKLA	114	2 ATSKAITOMYBĖ EUROPOS PARLAMENTUI	145
2.1 Institucinė sistema	114	3 KOMUNIKACIJOS VEIKLA	147
2.2 Analitinė, statistinė, logistinė ir organizacinė pagalba ESRV	114	7 SKYRIUS	
10 intarpas ECBS makrolygio rizikos tyrimų tinklas	115	INSTITUCINĖ STRUKTŪRA IR ORGANIZACIJA	
3 FINANSINIS REGULIAVIMAS IR PRIEŽIŪRA	118	1 SPRENDIMUS PRIIMANTYS ORGANAI IR BENDRASIS ECB VALDYMAS	152
3.1 Bankai	118	1.1 Eurosistema ir Europos centrinių bankų sistema	152
3.2 Vertybiniai popieriai	119	1.2 Valdančioji taryba	153
3.3 Apskaita	120	1.3 Vykdomoji valdyba	153
4 FINANSINĖ INTEGRACIJA	121	1.4 Bendroji taryba	155
5 MOKĖJIMO SISTEMŲ IR RINKOS INFRASTRUKTŪRŲ PRIEŽIŪRA	125	1.5 Eurosistemos ir ECBS komitetai, Biudžeto komitetas, Žmogiškųjų išteklių konferencija ir Eurosistemos IT stebėjimo komitetas	157
5.1 Didelės vertės mokėjimo sistemų ir infrastruktūrų paslaugų teikėjai	125	1.6 Bendrasis valdymas	158
5.2 Mažmeninių mokėjimų sistemos ir mokėjimo priemonės	127	2 ORGANIZACINĖ RAIDA	162
5.3 Vertybinių popierių ir išvestinių finansinių priemonių tarpuskaitymas	127	2.1 Žmogiškųjų išteklių valdymas	162
4 SKYRIUS		2.2 Darbuotojų santykiai ir socialinis dialogas	163
EUROPOS KLAUSIMAI		2.3 ECBS socialinis dialogas	163
1 POLITIKA IR INSTITUCINIAI KLAUSIMAI	132	2.4 Eurosistemos pirkimų koordinavimo biuras	164
2 ES ŠALIŲ KANDIDAČIŲ RAIDA IR SANTYKIAI SU JOMIS	135	2.5 Naujos ECB patalpos	164
		2.6 Aplinkosaugos klausimai	165
		2.7 Informacinių technologijų paslaugų valdymas	165

ECB METINĖS FINANSINĖS ATASKAITOS

2011 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų vadovybės ataskaita	168
2011 m. gruodžio 31 d. balansas	172
2011 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų pelno (nuostolio) ataskaita	174
Apskaitos politika	175
Pastabos dėl balanso	180
Pastabos dėl pelno (nuostolio) ataskaitos	194
Nepriklausomo auditoriaus išvada	199
Pastaba dėl pelno (nuostolio) paskirstymo	200
Eurosistemos konsoliduotas balansas 2011 m. gruodžio 31 d.	202

PRIEDAI

ECB PRIIMTI TEISINIAI DOKUMENTAI	206
---	------------

ECB PRIIMTOS NUOMONĖS	209
------------------------------	------------

EUROSISTEMOS PINIGŲ POLITIKOS PRIEMONIŲ CHRONOLOGIJA	216
---	------------

ECB KOMUNIKACIJOS, SUSIJUSIOS SU LIKVIDUMO TEIKIMU, APŽVALGA	219
---	------------

ECB RENGiami LEIDINIAI	220
-------------------------------	------------

ŽODYNAS	221
----------------	------------

SANTRUMPOS

ŠALYS

BE	Belgija
BG	Bulgarija
CZ	Čekija
DK	Danija
DE	Vokietija
EE	Estija
IE	Airija
GR	Graikija
ES	Ispanija
FR	Prancūzija
IT	Italija
CY	Kipras
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Liuksemburgas
HU	Vengrija
MT	Malta
NL	Nyderlandai
AT	Austrija
PL	Lenkija
PT	Portugalija
RO	Rumunija
SI	Slovėnija
SK	Slovakija
FI	Suomija
SE	Švedija
UK	Jungtinė Karalystė
JP	Japonija
US	Jungtinės Amerikos Valstijos

KITOS

BVP	bendrasis vidaus produktas
EBI	Europos bankininkystės institutas
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtos organizacija
ECB	Europos centrinis bankas
ECBS	Europos centrinių bankų sistema
EDPPI	Europos draudimo ir profesinių pensijų institutas
EEE	Europos ekonominė erdvė
EPS	Ekonominė ir pinigų sąjunga
ES	Europos Sąjunga
ESS95	Europos sąskaitų sistema 1995
EUR	euro valiuta
EVPRI	Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija
GKI	gamintojų kainų indeksas
NCB	nacionalinis centrinis bankas
PFI	pinigų finansinė institucija
SVKI	suderintas vartotojų kainų indeksas
TAB	Tarptautinių atsiskaitymų bankas
TDO	Tarptautinė darbo organizacija
TVF	Tarptautinis valiutos fondas
VKI	vartotojų kainų indeksas

Remiantis Bendrijos praktika, ES valstybės narės šioje ataskaitoje išvardytos abėcėlės tvarka pagal šalių pavadinimus nacionalinėmis kalbomis.

Jeigu nenurodyta kitaip, visos nuorodos šioje ataskaitoje į Sutarties straipsnių numerius rodo numeraciją, galiojančią nuo tada, kai 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojo Lisabonos Sutartis.

IŽANGINIS ŽODIS

Dėl sudėtingų ekonominių ir finansinių sąlygų 2011 m. buvo išskirtiniai. Tokiomis aplinkybėmis Europos Centrinis Bankas nuolat stengėsi užtikrinti stabilumą ir pasitikėjimą. Tai patvirtina faktas, kad trumpojo ir vidutinio laikotarpių infliacijos lūkesčiai toliau atitiko Valdančiosios tarybos tikslą užtikrinti nedidelę infliaciją, kuri vidutiniu laikotarpiu būtų artima 2 %; turint omenyje nepalankius pokyčius, tai vertintina kaip puikus rezultatas ir didelio pasitikėjimo ECB vykdoma pinigų politika ženklas.

2011 m. kainų pokyčiams didelę įtaką darė kilusios energijos ir žaliavų kainos, o tai lėmė aukštą infliacijos lygį. Apskritai vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI, buvo 2,7 %. Metų pradžioje euro zonoje toliau vyko ekonomikos atsigavimas, jį skatino auganti pasaulio ekonomika ir didėjanti vidaus paklausa. Kartu 2011 m. pradžioje sparčiai didėjo bendroji infliacija ir, kaip rodo ekonominė analizė, ėmė augti rizika dėl infliacijos prognozių. Esant gausiam piniginiam likvidumui, kuris mažino didėjančių kainų daromą poveikį, pinigų kiekio

augimo tempas atsigavo. Siekdama užtikrinti, kad būtų palaikomas kainų stabilumas, 2011 m. balandžio ir liepos mėn. Valdančioji taryba po 25 bazinius punktus padidino pagrindines ECB palūkanų normas, kurios beveik dvejus metus buvo labai mažos.

Rinkos dalyviams nerimaujant dėl valstybės finansų raidos keliose euro zonos šalyse, nuo liepos vidurio išaugo įtampa finansų rinkose. Dėl to sugriežtėjusios finansavimo sąlygos ir sumažėjęs pasitikėjimo ekonomika rodiklis, kartu ir sumažėjusi pasaulinė paklausa 2011 m. antrąjį pusmetį neigiamai paveikė ekonomikos aktyvumą euro zonoje. 2011 m. realusis BVP iš viso padidėjo 1,4 %. Finansų rinkų nepastovumas kartu su spaudimu bankams mažinti finansinį svertą paveikė pinigų augimą – 2011 m. pabaigoje jis sulėtėjo. Bendras pinigų augimo tempas vis dar buvo lėtas. Atsižvelgusi į tai, lapkričio ir gruodžio mėn. Valdančioji taryba pagrindines ECB palūkanų normas sumažino iš viso 50 bazinių punktų.

Gilėjant valstybių išiskolinimo krizei ir didėjant jos poveikiui bankų sektoriui, 2011 m. labai išaugo euro zonos stabilumui gresianti rizika. Daugėjant kliūčių, atsiradusių dėl sąveikos tarp pažeidžiamų valstybės finansų ir finansų sektoriaus, paspartėjo poveikio persidavimas didesnėms euro zonos šalims, ypač antrąjį pusmetį. Suprastėjo ir makroekonominio augimo perspektyvos, ypač artėjant metų pabaigai. Keliuose rinkos segmentuose gerokai išaugo problemos dėl finansavimo bankų lėšomis, įskaitant įkaitu neužtikrintą finansavimą ir trumpalaikį finansavimą JAV doleriais. Dėl to 2011 m. pabaigoje padidėjo spaudimas bankams mažinti finansinį svertą, o tai rodė, kad esama rizikos, jog tai padarys neigiamą poveikį galimybėms gauti kreditų. Centrinis bankas laiku ėmėsi veiksmų, būtinų suvaldyti dėl trumpalaikio ir vidutinės trukmės finansavimo bankų lėšomis sunkumų atsirandantį spaudimą bankams mažinti finansinį svertą.

Įtampai finansų rinkose neigiamai veikiant pinigų politikos poveikio mechanizmą, iki 2011 m. rugpjūčio mėn. Valdančioji taryba

patvirtino nemažai nestandartinių pinigų politikos priemonių. Tarp jų buvo vertybinių popierių rinkų programos atgaivinimas, spalio mėn. pradėta įgyvendinti antroji padengtų obligacijų pirkimo programa, gruodžio mėn. – priemonės padidinti likvidumą užsienio valiutomis. Kartu Eurosistema nusprendė visose bent jau iki 2012 m. birželio pabaigos vykdomose refinansavimo operacijose naudoti fiksuotųjų palūkanų normų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą. Gruodžio mėn. Valdančioji taryba patvirtino papildomas didesnio kreditavimo priemones, įskaitant dvi ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas, kurių terminas 3 m., daugiau galimybių naudoti įkaitą ir atsargų normos sumažinimą iki 1 %. Pagrindinis tikslas, kurio siekiama šiomis priemonėmis, yra sušvelninti įtampos finansų rinkose poveikį skolinimo namų ūkiams ir verslui pasiūlai, užtikrinant, kad bankai dėl to nepatirs likvidumo problemų.

Visur išaugusi finansinio stabilumo rizika rodė, kad reikia nedelsiant imtis drąsių ir ryžtingų veiksmų pačioje euro zonoje ir už jos ribų. Europos Vadovų Tarybos ir euro zonos valstybių ir vyriausybių vadovų paskelbtas ir patvirtintas priemonių paketas buvo skirtas kelioms pagrindinėms sritims, o jo tikslas buvo atkurti finansinį stabilumą euro zonoje. Pagrindinės šio paketo priemonės buvo naujasis fiskalinis susitarimas ir stabilizavimo priemonių euro zonoje stiprinimas, įskaitant veiksmingesnį Europos finansinio stabilumo fondą, spartesnį Europos stabilumo mechanizmo įdiegimą ir priemones, skirtas ypatingoms Graikijai iškilusioms problemoms spręsti.

2012 m. sausio 27 d. valstybių ar vyriausybių vadovai pasiekė fiskalinį susitarimą, kuris įgavo „Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo Ekonominėje pinigų sąjungoje“ formą. Sutartis skatina stiprinti esamą fiskalinę sistemą perkeltiant į nacionalinius teisės aktus struktūrinio subalansuoto biudžeto taisyklę, ir tai turi patvirtinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. Pastebėti nukrypimai ir su tuo susijęs bendras poveikis valdžios sektoriaus skolai bus koreguojami automatiškai.

Veiksmingai įgyvendinamos ir vykdomos naujosios fiskalinės taisyklės turėtų pagerinti euro zonos viešųjų finansų tvarumą.

Europos bankininkystės institucija ir nacionalinės priežiūros institucijos, remdamosi liepos mėn. visoje ES atlikto testavimo nepalankiomis sąlygomis rezultatais, patvirtino priemones, kuriomis siekiama užtikrinti ES bankų ilgalaikį kapitalo didinimą. Siekiant patenkinti bankų finansavimo poreikius, buvo supaprastinta prieiga prie terminuoto finansavimo vėl pradėdant taikyti valstybės paskolų garantijų sistemas, o visa tai buvo koordinuojama ES lygiu.

2011 m. tempą išsaugojo reglamentavimo reformos darbotvarkė. Sprendžiant pasaulinei finansų sistemai kylančios rizikos problemą, svarbus žingsnis buvo grupės G20 patvirtintas sisteminiu požiūriu svarbioms finansų institucijoms skirtas integruotas politinių priemonių rinkinys. ECB visiškai pritaria šiems naujiems tarptautiniams standartams, specialiai sukurtiems neigiamoms išorės aplinkybėms ir moralinei rizikai, kurią patiria pasaulio mastu sistemaiškai svarbūs bankai, įveikti. Tai būtini žingsniai mažinant finansinio nestabilumo ir sanavimo tikimybę bei mastą. Būdamas Finansinio stabilumo valdybos nariu ECB aktyviai dalyvauja jos darbe.

Kita svarbi tema buvo naujųjų kapitalo ir likvidumo standartų (Bazelis III) tikslinimas ir kai kurių elementų įforminimas. ECB taip pat prisidėjo prie Bazelio III standartų Europoje įgyvendinimo ir pritarė 2011 m. liepos 20 d. Europos Komisijos pasiūlymui parengti direktyvą ir reglamentą, kuriais Bazelio III sistema būtų perkelta į ES teisę. 2012 m. sausio 27 d. paskelbtoje nuomonėje ECB parėmė ES pasiryžimą įgyvendinti tarptautinius standartus ir susitarimus finansinio reglamentavimo srityje, kartu atsižvelgiant, jei reikia, į tam tikrus specialius ES finansų ir teisės sistemos požymius.

2011 m. buvo pirmieji Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) – ES makrolygio

rizikos ribojimo priežiūros organo, atsakingo už sisteminės rizikos vertinimą, išpėjimus apie šią riziką ir rekomendacijas, veiklos metai. ECB užtikrina ESRV sekretoriato darbą. 2011 m. ESRV pradėjo organizuoti nuolatinį apsikeitimą nuomonėmis apie ES finansų sistemai gresiančią sisteminę riziką; pagrindinis klausimas buvo Europos valstybių kreditingumo, vis didėjančių bankų problemų pritraukiant finansavimą ir silpnėjančio ekonomikos augimo sąveika. ESRV priėmė tris rekomendacijas: i) dėl paskolų užsienio valiutomis; ii) dėl kredito įstaigų finansavimo JAV doleriais ir iii) dėl nacionalinių valdžios institucijų makrolygio rizikos ribojimo įgaliojimų. Šiuo metu ESRV rengia labai svarbų kontrolės mechanizmą, kuriam bus taikomas principas „įmkis veiksmų arba pasiaiškink“. Pagaliau ji visus metus dirbo siekdama sukurti makrolygio rizikos ribojimo politikos ES bazę; tuo tikslu ESRV peržiūrėjo makrolygio rizikos ribojimo aspektus siūlomuose ES teisės aktuose, visų pirma teisės aktuose dėl kapitalo pakankamumo reikalavimų bankams ir rinkos infrastruktūros, ir su ES įstatymų leidimo organais pasidalijo abejonėmis dėl makrolygio rizikos ribojimo.

ECB toliau dalyvavo rengiant ir įgyvendinant svarbias politikos ir teisinio reguliavimo iniciatyvas, kuriomis siekiama didinti finansų rinkų infrastruktūros stabilumą, taip pat teises iniciatyvas ES lygiu. Kartu su Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetu ir Tarptautine vertybinių popierių komisijų organizacija ECB kūrė finansų rinkos infrastruktūros principus ir ne biržos išvestinių finansinių priemonių rinkos infrastruktūrą. Be to, 2011 m. gegužės mėn. Valdančioji taryba patvirtino Europos mažmeninių mokėjimų saugumo forumo įgaliojimus. Pagaliau 2011 m. atlikta išplėstinė preliminarinių turimų TARGET2-Securities sistemos projekto dokumentų peržiūra, joje dalyvavo visos svarbios institucijos.

Centrinių bankų paslaugų srityje Eurosistemoje naudojama didelės vertės operacijų apmokėjimo sistema TARGET2. Bendra TARGET2 platforma sudaro galimybę realiu laiku vykdyti atskirų

atsiskaitymų sandorius eurais, 24 ES šalių centriniams bankams ir jų klientų atitinkamoms bendrijoms naudotis tomis pačiomis įvairiomis ir pažangiomis paslaugomis. 2011 m. pasiekta esminė pažanga įgyvendinant Eurosistemos projektą, kuriuo diegiama nauja daugiavaliutė atsiskaitymo už vertybinių popierių sandorius platforma TARGET2-Securities (T2S). Po beveik dvejus metus trukusių derybų Valdančioji taryba patvirtino teisinius dokumentus ir parengė dirvą sutarčiai, kurią 2012 m. turėtų pasirašyti centriniai vertybinių popierių depozitoriumai ir Eurosistema. Be to, užbaigtos derybos su ne euro zonos šalių centriniais bankais, pageidaujančiais, kad T2S sistemoje atsiskaitymams už vertybinių popierių sandorius būtų galima naudoti jų valiutas. Teigiamų pokyčių pasiekta ir techninių klausimų srityje, o kalbant konkrečiai – dėl detalių naudotojų funkcinių specifikacijų ir tinklo paslaugų teikėjų atrankos. Pažanga pasiekta ir rengiantis patobulinti Eurosistemos įkaito valdymo paslaugas, tiksliau – atsisakyti repatriavimo reikalavimų ir paremti tarpvalstybines trišalio įkaito valdymo paslaugas korespondentinės centrinės bankininkystės modelyje.

Kalbant apie organizacinius klausimus, nurodytina, kad 2011 m. pabaigoje ECB nuolatinė užimtų darbo vietų buvo 1 440,5 etato (2010 m. pabaigoje – 1 421,5). Padidėjimą lėmė dėl finansų krizės išaugusi veiklos apimtis. ECB personalas yra iš visų 27 ES valstybių narių, tarnautojai įdarbinami atviros atrankos būdu, siekiant, kad būtų užimtos laisvos ECB interneto svetainėje skelbiamos darbo vietos. 2011 m., taikant ECB vidaus mobilumo politiką, 237 tarnautojai pakeitė pareigas organizacijos viduje, 6 tarnautojai stažavosi kitose organizacijose, kad įgytų darbo išorėje patirties, 54 tarnautojams buvo suteikta galimybė išeiti nemokamų mokymosi atostogų ar dirbti kitose organizacijose, arba išeiti atostogų dėl asmeninių priežasčių. ECB žmogiškųjų išteklių strategijos pagrindas ir toliau buvo visų personalo narių nuolatinis įgūdžių bei gebėjimų įgijimas ir jų tobulinimas. Įvyko svarbių pokyčių žmogiškųjų išteklių politikos srityje:

šeimas turintiems darbuotojams pradėtos taikyti palankesnės darbo laiko ir atostogų taisyklės, įsteigtas Darbo saugos ir sveikatos komitetas, pradėtos teikti darbuotojų gebėjimų ugdymo paslaugos.

Naujojo ECB pastato statybos darbai 2011 m. buvo vykdomi pagal grafiką ir neviršijant nustatyto biudžeto. Dviejų dalių biuro bokštas per šešias dienas padidėdavo vienu aukštu. Naujojo pastato statybas planuojama baigti per numatytą laiką – iki 2013 m. pabaigos.

Kalbant apie finansines sąskaitas, pažymėtina, kad 2011 m. ECB uždirbo 1,89 mlrd. eurų grynujų pajamų (2010 m. – 1,33 mlrd. eurų). Valdančioji taryba nusprendė pagal 2011 m. gruodžio 31 d. būklę pervesti 1,17 mlrd. eurų sumą į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito bei aukso kainos rizikoms ir taip padidino atidėjinius iki didžiausios leistinos sumos (6,36 mlrd. eurų), kuri lygi euro zonos nacionalinių centrinių bankų iki tos dienos apmokėto ECB kapitalo sumai. 2011 m. ECB grynasis pelnas po atidėjinių panaudojimo sudarė 728 mln. eurų. Ši suma buvo paskirstyta euro zonos nacionaliniams centriniams bankams proporcingai jų apmokėtai ECB kapitalo daliai.

Frankfurtas prie Maino, 2012 m. kovo mėn.

Mario Draghi

Naujasis ECB pastatas, vaizdas iš rytų. Naujasis ECB pastatas, statomas pagal COOP HIMMELB(L)AU projektą, turi būti baigtas statyti 2013 m. pabaigoje. Ansamblį sudarys trys pagrindiniai elementai: dviejų dalių biurų bokštas, *Grossmarkthalle* pastatas ir įėjimo pastatas.

I SKYRIUS

EKONOMINĖ
RAIDA IR PINIGŲ
POLITIKĄ

I PINIGŲ POLITIKOS SPRENDIMAI

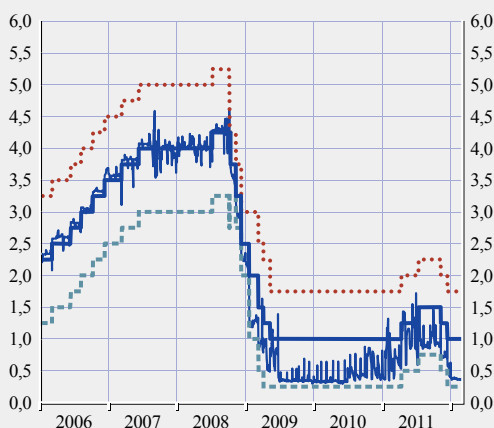
2011 m. Eurosystema vėl susidūrė su ypač sunkiomis sąlygomis. Iki 2011 m. vasaros infliacinis spaudimas padidėjo dėl kylančių žaliavų kainų, kurios atsigauant ekonomikai galėjo nulemti bendrą infliacijos procesą. Kaip rodo ekonominė analizė, politikai svarbiu laikotarpiu rizika infliacijos perspektyvai išaugo. Be to, nors pinigų politikos analizė rodė nedidelį pinigų augimo tempą, pinigų likvidumo užteko ir su jo pagalba buvo galima palengvinti kainų spaudimą. Siekdama pažaboti šią riziką, Valdančioji taryba padidino pagrindines ECB palūkanų normas du kartus (balandžio ir liepos mėn.) – iš viso 50 bazinių punktų. Antrąjį pusmetį padidėjusi įtampa finansų rinkose darė labai slopinantį poveikį euro zonos ekonominei veiklai. Siekdama palaikyti kainų stabilumą, Valdančioji taryba per du kartus (lapkričio ir gruodžio mėn.) pagrindines ECB palūkanų normas sumažino 50 bazinių punktų. 2011 m. pabaigoje pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma buvo 1,00, indėlių galimybės – 0,25, o ribinės skolinimo galimybės – 1,75 % (žr. 1 pav.).

Nuo vasaros užsitęsusi didelė įtampa finansų rinkoje trukdė pinigų politikos poveikio

1 pav. ECB palūkanų normos ir vienos nakties palūkanų norma

(metinės palūkanų normos, procentais; dienos duomenys)

- pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma
- ... palūkanų norma už naudojimąsi ribinio skolinimosi galimybe
- - - palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe
- vienos nakties palūkanų norma (EONIA)

Šaltiniai: ECB, Bloomberg ir Thomson Reuters.

persidavimui ekonomikai. Siekdamas užtikrinti sklandų ir vienodą perdavimą, ECB nuo 2011 m. rugpjūčio iki gruodžio mėn. nusprendė imtis tam tikrų nestandartinių pinigų politikos priemonių (žr. 1 intarpą).

I intarpas

NESTANDARTINĖS PRIEMONĖS 2011 M.¹

Labai pablogėjus kelių finansų rinkos segmentų padėčiai euro zonoje, 2011 m. antrąjį pusmetį ECB teko imtis kai kurių nestandartinių pinigų politikos priemonių. Vyriausybės obligacijų rinkų įtampa, labiausiai juntama Graikijoje, Airijoje ir Portugalijoje, vis daugiau persidavė Italijai ir Ispanijai, o vėliau – ir kitoms euro zonos šalims (žr. pav.). Šie pokyčiai, be kita ko, buvo susiję su fiskalinio tvarumo klausimais, ypač susijusiais su tam tikromis euro zonos šalimis, su susirūpinimu dėl pasaulinės ekonomikos perspektyvos ir netikrumo dėl Europos finansinės paramos euro zonos šalims, kurias daugiausia paveikė valstybės skolinimosi krizė, įskaitant ir privatųjį sektorių. Stiprus valstybės obligacijų rinkų sukrėtimas 2011 m. antrąjį pusmetį turėjo įtakos ir euro zonos pinigų rinkai.

¹ Daugiau informacijos apie ECB reakciją į finansų krizę 2011 m. antrąjį pusmetį galima rasti 2011 m. rugsėjo mėn. ECB mėnesinio biuletinio intarpe „Financial markets in early August 2011 and the ECB’s monetary policy measures“ ir 2011 m. gruodžio mėn. ECB mėnesinio biuletinio intarpe „Additional non-standard monetary policy measures decided by the Governing Council on 8 December 2011“.

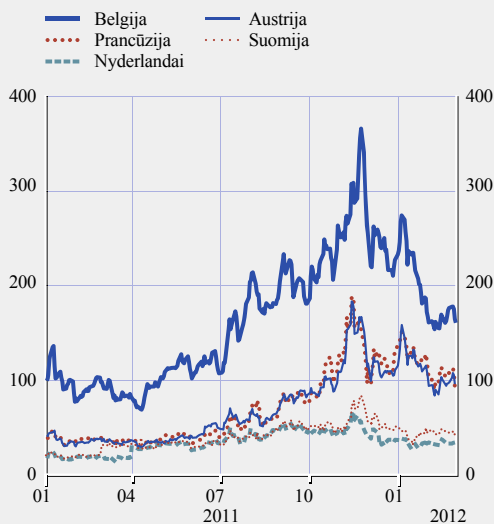
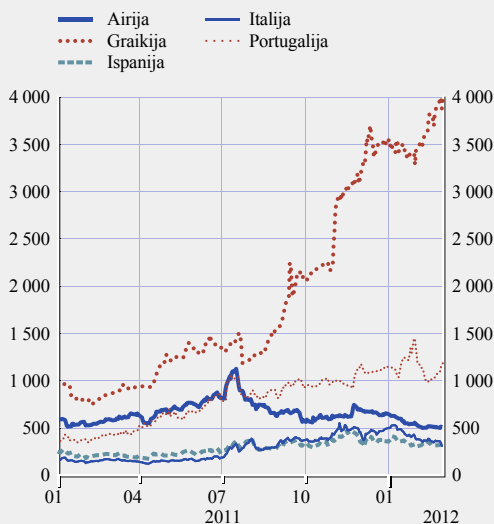
Dėl šių pokyčių ECB valdančiąjai tarybai teko nuo 2011 m. rugpjūčio mėn. patvirtinti daugelį nestandartinių pinigų politikos priemonių, kurių tikslas – apsaugoti nuo pavojingos finansų rinkų raidos po *Lehman Brothers* nemokumo paskelbimo 2008 m. rugsėjo mėn. Nesiimant tokių priemonių, rinkos raida galėjo sukelti neigiamų pasekmių pinigų politikos paskatų perdavimui ir galiausiai daryti įtaką kainų stabilumo palaikymui euro zonoje vidutiniu laikotarpiu.

2011 m. rugpjūčio mėn. Valdančioji taryba paskelbė, kad Eurosistema toliau teiks likvidumą bankams, taikydamą kintamųjų palūkanų konkurso procedūras paskirstant visą sumą ne vėliau kaip iki 2012 m. pradžios.

Be to, buvo pradėta vykdyti ilgesnio termino refinansavimo operacija, kurios trukmė buvo apie 6 mėn. Taip pat ECB paskelbė, kad jis vėl aktyviai įgyvendins vertybinių popierių rinkų programą (VPRP). 2010 m. gegužės mėn. pradėtos vykdyti šios programos tikslas – remti pinigų politikos sprendimų perdavimą, kai atsiranda finansų rinkų segmentų veiklos sutrikimų, siekiant užtikrinti kainų stabilumą visoje euro zonoje. Nuo 2011 m. kovo pabaigos nebuvo jokių pirkimų pagal programą, tačiau kilo didelė rizika nuo rugpjūčio mėn., kai sutriko kai kurių vyriausybės skolos vertybinių popierių rinkų veikla ir įtampa persidavė į kitas rinkas. Jei ši rizika būtų materializavusis, tai būtų padarę stiprų poveikį prieigai prie euro zonos ekonomikos finansavimo. Priimdama sprendimą atnaujinti VPRP intervencijas, Valdančioji taryba, be kita ko, atkreipė dėmesį į euro zonos šalių vyriausybės išpareigojimą įvykdyti savo fiskalinius tikslus ir į kai kurių vyriausybės pareiškimus dėl priemonių bei reformų fiskalinės ir struktūrinės politikos srityse. VPRP ypatumai nepakito: Eurosistemos šalių vyriausybės obligacijų pirkimai griežtai apriboti – jie galimi tik antrinėse rinkose; VPRP obligacijų pirkimų likvidumą didinantis poveikis panaikinamas likvidumą mažinančiomis operacijomis, o VPRP, kaip ir visos kitos nestandartinės pinigų politikos priemonės, yra laikino pobūdžio. 2011 m. pabaigoje pagal VPRP atliktų atsiskaitymų už obligacijas likutis, kaip matyti iš Eurosistemos balanso, sudarė 211,4 mlrd. eurų.

Vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai

(baziniai punktais)

Šaltinis: Thomson Reuters.

Pastabos: pajamingumo skirtumai rodo 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumo ir 10 m. Vokietijos vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumus. Euro zonos šalių, kurios neparodytos paveiksle, palyginamų duomenų nėra.

Rugsėjo 15 d., pasireiškus finansavimo JAV doleriais įtampai, Valdančioji taryba paskelbė tris likvidumą JAV doleriais didinančias operacijas, kurių terminas buvo apie 3 mėn., apimantis ir metų pabaigą. Dėl šios priemonės buvo susiderinta su kitais svarbiausiais centriniais bankais. Šios operacijos buvo vykdomos kaip atpirkimo sandoriai pateikiant tinkamą įkaitą.

Spalio 6 d. paskelbtos dvi papildomos ilgesnio termino refinansavimo operacijos: viena – 2011 m. spalio mėn., jos terminas – apie 12 mėn., o kita – 2011 m. gruodžio mėn., jos terminas – apie 13 mėn. Be to, spalio mėn. Valdančioji taryba nurodė, kad kintamųjų palūkanų konkurso procedūra paskirstant visą sumą bus ir toliau taikoma visoms refinansavimo operacijoms bent jau iki 2012 m. pirmojo pusmečio pabaigos. Šių priemonių buvo imtasi siekiant sustiprinti bankų finansavimą, taip juos skatinant toliau skolinti namų ūkiams ir nefinansinėms korporacijoms. Be to, buvo paskelbta nauja padengtų obligacijų pirkimo programa, leidžianti Eurosistemai pirkti padengtas obligacijas, kurių vertė 2011 m. lapkričio–2012 m. spalio mėn. pirminėje ir antrinėje rinkose gali būti 40 mlrd. eurų. 2011 m. pabaigoje obligacijų, už kurias atsiskaityta pagal šią programą, likutis sudarė 3,1 mlrd. eurų.

Lapkričio 30 d. ECB paskelbė, kad imasi koordinuotų su kitais centriniais bankais veiksmų jų pajėgumui teikti likvidumą pasaulinei finansų sistemai, naudojant likvidumo apsikeitimo sandorius, pagerinti. Be to, esamų laikinų likvidumo JAV doleriais apsikeitimo sandorių kainos buvo sumažintos 50 bazinių punktų. Šio veiksmo tikslas – ypač sumažinti įtampos finansų rinkose poveikį kredito teikimui namų ūkiams ir verslui.

Gruodžio 8 d. Valdančioji taryba paskelbė papildomas kredito rėmimo priemones, siekdama sustiprinti bankų skolinimą ir likvidumą euro zonos pinigų rinkoje. Ypač pažymėtina tai, kad ji nusprendė atlikti dvi ilgesnio terminio refinansavimo operacijas, kurių terminas – 3 m., su grąžinimo anksčiau termino galimybe po 1 m. Buvo padidintas įkaito prieinamumas, sumažinant tam tikrų turtu padengtų vertybinių popierių reitingavimo ribas ir leidžiant nacionaliniams centriniais bankams laikinai priimti kaip įkaitą papildomas veiksmių kreditų pretenzijas (bankų paskolas), kurios atitinka tam tikrus tinkamumo kriterijus. Be to, atsargų norma sumažinta nuo 2 iki 1 %. Galiausiai buvo nutrauktos koreguojamosios operacijos, atliktos paskutinę atsargų laikymo laikotarpio dieną. Per pirmąją 3 m. ilgesnio termino refinansavimo operaciją, įvykdytą 2011 m. gruodžio 21 d., bankai gavo 489,2 mlrd. eurų, o per antrąją, įvykdytą 2012 m. vasario 29 d., – 529,5 mlrd. eurų.

2011 m. ekonomikos aktyvumas ir toliau didėjo, nors šiek tiek mažesniu tempu negu 2010 m., kai realiojo BVP augimas sudarė 1,8 %. Ketvirtinis realiojo BVP augimo tempas 2011 m. pirmąjį ketvirtį buvo spartus. Tai iš dalies nulėmė specifiniai veiksniai, tokie kaip statybos veiklos, kurios menkam aktyvumui įtaką darė nepalankios oro sąlygos 2010 m. pabaigoje, atsigavimas. Antrąjį ketvirtį, kai specifiniai veiksniai nustojo daryti poveikį, ketvirtinis realiojo BVP augimas sumažėjo, tai taip pat buvo susiję su neigiamu poveikiu, kurį sukėlė žemės drebinėjimas Japonijoje. Antrąjį pusmetį realiojo BVP augimas buvo labai nedidelis.

Visus 2011 m. infliacija buvo padidėjusi ir vidutiniškai sudarė 2,7 %, 2010 m. – 1,6 %. Kalbant apie mėnesinius metinės infliacijos pagal SVKI duomenis, pažymėtina, kad infliacijos tempas nuosekliai didėjo nuo 2,3 % (sausio mėn.) iki didžiausio 3,0 % lygio (rugsėjo ir lapkričio mėn.), o gruodžio mėn. sumažėjo iki 2,7 % – daugiausia dėl energijos ir kitų žaliavų kainų pokyčių. Vidutinės ir ilgesnės trukmės infliacijos lūkesčiai ir toliau visiškai atitiko Valdančiosios tarybos nustatytą lygį – vidutiniu laikotarpiu palaikyti mažesnę kaip 2 %, tačiau artimą šiam lygiui infliaciją.

Po palyginti lėto pinigų P3 augimo (1,7 %) 2010 m. jų metinis augimo tempas 2011 m. per pirmuosius tris ketvirčius nuosekliai spartėjo ir 2011 m. rugsėjo mėn. sudarė 2,9 %. Tačiau įtampa finansų rinkose ir spaudimas bankams pakoreguoti (ypač dėl kapitalo poreikio) savo balansus lėtino pinigų dinamiką rudenį ir lėmė metinio pinigų P3 augimo tempo kryptį iki 1,5 % gruodžio mėn. Pinigų P3 augimo mėnesio rodikliams 2011 m. didelę įtaką darė tarpbankiniai sandoriai, kuriuos atliko pagrindinės sandorio šalys, sudarančios dalį pinigų turinčio sektoriaus. Apskritai per metus pinigų didėjimo tempas buvo nedidelis.

INFLIACINIO SPAUDIMO DIDĖJIMAS 2011 M. PIRMĄJĮ PUSMETĮ

Detaliau panagrinėjus 2011 m. padarytus pinigų politikos sprendimus, matyti, kad euro zonos ekonomikos augimas metų pradžioje buvo teigiamas ir rizika, tvyrant padidėjusiam netikrumui, iš esmės buvo subalansuota. Buvo tikimasi, kad euro zonos eksportą didins auganti pasaulio ekonomika. Privačiojo sektoriaus paklausa, palaikoma palankaus verslo pasitikėjimo lygio, skatinamosios pinigų politikos ir priemonių, priimtų finansinės sistemos funkcionavimui pagerinti, taip pat vis daugiau prisidėjo prie augimo. Be to, šie lūkesčiai buvo matyti iš 2011 m. kovo mėn. ECB ekspertų makroekonominių prognozių. Pagal jas metinis realiojo BVP augimas 2011 m. turėjo sudaryti 1,3–2,1 %, o 2012 m. – 0,8–2,8 %.

Tuo pačiu metu buvo bendrąją infliaciją didinančio spaudimo įrodymų – daugiausia dėl žaliavų kainų. Ši tendencija buvo stebima ir ankstesniuose gamybos proceso etapuose. Esant palankiai plėtrai, tai galėtų sukelti antrinį poveikį ir platesnio masto infliacinį spaudimą. 2011 m. kovo mėn. ECB ekspertų makroekonominėse prognozėse buvo numatyta, kad 2011 m. metinė infliacija pagal SVKI bus 2,0–2,6 %, o 2012 m. – 1,0–2,4 %, t. y. didesnė, negu buvo numatyta 2010 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominėse prognozėse – daugiausia dėl didesnių energijos ir maisto kainų.

Todėl kovo mėn. Valdančioji taryba pažymėjo, kad rizika vidutinės trukmės kainų stabilumui padidėjo. Ji teigė, jog tuo metu rizika buvo iš esmės subalansuota, tačiau tikėtasi, kad pirmaisiais dviem 2011 m. mėnesiais ji didės. Įvertindama tai, Valdančioji taryba pabrėžė savo pasirengimą veikti laiku ir ryžtingai, siekdama užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu nepasireikštų didesnė rizika kainų stabilumui. Ši rizika ypač buvo susijusi su didesniu nei planuota žaliavų kainų kilimu, taip pat su didesniu nei manyta netiesioginių mokesčių ir administruojamųjų kainų didėjimu dėl fiskalinės konsolidacijos per keletą ateinančių metų poreikio ir didesniu nei tikėtasi vietos kainų spaudimu atsigauvant veiklai.

Kryžminis ekonominės analizės, apimančios ir pinigų analizę, rezultatų sutikrinimas parodė, kad pinigų augimo tempas tebebuvo nedidelis. Tuo pačiu metu nedidelis pinigų ir kredito augimas tik iš dalies panaikino dideles piniginio likvidumo sumas, sukauptas ekonomikoje iki finansinės įtampos laikotarpio. Dėl šio likvidumo buvo galima lengviau prisiderinti prie kainų spaudimo, pasireiškusio žaliavų rinkose dėl spartaus pasaulio ekonomikos augimo ir didelio likvidumo, susijusio su ekspansine pasauline pinigų politika.

Atsižvelgdama į didėjančią riziką kainų stabilumui, atlikus nustatytą ekonominę analizę ir siekdama palaikyti kainų stabilumo kriterijų atitinkančius infliacijos lūkesčius, 2011 m. balandžio 7 d. posėdyje Valdančioji taryba nusprendė padidinti pagrindines ECB palūkanų normas 25 baziniais punktais po beveik dvejų metų, kai jos praėjusiais laikotarpiais buvo labai nedidelės ir nebuvo keičiamos. Buvo manoma, kad ypač svarbu užtikrinti, jog didėjanti infliacija pagal SVKI nesukeltų antraeilio poveikio ir taip nesudarytų sąlygų plataus masto infliaciniam spaudimui vidutiniu laikotarpiu. Esant nedidelėms visų terminų palūkanų normoms, pinigų politika tebebuvo skatinamoji, taip ji nuolat rėmė ekonominę veiklą ir darbo vietų kūrimą.

Buvo tikimasi, kad, pirmąjį ketvirtį labai padidėjus euro zonos realiajam BVP, antrąjį ketvirtį ekonominė veikla gali susilpnėti, tačiau ekonomikos aktyvumo didėjimo tempas euro zonoje išliko. Po gerų rezultatų 2011 m. pirmąjį ketvirtį realiojo BVP augimo prognozes reikėjo pakoreguoti, jas 2011 m. birželio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominėse prognozėse 2011 m. padidinant nuo 1,5 iki 2,3 %, o prognozės 2012 m. iš esmės nepakeistos. Infliaciją didinantis žaliavų kainų spaudimas taip pat pasireiškė ankstesniuose gamybos proceso etapuose. Tai buvo matyti iš patikslintų duomenų apie metinę pagal SVKI infliaciją. 2011 m. birželio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominėse prognozėse jos ribos padidintos iki 2,5–2,7 %, o 2012 m. jos sumažintos iki 1,1–2,3 %, palyginti su 2011 m. kovo mėn. ECB ekspertų makroekonominėmis prognozėmis. Nepaisant trumpalaikių svyravimų, antrąjį ketvirtį pinigai P3 pradėjo pamažu didėti. Be to, per šį laikotarpį šiek tiek sustiprėjo paskolų privačiam sektoriui metinis augimo tempas, o tai rodė, kad pinigų augimo tempas pradėjo pamažu atsigauti. Tuo pačiu metu pinigų likvidumo buvo pakankamai, o tai reiškė galimybes sumažinti kainų spaudimą euro zonoje.

Esant tokiai situacijai, Valdančioji taryba 2011 m. liepos 7 d. posėdyje nusprendė padidinti pagrindines ECB palūkanų normas 25 baziniais punktais. Be to, Valdančioji taryba laikėsi nuomonės, kad pinigų politika ir toliau būtų prisitaikanti, turint omenyje mažas visų terminų palūkanų normas.

VALSTYBĖS SKOLINIMOSI KRIZĖS SUSTIPRĖJIMAS NUO 2011 M. RUGPJŪČIO MĖN.

Nuo 2011 m. vasaros makroekonominės sąlygos euro zonoje pablogėjo padidėjus įtampai euro zonos šalių vyriausybės obligacijų rinkose, daugiausia – dėl rinkos dalyvių susirūpinimo dėl kelių veiksnių, tokių kaip pasaulinio augimo prognozės, valstybės finansų tvarumas kai kuriose euro zonos šalyse ir apskritai neadekvačios vyriausybės reakcijos į valstybės skolinimosi krizę. Obligacijų pajamingumo rodikliai kai kuriose euro zonos valstybių skolinimosi rinkose šoktelėjo į nuo 1999 m.

nematytus lygius. Kitos rinkos, ypač pinigų rinka, taip pat buvo paveiktos.

Tokia padėtis darė aiškų neigiamą poveikį finansavimosi sąlygoms ir ekonominiams vertinimams, kurie kartu su lėtesne pasaulio augimo dinamika ir balansų koregavimosi finansų ir nefinansiniame sektoriuose procesu slopino euro zonos augimo tempą 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį ir vėliau. Dėl šios priežasties 2011 m. rudenį realiojo BVP augimo prognozės 2012 m. buvo palaiptiesiems tikslinamos jas mažinant. Nors 2011 m. rugsėjo mėn. ECB ekspertų makroekonominėse prognozėse vis dar buvo numatoma, kad realiojo BVP augimas 2012 m. sudarys 0,4–2,2 %, 2011 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės buvo daug mažesnės, t. y. –0,4–1,0 %. Valdančiosios tarybos požiūriu, esant dideliame netikrumui, rizika euro zonos ekonomikos perspektyvai labai padidėjo.

Tuo metu, kai 2011 m. antrąjį pusmetį infliacija tebebuvo padidėjusi, buvo tikimasi, kad per 2012 m. ji turėtų nukristi iki mažesnio nei 2 % lygio, nes, esant silpnesniam euro zonos ir pasauliniam augimui, turėtų sumažėti sąnaudų, darbo užmokesčio ir kainų spaudimas euro zonoje. 2011 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominėse prognozėse numatyta, kad 2012 m. metinė infliacija pagal SVKI turėtų būti 1,5–2,5 %, 2013 m. – 0,8–2,2 %. Prognozės intervalas 2012 m. yra šiek tiek didesnis nei numatytas 2011 m. rugsėjo mėn. ECB ekspertų makroekonominėse prognozėse. Jose infliacija 2012 m. turėjo sudaryti 1,2–2,2 %. Šis padidėjimas siejamas su didesnėmis naftos kainomis eurais ir didesniu netiesioginių mokesčių indėliu. Tai nusiųrė mažesnio aktyvumo slopinantį poveikį. Buvo vertinama, kad šioms infliacijos prognozėms kylanti rizika iš esmės yra subalansuota.

Padidėjęs netikrumas finansų rinkose taip pat turėjo įtakos pinigų raidai – baigiantis 2011 m. buvo užregistruotas lėtesnis pinigų P3 augimas. Prie jo taip pat prisidėjo ne tokia palanki kredito raida, ypač skolinant nefinansiniam privačiam sektoriui. Atsižvelgiant į tai, kad

kredito pasiūlos poveikis gali pasireikšti vėliau, buvo būtina atidžiai peržiūrėti kredito raidą. Apskritai pinigų ir kredito didėjimo tempai ir toliau buvo nedideli.

Valdančioji taryba nusprendė sumažinti pagrindines ECB palūkanų normas 25 baziniais punktais 2011 m. lapkričio 3 d. ir gruodžio 8 d. posėdžiuose. Buvo manoma, jog tai yra būtina siekiant užtikrinti, kad būtų tvirtai laikomasi infliacijos lūkesčių euro zonoje, vadovaujantis Valdančiosios tarybos siekiu palaikyti infliacijos lygį mažesnį, bet artimą 2 % vidutiniu laikotarpiu.

2 PINIGŲ APLINKOS, FINANSŲ IR EKONOMIKOS RAIDA

2.1 PASAULIO MAKROEKONOMINĖ APLINKA

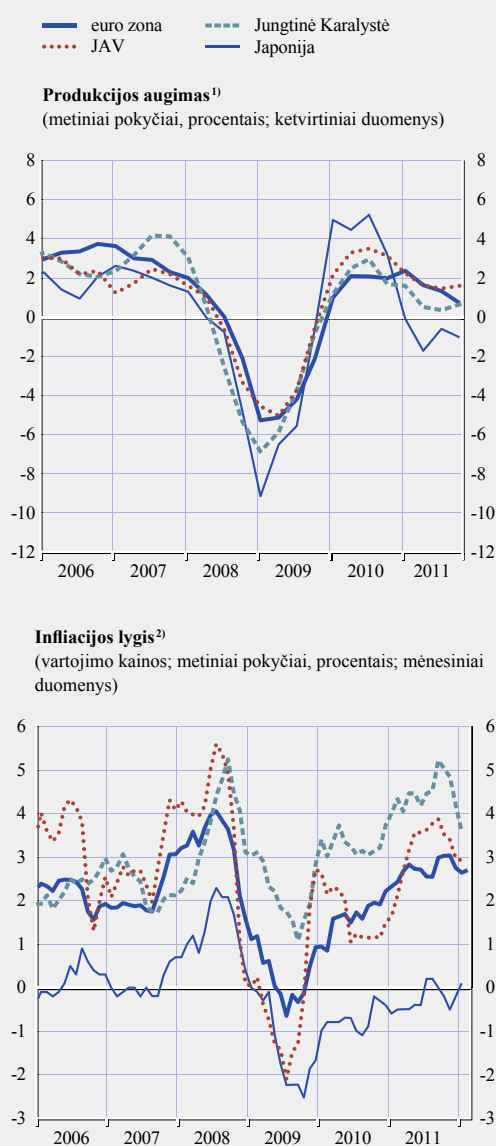
2011 M. PASAULIO EKONOMIKOS AUGIMO TEMPAS LĖTĖJO

2011 m. pradžioje apklausų rodikliai rodė, kad 2010 m. paskutinį ketvirtį spartėjęs pasaulinio augimo tempas ir toliau buvo spartus, ir 2011 m. pirmąjį ketvirtį pasaulio visos pramoninės produkcijos pirkimo vadybininkų indeksas (PVI) tapo didžiausias pokriziniu laikotarpiu – 59,4 (vasario mėn.). Tačiau 2011 m. pirmąjį pusmetį dėl daugelio nenumatytų, nepalankių įvykių pasaulio ekonomikos augimo tempas šiek tiek sulėtėjo. Didysis žemės drebėjimas Rytų Japonijoje ne tik padarė tiesioginį poveikį Japonijos ekonominės veiklos aktyvumui, bet ir persidavė kitoms pasaulio šalims – sutrikdė pasaulinio tiekimo grandinę. Be to, svarbiausiose išsivysčiusiose ekonomikose kylančios žaliavų kainos darė slopinantį poveikį realiosioms pajamoms. Pagal pasaulinio augimo tendencijas toliau skyrėsi ne tik išsivysčiusios ir besiformuojančios ekonomikos, bet ir viena išsivysčiusi ekonomika nuo kitos. Besiformuojančių ekonomikų augimas toliau buvo palyginti spartus, nors antrąjį pusmetį šiek tiek ir sulėtėjo, tai mažino didėjančių perkaitimo spaudimą. Išsivysčiusiose ekonomikose nepalankūs veiksniai, tokie kaip tebesitęsiantis viešojo ir privačiojo sektorių balansų koregavimas, negerėjanti padėtis darbo ir būsto rinkose toliau varžė augimą (žr. 2 pav.). Nors išsivysčiusių ekonomikų darbo rinkų raida ir skiriasi, nedarbas EBPO šalyse tebėra didelis.

2011 m. antrąjį pusmetį, padidėjus netikrumui ir sustiprėjus įtampai finansų rinkose, didėjant valstybių skolų krizei euro zonoje ir nesibaigiant diskusijoms apie JAV skolos lubas toliau prastėjo verslo ir vartotojų nuotaikos. Šie pokyčiai tam tikru mastu slopino teigiamą kovo mėn. įvykusio Japonijos žemės drebėjimo sukeltų pasiūlos sutrikimų likvidavimo impulsą. Apskritai pasaulio ekonomikos augimo tempas sulėtėjo. Tačiau artėjant metų pabaigai tiek paskelbti duomenys, tiek apklausų rodikliai parodė pirmuosius nedrašius pasaulio ekonominės veiklos stabilizavimosi ženklus.

Atitinkama pasaulinio ekonominio aktyvumo raidą, 2010 m. paskutinį ketvirtį didėjusi pasaulinės prekių prekybos apimtis didėjo ir 2011 m. pirmąjį ketvirtį. Pasaulinių tiekimo grandinių sutrūkimas dėl stichinių nelaimių

2 pav. Pagrindinių išsivysčiusių ekonomikų pagrindinių rodiklių kaita

Šaltiniai: nacionaliniai duomenys, TAB, Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

1) Euro zonos ir Jungtinės Karalystės duomenys iš Eurostat; JAV ir Japonijos naudojami nacionaliniai duomenys. BVP duomenys dėl sezoninio pakoreguoti.

2) Euro zonos ir Jungtinės Karalystės atveju – SVKI; JAV ir Japonijos atveju – VKI.

Japonijoje lėmė tai, kad pasaulio prekyba antrąjį ketvirtį pirmą kartą nuo 2009 m. vidurio sumažėjo. Prekybos augimas sulėtėjo visuose regionuose, tačiau labiausiai eksportas sumažėjo Japonijoje ir naujosiose pramoninėse Azijos šalyse. Nors sutrauktų tiekimo grandinių atnaujinimas 2011 m. trečiąjį ketvirtį pasaulinę prekybą palaikė, antrąjį pusmetį pasaulinės prekybos dinamika, kaip ir pasaulio ekonominės veiklos aktyvumas, buvo silpna. Neigiamos įtakos prekybai turėjo ir potvyniai Tailande. Tačiau iki metų pabaigos pasaulinis naujų eksporto užsakymų PVI rodė tam tikrą pasaulinės prekybos stabilizavimąsi.

Kainų pokyčiai rodo, kad išsivysčiusiose ekonomikose metinė infliacija 2011 m. pamažu didėjo, ji šiek tiek sumažėjo tik paskutinį ketvirtį. Apskritai infliacinis spaudimas išsivysčiusiose ekonomikose tebebuvo palyginti ribotas. 2011 m. EBPO šalyse vidutinė bendroji infliacija pagal VKI padidėjo iki 2,9 % (2010 m. ji buvo 1,9 %). Vidutinė infliacija pagal VKI, neįskaitant maisto ir energijos, sudarė 1,7 % (2010 m. – 1,3 %). Besiformuojančiose ekonomikose metinė infliacija 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį truputį sumažėjo, tai leido kai kuriems centriniams bankams stabdyti savo pinigų politikos griežtinimo ciklą. Vis dėlto infliacinis spaudimas buvo daromas ir toliau.

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTIJOS

2011 m. JAV ekonomika atsigavo ir toliau, tačiau atsigavimas buvo lėtesnis negu 2010 m. Realusis BVP padidėjo 1,7 % (prieš metus – 3,0 %). 2011 m. pirmąjį pusmetį augimas buvo vangus, nes jam turėjo įtakos sumažėjusios valdžios sektoriaus išlaidos tiek federaliniu, tiek valstybės lygiu, taip pat anksčiau minėti laikinai buvę neigiami išorės veiksniai. Antrąjį pusmetį ekonomika pradėjo augti sparčiau, nes padidėjo privatusis vartojimas, nors vartotojų pasitikėjimas buvo mažas, o disponuojamosios pajamos augo lėtai. Toliau augimą gerokai didino investicijos ne į gyvenamąjį būstą, palaikomos didelio įmonių pelno ir labai mažų palūkanų normų aplinkos. Be to, investicijos į gyvenamąjį būstą, atrodo, nebemažėjo ir nuo 2011 m.

antrojo ketvirčio teigiamai veikė BVP augimą. Grynoji prekyba darė nedidelę teigiamą įtaką augimui. 2011 m. pirmaisiais trim ketvirčiais einamosios sąskaitos deficitas buvo apie 3,2 % BVP (beveik nepakito nuo 2010 m.). Darbo rinkai buvo būdinga tai, kad užimtumo didėjimo tempas buvo nepakankamas atkurti darbo vietas, kurių žmonės neteko 2008 ir 2009 m., ir gerokai sumažinti nedarbo lygį, kuris 2011 m. buvo vidutiniškai 8,9 % (2010 m. – 9,6 %).

Nepaisant produktų ir darbo rinkų vangumo, 2011 m. bendroji infliacija buvo padidėjusi, ypač dėl didėjančių maisto ir energijos sąnaudų. Metinė infliacija pagal VKI 2011 m. padidėjo iki 3,1 % (prieš metus buvo 1,6 %). Neįskaitant maisto ir energijos, vidutinė infliacija pagal VKI padidėjo iki 1,7 % (prieš metus buvo 1 %). Taip mažėjimo tendencija, kuri prasidėjo su ekonomikos nuosmukiu 2008 m., pasikeitė.

Federalinės rezervų sistemos Federalinis atvirosios rinkos komitetas visus 2011 m. nekeitė federalinių fondų tikslinės palūkanų normos ribų (0–0,25 %). Kaip to priežastį jis nurodė žemus išteklių naudojimo lygius ir prastesnes infliacijos perspektyvas vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie federalinių fondų palūkanų normos perspektyvą, pažymėtina, kad Federalinis atvirosios rinkos komitetas rugpjūčio mėn. ataskaitoje ją formulavo aiškiau – jis teigė, kad numatomos ekonominės sąlygos turėtų užtikrinti išskirtinai žemus federalinių fondų palūkanų normos lygius „bent jau iki 2013 m. vidurio“, nors anksčiau buvo nurodęs tik „ilgesnį laikotarpį“. 2011 m. birželio mėn. Federalinis atvirosios rinkos komitetas užbaigė 2010 m. lapkričio mėn. pradėtą vykdyti 600 mlrd. JAV dol. vertės ilgesnės trukmės išdo vertybinių popierių pirkimo programą. Atsižvelgdamas į vis nespertėjantį ekonominio augimo tempą ir ypač padėtį darbo rinkoje, Federalinis atvirosios rinkos komitetas 2011 m. rugsėjo mėn. nusprendė pailginti turimų vertybinių popierių vidutinį terminą. Taip jis siekė dviejų tikslų: daryti ilgesnės trukmės palūkanų normas mažinančią spaudimą ir sudaryti priimtinesnes finansines sąlygas.

Dėl fiskalinės politikos galima pasakyti tai, kad 2011 m. federalinio biudžeto deficitą šiek tiek sumažėjo – iki 8,7 % BVP (prieš metus buvo 9,0 %). Tai dar labiau padidino federalinės valdžios viešosios skolos lygį – 2011 m. pabaigoje ji padidėjo iki 68 % BVP (2010 m. buvo 63 %). 2011 m. viduryje, po politinių nesutarimų padidintos įtampos ir rizikos, kad vyriausybė neįvykdys savo išsipareigojimų, buvo pasiektas dvipartinis susitarimas padidinti JAV skolos ribas ir vykdyti programą, pagal kurią deficitą sumažėtų per dešimt metų maždaug 2,1 trln. JAV dol. Tačiau partijos iki šiol gerokai nesutaria dėl būtinųjų priemonių, kurios sumažintų deficitą, padidinusį pasaulinių perspektyvų neapibrėžtumą.

JAPONIJA

Japonijos augimo tendencijoms 2011 m. didelę įtaką darė kovo mėn. įvykęs žemės drebėjimas, vėliau – branduolinė katastrofa. Iš karto labai sumažėjo gamyba, eksportas ir vidaus paklausa. Tai lėmė didelį realiojo BVP sumažėjimą 2011 m. pirmąjį pusmetį. Žemės drebėjimo sukelti pasiūlos apribojimai sumažėjo greičiau nei manyta, dėl to trečiąjį ketvirtį padidėjo ekonominis aktyvumas. Tačiau paskutinį ketvirtį realusis BVP vėl sumažėjo, tai lėmė pasaulinės paklausos susilpnėjimas ir potvynių Tailande sukeltas prekybos su Azijos šalimis sutrikimas. Mažas eksportas iš dalies dėl pabrangusios jenos, taip pat po žemės drebėjimo didėjantis žaliavų importas lėmė metinį prekybos balanso deficitą, kuris susidarė pirmą kartą nuo 1980 m. Ekonomikos aplinka tebėra defliacinė. Infliacija pagal VKI didžiąją 2011 m. dalį tebebuvo neigiama.

Po ištikusių nelaimių Japonijos bankas neatidėliotinai teikė trumpalaikį likvidumą ekstremaliomis sąlygomis, padidino jo turto įsigijimo programą ir taikė skolinimo paramos programą finansų įstaigoms nelaimės paliestose zonose. Visus 2011 m. Japonijos bankas laikėsi skatinamosios pinigų politikos pozicijos, taip jis siekė paskatinti ekonomiką ir kovoti su defliacija, palaikydamas savo vienos nakties paskolų be užstato palūkanų normą nuo 0,0 iki 0,1 %. Be to, Japonijos valdžios institucijos atliko

pavienes intervencijas į užsienio valiutų rinkas, kad sparčiai nekiltų jenos kursas. Kalbant apie fiskalinę politiką, pasakytina, kad vyriausybė patvirtino keturis papildomus biudžetus, kurių bendra suma sudarė 20,7 trln. Japonijos jenų (apie 4,4 % BVP), siekdama nedelsiant paremti pagalbos ir pertvarkymo pastangas.

BESIFORMUOJANČIOS EKONOMIKOS AZIJOS ŠALYS

2011 m. besiformuojančios ekonomikos Azijos šalių ekonomikos augimas, palyginti su ypač sparčiu augimu prieš metus, sulėtėjo. Sulėtėjus pasauliniam augimui, antrąjį pusmetį reikšmingai sumažėjo eksporto augimas. Be to, nerimas dėl pasaulinių raidos perspektyvų skatino finansų rinkų kintamumą ir metų pabaigoje sukėlė didelį kapitalo nutekėjimą iš regiono. Nepaisant to, vidaus paklausa, nors ir mažėdama dėl palaipsnio politikos priemonių nebetaikymo, tebebuvo didelė. Metinis BVP augimas buvo 7,3 %, t. y. artimas ilgalaikiam vidutiniam augimui.

2011 m. regione tebebuvo didelis infliacinis spaudimas. Pirmaisiais dviem ketvirčiais infliacijos lygiai iš pradžių didėjo dėl kilusių maisto ir kitų žaliavų kainų, bet vėliau jiems įtakos turėjo ir kitos didėjusios kainos. Vis dėlto didžiausia infliacija buvo trečiąjį ketvirtį, nes sumažėjo tiek su importu susijusios infliacijos, tiek vidaus paklausos spaudimas. Infliacijai slūgstant, taip pat esant nepalankioms augimo perspektyvoms, centriniai bankai ketvirtąjį ketvirtį sustabdė 2010 m. antrąjį pusmetį pradėtą pinigų politikos griežtinimo ciklą. Be to, nors perkaitimo spaudimas reikšmingai sumažėjo, iki metų pabaigos jis visiškai neišnyko.

Kinijos realiojo BVP augimas sumažėjo nuo 10,3 % (2010 m.) iki 9,2 % (2011 m.). Augimą labiausiai skatino vidaus paklausa, o grynojo eksporto įtaka tapo neigiama. Vidaus paklausa skatino ankstesniais metais sukauptas didžiulis likvidumas. Statybos veiklą palaikė vyriausybės 2011 m. socialinio būsto programa, kurią vykdant buvo išsipareigota iki 2015 m. pabaigos pastatyti 36 mln. naujų būstų. Infliacija visus metus buvo padidėjusi, ją daugiausia lėmė didelės žaliavų kainos ir nepalankūs vidaus

pasiūlos šokai maisto prekėms, tačiau iki metų pabaigos infliacija sumažėjo iki 3,1 %. Dėl prastėjančių ekonominės veiklos perspektyvų 2011 m. gruodžio mėn. pinigų politikos institucijos puse procentinio punkto sumažino bankų privalomųjų atsargų reikalavimo normą ir taikė fiskalines bei pinigų politikos priemones mažoms ir vidutinėms įmonėms paremti. Antrąjį pusmetį reikšmingai sumažėjo eksporto augimas – daugiausia dėl sulėtėjusio pasaulinio augimo. Importas didėjo palyginti stabiliai, jį palaikė sparčiai didėjusi vidaus paklausa. Todėl perteklinis prekybos balansas 2011 m. sumažėjo iki 155 mlrd. JAV dol. (prieš metus buvo 181 mlrd. JAV dol.). 2011 m. Kinijos ženminbi juanio nominalusis efektyvusis kursas pakilo 5,5 %. Iki 2011 m. pabaigos Kinijos užsienio valiutos atsargos padidėjo iki 3,2 trln. JAV dol.

LOTYNŲ AMERIKA

Lotynų Amerikos šalių ekonominis aktyvumas 2011 m. pirmąjį pusmetį toliau sparčiai didėjo, nors ir lėčiau negu 2010 m. Viso regiono metinis augimas 2011 m. pirmąjį pusmetį buvo 4,9 % (2010 m. – 6,3 %). Dėl daugumoje regiono šalių griežtėjusios pinigų politikos pozicijos lėčiau didėjusi vidaus paklausa buvo pagrindinis veiksnys, lėmęs lėtesnį realiojo BVP augimą. Tai iš dalies kompensavo mažiau neigiama išorės paklausos įtaka. Pagrindinis augimo veiksnys ir toliau buvo privatus vartojimas, nes sąlygos darbo rinkose tebebuvo palankios, o skolinimo sąlygos sušvelnintos. Tačiau dinamiškiausia vidaus paklausos sudedamoji dalis buvo investicijos. Iš atskirų šalių raidos matyti, kad pati dinamiškiausia ir toliau buvo žaliavų eksportuojančių šalių raida. Puikūs Lotynų Amerikos regiono augimo rezultatai kartu su kylančiomis maisto kainomis lėmė infliacinio spaudimo išplitimą plačiu mastu. Bendroji infliacija 2011 m. pirmąjį pusmetį buvo 6,7 % (0,3 proc. p. didesnė negu 2010 m.), tai paskatino kai kuriuos centrinis bankus šiuo laikotarpiu imtis tokios pinigų politikos kaip palūkanų normų didinimas.

2011 m. antrąjį pusmetį sparčiai prastėjo išorės sąlygos, nes padidėjo įtampa finansų rinkose ir buvo gerokai pablogintos pasaulio ekonomikos

atsigavimo perspektyvos. Tokiomis sąlygomis reikšmingai pasikeitė kapitalo srautų iš Lotynų Amerikos judėjimas, o tai lėmė didelį valiutų kursų nuvertėjimą ir finansinių rodiklių, tokių kaip akcijų kainos, valstybių skolos rizikos priedas padidėjimą. Šie pokyčiai daugumoje regiono valstybių lėmė dar didesnę ekonominės veiklos sulėtėjimą, nors ir toliau buvo didelis infliacinis spaudimas. Padidėjus neapibrėžtumui dauguma regiono valstybių nebegriežtino pinigų politikos. Brazilijos centrinis bankas savo pagrindinę pinigų politikos palūkanų normą 2011 m. antrąjį pusmetį sumažino 150 bazinių punktų (pirmąjį pusmetį padidino iš viso 175 baziniais punktais). Tą patį padarė ir kiti centriniai bankai.

ŽALIAVŲ KAINŲ RAIDĄ 2011 M. BUVO ĮVAIRI

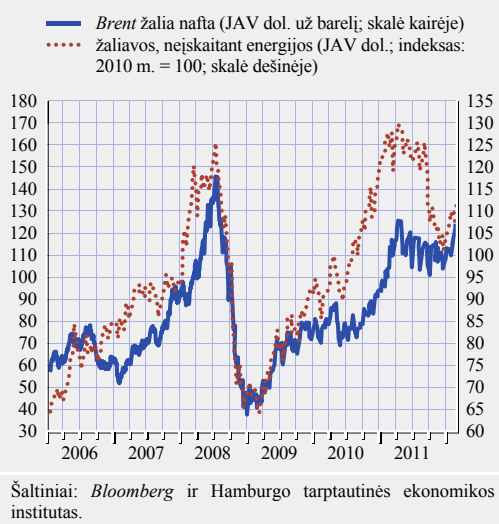
2011 m. *Brent* žalios naftos vidutinė kaina buvo 111 JAV dol. už barelį, t. y. 38 % didesnė negu jos vidutinė kaina 2010 m. Jos vidutinis metinis padidėjimas buvo didžiausias nuo 2005 m. Reikšmingai pakilusios naftos kainos (2011 m. gegužės 2 d. buvo 126 JAV dol. už barelį) iki 2011 m. gruodžio pabaigos sumažėjo – iki 108 JAV dol. (2011 m. pradžioje buvo 93 JAV dol. už barelį).

Naftos kainų staigus kilimo tendencija, kuri pasireiškė nuo 2010 m. rugsėjo mėn., tęsėsi iki 2011 m. gegužės pradžios ir buvo panaši į buvusį naftos kainų kilimą nuo 2007 m. iki 2008 m. vidurio. Šį kilimą palaikė padidėjusi pasaulinė naftos paklausa. Jį dar labiau didino naftos tiekimo iš Libijos nutraukimas, susijęs su politiniais neramumais šiame regione. Padėtį dar labiau aštrino didesnis negu manyta naftos kiekio tiekimo iš ne OPEC šalių sustabdymas. Jis dar labiau pablogino ir taip įtemptą pasiūlos ir paklausos padėtį, kuri didžiąją metų dalį negerėjo. Tai buvo pagrindinė priežastis, kodėl naftos kainos nemažėjo 2011 m. antrąjį pusmetį, nepaisant lėtesnio pasaulinio augimo. Metų sandūroje naftos kainoms neleido mažėti didėjantis nerimas dėl galimo naftos tiekimo iš Irano nutraukimo.

Žaliavų, neįskaitant energijos, ypač spalvotųjų metalų, kainos 2011 m., priešingai, labai

3 pav. Svarbiausi žaliavų kainų pokyčiai

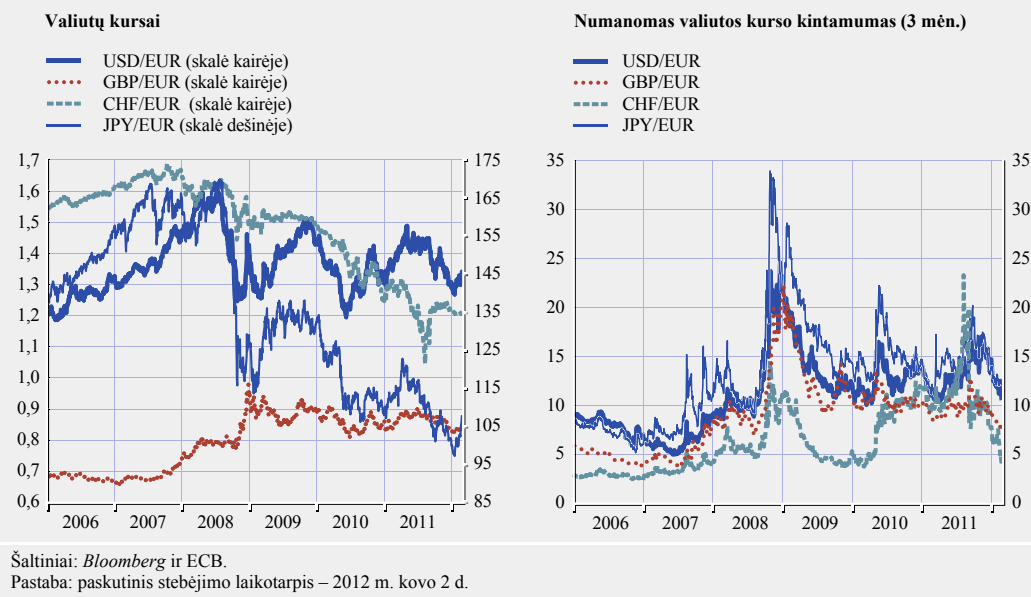
sumažėjo (žr. 3 pav.), tai daugiausia lėmė pasaulinės ekonomikos perspektyvų neapibrėžtumas ir palyginti palankios pasiūlos sąlygos. Apskritai žaliavų, neįskaitant energijos, kainos (JAV dol.) 2011 m. pabaigoje buvo apie 15 % mažesnės negu metų pradžioje.

PADIDĖJUSIO KINTAMUMO SĄLYGOMIS EURO EFEKTYVUSIS KURSAS PER METUS ŠIEK TIEK KRITO

Euro kurso pokyčius 2011 m. iš esmės lėmė rinkose atsirandantis euro zonos ekonomikos perspektyvų ir jos šalių narių fiskalinių perspektyvų, palyginti su kitomis svarbiausiomis ekonomikomis, suvokimas. Taigi, nedideliame euro kurso kritime, kaip ir prieš metus, buvo būdingas aukštesnio lygio numanomas kintamumas (žr. 4 pav.). Iki 2011 m. balandžio mėn. euro kursas kilo daugelio valiutų atžvilgiu, bet vėliau pasireiškė jo kritimo tendencija, vasaros pabaigoje ji sustiprėjo. Ši tendencija sutriko spalio mėn. – tada euro kursas gerokai pakilo JAV dolerio ir Japonijos jenos atžvilgiu kintamumui laikinai sumažėjus. Vėliau euro kurso smukimą šių valiutų atžvilgiu iš dalies kompensavo jo kilimas kitų šalių, ypač Vidurio ir Rytų Europos, valiutų atžvilgiu. Dėl to euro nominalusis efektyvusis kursas 20 euro zonos pagrindinių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu per metus sumažėjo 2,2 % (žr. 5 pav.). Iki 2011 m. pabaigos euro nominalusis efektyvusis kursas buvo 4,0 % žemesnis už vidutinį jo lygį 2010 m. ir artimas nuo 1999 m. buvusiam vidutiniam lygiui.

4 pav. Valiutų kursų ir numanomo kintamumo tendencijos

(dienos duomenys)

Laikotarpiu iki 2011 m. balandžio mėn. kilęs euro kursas antrąjį pusmetį sumažėjo JAV dolerio atžvilgiu. Tai lėmė besikeičiantis viešųjų finansų perspektyvų suvokimas kai kuriose euro zonos šalyse ir JAV, taip pat pelningumo skirtumo tarp šių ekonomikų pokyčiai. 2011 m. gruodžio 30 d. euro valiuta buvo parduodama už 1,29 JAV dol. – 3,2 % pigiau negu 2011 m. pradžioje ir 2,4 % pigiau nei vidutiniškai 2010 m.

2011 m. euro valiuta nuvertėjo ir Japonijos jenos bei svoro sterlingų atžvilgiu. 2011 m. gruodžio 30 d. euro kursas Japonijos jenos atžvilgiu buvo 100,20 – 7,8 % žemesnis negu metų pradžioje ir 13,9 % žemesnis už vidutinį kursą 2010 m. Tą pačią dieną Didžiosios Britanijos svoro sterlingų atžvilgiu jo kursas buvo 0,84 – 3,0 % žemesnis už metų pradžioje buvusį kursą ir 2,7 % žemesnis už vidutinį kursą 2010 m.

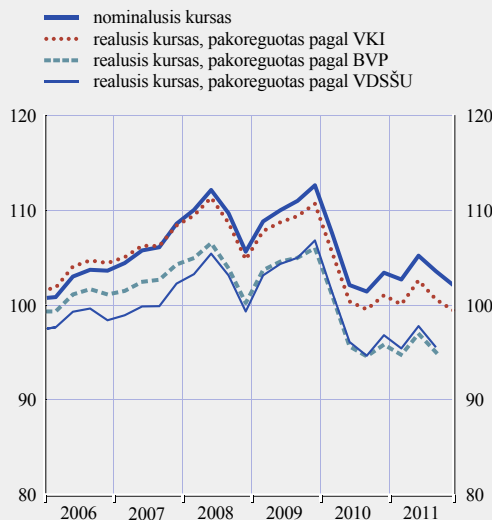
Euro kursas Šveicarijos franko atžvilgiu 2011 m. labai svyravo, rugpjūčio mėn. jis pasiekė žemiausią visų laikotarpių ribą, bet paskui iki rugsėjo pradžios, kai Šveicarijos nacionalinis bankas vienašališkai paskelbė minimalų jo kursą – 1,20 Šveicarijos franko, mažėjo. 2011 m. gruodžio 30 d. euro kursas Šveicarijos franko atžvilgiu buvo 1,22 – 2,8 % žemesnis negu metų pradžioje ir 12,0 % žemesnis už vidutinį kursą 2010 m.

2011 m. euro valiuta susilpnėjo ir kitų pagrindinių valiutų – Australijos dolerio (3,1 %), Kanados dolerio (0,8 %) ir Norvegijos kronos (0,6 %) – atžvilgiu. Ji susilpnėjo ir Azijos valiutų, kurios susietos su JAV doleriu, įskaitant Kinijos ženminbi juanį (7,5 %) ir Honkongo dolerį (3,2 %), atžvilgiu, bet nepakito Pietų Korėjos vono atžvilgiu.

Euro realieji efektyvieji kursai, pagrįsti įvairiais sąnaudų ir kainų apskaičiavimais, 2011 m. pirmąjį pusmetį pakilo, o vėliau nustumo iki 2010 m. pabaigoje vyravusių lygių (žr. 5 pav.). Euro realusis efektyvusis kursas, skaičiuojamas taikant VKI, 2011 m. buvo vidutiniškai šiek tiek žemesnis negu prieš metus, o iki metų pabaigos artimas nuo 1999 m. buvusiam vidutiniam kursui.

5 pav. Euro nominalieji ir realieji efektyvieji kursai (EK20)¹⁾

(ketvirtiniai duomenys; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

Šaltinis: ECB.

1) EK20 indeksų didėjimas reiškia euro vertės kilimą. Nominaliojo ir pagal VKI pakoreguoto realiojo kurso atveju paskutinė stebėjimo data yra 2011 m. ketvirtasis ketvirtis, o pagal BVP pakoreguoto realiojo ir pagal VDSŠU pakoreguoto realiojo kurso atveju – 2011 m. trečiasis ketvirtis ir jie yra iš dalies pagrįsti įverčiais. VDSŠU – vienatinės darbo sąnaudos šalies ūkyje.

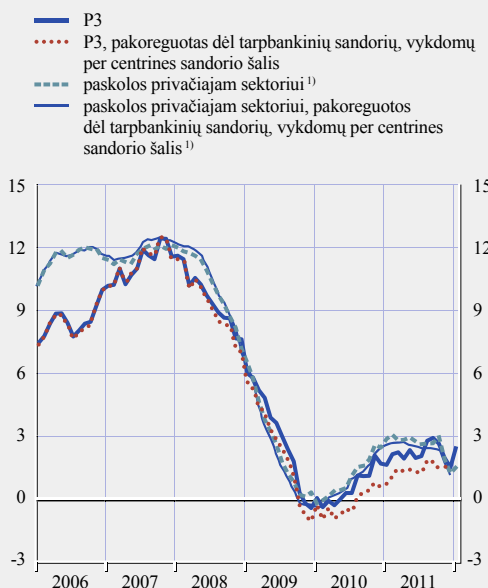
2.2 PINIGŲ IR FINANSŲ RAIDA

PINIGŲ AUGIMO TEMPAS IR TOLIAU BUVO NEDIDELIS

Nors ir atsigavęs po 2010 m. pradžioje stebėtos prislopintos raidos, plačių pinigų augimo tempas 2011 m. vis dar buvo nedidelis. Metinis P3 augimo tempas, kuris 2010 m. gruodžio mėn. buvo 1,7 %, 2011 m. pirmąjį pusmetį tebebuvo stabilus ir sudarė 2,0 % – proporcingas šiek tiek padidėjusiai bendrajai paklausai. Įtampa finansų rinkoje ir neaiškumas dėl ekonominio augimo antrąjį pusmetį skatino įvairius portfelių struktūros pokyčius (buvo pereinama prie piniginio turto, po to vėl grįžtama atgal). Dėl to labai padidėjo P3 metinio augimo tempo trumpalaikis kintamumas (2011 m. rugsėjo mėn. jis sudarė 2,9 %, o 2011 m. gruodžio mėn. – 1,5 %, 2012 m. sausio mėn. ūgtelėjo iki 2,5 %). Padaugėjus sandorių (dažniausiai tarpbankinių), vykdomų per pagrindines sandorio šalis (PSS), priklausančias pinigų turinčiam sektoriui, išaugo pinigų ir kredito mėnesinių duomenų (žr. 6 pav.) kintamumas.

6 pav. P3 ir paskolos privačiajam sektoriui

(metiniai pokyčiai, procentais; dėl sezoninio ir kalendoriškai pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

1) Pakoreguota dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais veiklos.

Šie veiksniai paveikė ir paskolų privačiajam sektoriui metinį augimo tempą (pakoreguotą atsižvelgiant į paskolų pardavimą ir paskolų pakeitimą vertybiniais popieriais). Nors didžiąją 2011 m. dalį svyravo apie 2,5 %, vėliau, iki metų pabaigos, pastebimai mažėjo – nuo 2,4 % (2010 m. gruodžio mėn.) iki 1,2 % (2011 m. gruodžio mėn.). 2012 m. sausio mėn. skolos duomenys rodo, kad smarkiai sumažėjo kreditavimo rizika. PFI užgriuvusius finansinius sunkumus palengvino ECB valdančioji taryba, kuri gruodžio pradžioje ėmėsi nestandartinių priemonių, visų pirma 3 m. ITRO (šios priemonės aprašytos 1 intarpe). Apskritai, atmetus trumpalaikius svyravimus, pinigų ir kredito pokyčiai rodo, kad 2011 m. bendras pinigų augimo tempas buvo nedidelis.

PORTFELIŲ FORMAVIMOSI YPATUMAI BUVO PAGRINDINIS VEIKSNYS, LĖMĖS P3 SUDEDAMŲJŲ DALIŲ POKYČIUS

Portfelijų formavimosi ypatumai, susiję su palūkanomis, mokamomis už įvairias P3

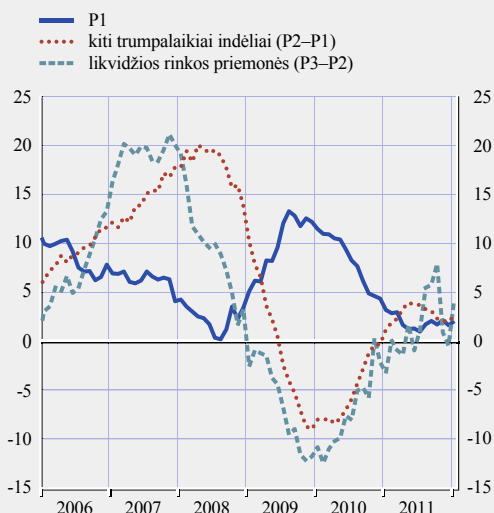
sudarančias priemones, 2011 m. pirmąjį pusmetį skatino pagrindinių P3 sudedamųjų dalių pokyčius. Per šį laikotarpį padidėjo skirtumai tarp vienos nakties indėlių ir kitų trumpalaikių indėlių palūkanų normų, o tai skatino pinigus turintį sektorių perkelti lėšas į kitus trumpalaikius indėlius. Didėjant įtampai finansų rinkose ir neaiškumui dėl ekonomikos ateities, vasaros pabaigoje portfeliai buvo restruktūrizuojami lėšas iš rizikingesnių turto rūšių perkeliant į P3. Likvidumui teikiama pirmenybė ir tai, kad skirtumas tarp vienos nakties indėlių ir kitų trumpalaikių indėlių palūkanų normų iki to laiko nustojo didėti (netgi šiek tiek sumažėjo), paaiškina, kodėl didžioji šių įplaukų į P3 dalis buvo perkelta į vienadienius indėlius (žr. 7 ir 8 pav.).

Likvidžių rinkos priemonių metinis augimo tempas, padidėjęs nuo –2,3 % (2010 m. gruodžio mėn.) iki –0,5 % (2011 m. gruodžio mėn.), rodo didžiąją kintamumą visus metus. Ši mažiau neigiamą augimo tempą galima paaiškinti stebėtu nedideliu trumpalaikių PFI skolos vertybinių popierių atsargų padidėjimu ir tuo, kad šiek tiek sumažėjusių pinigų rinkos fondų akcijų ir (arba) vienetų metinį nutekėjimą visiškai kompensavo panašaus dydžio metinis įplaukų į atpirkimo sandorius srautas. Didžiąją kintamumą kiekvieną mėnesį dažniausiai lėmė atpirkimo sandorių srautai. Kaip ir 2010 m., šios priemonės įplaukos daugiausia buvo susijusios su padidėjusiu pasitikėjimu įkaitu užtikrintais tarpbankiniais sandoriais, kurie buvo vykdomi per PSS ir kurių privalumas – galimybė bankams svariai sumažinti sandorio šalių riziką. Pinigų raidos duomenų požiūriu tokius sandorius sudaro dvi dalys: i) skolinančiosios PFI paskola pagrindinei sandorio šaliai ir ii) atpirkimo sandoris tarp besiskolinančiosios PFI ir pagrindinės sandorio šalies.

Dėl to, kad per finansų krizę padaugėjo įkaitu užtikrintų paskolų, teikiamų per PSS (ypač po *Lehman Brothers* žlugimo), o tarpbankiniams sandoriams, kaip žinoma, būdingas kintamumas, dar labiau padidėjo pinigų sudedamųjų dalių kintamumas (taip pat žr. toliau esantį skyrių apie sektorių turimą pinigų kiekį ir paskolų

7 pav. Pagrindinės P3 sudedamosios dalys

(metiniai pokyčiai, procentais; dėl sezonizmo ir kalendoriškai pakoreguota)

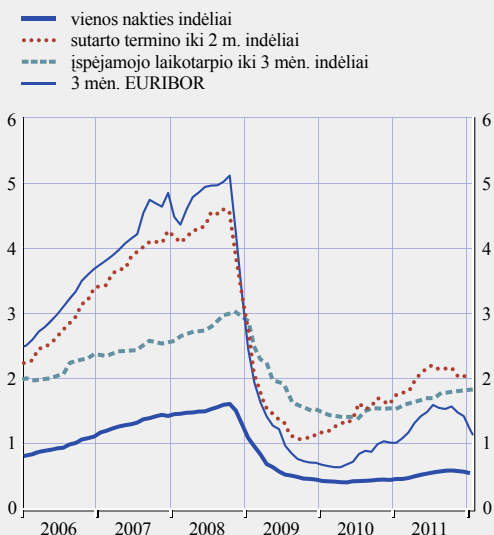

Šaltinis: ECB.

pokyčius). Todėl 2011 m. pabaigoje neigiami atpirkimo sandorių srantai dėl šios rūšies sandorių, kurie rodė daugelyje euro zonos

8 pav. PFI trumpalaikių indėlių palūkanų normos ir pinigų rinkos palūkanų norma

(metinės palūkanos, procentais)

Šaltinis: ECB.

šalių valstybių skolos krizės sukeltos įtampos didėjimą ir dėl šalies bei bankų rizikos sąsajos mažėjančią tarpbankinio skolinimosi apimtį, tuo laikotarpiu tapo pagrindiniu pinigų dinamiką skatinusiu veiksnium.

SKELBIAMO P3 KINTAMUMAS DAUGIAUSIA BUVO SUSIJĘS SU KFT INDĖLIAIS

P3 indėlių, kurie apima trumpalaikius indėlius bei atpirkimo sandorius ir yra plačiausias pinigų junginys, apie kurį sektorių lygmeniu galima gauti patikimos informacijos, metinis augimo tempas sumažėjo nuo 3,1 % (2010 m. gruodžio mėn.) iki 1,1 % (2011 m. gruodžio mėn.). Vis dėlto P3 indėlių pokyčius dažniausiai skatino ne pinigų finansinių tarpininkų, išskyrus draudimo bendroves ir pensijų fondus, vadinamų KFT, indėlis. KFT turimų P3 indėlių metinis augimo tempas, kuris 2010 m. gruodžio mėn. buvo 10,4 %, beveik visus metus svyravo nuo 6 iki 12 %, o 2011 m. lapkričio ir gruodžio mėn. atitinkamai nukrito iki 3,4 ir 0,9 % (2012 m. sausio mėn. jis vėl buvo 5,7 %). Tokių didelių kintamumą galima paaiškinti tarpbankiniais sandoriais, įvykdytais per pagrindines sandorio šalis (nes pagrindinės sandorio šalys sudaro dalį KFT sektoriaus), ir tuo, kad 2011 m. pabaigoje instituciniai investuotojai dėl padidėjusios įtampos finansų rinkose ir nerimas dėl bankų rizikos sumažino savo turimus P3 indėlius. Faktiškai KFT pinigų atsargos yra glaudžiai susijusios su turto kainomis (žr. 2 intarpą, kuriame analizuojamas pinigų ir kreditų pokyčių poveikis turto kainų neatitikimui¹).

2010 m. viduryje stebėtas namų ūkių turimų P3 indėlių metinis augimo tempas didėjo ir 2011 m. pirmąjį pusmetį. Tada jis stabilizavosi ir sudarė šiek tiek daugiau kaip 2 %, bet dėl didelio mėnesinio nutekėjimo 2011 m. gruodžio mėn. sumažėjo iki 1,4 %. Tačiau 2012 m. sausio mėn. šį nutekėjimą pavyko kompensuoti įgyvendinus papildomas nestandartines pinigų politikos priemones. Namų ūkių indėliai

1 Taip pat žr. 2012 m. sausio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnį „The interplay of financial intermediaries and its impact on monetary analysis“.

sudaro didžiąją P3 indėlių dalį ir yra labiausiai susiję su vartotojų kainomis. Nefinansinių bendrovių turimų P3 indėlių metinis augimo tempas – priešingai namų ūkių PFI indėliams, 2011 m., ypač antrąjį pusmetį, mažėjo. Šį pokytį galėjo lemti tai, kad įmonės teikė pirmenybę finansavimui savo, o ne skolintomis lėšomis.

2 intarpas

PINIGAI IR KREDITAS – RODIKLIAI, IŠ ANKSTO ĮSPĖJANTYS APIE TURTO KAINŲ NEATITIKIMUS

Daugelyje šalių turto rinka atlieka vis svarbesnį vaidmenį, o politikos formuotojai vis labiau suvokia, kad didžiuliai turto kainų pokyčiai ir jų koregavimasis gali lemti finansinį, o galiausiai – ir makroekonominį nestabilumą. Todėl centriniai bankai yra suinteresuoti mažinti dėl tokių pokyčių kainų stabilumui kylančią riziką. Naujausi tyrimai rodo, kad ypač naudingi prognozuojant turto kainų bumo ir nuosmukio ciklus gali būti pinigų ir kredito rodikliai. Tai dar viena priežastis centriniams bankams tokius rodiklius labai atidžiai stebėti¹.

Turto kainų bumo ir nuosmukio nustatymas

Išankstinio įspėjimo apie turto kainų nesubalansuotumus sistemos kūrimą galima suskirstyti į tris etapus. Pirmąjį sudaro turto kainų neatitikimo nustatymas (pvz., nukrypimai nuo praeities tendencijų arba jų ekonominės pasekmės). Teoriniuose darbuose taikoma daug tokių neatitikimus leidžiančių aptikti būdų – nuo grynų statistinių iki labiau grindžiamų modeliais². Praktiškai dėl neapibrėžtumo, susijusio su tokių epizodų teisingu nustatymu realiuoju laiku, reikia palyginti rezultatus, gautus taikant įvairius metodus. Antrajame etape atrenkami tinkami svarbiausi rodikliai ir kuriami modeliai šiems rodikliams susieti su neatitikimo laikotarpiu. Trečiajame, paskutiniame, etape įvertinamas faktinis kiekvieno rodiklio tinkamumas prognozavimui per pasirinktą laikotarpį ir (arba) pasirinktoje šalių grupėje. Rodiklio naudingumas dažniausiai vertinamas palyginant rodiklio klaidingų ir teisingų įspėjimų skaičių. Teoriniuose darbuose pateikiama daug skirtingų (ir vienas kitą papildančių) metodų, kuriuos galima taikyti turto kainų neatitikimams prognozuoti. Neseniai du tokie metodai buvo pritaikyti ECB studijose. Pirmasis yra „signalizavimo“ metodas, kai, vos tik pasirinktam rodikliui nustatytu laikotarpiu peržengus pavojingą ribą, gaunamas įspėjimas apie bumą ar nuosmukį. Antrasis yra „diskretaus pasirinkimo“ metodas, kai, taikant *probit* / *logit* regresijos techniką, įvertinamas rodiklio gebėjimas numatyti tiek bumą, tiek nuosmukį skaičiuojant tokio epizodo per tam tikrą laikotarpį tikimybę. Tikimybei viršijus tam tikrą ribą gaunamas įspėjimo signalas.

Pinigų ir kredito kaip išankstinio įspėjimo rodiklių reikšmė

Esminis išankstinio įspėjimo rodiklių funkcionavimo aspektas yra atrinkti kintamuosius, kurie, sprendžiant iš ankstesnių tendencijų, prieš bumą ar nuosmukį pasižymi neįprasta dinamika. Šiuo požiūriu išsiskiria pinigai ir kreditas, nes yra daug teorinių darbų, kuriuose nustatomas šių kintamųjų ir turto kainų ryšys, galiausiai ryšys su vartotojų kainomis. Visų pirma, turto kainos veikia pinigų paklausą, nes apskritai turi įtakos investicinių portfelių paskirstymui, o įvairių

1 Daugiau informacijos pateikta 2005 m. balandžio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnyje „Asset price bubbles and monetary policy“.

2 Daugiau informacijos pateikta 2010 m. lapkričio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnyje „Asset price bubbles and monetary policy revisited“.

turto rūšių grąža veikia turimų pinigų kiekį. Be to, kredito pokyčiai gali būti paveikti turto kainų kaitos, kurią taip pat gali lemti save sustiprinantys procesai. Pavyzdžiui, turto kainoms kylant finansinių ir nefinansinių įmonių balansas gerėja, o įkaino vertė didėja, todėl bankai teikia dar daugiau kreditų įmonių investicijoms finansuoti. Turto kainoms kylant, mažėja bankų finansinis svertas, o tai leidžia jiems prisiimti naujų išpareigojimų³. Finansinių ir nefinansinių įmonių turimos papildomos lėšos gali būti iš dalies investuojamos į brangstantį turta, o tai lemtų tolesnį turto kainų kilimą. Šiuo požiūriu svarbus ir „finansinis akceleratorius“. Iš tikrųjų įmonių ir namų ūkių skolinimasis gali būti ribojamas dėl asimetrinės informacijos kredito rinkose ir kuo mažesnė jų nuosavo turto vertė, tuo griežtesni apribojimai bus taikomi, turint omenyje tai, kad lieka mažiau įkaitų, kuriuos galima būtų panaudoti paskoloms užtikrinti⁴.

Tačiau priežastinis ryšys gali būti priešingos krypties. Pavyzdžiui, dėl vis didėjančių investicijų, finansuojamų skolintomis lėšomis, auganti turto paklausa pasaulyje, kuriame yra finansinių trikdžių, gali paskatinti turto kainų bumą⁵. Be to, didelis turimų pinigų kiekis gali reikšti, kad reikšmingos likvidžių lėšų sumos investuojamos į priemones, siūlančias galimybę užtikrinti didesnę grąžą, o tai, susiformavus tendencijai ir atsiradus bandos jausmui, gali paskatinti burbulų augimą. Su tuo gali būti labai glaudžiai susijęs ne pinigų finansinių tarpininkų (išskyrus draudimo įmones ir pensijų fondus) realusis portfelių balansų efektas: likvidžių lėšų perteklius jų balansuose gali paskatinti norą persikirstyti portfelį didinant kito turto rūšių dalį. Kitas galimas ryšys tarp pinigų ir kredito bei turto kainų yra susijęs su pinigų politikos poveikio perdavimo „rizikos prisiėmimo“ kanalu. Nors mažos palūkanų normos paprastai siejamos su sparčiu pinigų kiekio augimu, nustatyta, kad jos taip pat gali skatinti kreditavimo standartų švelninimą, o tai skatintų investavimą naudojant skolintas lėšas, dėl to gali kilti turto kainos.

Iš tikrųjų empirinės tendencijos rodytu, kad bumo ir nuosmukio ciklai turto rinkoje praeityje buvo glaudžiai susiję su dideliais pinigų ir kredito junginių svyravimais, ypač tokiais laikotarpiais: i) turto kainų nuosmukio ar ii) turto kainų bumo, kuris baigiasi finansine suirutė⁶. Keliose naujausiose studijose buvo padaryta viena tvirta išvada, kad įvairūs rodikliai, rodantys perteklinį kreditavimo aktyvumą, yra puikūs finansinio nesubalansuotumo atsiradimo ekonomikoje išankstinio įspėjimo rodikliai. Taip pat esama įrodymų, kad tinkamomis savybėmis prognozuojant turto kainų bumą ir nuosmukį pasižymi pinigų kintamasis, nes jis yra suvestinis bankų balansų rodiklis⁷.

Turto kainų bumo ir nuosmukio ciklų prognozavimas

Pastaraisiais metais ECB ekonomistų parengtose studijose analizuojami bumo ir nuosmukio turto rinkose laikotarpiai. Vienoje studijoje (Alessi and Detken)⁸, pagrįstoje „signalizavimo“ metodo

3 Žr. Adrian T., Shin H. S. „Liquidity and leverage“, *Staff Reports*, No 328, Federal Reserve Bank of New York, 2008.

4 Žr. Bernanke B., Gertler M., Gilchrist S. „The financial accelerator in a quantitative business cycle framework“, *NBER Working Paper Series*, No 6455, National Bureau of Economic Research, 1998.

5 Žr. Allen F., Gale D. „Bubbles and crises“, *Economic Journal*, Vol. 110, 2000, pp. 236–255.

6 Žr. Fisher I. „Booms and depressions“, Adelphi, New York, 1932; Kindleberger C. „Manias, panics and crashes: a history of financial crises“ John Wiley, New York, 1978. Daugiau patvirtinimų apie tai, kaip pernelyg didelis kreditų augimas gali paskatinti burbulų formavimąsi, galima rasti ankstyvuosiuose Austrijos mokyklos darbuose.

7 Žr. „Lessons for monetary policy from asset price fluctuations“, Chapter 3, *World Economic Outlook*, IMF, Washington DC, October 2009; Detken C., Smets F. „Asset price booms and monetary policy“, in Siebert H. (ed.) *Macroeconomic Policies in the World Economy*, Springer, Berlin, 2004; Adalid R., Detken C. „Liquidity shocks and asset price boom/bust cycles“, *Working Paper Series*, No 732, ECB, 2007; Borio C., Lowe P. „Asset prices, financial and monetary stability: exploring the nexus“, *BIS Working Papers*, No 114, BIS, Basel, July 2002; Helbling T., Terrones M. „When bubbles burst“, Chapter 2, *World Economic Outlook*, IMF, Washington DC, April 2003.

8 Žr. Alessi L., Detken C. „‘Real time’ early warning indicators for costly asset price boom / bust cycles: a role for global liquidity“, *Working Paper Series*, No 1039, ECB, 2009.

taikymu, siekiama aptikti „brangiai atsieinančius“ turto kainų bumus, kurie apibrėžiami kaip bumai, po kurių per trejų metų laikotarpį realiojo BVP augimas būna bent 3 proc. p. mažesnis nei potencialus augimas. Rezultatai rodo, kad geriausiai apie tokius epizodus išpėja pasaulinis privačiojo sektoriaus kreditavimo atotrūkis ir visuotinis P1 atotrūkis.

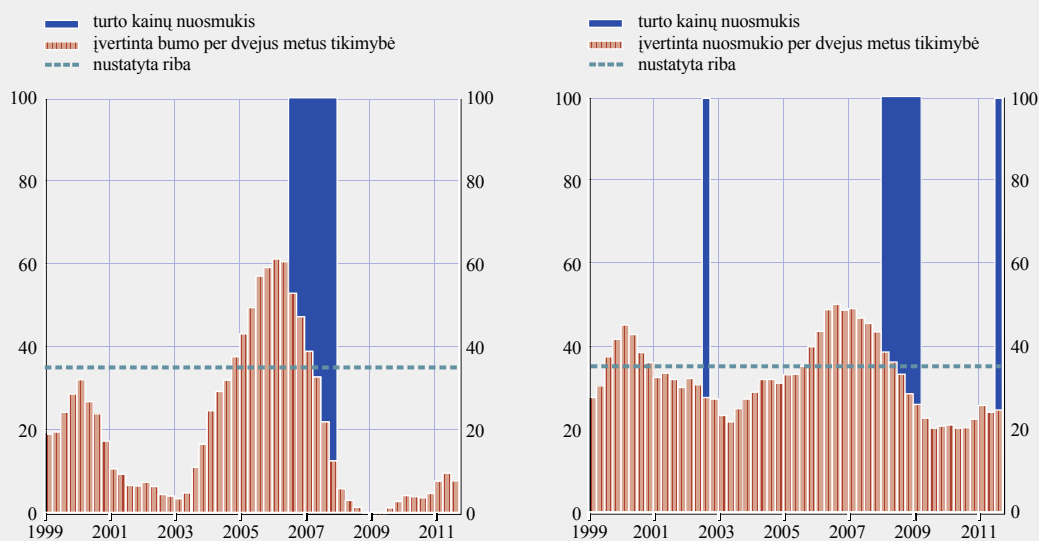
Kitose dviejose studijose, kurių autoriai yra D. Gerdesmeier, H-E. Reimers ir B. Roffia, taikomi *probit* ekonometriniai modeliai; juos taikant įvertinama turto kainų bumų ir nuosmukio tikimybė per ateinančius dvejus metus⁹. Bumai (nuosmukis) įvyksta, kai sudėtinis turto kainų rodiklis (apskaičiuojamas kaip akcijų ir būsto kainų indeksų svertinis vidurkis) padidėja (krinta) žemiau tam tikros ribos. Binariniam bumų / nuosmukio kintamajam suteikiama vieneto reikšmė, jei bumai arba nuosmukis įvyksta per kitus aštuonis ketvirčius. *Probit* lygtys testuojamos 17 EBPO šalių grupėje. Galutinė specifikacija modeliuojant bumą apima tiek kredito, tiek būsto kainų kilimo atotrūkių, investicijų ir BVP santykį, taip pat akcijų rinkų ir realiojo BVP pokyčius (pastarieji du nuosmukio atveju pakeičiami nominaliųjų ilgalaikių palūkanų normų pokyčiais).

Šie rezultatai gali būti naudojami galimam bumų ir nuosmukių atsiradimui euro zonos turto rinkose įvertinti. Pirma, naujausi pasaulinio kreditavimo atotrūkio pokyčiai, vidaus kredito augimo ir būsto kainų kilimo atotrūkiai bei investicijų ir BVP santykis veikiausiai jokių konkrečių signalų apie būsimą bumą ar nuosmukį euro zonoje nepateikia. Antra, *probit* modeliai bumams ir nuosmukiams modeliuoti vertinami naudojant naujausius turimus duomenis, tada apskaičiuojama įvertinta tikimybė (žr. A pav.). Rezultatai rodo, kad būsimos nuosmukio tikimybė toliau didėjo ir 2011 m. trečiąjį ketvirtį buvo 28 %, vis dėlto liko žemiau 35 % ribos. Tuo pat metu būsimos bumų tikimybė ir toliau buvo gana nedidelė – apie 10 %.

9 Žr. Gerdesmeier D., Reimers H.-E., Roffia B. „Asset price misalignments and the role of money and credit“, *International Finance*, Vol. 13, 2010, pp. 377–407; Gerdesmeier D., Reimers H.-E., Roffia B. „Early warning indicators for asset price booms“, *Review of Economics & Finance*, Vol. 3, 2011, pp. 1–20.

A pav. Turto kainų bumų arba nuosmukio tikimybė euro zonoje per kitus dvejus metus

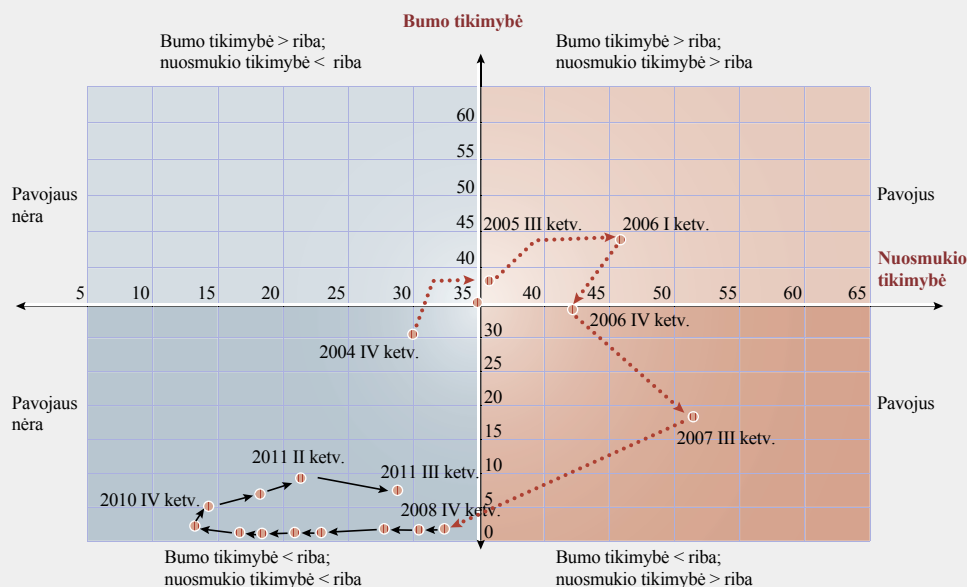
(procentais)

Šaltinis: ECB (žr. 9 išnašoje minimą dokumentą).

B pav. Bumų ir nuosmukių rizikos euro zonoje įvertinimas

(procentais)

Šaltinis: ECB ekspertų įverčiai.

Pastaba: juodomis rodyklėmis pažymėtu laikotarpiu skaičiavimai atlikti kiekvieno ketvirčio tikruoju laiku, raudonomis punktyrinėmis rodyklėmis pažymėtu laikotarpiu – tik kai kurių ketvirčių (tariamai tikru laiku).

Šie duomenys taip pat yra pateikti grafine išraiška B pav. Vertikaloji ir horizontalioji ašys atitinkamai rodo bumų ir nuosmukių tikimybę, o nustatytoji riba yra 35 %. Keturi kvadrantai rodo įvairius galimus bumų ir nuosmukių tikimybių derinius. Pagal dabartines tendencijas euro zona tebėra apatiniame kairiajame kvadrante, kurį apibūdina bumo arba nuosmukio, kurie nesiels kiekvienam jų nustatyto lygio, tikimybė per kitus dvejus metus. Vis dėlto panašu, kad per paskutinius kelis ketvirčius nuosmukio tikimybė didėja artėdama prie padėties, pavaizduotos apatiniame dešiniajame kvadrante.

Bendras įvertinimas

Apskritai iš pastaraisiais metais ECB parengtų studijų matyti, kad atskiroms šalims ir šalių grupėms galima nustatyti gana neblogus išankstinio išpėjimo rodiklius. Šiomis studijomis netiesiogiai patvirtinama ir tai, kad išskolinimas yra vienas iš svarbiausių rodiklių, išpėjančių apie brangiai atsieinančio turto kainų bumo ir nuosmukio ciklus. Signalai, gaunami iš tokių rodiklių, turėtų būti vertinami tik kaip dar vienas elementas informacijos aibėje, politikos formuotojų naudojamoje makroekonominiame stabilumui gresiančios rizikos ir galimo poveikio kainų stabilumui įvertinti.

METINIS KREDITO PRIVAČIAJAM SEKTORIUI AUGIMO TEMPAS SULĖTĖJO

Kalbant apie P3 atitikmenis, pažymėtina, kad PFI kredito euro zonos rezidentams metinis augimo tempas nuo 2010 m. gruodžio iki 2011 m. gruodžio mėn. sumažėjo nuo 3,4 iki 1,4 %

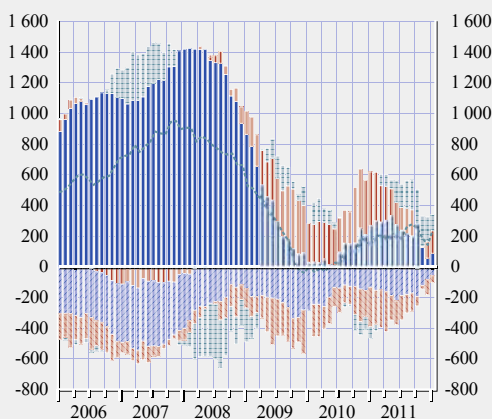
(žr. 9 pav.). Tai buvo susiję su mažesniu metiniu kredito valdžios sektoriui augimo tempu ir šiek tiek kritusiu kredito privačiam sektoriui metiniu augimo tempu. Metinis kredito valdžios sektoriui augimo tempo sumažėjimas priskiriamas paskolų, kurių metinis augimo

9 pav. P3 atitikmenys

(metiniai srautai; mlrd. eurų; dėl sezoniškumo ir kalendoriškai pakoreguota)

- kreditas privačiajam sektoriui (1)
- kreditas valdžios sektoriui (2)
- grynasis išorės turtas (3)
- ilgesnės trukmės finansiniai įsipareigojimai (neįskaitant kapitalo ir atsargų) (4)
- kiti atitikmenys (įskaitant kapitalą ir atsargas) (5)
- P3

Šaltinis: ECB.

Pastabos: P3 pateiktas tik palyginimui ($P3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Ilgesnės trukmės finansiniai įsipareigojimai (neįskaitant kapitalo ir atsargų) pateikiami su priešingu ženklu, kadangi jie yra PFI sektoriaus įsipareigojimai.

tempas beveik visus 2011 m. nuolat mažėjo ir ketvirtąjį ketvirtį dažniausiai dėl didelio bazės efekto (susijusio su 2010 m. spalio mėn. vykdytu turto perkėlimu į „blogus bankus“)² tapo neigiamas, pokyčiams. Skolos vertybinių popierių metinis augimas – priešingai, metų pabaigoje buvo šiek tiek didesnis nei stebėtas 2010 m. pabaigoje ir antrąjį pusmetį rodė teigiamus srautus. Tačiau tokios įplaukos buvo beveik vienareikšmiškai susijusios su vyriausybės vertybinių popierių įsigijimu pagal ECB vykdomą vertybinių popierių rinkų programą. PFI, neįskaitant Eurosistemos investicijos į euro zonos vyriausybės vertybinius popierius – priešingai, beveik nepasikeitė.

Iš kredito privačiajam sektoriui didėjimo kreivės matyti, kaip didėjo paskolos, kurios yra pagrindinė šio junginio sudedamoji dalis. Tačiau kredito metinis augimo tempas ir toliau buvo šiek tiek mažesnis nei paskolų privačiajam

sektoriui metinis augimo tempas, kuris nuo 1,6 % (2010 m. gruodžio mėn.) sumažėjo iki 0,4 % (2011 m. gruodžio mėn.) ir rodė, kad PFI turimų i) privačiojo sektoriaus skolos vertybinių popierių, išskyrus akcijas, ir ii) akcijų, išskyrus nuosavybės vertybinius popierius, metinis augimas buvo neigiamas. PFI turimų šių priemonių kiekio sumažėjimas greičiausiai buvo susijęs su euro zonos PFI vykdomu išsiskolinimo mažinimu, siekiant sumažinti didesnę riziką turinčio turto kiekį, ir su mažu pakeitimo vertybiniais popieriais aktyvumu.

Metinis PFI paskolų privačiajam sektoriui augimas (pakoreguotas pagal pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais apimtis), kuris didžiąją metų dalį buvo 2,5 %, 2011 m. pastebimai sumažėjo – nuo 2,4 % (2010 m. gruodžio mėn.) iki 1,2 % (2011 m. gruodžio mėn.) (žr. 6 pav.). Šis vaizdas sutampa su ekonominio aktyvumo ir finansų rinkų pokyčiais 2011 m., nors mažėjimas, kuris įvyko vien tik per paskutinius du mėnesius, bet daugiausia gruodžio mėn., buvo visų pirma būdingas paskolų nefinansinėms bendrovėms grupėje. Nepaisant to, paskolų srautai į nefinansinį privatųjį sektorių (namų ūkius ir nefinansines bendroves) toliau buvo pagrindinis veiksnys, lėmęs metinį paskolų privačiajam sektoriui srautą. Paskolų KFT procentinė dalis, palyginti su visomis PFI paskolomis privačiajam sektoriui, ir 2011 m. didėjo. Kaip ir prieš metus, tai daugiausia buvo susiję su tuo, kad PFI dažniau teikė pirmenybę įkaitu užtikrintai tarpbankinei prekybai, vykdomai per pagrindines sandorio šalis. Kaip ir pinigų junginių atveju, šios rūšies sandoriams būdingas kintamumas lėmė didesnę tiek paskolų KFT, tiek (remiantis tokių paskolų dalimi kiekvienoje atskiroje grupėje) kitų kredito junginių kintamumą.

Kalbant apie paskolas nefinansiniam privačiajam sektoriui, pasakytina, kad metinis paskolų namų ūkiams metinis augimo tempas (pakoreguotas

2 Apie tai daugiau informacijos pateikta 2011 m. sausio mėn. ECB mėnesinio biuletenio interpe „Revisiting the impact of asset transfers to „bad banks“ on MFI credit to the euro area private sector“.

pagal pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais apimtį), kuris 2010 m. gruodžio mėn. buvo 3,1 %, 2011 m. pirmąjį pusmetį beveik nesikeitė. Vėliau, antrąjį pusmetį, jis nuosekliai mažėjo ir 2011 m. gruodžio mėn. sudarė 1,9 %. Tai iš esmės sutapo su ekonomikos aktyvumo mažėjimu ir prastėjančiomis būsto rinkos perspektyvomis, nors pasiūlos veiksnys taip pat buvo reikšmingas. (Daugiau informacijos apie paskolas namų ūkiams ieškokite šio skyriaus skirsnyje apie namų ūkių skolinimąsi.) Paskolų (pakoreguotų pagal pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais apimtis) nefinansinėms bendrovėms metinis augimo tempas (pakoreguotas pagal pardavimą ir pakeitimą vertybiniais popieriais) 2011 m. pabaigoje buvo 1,2 % (2010 m. gruodžio mėn. – 1,0 %). Tačiau tai paslėpė nedidelį augimo grafiko iškilumą, kurio nuožulnumą iki metų pabaigos lėmė nemažas grynasis mėnesinių atpirkimo apimčių padidėjimas lapkričio ir gruodžio mėn. Pablogėjusi ekonominė aplinka ir sumenkę verslo lūkesčiai buvo pagrindiniai veiksniai, 2011 m. lėmę santykinai mažą bendrovių skolinimosi apimtį. Tačiau tam poveikį galėjo daryti ir kiti veiksniai. Nagrinėjant paklausą, matyti, kad įmonių išsiskolinimas, vertinant istoriškai, toliau buvo didelis. Siekdamas suvaldyti savo išsiskolinimą, įmonės abejojo, ar verta skolintis papildomai, todėl dažniau naudojo ir tebe naudoja turimas vidaus lėšas. Tokį vertinimą patvirtina ir nefinansinių bendrovių turimų P3 indėlių pokyčiai. Vertinant pasiūlą matyti, kad 2011 m. antrąjį pusmetį euro zonos kredito įstaigų problemos dėl finansavimo paskutinius du metų mėnesius dar labiau

pagilėjo. Tai lėmė vėl įsisiūbavusi valstybių išsiskolinimo krizė, taip pat prognozuojamas didesnis kredito įstaigų kapitalo trūkumas. Apskritai, nors padėtis įvairiose šalyse buvo nevienoda, 2012 m. sausio mėn. duomenys neberodo 2011 m. gruodžio mėn. stebėtų didelių paskolų išpirkimo apimčių.

Pinigų turinčio sektoriaus turimų PFI ilgesnės trukmės finansinių įsipareigojimų (išskyrus kapitalą ir atsargas), kitų P3 atitikmenų metinis augimo tempas sumažėjo nuo 3,1 % (2010 m. pabaigoje) iki 1,6 % (2011 m. lapkričio mėn.), panašiai kaip ir paskolų privačiajam sektoriui metinis augimo tempas per paskutinius metus. Ilgesnės trukmės vertybinių popierių buvo išleidžiama gana nedaug, o artėjant 2011 m. pabaigai – dar mažiau. Tai lėmė euro zonos kredito įstaigų patiriamos problemos dėl finansavimo.

Pagal euro zonos PFI grynasis išorės turtas, kuris 2010 m. sumažėjo 85 mlrd. eurų, 2011 m. padidėjo 162 mlrd. eurų. Daugiausia grynasis išorės turtas padidėjo pirmąjį pusmetį, per kurį užfiksuoti teigiami turto srautai ir mažesnis įsipareigojimų nuotėkis. Antrąjį pusmetį sparčiai mažėjo PFI išorės įsipareigojimų, o šį procesą kompensavo panašus išorės turto sumažėjimas. Pastarąjį sumažėjimą iš dalies lėmė tiek nerezidentų atsiimami indėliai, tiek institucinių investuotojų perkeliama lėšos į ne euro zonos šalis. 2011 m. euro zonos PFI grynasis išorės turtas, kuris yra P3 atitikmuo, tapo svarbiausiu veiksniumi (ypač antrąjį pusmetį), lėmusiu P3 pokyčius (daugiau informacijos žr. 3 intarpe).

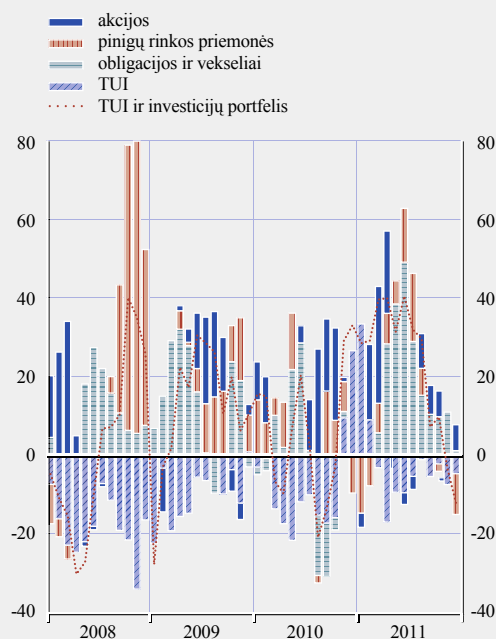
3 intarpas

NAUJAUSI EURO ZONOS FINANSINĖS ATASKAITOS POKYČIAI

Per 12 mėn. laikotarpį (iki 2011 m. gruodžio mėn.) padidėjo euro zonos finansinės sąskaitos grynosios įplaukos. Šį padidėjimą lėmė tiesioginių investicijų ir investicijų portfelio grynosios įplaukos, kurios per metus išaugo nuo 98,1 mlrd. iki 223,7 mlrd. eurų. Taip atsitiko dėl didesnių investicijų portfelio grynųjų įplaukų, kurias tik šiek tiek kompensavo labiau sumažėjęs tiesioginių užsienio investicijų nutekėjimas. Tuo pat metu grynasis kitų investicijų nutekėjimas padidėjo.

Pagrindiniai finansinės sąskaitos straipsniai

(grynieji srautai; mlrd. eurų; 3 mėn. slenkamieji vidurkiai; mėnesiniai duomenys)

Šaltinis: ECB.

Pastabos: TUI – tiesioginės užsienio investicijos.

Paskutinis stebėjimas – 2011 m. gruodžio mėn.

Ketvirtiniai investicijų portfelio pokyčiai buvo gana nepastovūs, o juos lydėjo labai svyruojančios rinkos nuotaikos ir dažnai besikeičiantis investuotojų elgesys. 2011 m. pirmąjį pusmetį ypač reikšmingai padidėjo investicijų portfelio įplaukos. Pirmąjį ketvirtį tokį padidėjimą lėmė tai, kad užsienio investuotojai pirkė daugiau euro zonos nuosavybės vertybinių popierių, o euro zonos investuotojai mažiau investavo į užsienio nuosavybės vertybinius popierius. Grynosios įplaukos į skolos vertybinius popierius toliau buvo pastovios. 2011 m. antrąjį ketvirtį, priešingai, investicijų portfelio įplaukos daugiausia padidėjo dėl to, kad užsienio investuotojai pirkė gerokai daugiau euro zonos skolos vertybinių popierių, ir, nors ir šiek tiek mažesniu mastu, dėl to, kad sumažėjo euro zonos investicijos į užsienio skolos vertybinius popierius (žr. pav.). Kai kurių euro zonos šalių ne PFI sektoriaus išleistų skolos vertybinių popierių paklausa užsienyje buvo gana didelė, ir tai, matyt, lėmė srautai, kuriuos paskatino saugaus prieglobsčio paieškos mažėjant pasaulio ūkio augimo prognozėms. Kartu užsienio investuotojai pardavinėjo euro zonos nuosavybės vertybinius popierius. Visi šie pokyčiai kartu rodo, kad užsienio investuotojai restruktūrizavo savo portfelius mažindami nuosavybės vertybinių popierių dalį ir didindami investicijų į likvidžius ir aukštą reitingą turinčius skolos vertybinius popierius dalį. Be to, kaip matyti iš PFI grynojo išorės turto duomenų, kadangi didelė šių investicijų portfelių euro zonoje dalis yra susijusi su sandoriais, kuriuose dalyvauja ne PFI sektorius, jos padarė teigiamą poveikį likvidumui euro zonoje¹.

2011 m. antrąjį ketvirtį skolos vertybinių popierių grynosios įplaukos labai sumažėjo, ir ketvirtąjį ketvirtį buvo užfiksuotas grynasis nutekėjimas, bet abu ketvirčius buvo stebimos nuosavybės vertybinių popierių grynosios įplaukos. Taip pat buvo stebimas abipusis investicijų atsieniavimas iš investicijų portfelių, kai užsienio investuotojai euro zonos vertybinių popierių pardavė daugiau negu nupirko, o euro zonos investuotojai užsienio vertybinių popierių irgi pardavė daugiau nei nupirko. Toliau didėjant įtampai finansų rinkoje ir kylant nerimui dėl valstybių įsiskolinimo krizės nenoras rizikuoti dar labiau išaugo. Pastarasis, atrodo, paskatino investuotojų polinkį investuoti savo šalyje ir srautus į saugias investicijas. Iš euro zonos investuotojų PFI sektorius padidino užsienio vertybinių popierių grynąjį pardavimą, kuris sutapo su stebimomis pastangomis restruktūrizuoti balansus. Galėjo būti, kad užsienio investuotojams daugiau

¹ Kadangi jie yra atliekami per banką rezidentą, pinigų turinčio sektoriaus vykdomi sandoriai daro poveikį bankų sektoriaus išorės turtui ir įsipareigojimams, kurie yra viena P3 sudėtinųjų dalių. Pinigų turinčiam sektoriui priskiriami namų ūkiai, nefinansinės bendrovės, ne pinigų finansiniai tarpininkai ir valdžios sektorius, išskyrus centrinės valdžios institucijas. Daugiau informacijos apie pinigų mokėjimų balansą pateikta Bė Duc L., Mayerlen F., Sola P. „The monetary presentation of the euro area balance of payments“, *Occasional Paper Series*, No 96, ECB, September 2008. Taip pat žr. 2008 m. rugpjūčio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnį „The external dimension of monetary analysis“.

parduodant euro zonos PFI sektoriaus vertybinių popierių nei jų nuperkant grynojo pardavimo padidėjimas taip pat padėjo mobilizuoti lėšas. Ši tendencija buvo itin ryški, kai tai buvo susiję su skolos vertybiniais popieriais – tiek obligacijomis, tiek pinigų rinkos priemonėmis, o tai reiškia, kad, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, užsienio investicijų kryptis buvo visiškai priešinga.

PINIGŲ RINKOS SĄLYGAS PABLOGINO EURO ZONOS ŠALIŲ VYRIAUSYBIŲ OBLIGACIJŲ RINKOSE VĖL KILUSI ĮTAMPA

2011 m. pirmąjį pusmetį sąlygos euro zonos pinigų rinkose laikinai pagerėjo, todėl iš lėto ėmė mažėti likvidumo perteklius (apskaičiuojamas pagal Eurosistemoje turimus indėlius). Tačiau vėliau dėl 2011 m. antrąjį pusmetį suintensyvėjusios valstybių išskolinimo krizės padėtis labai pablogėjo. Dėl 2011 m. rugpjūčio mėn. tam tikrų euro zonos šalių vyriausybės obligacijų rinkose vėl atsinaujinusios įtampos padidėjo suvokiama likvidumo ir kredito rizika. Tai padarė neigiamą poveikį pinigų politikos perdavimo

mechanizmui. Siekiant pašalinti vertybinių popierių rinkų sutrikimus ir atkurti tinkamą pinigų politikos poveikio mechanizmą, Eurosistemoje vėl buvo pradėta vykdyti vertybinių popierių rinkų programa ir pasiūlyta daugiau nestandartinių priemonių. 2011 m. taikytos nestandartinės priemonės, būtinos siekiant apriboti neigiamą poveikį pinigų rinkos palūkanų normoms, aprašomos 1 intarpe. Kaip, stringant pinigų rinkos veiklai, Eurosistemos vykdoma bankų likvidumo poreikių tenkinimo politika yra susijusi su nacionalinių centrinių bankų TARGET2 mokėjimo sistemoje sukauptomis didelėmis sumomis, apibūdinta 4 intarpe.

4 intarpas

TARGET2 GRYNIEJI OPERACIJŲ SRAUTAI EUROSISTEMOJE PABLOGĖJUS SĄLYGOMS PINIGŲ RINKOJE

Kai bankas per mokėjimų sistemą TARGET2¹ vykdo mokėjimą kitoje šalyje esančiam bankui, už operaciją atsiskaitoma centrinių bankų pinigais, kurie pakeičia bankų einamųjų sąskaitų likučius jų atitinkamame centriniam banke. Todėl per sistemą TARGET2 atsiskaitant už tokius tarptautinius mokėjimus tarp euro zonos bankų susidaro vidiniai Eurosistemos operacijų srautai. Šie srautai automatiškai susumuojami ir kiekvienos dienos pabaigoje užskaitomi visoje Eurosistemoje, o kiekvienas NCB turi vieną grynąją dvišalę poziciją ECB atžvilgiu. Todėl kai kurie nacionaliniai centriniai bankai turi TARGET2 srautų reikalavimą, o kiti TARGET2 srautų įsipareigojimą ECB atžvilgiu.

Iki finansų ir valstybių skolų krizių nacionalinių centrinių bankų TARGET2 srautų reikalavimai ir įsipareigojimai buvo palyginti stabilūs, nes tarptautinių mokėjimų srautai turėjo tendenciją būti iš esmės subalansuoti visose euro zonos šalyse. Kiekvienos šalies bankų sistema galėjo kompensuoti siunčiamų mokėjimų vertę, susijusią su prekių ir paslaugų grynuoju importu ar turto iš kitos euro zonos šalies išsigijimu, įplaukomis, ypač gaudama lėšų tarptautinėje tarpbankinėje rinkoje.

Prasidėjus krizei labai padidėjo kai kurių nacionalinių centrinių bankų TARGET2 srautų įsipareigojimai (žr. A pav.). Taip yra dėl to, kad jų bankų sistemos siunčiamų mokėjimų eurai

1 TARGET2 – Eurosistemos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų sistema (žr. 2 skyriaus 2 skirsnį). Ji leidžia komerciniams bankams Europoje vykdyti mokėjimo operacijas eurai naudojantis bendra platforma ir yra naudojama atsiskaitymams už centrinių bankų operacijas euro zonoje.

vertė neatitiko gaunamų mokėjimų euraiš vertės, netgi atsižvelgiant į viešąsias pinigų įplaukas (įskaitant ES ir TVF paskolas, kurios galiausiai atsiduria bankų sistemose). Taip atsitiko su Airija, Graikija ir Portugalija, o vėliau ir su kitomis šalimis. Dramatiškai pablogėjo prieiga prie tarpbankinės pinigų rinkos ir išseko tarptautinės paskolos kai kurių šalių bankų sistemoms, o anksčiau gautas paskolas reikia grąžinti. Be to, bankų finansavimo įtampą kai kuriose šalyse didino mažmeninių indėlių atsiėmimas privačiajame sektoriuje.

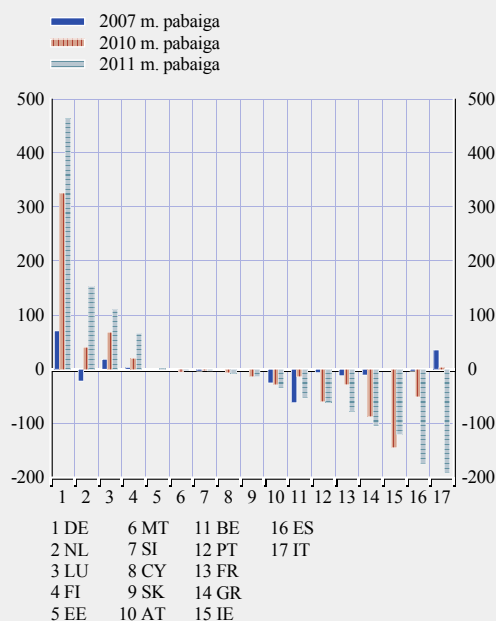
Tačiau pinigus, kuriuos bankas gali panaudoti mokėjimui įvykdyti, reikia kompensuoti įeinančiais pinigais. Pablogėjus tarpbankinių pinigų rinkų sąlygoms ir dėl to ECB pradėjus taikyti nestandartines pinigų politikos priemones, kompensuojama centrinių bankų likvidumu: bankas gali pasiskolinti iš savo centrinio banko su sąlyga, kad turi tinkamą įkaitą. Tai rodo ypač padidėjęs Eurosistemos likvidumo teikimas krizės metu

(žr. B pav.). Nesubalansuoti tarptautinių mokėjimų srautai reiškia, kad kai kurių šalių bankų sistemoms reikia daugiau centrinio banko likvidumo negu toms, į kurias įplaukia pinigai iš komercinių bankų. Dėl to likvidumo teikimo Eurosistemoje paskirstymas yra nevienodas: kai kurie nacionaliniai centriniai bankai teikia daugiau grynojo likvidumo (dėl savo šalių bankų sistemos dydžio) negu kiti. Todėl tie nacionaliniai centriniai bankai, kurie teikia daugiau grynojo likvidumo, turi ir TARGET2 srautų įsipareigojimų ECB atžvilgiu. Ir atvirkščiai – nacionaliniai centriniai bankai, kurie teikia mažiau grynojo likvidumo, turi ir TARGET2 srautų reikalavimų ECB atžvilgiu (žr. C pav.): jų bankų sistemos turi mokėjimų grynųjų įplaukų iš kitų euro zonos šalių. Centrinė bankų likvidumo teikimas šioms bankų sistemoms nėra ribojamas; TARGET2 srautų reikalavimas greičiau yra šių bankų sistemų didelio bankų likvidumo ženklas.

Labai padidėję kai kurių šalių nacionalinių centrinių bankų TARGET2 srautų įsipareigojimai finansų krizės metu rodo įtampą finansuojant tų šalių bankų sistemas ir Eurosistemos prisitaikymą prie likvidumo poreikių. Atitinkamai labai aukštas grynųjų

A pav. Euro zonos nacionalinių centrinių bankų TARGET2 grynųjų operacijų srautai

(mlrd. eurų)

Šaltinis: nacionaliniai centriniai bankai.

B pav. Likvidumo teikimas Eurosistemos pinigų politikos operacijose euro zonos sandorio šalims

(mlrd. eurų; mėnesio pabaigos duomenys)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: paskutinis stebėjimas – 2011 m. gruodžio pabaiga.

C pav. Stilizuoti nacionalinių centrinių bankų balansai su neigiamais, teigiamais ir subalansuotais TARGET2 grynaisiais operacijų srautais

NCB su neigiamais TARGET2 operacijų srautais		NCB su teigiamais TARGET2 operacijų srautais		NCB su subalansuotais TARGET2 operacijų srautais	
Turtas	Įsipareigojimai	Turtas	Įsipareigojimai	Turtas	Įsipareigojimai
Skolinimo operacijos	Banknotai	Skolinimo operacijos	Banknotai	Skolinimo operacijos	Banknotai
	Einamosios sąskaitos ir indėliai		TARGET2 reikalavimas		Einamosios sąskaitos ir indėliai
Kita (įskaitant finansinį turtą)	TARGET2 įsipareigojimas	Kita (įskaitant finansinį turtą)	Kita	Kita (įskaitant finansinį turtą)	Kita
	Kita				Kita

Šaltinis: ECB.

Pastabos: Čia pateikiami stilizuotai atvaizduoti nacionalinių centrinių bankų balansai ir jie neparodo faktinių duomenų.

Turto pusėje kategorija „Kita“ konkrečiai apima finansinį turtą, aukso atsargas ir galimus vidinius Eurosistemos reikalavimus, susijusius su mažesniu banknotų išleidimu, palyginti su nacionalinių centrinių bankų dalimi ECB kapitale.

Įsipareigojimų pusėje kategorija „Banknotai“ – tai banknotai apyvartoje (proporcingai nacionalinių centrinių bankų daliai ECB kapitale). Kategorija „Einamosios sąskaitos ir indėliai“ atitinka bankų likvidumo atsargas einamosiose sąskaitose savo atitinkamuose nacionaliniuose centruose bankuose, daugiausia laikantis privalomųjų atsargų reikalavimų, taip pat bankų indėlius naudojantis indėlių galimybe ir likvidumą, laikomą terminuotųjų indėlių forma. Kategorija „Kita“ apima kapitalą ir atsargas, atidėjinius ir perkainojimo sąskaitas ir kitus įsipareigojimus (įskaitant įsipareigojimus euro zonos rezidentams, tokius kaip vyriausybės indėliai, ir vidinius Eurosistemos įsipareigojimus, susijusius su didesniu banknotų išleidimu, palyginti su nacionalinių centrinių bankų dalimi ECB kapitale, – jie yra dideli tik vidurinėje dalyje).

tarptautinių mokėjimų srautų lygis susijęs su išskirtine Eurosistemos teikiama parama užtikrinant bendrosios pinigų politikos veiksmingumą. Užtikrinimas, kad mokių bankų nevaržytų likvidumo trūkumas, yra svarbus Eurosistemos nestandartinių priemonių bruožas (žr. 1 intarpą). Tai padeda veiksmingai perkelti pinigų politiką platesnei euro zonos ekonomikai ir taip palaikyti kainų stabilumą euro zonoje vidutiniu laikotarpiu.

Pinigų sąjungoje rizika, su kuria susiduria Eurosistemos centriniai bankai (ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai), susijusi su pačios pinigų politikos operacijų vykdymu, o ne su susijusiais TARGET2 grynaisiais operacijų srautais. Įgyvendindamas pinigų politiką centrinis bankas visada susiduria su sutarties šalies rizika. Tačiau tokią riziką švelnina rizikos valdymo sistema. Kai centriniai bankai teikia likvidumą kitiems bankams, jie reikalauja tinkamo įkaito, kuris vertinamas rinkos kainomis ir kuriam taikomas rinkos vertės sumažinimas. Be to, bankai ir toliau yra visiškai atsakingi už lėšas, kurias jiems skolina Eurosistema (žr. 2 skyriaus 1 skirsnį). Likutine rizika, kuri gali atsirasti nepaisant rizikos mažinimo priemonių, įprastai dalijasi euro zonos nacionaliniai centriniai bankai pagal savo atitinkamą ECB kapitalo dalį, ji nėra siejama su atskirų centrinių bankų TARGET2 pozicija.

Su TARGET2 srautų susijusius reikalavimus ir įsipareigojimus visi Eurosistemos centriniai bankai reguliariai skelbia kaip savo balanso dalį. Kalbant apie Eurosistemos konsoliduotą balansą, pažymėtina, kad Eurosistemos gryniesi operacijų srautai (pvz., susiję su TARGET2) neparodomi, nes jų suma lygi nuliui. Tačiau euro zonos nacionalinių centrinių bankų TARGET2 srautų įsipareigojimų ir TARGET2 srautų reikalavimų sumos parodomos 6.2 pastaboje „Pastabos dėl balanso“.

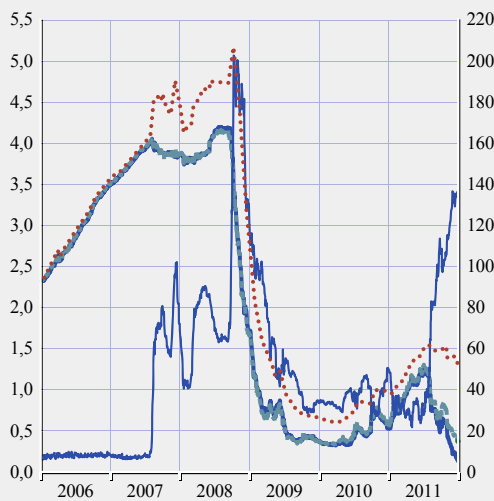
Įkaitu neužtikrintų 3 mėn. trukmės sandorių palūkanų normų (EURIBOR) ir įkaitu užtikrintų 3 mėn. trukmės palūkanų normų (EUREPO ir vienos nakties apsiikeitimo sandorių indekso

palūkanų norma) raida 2011 m. parodyta 10 pav. Pirmąjį pusmetį nuolat kilo visos pinigų rinkos palūkanų normos. 2011 m. antrąjį pusmetį euro zonos šalių vyriausybių skolos popierių

10 pav. 3 mėn. EUREPO, EURIBOR ir vienos nakties indekso apsiskeitimo sandorių normos

(metinės palūkanų normos, procentais; skirtumas, baziniais punktais; dienos duomenys)

- 3 mėn. EUREPO (skalė kairėje)
- ..... 3 mėn. EURIBOR (skalė kairėje)
- 3 mėn. vienos nakties indekso apsiskeitimo sandorių norma (skalė kairėje)
- skirtumas tarp 3 mėn. EURIBOR ir 3 mėn. EUREPO (skalė dešinėje)

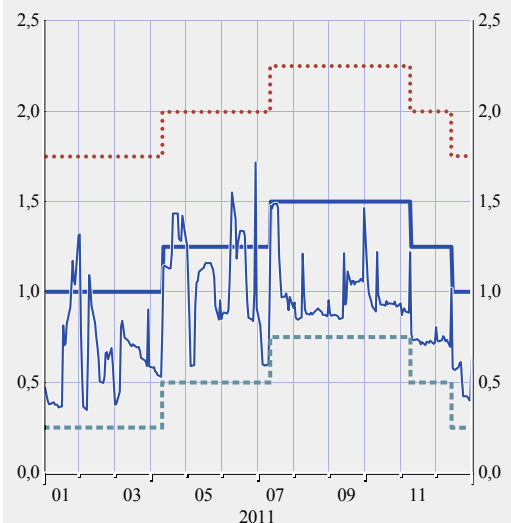

Šaltiniai: ECB, Bloomberg ir Thomson Reuters.

11 pav. ECB palūkanų normos ir vienos nakties palūkanų norma

(metinės palūkanų normos, procentais; dienos duomenys)

- pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma
- ..... palūkanų norma už naudojimąsi ribinio skolinimosi galimybe
- palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe
- vienos nakties palūkanų norma (EONIA)

Šaltiniai: ECB, Bloomberg ir Thomson Reuters.

rinkose įtampai iš naujo suintensyvėjus, įkaitu užtikrintų ir įkaitu neužtikrintų pinigų rinkų palūkanų normų skirtumai vėl labai išaugo. Padidėjusi sandorio šalies rizika ir faktas, kad terminuotosios pinigų rinkos aktyvumas toliau buvo nedidelis, geriausiai tinka šiems pokyčiams paaiškinti.

Vertinant trumpalaikes pinigų rinkos palūkanų normas, matyti, kad 2011 m. EONIA pokyčius dažniausiai lėmė tai, kad nuo 2008 m. spalio mėn. Eurosistema toliau teikė papildomą likvidumą euro zonos bankams. Balandžio ir liepos mėn. ECB valdančioji taryba padidino pagrindines ECB palūkanų normas iš viso 50 bazinių punktų. Pirmąjį pusmetį likvidumo perteklius sumažėjo, EONIA pasislinko arčiau prie pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normos, nors vis dar šiek tiek svyravo (žr. 11 pav.). Nuo 2010 m. antrojo pusmečio mažėjant pertekliniam likvidumui, EONIA pokyčiai kiekvieną atsargų laikymo

laikotarpį buvo gerokai didesni (atsargų laikymo laikotarpio pradžioje EONIA indeksas būdavo gana didelis, o laikotarpio pabaigoje pamažu nukrisdavo). Tokią tendenciją galima priskirti tam, kad bankai buvo linkę įvykdyti atsargų laikymo reikalavimus dar nepasibaigus atsargų laikymo laikotarpiui. Šitoks jų elgesys buvo stebimas nuo finansų rinkos neramumų pradžios 2007 m. rugpjūčio mėn.

Antrąjį pusmetį suintensyvėjus euro zonos šalių vyriausybių išskolinimo krizei vėl labai padidėjo bankų likvidumo poreikis, todėl EONIA toliau buvo gerokai mažesnė už nustatytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų bei ilgalaikių refinansavimo operacijų normą ir artima indėlių galimybės palūkanų normai. Lapkričio ir gruodžio mėn. Valdančioji taryba nusprendė mažinti pagrindines ECB palūkanų normas po 25 bazinius punktus. Per visus 2011 m. kiekvieno atsargų laikymo laikotarpio pabaigoje ir baigiantis grynųjų

pinigų valdymo laikotarpiams (metų pabaigoje) EONIA kartais šoktelėdavo aukštyn.

2011 M. EURO ZONOS ŠALIŲ VYRIAUSYBIŲ OBLIGACIJŲ RINKOSE ĮTAMPA VIS DIDĖJO

2011 m. AAA reitingą turinčių ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas euro zonoje ir JAV daugiausia mažėjo. Nuo abiejuose regionuose sausio pradžioje užfiksuoto maždaug 3,3 % gruodžio pabaigoje jis nukrito iki 2,0 % JAV ir 2,6 % euro zonoje (žr. 12 pav.).

Per 2011 m. tris ketvirčius euro zonos ir JAV 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas kito labai panašiai – toliau tebevyravo 2010 m. viduryje prasidėjusi tendencija. Per kitus metų mėnesius pajamingumas abiejuose regionuose kito skirtingai visų pirma dėl to, kad euro zonoje jis buvo susijęs su dažnais rinkos nuotaikų svyravimais, kuriuos lėmė valstybių skolų krizės raida.

Kalbant apie 2011 m. vyriausybės obligacijų pajamingumo pokyčius, galima skirti du etapus. Sausio ir vasario mėn. euro zonos

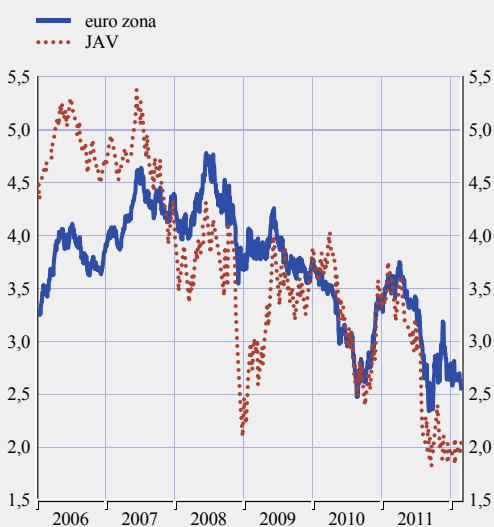
ir JAV 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas didėjo, o skelbiami duomenys toliau rodė, kad ekonomika atsigauna. Euro zonoje pajamingumo didėjimą taip pat skatino rinkose vyraujančios nuotaikos, kurias lėmė dėl Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) aprėpties ir dydžio išplėtimo pagerėję lūkesčiai apie padėtį fiskalinę įtampą patiriančių šalių vyriausybės skolos vertybinių popierių rinkose. O JAV vyriausybės obligacijų rinkas palaikė 2010 m. gruodžio mėn. JAV administracijos paskelbtas mokesčių planas.

Į antrąjį etapą buvo pereita kovo mėn. – tada vyriausybės obligacijų pajamingumo didėjimo tendencija nutrūko tiek euro zonoje, tiek JAV, ir prasidėjo ilgokas nuosmukio laikotarpis. Tendencijos pasikeitimą paskatino politinė įtampa Šiaurės Afrikoje ir Vidurio Rytuose, taip pat žemės drebėjimas Japonijoje, dėl to pirmenybė buvo teikiama saugioms investicijoms pirmiausia į turtą JAV doleriais ir eurais. Pajamingumo mažėjimą paskatino ir mažiau teigiamas JAV ekonomikos augimo vertinimas Kinijai griežtinant pinigų politiką ir krintant žaliavų kainoms – tai rinkų dalyviai paprastai sieja su lėčiau augančia pasaulio ekonomika. Vėl padidėjusi įtampa euro zonos šalių vyriausybės skolos vertybinių popierių rinkose ir išaukęs nerimas dėl galimo Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo paskatino pajamingumo mažėjimą AAA reitingą turinčiose šalyse, kuriose didelė likvidumo premija.

Nuo liepos mėn. valstybių skolų krizė euro zonoje iš mažesnių valstybių išplito į kai kurias didesnes. Dėl to, intensyvėjant investavimui į saugesnes obligacijas, AAA reitingą turinčių 10 m. obligacijų pajamingumas toliau mažėjo. Nepaisant netikrumo, kuris apėmė rinkas rugpjūčio pradžioje, vienai iš trijų pagrindinių reitingų agentūrų sumažinus JAV vyriausybės skolos reitingą ir prasidėjus diskusijai apie JAV vyriausybės skolos lubų nustatymą, buvo stebimas pajamingumo mažėjimas, susijęs su noru užsitikrinti saugesnes investicijas, nes nauji duomenys rodė prastėjančias ekonomikos perspektyvas, o rinkos iš naujo įvertino trumpalaikių palūkanų normų būsimą raidą.

12 pav. 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas

(metinės palūkanų normos, procentais; dienos duomenys: nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2012 m. kovo 2 d.)

Šaltiniai: Thomson Reuters ir ECB.

Pastaba: euro zonos 10 m. pajamingumas apima tik šalis, turinčias Fitch agentūros AAA reitingą.

Paskutinį ketvirtį AAA reitingą turinčių 10 m. euro zonos obligacijų pajamingumas šiek tiek ūgtelėjo ir lapkričio pabaigoje truputį buvo didesnis kaip 3 %, nors vėliau, metų pabaigoje, nukrito iki maždaug 2,7 %. JAV atitinkamų obligacijų pajamingumas, priešingai, sumažėjo dar maždaug 20 bazinių punktų – iki 2 %; tai buvo tiek nemažtančio tarptautinių investuotojų apetito turtui JAV doleriais, tiek Federalinio atvirosios rinkos komiteto pranešimo apie tai, kad bus pailgintas jo turimų išdo vertybinių popierių vidutinės trukmės terminas, pasekmė. AAA reitingą turinčių euro zonos obligacijų pajamingumo padidėjimas ši pusmetį gali būti susietas su skirtingais pokyčiais atskirose AAA reitingą turinčiose euro zonos šalyse. Nors per 2011 m. tris ketvirčius Vokietijos ir Prancūzijos vyriausybės obligacijų pajamingumo raida buvo labai panaši, spalio mėn. atsirado skirtumų, kuriuos lėmė didėjantys suvokiamos valstybių rizikos skirtumai. Vokietijos obligacijų

pajamingumas toliau mažėjo, ir tai sutapo su pokyčiais JAV, o Prancūzijos obligacijų pajamingumas gerokai paaugo.

2011 m. pagrindinis euro zonos šalių vyriausybės obligacijų rinkų bruožas buvo skirtinga pajamingumo raida visose šalyse, dažniausiai dėl atitinkamų kredito reitingų arba dėl to, kaip rinkos supranta šalių fiskalinę padėtį. Apskritai mažėjantis ilgalaikis pajamingumas kai kuriose AAA reitingą turinčiose šalyse ir didėjantis pajamingumas žemesnį reitingą turinčiose euro zonos šalyse gali rodyti didėjantį suvokiamos rizikos skirtumą šiose dvejose šalių grupėse. Tačiau teigiami vienodi kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitimo sandorių tarp euro zonos šalių premijos pokyčiai patvirtina, kad padidėjo suvokimas, jog vyriausybės skolų rizika išaugo visoje euro zonoje, nors ir skirtingu mastu (žr. 5 intarpą).

5 intarpas

NERAMUMAI EURO ZONOS VALSTYBIŲ SKOLINIMOSI RINKOSE IR JŲ PASKLIDIMAS PO FINANSŲ SEKTORIŲ 2011 M.

Po euro įvedimo 1999 m. ilgalaikių vyriausybės skolos vertybinių popierių pajamingumo poslinkiai euro zonos šalyse buvo gana panašūs ir apskritai suartėjo. Su tuo susijusį nuoseklų pajamingumų koreliacijų didėjimą lėmė rinkose vyraujanti nuomonė, kad šalyse rizika buvo iš esmės panaši ir kad skirtingų šalių rizika plėtojosi labai panašiai. Tačiau dėl 2007 m. vasarą kilusios finansinės sumaišties, kuri dar labiau sustiprėjo po metų bankrutavus *Lehman Brothers*, padėtis iš esmės pasikeitė. Nuo 2007 m. vasaros koreliacijos tarp euro zonos 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumo skyrėsi, ir tokius pokyčius daugiausia lėmė tai, kaip rinkos vertino kiekvienos šalies fiskalinės politikos pagrindus. Nuo 2007 m. vasaros vyraujantis suvokimas, kad rizika išaugo, paveikė ne tik vyriausybės obligacijų rinkas, bet ir finansų sektorių, tačiau tas poveikis įvairiose euro zonos šalyse buvo labai skirtingas. Šiame interpe trumpai apžvelgiami pokyčiai, sietini su euro zonos šalių vyriausybės obligacijų rinkomis, taip pat pokyčiai, sietini su valstybių skolinimosi rinkų ir finansų sektoriaus santykiu.

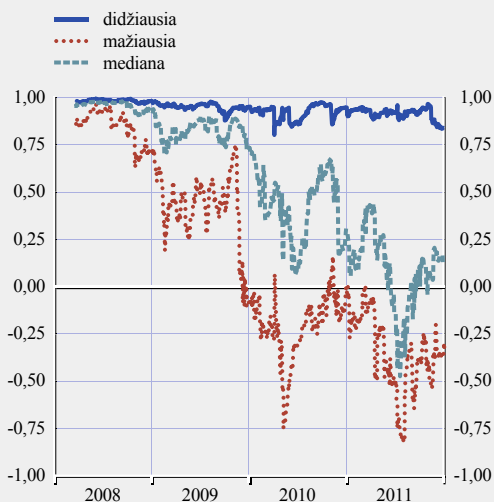
Iki 2007 m. vidurio tiek euro zonos šalių vyriausybės obligacijų pajamingumas, tiek valstybių kredito įsipareigojimų neįvykdymo apskaitimo sandorių premijos skyrėsi nedaug. Tačiau tada atsirado atotrūkių, ir jie pasiekė iki tol nebuvusį lygį, ypač šalyse, patyrusiose itin didelių finansinių problemų, konkrečiai Airijoje, Portugalijoje ir Graikijoje, nors nuo 2010 m. šis reiškinys buvo matomas ir daugelyje kitų euro zonos šalių.

Valstybių obligacijų pajamingumo ir valstybių kredito įsipareigojimų neįvykdymo sandorių premijos skirtumus tarp šalių galima išryškinti pasitelkus kintančias laike koreliacijas, pagrįstas ekonometrinio modelio vertinimu¹. A pav. parodytas 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumo, palyginti su Vokietijos 10 m. obligacijų pajamingumu, koreliacijų intervalas (apskaičiuojamas kaip didžiausios ir mažiausios skirtumas) ir mediana, o B pav. pateiktas atitinkamas tos pačios šalių grupės kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių premijos, palyginti su Graikijos 5 m. kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių premija, koreliacijų intervalas ir mediana². Apskritai abiejuose paveiksluose esantys duomenys patvirtina, kad nors 2009 m. pabaigoje pajamingumo koreliacijos ir tapo neigiamos, kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių pajamingumo koreliacijos, nepaisant pastebimų svyravimų ir mažėjimo tendencijos, nuo 2010 m. ir toliau iš esmės buvo teigiamos. Dviejų koreliacijų rinkinių nevienodą raidą lemia tai, kad kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandoriai paprastai yra kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizikos matas, o obligacijų pajamingumą neigiamai veikia ir rinkos dalyvių likvidumo poreikio svyravimai. Jiems pastaruoju įtampos finansų rinkose laikotarpiu teko lemiamas vaidmuo. Euro zonoje išaugus ir išplitus fiskalinėms problemoms, investuotojai buvo linkę pinigų visų pirma investuoti į tas obligacijų rinkas, kurias laikė santykinai likvidesnėmis ir saugesnėmis. Iš tokių rinkų ypatinga svarba pasižymėjo

- 1 Kintančios laike koreliacijos apskaičiuojamos taikant kelių kintamųjų *Garch* modelį. Nors iš esmės jos galėtų būti grindžiamos ir pajamingumo pokyčių tempo ir kredito įsipareigojimų neįvykdymo sandorių nustatytų laikotarpių koreliacijomis, pirmenybė teikiama modeliu pagrįstam skaičiavimui, nes modelis parenka tinkamiausią laikotarpį, kuriuo koreliacijos skaičiuojamos, ir atsiradusios koreliacijos gali būti aiškinamos daugiau kaip „lokalinės koreliacijos“ (t. y. priskirtinos paskutiniam imties, kuriai skaičiavimas atliekamas, paskutiniam taškui), o ne kaip duotos imties vidurkis.
- 2 Esant vienuolikai laiko eilučių, kiekvienos koreliacijos matricą sudaro 55 laiko eilutės, ir jų neįmanoma pateikti paprastu grafiku. Norint įveikti šią problemą, kiekvienai imties dienai skaičiuojamos 55 koreliacijų kvantilės, būtent 5-oji ir 95-oji, taip pat mediana. Šitaip didžiulis koreliacijos koeficientų laiko eilučių rinkinys yra sutraukiamas iki trijų laiko eilučių.

A pav. Porinių koreliacijų su Vokietijos 10 m. obligacijų pajamingumu didžiausia ir mažiausia vertės bei mediana

(dienos duomenys; nuo 2008 m. kovo 24 d. iki 2012 m. sausio 6 d.)

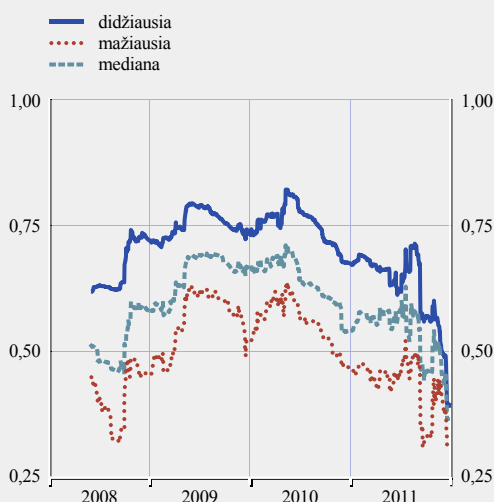

Šaltiniai: Thomson Reuters ir ECB.

Pastaba: didžiausia ir mažiausia vertės bei mediana kiekviena dieną apskaičiuojamos pagal 10 porinių koreliacijų tarp Vokietijos obligacijų pajamingumo ir Belgijos, Airijos, Graikijos, Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Nyderlandų, Austrijos, Portugalijos bei Suomijos 10 m. obligacijų pajamingumo.

B pav. Porinių koreliacijų su Graikijos 5 m. kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių premijomis didžiausia ir mažiausia reikšmės bei mediana

(dienos duomenys; nuo 2008 m. birželio 2 d. iki 2012 m. sausio 6 d.)

Šaltiniai: Thomson Reuters ir ECB.

Pastaba: didžiausia ir mažiausia vertės bei mediana kiekviena dieną apskaičiuojamos pagal 10 porinių koreliacijų tarp Graikijos ir Belgijos, Vokietijos, Airijos, Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Nyderlandų, Austrijos, Portugalijos bei Suomijos 5 m. kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių premijų.

Vokietijos obligacijų rinka. Taigi, neigiamų korelacijų tarp euro zonos šalių vyriausybės obligacijų pajamingumo atsiradimas neturėtų būti aiškinamas tik kaip ženklas, kad kai kuriose šalyse kredito rizika sumažėjo, o kitose padidėjo. Mažėjančios, bet iš esmės vis dar teigiamos koreliacijos tarp euro zonos šalių kredito išpareigojimų neįvykdymo sandorių premijų ir kredito išpareigojimų neįvykdymo sandorių premijos, mokamos už Graikijos valstybės skolą nuo 2010 m. vidurio, rodo, kad vyriausybės rizika euro zonoje buvo tarpusavyje susijusi, nors ir skirtingu mastu.

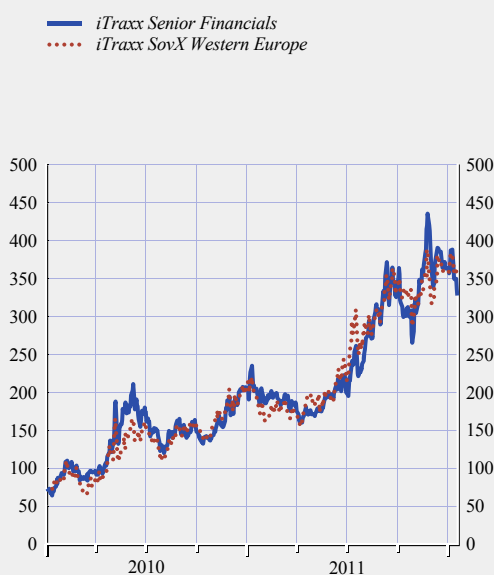
Vyriausybės skolos vertybinių popierių sektoriuje vyraujančiai rizikai persiduodant finansų sektoriui, svarbūs buvo keli kanalai. Pirma, tai, kad bankų sistemos yra prisiėmusios valstybių skolos riziką, buvo tiesioginio rizikos perdavimo šaltinis. Antra, gali būti, kad dėl tarpusavyje susijusių finansų institucijų tinklo ir tarpusavyje susijusių jų prisiimtų rizikos šalių rizika kai kurioms finansų įstaigoms persidavė netiesiogiai. Rinkoje vyraujanti nuomonė, kad žlugus bankų sistemai valstybės išikišimas reikš fiskalines išlaidas ir didesnę valstybės išpareigojimų neįvykdymo riziką, tapo trečiu kanalu.

Siekiant parodyti šias sąveikas, C pav. pateikiama dviejų 5 m. trukmės *iTraxx* indeksų, būtent *iTraxx SovX Western Europe* ir *iTraxx Senior Financials*, kaita³. Pirmasis yra valstybių kredito

3 *iTraxx SovX Western Europe* yra nustatyto termino Vakarų Europos šalių kredito išpareigojimų neįvykdymo sandorių premijų prekybinis indeksas. *iTraxx Financials Senior* yra euro zonos 25 didžiausių finansų įstaigų nustatyto termino aukštesnio prioriteto kredito išpareigojimų neįvykdymo sandorių premijų prekybinis indeksas. Daugiau informacijos apie šiuos indeksus sudėti galima rasti *Markit* interneto svetainėje.

C pav. 5 m. *iTraxx SovX Western Europe* ir *iTraxx Senior Financials* indeksai

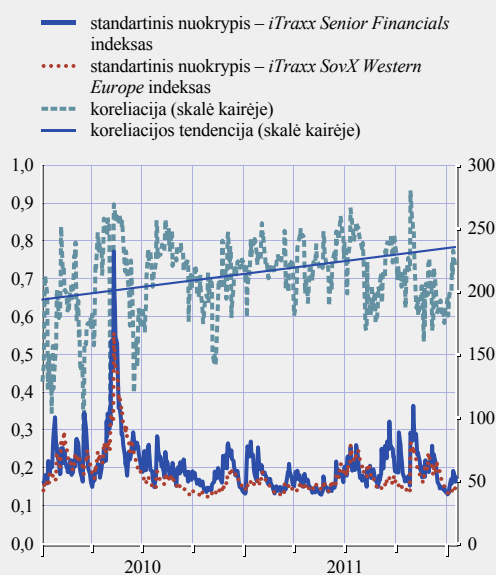
(dienos duomenys; nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. sausio 18 d.)

Šaltinis: *Bloomberg*.

D pav. Pasirinktų *iTraxx* indeksų kintantys laike standartiniai nuokrypiai ir koreliacija

(dienos duomenys; nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. sausio 18 d.)

Šaltiniai: *Bloomberg* ir ECB.

Pastabos: skalė dešinėje – perskaičiuota į metinius dydžius, procentais. Kintantys laike standartiniai nuokrypiai ir kintanti laike koreliacija apskaičiuojami naudojant dviejų kintamųjų Garch modelį, pritaikytą dviejų *iTraxx* indeksų augimo tempams.

įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandorių euro zonos agreguotas rodiklis, antrasis susijęs su euro zonos didžiausių 25 finansų įstaigų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandoriais (aukštesnio prioriteto). Nors šios finansų įstaigos galimai neturėjo nukentėti dėl šalių rizikos pokyčių (nes jų portfeliai yra labai diversifikuoti), jų bankroto rizika, vertinama kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandoriais, didėjo, ypač 2011 m. kovo ir spalio mėn., kartu su valstybių bankroto rizika. Nuo 2011 m. balandžio mėn. didėjo kintančios laike koreliacijos tarp šių dviejų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandorių indeksų, kaip ir jų atitinkamas kintamumas (žr. D pav.). Nuo 2011 m. rugpjūčio mėn., atgaivinus vertybinių popierių rinkų programą ir paaiškėjus liepos 21 d. ES viršūnių susitikimo rezultatams, koreliacijai buvo būdinga tendencija mažėti, tačiau 2012 m. keliomis pirmomis dienomis ji vėl padidėjo iki lygio, buvusio rugpjūčio pabaigoje. Bendro koreliacijos didėjimo tendencija rodė padidėjusią kredito įvykių riziką, kuri pasireiškia vienu metu valstybės ir finansų sektoriuose dėl didėjančio finansų sistemos atvirumo valstybių skolos rizikai.

Sumažinus Graikijos, Airijos ir Portugalijos vyriausybės skolos reitingus, kovo mėn. pradėjo didėti šių šalių 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas, palyginti su atitinkamos trukmės Vokietijos Vyriausybės obligacijų pajamingumu. Jis nenustojė didėti ir balandžio bei gegužės mėn., kai imta plačiai diskutuoti apie būtinybę restruktūrizuoti Graikijos valstybės skolą (žr. 1 intarpo pav.). 2011 m. birželio pradžioje pajamingumo skirtumai Graikijoje, Airijoje ir Portugalijoje vidutiniškai sudarė daugiau kaip 500 bazinių punktų, palyginti su 2010 m. gegužės mėn., kai pirmą kartą padidėjo įtampa vyriausybės skolos vertybinių popierių rinkose. Nuo 2011 m. birželio mėn. su skola susijusi įtampa pradėjo daryti poveikį didesnėms šalims, visų pirma Italijai ir Ispanijai, vykstant diskusijoms apie problemų, susijusių su vyriausybės skolų krize, sprendimą ir dėl jo kylantį neaiškumą. Metų pabaigoje, padidėjęs per paskutines dvi lapkričio mėn. savaites, 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas, palyginti su atitinkamos trukmės Vokietijos Vyriausybės obligacijų pajamingumu, gerokai sumažėjo. Taip įvyko dėl rinkos nuotaikų, kurios pagerėjo prieš gruodžio 9 d. įvykusį euro zonos valstybių ir vyriausybės vadovų susitikimą, taip pat sumažinus pagrindines ECB palūkanų normas bei ėmus taikyti papildomas nestandartines pinigų politikos priemonės. Be to, veiksmai, kurių ėmėsi daugelis didžiųjų ekonomikų centrinių bankų, siekdami pagerinti savo gebėjimus užtikrinti visuotinės finansų

sistemos likvidumą, leido sumažinti įtampą vyriausybės skolinimosi rinkose.

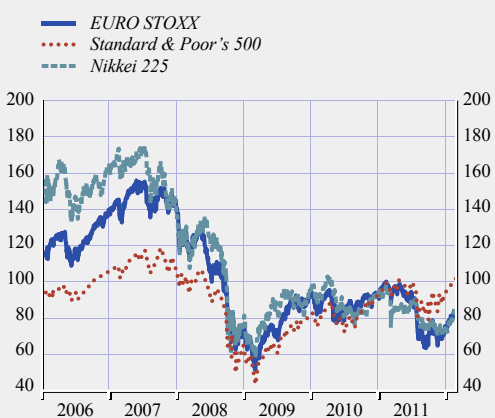
Po nedidelio augimo per 2011 m. pirmuosius tris mėnesius realusis pajamingumas pradėjo mažėti dėl išaugusios geopolitinės rizikos ir prastėjančių pasaulinių perspektyvų. Birželio pradžioje euro zonos šalių vyriausybės obligacijų su infliacija susietų 5 m. obligacijų pajamingumas sumažėjo net iki 0,5 %, nors 10 m. obligacijų pajamingumas buvo 1,2 %. Nuo tada realusis pajamingumas mažėjo dar sparčiau, tai patvirtina 5 ir 10 m. neatidėliotųjų sandorių realusis pajamingumas, kuris gruodžio mėn. buvo atitinkamai 0,2 ir 0,8 %. Apskritai realiojo pajamingumo per metus mažėjimas atitiko prastėjančias ekonomikos perspektyvas ir iš esmės vyko beveik nesikeičiant infliacijos lūkesčiams. 2011 m. pabaigoje 5 m. išankstinių sandorių numatomą infliaciją kompensuojanti norma po 5 m. buvo 2,4 % – 10 bazinių punktų didesnė nei prieš metus. Tai patvirtina panašūs infliacijos apsikaitimo sandorių rodikliai.

2011 M. REIKŠMINGAI SUMAŽĖJO EURO ZONOS NUOSAVYBĖS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KAINOS

Apskritai 2011 m. euro zonoje nuosavybės vertybinių popierių kainos sumažėjo maždaug 20 %, o JAV per tą patį laikotarpį jos beveik nesikeitė (žr. 13 pav.). Bendrieji akcijų indeksai Jungtinėje Karalystėje nukrito 7 %, o Japonijoje – 19 %. 2011 m. didesnę euro zonos, palyginti su JAV, indekso kritimą visų pirma lėmė antrojo pusmečio pokyčiai, kurie

13 pav. Pagrindiniai akcijų rinkų indeksai

(nustatyti nauji indeksų baziniai metai – 2011 m. sausio 4 d. = 100; dienos duomenys: nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2012 m. kovo 2 d.)

Šaltinis: Thomson Reuters.

daugiausia buvo susiję su vis labiau gilėjančia euro zonos šalių vyriausybės skolos krize ir lėtesniu pelno augimu euro zonoje.

2010 m. pabaigoje ir per 2011 m. tris pirmus mėnesius nuosavybės vertybinių popierių indeksai ūgtelėjo dėl pranešimų apie palankesnius ekonomikos duomenis, didesni pelną ir vėl šiek tiek padidėjusį norą rizikuoti. Apskritai nuo 2010 m. lapkričio pabaigos iki 2011 m. kovo pabaigos *Dow Jones EURO STOXX* ir *Standard & Poor's 500* indeksai ūgtelėjo atitinkamai 9 ir 12 %. Per šį laikotarpį euro zonoje finansų sektoriaus akcijų kainos pakilo maždaug 15 %, daugiau nei bendrasis indeksas. Kartu ekonominiam augimui išibėgėjant kainos pramonės ir naftos bei dujų sektoriuose taip pat reikšmingai padidėjo.

Dėl politinės įtampos Šiaurės Afrikoje ir Vidurio Rytuose esamų, prognozuojamų žemės drebėjimo Japonijoje pasekmių ir išaugusios įtampos euro zonos šalių vyriausybės skolos rinkose 2011 m. balandžio mėn. teigiama nuosavybės vertybinių popierių kainų tendencija nutrūko. Vėliau, per antrąjį ketvirtį nuosavybės vertybinių popierių kainos šiek tiek sumažėjo tiek JAV, tiek euro zonoje, nes rinkos dalyviai pradėjo koreguoti kainas,

atsižvelgdami į pasikeitusį visuotinio augimo perspektyvos vertinimą.

Trečiąjį ketvirtį dėl neigiamos rinkų reakcijos į vienos iš pagrindinių reitingų agentūrų sumažintą JAV vyriausybės skolos reitingą ir didėjantį netikrumą dėl būsimo euro zonos šalių vyriausybės skolų krizės masto nuosavybės vertybinių popierių kainos ėmė kristi dar sparčiau. Per tris mėnesius iki rugsėjo pabaigos *Dow Jones EURO STOXX* indeksas sumažėjo maždaug 23 %, o *Standard & Poor's 500* indeksas – 14 %. Euro zonos finansų sektoriaus akcijos, palyginti su gegužės pabaiga, sumažėjo maždaug 30 %, komunalinių paslaugų ir pramonės įmonių akcijų kainos taip pat labai nukrito. Panašūs pokyčiai vyko ir JAV, kur finansų ir pramonės sektoriaus akcijų kainos per tą patį laikotarpį sumažėjo daugiau kaip 20 %.

2011 m. trečiąjį ketvirtį nuosavybės vertybinių popierių kainoms neigiamą poveikį darė ne tik anksčiau paminėti veiksniai, bet ir prasti bendrovių pelno duomenys. Euro zonos bendrovių, įtrauktų į *Dow Jones EURO STOXX* indeksą, faktinio pelno akcijai metinis augimo tempas nuo 29 % (gegužės mėn.) sumažėjo iki 20 % (rugsėjo mėn.). Planuojamas pelno akcijai augimo tempas trumpuoju laikotarpiu taip pat sumažėjo – nuo 12 % (gegužės mėn.) iki 10 % (rugsėjo mėn.).

Paskutinį ketvirtį, nepaisant bendro nuosavybės vertybinių popierių indekso numatomo kintamumo padidėjimo, nemažos įtampos daugelyje rinkos segmentų ir netikrumo dėl pasaulinės ekonomikos augimo, abiejose Atlanto pusėse akcijų kainos vėl pradėjo kilti. *Dow Jones EURO STOXX* bendrasis indeksas ir *Standard & Poor's 500* indeksas per ketvirtį išaugo atitinkamai maždaug 5 ir 10 %. Per šį laikotarpį rinkos nuotaikų pokyčiai, susiję su euro zonos valstybių skolos krize, toliau veikė euro zonos akcijų kainas. Be to, nuosavybės vertybinių popierių kainas, ypač lapkričio ir gruodžio mėn., palaikė geresni nei tikėtasi duomenys apie JAV ekonomiką, teigiami rinkos nuotaikų pokyčiai prieš euro zonos valstybių ir vyriausybės vadovų susitikimus spalio 26 d. ir

gruodžio 9 d., daugelio centrinių bankų visame pasaulyje koordinuoti veiksmai siekiant padidinti pajėgumus, reikalingus užtikrinti pasaulio finansų sistemos likvidumą ir pagrindinių ECB palūkanų normų mažinimą, taip pat pradėtos naudoti papildomos nestandartinės pinigų politikos priemonės.

Paskutiniaisiais metų mėnesiais euro zonos akcijų kainų indeksų pokyčiai pagal sektorius buvo įvairūs: mažėjimas daugiausia buvo matyti finansų, telekomunikacijų ir komunalinių paslaugų sektoriuose, visuose kituose sektoriuose, pirmiausia naftos ir dujų, kainos kilo. Euro zonos finansų sektoriaus akcijų neigiami pokyčiai buvo susiję su euro zonos valstybių skolos krizės pokyčiais bei jų pasekmėmis bankų sektoriaus, turinčiam vyriausybės obligacijų, būklei, taip pat reitingų mažinimu ir padidėjusia įtampa bankų finansavimo rinkose.

NAMŲ ŪKIAI VIS DAR SKOLINOSI NEDAUG

2011 m. paskolų namų ūkiams metinis augimo tempas šiek tiek sumažėjo ir gruodžio mėn. buvo 1,5 % (2010 m. gruodžio mėn. – 2,5 %). Tai lėmė PFI paskolų namų ūkiams (nepakoreguotos pagal pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais apimtis) sumažėjimas. Palyginti su 2010 m., jos sumažėjo beveik per pusę, tačiau paskolų iš ne PFI metinis augimo tempas staiga išaugo ir tapo teigiamas – nuo –2,4 % (2010 gruodžio mėn.) iki 2,3 % (2011 m. gruodžio mėn.). Skirtinga PFI ir ne PFI paskolų namų ūkiams raida daugiausia buvo susijusi su tuo, kad ne PFI paskolų didžioji dalis apskaitoje parodoma kaip pakeitimo vertybiniais popieriais srautai. Šie srautai, kurie 2010 m. buvo labai nedideli, 2012 m. antrąjį pusmetį labai išaugo.

Paskolos namų ūkiams būstui įsigyti buvo pagrindinis PFI paskolų namų ūkiams didėjimo veiksnys. Paskolų būstui įsigyti metinis augimo tempas (pakoreguotas pagal paskolų pardavimą ir pakeitimą vertybiniais popieriais), kuris 2010 m. pabaigoje buvo 3,1 %, pirmąjį pusmetį stabilizavosi, o antrąjį pusmetį po truputį mažėjo ir 2011 m. gruodžio mėn. buvo 1,9 %. Paskolos namų ūkiams būstui įsigyti greičiausiai augo dėl silpnėjančio ekonomikos aktyvumo ir

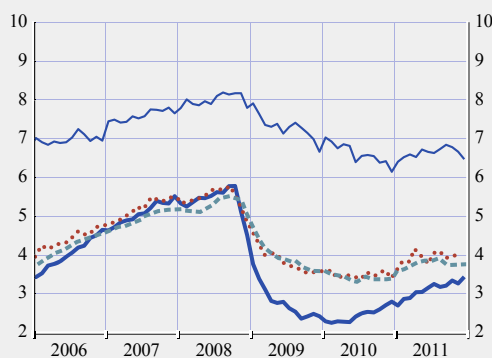
prastėjančių būsto rinkos prognozių. Apklausoje dėl bankų skolinimo sąlygų euro zonoje šie veiksniai įvardyti kaip labiausiai lėmę didžiulį paskolų būstui įsigyti paklausos sumažėjimą, kuris buvo itin pastebimas antrąjį pusmetį. Iš apklausos paaiškėjo ir tai, kad išaugo bankų, patvirtinusių, jog sugriežtino kreditavimo reikalavimus, palyginti su juos sušvelninusiais bankais, grynoji dalis. Iš tiesų, nepaisant sumažėjusių skolinimosi rinkose palūkanų normų, bankų palūkanos už paskolas būstui įsigyti 2011 m. didėjo visai nedaug (vidutiniškai 36 baziniais punktais), o labiausiai išaugo palūkanos už paskolas, kurių palūkanų normų pradinis fiksavimo laikotarpis iki 1 m.

2011 m. vartojimo paskolų metinis augimo tempas šiek tiek sulėtėjo ir toliau buvo neigiamas: jis nuo –1,2 % (2010 m. gruodžio mėn.) sumažėjo iki –2,0 % (2011 m. gruodžio mėn.). Šiuos su vartojimo paskolomis susijusius pokyčius daugiausia lėmė paklausos veiksniai, paprastai darantys didžiausią įtaką tokios rūšies skolinimui. Tokia silpna vartojimo paskolų plėtra atitinka vartotojų apklausų rezultatus, ypač tuos, kurie rodo, kaip labai sumažėjo vartotojų ketinimai įsigyti didelių pirkinį.

14 pav. Paskolų namų ūkiams ir nefinansinėms įmonėms palūkanų normos

(metinės palūkanų normos, procentais; neįskaitant mokesčių; naujų paskolų palūkanų normos)

- paskolų nefinansinėms įmonėms trumpalaikės palūkanų normos
- ..... paskolų nefinansinėms įmonėms ilgalaikės palūkanų normos
- paskolų namų ūkiams būstui įsigyti palūkanų normos
- vartojimo paskolų namų ūkiams palūkanų normos

Šaltinis: ECB.

Vartojimo paskolų paklausai neigiamą poveikį greičiausiai darė lėčiau augusios namų ūkių realiosios disponuojamosios pajamos ir vis dar didelis namų ūkių išskolinimas. Bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatai parodė tiek mažėjančią paklausą, tiek griežtesnius reikalavimus šiems paskolų gavėjams. 2011 m. bankų teikiamų vartojimo paskolų palūkanų normos padidėjo vidutiniškai 32 baziniais punktais, o tai reiškia, kad iš dalies baigėsi 2010 m. stebėtas jų mažėjimas (žr. 14 pav.).

NAMŲ ŪKIŲ IŠSKOLINIMAS ŠIEK TIEK SUMAŽĖJO, BET VIS TIEK BUVO DIDELIS

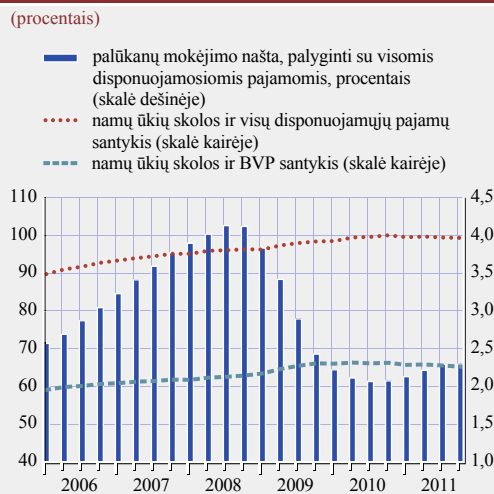
2011 m. euro zonos namų ūkių negražinta skola nominaliaja verte šiek tiek padidėjo (apie 1,5 %). Tačiau šį padidėjimą aplenkė nominaliųjų pajamų, vertinamų tiek pagal bendrąsias disponuojamasias pajamas, tiek pagal BVP, padidėjimas. Todėl 2011 m., palyginti su 2010 m. pabaigos lygiu, namų ūkių išskolinimo rodikliai truputį sumažėjo (nuo 100,1 iki 99,4 %, palyginti su disponuojamosiomis pajamomis, ir nuo 66,3 iki 65,2 %, palyginti su BVP; žr. 15 pav.) Namų ūkių palūkanų

mokėjimo našta (palūkanų mokėjimai kaip bendrų disponuojamųjų pajamų procentinė dalis) 2011 m. šiek tiek padidėjo – daugiausia dėl truputį padidėjusių bankų paskolų palūkanų.

2011 M. NEFINANSINIŲ ĮMONIŲ FINANSAVIMO IŠORĖS LĖŠOMIS KAINA TOLIAU BUVO NEDIDELĖ

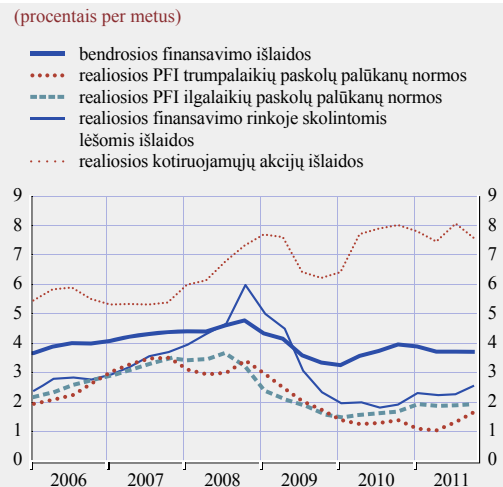
2011 m. pabaigoje nefinansinių įmonių finansavimo išorės lėšomis realioji kaina, palyginti su 2010 m. pabaiga, šiek tiek sumažėjo. Nukritusi pirmąjį pusmetį finansavimo išorės lėšomis bendroji realioji kaina antrąjį pusmetį iš esmės nesikeitė, nors įtampa finansų rinkose dėl valstybių skolų krizės ir išaugo. Bendroji raida slepia kai kuriuos finansavimo šaltinių grupių skirtumus. 2011 m. antrąjį pusmetį labai pakilo tiek skolos vertybinių popierių, tiek trumpalaikių bankų paskolų realioji kaina, o ilgesnės trukmės bankų paskolų palūkanos visus metus beveik nesikeitė, nuosavybės vertybinių popierių pajamingumas svyravo apie didžiausią per visus laikotarpius dydį (žr. 16 pav.). Apskritai 2011 m. finansavimo išorės lėšomis realioji kaina toliau buvo nedidelė – tik šiek tiek didesnė už praeities laikotarpių vidurkį.

15 pav. Namų ūkių skola ir palūkanų mokėjimai

Šaltiniai: ECB ir Eurostatas.
Pastabos: namų ūkių skola apima visas paskolas namų ūkiams iš visų institucinių sektorių, įskaitant kitas šalis. Palūkanų mokėjimai neapima visų namų ūkių mokamų finansavimo išlaidų, kadangi į juos neįtraukti mokesčiai už finansines paslaugas. Paskutinio pateikto ketvirčio duomenys yra iš dalies įverčiai.

16 pav. Euro zonos nefinansinių įmonių išorinio finansavimo realiosios išlaidos

Šaltiniai: ECB, Thomson Reuters, Merrill Lynch ir Consensus Economics prognozės.

Pastabos: nefinansinių įmonių išorinio finansavimo realiosios išlaidos apskaičiuojamos kaip bankų skolinimo išlaidų, skolos vertybinių popierių išlaidų ir akcijų išlaidų svertinis vidurkis, pagrįstas jų atitinkamais likučiais ir sumažintas infliacijos lūkesčių suma (žr. 2005 m. kovo mėn. ECB mėnesinio biuletenio 4 intarpa).

Kalbant apie finansavimą bankų paskolomis, pažymėtina, kad PFI trumpalaikių paskolų palūkanos išaugo nuo 1,4 % (2010 m. gruodžio mėn.) iki 1,7 % (2011 m. pabaigoje). Bankų trumpalaikių paskolų palūkanos daugiausia buvo susijusios su pinigų rinkos palūkanų normų pokyčiais. Nuo 2010 m. pabaigos iki 2011 m. pabaigos 3 mėn. EURIBOR padidėjo maždaug 40 bazinių punktų. Trumpalaikių paskolų palūkanų normos galėjo būti susijusios ir su prastėjančiu įmonių kai kuriose šalyse kreditingumu bei bankų finansavimosi įtampa. Apskritai prieš padidėdamas paskutinį ketvirtį PFI trumpalaikių paskolų ir 3 mėn. pinigų rinkos palūkanų normų skirtumas euro zonoje per 2011 m. pirmuosius tris ketvirčius beveik nesikeitė. PFI ilgalaikių paskolų tiek realiosios, tiek nominaliosios palūkanų normos 2011 m. pirmąjį ketvirtį pakilo maždaug 20 bazinių punktų, vėliau jos beveik nesikeitė. 2011 m. pradžioje bankų ilgalaikių paskolų palūkanų normų ir AAA reitingą turinčių vyriausybių obligacijų pajamingumo skirtumai sumažėjo, bet per metus išaugo. Tai pirmiausia susiję su vyriausybės obligacijų pajamingumo svyravimais daugelyje euro zonos šalių. Juos lėmė srautai į Vokietiją beišskant saugesnių investicijų.

2011 m. užfiksuoti PFI paskolų palūkanų normų svyravimai ne visuomet galėjo būti susiję su vėl išaugusia įtampa finansų rinkose antrąjį pusmetį. Kaip matyti iš euro zonos apklausos dėl bankų skolinimo sąlygų, 2011 m. antrąjį pusmetį smarkiai pablogėjo bankų galimybės pasiskolinti lėšų rinkoje ir jų likvidumo pozicijos, o tai paskatino gerokai sugriežtinti paskolų privačiam sektoriui reikalavimus.

Nuo 2010 m. gruodžio mėn. iki 2011 m. gruodžio mėn. finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis realioji kaina išaugo 70 bazinių punktų, nors ir toliau buvo gana palanki, palyginti su ankstesniais laikotarpiais. Daugiausia ji padidėjo 2011 m. antrąjį pusmetį, valstybių skolos vertybinių popierių rinkose kilusiai įtampai išplintant į kitus finansų rinkų segmentus. Investuotojams nukreipus žvilgsnį į likvidesnes ir saugesnes turto rūšis, visose reitingų grupėse šiek tiek padidėjo įmonių obligacijų

pajamingumo skirtumai (apskaičiuojami kaip įmonių obligacijų ir euro zonos šalių vyriausybių ilgalaikių obligacijų pajamingumo skirtumai), tačiau šis padidėjimas buvo ryškesnis didelio pajamingumo obligacijų grupėje.

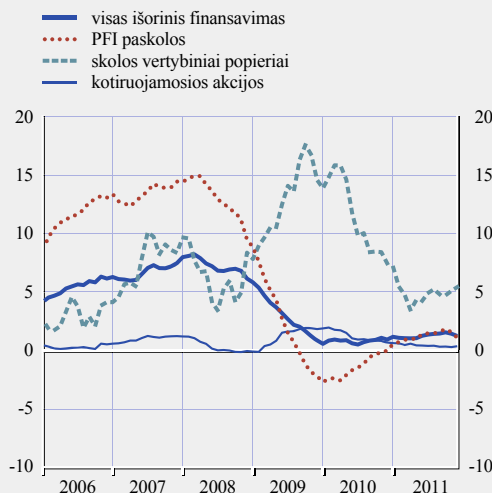
Per metus kotiruojamųjų akcijų išleidimo realioji kaina šiek tiek svyravo ir 2011 m. gruodžio mėn. buvo maždaug 50 bazinių punktų mažesnė nei tą patį 2010 m. mėnesį. 2011 m. nuosavybės vertybinių popierių realioji kaina toliau buvo vidutiniškai artima didžiausiai buvusiai.

2011 M. FINANSAVIMO IŠORĖS LĖŠOMIS APIMTIS DIDĖJO NEDAUG

2011 m. euro zonos nefinansinių įmonių finansavimo išorės lėšomis metinis augimo tempas ir toliau beveik nesikeitė, nes tebesitęsiantį stabilizavimąsi PFI paskolų grupėje daugiausia atsvėrė mažėjanti rinkoje platinamų skolos vertybinių popierių išleidimo apimtis ir sumažėjusi kotiruojamųjų akcijų išleidimo apimtis (žr. 17 pav.). Atrodo, kad 2010 m. pradžioje prasidėjęs pakartotinio tarpininkavimo procesas 2011 m. antrąjį pusmetį, sumažėjus finansavimo išorės lėšomis apimčiai, nutrūko.

17 pav. Nefinansinių įmonių išorinio finansavimo pasiskirstymas pagal priemonę

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: kotiruojamosios akcijos išreikštos eurais.

Kalbant tiksliau, pasakytina, kad po 2008–2010 m. labai sumažėjusių bankų paskolų įmonėms įmonių sektoriaus finansavimas bankų paskolomis į įprastas vėžes grįžo daugiausia teikiant trumpalaikes paskolas. Apskritai 2011 m. trumpalaikių paskolų (paskolų, kurių trukmė – iki 1 m.) metinis augimo tempas, palyginti su praėjusiais metais, vėl paaugo 10 proc. p., o ilgalaikių paskolų (paskolų, kurių trukmė – nuo 5 m.) metinis augimo tempas šiek tiek sumažėjo. Vidutinis skolos vertybinių popierių išleidimo metinis augimo tempas 2011 m. buvo gerokai mažesnis nei 2010 m. Kotiruojamųjų akcijų išleidimo apimtis irgi buvo nedidelė, 2011 m. ji toliau mažėjo.

Palyginti mažą bendrąją finansavimo išorės lėšomis paklausą iš dalies galėjo lemti griežti reikalavimai paskolų gavėjams ir antrąjį pusmetį mažėjęs ekonominis aktyvumas. Pagal euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatus, 2011 m. pirmuosius du ketvirčius paskolų įmonėms paklausą skatino išaugęs finansinių investicijų ir atsargų poreikis, o antrąjį pusmetį ji ir vėl sumažėjo. Vangią finansavimo išorės lėšomis raidą, visų pirma didelių ir vidutinio dydžio įmonių grupėse, galima paaiškinti ir galimybe pasinaudoti vidinėmis lėšomis. Iš tiesų į biržos prekybos sąrašus įtrauktų nefinansinių įmonių finansinės ataskaitos rodo, kad 2011 m. pirmuosius tris ketvirčius pelningumas, apskaičiuojamas kaip grynųjų ir pardavimo pajamų santykis, ir toliau buvo didelis – maždaug toks pat kaip 2010 m. Dėl 2011 m. pirmąjį pusmetį tebebuvusio didelio užsienio prekybos aktyvumo įmonių grynasis pardavimas toliau augo, nors ir lėčiau nei ankstesniais metais. Iš ECB apklausų dėl galimybių euro zonoje veikiančioms mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms gauti lėšų matyti, kad mažų įmonių padėtis iki 2011 m. trečiojo ketvirčio buvo niuresnė, kaip ir galimybės uždirbti pelno. Paskutinį ketvirtį ji dar pablogėjo³.

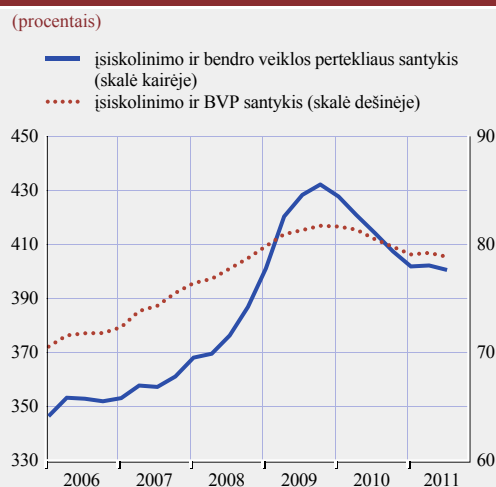
2011 M. ĮMONIŲ ĮSISKOLINIMO AUGIMAS STABILIZAVOSI

Mažėjant ekonominiam aktyvumui, 2011 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su 2010 m. pabaiga,

įmonių pelnas, kaip matyti iš suvestinių duomenų, šiek tiek sumažėjo. Tačiau dėl atsargios dividendų politikos euro zonos nefinansinių įmonių sektoriaus taupymo lygis per tą patį laikotarpį nusistovėjo gana aukštas. Dėl to, investicijas į pagrindinį kapitalą finansuojant didžiulėmis įmonėje sukauptomis lėšomis, finansavimo atotrūkis (mastas, kuriuo nefinansinėms įmonėms reikia pasinaudoti išorės finansavimo šaltiniais, kad padengtų savo investicijas) 2011 m. pirmąjį pusmetį toliau buvo nedidelis. Tačiau per tą patį laikotarpį į įprastas vėžes grįžusi paskolų paklausa reiškė, kad įmonių sektoriuje šiek tiek padidėjo finansavimo išorės lėšomis apimtis. Dėl to 2011 m. pirmąjį pusmetį laikinai nutrūko visus 2010 m. vyravusi įmonių įsiskolinimo mažėjimo tendencija (žr. 18 pav.). Tiksliau, per pirmuosius tris ketvirčius skolos ir BVP rodiklis bei skolos ir bendro veiklos perviršio rodiklis beveik nepakito, buvo atitinkamai apie 79 ir 400 %. Nors nuo 2009 m. pabaigos įmonės gerino finansinę padėtį ir mažino

3 Pvz., žr. 2011 m. gruodžio mėn. ECB ataskaitą „Survey on the access to finance of SMEs in the euro area – April to September 2011“.

18 pav. Nefinansinių įmonių įsiskolinimo lygis

Šaltiniai: ECB, Eurostatas ir ECB skaičiavimai.
Pastabos: įsiskolinimas pateiktas remiantis ketvirtinėmis Europos sektoriaus ataskaitomis. Įskaityta paskolos, išleisti skolos vertybiniai popieriai ir pensijų fondų atsargos. Duomenys apima informaciją iki 2011 m. trečiojo ketvirčio.

balansų pažeidžiamumą, vis dėlto išskolinimo rodikliai, palyginti su ankstesniais laikotarpiais, buvo dideli. Todėl euro zonos įmonių sektoriui vis dar egzistuoja didesnės finansavimo išorės lėšomis kainos arba gana mažo ekonominio aktyvumo rizika.

2.3 KAINŲ IR SĄNAUDŲ RAIDA

2011 m. bendroji infliacija pagal SVKI vidutiniškai padidėjo iki 2,7 % – nuo 0,3 % (2009 m.) ir 1,6 % (2010 m.). Nuo 2010 m. pabaigos metinės infliacijos lygiai ir toliau buvo didesni kaip 2 %, juos daugiausia lėmė spartus metinis energijos ir maisto kainų kilimas dėl didėjusių pasaulinių žaliavų kainų. Kai kuriose euro zonos ekonomikose aukštesniems infliacijos pagal SVKI lygiams įtakos turėjo ir padidėję netiesioginiai mokesčiai bei administruojamosios kainos.

Kaip rodo pramonės gamintojų kainų pokyčiai ir apklausų duomenys, 2011 m. pirmąjį pusmetį buvo ypač stiprus išorės kainų spaudimas dėl pakilusių naftos ir kitų žaliavų kainų. Vėliau šis spaudimas mažėjo – daugiausia dėl kritusių žaliavų kainų.

2011 m. nuosekliai didėjo darbo sąnaudos, tai rodė, kad pirmąjį pusmetį gerėjo sąlygos darbo rinkose. Darbo užmokestis kilo sparčiau, bet nepasiekė 2008 m. stebėto lygio. Dėl nuo 2011 m. antrojo ketvirčio reikšmingai mažėjusio aktyvumo metinis darbo našumas kilo lėčiau negu 2010 m. Dėl to padidėjo vienetinės darbo sąnaudos, kurios visus 2010 m. buvo sumažėjusios.

Padidėjusios infliacijos sąlygomis 2011 m. vartotojų suvokiama infliacija ir trumpojo laikotarpio lūkesčiai, kurie 2009 m. buvo labai žemo lygio, toliau didėjo. Ilgojo laikotarpio infliacijos lūkesčiai, vertinami atsižvelgiant į apklausas, priešingai, buvo labai stabilūs.

2011 M. INFILIACIJA PAGAL SVKI TOLIAU BUVO AIŠKIAI DIDESNĖ NEGU 2 %

2011 m. žaliavų kainos buvo svarbiausias veiksnys, lėmęs infliaciją euro zonoje. Jos svariai sumažėjo pasaulinio nuosmukio metu, po *Lehman Brothers* banko žlugimo 2008 m., bet iki 2011 m. pradžios jų lygiai vėl tapo tokie, kaip buvę aukščiausi. Žaliavų kainų kilimas 2011 ir 2008 m., taip pat jų didėjimo įtaka infliacijai pagal SVKI euro zonoje palyginami 6 intarpe.

6 intarpas

ŽALIAVŲ KAINŲ RAIDA IR INFILIACIJA PAGAL SVKI EURO ZONOJE: DIDĖJIMO 2008 IR 2011 M. PALYGINIMAS

2011 m. žaliavų kainos buvo vienas iš svarbiausių infliaciją euro zonoje lėmusių veiksnių. Per pasaulinį nuosmukį po *Lehman Brothers* bankroto reikšmingai kritusios šios kainos greitai vėl pradėjo kilti ir 2011 m. pradžioje jų lygiai jau buvo artimi anksčiau buvusiems aukščiausiems lygiams. Todėl šiame intarpe žaliavų kainų didėjimas 2011 m. palygintas su jų didėjimu 2008 m., jame nagrinėjamas poveikis infliacijai pagal SVKI euro zonoje.

Žaliavų kainos

Didžiausią tiesioginį poveikį vartotojų kainų didėjimui darančios žaliavų kainos yra naftos ir maisto kainos¹. Jų pokyčius dideliu mastu lemia pasaulio ekonomikos ciklas – jų didėjimas tiek 2008 m., tiek 2011 m. buvo ypač susijęs su didele paklausa sparčiai augančiose

1 Pramoninių žaliavų kainų tiesiogiai neparodo vartotojų kainos, todėl šiame intarpe jos nenagrinėjamos.

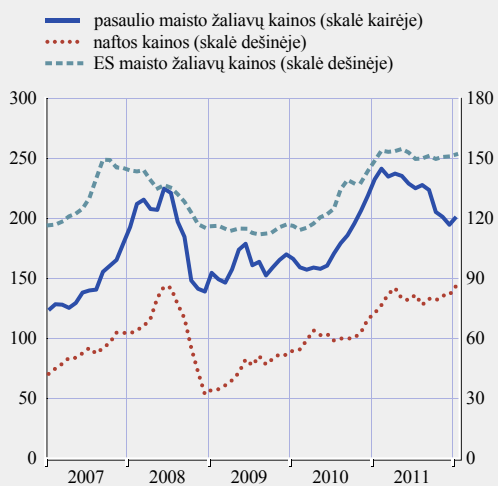
besiformuojančiose ekonomikose. Kartu naftos ir maisto žaliavų kainoms įtakos turėjo su pasiūla susiję išskirtiniai veiksniai, tokie kaip geopolitinė įtampa ar ekstremalios oro sąlygos žaliavas gaminančiose šalyse. Bendras abiejų nagrinėjamų laikotarpių bruožas yra tas, kad tokie pasiūlos sutrikimai vyko tada, kai jau buvo labai didelė paklausa. 2008 m. sudėtingą padėtį naftos rinkoje dar labiau blogino susirūpinimas dėl palyginti žemų jos atsargų lygių.

Kalbant apie naftos kainas, pažymėtina, kad didžiausias jų lygis 2011 m. buvo mažesnis už didžiausią jų lygį 2008 m. skaičiuojant JAV doleriais, bet apytikriai toks pat skaičiuojant eurai – 85 eurai už barelį (žr. A pav.). Didžiausias maisto žaliavų kainų skaičiuojant eurai lygis 2011 m. buvo didesnis už jų didžiausią lygį 2008 m. Abiem laikotarpiais kainas lėmė sparčiai didėjusi besiformuojančios rinkos ekonomikose daug proteino turinčio maisto, tokio kaip mėsos ir pieno produktų, paklausa, o pramoninėse ekonomikose dėl sparčiai didėjančios biokuro gamybos – grūdų ir aliejinių augalų sėklų paklausa. Tačiau dėl to, kad pasaulinės pasiūlos sąlygoms buvo šiek tiek laiko prisitaikyti, sparčiai didėjusi paklausa, kurią lėmė tam tikri dietos arba energijos politikos pokyčiai, galėjo daryti mažesnę įtaką 2011 m.

Kalbant apie maisto žaliavų kainas, svarbu pažymėti, kad euro zonoje svarbų vaidmenį maisto kainų šokų persidavimui atlieka ES bendroji žemės ūkio politika. Nors šios politikos lemiamos kainos 2011 m. taip pat pakilo daugiau negu 2008 m., skirtumas buvo mažesnis negu tarptautinių žaliavų kainų atveju. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad bendrosios ES maisto žaliavų kainos neparodo labai skirtingų kai kurių kategorijų pokyčių (žr. B pav.). Pavyzdžiui, grūdinių kultūrų ir pieno produktų atveju 2011 m. kainos nepasiekė 2008 m. fiksuotų lygių, nors bendras kainų lygis buvo aukštesnis. Be to, atitinkamų kainų aukštumos susidarė nevisiškai tuo pačiu metu. Pavyzdžiui, pieno produktų kainos buvo didžiausios jau 2007 m. pabaigoje, o mėsos kainos aukštumų nepasiekė iki 2009 m. pradžios. Tokie skirtumai yra svarbūs, nes skirtingų maisto produktų žaliavų kainų poveikio vartotojų kainoms struktūra yra nevienoda.

A pav. Žaliavų kainų raida

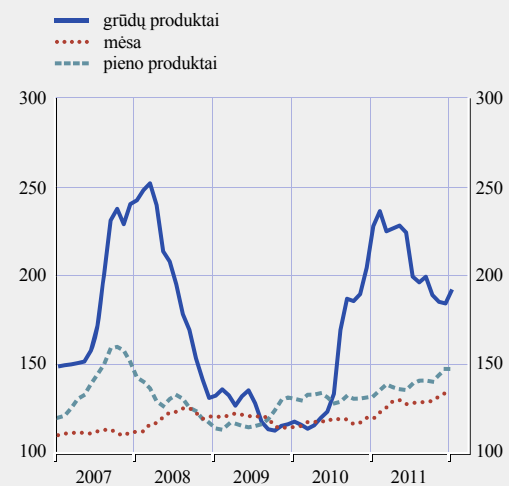
(maisto kainų indeksai: 2005 m. = 100; naftos kainos eurai)

Šaltiniai: Hamburgo tarptautinės ekonomikos institutas, Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas ir ECB skaičiavimai.

B pav. ES maisto žaliavų kainų raida

(indeksas: 2005 m. = 100)

Šaltinis: Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas.

Įtaka infliacijai pagal SVKI

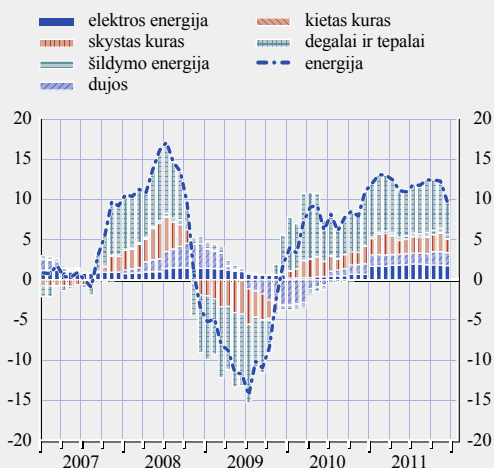
Pakilusių žaliavų kainų įtaka infliacijai pagal SVKI greičiausiai ir labiausiai pastebima per jų tiesioginį poveikį energijos ir maisto vartotojų kainoms. Iš tiesų, kai žaliavų kainos 2008 m. viduryje ir 2011 m. pradžioje buvo didžiausios, šių dviejų sudedamųjų dalių įtaka euro zonoje stebėtiems aukštiems infliacijos pagal SVKI lygiams sudarė apie 60 %.

2011 m. pradžioje energijos kainos pakilo apie 12 %, t. y. šiek tiek mažiau negu vidutiniškai 2008 m. viduryje (žr. C pav.). Naftos kainų kaita beveik iš karto daro įtaką energijos kainų pagal SVKI sudedamosios dalies – kuro, ypač skirto asmeniniam transportui, kainoms. Todėl kuro kainų, atsižvelgiant ir į jų svorį, įtaka energijos kainų didėjimo lygiui ir tendencijoms šiais dviem laikotarpiais buvo didžiausia. Didesnę įtaką kainų didėjimui 2011 m. turėjo mokesčiai, bet jų įtaką atsvėrė tai, kad naftos perdirbimo maržos buvo mažesnės negu pusė jų 2008 m. Naftos kainų kaita nedaro tiesioginės įtakos dujų ir elektros kainoms, bet šios kainos turi tendenciją reaguoti į naftos kainų raidą atsilikdamos maždaug pora mėnesių. Didžiausios 2008 ir 2011 m. buvusios infliacijos skirtumai visų pirma susiję su šių dviejų energijos kainų sudedamųjų dalių santykine įtaka: 2008 m. stipresnė buvo dujų, o 2011 m. – elektros kainų įtaka. Galima mažesnės dujų kainų svarbos 2011 m. priežastis – laipsniška pastarųjų metų neatidėliotųjų sandorių rinkų raida, galėjusi slopinti su indeksais siejamų dujų kainų įtaką. Didesnė elektros kainų įtaka 2011 m., atrodo, iš esmės susijusi su didesnėmis atsinaujinančių išteklių kainomis ir mokesčių pakeitimais.

Priešingai energijos kainų padidėjimui, metinio maisto kainų padidėjimo lygiai 2011 m. buvo žemesni negu 2008 m. Tiesą sakant, maždaug 3 % maisto kainų padidėjimo lygis 2011 m. buvo maždaug perpus žemesnis negu 2008 m. (žr. D pav.). Maisto žaliavų kainų kaita, taip pat regioninės pasiūlos sąlygos daro tiesioginę ir beveik iškart pasireiškiančią įtaką neperdirbto maisto kainoms. Neperdirbto maisto kainų įtaka bendram maisto kainų padidėjimui 2011 ir

C pav. Energijos kainų didėjimo veiksniai

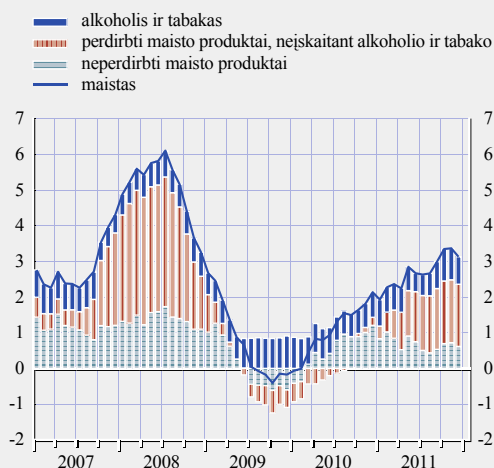
(procentiniais punktais; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

D pav. Maisto kainų didėjimo veiksniai

(procentiniais punktais; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

2008 m. iš esmės buvo tokia pati, nors ir buvo kai kurių jų smulkesnių sudedamųjų dalių, tokių kaip mėsos ir daržovių kainos, skirtumų. Didžiąją maisto kainų reikšmingiausio padidėjimo 2011 ir 2008 m. skirtumo dalį lėmė perdirbto maisto kainos (neįskaitant alkoholio ir tabako), kurias žaliavų kainos paveikia netiesiogiai per gamintojų kainas.

Perdirbto maisto kainų įtaka 2011 m. pradžioje buvusiai didžiausiai infliacijai buvo perpus mažesnė negu jų įtaka 2008 m. užfiksuotai didžiausiai infliacijai. 2008 m. buvo gerokai didesnė pieno produktų ir duonos bei grūdinių kultūrų įtaka. Tai dera su atitinkamų ES žaliavų kainų tendencija ir išvada, kad pieno produktams persidavimas yra gerokai didesnis negu kitoms perdirbto maisto rūšims². Todėl 2011 m. gana tolygią įtaką perdirbto maisto kainų padidėjimui darė skirtingos smulkesnės sudedamosios dalys: kategorijos, į kurią įeina kava, arbata ir kakava, kaip ir kategorijos, į kurią įeina aliejai ir riebalai, įtaka buvo beveik tokia pati kaip pieno produktų kategorijos. Kartu mažesnė perdirbto maisto kainų įtaka bendram maisto kainų padidėjimui 2011 m. turėtų būti susijusi ir su per paskutinius keletą metų pasunkėjusiomis ekonominės aplinkos sąlygomis, kurios slopino žaliavų kainų spaudimo persidavimo poveikį.

Apibendrinant šį intarpą, pažymėtina, kad, nors naftos ir maisto žaliavų kainų pokyčiai per jų 2008 ir 2011 m. padidėjimą buvo panašūs, infliacijos pagal SVKI euro zonoje atitinkamų sudedamųjų dalių tendencijos buvo skirtingos. Viena vertus, didžiausias energijos kainų padidėjimas 2011 m. iš esmės atitiko didžiausią jų padidėjimą 2008 m. bei naftos kainų kaitos tendenciją tais metais. Kita vertus, 2011 m. maisto kainų padidėjimas buvo mažesnis negu 2008 m., tai buvo susiję su ribotesniu persidavimu dėl skirtingos neagreguotų žaliavų kainų struktūros ir aplinkos, kurioje persidavimui pastaruosius keletą metų apskritai buvo sunkiau pasireikšti. Tačiau apskritai pokyčiai 2011 m. atitinka nuomonę, kad infliacija pagal SVKI euro zonoje yra labai jautri žaliavų kainų pokyčiams ir tai, kad tiesioginė įtaka infliacijai pagal SVKI euro zonoje iš esmės yra neišvengiama. Taigi, kad būtų išvengta antrinių poveikių ir nuolatinės įtakos infliacijai vidutiniu laikotarpiu, būtina atitinkama darbo užmokesčio ir kainų nustatymo elgsena.

2 Žr. Ferrucci G., Jiménez-Rodríguez R., Onorante L. „Food price pass-through in the euro area: the role of asymmetries and non-linearities“, *Working Paper Series*, No 1168, ECB, April 2010.

Dėl didelių naftos kainų SVKI energijos sudedamosios dalies, kuri sudaro 10,4 % bendro SVKI, metinis pokytis visus 2011 m. tebebuvo dviženklis ir pasiekė 12 mėn. vidurkį, sudarantį 11,9 %. Tai turėjo didžiausią poveikį prekių, tiesiogiai susijusių su naftos kainomis, tokių kaip skystasis kuras, asmeninių transporto priemonių kuras ir tepalai, kainoms. Be to, gerokai pakilo elektros, dujų ir šildymo kuro kainos.

Dėl tarptautinių maisto žaliavų kainų pokyčių toliau kilo maisto kainos pagal SVKI, ypač perdirbto maisto kainos, kurios pastoviai didėjo visus 2011 m. Vidutinis metinis perdirbto maisto kainų pokytis 2011 m. buvo 3,3 % – gerokai didesnis nei 2010 m. (0,9 %) ir 2009 m. (1,1 %). Palyginimui – neperdirbto maisto kainos 2011 m.

rodė mažėjimo tendenciją su tam tikrais mėnesiniais svyravimais. Didėjo ir neperdirbto maisto vidutinės metinės kainos, bet lėčiau negu perdirbto (2011 m. – 1,8, 2010 m. – 1,3 ir 2009 m. – 0,2 %).

Neįskaitant energijos ir maisto, vidutinė infliacija pagal SVKI 2011 m. buvo didesnė negu 2010 m. dėl daugelio išorės ir vidaus veiksnių. Pramonės prekių, neįskaitant energijos, kainų kilimas rodė didėjimo tendenciją, tai buvo susiję su tam tikru ankstesnio valiutų kurso sumažėjimo ir žaliavų kainų pakilimo, taip pat padidėjusių netiesioginių mokesčių persiduodančiu poveikiu. Be to, šios sudedamosios dalies metiniai pokyčiai buvo gana nepastovūs dėl naujojo sezoninių prekių traktavimo SVKI reglamento, kuris ypač turėjo

I lentelė Kainų raida

(metiniai pokyčiai, procentais, jei nenurodyta kitaip)

	2009	2010	2011	2010 IV ketv.	2011 I ketv.	2011 II ketv.	2011 III ketv.	2011 IV ketv.	2012 01	2012 02
SVKI ir jo sudedamosios dalys										
Bendrasis indeksas ¹⁾	0,3	1,6	2,7	2,0	2,5	2,8	2,7	2,9	2,6	2,7
Energija	-8,1	7,4	11,9	9,2	12,7	11,5	12,0	11,5	9,2	.
Neperdirbti maisto produktai	0,2	1,3	1,8	2,7	2,3	1,9	1,3	1,8	1,6	.
Perdirbti maisto produktai	1,1	0,9	3,3	1,3	2,1	3,0	3,7	4,2	4,1	.
Pramonės prekės, neįskaitant energijos	0,6	0,5	0,8	0,8	0,5	1,0	0,4	1,2	0,9	.
Paslaugos	2,0	1,4	1,8	1,3	1,6	1,9	2,0	1,9	1,9	.
Kiti kainų ir sąnaudų rodikliai										
Gamintojų kainos	-5,1	2,9	5,9	4,8	6,5	6,3	5,9	5,1	3,7	.
Naftos kainos (eurais už barelį)	44,6	60,7	79,7	64,4	77,3	81,3	79,3	80,7	86,2	89,7
Žaliavų, neįskaitant energijos, kainos	-18,5	44,6	12,2	48,6	42,9	11,6	3,8	-2,5	-4,6	.

Šaltiniai: Eurostatas, ECB ir ECB skaičiavimai, pagrįsti Thomson Reuters duomenimis.

1) 2012 m. vasario mėn. SVKI pagrindu apskaičiuota infliacija yra išankstinis Eurostato įvertis.

įtakos vidutinės trukmės vartojimo prekių subkomponentei (drabužių medžiagos, tekstilė, knygos ir t. t).

subkomponentuose, išskyrus komunikacijos paslaugas.

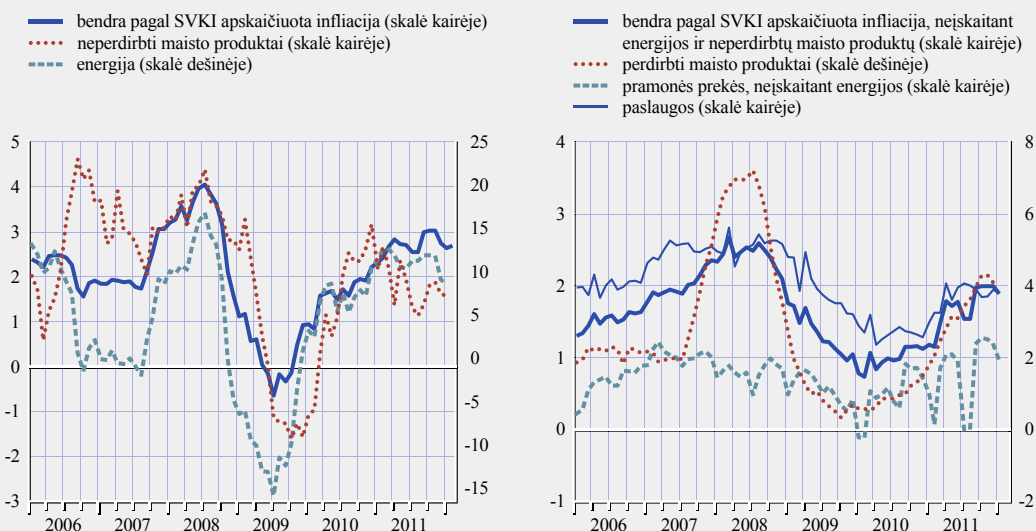
Atitikdamas darbo užmokesčio augimo pokyčius, 2011 m. pirmąjį pusmetį buvo pastebimai didesnis paslaugų kainų kilimas, metų pabaigoje jis stabilizavosi ties 2 %. Ši tendencija buvo stebima visuose pagrindiniuose paslaugų

2011 M. MAŽIAU KILO GAMINTOJŲ KAINOS

Nuo 2009 m. vasarą buvusio žemiausio lygio iki 2011 m. vidurio nuolat stiprėjo tiekimo grandinės kainų spaudimas, visų pirma dėl padidėjusios pasaulinės žaliavų paklausos. Dėl to 2010 m. pabaigoje ir 2011 m. pirmąjį pusmetį

19 pav. Pagal SVKI apskaičiuota infliacija pagal pagrindines sudedamąsias dalis

(metiniai pokyčiai, procentais; mėnesiniai duomenys)

Šaltinis: Eurostatas.

20 pav. Gamintojų kainų išskaidymas

(metiniai pokyčiai, procentais; mėnesiniai duomenys)

Šaltinis: Eurostatas.

labiau kilo pramonės gamintojų kainos. Vėliau šis kilimas sumažėjo, tam didžiausią įtaką darė žaliavų kainų svyravimai. Pramonės gamintojų kainos, neįskaitant statybos, euro zonoje 2011 m. vidutiniškai išaugo 5,9, 2010 m. – 2,9, o 2009 m. sumažėjo 5,1 % (žr. 20 pav.). Energijos gamintojų kainų metinis pokytis sudarė 11,9, 2010 m. – 6,4, o 2009 m. sumažėjo 11,8 %.

Neįskaitant statybos ir energijos, pramonės gamintojų kainų metinis didėjimo tempas taip

pat buvo spartesnis negu ankstesniais metais (2011 m. – 3,8, 2010 m. – 1,6, o 2009 m. sumažėjo 2,9 %). Antrąjį pusmetį mažėjantis kainų spaudimas pradinuose kainodaros grandinės etapuose (tarpinio vartojimo prekių gamintojų kainos) buvo labiau pastebimas negu vėlesniuose etapuose (vartojimo prekių gamintojų kainos).

2011 M. NUOSEKLIAI DIDĖJO DARBO ŠAŅAUDŲ RODIKLIAI

2011 m. nuosekliai augo darbo šaūaudos, tai rodė pirmąjį pusmetį gerėjusios sąlygos darbo rinkose. Sutarto darbo užmokesčio metinis augimo tempas visus metus nuosekliai didėjo, 2011 m. sudarė vidutiniškai 2,0 % (2010 m. – 1,7 %) (žr. 2 lentelę). Nuoseklus šio rodiklio, apimančio kolektyvinėse sutartyse iš anksto sutarto darbo užmokesčio pagrindinę sudedamąją dalį, didėjimas gali būti susijęs su sutartinių atsiskaitymų pavėluota reakcija į gerėjančias sąlygas darbo rinkoje, o tai lėmė didesnę darbuotojų derėjimosi galią. Gali būti, kad tam tikrą vaidmenį atliko ir nuo 2010 m. pabaigos didėjusi infliacija.

2011 m. didėjo ir valandinių darbo šaūaudų metinis augimo tempas, priešingai negu 2010 m. Atlygis vienam darbuotojui metinis didėjimo tempas 2011 m. pirmuosius tris ketvirčius buvo apie 2,4 % – tai gerokai spartesnis tempas negu vidutinis 2010 m. (1,6 %). Kadangi darbo našumas vienam darbuotojui kilo gerokai lėčiau negu atlygis vienam darbuotojui, reikšmingai padidėjo vienetinės darbo šaūaudos.

2 lentelė Darbo šaūaudų rodikliai

(metiniai pokyčiai, procentais, jei nenurodyta kitaip)

	2009	2010	2011	2010 IV ketv.	2011 I ketv.	2011 II ketv.	2011 III ketv.	2011 IV ketv.
Sutartas darbo užmokestis	2,6	1,7	2,0	1,6	2,0	1,9	2,1	2,0
Bendros valandinės darbo šaūaudos	2,7	1,6	.	1,7	2,5	3,2	2,7	.
Atlygis vienam darbuotojui	1,4	1,6	.	1,6	2,4	2,5	2,4	.
<i>Palyginimui</i>								
Darbo našumas	-2,5	2,4	.	1,9	2,2	1,3	1,0	.
Vienetinės darbo šaūaudos	4,0	0,8	.	-0,3	0,2	1,2	1,3	.

Šaltiniai: Eurostatas, nacionaliniai duomenys ir ECB skaičiavimai.

21 pav. Gyvenamosios paskirties turto kainų raida euro zonoje

(metiniai pokyčiai, procentais; metiniai duomenys)

Šaltinis: ECB skaičiavimai, pagrįsti nesuderintais nacionaliniais duomenimis.

Pastaba: 2011 m. duomenys – iki trečiojo ketvirčio.

MAŽIAU DIDĖJO GYVENAMOSIOS PASKIRTIES TURTO KAINOS

Euro zonos gyvenamosios paskirties turto kainos, neįtraukiamos apskaičiuojant SVKI, 2011 m. trečiąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu, pakilo 1,0 % (2010 m. – vidutiniškai 1,1 %). Taigi jų didėjimo tempas ir toliau buvo gerokai mažesnis už vidutinį tempą, stebėtą 1999–2010 m., t. y. 4,5 % (žr. 21 pav.). 2011 m. trečiąjį ketvirtį euro zonos gyvenamosios paskirties turto kainų indeksas buvo 1,1 % mažesnis už buvusį didžiausią indeksą 2008 m. trečiąjį ketvirtį.

INFLIACIJOS LŪKESČIŲ POKYČIAI

Consensus Economics, Euro Zone Barometer ir ECB profesionalių prognozuotojų apklausos duomenys rodo, kad apklausomis pagrįsti ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai (po 5 m.) buvo artimi 2,0 %. Rinka pagrįsti rodikliai, tokie kaip numatoma infliaciją kompensuojančios normos, apskaičiuotos iš su infliacija susietų obligacijų, ir palyginamosios normos, gautos iš su infliacija susietų apsigyvenimo sandorių, irgi visiškai atitiko Valdančiosios tarybos kainų stabilumo apibrėžtį.

2.4 PRODUKCIJOS, PAKLAUSOS IR DARBO RINKOS POKYČIAI

MAŽĖJANTIS AUGIMO TEMPAS PER 2011 M.

Atsigavęs 2010 m. realusis BVP 2011 m. augo lėčiau. Metinis realiojo BVP augimas sudarė 1,5 % (2010 m. – 1,9 %) (žr. 3 lentelę). 2011 m. BVP augimui didžiausią įtaką darė investicijos ir eksportas. Nors 2011 m. antrąjį pusmetį lėčiau augo iš esmės visos išlaidų metodu apskaičiuoto BVP sudedamosios dalys, augimo tendencijai svarbiausią įtaką darė daugiausia mažėjusios investicijos ir eksportas.

Kalbant apie ketvirtinę raidą, pažymėtina, kad 2011 m. pirmąjį ketvirtį euro zonos realusis BVP padidėjo 0,8 % (2010 m. ketvirtąjį ketvirtį – 0,3 %). Tačiau augimui pirmąjį ketvirtį darė įtaką specifiniai veiksniai, todėl buvo tikimasi, kad antrąjį ketvirtį atsigavimo tempas labai sulėtės, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, kai BVP padidėjo 0,2 %. Nors 2011 m. trečiąjį ketvirtį BVP vis dar didėjo (0,1 %), jau buvo požymių, kad anksčiau nustatyta rizika pasitvirtino. Ši rizika buvo susijusi su blogėjančiais verslo ir vartotojų apklausų rezultatais, lėtėjančiu pasaulinės paklausos tempu, tebetvyrančios įtampos euro zonos valstybių skolinimosi rinkose nepalankiu poveikiu bendrosioms finansavimo sąlygoms. Kaip rodo ketvirtojo ketvirčio Eurostato pirminis įvertis, ketvirtinis augimas buvo –0,3 %. Nors dar nėra detalesnių duomenų, bet turima informacija rodo, kad pokyčiai pramonės veikloje (įskaitant statybą) buvo ne tokie palankūs, paslaugų sektoriaus padėtis lyg ir buvo geresnė.

2011 m. privatusis vartojimas augo lėčiau nei 2010 m., kai jis padidėjo 0,9 %. Atrodo, kad šis sumažėjimas susijęs su lėčiau didėjusiomis vartojimo išlaidomis mažmenininkų prekėms ir mažesniu mastu – paslaugoms. Duomenys apie naujų automobilių registraciją rodo, kad 2011 m. automobilių pirkimai sumažėjo, nors ne tiek daug kaip ankstesniais metais. Lėtesnis vartojimas atitinka realiųjų pajamų sumažėjimą dėl didėjančios infliacijos. O užimtumas 2011 m. padidėjo, šiek tiek

3 lentelė Realiojo BVP augimo sudedamosios dalys

(pokyčiai, procentais; dėl sezoniškumo pakoreguota, jei nenurodyta kitaip)

	Metiniai tempai ¹⁾									Ketvirtiniai tempai ²⁾				
	2009	2010	2011	2010	2011	2011	2011	2011	2010	2011	2011	2011	2011	
				IV	I	II	III	IV	IV	I	II	III	IV	
			ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	ketv.	
Realusis bendrasis vidaus produktas	-4,3	1,9	1,5	2,0	2,4	1,6	1,3	0,7	0,3	0,8	0,2	0,1	-0,3	
<i>iš jo:</i>														
Vidaus paklausa ³⁾	-3,7	1,1	.	1,5	1,6	0,7	0,4	.	0,2	0,5	-0,2	-0,1	.	
Privatus vartojimas	-1,2	0,9	.	1,1	0,9	0,2	0,0	.	0,3	0,0	-0,5	0,2	.	
Valdžios sektoriaus vartojimas	2,5	0,6	.	-0,1	0,5	0,1	0,0	.	0,0	0,2	-0,1	-0,1	.	
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	-12,0	-0,6	.	1,3	3,6	1,6	1,3	.	-0,4	1,8	-0,1	-0,1	.	
Atsargų pasikeitimas ^{3), 4)}	-0,9	0,5	.	0,7	0,3	0,3	0,1	.	0,1	0,0	0,2	-0,1	.	
Grynasis eksportas ³⁾	-0,6	0,8	.	0,5	0,8	0,9	0,9	.	0,1	0,3	0,3	0,2	.	
Eksportas ⁵⁾	-12,8	11,5	.	12,0	10,4	6,8	5,8	.	1,5	1,8	1,2	1,2	.	
Importas ⁵⁾	-11,7	9,7	.	11,2	8,5	4,6	3,7	.	1,3	1,1	0,5	0,8	.	
Realioji bendroji pridėtinė vertė														
<i>iš jo:</i>														
Pramonė, neįskaitant statybos	-13,3	6,6	.	6,7	5,7	4,2	3,5	.	1,3	1,2	0,6	0,3	.	
Statyba	-6,8	-4,4	.	-2,9	0,7	-0,8	-0,6	.	-1,2	1,4	-0,2	-0,5	.	
Paslaugos	-1,6	1,4	.	1,3	1,5	1,3	1,0	.	0,2	0,5	0,2	0,1	.	

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: metiniai duomenys apskaičiuoti pagal dėl sezoniškumo nepakoreguotus duomenis. Eurostatas 2011 m. ketvirtąjį ketvirčio nacionalinių sąskaitų antrasis įvertis (apimantis išlaidų pasiskirstymą) paskelbtas po paskutinės duomenų pateikimo datos (2012 m. kovo 2 d.).

1) Pokytis procentais, palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu.

2) Pokytis procentais, palyginti su ankstesniu ketvirčiu.

3) Įtaka realiojo BVP augimui; procentiniais punktais.

4) Įskaitant vertybių įsigijimą atėmus netekimą.

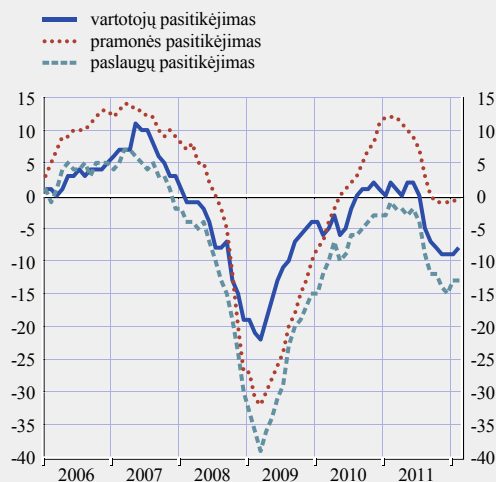
5) Importas ir eksportas apima prekes ir paslaugas ir į juos įtraukta vidinė prekyba tarp euro zonos valstybių.

didindamas pajamų augimą. Atrodo, kad 2011 m. prislopinta pajamų raida ir namų ūkių naudojamos santaupos prisidėjo prie toliau mažėjančios taupymo normos. Vartotojų pasitikėjimo rodiklis, leidžiantis susidaryti gana geras išvalgas apie vartojimo tendencijų pokyčius, po stabilaus didėjimo 2011 m. pirmąjį pusmetį labai sumažėjo antrąjį pusmetį. 2011 m. gruodžio mėn. jo lygis buvo toks pat kaip ir 2009 m. rudenį (žr. 22 pav.).

Bendros investicijos į pagrindinį kapitalą 2011 m. augo gana sparčiai, daug sparčiau nei 2010 m., kai jos sumažėjo 0,6 %. Tačiau didelė šio spartaus augimo dalis priskiriama labai sparčiam augimui pirmąjį ketvirtį, kai buvo didelės statybų investicijos, ypač susijusios su būstu. Tai savo ruožtu galima laikyti tam tikru atsigavimu po sulėtėjimo dėl neįprastai šaltų orų 2010 m. pabaigoje kai kuriose euro zonos dalyse. 2011 m. investicijos į statybas ir kitos investicijos didėjo lėčiau.

22 pav. Pasitikėjimo rodikliai

(balansas, procentais; dėl sezoniškumo pakoreguota)

Šaltiniai: Europos Komisijos verslo ir vartotojų apklausos.

Pastaba: duomenys apskaičiuoti kaip nuokrypis nuo vidurkio: nuo 1985 m. sausio mėn. – vartotojų ir pramonės pasitikėjimo, o nuo 1995 m. balandžio mėn. – paslaugų pasitikėjimo.

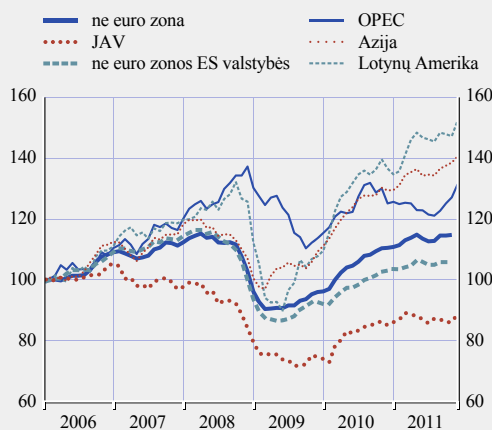
Akivaizdžiai matyti, kad 2011 m. metinis valdžios sektoriaus vartojimas buvo beveik teigiamas, taigi mažesnis nei 2010 m., kai jis didėjo 0,6 %. Jei tai pasitvirtintų, tai būtų mažiausias metinis tempas nuo 1996 m. Nedidelis augimas susijęs su tolesniais fiskalinės konsolidacijos veiksmais daugelyje šalių. Tokią konsolidaciją lemia apribota valdžios sektoriaus kompensacija dirbantiesiems. Ji sudaro apie pusę viso valdžios sektoriaus vartojimo. Kitos valdžios sektoriaus vartojimo sudedamosios dalys, tokios kaip tarpinio vartojimo išlaidos, taip pat didėjo labai nedaug, atsižvelgiant į konsolidacijos reikalavimus.

Atrodo, kad 2011 m. atsargų indėlis į augimą buvo ribotas. Tai rodytų, kad atsargos buvo kaupiamos lėčiau, palyginti su 2010 m., kai jos BVP augimą padidino 0,5 proc. p. Lėtėjant augimui ir prastėjant ekonominės veiklos prognozėms, bendras augimas dėl atsargų tapo neigiamas 2011 m. trečiąjį ketvirtį, palyginti su ankstesniu ketvirčiu.

Per laikotarpį iki 2011 m. trečiojo ketvirčio euro zonos prekyba toliau atsigavo. Tačiau didėjimo tempas buvo daug mažesnis už dviženklį augimo tempą, stebėtą per tą patį laikotarpį prieš metus. Per laikotarpį iki 2011 m. trečiojo ketvirčio realusis prekių ir paslaugų eksportas padidėjo 5,8 %, o realusis importas – 3,7 %. Per šį laikotarpį eksportas per ketvirtį nuolat didėjo daugiau už importą. Todėl grynojo eksporto poveikis ketvirtiniam BVP augimui buvo teigiamas kiekvieną ketvirtį, taip jis stiprino euro zonos atsigavimą šiuo laikotarpiu. Apskritai per laikotarpį iki 2011 m. trečiojo ketvirčio prekybos dinamika iš esmės atitiko netolygų pasaulinės ekonomikos atsigavimą. Prekyba euro zonoje ir importas iš ne euro zonos šalių augo menkai, nes tebetvyranti valstybės skolinimosi krizė slėgė euro zonos paklausą. Eksportas į ne euro zonos šalis, ypač į Aziją ir Lotynų Ameriką, buvo intensyvus (žr. 23 pav.), o eksportas į labiausiai išsivysčiusias šalis, įskaitant JAV ir Jungtinę Karalystę, didėjo lėtai. Per laikotarpį iki 2011 m. trečiojo ketvirčio ne euro zonos visų pagrindinių gaminių kategorijų prekių eksporto apimtis didėjo. Importo apimtis, priešingai, padidėjo

23 pav. Euro zonos eksporto pagrindiniams prekybos partneriams apimtys

(indeksas: 2006 m. I ketv. = 100; dėl sezoniškumo pakoreguota; 3 mėn. slenkamieji vidurkiai)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: paskutinis stebėjimo laikotarpis – 2011 m. gruodžio mėn., išskyrus ne euro zoną ir ne euro zonos valstybes (2011 m. lapkričio mėn.).

nedaug – daugiausia dėl tarpinio vartojimo prekių (jos taip pat buvo naudojamos kaip eksportuojamų gaminių žaliava), o vartojimo prekių importas sumažėjo dėl menko privataus vartojimo euro zonoje. 2011 m. visos euro zonos einamoji sąskaita buvo beveik subalansuota.

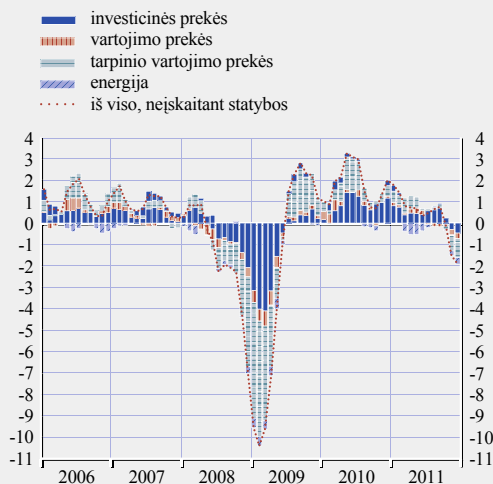
PRAMONĖS GAMYBA TOLIAU AUGO, O VĒLIAU PRADĖJO LĒTĖTI

Iš sektorių 2011 m. aktyvumas daugiausia padidėjo pramonės sektoriuje. Pramonėje (išskyrus statybą) metinis pridėtinės vertės padidėjimas per pirmus tris ketvirčius vidutiniškai sudarė 4,5 %. 2010 m. šis padidėjimas sudarė 6,6 %. Tačiau per metus augimo dinamika susilpnėjo, kaip ir BVP augimas. Tai taip pat patvirtina pramonės gamybos (išskyrus statybą) metinis pokytis. Šis rodiklis 2011 m. gruodžio mėn. nukrito iki –1,6 %, sausio mėn. jis buvo beveik 7 %.

Iš pramonės gamybos (išskyrus statybą) sudedamųjų dalių 2011 m. daugiausia padidėjo tarpinės ir investicinės prekės, o vartojimo prekių gamyba buvo vangesnė (žr. 24 pav.). Tuo pačiu metu energijos gamyba labai sumažėjo.

24 pav. Pramonės produkcijos augimas ir kaitos veiksniai

(augimo tempas ir kaitos veiksniai, procentiniais punktais; mėnesiniai duomenys; dėl sezoninio pakoreguota)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.
Pastaba: pateikiami duomenys apskaičiuojami kaip 3 mėn. slenkamieji vidurkiai pagal atitinkamą vidurkį prieš tris mėnesius.

25 pav. Darbo rinkos raida

(augimo tempas, palyginti su ankstesniu ketvirčiu; procentais, palyginti su darbo jėga; dėl sezoninio pakoreguota)

Šaltinis: Eurostatas.

Po užsitęsusio lėtėjimo laikotarpio statybos produkcija 2011 m. toliau mažėjo. 2010 m. sumažėjusi 4,4 %, per pirmuosius 2011 m. tris ketvirčius, palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu, pridėtinė vertė statyboje sumažėjo vidutiniškai 0,2 %. Tuo pačiu laikotarpiu metinis paslaugų pridėtinės vertės augimas vidutiniškai sudarė 1,3 % ir, palyginti su 2010 m., iš esmės nepasikeitė.

PADĖTIS DARBO RINKOJE NUSTOJO GERĖTI

2011 m. pirmąjį pusmetį užimtumo augimas, pradėjęs atsigaivinti 2010 m. pabaigoje, buvo teigiamas, palyginti su tais pačiais ankstesnių metų ketvirčiais. Tačiau trečiąjį ketvirtį užimtumo augimas tapo neigiamas ir sumažėjo

0,1 % (žr. 25 pav.). Apklausos duomenys rodo, kad 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį šis rodiklis ir toliau menkai didėjo. Vertinant pagal sektorius, labiausiai per visus metus užimtumas didėjo paslaugų sektoriuje. Užimtumas pramonėje (išskyrus statybą) padidėjo mažiau. 2011 m. bendras dirbtų valandų skaičius išaugo daug daugiau nei dirbančių asmenų skaičius, ypač metų pradžioje. Tai turėtų būti vertinama kaip visiškai kitokia raida nei buvo per nuosmukį, kadangi didelė dalis visų darbo jėgos koregavimų tada buvo daroma mažinant dirbtas dirbančio asmens valandas, o ne mažinant dirbančių asmenų skaičių. Darbo rinkos raida euro zonoje nuo finansų krizės pradžios lyginama su tuo pačiu JAV rodikliu 7 intarpe.

7 intarpas

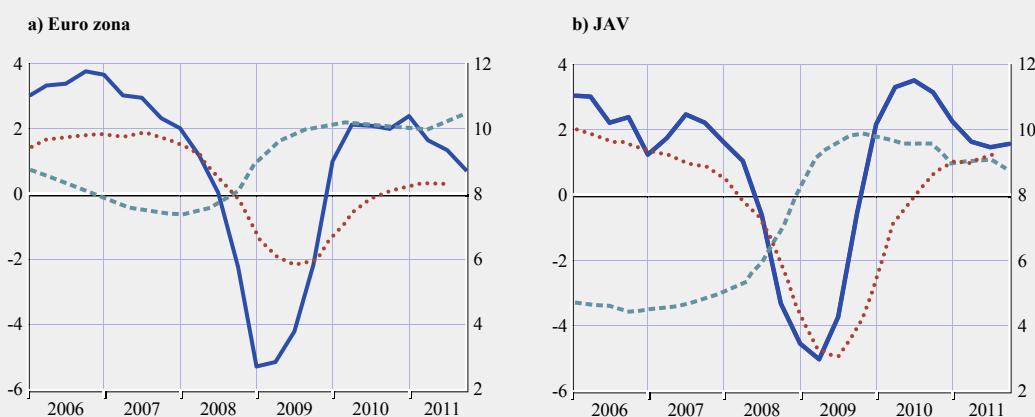
DARBO RODIKLIŲ KOREGAVIMASIS EURO ZONOJE IR JAV PRASIDĖJUS KRIZEI

Finansų krizės pradžia ir vėlesnis ekonominės veiklos nuosmukis turėjo didelę įtaką darbo rinkoms euro zonoje ir JAV – labai sumažėjo užimtumas ir akivaizdžiai padidėjo nedarbas (žr. A pav.). Nors naujausi duomenys rodo, kad abiejų šalių ekonominė veikla sumažėjo beveik

A pav. BVP, užimtumo ir nedarbo raida euro zonoje ir JAV

(pokyčiai, palyginti su ankstesniais metais, procentais; nedarbo lygis, procentais, palyginti su civiline darbo jėga)

- realusis BVP (skalė kairėje)
- ..... užimtumas (skalė kairėje)
- - - nedarbo lygis (skalė dešinėje)

Šaltiniai: Eurostatas, JAV Ekonominės analizės biuras ir Darbo statistikos biuras ir ECB skaičiavimai.

Pastaba: paskutiniai stebėjimai: visų eilučių – 2011 m. ketvirtasis ketvirtis, išskyrus euro zonos užimtumą (2011 m. trečiasis ketvirtis).

vienodai – realusis BVP nuo aukščiausio iki žemiausio lygio sumažėjo apie 5 %, – JAV darbo rinkos koregavimasis buvo stipresnis ir didesnis nei euro zonoje¹. Taip tam tikru mastu yra dėl didesnės veiklos nuostolių koncentracijos sektoriuose, kuriems reikia daugiau darbo jėgos (tokiuose kaip statyba ir finansai), JAV ir dėl didesnio dirbančiųjų skaičiaus išsaugojimo euro zonoje. Šiame intarpe daugiausia dėmesio skiriama darbo veiksnio koregavimuisi euro zonoje ir JAV nuo krizės pradžios ir pabrėžiami pagrindiniai koregavimosi proceso skirtumai.

Darbo rinkos dinamika prasidėjus krizei

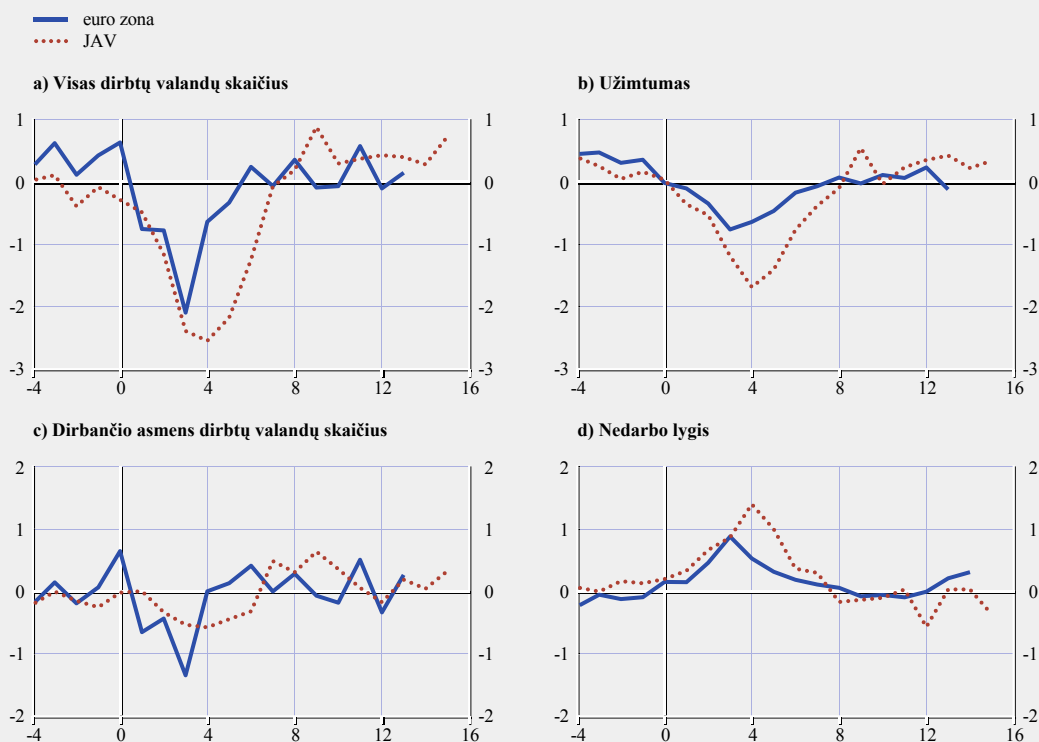
Abiejų ekonomikų cikliniai pokyčiai, susiję su pirmu ketvirtinio BVP sumažėjimu 2008 m., siekiant išryškinti šioms ekonomikoms būdingus koregavimosi proceso skirtumus ir mechanizmus, lyginami B pav.

Nuosmukio pradžia (kiekvienos B pav. sudedamosios dalies „0“ pozicija) lėmė labai didelį visų dirbtų valandų skaičiaus sumažėjimą abiejose ekonomikose, nes įmonės koregavo darbo sąnaudas pagal mažėjusius užsakymus ir mažėjančią produkcijos paklausą. JAV ekonominės veiklos nuosmukis paskatino greitą užimtumo koregavimąsi ir atitinkamai lėmė nedarbo lygio padidėjimą. Šis procesas tęsėsi iki 2010 m. pradžios. Kitaip buvo euro zonoje. Užimtumas ir nedarbas nuo didelio BVP sumažėjimo tiesioginio poveikio tam tikru mastu buvo apsaugoti per dirbtų valandų vienam dirbančiajam korekciją. Atrodo, kad labiau įstatymų apsaugotas užimtumas euro zonoje atliko tam tikrą vaidmenį mažinant darbo rinkos koregavimąsi, o mažesnis užimtumo koregavimasis, be abejo, yra ir sutrumpintų darbo valandų schemų rezultatas (dažnai remiamas vyriausybės), jos buvo taikomos daugelyje šalių, ypač Belgijoje, Vokietijoje ir Italijoje.

¹ Daugiau informacijos apie metodologinius užimtumo duomenų skirtumus euro zonoje ir JAV rasite 2005 m. balandžio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnyje „Comparability of statistics for the euro area, the United States and Japan“.

B pav. Užimtumo, dirbtų valandų skaičiaus ir nedarbo raida: euro zonos ir JAV palyginimas

(pokyčiai, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, procentais; gyventojų nedarbo lygio pokyčiai, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO, JAV Darbo statistikos biuras ir ECB ekspertų skaičiavimai.

Pastabos: x ašyje 0 – tai pirmasis BVP mažėjimo kiekvienoje ekonomikoje ketvirtis (JAV – 2008 m. pirmasis ketvirtis, euro zonoje – 2008 m. antrasis ketvirtis). Paskutiniai stebėjimai: visų eilučių – 2011 m. ketvirtasis ketvirtis, išskyrus euro zonos užimtumo ir dirbtų valandų skaičiaus eilutes, kurios baigiasi 2011 m. trečiąjį ketvirtį.

Per nuosmukį euro zonoje dirbančių asmenų skaičius sumažėjo apie 3,8 mln. (2,6 %), o tuo metu JAV darbo neteko daugiau kaip 8 mln. asmenų (apie 6 %). Dėl skirtingo užimtumo ir dirbtų valandų rodiklių reagavimo šiose dviejose ekonomikose euro zonoje daug lėčiau didėjo registruotas nedarbas, nors jo pradinis lygis buvo daug didesnis, o ir darbo jėgos pasiūlos dinamika skiriasi². Ypač pažymėtina tai, kad per krizę euro zonos nedarbo lygis padidėjo nuo mažiau kaip 7,4 % (2008 m. pirmąjį ketvirtį) iki 10,2 % (2010 m. antrąjį ketvirtį). Tuo metu JAV nedarbo lygis padidėjo nuo prieškrizinio 4,4 % iki aukščiausio 10 % lygio (2009 m. paskutinį ketvirtį).

Darbo rinka euro zonoje pradėjo atsigaunati šiek tiek greičiau nei JAV

Atrodo, kad, prasidėjus nuosmukiui (nepaisant silpnesnio prisitaikymo per krizę), euro zonos darbo rinka į atsigaunančią ūkio veiklą šiek tiek greičiau sureagavo nei JAV darbo rinka. Dirbtų valandų (ypač vienam dirbančiajam) skaičius ir užimtumo augimas euro zonoje teigiami tapo šiek tiek greičiau nei JAV, nors JAV ūkio veikla atsigavo greičiau. Iš dalies tai gali būti susiję su šiek tiek ilgiau (vienu ketvirčiu) užsitęsusiu nuosmukiu JAV nei euro zonoje. Tačiau tai taip pat

2 Euro zonoje darbo jėga prasidėjus nuosmukiui iš esmės nustojo didėti. Tai galima paaiškinti lėtesniu gyventojų skaičiaus ir aktyvumo augimu. Priešingai buvo JAV. Čia darbo jėga sumažėjo apie 0,5 % – daugiausia dėl to, kad labai sumenko aktyvumas, o gyventojų skaičius didėjo lėčiau.

susiję su tuo, kad JAV, atsigavus veiklai, buvo intensyviau naudojama esama darbo jėga; dėl to po nuosmukio JAV greitai ir labai pakilo darbo našumas³.

Iki 2011 m. vidurio buvo matyti, kad padėtis abiejų ūkių darbo rinkose gerėja – pradėjo didėti, nors ir iš lėto, dirbtų valandų skaičius ir užimtumas, nedarbas šiek tiek sumažėjo. Apskritai nuo to laiko, kai buvo pasiektas žemiausias užimtumo lygis, euro zonoje užimtumas padidėjo apie 900 000 (0,6 %) darbo vietų, o JAV sukurta apie 2 mln. darbo vietų (1,5 %). Tam tikru mastu mažesnis darbo vietų sukūrimas euro zonoje po krizės yra natūrali didesnio dirbančiųjų skaičiaus išsaugojimo per nuosmukį pasekmė. Todėl po nuosmukio euro zonos nedarbo lygis ir toliau buvo aukštas, o 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį jis padidėjo iki 10,4 %. Tuo metu JAV tą patį ketvirtį nedarbo lygis sumažėjo beveik 1 proc. p. – iki 8,7 %.

Ilgalaikis nedarbas didėjo abiejose Atlanto pusėse

Abiem Atlanto pusėms būdinga tai, kad prasidėjus krizei pailgėjo nedarbo trukmė. Dėl pailgėjusios nedarbo trukmės gali labai pablogėti žmogiškasis kapitalas ir dalyvavimas darbo rinkoje, o tai savo ruožtu gali sukelti žalingų padarinių ilgalaikio ekonomikos augimo potencialui. Paprastai ilgalaikio nedarbo dalis JAV būna daug mažesnė nei euro zonoje. Ilgiau kaip šešis mėnesius nedirbančių asmenų dalis po krizės paprastai išauga apie 25 % JAV ir 65 % euro zonoje. Tačiau per pastarąjį nuosmukį JAV ši dalis nuo 2010 m. pradžios padidėjo kur kas daugiau nei 40 %, nors vis dėlto tai 20 proc. p. mažiau negu euro zonoje. Iš dalies šis padidėjimas yra, be abejo, dėl to, kad nuosmukis buvo didžiulis ir vis dar neatsigaunančioje JAV darbo rinkoje nebuvo naujų užimtumo galimybių. Tačiau tai gali būti susiję ir su teisės gauti nedarbo išmokas pakeitimu, įsigaliojusiu nuo 2008 m. birželio mėn., išmokų mokėjimo terminą pailginus nuo 26 iki 99 savaičių⁴. O nuolatinis ilgalaikio nedarbo lygio atotrūkis tikriausiai susijęs su platesnio masto instituciniais skirtumais, kurie veikia Europos ir JAV darbo rinkas.

Pastarojo meto nuosmukis padarė daug žalos darbo rinkoms abiejose Atlanto pusėse, o darbo panaudojimo lygiui dar tolokai iki prieškrizinio. Situacija JAV darbo rinkoje pablogėjo itin stipriai. Užimtumo augimas euro zonoje ir JAV, matyt, ir toliau kurį laiką bus nuosaikus. Atrodo, kad pagerėjimas ilgesniu laikotarpiu euro zonoje labai priklausys nuo gebėjimo toliau restruktūrizuoti darbo rinką, siekiant paskatinti inovacijas ir įgyvendinti efektyvias darbo rinkos priemones, taip skatinant užimtumo didėjimą ilgesniu laikotarpiu. Kad šis pereinamasis laikotarpis būtų lengvesnis euro zonoje gali tecti imtis tolesnių reformų. Tai ypač taikytina jaunų asmenų, kuriuos neproporcingai paveikė krizė, atėjimui į darbo rinką, ir ilgalaikių bedarbių daugėjimui.

3 Žr. 2011 m. gruodžio mėn. ECB mėnesinio biuletenio interpą „Recent sectoral productivity developments in the euro area and the United States“.

4 Visuotinai pripažįstama, kad ilginant laikotarpį, už kurį suteikiama teisė gauti nedarbo išmokas, pailgėja darbo paieškos trukmė, tačiau įverčių dydžiai yra labai skirtingi. Atkreipdami dėmesį į pastarojo laikotarpio įvykius, Daly, Hobijn ir Valletta daro išvadą, kad dėl reikšmingo nedarbo draudimo didžiausio mokėjimų termino pratęsimo JAV nedarbo trukmė JAV nuo 2008 m. pailgėjo nedaug. (Žr. Daly M., Hobijn B. ir Valletta R. „The recent evolution of the natural rate of employment“, *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper*, No. 2011-05, September 2011). Vertinant pastarojo laikotarpio įvykius, sparčiai mažėjantis užimtumas kai kuriuose ūkio sektoriuose ir dėl to atsiradę darbo įgūdžių neatitikimai matyti, kad susilpnėjęs geografinis (darbo jėgos) mobilumas, atsiradęs dėl nekilnojamojo turto burbulų JAV, turėjo didesnę poveikį nedarbo trukmės ilgėjimui.

Kadangi darbo rinkos raida linkusi atsilikti nuo visų ciklinių svyravimų, 2011 m. užimtumas didėjo sparčiau nei 2010 m. Tai kartu su BVP augimo sulėtėjimu reiškia, kad vieno dirbančiojo darbo našumas 2011 m. augo lėčiau. Metinis darbo našumo augimas sumažėjo nuo

2,2 % (2011 m. pirmąjį ketvirtį) iki 1,0 % (trečiąjį ketvirtį). Jis kilo lėčiau iš esmės visuose sektoriuose. Bendro darbo našumo augimas, apskaičiuotas atsižvelgiant į dirbtas valandas, taip pat sumažėjo, nors ir mažiau.

2011 m. balandžio mėn. pasiekęs žemiausią ribą nedarbo lygis vėl pradėjo pamažu kilti ir padidėjo daugiau už aukščiausią ribą, pasiekta 2010 m. gegužės mėn. (žr. 25 pav.). 2011 m. gruodžio mėn. nedarbo lygis sudarė 10,6 % ir buvo 0,7 proc. p. didesnis už savo žemiausią kryčio tašką balandžio mėn.

2.5 FISKALINĖ RAIDA

Euro zonoje finansų ir ekonomikos krizė išsiplėtojo į valstybės skolinimosi krizę, o tai turėjo skaudžių pasekmių pasitikėjimui. Rinkai nerimaujant dėl bankų sektoriaus ir padidėjus netikrumui dėl makroekonominės perspektyvos, pasitikėjimas valdžios sektoriaus skolos tvarumu susilpnėjo, o vyriausybės obligacijų pajamingumas daugelyje šalių labai padidėjo. Ši krizė taip pat paveikė valdžios sektoriaus finansinį turtą ir įsipareigojimus (daugiau apie tai žr. 8 intarpą).

8 intarpas

VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSINIS TURTAI IR ĮSIPAREIGIJIMAI EURO ZONOJE

Valdžios sektoriaus skolos tvarumas tapo išskirtiniu klausimu tiek finansų rinkoms, tiek politikos formuotojams. Kalbant apie mokumą, t. y. vertinant valdžios sektoriaus skolos tvarumą, svarbu atsižvelgti tiek į valdžios sektoriaus įsipareigojimus, tiek į jos turtą. Šiame intarpe įrodinėjama, kad, susitelkiant tik į bendrąją valdžios sektoriaus skolą, galimas neišsamus vertinimas – juk turtas tam tikru mastu yra atsarga, iš principo vyriausybės galėtų parduoti savo turtą, kad padengtų skolą. Be to, kai kuriais atvejais valdžios sektoriaus įsipareigojimų padidėjimas siejamas su vienalaikiu valdžios sektoriaus turto padidėjimu, pavyzdžiui, kai skolai finansuoti kapitalas suteikiamas privačiai finansų institucijai.

Šiuo požiūriu finansinis turtas yra pati tinkamiausia finansinių įsipareigojimų atitiktis. Valdžios sektoriaus turimo nefinansinio turto vertė paprastai būna daug didesnė nei finansinio turto. Tačiau jį sunku įvertinti, jis gali būti mažiau likvidus, be to, būna nedaug palyginamųjų duomenų. Svarbiausia – likvidumo laipsnis, t. y. kaip lengvai vyriausybė galėtų parduoti ar likviduoti finansinį ar nefinansinį turtą. Išties, valdžios sektoriaus finansinio turto vertė gali laikui bėgant kisti, tai priklauso nuo finansų rinkos sąlygų, o suvokiamas skubus poreikis parduoti turtą gali apriboti jo pajamingumą. Ypač pažymėtina tai, kad dažnai būna sunku įvertinti finansinio turto, įsigyto finansų krizės sąlygomis, vertę. Be to, valstybinių įmonių privatizavimas gali ilgai trukti, o dalis valdžios sektoriaus turto gali būti laikoma valstybės pensijų fonduose ir atitikti šių fondų įsipareigojimus pagal jų mokėtojus. Šie aspektai rodo, kad skaičiuoti grynąsias valdžios sektoriaus pozicijas reikia labai atsargiai, nes valdžios sektoriaus turto ir įsipareigojimų savybės gali būti skirtingos, todėl visiška užskaita gali nepasiteisinti¹. Be to, vertinant galimą riziką valstybės finansų tvarumui, reikia deramai atsižvelgti į nebalansinį turtą ir įsipareigojimus. Atsižvelgiant į šias problemas, susijusias su valdžios sektoriaus turto apskaičiavimu, būtina būti ypač atsargiems, imantis kryžminio grynyjų valdžios sektoriaus fiskalinių pozicijų palyginimo.

1 Daugiau apie tai žr. Hartwig Lojsh D., Rodríguez-Vives M., Slavik M. „The size and composition of government debt in the euro area“, *Occasional Paper Series*, No 132, ECB, October 2011.

Valdžios sektoriaus finansinius įsipareigojimus sudaro valdžios sektoriaus gautos paskolos, vyriausybės išleisti skolos vertybiniai popieriai ir kitos priemonės, tokios kaip išvestinės finansinės priemonės. Valdžios sektoriaus finansinį turtą sudaro valiuta ir indėliai, valdžios suteiktos paskolos, vertybiniai popieriai, išskyrus akcijas, akcijos ir kita nuosavybė, kitos gautinos sąskaitos. Kadangi šios priemonės įtraukiamos į nacionalinių sąskaitų valdžios sektoriaus balansą, jos apskaitoje parodomos rinkos verte, kaip numatyta ESS95.

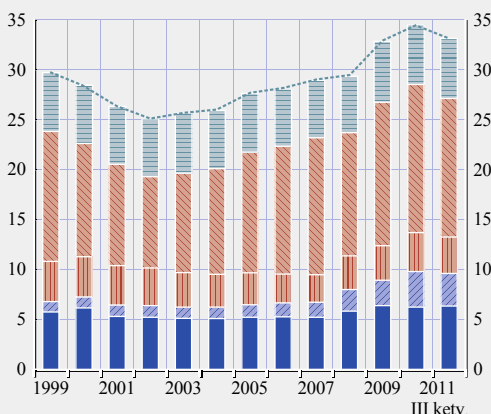
Euro zonos valdžios sektorius nuolat kaupė finansinį turtą (žr. A pav.). 2011 m. trečiąjį ketvirtį euro zonos viso valdžios sektoriaus finansinio turto rinkos vertė sudarė 33,3 % BVP. Tuo pačiu laikotarpiu visos euro zonos valdžios sektoriaus finansinio turto rinkos vertė sudarė daugiau nei vieną trečiąją valdžios sektoriaus įsipareigojimų rinkos vertės (92,9 % BVP) (žr. B pav.). Nuo finansų krizės pradžios 2008 m. rudenį iki 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigos valdžios sektorius įsigijo turto, kuris sudarė apie 4,2 % BVP. Tuo laikotarpiu vertybinių popierių, išskyrus akcijas, padidėjimas buvo susijęs su euro zonos vyriausybių grynaisiais finansų institucijų išleistų vertybinių popierių pirkimais. Vokietijoje tai iš esmės buvo turto, susijusio su *FMS Wertmanagement* (viešoji likvidavimo agentūra, priskiriama valdžios sektoriui) įkūrimu, įsigijimas. Valiutos ir indėlių padidėjimas susijęs su grynųjų pinigų atsargų papildymu likvidumo atsargomis, kurios buvo sukauptos per finansų krizę, tačiau jas gali sudaryti ir viešųjų likvidavimo agentūrų turima valiuta ir indėliai. Panašiai yra ir su akcijomis bei kita nuosavybe – akcijų ir kitos nuosavybės padidėjimas susijęs su kapitalo injekcijomis į daugelio šalių finansinių sunkumų patiriančias institucijas², ar su portfelinėmis investicijomis, ypač – daug turto turinčių socialinės apsaugos fondų.

2 Airijoje tai susiję su kapitalo injekcijomis į *Anglo Irish Bank, Allied Irish Bank* ir *Bank of Ireland*, Nyderlanduose – su *Fortis, ABN AMRO* ir *ING* rekapitalizacija, o Belgijoje – su *Fortis, Dexia* ir *KBC* rekapitalizacija.

A pav. Euro zonos valdžios sektoriaus finansinio turto sudėtis

(procentais, palyginti su BVP)

- gryniesi pinigai ir indėliai
- paskolos
- kitos gautinos sumos
- vertybiniai popieriai, išskyrus akcijas
- akcijos ir kita nuosavybė
- visas finansinis turtas

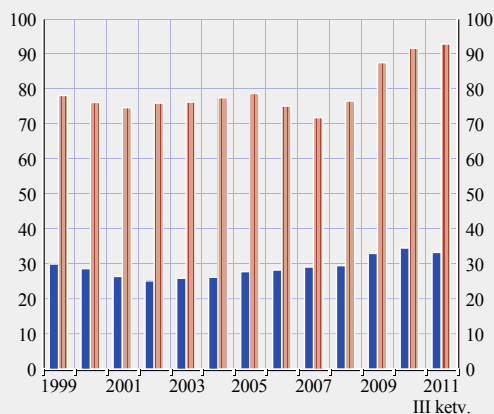

Šaltinis: ECB skaičiavimai (pagrįsti Eurostato ir nacionaliniais duomenimis).

B pav. Valdžios sektoriaus finansinis turtas ir įsipareigojimai euro zonoje

(procentais, palyginti su BVP)

- finansinis turtas
- finansiniai įsipareigojimai

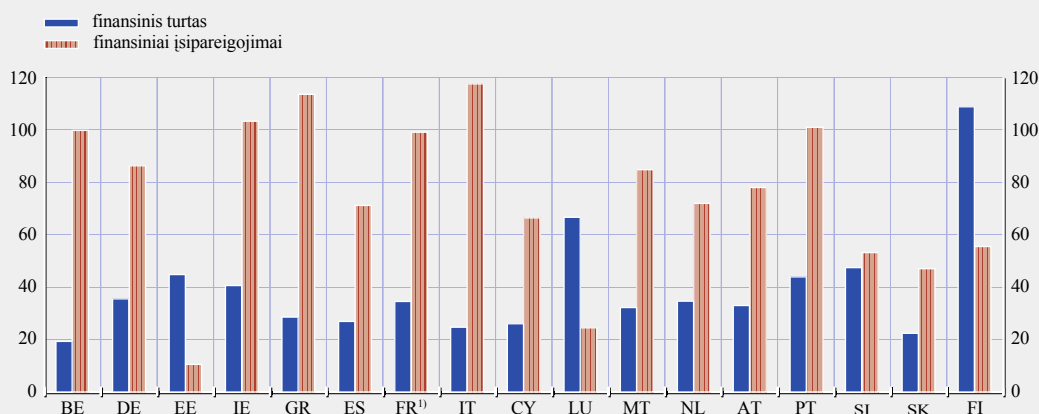

Šaltinis: ECB skaičiavimai (pagrįsti Eurostato ir nacionaliniais duomenimis).

C pav. Valdžios sektoriaus finansinis turtas ir įsipareigojimai euro zonos šalyse 2011 m. trečiąjį ketvirtį

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltinis: ECB skaičiavimai (pagrįsti Eurostato ir nacionaliniais duomenimis).

Pastaba: ketvirčio *t* akcijų duomenys išreikšti procentais, palyginti su ketvirčio *t* ir trijų ankstesnių ketvirčių BVP suma.

1) Prancūzijos duomenys pateikti 2010 m. ketvirčio ketvirčio.

C pav. perteikti 2011 m. trečiojo ketvirčio duomenys rodo, kad daugelis euro zonos šalių sukaupė finansinio turto, kurio rinkos vertė sudaro daugiau kaip 20 % BVP. Ypač tai pasakytina apie Estiją, Airiją, Portugaliją ir Slovėniją – jų turtas iki 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigos sudarė daugiau kaip 40 % BVP; Suomijos ir Liuksemburgo, nuo seno daug turto turinčių šalių, finansinis turtas sudarė atitinkamai apie 111 ir 68 % BVP. Tuo pačiu laikotarpiu valdžios sektoriaus įsipareigojimų rinkos vertė buvo nuo 11 % BVP (Estijoje) iki 121 % BVP (Italijoje).

Apskritai valdžios sektoriaus finansinis turtas yra pagalbinis rodiklis, labai pravartus analizuojant valdžios sektoriaus mokumą. Jei valdžios sektorius turi finansinio turto, tai iš esmės gali turėti reikšmės mažinant bendrąją valdžios sektoriaus skolą, tačiau šis faktas neturėtų būti privatizavimo paskata. Privatizuojant tam tikrą valdžios sektoriaus turta, pirmiausia reikėtų vadovautis jo indėliu gerinant visos ekonomikos efektyvumą ir ilgalaikio ekonomikos augimo perspektyvas. Kai kada tai pagerėtų, jei privatizavimas būtų atliekamas kartu su reguliavimo sistemos reforma, kuri garantuotų konkurencingą aplinką. Be to, reikėtų nepamiršti, kad privatizavimo pajamas gali mažinti prasta dabartinė makroekonominė aplinka – ji gali riboti jų teigiamą poveikį fiskaliniam tvarumui. Atsižvelgiant į tai, kad valdžios sektoriaus finansinio turto ir įsipareigojimų savybės turi tendenciją būti skirtingos, gali būti neteisinga daugiausia dėmesio skirti grynajai valdžios sektoriaus skolai. Ypač svarbu padaryti prielaidas dėl kainų, valdžios sektoriaus turto tinkamumo rinkai ar likvidumo. Kaip numatyta Stabilumo ir augimo pakte, bendrosios valdžios sektoriaus skolos nominaliaja verte sąvoka ir toliau yra fiskalinio stebėjimo pagrindas.

Krizė parodė, kad patikimų valstybės finansų užtikrinimas yra būtina visos makroekonomikos ir finansinio stabilumo bei sklandaus pinigų sąjungos funkcionavimo sąlyga. Reaguodamos į valstybių skolinimosi krizę ir neigiamą persidavimo poveikį, kai kurios šalys, įskaitant labiausiai paveiktas, siekdamos

atkurti patikimumą, įgyvendino fiskalinės konsolidacijos, struktūrinių reformų priemones ir sustiprino savo vietos biudžeto pagrindus. Be to, patvirtinus sustiprintą ES ekonominio valdymo sistemą, Europos lygiu buvo imtasi kai kurių tolesnių fiskalinio valdymo gerinimo veiksnių.

FISKALINĖ KONSOLIDACIJA 2011 M.

Kaip rodo Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės, bendrasis euro zonos valdžios sektoriaus deficitas 2011 m. labai sumažėjo – nuo 6,2 % BVP (2010 m.) iki 4,1 % BVP (2011 m.) (žr. 4 lentelę). Biudžetą reikėjo mažinti dėl konsolidacijos priemonių (geroko valdžios sektoriaus investicijų ir užimtumo sumažinimo, netiesioginių mokesčių padidinimo) ir pajamų raidos, kurią labiau palaiškė ciklinės sąlygos. 2011 m. visos valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos sudarė atitinkamai 45,3 ir 49,4 % BVP, ankstesniais metais – 44,7 ir 50,9 %.

Pagal Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonomines prognozes, 2011 m. euro zonos valdžios sektoriaus deficito ir BVP santykio vidurkis dėl išaugusio deficito toliau didėjo – nuo 85,6 % (2010 m.) iki 88,0 % (2011 m.). 2011 m. pabaigoje dvylikoje iš septyniolikos euro zonos šalių skolos rodiklis buvo didesnis kaip 60 % BVP kontrolinis dydis.

Europos Komisijos 2011 m. rudens fiskalinės prognozės daugeliui šalių yra palankesnės negu planai atnaujintose stabilumo programose, pateiktose 2011 m. balandžio mėn. (žr. 4 lentelę). Tačiau daugelyje šalių deficitas buvo didesnis nei tikėtasi. Tai ypač pasakytina apie Graikiją, Ispaniją, Nyderlandus ir Slovakiją. Kalbant apie šalis, įtrauktas į ES ir TVF finansinės paramos programą, pažymėtina, kad Graikijos ir Airijos biudžeto nesubalansuotumas 2011 m. buvo ypač didelis, o Portugalijos fiskalinė padėtis tuo pačiu laikotarpiu labai pagerėjo, iš dalies – dėl reikšmingo laikino sandorio. Toliau pateiktoje naujausios biudžeto raidos trumpoje apžvalgoje apsiribojama šalimis, įtrauktomis į ES ir TVF finansinės paramos programą.

Į ES IR TVF PROGRAMĄ ĮTRAUKTOS ŠALYS

Graikijoje nuovargis dėl struktūrinių reformų, vyriausybės nestabilumas ir blogesnės nei tikėtasi ekonominės sąlygos padarė neigiamą įtaką ES ir TVF finansinės paramos programos rezultatams. Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės rodo, kad

4 lentelė Euro zonos ir euro zonos valstybių fiskalinės pozicijos

(procentais, palyginti su BVP)

	Valdžios sektoriaus perteklius (+) / deficitas (-)			Stabilumo programa 2011	Bendroji valdžios sektoriaus skola			
	Europos Komisijos prognozė				Europos Komisijos prognozė			
	2009	2010	2011		2009	2010	2011	Stabilumo programa 2011
Belgija	-5,8	-4,1	-3,6	-3,6	95,9	96,2	97,2	97,5
Vokietija	-3,2	-4,3	-1,3	-2,5	74,4	83,2	81,7	82,0
Estija	-2,0	0,2	0,8	-0,4	7,2	6,7	5,8	6,0
Airija	-14,2	-31,3	-10,3	-10,6	65,2	94,9	108,1	-
Graikija	-15,8	-10,6	-8,9	-7,8	129,3	144,9	162,8	-
Ispanija	-11,2	-9,3	-6,6	-6,0	53,8	61,0	69,6	67,3
Prancūzija	-7,5	-7,1	-5,8	-5,7	79,0	82,3	85,4	84,6
Italija	-5,4	-4,6	-4,0	-3,9	115,5	118,4	120,5	-
Kipras	-6,1	-5,3	-6,7	-4,0	58,5	61,5	64,9	61,6
Liuksemburgas	-0,9	-1,1	-0,6	-1,0	14,8	19,1	19,5	17,5
Malta	-3,7	-3,6	-3,0	-2,8	67,8	69,0	69,6	67,8
Nyderlandai	-5,6	-5,1	-4,3	-3,7	60,8	62,9	64,2	64,5
Austrija	-4,1	-4,4	-3,4	-3,9	69,5	71,8	72,2	73,6
Portugalija	-10,1	-9,8	-5,8	-5,9	83,0	93,3	101,6	101,7
Slovėnija	-6,1	-5,8	-5,7	-5,5	35,3	38,8	45,5	43,3
Slovakija	-8,0	-7,7	-5,8	-4,9	35,5	41,0	44,5	44,1
Suomija	-2,5	-2,5	-1,0	-0,9	43,3	48,3	49,1	50,1
Euro zona	-6,4	-6,2	-4,1	-4,3	79,8	85,6	88,0	-

Šaltiniai: Europos Komisijos 2011 m. rudens Europos ekonominės prognozės, 2011 m. balandžio mėn. atnaujintos stabilumo programos ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: duomenys pagrįsti ESS95 apibrėžimais. Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės buvo panaudotos šalių palyginimui ir todėl, kad Eurostato parengti 2011 m. fiskaliniai rezultatai rašymo metu dar nebuvo pateikti. Airijai, Graikijai ir Portugalijai pateikiami TVF ir ES finansinės paramos programos tikslai, o Italijai – 2011 m. rugsėjo mėn. atnaujinti tikslai.

5 lentelė Euro zonos ir euro zonos šalių dėl cikliško pakoreguoto balanso, dėl cikliško pakoreguoto pirminio balanso ir struktūrinio balanso pokyčiai

(palyginti su BVP, procentiniais punktais)

	Dėl cikliško pakoreguoto biudžeto balanso pokytis			Dėl cikliško pakoreguoto pirminio biudžeto balanso pokytis			Struktūrinio biudžeto balanso pokytis		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Belgija	-2,3	1,1	0,1	-2,5	0,9	0,0	-1,6	0,5	0,2
Vokietija	-0,1	-2,3	2,2	-0,2	-2,5	2,1	-0,6	-1,0	1,1
Estija	5,6	1,6	-1,5	5,6	1,5	-1,4	3,9	0,7	-0,1
Airija	-4,6	-17,4	20,2	-4,0	-16,3	20,7	-2,6	0,1	0,6
Graikija	-4,6	6,4	3,4	-4,4	6,9	4,6	-5,6	6,4	4,0
Ispanija	-4,6	2,1	2,5	-4,4	2,3	2,8	-4,2	1,5	2,1
Prancūzija	-2,3	0,4	1,1	-2,8	0,4	1,3	-2,2	0,5	1,0
Italija	-0,1	0,1	0,4	-0,7	0,0	0,8	-0,6	0,6	0,4
Kipras	-5,6	0,8	-1,1	-5,9	0,5	-1,0	-5,9	0,6	-0,2
Liuksemburgas	-0,6	-0,8	0,2	-0,5	-0,8	0,3	-0,6	-0,8	0,1
Malta	2,2	-0,4	0,2	2,1	-0,5	0,4	1,9	-0,9	1,2
Nyderlandai	-3,3	0,2	0,4	-3,4	0,0	0,3	-3,3	0,3	0,3
Austrija	-0,8	-0,8	0,3	-0,6	-0,9	0,3	-0,8	-0,4	0,1
Portugalija	-5,5	-0,2	4,5	-5,6	-0,1	5,8	-4,1	-0,8	2,7
Slovėnija	0,8	0,3	-0,2	1,0	0,6	0,1	0,9	0,2	0,9
Slovakija	-3,4	0,1	1,9	-3,2	0,0	2,1	-3,4	0,4	2,6
Suomija	-1,9	-1,2	0,7	-2,2	-1,2	0,8	-1,9	-1,2	0,6
Euro zona	-1,8	-0,4	1,8	-2,0	-0,4	1,9	-1,9	0,3	1,0

Šaltinis: Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės.

Pastabos: teigiami skaičiai rodo fiskalinės būklės pagerėjimą, o neigiami – fiskalinės būklės pablogėjimą. Airijos atveju dėl cikliško pakoreguoto biudžeto balanso ir dėl cikliško pakoreguoto pirminio balanso pokyčiai apima paramos finansų sektoriui priemones 2009 ir 2010 m., sudarancias atitinkamai 2,5 ir 19,8 % BVP.

deficitas 2011 m. turėtų būti 8,9 % BVP. Numanoma, kad 2011 m. deficito tikslas (7,8 % BVP) nebuvo pasiektas dėl blogesnės nei tikėtasi makroekonominės raidos, pavėluoto fiskalinių priemonių bei struktūrinių reformų įgyvendinimo ir numatytų priemonių pakeitimų, susilpninusių šių šalių deficito mažinimo galimybes ir galinčių toliau slopinti vietos paklausą. Fiskalinis tvarumas Graikijoje turėtų būti atkuriamas imantis papildomų konsolidacijos priemonių ir savanoriško privačiojo sektoriaus ištraukimo į valdžios sektoriaus skolos naštos mažinimą. 2011 m. birželio ir spalio mėn. Graikijos Vyriausybė įvardijo papildomas konsolidavimo priemones, kurios iki 2015 m. sudarys daugiau kaip 14 % BVP. Kalbant apie pajamas, pasakytina, kad šiomis priemonėmis numatoma plati mokesčių įvairovė. Jų tikslas – išplėsti mokesčių bazes (sumažinti neapmokestinimo ribas ir panaikinti mokesčių išimtis) ir pagerinti mokesčių mokėjimą. Kalbant apie išlaidas, pažymėtina, kad didžiausios naudos buvo gauta sumažinus valstybės darbo užmokesčio fondą, pensijų ir kitas socialines išmokas, valstybės vartojimą ir su darbo užmokesčiu

nesusijusias paslaugas. 2012 m. vasario 20 d. Euro grupė pritarė politinių priemonių paketui, dėl kurio susidarytų papildomas 130 mlrd. eurų oficialus finansavimas sektoriams iki 2014 m. pabaigos, reikalaujama, kad Graikijos valdžia imtųsi tolesnių ambicingų pastangų sumažinti valdžios sektoriaus išlaidas.

2011 m. Airijos ekonominio koregavimo programa buvo vykdoma pagal joje iškeltus tikslus. Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės rodo, kad deficitas šalyje 2011 m. sudarė 10,3 % BVP. Buvo imtasi struktūrinių fiskalinių reformų, įkurta Airijos fiskalinė taryba, kurios tikslas – vertinti oficialias prognozes, nustatyti fiskalinės padėties tinkamumą ir tai, kiek biudžeto planai atitinka fiskalines taisykles. Užbaigta išsami valstybės išlaidų peržiūra, kuria siekiama tikslingai sumažinti valstybės išlaidas ir padidinti viešojo sektoriaus efektyvumą. Airijos Vyriausybė ir toliau yra išipareigojusi įgyvendinti stabilumo programos tikslus ir 2011 m. lapkričio mėn. paskelbtą pareiškimą dėl vidutinės trukmės fiskalinių klausimų. Jame ji išipareigoja tęsti fiskalinę konsolidaciją programai pasibaigus,

kad iki 2015 m. būtų įgyvendintos perviršinio deficito koregavimo priemonės.

Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės rodo, kad Portugalijos deficitas 2011 m. buvo 5,8 % BVP, t. y. beveik siekiantis ES ir TVF finansinės paramos programoje numatytą fiskalinį tikslą – 5,9 % BVP deficitą. Reaguodama į atsiradusį biudžeto atotrūkį, palyginti su 2011 m. tikslu, ekonominio koregavimo programos įgyvendinimo laikotarpiu, naujoji vyriausybė ėmėsi papildomų kompensavimo priemonių, įskaitant išskirtinį kalėdinių premijų apmokestinimą ir elektros bei dujų PVM padidinimą. Be to, 2011 m. gruodžio mėn. buvo pervesta apie 3,5 % BVP pensijų fondų lėšų iš privačių bankų į socialinės apsaugos sistemą. Todėl tikimasi, kad 2011 m. deficitas sudarys apie 4 % BVP, o tai daug mažiau už numatytą tikslą.

DĖL CIKLIŠKUMO PAKOREGUOTI RODIKLIAI

Kaip matyti iš 5 lentelės, visi trys fiskaliniai rodikliai, susiję su ciklinėmis ekonominėmis sąlygomis (dėl cikliškumo pakoreguotas balansas, dėl cikliškumo pakoreguotas pirminis balansas ir struktūrinis balansas), patvirtina, kad 2011 m. euro zonoje buvo imtasi didelės konsolidacijos veiksmų. Ypač pažymėtina tai,

kad euro zonos dėl cikliškumo pakoreguotas balansas ir dėl cikliškumo pakoreguotas pirminis balansas, neapimantis palūkanų mokėjimų, 2011 m. padidėjo atitinkamai 1,8 ir 1,9 proc. BVP p. Euro zonos struktūrinis balansas (į kurį neįskaičiuojamos vienkartinės ir laikinos priemonės) tuo pačiu laikotarpiu padidėjo 1,0 proc. BVP p. Šiuos skaičius reikia vertinti atsargiai, nes ciklinio poveikio biudžeto balansui vertinimams realiuoju laiku būdingas tam tikras netikrumas.

2011 m. visose euro zonos šalyse, išskyrus Vokietiją, Estiją, Liuksemburgą, Maltą ir Suomiją, deficitas buvo didesnis kaip 3 % BVP kontrolinis dydis. Baigiantis 2011 m., 14 euro zonos šalių buvo taikoma perviršinio deficito procedūra. Deficito sumažinimo iki mažesnio kaip 3 % BVP kontrolinio dydžio terminas Maltai – 2011 m., Airijai – iki 2015 m. (žr. 6 lentelę). 2011 m. liepos mėn. perviršinio deficito procedūra Suomijai buvo panaikinta, nes galutiniai duomenys rodė, kad 2010 m. jos deficitas nebuvo didesnis kaip 3 % BVP kontrolinis dydis, o pagal Europos Komisijos 2011 m. pavasario ekonomines prognozes, 2011 m. deficitas turėtų mažėti toliau – iki 1 % BVP.

6 lentelė Perviršinio deficito procedūros euro zonos šalyse

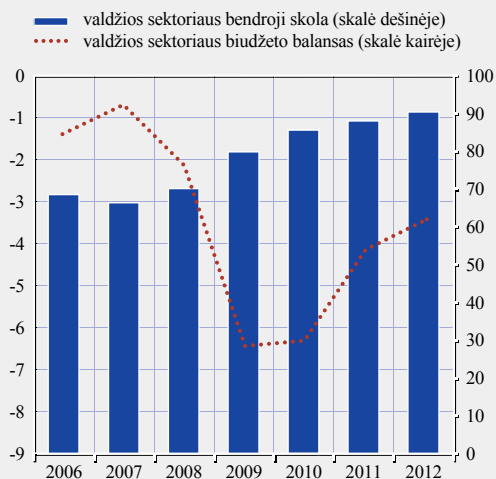
(procentais, palyginti su BVP)

	2011 m. biudžeto balansas	Pradžia	Terminas	Rekomenduojamas vidutinis struktūrinis suregulavimas per metus
Belgija	-3,6	2010	2012	¾
Vokietija	-1,3	2011	2013	≥0,5
Estija	0,8	-	-	-
Airija	-10,3	2010	2015	ne mažiau kaip 9½ 2011–2015 m.
Graikija	-8,9	2010	2014	10 2009–2014 m.
Ispanija	-6,6	2010	2013	>1,5
Prancūzija	-5,8	2010	2013	>1,0
Italija	-4,0	2010	2012	≥0,5
Kipras	-6,7	2010	2012	1½
Liuksemburgas	-0,6	-	-	-
Malta	-3,0	2010	2011	¾
Nyderlandai	-4,3	2011	2013	¾
Austrija	-3,4	2011	2013	¾
Portugalija	-5,8	2010	2013	1¼
Slovėnija	-5,7	2010	2013	¾
Slovakija	-5,8	2010	2013	1,0
Suomija	-1,0	2010	2011	½

Šaltinis: Europos Komisija.

26 pav. Euro zonos fiskalinė raida

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltinis: Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės.

Pastaba: pateikti biudžeto balanso duomenys, į kuriuos neįskaitytos pajamos iš UMTS licencijų pardavimo.

PROGNOZUOJAMA TOLESNĖ FISKALINĖ KONSOLIDACIJA

Tikimasi, kad 2012 m. euro zonos fiskalinė padėtis toliau gerės, nors ir lėtesniu tempu. Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės rodytų, kad euro zonos valdžios sektoriaus deficito vidurkis sumažės 0,7 proc. p. – iki 3,4 % BVP (žr. 26 pav.). Prognozuojama, kad euro zonos pajamų santykio vidurkis padidės 0,5 proc. BVP p., o išlaidų santykis sumažės 0,2 proc. BVP p. Euro zonos valdžios sektoriaus skolos santykio vidurkis 2012 m. toliau turėtų didėti 2,4 proc. p. – iki 90,4 % BVP, keturiose šalyse (Airijoje, Graikijoje, Italijoje ir Portugalijoje) skolos santykis turėtų būti didesnis kaip 100 % BVP.

NORINT ATKURTI RINKOS PASITIKĖJIMĄ, BŪTINAS FISKALINIS APDAIRUMAS

Kalbant apie institucinį pagrindą fiskalinės politikos formavimui, pasakytina, kad naujo valdymo reformos paketo priėmimas po intensyvių derybų dėl ES ekonominio valdymo sistemos reformos buvo žingsnis, žengtas teisinga kryptimi, tačiau jis nėra „esminis šuolis“, kaip reikėjo (žr. 4 skyriaus 1 skirsnį). 2011 m. rugsėjo mėn. Europos Vadovų

Taryba, Europos Parlamentas ir Europos Komisija susitarė dėl naujų valdymo taisyklių. Jos oficialiai buvo priimtos lapkričio mėn., o įsigaliojo 2011 m. gruodžio mėn. Valdymo reformos paketą sudaro šeši teisiniai tekstai (žinomi kaip „paketo šešetas“), kuriais siekiama stiprinti ES, o ypač euro zonos ekonominį valdymą. Priimtą teisinį paketą sudaro keletas elementų, kaip pagerinti fiskalinį valdymą ES ir euro zonoje, jei naujos taisyklės bus griežtai taikomos, nors būtinos išsamesnės reformos. Be to, ši fiskalinė sutartis (ji bus dalis „Stabilumo, koordinavimo ir valdymo Europoje ir pinigų sąjungoje sutarties“) toliau gerins fiskalinį valdymą nacionaliniu lygiu.

Apskritai fiskalinės konsolidacijos strategijos turi atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas, kuriomis numatoma atkurti finansų rinkos pasitikėjimą. Ypač svarbu, kad ES ir TVF finansinę paramą gaunamosios šalys visapusiškai vykdytų įsipareigojimus, numatytus jų programose. Visos šalys, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, turi užtikrinti, kad jų biudžeto tikslai būtų visapusiškai įgyvendinami. Vidutinės trukmės biudžeto planuose turi būti numatytos labai patikimos priemonės, o fiskalinės strategijos turi būti sutelktos į patikimas perviršinio deficito korekcines priemones.

Rizika fiskaliniam tvarumui, atsižvelgiant į šaliai būdingus nesubalansuotumus, turėtų būti mažinama ir įgyvendinant struktūrines reformas, kurios paspartintų augimą ir padidintų bankų sektoriaus stabilumą. Kiekvienai euro zonos šaliai tinka skirtinga strategija atkurti ir padidinti fiskalinį patikimumą, jos priklauso nuo pirminių fiskalinio nesubalansuotumo šaltinių. Taigi, kiekvienai šaliai reikia įgyvendinti individualią strategiją, tačiau turi būti griežtai vadovaujama Europos semestre (ekonominės politikos koordinavimo cikle) pateiktomis rekomendacijomis. Kad padidėtų konkurencingumas, ekonomikų lankstumas, sparčiau kiltų našumas ir taip stiprėtų ilgesnės trukmės augimas, struktūrines reformas kaip galima greičiau reikia įgyvendinti.

3 EKONOMINĖ IR PINIGŲ APLINKOS RAIDA EURO ZONAI NEPRIKLAUSANČIOSE ES VALSTYBĖSE NARĖSE

EKONOMINIS AKTYVUMAS

Daugumoje euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių 2011 m. vyko tolesnis gamybos atsigavimas (žr. 7 lentelę). Tačiau metų pabaigoje matėsi vis daugiau lėtėjimo ženklų, nes šioms šalims neigiamą įtaką darė lėtėjantis ekonomikos augimas ir padidėjusi finansinė įtampa euro zonoje. Ekonomikos augimo pobūdžio skirtumai bei skirtumai tarp šalių ir toliau buvo nemaži. Nors svarbesniu ekonomikos augimo veiksmu tapo vidaus paklausa, ypač Latvijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje, 2011 m. daugumoje šalių ekonomikos augimą toliau skatino grynasis eksportas. Kai kuriose šalyse atsigavimą varžė prastos darbo rinkos sąlygos, mažas pajėgumų panaudojimas ir fiskalinė konsolidacija. Be to, prastėjantis ekonomikos vertinimas, bankų sektoriaus įsiskolinimo mažinimas, šalims būdingi veiksniai ir būtinumas koreguoti privačiojo sektoriaus balansą vis akivaizdžiau stabdė vidaus paklausos didėjimą.

Vertinant pagrindines vidaus paklausos sudedamąsias dalis, matyti, kad daugumoje šalių ir toliau buvo nedidelis privatusis vartojimas, tai susiję su paminėtais veiksniais. Visose euro zonai nepriklausančiose ES šalyse toliau buvo aukštas nedarbo lygis, dėl ekonomikos atsigavimo

padėtis darbo rinkoje gerėjo tik keliose iš jų. Nepaisant darbo rinkų sąstingio ir suvaržymų viešajame sektoriuje, darbo užmokestis 2011 m. daugumoje šalių didėjo sparčiau, tai, be kita ko, lėmė struktūriniai veiksniai ir darbo rinkos suvaržymai. Kreditas privačiajam sektoriui daugumoje euro zonai nepriklausančių ES šalių ir toliau didėjo palyginti nedaug, tai buvo susiję tiek su griežtomis kredito teikimo sąlygomis (dėl kapitalo ir finansavimosi spaudimo), tiek su maža paklausa, kuri atitiko prislopusį ekonomikos gyvybingumą ir įsiskolinimo mažinimą. Didelių laisvų pajėgumų sąlygomis daugumoje šalių vis sparčiau didėjo investicijos, dažnai lemiamos ES fondų paramos.

Iš euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių realusis BVP 2011 m. (pirmaisiais trim ketvirčiais) ypač sparčiai didėjo Latvijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir Švedijoje, t. y. šalyse, kur vidaus paklausa atsigavo sparčiausiai. Jungtinėje Karalystėje, kur sumažėjo vidaus paklausa, BVP augimas gerokai susilpnėjo. BVP augimas sulėtėjo ir Čekijoje, o Vengrijoje jis šiek tiek paspartėjo. Dvejus metus mažėjęs Rumunijos BVP augimas 2011 m. tapo teigiamas dėl atsargų atnaujinimo ir teigiamos vidaus paklausos įtakos.

7 lentelė Realiojo BVP augimas euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse ir euro zonoje

(metiniai pokyčiai, procentais)

	2008	2009	2010	2011 ³⁾	2011 I ketv.	2011 II ketv.	2011 III ketv.	2011 ³⁾ IV ketv.
Bulgarija	6,2	-5,5	0,2	.	1,5	2,2	2,3	.
Čekija	3,1	-4,7	2,7	.	3,1	2,0	1,2	.
Danija	-0,8	-5,8	1,3	1,1	1,9	1,7	0,1	0,6
Latvija	-3,3	-17,7	-0,3	.	3,5	5,6	6,6	.
Lietuva	2,9	-14,8	1,4	5,9	5,9	6,5	6,7	4,4
Vengrija	0,9	-6,8	1,3	1,7	2,5	1,5	1,4	1,4
Lenkija	5,1	1,6	3,9	4,3	4,1	4,7	4,3	4,3
Rumunija	7,4	-7,1	-1,3	.	1,7	1,4	4,4	.
Švedija	-0,6	-5,0	6,1	4,0	6,1	4,4	4,5	1,1
Jungtinė Karalystė	-1,1	-4,4	2,1	.	1,3	1,6	0,4	.
ES7 ¹⁾	4,4	-3,2	2,2	.	3,3	3,3	3,5	.
ES10 ²⁾	0,4	-4,3	2,5	.	2,4	2,4	1,6	.
Euro zona	0,4	-4,3	1,9	1,5	2,4	1,6	1,3	0,7

Šaltinis: Eurostatas.

Pastaba: visų šalių ketvirtiniai duomenys yra dėl sezoniskumo ir kalendoriškai pakoreguoti, išskyrus Rumuniją, kurios duomenys yra pakoreguoti tik dėl sezoniskumo.

1) ES7 suvestinis rodiklis apima 7 euro zonai nepriklausančias ES valstybes nares, kurios į ES įstojo 2004 arba 2007 m.

2) ES10 suvestinis rodiklis apima 10 iki 2011 m. gruodžio 31 d. euro zonai nepriklausiusių ES valstybių narių.

3) 2011 m. duomenys yra išankstiniai įverčiai, t. y. išankstiniai duomenys.

KAINŲ RAIDA

2011 m. vidutinė metinė infliacija padidėjo daugumoje euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių (žr. 8 lentelę). Tokį bendrą padidėjimą lėmė tiek vidaus, tiek išorės veiksniai. Infliaciją didinantį spaudimą darė maisto ir energijos kainos, ypač pirmąjį pusmetį, taip pat netiesioginių mokesčių, administruojamųjų kainų ir akcizo mokesčių pokyčiai bei valiutos kurso nuvertėjimas kai kuriose šalyse. Pakilusių tarptautinių žaliavų kainų įtaka infliacijai Vidurio ir Rytų Europos šalyse buvo didesnė negu kitose euro zonai nepriklausančiose ES šalyse – dėl maisto ir energijos didesnio lyginamojo svorio jų SVKI krepšeliuose. Be to, iš lėto atsigaunanti vidaus paklausa daugumoje šalių skatino didėti metinę infliaciją, neįskaitant energijos ir maisto kainų, nors prieš tai kai kuriose šalyse ji buvo labai maža ar net neigiama.

Tačiau metinė infliacija pagal SVKI skirtingose šalyse ir toliau buvo labai nevienoda. Didžiausia vidutinė metinė infliacija užfiksuota Rumunijoje (5,8 %), kurioje 2010 m. buvo reikšmingai padidintas PVM. Daugumoje kitų šalių infliacija buvo 3,4–4,5 %. Čekijoje ir Danijoje infliacija sudarė atitinkamai 2,1 ir 2,7 %, o mažiausia infliacija tarp euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių buvo stebima Švedijoje – 1,4 %. Per metus vykę infliacijos pokyčiai šalyse

buvo skirtingi. Infliaciją mažinantis poveikis dėl pasaulinių maisto ir energijos kainų pokyčių 2011 m. antrąjį pusmetį tam tikru mastu buvo atsvertas šalims būdingų veiksmų, tokių kaip padidintas PVM (pvz., Latvijoje, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje), padidintas akcizo mokestis (Latvijoje), padidintos administruojamosios kainos (Čekijoje) ar sumažintas valiutos kursas (pvz., Vengrijoje ir Lenkijoje). Antrąjį pusmetį gerokai sumažėjo infliacijos lygis Rumunijoje. Tam, be kitų veiksmų, įtakos turėjo statistinis bazės efektas, siejamas su PVM tarifo didinimo mažėjančiu poveikiu, ir geras derlius šalyje.

FISKALINĖ POLITIKA

Apskaičiuota, kad visose euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse, išskyrus Bulgariją, Vengriją ir Švediją, biudžeto deficitas 2011 m. buvo didesnis negu 3 % BVP kontrolinis dydis (žr. 9 lentelę). Tačiau Vengrijoje fiskaliniam perviršiui (3,6 % BVP) didelę įtaką darė vienkartinės įplaukos, susijusios su privalomojo privačių pensijų kaupimo fondų nacionalizavimu. Jungtinėje Karalystėje toliau buvo fiksuojamas labai didelis fiskalinis deficitas, vertinamas 9,4 % BVP, dėl gerokai mažiau palankios negu anksčiau manyta makroekonominės aplinkos. Apskritai daugumoje šalių fiskalinės veiklos

8 lentelė Infliacija pagal SVKI euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse ir euro zonoje

(metiniai pokyčiai, procentais)

	2008	2009	2010	2011	2011 I ketv.	2011 II ketv.	2011 III ketv.	2011 IV ketv.
Bulgarija	12,0	2,5	3,0	3,4	4,5	3,4	3,1	2,5
Čekija	6,3	0,6	1,2	2,1	1,9	1,8	2,0	2,8
Danija	3,6	1,1	2,2	2,7	2,6	2,9	2,6	2,5
Latvija	15,3	3,3	-1,2	4,2	3,8	4,6	4,4	4,1
Lietuva	11,1	4,2	1,2	4,1	3,2	4,7	4,6	4,0
Vengrija	6,0	4,0	4,7	3,9	4,3	3,9	3,4	4,1
Lenkija	4,2	4,0	2,7	3,9	3,6	4,0	3,7	4,2
Rumunija	7,9	5,6	6,1	5,8	7,5	8,3	4,2	3,4
Švedija	3,3	1,9	1,9	1,4	1,3	1,7	1,6	0,9
Jungtinė Karalystė	3,6	2,2	3,3	4,5	4,1	4,4	4,7	4,7
ES7 ¹⁾	6,5	3,7	3,2	3,9	4,1	4,4	3,5	3,7
ES10 ²⁾	4,7	2,7	3,2	4,0	3,9	4,2	4,0	4,0
Euro zona	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	2,8	2,7	2,9

Šaltinis: Eurostatas.

1) ES7 suvestinis rodiklis apima 7 euro zonai nepriklausančias ES valstybes nares, kurios į ES įstojo 2004 arba 2007 m.

2) ES10 suvestinis rodiklis apima 10 iki 2011 m. gruodžio 31 d. euro zonai nepriklausiusių ES valstybių narių.

9 lentelė Valdžios sektoriaus finansai

(procentais, palyginti su BVP)

	Biudžeto balansas					Bendroji skola				
	Europos Komisijos prognozė				2011 m. balandžio mėn. atnaujintos konvergencijos programos	Europos Komisijos prognozė				2011 m. balandžio mėn. atnaujintos konvergencijos programos
	2008	2009	2010	2011	2011	2008	2009	2010	2011	2011
Bulgarija	1,7	-4,3	-3,1	-2,5	-2,5	13,7	14,6	16,3	17,5	16,4
Čekija	-2,2	-5,8	-4,8	-4,1	-4,2	28,7	34,4	37,6	39,9	41,4
Danija	3,2	-2,7	-2,6	-4,0	-3,8	34,5	41,8	43,7	44,1	43,0
Latvija	-4,2	-9,7	-8,3	-4,2	-4,5	19,8	36,7	44,7	44,8	48,3
Lietuva	-3,3	-9,5	-7,0	-5,0	-5,3	15,5	29,4	38,0	37,7	38,1
Vengrija	-3,7	-4,6	-4,2	3,6	2,0	72,9	79,7	81,3	75,9	75,5
Lenkija	-3,7	-7,3	-7,8	-5,6	-5,6	47,1	50,9	54,9	56,7	54,9
Rumunija	-5,7	-9,0	-6,9	-4,9	-4,9	13,4	23,6	31,0	34,0	33,3
Švedija	2,2	-0,7	0,2	0,9	0,6	38,8	42,7	39,7	36,3	36,8
Jungtinė Karalystė	-5,0	-11,5	-10,3	-9,4	-7,9	54,8	69,6	79,9	84,0	84,1
ES7 ¹⁾	-3,5	-7,0	-6,5	-3,9	-4,2	38,1	44,1	48,7	49,6	49,0
ES10 ²⁾	-3,3	-8,5	-7,5	-6,3	-5,6	47,3	58,0	64,5	66,2	66,1
Euro zona	-2,1	-6,4	-6,2	-4,1	-4,3	70,1	79,8	85,6	88,0	-

Šaltiniai: Europos Komisijos 2011 m. rudens ekonominės prognozės, 2011 m. balandžio mėn. atnaujintos konvergencijos programos ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: duomenys pagrįsti ESS95 apibrėžimais. 2011 m. balandžio mėn. atnaujintose konvergencijos programose buvo nurodyti nacionalinių vyriausybių 2011 m. duomenys, todėl gali skirtis nuo galutinių rezultatų.

1) ES7 suvestinis rodiklis apima 7 euro zonai nepriklausančias ES valstybes nares, kurios į ES įstojo 2004 arba 2007 m.

2) ES10 suvestinis rodiklis apima 10 iki 2011 m. gruodžio 31 d. euro zonai nepriklausiusių ES valstybių narių.

rezultatai 2011 m. atitiko 2011 m. balandžio mėn. konvergencijos programų tikslus. Biudžeto balansų pagerėjimą 2011 m. daugiausia lėmė struktūrinė fiskalinė konsolidacija (įskaitant ir Latviją bei Rumuniją, kurios įgyvendino ES ir TVF programas), taip pat teigiami ciklo pokyčiai (Vengrijoje ir Švedijoje). 2011 m. blogėjantis fiskalinis balansas buvo užfiksuotas tik Danijoje.

2011 m. pabaigoje visos euro zonai nepriklausančios ES valstybės narės, išskyrus Švediją, vykdė Europos Sąjungos Tarybos sprendimą dėl perviršinio deficito. Galutinė data sureguliuoti perviršinį deficitą Bulgarijai ir Vengrijai buvo nustatyta 2011 m., Latvijai, Lietuvai, Lenkijai ir Rumunijai – 2012 m., Čekijai ir Danijai – 2013 m., Jungtinei Karalystei – 2014–2015 finansiniai metai.

Skaičiuojama, kad visose euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse, išskyrus Lietuvą, Vengriją ir Švediją, 2011 m. valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis padidėjo. Vengrijoje valdžios sektoriaus skolos santykio sumažėjimui išskirtinės įtakos turėjo

minėtas dalinis buvusio privačių pensijų fondų turto panaudojimas valdžios sektoriaus skolai padengti. Vengrijoje ir Jungtinėje Karalystėje skolos ir BVP santykis toliau buvo didesnis kaip 60 % kontrolinis dydis.

MOKĖJIMŲ BALANSO RAIDA

2011 m. daugumoje euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių bendras einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas (procentais, palyginti su BVP) arba pagerėjo, arba iš esmės nepakito (žr. 10 lentelę). Bulgarijoje fiksuotas pirmasis bendros einamosios ir kapitalo sąskaitų perviršis nuo įstojimo į ES, o Vengrijoje šis perviršis padidėjo. Rumunijoje deficitas sumažėjo. Latvijoje ir Lietuvoje buvo toliau fiksuojami perviršiai, tačiau, nepaisant didėjančio eksporto, jie buvo mažesni negu 2010 m. Tai iš esmės lėmė padidėjusi importo paklausa, kurią didino sparčiai didėjantis BVP, ir pablogėjusi pajamų sąskaitos padėtis. Lenkijoje ir Čekijoje, kuriose prasidėjus pasaulinei finansų krizei deficitas buvo mažesnis, bendros einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas reikšmingai nepakito. Tuo metu Jungtinėje Karalystėje deficitas sumažėjo, o didelis perviršis Danijoje ir Švedijoje toliau didėjo.

10 lentelė Euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių ir euro zonos mokėjimų balansas

(procentais, palyginti su BVP)

	Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas				Grynųjų tiesioginių investicijų srautai				Grynųjų kitų investicijų srautai			
	2008	2009	2010	2011 ¹⁾	2008	2009	2010	2011 ¹⁾	2008	2009	2010	2011 ¹⁾
Bulgarija	-22,3	-7,6	-0,5	2,2	17,5	7,2	4,4	2,9	17,0	-2,0	-3,0	-4,6
Čekija	-1,4	-1,0	-2,2	-2,2	0,9	1,0	2,6	0,8	1,7	-1,4	-1,8	2,1
Danija	2,9	3,3	5,6	6,9	-3,3	-0,8	-3,5	-2,3	2,1	3,8	4,1	-11,2
Latvija	-11,6	11,1	4,9	1,3	3,0	0,6	1,5	5,1	7,6	-9,8	-1,1	-3,6
Lietuva	-11,1	7,8	4,2	3,2	3,4	-0,4	1,8	2,9	5,8	-10,7	-9,0	-2,5
Vengrija	-6,3	1,0	2,9	3,0	2,7	-0,2	0,4	-0,3	16,9	9,2	0,4	-2,7
Lenkija	-5,4	-2,2	-2,8	-2,7	2,0	1,9	0,7	1,2	6,0	3,1	2,0	0,8
Rumunija	-11,1	-3,6	-4,3	-4,2	6,7	3,0	1,8	0,7	6,5	2,3	4,9	1,9
Švedija	8,6	6,9	6,5	7,4	1,2	-3,9	-5,6	-4,9	9,4	-9,9	-9,0	-7,1
Jungtinė Karalystė	-1,3	-1,5	-3,1	-2,7	-2,6	1,2	0,9	-1,5	-9,8	-3,0	0,0	10,0
ES7 ²⁾	-6,8	-1,4	-1,7	-1,6	3,4	1,8	1,4	1,1	7,1	1,8	0,9	0,2
ES10 ³⁾	-1,4	-0,2	-1,0	-0,5	-0,7	0,7	0,0	-1,3	-2,5	-1,9	-0,5	3,8
Euro zona	-0,2	-0,4	-0,2	-0,5	-1,2	-0,6	-0,8	0,3	-1,9	-0,6	-2,8	-3,1

Šaltinis: ECB.

1) 2011 m. duomenys yra keturių ketvirčių vidurkis iki 2011 m. trečiojo ketvirčio.

2) ES7 suvestinis rodiklis apima 7 euro zonai nepriklausančias ES valstybes nares, kurios į ES įstojo 2004 arba 2007 m.

3) ES10 suvestinis rodiklis apima 10 iki 2011 m. gruodžio 31 d. euro zonai nepriklausiusių ES valstybių narių.

Kalbant apie einamosios sąskaitos deficito finansavimą, pasakytina, kad tiesioginių užsienio investicijų įplaukos 2011 m. sumažėjo beveik visose euro zonai nepriklausančiose šalyse, kurios įstojo į ES 2004 m. arba vėliau. Jungtinėje Karalystėje tiesioginių investicijų srautai tapo teigiami, o Danijoje ir Švedijoje toliau buvo fiksuojami neigiami grynieji nutekėjimai. Į Daniją ir Vengriją plaukė dideli portfeliniai investicijų srautai, o Latvijoje ir Jungtinėje Karalystėje buvo stebimi dideli nutekėjimai. Kalbant apie kitas investicijas, pasakytina, kad daugelyje šalių 2011 m. buvo stebimi grynieji neigiami srautai arba sumažėjo grynosios įplaukos; gali būti, kad tai lėmė toliau mažinamas finansinis įsiskolinimas. Latvijoje ir Rumunijoje privataus kapitalo įplaukas toliau didino tarptautinių organizacijų teikiama finansinė parama.

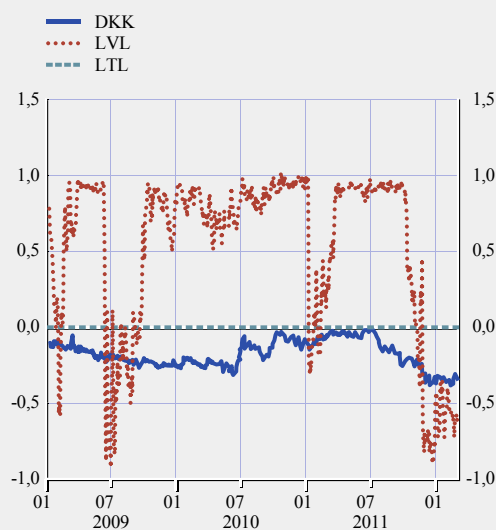
VALIUTŲ KURSŲ RAIDA

Euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių valiutų kursų pokyčiams 2011 m. didelę įtaką darė atskirų šalių valiutų kursų režimai. Danijos, Latvijos ir Lietuvos valiutos dalyvavo VKM II. Buvo nustatytos standartinės Latvijos lato ir Lietuvos lito $\pm 15\%$ šalies centrinio kurso svyravimo euro atžvilgiu ribos, o Danijos kronos – siauresnės svyravimo ribos, t. y.

$\pm 2,25\%$ (žr. 27 pav.). Dalyvavimas VKM II kai kuriais atvejais susijęs ir su suinteresuotų šalių vienašališkais išpareigojimais palaikyti

27 pav. VKM II dalyvaujančių ES valiutų raida

(dienos duomenys, nuokrypis nuo centrinio pariteto, procentiniais punktais)

Šaltinis: ECB.

Pastabos: teigiamas (neigiamas) nuokrypis nuo centrinio kurso euro atžvilgiu reiškia, kad valiuta yra žemesnėje (aukštesnėje) ribų pusėje. Danijos kronos svyravimo ribos yra $\pm 2,25\%$. Visoms kitoms valiutoms taikomos standartinės $\pm 15\%$ svyravimo ribos. Paskutinio stebėjimo data – 2012 m. kovo 2 d.

siauresnes svyravimo ribas arba valiutų valdybos režimus. Šie vienašališki išipareigojimai nenu-stato ECB jokių papildomų ipareigojimų. Konkrečiai kalbant, Lietuvos litas VKM II pradėjo dalyvauti tebeveikiant jas valiutų valdybos modeliui, o Latvijos valdžios institucijos nusprendė palaikyti centrinį lato kursą euro atžvilgiu su $\pm 1\%$ svyravimo ribomis. 2011 m. Lietuvos lito kursas tebebuvo centrinis, o Latvijos latas svyravo apie vienašališkai nustatytą $\pm 1\%$ svyravimo ribą euro atžvilgiu.

Galima nustatyti du euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių, kurios 2011 m. nedalyvavo VKM II, valiutų kursų raidos etapus. Pirmąjį pusmetį šiek tiek sumažėjo Čekijos kronos, Vengrijos forinto ir Rumunijos lėjos vertė, o Lenkijos zloto vertė euro atžvilgiu iš esmės nepasikeitė (žr. 28 pav.). Šiuos pokyčius visų pirma lėmė palankios ekonominės aptariamų šalių perspektyvos ir gerėjančios nuotaikos euro zonoje, kuri yra šių šalių pagrindinis prekybos

partneris. Tačiau 2011 m. antrąjį pusmetį didėjęs rizikos vengimas visame pasaulyje prisidėjo prie šių valiutų nuvertėjimo euro atžvilgiu. Vengrijos forintas nuvertėjo vėl kilus nerimui dėl centrinių bankų nepriklausomumo bei nutrūkusių TVF ir Vengrijos vyriausybės derybų dėl naujos prevencinės paskolos sutarties (taip pat žr. 9 intarpą). Buvo stebima priešinga svaro sterlingų kurso pokyčių tendencija: 2011 m. pirmąjį pusmetį svaras nuvertėjo euro atžvilgiu, o vėliau tais pačiais metais labai pabrango. Dėl sparčiai atsigaunančios Švedijos ekonomikos 2009 ir 2010 m. labai pabrangusi Švedijos krona 2011 m. euro atžvilgiu iš esmės tebebuvo stabili. Bulgarijos levas irgi nepakito euro atžvilgiu – dėl su euru susieto valiutų valdybos modelio.

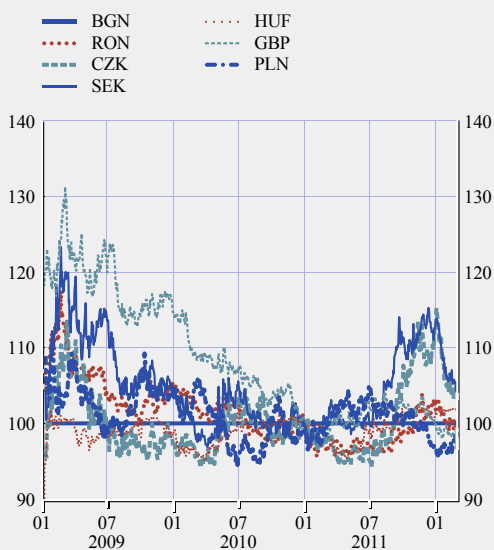
FINANSŲ RAIDA

Finansų rinkų sąlygos euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse 2010 m. apskritai pablogėjo. Nors ilgalaikės palūkanų normos, apskaičiuojamos pagal 10 m. vyriausybės obligacijų pajamingumą, sumažėjo arba iš esmės nepasikeitė visose šalyse, išskyrus Vengriją ir Lietuvą, kredito rizikos premijos, apskaičiuojamos pagal kredito išipareigojimų neįvykdymo apsikėitimo sandorius, padidėjo visose šalyse. Didžiausias kredito išipareigojimų neįvykdymo apsikėitimo sandorių padidėjimas stebėtas Vengrijoje. Be atskiroms šalims būdingų veiksnių, šalių rizikos premijų padidėjimą plačiu mastu lėmė padidėjęs investuotojų rizikos vengimas, susijęs su vėl sustiprėjusiais finansiniais neramumais euro zonoje. Kalbant apie pinigų rinkas, nurodytina, kad visose euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse, išskyrus Bulgariją, Čekiją, Daniją ir Rumuniją, palūkanų normos padidėjo, iš dalies dėl pakilusių pinigų politikos palūkanų normų.

2011 m. akcijų rinkos euro zonai nepriklausančiose ES valstybėse narėse apskritai gerokai susilpnėjo, vidutiniškai – tokiu mastu, kuris prilygsta akcijų rinkų kritimui pačioje euro zonoje (apie 20 %). Mažiausias akcijų kainų kritimas buvo stebimas Jungtinėje Karalystėje ir Danijoje, o daugiausia neigimai paveikta akcijų rinka buvo Čekijoje ir Bulgarijoje.

28 pav. VKM II nedalyvaujančių ES valiutų raida euro atžvilgiu

(dienos duomenys; indeksas: 2011 m. sausio 3 d. = 100)

Šaltinis: ECB.

Pastabos: padidėjimas (sumažėjimas) rodo valiutos vertės mažėjimą (didėjimą). Paskutinio stebėjimo data – 2011 m. kovo 2 d.

PINIGŲ POLITIKA

Pagrindinis visų euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių pinigų politikos tikslas – kainų stabilumas. Tačiau pinigų politikos strategijos įvairiose šalyse ir toliau buvo labai nevienodos (žr. 11 lentelę).

Iki 2011 m. liepos mėn. daugelis euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių centrinių bankų, įskaitant *Danmarks Nationalbank*, *Magyar Nemzeti Bank*, *Narodowy Bank Polski* ir *Sveriges Riksbank*, keliais etapais didino savo pagrindines pinigų politikos palūkanų normas siekdami mažinti numatomą infliacinį spaudimą arba, kaip Danijoje, atkartoti ECB veiksmus su palūkanų normomis. Kadangi antrąjį pusmetį pablogėjo ekonominės perspektyvos, *Danmarks Nationalbank* pagrindinę pinigų politikos palūkanų normą sumažino lapkričio ir gruodžio mėn., tai atitiko pagrindinių ECB palūkanų normų sumažinimą. 2011 m. lapkričio mėn., taip pat 2012 m. sausio ir vasario mėn. *Banca*

Națională a României taip pat sumažino savo pagrindinę pinigų politikos palūkanų normą, atsižvelgdamas į palankesnę infliacijos kaitą. *Magyar Nemzeti Bank*, priešingai, 2011 m. lapkričio ir gruodžio mėn. savo bazinę palūkanų normą dar labiau padidino, taip siekdamas sustabdyti forinto nuvertėjimą, kuris galėjo neleisti pasiekti infliacijos tikslo ir didino finansų sistemos pažeidžiamumą.

Buvo taikomos ir kitos pinigų politikos priemonės. *Danmarks Nationalbank* atliko intervenciją į užsienio valiutų rinką ir keliais etapais sumažino savo einamųjų sąskaitų palūkanų normą bei indėlių sertifikatų palūkanų normą. Taip jis siekė, kad šalies valiutos kursas būtų stabilus euro atžvilgiu po to, kai vasarą padidėjo kapitalo įplaukos. *Banca Națională a României* sumažino užsienio valiuta išreikštų įsipareigojimų, kurių likutinis terminas – iki dvejų metų, privalomųjų atsargų reikalavimo normą nuo 25 iki 20 %, taip siekdamas toliau

11 lentelė Euro zonai nepriklausančių ES valstybių narių oficialioji pinigų politikos strategija

	Pinigų politikos strategija	Valiuta	Bruožai
Bulgarija	Valiutų kurso tikslas	Bulgarijos levas	Valiutų kurso tikslas: susietas su euru kursu 1,95583 Bulgarijos levo už 1 eurą pagal valiutų valdybos modelį.
Čekija	Infliacijos tikslas	Čekijos krona	Infliacijos tikslas: 2 % ±1 proc. p. Valdomo kitimo valiutų kursas.
Danija	Valiutų kurso tikslas	Danijos krona	Dalyvauja VKM II su ±2,25 % svyravimo nuo centrinio kurso ribomis, 7,46038 Danijos kronos už 1 eurą.
Latvija	Valiutų kurso tikslas	Latvijos lats	Dalyvauja VKM II su ±15 % svyravimo nuo centrinio kurso ribomis, 0,702804 Latvijos lats už 1 eurą. Latvija išlaiko vienašališką įsipareigojimą laikytis ±1% svyravimo ribų.
Lietuva	Valiutų kurso tikslas	Lietuvos litas	Dalyvauja VKM II su ±15 % svyravimo nuo centrinio kurso ribomis, 3,45280 Lietuvos lito už 1 eurą. Lietuva išlaiko valiutų valdybos modelį kaip vienašališką įsipareigojimą.
Vengrija	Infliacijos tikslas	Vengrijos forintas	Infliacijos tikslas: 3 % ±1 proc. p. vidutinio termino tikslas nuo 2007 m. Laisvai kintantis valiutų kursas.
Lenkija	Infliacijos tikslas	Lenkijos zlotas	Infliacijos tikslas: 2,5 % ±1 proc. p. (VKI padidėjimas per 12 mėn.). Laisvai kintantis valiutų kursas.
Rumunija	Infliacijos tikslas	Rumunijos lėja	Infliacijos tikslas: 3,0 % ±1 proc. p. iki 2011 m. pabaigos ir 2012 m. pabaigos, 2,5 % ±1 proc. p. – nuo 2013 m. kiekvienų metų pabaigoje. Valdomo kitimo valiutų kursas.
Švedija	Infliacijos tikslas	Švedijos krona	Infliacijos tikslas: 2 % VKI padidėjimas. Laisvai kintantis valiutų kursas.
Jungtinė Karalystė	Infliacijos tikslas	Svaras sterlingų	Infliacijos tikslas: 2 % VKI padidėjimas per 12 mėn. Esant didesniai negu 1 proc. p. nuokrypiui, Anglijos banko valdytojas turėtų parašyti atvirą laišką izdo kancleriui Pinigų politikos komiteto vardu. Laisvai kintantis valiutų kursas.

Šaltinis: ECBS.

Pastaba: Jungtinės Karalystės VKI yra tapatus SVKI.

palaiptiesniui artėti prie ECB nustatytų standartų. 2012 m. sausio mėn. *Latvijas Banka* sumažino išsipareigojimų, kurių terminas daugiau nei dveji metai, atsargų normą nuo 3 iki 2 %, o kitų išsipareigojimų – nuo 5 iki 4 %, taip sudarydamas palankesnes skolinimo sąlygas. *Bank of England* spalio mėn. padidino savo turto įsigijimo programos apimtį 75 mlrd. svarų sterlingų – iki 275 mlrd. svarų sterlingų apimties; tai įvyko dėl pablogėjusių ekonomikos perspektyvų ir padidėjusios rizikos, kad nebus pasiektas 2 % infliacijos vidutiniu laikotarpiu tikslas.

Buvusios Frankfurto didmeninės vaisių ir daržovių prekybos turgavietės *Grossmarkthalle* pastatas, įtrauktas į istorinių pastatų sąrašą. Jis pastatytas 1926–1928 m. pagal profesoriaus Martin Elsaesser, Frankfurto prie Maino Miesto planavimo departamento tuometinio direktoriaus, projektą. Restauruojant *Grossmarkthalle* pastatą pašalinta ir pakeista flygelių plytinių fasadų visų siūlių rišamoji medžiaga.

Plytinių fasadų siūlių profilis buvo vienas iš *Grossmarkthalle* skiriamųjų bruožų. Pagal originalų projektą, plytų eilių horizontalumą turėjo pabrėžti ne tik skirtingas siūlių plotis, bet ir spalva. Gulsčiosios siūlės buvo platesnės, užpildytos šviesiu cemento skiediniu, o stačiosios – siauresnės, užpildytos tamsiu cemento skiediniu. Kruopščiai restauruojant siūles siekiama atkartoti šią originalią fasadų ypatybę.

Rytinio flygelio restauravimo darbai baigti 2011 m., o vakarinį pradėta restauruoti tų pačių metų pavasarį. Visiems restauravimo darbams pritarė istorinio paveldo išsaugojimo priežiūros institucijos.

2 SKYRIUS

**CENTRINIŲ BANKŲ
OPERACIJOS
IR VEIKLA**

I PINIGŲ POLITIKOS OPERACIJOS, UŽSIENIO VALIUTOS OPERACIJOS IR INVESTICINĖ VEIKLA

I.1 PINIGŲ POLITIKOS OPERACIJOS

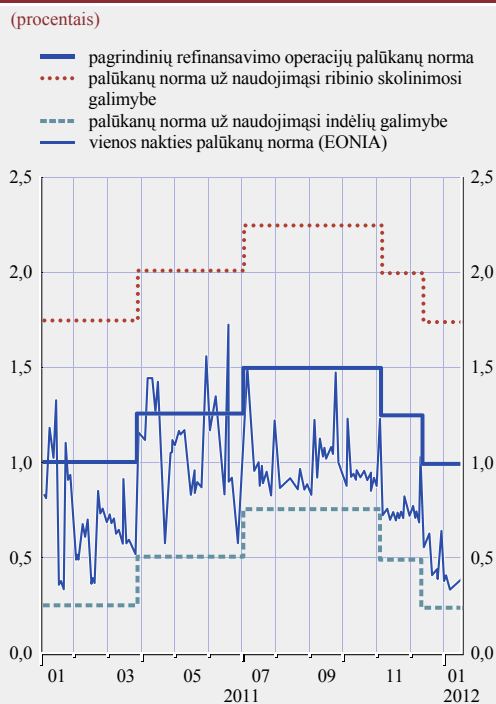
2011 m. Eurosistemos taikytos pinigų politikos priemonės apima atvirosios rinkos operacijas – pagrindines refinansavimo operacijas (PRO), ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas (ITRO), koreguojamąsias operacijas, taip pat nuolatines galimybes ir privalomųjų atsargų reikalavimus. Eurosistema taip pat pasinaudojo nestandartinėmis priemonėmis, įskaitant antrąją padengtų obligacijų pirkimo programą ir vertybinių popierių rinkų programą.

2011 m. Valdančioji taryba pagrindines ECB palūkanų normas keitė keturis kartus (žr. 29 pav.). 2011 m. balandžio 13 d. pagrindinių refinansavimo operacijų, ribinio skolinimosi ir indėlių galimybių palūkanų normos buvo padidintos 25 baziniais punktais – atitinkamai iki 1,25, 2,00 ir 0,50 %. 2011 m. liepos 13 d. visos pagrindinės ECB palūkanų normos buvo dar kartą padidintos 25 baziniais punktais. 2011 m. lapkričio 9 d. Valdančioji taryba

nusprendė sumažinti pagrindines ECB palūkanų normas 25 baziniais punktais. 2011 m. gruodžio 14 d. visos pagrindinės palūkanų normos vėl buvo sumažintos 25 baziniais punktais iki metų pradžioje buvusio lygio (atitinkamai iki 1,00, 1,75 ir 0,25 %). Palūkanų normų koridoriaus plotis sudarė 150 bazinių punktų (po 75 bazinius punktus į abi puses nuo fiksuotosios PRO palūkanų normos).

2011 m. pinigų politikos įgyvendinimą ir vėl lėmė Eurosistemos pastangos mažinti įtampą kai kuriuose finansų rinkų segmentuose ir atkurti tinkamą pinigų politikos perdavimo mechanizmą. PRO bei ITRO ir toliau buvo vykdomos paskirstant visą sumą ir taikant fiksuotųjų palūkanų aukciono procedūras. Todėl refinansavimo operacijų apimtis ir toliau priklauso nuo kitų sandorių šalių paklausos, parodančios, kad pirmenybė teikiama likvidumui užsitikrinti. Bankų sistemos likvidumo iš Eurosistemos paklausa buvo palyginti pastovi ir 2011 m. pirmąjį pusmetį sudarė apie 600 mlrd. eurų, antrąjį pusmetį labai padidėjo ir dar metams nepasibaigus pasiekė didesnę nei 1 trln. eurų lygį (žr. 31 pav.).

29 pav. ECB palūkanų normos ir vienos nakties palūkanų norma

Šaltinis: ECB.

2011 m.¹ euro zonos bankų sistemos dienos likvidumo poreikis vidutiniškai sudarė 470 mlrd. eurų, o tai yra 16 % mažiau nei 2010 m. Pagrindinė šio sumažėjimo priežastis – mažėjantys autonominiai veiksniai² (vidutiniškai 25 % – iki 260 mlrd. eurų) (žr. 30 pav.). 2011 m. šiek tiek sumažėjo privalomųjų atsargų reikalavimai – vidutiniškai iki 208 mlrd. eurų (2010 m. buvo 212 mlrd. eurų). 2011 m. atsargų perteklius per mėnesį vidutiniškai sudarė 2,53 mlrd. eurų, o tai daugiau nei praėjusiais metais (2010 m. – 1,26 mlrd., 2009 m. – 1,03 mlrd. eurų).

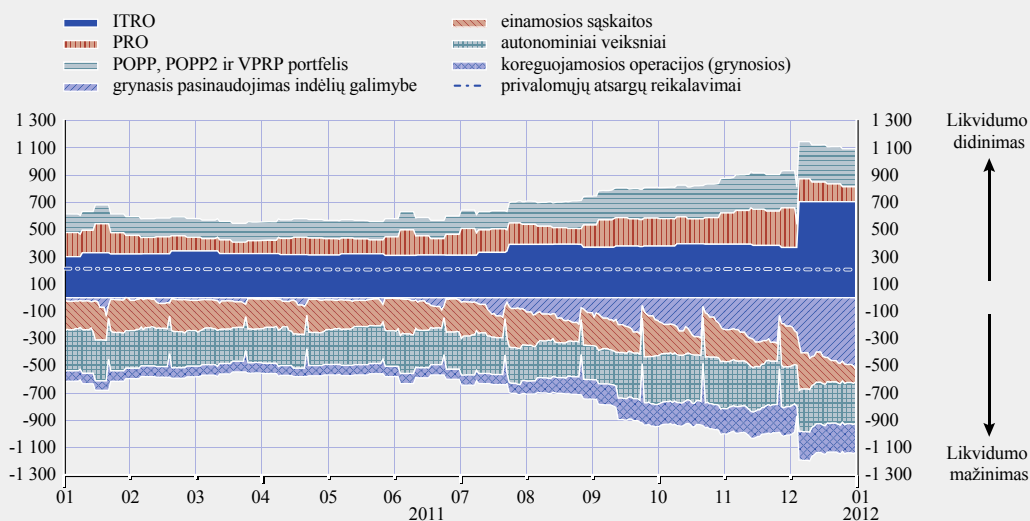
Dėl didelio likvidumo pertekliaus (skirtumo tarp Eurosistemos teikiamo likvidumo ir bankų

1 Šis laikotarpis apima visus dvylika 2011 m. atsargų laikymo laikotarpių (nuo 2011 m. sausio 19 d. iki 2012 m. sausio 17 d.).

2 Autonominiai veiksniai – tai Eurosistemos balanso straipsniai, tokie kaip banknotai apyvartoje ir vyriausybės indėliai, darantys įtaką kredito įstaigų einamųjų sąskaitų lėšoms, tačiau tiesiogiai nekontroliuojami ECB likvidumo valdymo funkcijos.

30 pav. Euro zonos likvidumo veiksniai 2011 m.

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

sistemos likvidumo poreikio) labai padidėjo naudojimas indėlių galimybe. 2011 m. pirmąjį pusmetį indėlių galimybe kasdien vidutiniškai pasinaudota už maždaug 25 mlrd. eurų. 2011 m. rugpjūčio 1 d. pasiekęs 87 mlrd. eurų šis dydis tolygiai augo ir 2011 m. dvylikto atsargų laikymo laikotarpio pabaigoje sudarė 528 mlrd. eurų.

ATVIROSIOS RINKOS OPERACIJOS

Šiuo metu Eurosistema naudoja PRO, reguliarias ITRO, specialios trukmės refinansavimo operacijas, kurių terminas yra vienas atsargų laikymo laikotarpis, papildomas ITRO ir koreguojamąsias operacijas likvidumui pinigų rinkoje valdyti. Visos likvidumo didinimo operacijos turi būti visiškai užtikrintos įkaitu.

PRO yra reguliarios savaitinės operacijos ir jų terminas paprastai yra viena savaitė. Jos yra pagrindinė priemonė, rodanti ECB pinigų politikos poziciją. 2011 m. visos 52 PRO atliktos kaip fiksuotųjų palūkanų aukcionų procedūros, kai visi pasiūlymai buvo patenkinti. Tinkamų kitų sandorių šalių padaugėjo nuo 2 267 (2010 m.) iki 2 319 (2011 m.). 2011 m. PRO vidutiniškai dalyvavo 190 kitų sandorių šalių. Vidutinė PRO skiriama suma buvo

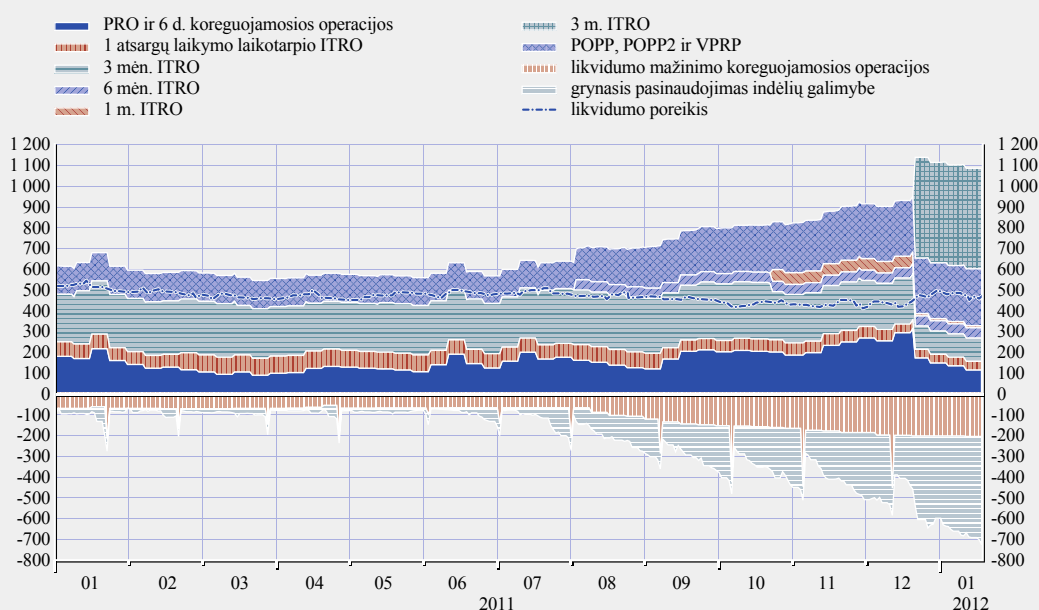
156 mlrd. eurų (2010 m. – 133,8 mlrd. eurų), todėl vidutinė paskirstyta suma pirmąjį pusmetį buvo apie 42 % mažesnė nei antrąjį pusmetį. 2011 m. mažiausias kitų sandorių šalių, dalyvavusių vykdant PRO, skaičius (126) užfiksuotas vykdant operaciją, už kurią atsiskaityta rugsėjo 7 d.; mažiausia PRO suma (84,5 mlrd. eurų) paskirstyta vykdant operaciją, už kurią atsiskaityta balandžio 6 d. Didžiausias dalyvavusių kitų sandorių šalių skaičius (371) užfiksuotas vasario 2 d., o didžiausia paskirstyta suma (291,6 mlrd. eurų) – gruodžio 14 d.

2011 m. vykdant reguliarias ITRO, kurių trukmė 3 mėn., specialios trukmės refinansavimo operacijas ir papildomas ITRO, vidutinė per dieną paskirstyto likvidumo suma buvo 373 mlrd. eurų. Dalyvaujant įprastinėse 3 mėn. ITRO, vidutiniškai paskirstyta 72,7 mlrd. eurų, ir šis dydis toliau kito visus metus – paskirstyta suma svyravo nuo 29,7 mlrd. eurų (gruodžio mėn.) iki 140,6 mlrd. eurų (rugsėjo mėn.). Specialios trukmės refinansavimo operacijose, kurių trukmė 1 mėn., vidutiniškai paskirstyta 66,8 mlrd. eurų, o vidutinis dalyvavusių kitų sandorių šalių skaičius buvo 47. Vykdant 6 mėn. ITRO, už kurias atsiskaityta 2011 m. rugpjūčio 11 d., 114 kitų sandorių šalių pateikė

31 pav. Pinigų politikos operacijos, kurių terminas dar nepasibaigęs

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

pasiūlymus, kurių vertė – 49,8 mlrd. eurų. Galiausiai, vykdant 3 m. papildomą ITRO³, už kurią atsiskaityta gruodžio 22 d., 523 kitos sandorių šalys pateikė pasiūlymus, kurių vertė – 489,2 mlrd. eurų (į ją įėjo 2011 m. spalio mėn. 12 mėn. ITRO paskirstyta 45,7 mlrd. eurų suma). Iš viso 123 kitos sandorių šalys pasinaudojo galimybe pasikeisti operacijas, o 58 kitos sandorių šalys nusprendė išiskolinti naudojant 12 mėn. trukmės papildomą ITRO, todėl vėliau bendra išiskolinimo suma sudarė 11,2 mlrd. eurų.

Be atvirosios rinkos operacijų, vykdomų pinigų politikai įgyvendinti, tinkamoms kitoms sandorių šalims ECB taip pat gali suteikti likvidumo kitomis valiutomis (žr. 1.2 skirsnį).

VERTYBINIŲ POPIERIŲ RINKŲ PROGRAMA

2010 m. gegužės mėn. Valdančioji taryba nusprendė pradėti vykdyti vertybinių popierių rinkų programą (VPRP). Šios laikinos programos tikslas – spręsti tam tikrų euro zonos skolos vertybinių popierių rinkos segmentų sutrikusios

veiklos problemas ir užtikrinti tinkamą pinigų politikos perdavimo mechanizmą. Šią programą įgyvendina Eurosistemos vertybinių popierių portfelių valdytojai, kurie, vykdydami rinkos intervencijas, perka tam tikrų euro zonos šalių vyriausybės skolos vertybinius popierius. 2011 m. pagal VPRP iš viso nupirkta 144,6 mlrd. eurų vertės vertybinių popierių, didžioji dalis buvo nupirkta per laikotarpį nuo 2011 m. rugpjūčio 7 d. ECB pirmininko pareiškimo aktyviai įgyvendinti VPRP ir metų pabaigos. Iki 2011 m. gruodžio 30 d. Eurosistema pagal VPRP nupirko vertybinių popierių, kurių bendra atsiskaitymo suma sudarė apie 211,4 mlrd. eurų⁴.

3 Šios ITRO palūkanų normos nustatytos kaip PRO vidutinės palūkanų normos visu šios ITRO laikotarpiu. Po metų (nuo 2012 m. gruodžio 26 d.) kitos sandorių šalys turės galimybę kas savaitę (kiekvieną trečiadienį) grąžinti pasiskolintas lėšas (arba jų dalį).

4 Plačiau apie VPRP žr. 2010 m. gegužės 10 d. ECB pranešimą spaudai, 2010 m. gegužės 14 d. ECB sprendimą, nustatantį vertybinių popierių rinkų programą, ir Eurosistemos savaitines finansines ataskaitas.

ANTROJI PADENGTŲ OBLIGACIJŲ PIRKIMO PROGRAMA

2011 m. spalio 6 d. Valdančioji taryba nusprendė pradėti vykdyti naują padengtų obligacijų pirkimo programą (POPP2). Ši programa pradėta vykdyti siekiant palengvinti bankų ir bendrovių finansavimo sąlygas ir paskatinti bankus palaikyti ar didinti skolinimą savo klientams. Pagal šią programą Eurosystema gali pirkti tinkamas euro zonoje išleistas eurais išreikštas padengtas obligacijas už numatytą 40 mlrd. eurų nominalią sumą. Pirkimai vykdomi pirminėje ir antrinėje rinkose remiantis tam tikrais tinkamumo kriterijais. Tikimasi, kad ši programa bus visiškai įgyvendinta vėliausiai iki 2012 m. spalio pabaigos. Iki 2011 m. gruodžio 30 d. nupirkta 3,1 mlrd. eurų vertės padengtų obligacijų. Valdančioji taryba taip pat nusprendė POPP2 portfelį naudoti ir vertybinių popierių skolinimui. Skolinimas yra savanoriškas ir vykdomas naudojant vertybinių popierių skolinimo galimybes, kurias siūlo centriniai vertybinių popierių depozitoriumai, arba su tinkamomis kitomis sandorių šalimis sudarant suderintus atpirkimo sandorius.

Ankstesnė padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP) baigta 2010 m. Per vienus šios programos įgyvendinimo metus (nuo 2009 m. liepos 1 d. iki 2010 m. birželio 30 d.) įsigyta 60 mlrd. eurų nominaliosios vertės obligacijų. Nuo 2010 m. kovo mėn. pagal šią programą įsigytus vertybinius popierius galima skolinti pagal pareikalavimą tinkamoms sandorių šalims už tinkamą įkaitą. Nors ši skolinimo veikla tebėra ribota sumų atžvilgiu, ji laikoma naudinga tinkamam rinkų veikimui, kadangi pagal šią programą įsigytus vertybinius popierius iš esmės galima skolinti.

KOREGUOJAMOSIOS OPERACIJOS

Siekdamas sumažinti likvidumą, padidintą vykdam VPRP, ECB vykdė savaitines likvidumo mažinimo koreguojamąsias operacijas ir pritraukė vienos savaitės trukmės terminuotųjų indėlių, kurių suma per savaitę atitiko VPRP operacijų, atliktų iki ankstesnio penktadienio, apimtį. Šios koreguojamosios

operacijos atliktos kaip kintamųjų palūkanų aukcionų procedūros, taikant maksimalią siūlomą normą, atitinkančią vyraujančią PRO normą. Be to, paskutinę atsargų laikymo laikotarpį dieną likvidumo nesubalansuotumui mažinti ECB atliko koreguojamąsias operacijas. Buvo atlikta 12 likvidumo mažinimo 1 dienos trukmės operacijų, vykdytų kaip kintamųjų palūkanų aukcionų procedūros, taikant minimalią siūlomą palūkanų normą, lygią PRO fiksuotųjų palūkanų normai. Vykdam šias operacijas dalyvavo 136 kitos sandorių šalys, ir likvidumas buvo sumažintas vidutiniškai 154 mlrd. eurų. Nuo 2011 m. gruodžio 14 d. paskutinę atsargų laikymo laikotarpį dieną atliekamos koreguojamosios operacijos buvo laikinai nutrauktos. Per vienos dienos trukmės likvidumo didinimo koreguojamąją operaciją, kuri buvo susijusi su 3 m. ITRO vykdymu ir už kurią atsiskaityta 2011 m. gruodžio 21 d., buvo suteikta 141,9 mlrd. eurų.

NUOLATINĖS GALIMYBĖS

Kitos sandorių šalys savo iniciatyva gali naudotis dviem nuolatinėmis galimybėmis vienos nakties likvidumui gauti, pateikdamos tinkamą įkaitą arba padėti vienos nakties indėlius Eurosystemoje. 2011 m. pabaigoje ribine skolinimosi galimybe galėjo naudotis 2 605, o indėlių galimybe – 2 976 kitos sandorių šalys. Toliau buvo plačiai naudojamos indėlių galimybe, ypač 2011 m. antrąjį pusmetį; 2011 m. gruodžio 27 d. pasiektas aukščiausias lygis – 452 mlrd. eurų. Jis toliau augo ir 2012 m. sausio 17 d. sudarė 528 mlrd. eurų. Indėlių galimybe kasdien vidutiniškai pasinaudota už 120 mlrd. eurų (2010 m. – už 145,9 mlrd. eurų, o 2009 m. – už 109 mlrd. eurų). 2011 m. per kiekvieną atsargų laikymo laikotarpį naudojimosi indėlių galimybe tendencijos buvo iš esmės panašios: naudojimosi indėlių galimybe sumos buvo mažesnės kiekvieno laikotarpio pradžioje, bet vėliau padidėdavo vis didesniai kitų sandorių šalių skaičiui įvykdant privalomųjų atsargų reikalavimus. Kasdien ribine skolinimosi galimybe pasinaudota vidutiniškai už 2,1 mlrd. eurų (2010 m. – už 0,62 mlrd. eurų).

PRIVALOMŲJŲ ATSARGŲ SISTEMA

Euro zonos kredito įstaigos privalo laikyti privalomąsias atsargas Eurosistemos einamosiose sąskaitose. Kaip jau yra nuo 1999 m., 2011 m. privalomosios atsargos sudarė 2 % kredito įstaigų atsargų bazės (vidutiniškai 208 mlrd. eurų) ir tai buvo 2 % mažiau nei 2010 m. Kadangi Eurosisistema atlygina už laikomas atsargas norma, atitinkančia PRO norma, privalomųjų atsargų sistema nenumato mokesčio bankų sektoriui. Dėl pagrindinėms refinansavimo operacijoms 2011 m. taikytos visos sumos paskirstymo politikos, Valdančiosios tarybos nuomone, siekiant valdyti pinigų rinkos sąlygas, nebuvo poreikio privalomųjų atsargų sistemą taikyti tokiu pačiu mastu, kaip esant normalioms sąlygoms. Taigi 2011 m. gruodžio 8 d. Valdančioji taryba, siekdama paskatinti bankų skolinimą ir padidinti likvidumą euro zonos pinigų rinkoje, nusprendė nuo 2012 m. sausio 18 d. prasidedančio atsargų laikymo laikotarpio sumažinti privalomųjų atsargų normą iki 1 %.

KREDITO OPERACIJOMS TINKAMAS TURTAS

Kaip nustatyta ECBS statuto 18 straipsnio 1 dalyje ir pagal centrinių bankų praktiką visame pasaulyje, visos Eurosistemos kredito operacijos yra užtikrintos tinkamu įkaitu. Pakankamumo sąvoka reiškia, kad Eurosisistema dideliu mastu yra apsaugota nuo nuostolių atliekant kredito operacijas (žr. toliau dėl išsamesnės informacijos apie rizikos valdymo klausimus).

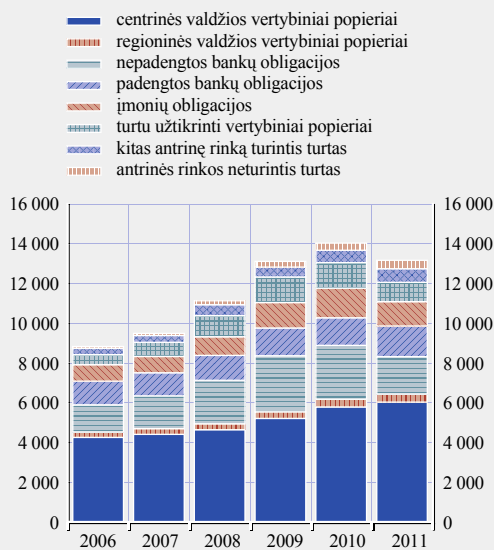
Eurosisistema priima didelę turto, kaip tinkamo įkaito, rūšių įvairovę visoms savo kredito operacijoms. Ši Eurosistemos įkaito valdymo sistemos savybė ir tai, kad prieiga prie Eurosistemos atvirosios rinkos operacijų suteikta didelei kitų sandorių šalių grupei, yra pagrindiniai veiksniai, kuriais pagrįstas pinigų politikos įgyvendinimas įtemptu laikotarpiu. Dėl operacinei sistemai būdingo lankstumo Eurosisistema suteikė reikiamą likvidumą finansų krizės metu stringančiam pinigų rinkos veikimui pagerinti, kitoms sandorių šalims nesusiduriant su plataus masto įkaito suvaržymu.

Nuo 2011 m. sausio 1 d. terminuotieji indėliai pripažįstami tinkamu įkaitu įprastoje Eurosistemos įkaito valdymo sistemoje. Vis dėlto šios priemonės jau buvo pripažįstamos kaip tinkamas įkaitas 2008 m. laikinai išplėtus tinkamo įkaito sąrašą. Be to, 2011 m. gruodžio 8 d. vykusiame posėdyje Valdančioji taryba, svarstydamą ir kitas nestandartines pinigų politikos priemones, nusprendė padidinti įkaito prieinamumą.

2011 m., palyginti su 2010 m., tinkamo įkaito vertė sumažėjo 6 % ir sudarė vidutiniškai 13,2 trln. eurų (žr. 32 pav.). Toks pokytis buvo ypač susijęs su tuo, kad labai sumažėjo nepadengtų bankų obligacijų (daugiausia dėl pasibaigusių kai kurių valstybės garantijų nepadengtoms bankų obligacijoms) ir turtu užtikrintų vertybinių popierių. Tam didelę įtaką darė 2011 m. kovo 1 d. pradėti taikyti griežtesni reitingų reikalavimai. Centrinės valdžios vertybiniai popieriai, kurių vertė – 6 trln. eurų, sudarė 46 % viso tinkamo įkaito, nepadengtos bankų obligacijos – 1,9 trln. eurų, arba 14 %, o padengtos bankų obligacijos –

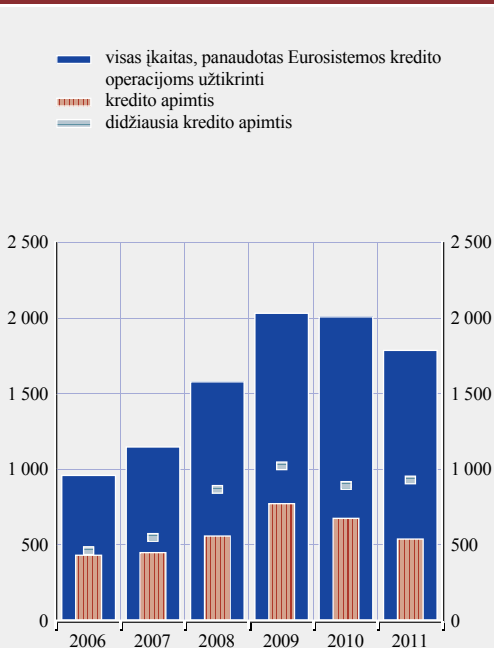
32 pav. Tinkamas įkaitas pagal turto rūšį

(mlrd. eurų; metinis vidurkis)

Šaltinis: ECB.

33 pav. Įkaitas, panaudotas Eurosistemos kredito operacijoms užtikrinti, palyginti su kredito apimtimi pinigų politikos operacijose

Šaltinis: ECB.

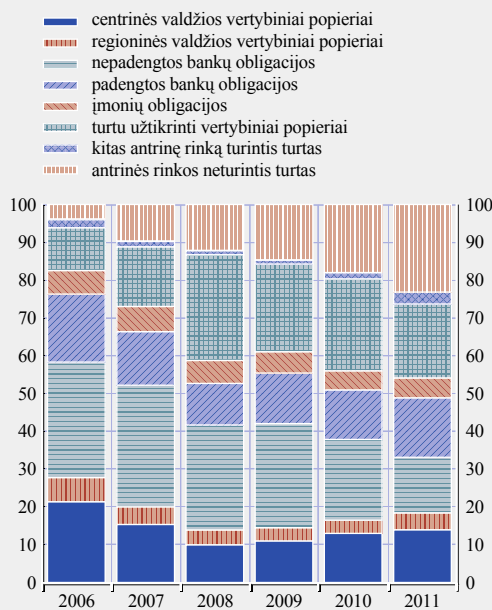
Pastaba: įkaitas, panaudotas Eurosistemos kredito operacijoms užtikrinti, – tai turtas, panaudotas kaip įkaitas šalyse, kuriose taikoma bendrojo įkaito sistema, ir turtas, panaudotas kaip įkaitas šalyse, kuriose taikoma užtikrinimo atskiruoju įkaitu sistema.

1,5 trln. eurų, arba 12 %. Be antrinę rinką turinčio turto, tinkamas įkaitas apima antrinės rinkos neturintį turtą – daugiausia kredito reikalavimus (vadinamus ir bankų paskolomis). Priešingai nei antrinę rinką turinčio turto atveju, nėra lengva nustatyti galimai tinkamo antrinės rinkos neturinčio turto dydį. Kaip įkaito pateikto antrinės rinkos neturinčio turto dydis 2011 m. sudarė 0,4 trln. eurų.

Vidutinė kitų sandorių šalių panaudoto įkaito suma nuo 2 010 mlrd. eurų (2010 m.) sumažėjo iki 1 790 mlrd. eurų (2011 m.) (žr. 33 pav.). Tuo pačiu metu iš dalies dėl 2010 m. pabaigoje suėjusio 1 m. ITRO termino maždaug 137 mlrd. eurų sumažėjo ir vidutinis suteikto kredito dydis. Todėl pateikto, tačiau kreditui iš pinigų politikos operacijų nepanaudoto įkaito dalis 2011 m. padidėjo, o absoliutus dydis šiek tiek sumažėjo. Tai leidžia manyti, kad apskritai Eurosistemos kitos sandorių šalys įkaito trūkumo nepatyrė.

34 pav. Turto (įskaitant kredito reikalavimus), panaudoto kaip įkaitas, pasiskirstymas pagal turto rūšį

(procentais; metiniai vidurkiai)

Šaltinis: ECB.

Kalbant apie naudoto įkaito sudėtį (žr. 34 pav.), pažymėtina, kad antrinės rinkos neturintis turtas (daugiausia kredito reikalavimai ir terminuotieji indėliai) 2011 m. sudarė didžiausią įkaito dalį, lygią 23 % viso įkaito (2010 m. – 18 %). Turtu užtikrintų vertybinių popierių ir nepadengtų bankų obligacijų dalys sumažėjo, o tai atitinka viso tinkamo įkaito pokyčius. Ir priešingai, dėl valstybių skolų krizės kai kuriose euro zonos šalyse vidutinė centrinės valdžios obligacijų dalis šiek tiek padidėjo – nuo 13 % (2010 m.) iki 14 % (2011 m.).

SU KREDITO OPERACIJOMIS SUSIJĘ RIZIKOS VALDYMO KLAUSIMAI

Vykdydama pinigų politikos operacijas Eurosistema susiduria su rizika, kad kita sandorio šalis gali neįvykdyti išsipareigojimų. Ši rizika mažinama kitoms sandorių šalims nustatant reikalavimą pateikti atitinkamą įkaitą. Tačiau, jei kita sandorio šalis neįvykdytu

įsipareigojimų, Eurosistamai taip pat kiltų kredito, rinkos ir likvidumo rizikos, susijusios su įkeistu turtu. Be to, vykdant likvidumo didinimo operacijas užsienio valiutomis, užtikrintas įkaitu eurai, taip pat atsiranda ir valiutų kursų rizika. Visoms šioms rizikoms sumažinti iki priimtino lygio Eurosistema įkaitu priimamam turtui taiko griežtus kredito standartus, kasdien vertina įkaitą ir taiko atitinkamas rizikos kontrolės priemones. Kaip savarankiškas padalinys įsteigtas Rizikos valdymo biuras ir tęsiamas Rizikos valdymo komiteto darbas prisidėjo prie tolesnio ECB ir Eurosistemos rizikos valdymo praktikos tobulinimo (taip pat žr. 7 skyriaus 1.6 skirsnį).

Dėl atsargumo Eurosistema nustatė apsaugos priemones nuo galimo įkaito stygiaus, galinčio atsirasti priėmus galutinius sprendimus dėl įkaito, gauto iš įsipareigojimų neįvykdžiusių kitų sandorių šalių. Apsaugos priemonių lygis kasmet peržiūrimas atsižvelgiant į galutinį perimto įkaito realizavimą ir lėšų atgavimo perspektyvą. Apskritai kalbant, su kredito operacijomis susijusi finansinė rizika yra kiekybiškai įvertinama Eurosistemos lygiu ir apie ją reguliariai pranešama ECB sprendimus priimančioms organams.

2011 m. ECB padarė tam tikrą tinkamumo kriterijų ir rizikos kontrolės sistemos pakeitimų.

2010 m. liepos 28 d. Valdančiosios tarybos sprendimu 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja vertės mažinimo sistema, kurią lėmė kas dvejus metus peržiūrimos Eurosistemos rizikos kontrolės priemonės.

2011 m. vasario 18 d. Valdančioji taryba patvirtino „Coface Serviços Portugal, S.A.“ priemonės reitingams nustatyti. Jos bus naudojamos Eurosistemos kreditų vertinimo sistemoje (EKVS).

2011 m. kovo 31 d. Valdančioji taryba nusprendė laikinai netaikyti minimalaus kredito reitingo reikalavimo Airijos Vyriausybės išleistoms arba garantuotoms antrinę rinką turinčioms skolos priemonėms. 2011 m. liepos 7 d. Valdančioji

taryba tokį patį sprendimą priėmė ir dėl Portugalijos Vyriausybės išleistų ar garantuotų antrinę rinką turinčių skolos priemonių. Sprendimai priimti teigiamai įvertinus Airijos ir Portugalijos vyriausybių priimtas ekonominio ir finansinio koregavimo programas, suderintas su Europos Komisija, kartu su ECB ir TVF, ir pagrindžiant šių vyriausybių tvirtu įsipareigojimu šias programas visiškai įgyvendinti.

2010 m. gruodžio 16 d. Valdančiajai tarybai paskelbus sprendimą nustatyti informacijos apie kiekvieną paskolą reikalavimus turtu užtikrintiems vertybiniais popieriais Eurosistemos įkaito valdymo sistemoje, pradėdant būsto hipoteka užtikrintais vertybiniais popieriais, 2011 m. balandžio 29 d. ECB paskelbė apie savo ketinimą per ateinančius 18 mėn. šiuos reikalavimus taikyti ir komercine hipoteka užtikrintiems vertybiniais popieriais ir mažų bei vidutinių įmonių (MVI) operacijoms, pripažįstamoms Eurosistemos įkaito valdymo sistemoje. Tokios informacijos apie kiekvieną paskolą teikimas taps tinkamumo reikalavimu įsigaliojus įpareigojimui teikti duomenis apie kiekvieną paskolą.

2011 m. gruodžio 8 d. paskelbusi apie priemones bankų skolinimui ir pinigų rinkos veiklai skatinti, Valdančioji taryba nusprendė taip padidinti įkaito prieinamumą: i) sumažindama bent dviejų „trijų A“ dydžio reitingų ribą tam tikriems turtu užtikrintiems vertybiniais popieriais ir ii) leisdama nacionaliniams centriniams bankams (bet tik laikinai) papildomai priimti teisę į veiksnų kreditą (banko paskolas), kuris atitinka konkrečius tinkamumo kriterijus, kaip įkaitą. Prie turto, kuris tinkamas kaip įkaitas kredito operacijose, Eurosistema pridėjo turtu užtikrintus vertybinius popierius, išleidimo metu ir vėliau turinčius antrą geriausią bent „vienos A“ kategorijos įvertinimą pagal Eurosistemos suderintą kredito skalę ir kurių užtikrinamasis turtas apima tik būsto hipotekas arba tik paskolas MVI. Turtu užtikrinti vertybiniai popieriai taip pat privalo atitikti visus kitus konkrečius tinkamumo reikalavimus, išskyrus reitingo reikalavimą.

Valdančioji taryba taip pat paskelbė, kad skatina plačiau naudoti kredito reikalavimus kaip Eurosistemos kredito operacijų įkaitą, laikantis suderintų kriterijų, ir kad sieks pagerinti vidinius Eurosistemos kredito vertinimo pajėgumus. Be to, potencialūs išorės kredito vertinimo paslaugų teikėjai (reitingų agentūros ir priemonių reitingams nustatyti teikėjai), kartu su komerciniais bankais, kurie naudoja vidinę reitingais pagrįstą sistemą, buvo skatinami siekti pripažinimo pagal EKVS.

1.2 UŽSIENIO VALIUTOS OPERACIJOS IR OPERACIJOS SU KITAIŠ CENTRINIAIS BANKAIS

2011 m. Eurosistema atliko vieną intervenciją užsienio valiutų rinkose. Reaguodami į Japonijos jenos kurso pokyčius, susijusius su stichine nelaime Japonijoje ir Japonijos valdžios institucijų prašymu, kovo 18 d. JAV, Jungtinės Karalystės ir Kanados valdžios institucijos bei ECB prisijungė prie Japonijos vykdančią bendrą intervenciją į užsienio valiutų rinkas. ECB neatliko jokių užsienio valiutos operacijų valiutomis, kurios dalyvauja VKM II. 2011 m. penkis kartus buvo pasinaudota ECB ir TVF nuolatiniam susitarime numatyta galimybe, palengvinančia ECB vardu TVF vykdomus specialiuųjų skolinimosi teisių (SST) sandorius su kitais SST turėtojais.

Laikina likvidumo apsigėitimo sandorių linija, dėl kurios 2007 m. susitarė ECB ir Federalinė rezervų sistema ir kuri atnaujinta 2010 m. gegužės mėn., siekiant sumažinti įtampą finansavimo JAV doleriais rinkose Europoje, 2011 m. pratęsta du kartus, paskutinį kartą – iki 2013 m. vasario 1 d. Glaudžiai bendradarbiaudama su kitais centriniais bankais, Eurosistema kitoms sandorių šalims teikė finansavimą JAV doleriais už tinkamą įkaitą. Tai buvo atliekama vykdančią atpirkimo sandorius, kurie buvo vykdomi kaip fiksuotųjų palūkanų normų aukcionai paskirstant visą pageidautą sumą. 2011 m. rugsėjo 15 d., bendradarbiaudama su Federaline rezervų sistema, Anglijos banku, Japonijos banku ir Šveicarijos nacionaliniu banku, Valdančioji

taryba nusprendė, šalia kas savaitę atliekamų septynių dienų trukmės operacijų JAV doleriais, atlikti tris apytikriai 3 mėn. trukmės likvidumo didinimo JAV doleriais operacijas, apimančias laikotarpį iki metų pabaigos. 2011 m. Eurosistema atliko 50 septynių dienų trukmės operacijų, vieną 14 dienų trukmės operaciją metų pabaigoje ir keturias 84 dienų trukmės operacijas. 27 operacijose kitos sandorių šalys nepateikė pasiūlymų. Lapkričio 30 d. ECB, *Bank of England*, Japonijos bankas ir Šveicarijos nacionalinis bankas nusprendė iki kito pranešimo toliau siūlyti galimybę dalyvauti 3 mėn. trukmės aukcionuose. Šie keturi centriniai bankai, taip pat Federalinė rezervų sistema ir Kanados bankas priėmė sprendimą kaip dalį koordinuotų veiksmų padidinti jų galimybes teikti likvidumą pasaulio finansų sistemai. Šiais veiksmais siekta sušvelninti įtampą finansų rinkose, taip sumažinant šios įtampos poveikį kredito, teikiamo namų ūkiams ir verslui, pasiūlai ir taip skatinti ekonominį aktyvumą. Vienas iš šių veiksmų buvo ECB sprendimas, priimtas bendradarbiaujant su kitais centriniais bankais, sukurti laikiną apsigėitimo sandorių abipusių linijų tinklą. Tai sudaro sąlygas Eurosistemai prireikus suteikti šiems centriniais bankams euro valiutą ir turėti galimybę teikti likvidumą Japonijos jenomis, svarais sterlingų, Šveicarijos frankais ir Kanados doleriais (kartu su esamomis operacijomis JAV doleriais). Šių centrinių bankų susitarimas dėl laikinų dvišalių likvidumo apsigėitimo sandorių sudarytas kaip ypatingoji priemonė, kiekvienam šių bankų priskyrus teisę teikti likvidumą kiekviena šių valiutų, jeigu rinkos situacija nulemtų tokį poreikį. Apsigėitimo sandorių linijos veiks iki 2013 m. vasario 1 d.

Susitarusi su *Bank of England*, 2011 m. rugpjūčio 25 d. Valdančioji taryba nusprendė pratęsti susitarimą su *Bank of England* dėl likvidumo apsigėitimo sandorių iki 2012 m. rugsėjo 28 d. 2010 m. gruodžio 17 d. susitarimo dėl apsigėitimo sandorių galimybės galiojimas buvo patvirtintas iki 2011 m. rugsėjo pabaigos. Pagal šią galimybę prireikus *Bank of England* Europos Centriniam Bankui už eurus galėtų suteikti ne daugiau kaip 10 mlrd. svarų sterlingų. Pagal šį

susitarimą svarus sterlingų galima pateikti *Banc Ceannais na hÉireann (Central Bank of Ireland)* kaip atsargumo priemonę, siekiant patenkinti bet kokį laikiną bankų sistemos likvidumo šia valiuta poreikį.

2011 m. gruodžio 30 d. pasibaigusią savaitę galiojo 1,5 mlrd. eurų vertės likvidumo didinimo atpirkimo sandoriai. ECB šiuos sandorius įvykdė naudodamasis veikiančiais likvidumo didinimo susitarimais su euro zoni nepriklausančių šalių centriniais bankais.

I.3 INVESTICINĖ VEIKLA

ECB investuoja lėšas, susijusias su užsienio atsargų portfeliumi, ir nuosavas lėšas. Ši investicinė veikla, kuri nesujusi su pagal pinigų politikos programas, pvz., VPRP ir POPP2, vykdoma veikla, organizuojama taip, kad, priimant su investicijomis susijusius sprendimus, nebūtų galimybės pasinaudoti vidaus informacija apie centrinio banko politikos veiksmus, t. y. „Kinų siena“. Jei vidaus informacija, tyčia ar netyčia, būtų perduota, ECB investicinė veikla, visa arba iš dalies, gali būti sustabdyta, o tai reiškia, kad neleidžiama keisti ECB investicijų portfelių sudėties, palyginti su atitinkamais lyginamaisiais indeksais.

UŽSIENIO ATSARGŲ VALDYMAS

ECB užsienio atsargų portfelis iš pradžių suformuotas euro zonos nacionaliniams centriniais bankams pervedus užsienio atsargas. Laikui bėgant portfelio sudėtis rodo investuoto turto rinkos vertės pokyčius ir ECB užsienio valiutos bei aukso operacijas. Pagrindinė ECB užsienio atsargų paskirtis – užtikrinti, kad prireikus Euro sistema turėtų pakankamą sumą likvidžių atsargų valiutos kurso politikos operacijoms ne ES valiutomis. ECB užsienio atsargų valdymo tikslai pagal jų svarbą yra likvidumas, saugumas ir graža.

ECB užsienio atsargų portfelį sudaro JAV doleriai, Japonijos jenos, auksas ir SST. JAV dolerių ir Japonijos jenu atsargas aktyviai valdo ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai

bankai, norintys dalyvauti šioje veikloje kaip ECB agentai. Nuo 2006 m. sausio mėn. veikia „valiutų specializacijos modelis“, kuriuo siekiama didinti Eurosistemos investavimo operacijų veiksmingumą. Pagal šią sistemą kiekvienam nacionaliniam centriniam bankui, norinčiam dalyvauti valdant ECB užsienio atsargas, ar šiuo tikslu bendrai veikiančiai nacionalinių centrinių bankų grupei paprastai paskiriama valdyti portfelio JAV doleriais arba Japonijos jenomis dalį⁵.

ECB grynųjų užsienio atsargų⁶ vertė pagal esamus valiutų kursus ir rinkos kainas padidėjo nuo 60,6 mlrd. eurų (2010 m. pabaigoje) iki 65,6 mlrd. eurų (2011 m. pabaigoje). Iš jų 45,3 mlrd. eurų buvo užsienio valiutomis, o 20,3 mlrd. eurų – auksu ir SST. Padidėjusi užsienio valiutos portfelio vertė susijusi su 8 % euro atžvilgiu pabrangusia Japonijos jena, taip pat teigiamą įtaką darė iš portfelio valdymo veiklos gautas kapitalo prieaugis ir palūkanų pajamos, tačiau ši padidėjimą daugiausia atsverė kovo mėn. vykdytos intervencijos į užsienio valiutų rinkas (žr. 1.2 skirsnį). Pagal 2011 m. pabaigos kursą turtas JAV doleriais sudarė 76 %, o Japonijos jenomis – 24 % užsienio valiutos atsargų. Turimų aukso atsargų ir SST vertė padidėjo apie 16 %. Tai daugiausia lėmė 2011 m. apie 11 % pabrangęs auksas (skaičiuojant eurai). ECB aukso atsargos 2011 m. pradžioje padidėjo, kai *Eesti Pank* į ECB pervedė aukso, kaip dalį savo užsienio valiutos atsargų pervedimo į ECB.

2011 m. tinkamų priemonių, į kurias galima investuoti ECB užsienio atsargų portfelį, sąrašas nepakito.

NUOSAVŲ LĖŠŲ VALDYMAS

ECB nuosavų lėšų portfelio priešinys yra investuota apmokėto ECB kapitalo dalis, sumos

5 Plačiau apie tai žr. 2006 m. balandžio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnį „Portfolio management at the ECB“.

6 Grynosios užsienio atsargos – tai oficialiosios atsargos minus apskaitimo užsienio valiutomis sandorių grynųjų rinkos vertė, plus indėliai užsienio valiuta institucijose rezidentėse, minus iš anksto numatytas užsienio valiutos grynas sumažėjimas ateityje dėl atpirkimo ir išankstinių sandorių. Išsamią informaciją apie duomenų šaltinius žr. ECB interneto svetainėje.

jo bendrame atsargų fonde ir atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms. Šis portfelis skirtas aprūpinti ECB pajamomis, padedančiomis padengti veiklos išlaidas. Nuosavų lėšų portfelio valdymo tikslas – maksimizuoti tikėtiną grąžą laikantis apribojimo, esant tam tikram pasitikėjimo lygiui, nepatirti nuostolio. Portfelis investuojamas į fiksuotųjų pajamų turtą eurais.

Portfelio vertė galiojančiomis rinkos kainomis padidėjo nuo 13,3 mlrd. eurų (2010 m. pabaigoje) iki 15,9 mlrd. eurų (2011 m. pabaigoje). Rinkos vertė padidėjo, nes padidėjo ECB apmokėtas (2011 m. gruodžio 28 d.) kapitalas, išaugo atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms ir truputį mažiau – investicijų grąža.

2011 m. tinkamų priemonių, į kurias galima investuoti ECB nuosavų lėšų portfelį, sąrašas nepakito.

Siekiant atitikti ECB taikomus griežtus „Kinų sienos“ reikalavimus, įgyvendinant POPP2 ir VPRP, 2011 m. iš dalies sustabdyta investicinė veikla, susijusi su ECB nuosavų lėšų portfeliumi.

RIZIKOS VALDYMO KLAUSIMAI, SUSIJĘ SU INVESTICINE VEIKLA IR PINIGŲ POLITIKOS PORTFELIAIS

Finansinė rizika, kurią ECB patiria vykdydamas investicinę veiklą ir formuodamas pinigų politikos portfelius (VPRP, POPP ir POPP2), atidžiai stebima ir matuojama. Šiuo tikslu sukurta išsami limitų struktūra, o limitų atitiktis stebima kiekvieną dieną. Be to, reguliarios ataskaitos užtikrina tinkamą visų suinteresuotųjų šalių informavimą apie tokios rizikos lygį.

2011 m. ECB toliau tobulino informacinių technologijų infrastruktūrą palaikančią jo investavimo operacijų ir pinigų politikos portfelio rizikos valdymo sistemą. Ši rizikos valdymo sistema dabar apima ir padengtą obligacijų, ECB įsigytų pagal POPP2, portfelį.

Vienas iš rodiklių, naudojamų rinkos rizikai stebėti, yra vertės pokyčio rizika (*Value-at-Risk* –

VaR), kuria apibrėžiamas maksimalus turto portfelio nuostolis nustatytu laikotarpiu esant tam tikrai tikimybei. Šio rodiklio vertė priklauso nuo daugelio apskaičiavimui naudojamų parametru, ypač pasitikėjimo lygio, būsimo laikotarpio ir imties, taikomos turto kainų kintamumui įvertinti. Pavyzdžiui, jei skaičiuotume ECB investicijų portfelio rodiklį 2011 m. gruodžio 30 d. esant 95 % patikimumui, vienu metų būsimo laikotarpiu ir vienu metų turto kainų kintamumo laikotarpiu imtimi, VaR būtų 13,08 mlrd. eurų⁷. Apskaičiavę tą patį rodiklį, tačiau turto kainų kintamumui įvertinti naudodami ne vienu, o penkerių metų laikotarpį, gautume, kad vertės pokyčio rizika yra 12,16 mlrd. eurų. Didžiąją šios rinkos rizikos dalį lemia užsienio valiutos kurso ir aukso kainų pokyčiai. ECB investicinių portfelio žemas palūkanų normų rizikos lygis rodo, kad šių portfelio modifikuota trukmė ir 2011 m. buvo santykinai nedidelė.

7 Vadovaujantis Valdančiosios tarybos sprendimais, kad POPP, POPP2 ir VPRP portfeliai bus laikomi iki termino pabaigos, šis turtas vertinamas įsigijimo verte, kuri tikslintina nuostoliu dėl vertės sumažėjimo. Taigi šių portfelio rinkos rizika neįtraukta į skaičiavimus.

2 MOKĖJIMO IR VERTYBINIŲ POPIERIŲ ATSISKAITYMO SISTEMOS

Eurosistema turi įstatyminę užduotį užtikrinti, kad mokėjimo sistemos veiktų sklandžiai. Mokėjimo sistemos ir vertybinių popierių tarpuskaitos ir atsiskaitymo sistemos yra svarbiausios infrastruktūros, reikalingos, kad tinkamai funkcionuotų rinkos ekonomikos šalys. Jos yra būtinos veiksmingam mokėjimų už prekes, paslaugas ir finansinį turtą vykdymui, o jų sklandi veikla yra ypač svarbi įgyvendinant centrinio banko pinigų politiką ir palaikant stabilumą bei pasitikėjimą valiuta, finansų sistema ir ekonomika apskritai. Eurosistema šią užduotį vykdo trimis būdais: ji prisiima operacinį vaidmenį, vykdo priežiūros veiklą ir veikia kaip katalizatorius (daugiau apie antrąjį ir trečiąjį būdus žr. 3 skyriaus 4 ir 5 skirsnius). Atlikdama savo operacinį vaidmenį, Eurosistema, pagal ECBS statutą, gali teikti priemones, skirtas efektyvioms ir patikimoms tarpuskaitos ir mokėjimo sistemoms užtikrinti.

2.1 SISTEMA TARGET2

Eurosistema eksploatuoja sistemą TARGET2 didelės vertės ir skubiems mokėjimams eurais vykdyti. Sistema TARGET2 atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant bendrą pinigų politiką ir funkcionuojant euro zonos pinigų rinkai. Ji siūlo realaus laiko atsiskaitymų centrinio banko pinigais paslaugą ir plačią rinkos aprėptį. Joje apdorojamos didelės vertės ir skubios operacijos be jokių didžiausios ir mažiausios mokėjimų vertės ribų. Be to, joje atliekama daug kitų mokėjimų. Sistema TARGET2 pagrįsta bendra technine infrastruktūra, vadinama Bendra technine platforma (BTP). Trys Eurosistemos centriniai bankai – *Deutsche Bundesbank*, *Banque de France* ir *Banca d'Italia* – bendrai teikia BTP ir ją eksploatuoja Eurosistemos vardu.

2011 m. gruodžio mėn. sistemoje TARGET2 buvo 987 tiesioginiai dalyviai. Bankų (įskaitant skyrius ir patronuojamuosius bankus), kuriuos galima pasiekti per sistemą TARGET2, pasaulyje iš viso buvo 54 000. Be to, sistemoje TARGET2 buvo vykdomi 72 išorinių sistemų piniginių pozicijų atsiskaitymai.

TARGET2 OPERACIJOS

2011 m. sistema TARGET2 funkcionavo sklandžiai ir joje įvykdyta daug mokėjimų eurais. Sistemos rinkos dalis ir toliau buvo stabilus, t. y. 91 % visos mokėjimų vertės didelės vertės mokėjimų eurais sistemose teko sistemai TARGET2. 2011 m. sistemoje iš viso įvykdytos 89 565 697 operacijos, o vidutiniškai per dieną – 348 505 operacijos. Bendra sistemos TARGET2 operacijų vertė 2011 m. sudarė 612 936 mlrd. eurų, o vidutinė operacijų dienos vertė – 2 385 mlrd. eurų. 2011 m., palyginti su ankstesnių metų, sistemos TARGET2 mokėjimo srautų apžvalga pateikta 12 lentelėje.

2011 m. sistemos TARGET2 BTP bendras prieinamumas⁸ sudarė 99,89 %, kadangi dėl vieno incidento liepos 25 d. sistema dienos pradžioje buvo tris valandas neprieinama. Buvo pradėtos taikyti atitinkamos reagavimo į nenumatytus atvejus procedūros, leidusios įvykdyti svarbiausias operacijas. Tos dienos pabaigoje visi mokėjimai buvo įvykdyti, o sistemos TARGET2 diena baigėsi kaip ir įprastai – 18.00 val.

Per metus 99,85 % mokėjimo operacijų BTP buvo įvykdyta greičiau kaip per penkias

8 Prieinamumo lygis parodo, kiek dalyviai galėjo naudotis sistema TARGET2 jos darbo valandomis be incidentų.

12 lentelė Sistemos TARGET2 mokėjimo operacijos

Vertė (mlrd. eurų)	2010	2011	Pokytis (%)
TARGET2 mokėjimo operacijų bendra vertė			
Iš viso	593 194	612 936	3,3
Dienos vidurkis	2 299	2 385	
Skaičius (sandorių skaičius)	2010	2011	Pokytis (%)
TARGET2 mokėjimo operacijų bendras skaičius			
Iš viso	88 591 926	89 565 697	1,1
Dienos vidurkis	343 380	348 505	

Šaltinis: ECB.
Pastaba: 2010 m. buvo 258 darbo dienos, 2011 m. – 257 darbo dienos.

minutes. Apskritai dalyviai buvo patenkinti gera sistemos veikla.

RYŠIAI SU SISTEMOS TARGET2 NAUDOTOJ AIS

Eurosistema palaiko artimus ryšius su sistemos TARGET2 naudotojais. 2011 m. buvo rengiami reguliarūs nacionalinių centrinių bankų ir nacionalinių sistemos TARGET2 naudotojų grupių susitikimai. Be to, kas ketvirtį rengti bendri Eurosistemos TARGET2 darbo grupės ir Europos kredito sektoriaus asociacijų sistemos TARGET darbo grupės susitikimai. Juose visos Europos lygiu buvo aptariami sistemos TARGET2 veiklos klausimai. Speciali grupė, sudaryta iš šių dviejų grupių atstovų, buvo sukurta spręsti klausimus, susijusius su pagrindiniais pokyčiais, turinčiais įtakos sistemai TARGET2, tokiais kaip TARGET2-SECURITIES (T2S) platformos prijungimas. Mokėjimų eurais strategijos kontaktinėje grupėje, kurioje dalyvauja komercinių ir centrinių bankų aukščiausio lygio atstovai, buvo aptariami kiti strateginiai klausimai.

NAUJŲ SISTEMOS VERSIJŲ DIEGIMO VALDYMAS

Eurosistema, siekdama toliau kelti siūlomų paslaugų lygį ir patenkinti jos dalyvių poreikius, sistemos TARGET2 tobulinimą laiko labai svarbiu dalyku. Rengdamasi T2S prijungti prie sistemos TARGET2, 2011 m. rugsėjo mėn. Eurosistema pradėjo konsultacijas su naudotojais dėl būtinų pritaikymų sistemoje TARGET2. Tokie pritaikymai patenka į Eurosistemos strategijos, skirtos sistemos TARGET2 ir ISO 20022 standartų atitikčiai gerinti, apimtį.

2011 m. lapkričio 21 d. įdiegta penktoji BTP versija⁹. Šioje versijoje įgyvendinti keli sistemos TARGET2 patobulinimai ir techniškai įdiegtas tinklas, sujungiantis dalyvaujančius centrinius bankus ir suteikiantis jiems tiesioginę prieigą prie pagrindinių sistemos TARGET2 paslaugų pasaulinio ar regioninio SWIFT veiklos sutrikimo atveju.

Be to, 2011 m. lapkričio mėn. Eurosistema baigė rengti šeštąją versiją. Ji apims kelis funkcinius pakeitimus, kurie turės nedidelį poveikį sistemai TARGET2. Dėl šios priežasties su

sistemos TARGET2 dalyviais pasiektas bendras susitarimas, kad ši versija bus įdiegta 2013 m., o ne 2012 m.

SISTEMOJE TARGET2 DALYVAUJANČIOS ŠALYS

Visos euro zonos šalys dalyvauja sistemoje TARGET2, kadangi ją naudoti yra privaloma vykdant visus mokėjimo nurodymus, susijusius su Eurosistemos pinigų politikos operacijomis. Ne euro zonos ES šalių centriniai bankai gali savanoriškai prisijungti prie sistemos TARGET2, siekdami palengvinti operacijų eurais vykdymą šiose šalyse. Teisine ir veiklos prasmėmis kiekvienas centrinis bankas yra atsakingas už savo sistemos komponento valdymą ir ryšius su savo dalyviais palaikymą. Be to, kai kurios finansų institucijos, esančios EEE šalyse, dalyvauja sistemoje TARGET2 nuotolinės prieigos būdu.

Šiuo metu prie sistemos TARGET2 yra prisijungę 24 ES šalių centriniai bankai ir jų atitinkamos naudotojų bendruomenės: 17 euro zonos šalių nacionalinių centrinių bankų, ECB ir 6 ne euro zonos šalių¹⁰ nacionaliniai centriniai bankai. 2011 m. liepos mėn. prie sistemos TARGET2 sėkmingai prisijungė *Banca Națională a României* ir jo nacionalinė naudotojų bendruomenė.

2.2 TARGET2-SECURITIES

TARGET2-Securities (T2S) yra būsima Eurosistemos paslauga, skirta vertybinių popierių atsiskaitymams centrinio banko pinigais Europoje. Projektas šiuo metu yra kuriamas. Planuojama, kad atsiskaitymų platforma pradės veikti 2015 m. birželio mėn. Į projekto įgyvendinimą šiuo metu įsitraukę 30 centrinių vertybinių popierių depozitoriumų. Tikimasi, kad už daugelį vertybinių popierių, kuriais prekiaujama Europoje, bus atsiskaitoma T2S, taip pasiekiant

9 Penktojoje versijoje įdiegti sistemos atnaujinimai aprašyti 2011 m. spalio 14 d. Gairėse (ECB/2011/15), iš dalies keičiančiose Gairėse ECB/2007/2 dėl Transeuropinės automatizuotos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemos (TARGET2).

10 Bulgarija, Danija, Latvija, Lietuva, Lenkija ir Rumunija.

reikšmingą masto ekonomiją ir labai mažas atsiskaitymo sąnaudas. Panaikindama skirtumą tarp tarptautinių ir vietinių atsiskaitymų, T2S bus esminis persilaužimas kuriant integruotą Europos kapitalo rinką, suteikianti tvirtą pagrindą efektyvumui ir konkurencijai visame poprekybiniame sektoriuje padidinti. Nors T2S yra Eurosistemos iniciatyva, joje už vertybinių popierių sandorius bus atsiskaitoma ne tik eurai, bet ir kitomis valiutomis, jeigu atitinkamas centrinis bankas, palaikomas šalies rinkos, duos savo sutikimą.

2011 m. reikšmingos pastangos buvo skiriamos baigti rengti T2S pagrindinę sutartį, kurią turės pasirašyti Eurosistema ir kiekvienas centrinis vertybinių popierių depozitoriumas (CVPD), planuojantis dalyvauti T2S. Po ilgiau negu dvejus metus trukusių derybų su centriniais vertybinių popierių depozitoriumais 2011 m. lapkričio mėn. Valdančioji taryba patvirtino galutinę sutarties versiją. Tikimasi, kad nusprendę dalyvauti T2S centriniai vertybinių popierių depozitoriumai sutartį pasirašys vėliausiai iki 2012 m. birželio mėn. Eurosistema siūlo kelias paskatas, kad paragintų centrinis vertybinių popierių depozitoriumus pasirašyti sutartį laiku ir prisijungti prie T2S ankstyvame etape.

Be derybų su centriniais vertybinių popierių depozitoriumais, Eurosistema taip pat toliau tęsė diskusijas dėl Valiutų dalyvavimo sutarties su ne euro zonos šalių centriniais bankais, kurie parodė susidomėjimą leisti jų nacionalinėmis valiutomis atsiskaityti T2S. Darbo grupė, kurioje dalyvavo visų suinteresuotųjų ne euro zonos šalių centrinių bankų ekspertai, aktyviai palaikė T2S programos valdybą nustatant, analizuojant ir sprendžiant klausimus, susijusius su šia sutartimi. Diskusijos baigtos 2012 m. sausio mėn. ir ne euro zonos šalių centriniai bankai buvo pakviesti pasirašyti sutartį iki 2012 m. kovo pabaigos, kad centriniai vertybinių popierių depozitoriumai žinotų, kuriomis valiutomis bus atsiskaitoma T2S, iki priimdami sprendimą, ar pasirašyti pagrindinę T2S sutartį.

Kol kas keli centriniai vertybinių popierių depozitoriumai pareiškė, kad jie planuoja

prisijungti prie T2S su pirmąja migracijos banga: *Monte Titoli* (Italijos CVPD), BOGS (Graikijos Vyriausybės vertybinių popierių CVPD), *Depozitarul Central S.A.* (Rumunijos CVPD) ir *SIX Securities Services* (Šveicarijos CVPD). Taip užtikrinama, kad visos funkcijos bus apimtos nuo pačios T2S operacijų pradžios, dalyvaujant euro zonos ir ne euro zonos šalių centriniais vertybinių popierių depozitoriumams.

Kiti T2S kainoraščio punktai, ypač mokesčiai už informacines paslaugas ir rinkų, kuriose galutiniai investuotojai turi sąskaitas CVPD, traktavimas, baigti rengti 2011 m. Apskritai T2S kainoraštis tebėra nesudėtingas ir skaidrus, kartu užtikrina, kad T2S atsiskaitymų ir informacinių paslaugų įkainiai kuo tiksliau atitiktų šių paslaugų sąnaudas. T2S pasiūlyti maži įkainiai, įkaito bei likvidumo poreikio taupymas ir suderintos operacinės procedūros iš esmės užtikrins sąnaudų taupymą vertybinių popierių atsiskaitymų sektoriuje.

2011 m. su visomis suinteresuotomis grupėmis susitarta dėl T2S valdymo struktūros, nustatančios, kaip T2S bus priimami sprendimai ateityje. Nauja struktūra bus įgyvendinta, kai bus pasirašytos Pagrindinė sutartis ir Valiutų dalyvavimo sutartis.

Be to, 2011 m. Eurosistema padarė svarbią pažangą prisijungimo prie T2S srityje, t. y. pasirinkdama tinklus, kuriuos naudodami rinkos dalyviai ir centriniai vertybinių popierių depozitoriumai galės siųsti nurodymus į T2S ir gauti pranešimus iš jos. T2S suteiks galimybę prisijungti prie platformos naudojantis dviejų pridėtinės vertės tinklo paslaugų teikėjų paslaugomis ir specializuota ryšio linija, kuria teikiamos tik pagrindinės prisijungimo paslaugos. Konkursas, siekiant atrinkti pridėtinės vertės tinklo paslaugų teikėjus, paskelbtas 2011 m. liepos mėn. Iki 2011 m. rugsėjo mėn. gauti keli pasiūlymai, o sutartys su dviem atrinktais teikėjais pasirašytos 2012 m. sausio mėn. Eurosistema apsisprendė specializuotoms ryšio linijoms naudoti esamą Eurosistemos tinklą, kuris bus pritaikytas T2S.

Eurosistema baigė rengti detalias naudotojų funkcines specifikacijas ir gegužės mėn. paskelbė jų projektą viešoms konsultacijoms. Atsižvelgiant į gautas pastabas, 2011 m. spalio mėn. paskelbta stabili versija. Ją galima laikyti pagrindu, kuriuo remdamiesi centriniai vertybinių popierių depozitoriumai ir centriniai bankai gali rengtis pritaikyti savo sistemas prie T2S ir šia versija gali naudotis visi tiesiogiai prisijungę dalyviai, projektuodami ir diegdami savo sąsają su T2S.

Galiausiai T2S programos valdyba dar labiau sustiprino siekį suderinti poprekybinę veiklą. 2011 m. sukurta Suderinimo organizacinė grupė, susidedanti iš pramonės ir viešojo sektoriaus aukščiausio lygio atstovų, siekiant užtikrinti, kad suderinimo reikalavimai būtų įvykdyti iki T2S veiklos pradžios. Daugiau informacijos apie T2S suderinimo veiklą ir jos poveikį Europos finansinei integracijai žr. 3 skyriaus 4 skirsnį.

2.3 ATSISKAITYMO UŽ ĮKAITĄ TVARKA

Bendras tinkamo turto rinkinys gali būti naudojamas kaip įkaitas visų rūšių Eurosistemos kredito operacijoms užtikrinti ne tik savo šalyje, bet ir kitose šalyse. Įkaitas, laikomas kitoje negu operacijos atlikimo šalyje, panaudojamas euro zonoje daugiausia taikant korespondentinės centrinės bankininkystės modelį (KCBM) ir tinkamus ryšius tarp euro zonos vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų. Pirmąjį sprendimą teikia Eurosistema, o antrasis yra rinkos iniciatyva. Be to, įkaitas, laikomas kitoje negu operacijos atlikimo šalyje, išskirtiniu atveju gali būti panaudojamas nacionalinio centrinio banko sąskaitose ne vietiniame (tarptautiniame) CVPD.

Eurosistemos laikomo kitoje negu operacijos atlikimo šalyje įkaito (įskaitant tiek antrinę rinką turintį turtą, tiek antrinės rinkos neturintį turtą) suma sumažėjo nuo 762 mlrd. eurų (2010 m. pabaigoje) iki 731 mlrd. eurų (2011 m. pabaigoje). Bendrai 2011 m. pabaigoje įkaitas, laikomas kitoje negu operacijos atlikimo šalyje, sudarė 29,9 % viso Eurosistemai pateikto įkaito.

ĮKAITO VALDYMO PASLAUGOS

2011 m. KCBM ir toliau buvo pagrindinis įkaito, laikomo kitoje negu operacijos atlikimo šalyje, pateikimo būdas, taikomas atliekant Eurosistemos pinigų politikos ir dienos paskolos operacijas. Turtas, saugomas naudojantis KCBM, sumažėjo nuo 507 mlrd. eurų (2010 m. pabaigoje) iki 434 mlrd. eurų (2011 m. pabaigoje). Nacionalinių centrinių bankų sąskaitose ne vietiniuose (tarptautiniuose) centriniuose vertybinių popierių depozitoriumuose išskirtiniu atveju laikomas įkaitas 2011 m. pabaigoje sudarė 122 mlrd. eurų.

Iš pradžių 1999 m. KCBM buvo įdiegtas kaip laikinas sprendimas, o kadangi jis pagrįstas minimalaus suderinimo principu, rinkos dalyviai paprašė kai kurių patobulinimų. Jie paprašė, kad nebūtų reikalaujama gražinti (antrinę rinką turintį) turtą iš investuotojo CVPD į emitento CVPD, kol jis nepanaudotas kaip įkaitas per KCBM, ir kad trišalio įkaito valdymo paslaugomis, kuriomis šiuo metu galima naudotis tik šalies viduje, būtų galima naudotis ir tarptautiniu mastu. Eurosistema palaiko šių patobulinimų įgyvendinimą KCBM ir šiuo metu sprendžia jų įtraukimo į sistemą klausimą.

Klausimai, susiję su euro zonos vertybinių popierių atsiskaitymais ir įkaito panaudojimu atliekant Eurosistemos kredito operacijas, aptariami Euro zonos vertybinių popierių infrastruktūrų kontaktinėje grupėje, kuri yra rinkos infrastruktūrų, rinkos dalyvių ir centrinių bankų atstovų forumas.

ATITINKANTYS REIKALAVIMUS NACIONALINIŲ VERTYBINIŲ POPIERIŲ ATSISKAITYMO SISTEMŲ RYŠIAI

Įkaitas, laikomas kitoje negu operacijos atlikimo šalyje, gali būti panaudotas naudojantis ryšiais tarp nacionalinių vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų. Tačiau tokie ryšiai yra tinkami Eurosistemos kredito operacijoms atlikti tik tuo atveju, jeigu jie atitinka Eurosistemos naudotojo standartus. Tokiais tinkamais ryšiais perduos vertybinius popierius į kitą vertybinių popierių atsiskaitymo sistemą (VPAS), jie

gali būti naudojami taip pat kaip ir bet koks vietinis įkaitas, taikant vietines procedūras. Įkaito, panaudoto naudojantis tiesioginiais ir daugiašaliais ryšiais, suma padidėjo nuo 109 mlrd. eurų (2010 m. pabaigoje) iki 175 mlrd. eurų (2011 m. pabaigoje).

2011 m. trys nauji tinkami ryšiai (du tiesioginiai ir vienas daugiašalis) buvo įtraukti į tinkamų ryšių sąrašą. Šiuo metu sandorio šalys gali naudotis 54 tiesioginiais ir 8 daugiašaliais ryšiais, tačiau tik dalis iš jų yra aktyviai naudojami.

3 BANKNOTAI IR MONETOS

Pagal Sutarties 128 straipsnį, ECB valdančioji taryba turi išimtinę teisę duoti leidimą išleisti eurų banknotus ES. Leidimas leisti šiuos banknotus suteiktas ECB ir nacionaliniams centriniais bankams.

3.1 BANKNOTŲ IR MONETŲ APYVARTA

EURŲ BANKNOTŲ IR MONETŲ POREIKIS

2011 m. pabaigoje apyvartoje buvo 14,9 mlrd. banknotų, kurių bendra suma – 888,6 mlrd. eurų. O 2010 m. pabaigoje apyvartoje buvo 14,2 mlrd. banknotų, kurių bendra suma – 839,7 mlrd. eurų (žr. 35 pav.). 2011 m. 5, 10 ir 20 eurų banknotų skaičiaus metinis didėjimo tempas vertine išraiška sudarė 3,0 %. Sparčiausiai daugėjo 50 eurų banknotų (8,9 %) ir 100 eurų banknotų (6,4 %). 2011 m. antrąjį pusmetį padidėjo 500 eurų banknotų, kurie dažniausiai laikomi kaip vertingos atsargos, poreikis, o jų metinis didėjimo tempas, kuris nuo 2010 m. pradžios beveik nesikeitė, buvo 4,1 % (žr. 36 pav.). Dažniausiai buvo naudojami 50 eurų banknotai, kurie sudarė 41 % visų apyvartoje

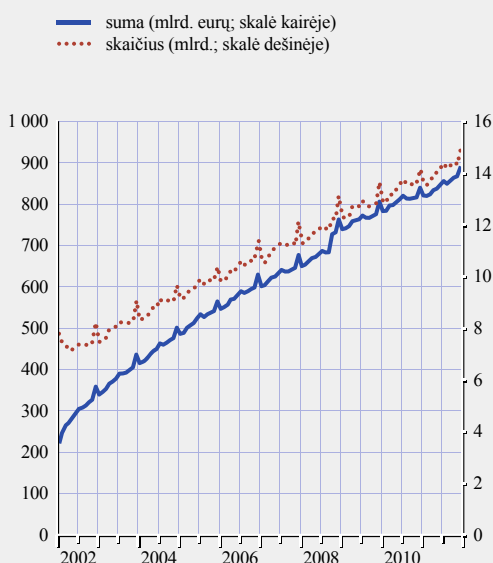
esančių banknotų. Vertine išraiška daugiausia (po 34 %) buvo 50 ir 500 eurų banknotų.

Iš turimų duomenų matyti, kad nemaža dalis didelio nominalo banknotų laikomi ne euro zonos šalyse. 2008 m. rudenį padidėjusi, o 2010 m. sumažėjusi užsienio paklausa (taip pat ir vidaus paklausa) dėl neramumų finansų rinkose 2011 m. vėl padidėjo. Apskaičiuota, kad 20–25 % apyvartoje esančių eurų banknotų (vertine išraiška) yra už euro zonos ribų – daugiausia kaimyninėse šalyse. Dažniausiai jie laikomi kaip vertingos atsargos, bet tarptautinėse rinkose naudojami ir sandoriams.

Dėl valstybių skolinimosi krizės 2011 m. išaugo eurų banknotų, ypač 50 eurų, išgryninimo apimtis Graikijoje, nes šios šalies bankomatuose tai yra didžiausio nominalo banknotai. Tačiau bendrai apyvartos apimčiai šios sumos padarė tik nedidelę įtaką.

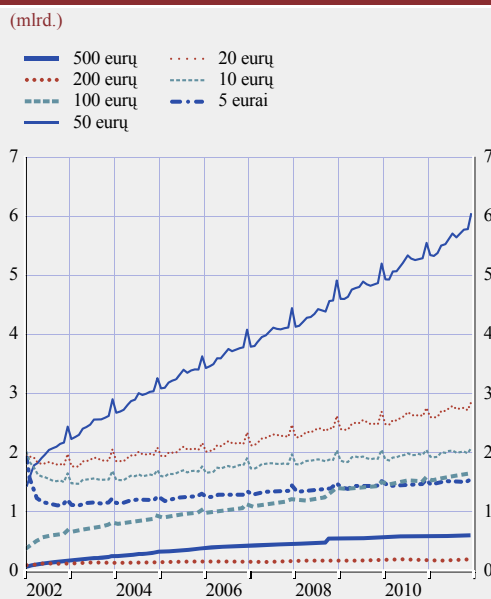
2011 m. bendras eurų monetų apyvartoje skaičius, t. y. grynoji apyvarta, neįskaitant euro zonos šalių

35 pav. Eurų banknotų apyvartoje skaičius ir suma

Šaltinis: ECB.

36 pav. Eurų banknotų apyvartoje skaičius pagal nominalą

Šaltinis: ECB.

nacionalinių centrinių bankų laikomų atsargų, padidėjo 5,2 % – iki 97,8 mlrd. Mažų nominalų – 1, 2 ir 5 centų – monetos sudarė 61 % visų apyvartoje esančių monetų. 2011 m. pabaigoje monetų apyvartoje suma sudarė 23,1 mlrd. eurų, arba 3,6 % daugiau negu 2010 m. pabaigoje.

EUROSISTEMOS TVARKOMI BANKNOTAI

2011 m. euro zonos nacionaliniai centriniai bankai išdavė 34,0 mlrd. banknotų, kurių suma yra 1,1 trln. eurų, o jiems buvo grąžinta 33,2 mlrd. banknotų, kurių suma – 1,0 trln. eurų. Siekiant užtikrinti banknotų apyvartoje kokybę ir vientisumą pagal Eurosistemos nustatytus bendruosius minimalius banknotų rūšiavimo standartus, visiškai automatizuotomis banknotų apdorojimo mašinomis, kuriomis tikrinamas tiek banknotų autentiškumas, tiek jų tinkamumas apyvartai, buvo apdorota 34,3 mlrd. banknotų. Šiame procese buvo nustatyta ir sunaikinta maždaug 5,7 mlrd. apyvartai netinkamų banknotų. Netinkamumo lygis¹¹ (16,5 %) buvo šiek tiek žemesnis nei 2010 m. Banknotų apyvartoje vidutinis gražos dažnis¹² toliau mažėjo (2010 m. pabaigoje sudarė 2,46, 2011 m. pabaigoje – 2,30), o tai reiškia, kad vidutiniškai banknotas į euro zonos NCB grįžo kas penkis mėnesius. Ši sumažėjimą daugiausia lėmė nemaža dalis didelio nominalo banknotų, kurie dažniausiai laikomi kaip vertingos atsargos, ir todėl jų gražos dažnis yra mažas. Be to, gali būti, kad mažėjantis gražos dažnis šiek tiek susijęs su nacionalinių centrinių bankų operacinės veiklos perdavimo trečiosioms šalims tendencija ir didėjančiomis trečiųjų šalių pakartotinio grynųjų pinigų išleidimo į apyvartą apimtims. Didelių nominalų banknotų gražos dažnis buvo toks: 500 eurų banknotų – 0,34, 200 – 0,47, o 100 – 0,73. O tų nominalų, kurie paprastai naudojami sandoriams, gražos dažnis buvo didesnis: 50 eurų banknotų – 1,73, 20 – 3,63, 10 – 4,32, o 5 – 2,42.

3.2 BANKNOTŲ PADIRBINĖJIMAS IR PADIRBINĖJIMO PREVENCIJA

PADIRBTI EURŲ BANKNOTAI

2011 m. nacionaliniai analizės centrai¹³ iš viso gavo apie 606 000 padirbtų eurų

banknotų. Palyginti su tikrų eurų banknotų apyvartoje skaičiumi, padirbtų banknotų dalis ir toliau yra labai nedidelė. Iš apyvartos išimtų padirbtų banknotų skaičiaus ilgalaikiai pokyčiai parodyti 37 pav. Dažniausiai buvo padirbinėjami 20 ir 50 eurų banknotai, kurie 2011 m. sudarė atitinkamai 47,5 ir 32,5 % visų padirbtų banknotų skaičiaus. Detalus padirbtų banknotų išskaidymas pagal nominalus parodytas 38 pav.

Nors dėl Europos ir tarptautinių institucijų taikomų priemonių prieš pinigų padirbinėjimą pasitikėjimas euro saugumu visiškai pagrįstas, tačiau tai neturėtų teikti visiškos ramybės. ECB ir toliau pataria visuomenei būti budriai dėl galimos apgaulės ir prisiminti „apčiuopti-pažvelgti-pakreipti“ testą¹⁴, taip pat niekada nepasitikėti tik vienu apsaugos požymiu. Be to, grynųjų pinigų tvarkymo specialistams nuolat organizuojami mokymai tiek Europoje, tiek už

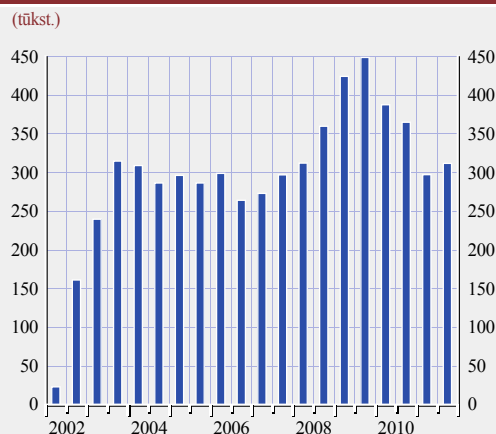
11 Netinkamumo lygis – tai per konkretų laikotarpį nustatytų netinkamų banknotų skaičius, padalytas iš tuo laikotarpiu visų išrūšiuotų banknotų skaičiaus.

12 Gražos dažnis – tai nacionaliniams centriniams bankams per konkretų laikotarpį bendras grąžintų banknotų skaičius, padalytas iš vidutinio tuo laikotarpiu apyvartoje buvusių banknotų skaičiaus.

13 Kiekvienoje ES valstybėje narėje įsteigti centrai pirminei padirbtų eurų banknotų analizei nacionaliniu lygiu.

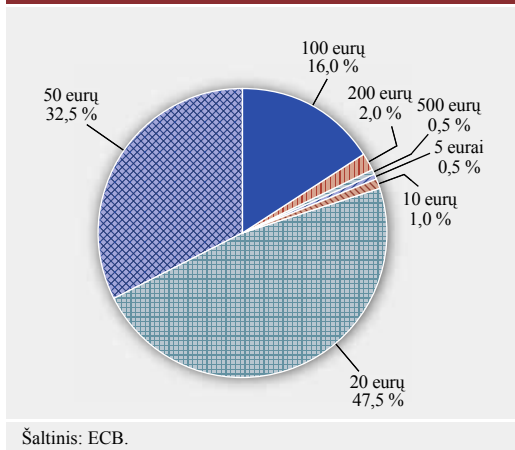
14 Žr. ECB interneto svetainėje.

37 pav. Išimtų iš apyvartos padirbtų eurų banknotų skaičius

Šaltinis: ECB.

38 pav. Padirbtų eurų banknotų pasiskirstymas pagal nominalus 2011 m.

13 lentelė Eurų banknotų gamybos paskirstymas 2011 m.

	Skaičius (mln. banknotų)	Už gamybą atsakingas NCB
5 eurai	1 714,8	DE, IE, ES, FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
10 eurų	1 541,2	DE, GR, FR, AT, PT
20 eurų	536,6	FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
50 eurų	2 169,1	BE, DE, ES, IT
100 eurų	0	-
200 eurų	0	-
500 eurų	56,2	AT
Iš viso	6 017,9	

Šaltinis: ECB.

jos ribų, rengiama ir atnaujinama informacinė medžiaga, padedanti Eurosistemai kovoti su padirbinėjimu. Siekiant šio tikslo padeda ir ECB glaudus bendradarbiavimas su Europoliu ir Europos Komisija.

PINIGŲ PADIRBINĖJIMO PREVENCIJA PASAULINIŲ LYGIU

Kovojant su padirbinėjimu, bendradarbiaujama ne tik Europos lygiu. Eurosistema aktyviai dalyvauja Centrinio banko pinigų padirbinėjimo prevencijos grupės¹⁵ darbe. ECB yra Tarptautinis pinigų padirbinėjimo prevencijos centras (TPPPC), kuris veikia kaip techninis šios grupės centras. TPPPC taip pat tvarko visuomenei skirtą interneto svetainę¹⁶, kur teikiama informacija ir nuorodos dėl banknotų atvaizdų kopijavimo bei nuorodos į konkrečių šalių interneto svetaines.

3.3 BANKNOTŲ IŠLEIDIMAS IR GAMYBA

SUSITARIMAI DĖL GAMYBOS

2011 m. 6,0 mlrd. eurų banknotų (suma – 171,3 mlrd. eurų) gamyba buvo paskirstyta euro zonos nacionaliniams centriniams bankams. Eurų banknotų gamybos skirstymas ir toliau buvo pagrįstas decentralizuota bendra banknotų gamybos tvarka, patvirtinta 2002 m. Pagal šį susitarimą, kiekvienas euro zonos

NCB yra atsakingas už tam tikrų nominalų viso reikiamo kiekio jam priskirtos dalies išsigijimą (žr. 13 lentelę).

NACIONALINIŲ CENTRINIŲ BANKŲ GRYNŲJŲ PINIGŲ TVARKYMO TARNYBŲ DIDESNIO SUARTĖJIMO PLANAS

2007 m. Valdančioji taryba priėmė gairių planą, numatantį procedūrinius veiksmus, kurių reikia imtis siekiant labiau suartinti nacionalinių centrinių bankų kasos paslaugas vidutiniu laikotarpiu. Daug šios strategijos punktų jau yra įgyvendinti. Tai: i) nuotolinė prieiga prie nevietinių nacionalinių centrinių bankų kasos paslaugų; ii) monetų priėmimas nacionalinių bankų kasose; iii) minimalių NCB grynųjų pinigų operacijoms skirtų darbo valandų nustatymas bent viename NCB pastate ir iv) netvarkingai sudėtų banknotų priėmimo ir išdavimo paslaugų, kurias nemokamai teiktų nacionaliniai centriniai bankai, teikimas.

Kiti du punktai – nacionalinių centrinių bankų ir vietinių bei tarptautinių profesionalių klientų apsikėtimas elektroniniais pranešimais apie grynųjų pinigų sandorius ir banknotų pakavimo teikiant nacionalinių centrinių bankų paslaugas standartų konvergencija – bus įgyvendinami

15 G10 remiama grupė, kurią sudaro 32 centriniai bankai ir banknotų spausdinimo valdžios institucijos.

16 Daugiau informacijos žr. <http://www.rulesforuse.org>

vidutiniu laikotarpiu. Jie nacionalinių centrinių bankų lygiu įgyvendinami pagal atskirus grafikus, apie kuriuos pranešta Europos mokėjimų tarybai ir Europos inkasavimo transporto asociacijai kaip pagrindinėms suinteresuotosioms šalims Europos lygiu. Abi šios priemonės skirtos tarpvalstybiniais grynųjų pinigų sandoriams palengvinti ir 2012 m. lapkričio pabaigoje įsigaliosiančiam Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) Nr. 1214/2011 dėl profesionalaus tarpvalstybinio grynųjų eurų vežimo kelių transportu iš vienos euro zonos valstybės narės į kitą papildyti.

BANKNOTŲ PAKARTOTINIS IŠLEIDIMAS Į APYVARTĄ

Grynųjų pinigų tvarkytojų vykdomam eurų banknotų pakartotiniam išleidimui į apyvartą taikomas 2011 m. sausio 1 d. įsigaliojęs ECB/2010/14 sprendimas dėl eurų banknotų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo bei pakartotinio išleidimo į apyvartą. Ne tik kredito įstaigos ir kiti grynųjų pinigų tvarkymo profesionalai, bet ir ūkio subjektai, pvz., mažmenininkai ir kazino, privalo vadovautis ECB tvarka paskirstant eurų banknotus visuomenei per bankomatus. Tai reiškia, kad turi būti tikrinamas visų euro zonoje per bankomatus pakartotinai į apyvartą išleidžiamų eurų banknotų autentiškumas ir tinkamumas, nes tai yra esminė sąlyga, užtikrinanti banknotų apyvartoje vientisumą.

IŠPLĖSTINĖ PASAUGOS INVENTORIZACIJOS BANDOMOJI PROGRAMA AZIJOJE

Valdančioji taryba teigiamai įvertino trejų metų eurų banknotams skirtą Išplėstinę pasaulio inventorizacijos (IPI) bandomąją programą, pagal kurią 2011 m. *Bank of America Merrill Lynch* (Honkonge) ir *Bank of Ireland First Currency Services* bendroje įmonėje su *United Overseas Bank* (Singapūre) valdė IAP saugyklas¹⁷. IPI programa taip pat bus įgyvendinama nuo Azijos iki Šiaurės Amerikos ir Vidurio Rytų. Tam bus organizuojamas atviras konkursas, kuris turėtų įvykti 2012 m. pirmąjį ketvirtį. Siekdama užtikrinti netrikdomą nustatytų procedūrų pagal IPI programą, susijusių su banknotų paskirstymu tarptautinėse

rinkose, vykdymą, Valdančioji taryba nusprendė, kad esama programa turėtų būti vykdoma ir po 2012 m. vasario 1 d., kol bus sudarytos sutartys su konkurso nugalėtojais.

ANTROJI EURŲ BANKNOTŲ SERIJA

Siekdama įvertinti gebėjimus gaminti naujus banknotus didelio masto gamybos sąlygomis, 2011 m. Eurosystema toliau dirbo rengdama naują eurų banknotų seriją, daugiausia dėmesio skirdama originalių medžiagų (pagrindinių gamybos medžiagų, naudojamų banknotų gamyboje) kūrimui ir bandomųjų spaudinių gamybai. Naujoje serijoje bus išsaugoti svarbiausi pirmų banknotų serijų dizaino elementai. Tikslus laikas ir išleidimo eilės tvarka bus nustatyti vėlesniame etape. Eurosystema iš anksto informuos visuomenę, grynųjų pinigų tvarkymo specialistus ir banknotų įrangos gamintojus apie naujų banknotų išleidimo į apyvartą sąlygas. Euro zonos nacionaliniai centriniai bankai pirmos serijos eurų banknotus keis neatlygintinai neribotą laiką.

¹⁷ HSBC valdyta Honkonge veikusi antroji IPI buvo uždaryta 2010 m. spalio mėn., nes HSBC pasitraukė iš tarptautinio didmeninio banknotų verslo.

4 STATISTIKA

ECB, padedamas nacionalinių centrinių bankų, plėtoja, renka, sudaro ir platina įvairaus pobūdžio statistiką, kuri padeda įgyvendinti euro zonos pinigų politiką, įvairius ECBS uždavinius, o nuo 2011 m. sausio 1 d., kai buvo sukurta Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV), – ir jos uždavinius. Statistinius duomenis taip pat dažnai naudoja viešosios institucijos, pvz., Europos Komisija savo suvestinėje makroekonominiam nesubalansuotumui stebėti, finansų rinkų dalyviai, žiniasklaida ir plačioji visuomenė. 2011 m. įprastinė euro zonos statistika, kaip visada, buvo teikiama sklandžiai ir laiku, daug pastangų skirta tolesniam ECBS statistinės sistemos tobulinimui pagal kiekvienais metais peržiūrimą darbų programą. 2011 m. didžiausiu iššūkiu tapo finansinio stabilumo funkcijai vykdyti būtini statistiniai duomenys, nes tam gali tekti naudoti mikroduomenų bazes ir registrus.

4.1 NAUJA IR IŠSAMENĖ EURO ZONOS STATISTIKA

2011 m. birželio mėn., remdamasis pinigų finansinių institucijų (PFI), finansinių priemonių bendrovių, sudarančių pakeitimo vertybiniais popieriais sandorius, draudimo įmonių ir pensijų fondų pateiktais duomenimis, ECB pradėjo skelbti naujus ir išsamius statistinius duomenis. Jie išplėtė euro zonos finansų sektoriaus ir finansinių priemonių statistinės informacijos apimtį. Pritaikius naują PFI balanso straipsnių ir PFI paskolų bei indėlių palūkanų normų namų ūkiams ir nefinansinėms bendrovėms mėnesinių duomenų suskirstymą, patobulėjo du statistikos rinkiniai, kurie yra svarbūs analizuojant pinigus leidžiantį sektorių. Be to, dviejuose naujuose ketvirtiniuose finansinių priemonių bendrovių likučių, sandorių, draudimo įmonių bei pensijų fondų likučių ir atskirų sandorių duomenų rinkiniuose (kartu su naujais statistiniais investicinių fondų duomenimis, skelbiamais nuo 2010 m.) panaikintos kai kurios euro zonos ne bankų finansinių tarpininkų makroekonomikai ir finansinei analizei vis didesnę reikšmę įgyjančio sektoriaus, suderinto duomenų teikimo spragos.

Į bendrąją Eurosistemos statistinių duomenų platinimo sistemą, pagal kurią ECB ir atitinkamų nacionalinių centrinių bankų interneto svetainėse pateikiami euro zonos suvestiniai duomenys ir visi atitinkami nacionalinės statistikos duomenys, įtraukta nauja draudimo įmonių ir pensijų fondų duomenų lentelė. Be kitų priemonių, statistinių duomenų sklaidą pagerino ir mokymo vaizdo įrašai apie statistiką.

2011 m. gegužės mėn. ECB paskelbė naują euro zonos ir atskirų valstybių narių valdžios sektoriaus finansų statistikos vizualizavimo priemonę. Reaguojant į fiskalinės statistikos poreikį, padidėjusį prasidėjus finansų ir valstybių išiskolinimo krizėms, buvo paskelbti duomenys apie valdžios sektoriaus skolą, detaliau juos sugrupavus pagal finansines priemones, likutinį ir pradinį skolos terminą, valiutas ir kreditorius.

4.2 KITOS STATISTIKOS PLĖTOJIMAS

Remdamasi Centralizuotos vertybinių popierių duomenų bazės, kurioje kaupiami ECBS svarbūs pagrindiniai statistiniai duomenys ir informacija apie kiekvieno vertybinio popieriaus kainą bei leidėją, pavyzdžiu, 2011 m. Valdančioji taryba pritarė sisteminiam duomenų apie vertybinių popierių turėtojus rinkimui ir statistikos rengimui naudojant informaciją apie kiekvieną atskirą vertybinį popierių. Tuo siekiama užtikrinti galimybę dar labiau detalizuoti vertybinių popierių turėtojų pagal institucinius sektorius analizę, tačiau reikės parengti teisės aktą ir sukurti duomenų bazę, kad būtų galima rengti dar labiau suderintą ir geresnės kokybės statistiką.

2011 m. lapkričio mėn. ECB kartu su Europos Komisija paskelbė mažų ir vidutinio dydžio įmonių finansavimo galimybių apklausos, kuri kas dvejus metus vykdoma 27 ES ir 10 kitų kaimyninių regionų šalių, įskaitant ES šalis kandidates, rezultatus. Siekdamas įvertinti naujausius finansavimo sąlygų pokyčius, ECB kas pusmetį vykdo dalinę euro zonos įmonių apklausą.

Toliau buvo dirbama rengiantis vykdyti Eurosistemos namų ūkių tyrimą apie jų finansus ir vartojimą. Šis tyrimas skirtas mikrolygio duomenims apie namų ūkių realųjį ir finansinį turtą, įsipareigojimus, vartojimą ir taupymą, pajamas ir užimtumą, teisę į pensijas ateityje, mainus tarp kartų ir dovanas bei požiūrį į riziką rinkti. Pasirengimą pirmajam tyrimui daugelio euro zonos šalių nacionaliniai centriniai bankai (tik keliose šalyse – bendradarbiaujant su nacionalinėmis statistikos institucijomis) vykdė 2010 m. pabaigoje ir 2011 m. pradžioje.

2011 m. sausio mėn. paskelbtas ECB sprendimas dėl konfidencialių duomenų perdavimo statistikos tikslais pagal bendrą verslo registrų sistemą. Sprendime nustatytas informacijos keitimosi su Europos Komisija ir nacionalinėmis statistikos institucijomis formatas. Be to, ECBS toliau dirbo siekdama sukurti visų Europos finansų institucijų, įskaitant dideles bankų ir draudimo įmonių grupes, registrą. Be to, ECBS remia veiksmus, kurių imamasi kuriant visuotinę „juridinių asmenų atpažinimo“ sistemą, skirtą finansinių sandorių šalių unikaliam identifikavimui. Šis projektas yra nepaprastai svarbus finansų įstaigų priežiūros institucijoms ir finansų sektoriui.

ECB toliau glaudžiai bendradarbiavo su Eurostatu ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, tokiomis kaip TAB, TVF, EBPO ir Jungtinių Tautų Organizacija. Įgyvendindamas naujus tarptautinius statistikos standartus, ECB kartu su Eurostatu daugiausia dėmesio skyrė Europos sąskaitų sistemos (ESS95), kuri turi būti suderinta su Nacionalinių sąskaitų sistema (NSS2008) ir TVF „Mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso vadovo“ šeštuoju leidimu, peržiūrai. Siekiant užtikrinti naujų standartų įgyvendinimą 2014 m. ir laipsniškai trumpinti euro zonos sąskaitų statistikos parengimo terminus, lygiagrečiai vykdoma ECB ir ES teisės aktų peržiūra. 2011 m. kovo mėn. Valdančioji taryba pritarė ketvirtinių valdžios sektoriaus sąskaitų terminų paankstinimui pagal ESS perdavimo programą ir perviršinio deficito procedūros duomenų teikimui, siekdama, kad visos ketvirtinės integruotos euro zonos sąskaitos būtų parengtos per t + 90 dienų. Be to,

2011 m. gruodžio mėn. Valdančioji taryba pritarė gairėms ir rekomendacijoms dėl ECB išorės sektoriaus statistikos teikimo reikalavimų, kuriais vadovaujantis būtų teikiama išsamesnė mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso statistika (įskaitant, pvz., tarpvalstybinio eurų banknotų pervežimo reikalavimus) ir pagerėtų euro zonos išorės sektoriaus statistikos teikimo laikas.

Pagerinti statistikos duomenų teikimo laiką, jų kokybę bei apimtį yra svarbu ir ECB pinigų politikos funkcijai užtikrinti, ir finansinio stabilumo analizei vykdyti. Todėl ECB teikė statistinę pagalbą ESRV, užtikrindamas jai galimybę naudotis pusmečio konsoliduotais duomenimis apie bankus ir pateikdamas kitus duomenų rinkinius pagal 2011 m. rugsėjo mėn. ESRV sprendimą dėl informacijos teikimo ir rengimo. ECB taip pat toliau glaudžiai bendradarbiavo su sukurtais naujomis Europos priežiūros institucijomis, visų pirma su EBI ir EDPP. Daugiausia dėmesio buvo skiriama pagal Europos įstatymus vykdomam keitimuisi tinkama bei patikima informacija ir konfidencialios informacijos apsaugos reikalavimų vykdymui. Be to, toliau buvo dirbama siekiant suvienodinti statistinės ir priežiūrinės atskaitomybių reikalavimus. Suderintas vienodas duomenų srautas iki minimumo sumažintų įmonių, kurios dabar turi teikti duomenis ir Eurosistemai, ir priežiūros institucijoms, atskaitomybės našta.

Siekdamas panaikinti didžiules ekonominės ir finansų statistikos duomenų spragas, ECB dalyvauja G20 šalių remiamuose ir pasauliniu lygiu įgyvendinamuose statistikos projektuose. Būdamas Ekonomikos ir finansų statistikos tarpinstitucinės grupės narys, ECB aktyviai dalyvauja vykdydamas G20 šalių veiksmų planą, skirtą rizikai finansų sektoriuje, tarptautiniams finansiniams ryšiams ir šalių pažeidžiamumui dėl sukrėtimų įvertinti. Be to, ECB padėjo plėtojant Svarbiausių pasaulio rodiklių interneto svetainę.

5 EKONOMINIAI TYRIMAI

ECB, kaip ir visos Eurosistemos, ekonominių tyrimų tikslai yra šie: i) teikti mokslinių tyrimų rezultatus, padedančius konsultuojant pinigų politikos klausimais ir formuojant kitus Eurosistemos uždavinius; ii) palaikyti ir taikyti ekonometrinius modelius ekonominėms prognozėms sudaryti bei pasirenkamų alternatyvių politikos priemonių poveikiui palyginti; iii) palaikyti ryšį su akademinė bendruomene ir mokslo tiriamaisiais institutais, pavyzdžiui, skelbiant tyrimų rezultatus recenzuojamuose moksliniuose žurnaluose, dalyvaujant mokslinėse konferencijose ir jas organizuojant. Tolesniuose dviejuose skirsniuose analizuojamos pagrindinės mokslinių tyrimų sritys ir veikla 2011 m.

5.1 TYRIMŲ PRIORITETAU IR PASIEKIMAI

Ekonominiai tyrimai ECB vykdomi ncentralizuotai, keliose veiklos srityse, atsižvelgiant į tų sričių poreikius ir kompetenciją. Koordinuoti šią mokslinių tyrimų veiklą, taip pat pateikti aukšto lygio mokslinius tyrimus įpareigotas Tyrimų generalinis direktoratas. Jo generalinis direktorius pirmininkauja Tyrimų koordinavimo komitetui (RCC), atsakingam už ECB vykdomos tiriamosios veiklos derinimą su šios institucijos reikalavimais ir jos politikos procesų poreikiais. Kiekvienais metais RCC nustato prioritetinių sričių grupę ir siekia, kad moksliniai tyrimai daugiausia būtų orientuoti į šias sritis. 2011 m. nustatyti aukšto lygio tyrimų prioritetai buvo šie: finansinis stabilumas ir makrolygio riziką ribojanti priežiūra bei reguliavimas, pinigų rinkos „naujojoje normalioje situacijoje“ ir jų veikimo sistemos kūrimas po krizės, pinigų ir fiskalinės politikos tarpusavio sąveika, mažų palūkanų normų ir nestandartinių pinigų politikos priemonių poveikis, šalių stebėseną.

Su finansiniu stabilumu ir makrolygio riziką ribojančia priežiūra bei reguliavimu susiję tyrimai labiausiai buvo orientuoti į makroekonomikos ir finansų sąsajas, sisteminės rizikos politiką. ECBS makrolygio riziką ribojančios priežiūros tyrimų tinklas šioje

srityje padarė didelę pažangą sukurdamas makrofinansinius modelius, kurie finansinį stabilumą susieja su ekonominės veiklos rezultatais (žr. 3 skyriaus 2.2 skirsnį). 2011 m. spalio mėn. įvyko pirmoji vieša tinklo konferencija, kurioje buvo pristatyta daug tiriamųjų straipsnių.

Kalbant apie tyrimų prioritetus, susijusius su pinigų rinkomis ir operacine sistema, reikia pasakyti, kad buvo padaryta pažanga kuriant modelius, kurie pagerintų padidėjusios įtampos rinkoje poveikį centrinių bankų lėšų paklausai ir apskritai – pinigų rinkų veikimui, supratimą. Buvo nagrinėjamas ir optimalios operacinės sistemos sukūrimas bei likvidumo reguliavimo reikšmė.

Pinigų politikos strategijos srityje buvo atliekami analitiniai darbai, skirti fiskalinės ir pinigų politikos tarpusavio sąveikai, taip pat nestandartinėms pinigų politikos priemonėms tirti. Padaryta pažanga analizuojant alternatyvius lūkesčių formavimo mechanizmus ir jų reikšmę verslo ciklo dinamikai. Analizuojant fiskalinę politiką, buvo koncentruojamasi į įvairius valdžios sektoriaus skolos ir fiskalinio tvarumo aspektus.

Šalių stebėsenos srityje toliau buvo kuriamas Naujasis daugiašalis modelis, jis vis plačiau naudojamas atliekant atskirų šalių ir euro zonos scenarijų analizę. Euro zonos ir pasaulio ekonomikos modelis buvo išplėstas įtraukiant dar dvi šalis, jis, be kita ko, taikomas nagrinėjant fiskalinio ir struktūrinio koregavimo klausimus. Buvo padaryti pirmi žingsniai kuriant konkurencingumo tyrimų tinklą visoje ECBS.

5.2 SUPAŽINDINIMAS SU TYRIMŲ REZULTATAIS: LEIDINIAI IR KONFERENCIJOS

Kaip ir ankstesniais metais, ECB specialistų vykdomi tyrimai buvo skelbiami ECB Darbo straipsnių ir Nereguliarių straipsnių serijose. 2011 m. paskelbti 127 darbo straipsniai ir 11 nereguliarių straipsnių. Iš viso 116 darbo

straipsnių parašė ECB darbuotojai, dažnai – kartu su kitais Eurosistemos ekonomikos specialistais, kitus – kitų institucijų atstovai, kviečiami į konferencijas ir seminarus, dalyvaujantys tyrimų grupėse ar ilgesnį laiką besilankantys ECB, į kurią jie atvyksta baigti tiriamųjų projektų¹⁸. Kaip jau tampa įprasta, dauguma straipsnių galiausiai turėtų būti išspausdinti pagrindiniuose recenzuojamuose moksliniuose žurnaluose. 2011 m. ECB specialistai moksliniuose žurnaluose paskelbė per 124 straipsnius. Dar vienas ECB periodinis leidinys yra Tyrimų biuletenis¹⁹, kuriame informuojama apie tyrimų, dominančių plačiąją visuomenę, rezultatus. 2011 m. išėjo trys leidimai, jų temos buvo šios: pinigų politikos vykdymo euro zonoje analizė taikant darbo rinkos paieškų trukdžių modelį (Diamond, Mortensen ir Pissarides modelis), nauja sisteminės rizikos įvertinimo metodika, valiutų kursų nukrypimo nuo pusiausvyros valdymas ir einamosios sąskaitos nesubalansuotumas, pasklidimo ir persidavimo poveikių stebėjimas, informacijos apie grynąją infliaciją turinys.

2011 m. ECB vienas arba kartu su kitomis institucijomis surengė 15 konferencijų ir seminarų tyrimų temomis. Konferencijas organizuoti padėjo Ekonominės politikos tyrimų centras (CEPR), TAB ir kiti centriniai bankai – tiek priklausantys Eurosistemai, tiek veikiantys už jos ribų. Kaip ir ankstesniais metais, dauguma konferencijų ir darbo susitikimų buvo susiję su konkrečiomis prioritetinėmis tyrimų sritimis. Šių renginių programos ir straipsniai pateikti ECB interneto svetainėje.

Su tyrimų rezultatais supažindinti padeda ir seniai galiojanti seminarų organizavimo tvarka. Du seminarų ciklai yra itin svarbūs: kartu su *Deutsche Bundesbank* ir Finansinių studijų centru (FSC) rengiami jungtiniai seminarai per pietus, taip pat kviestinių lektorių seminarai. Abu šie seminarų ciklai organizuojami kas savaitę, į juos pristatyti savo naujausius darbus ECB kviečiami kitų institucijų tyrėjai. Be to, ECB prirėkus organizuoja ir kitus, į minėtus seminarų ciklus neįeinančius tyrimų seminarus.

18 Tyrėjai iš kitų institucijų atvyksta į ECB dalyvauti konkrečiuose projektuose arba oficialiose programose, pvz., *Lamfalussy* stipendijų moksliniams bendradarbiams programoje.

19 Visi Tyrimų biuletiniai skelbiami ECB interneto svetainėje skyrelyje „Leidiniai“.

6 KITOS UŽDUOTYS IR VEIKLA

6.1 PINIGINIO FINANSAVIMO IR PRIVILEGIJOS NAUDOTIS FINANSŲ ĮSTAIGOMIS DRAUDIMŲ LAIKYMASIS

Pagal Sutarties 271 straipsnio d punktą, ECB patikėta užduotis stebėti, kaip visi ES27 šalių nacionaliniai centriniai bankai ir ECB laikosi draudimų, nustatytų pagal Sutarties 123 ir 124 straipsnius ir Tarybos reglamentus (EB) Nr. 3603/93 ir Nr. 3604/93. Pagal 123 straipsnį, draudžiama ECB ir nacionaliniams centriniams bankams teikti lėšų poreikiojimo sąskaitose galimybes ar bet kurios kitos formos kredito galimybes vyriausybėms bei ES institucijoms ar organams ir tiesiogiai iš jų pirkti skolos priemones. Pagal 124 straipsnį, draudžiamos bet kokios priemonės, kurios nėra pagrįstos rizikos ribojimo nuostatomis, suteikiančiomis vyriausybėms ir ES institucijoms ar organams privilegiją naudotis finansų įstaigomis. Kartu su Valdančiąja taryba Europos Komisija stebi, kaip valstybės narės laikosi anksčiau minėtų nuostatų.

ECB taip pat stebi, kaip ES centriniai bankai antrinėje rinkoje perka skolos priemones, išleistas vidaus viešojo sektoriaus, kitų valstybių narių viešojo sektoriaus, ES institucijų ir organų. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 3603/93 preambulę, viešojo sektoriaus skolos priemonės antrinėje rinkoje turi būti įsigyjamos vadovaujantis Sutarties 123 straipsnyje nustatyto tikslu. Tokie pirkimai neturi tapti netiesioginio viešojo sektoriaus piniginio finansavimo forma.

2011 m. vykdyta stebėseną rodo, kad šie atvejai galėtų būti laikomi neatitinkantys Sutarties 123 ir 124 straipsnio nuostatų ir atitinkamų Tarybos reglamentų.

Pirma, *Národná banka Slovenska* pirminėje skolos rinkoje pirkė viešojo sektoriaus subjekto vertybinį popierių eurais. Taip atsitiko dėl operacinės klaidos ir vertybinis popierius buvo nedelsiant parduotas pripažinus klaidą. Antra, *De Nederlandse Bank* toliau vykdė išankstinius mokėjimus, susijusius su Olandijos indėlių draudimo sistema. Būtina skubiai

užbaigti reikiamus Olandijos teisės aktų pakeitimus atsižvelgiant į ECB nuomonę tam, kad būtų užtikrinta jų ir Sutarties nuostatų dėl piniginio finansavimo draudimo atitiktis.

Kalbant konkrečiai, verta prisiminti, kad Sutarties 123 ir 124 straipsniuose numatytų draudimų reikia griežtai laikytis net ir finansų krizės sąlygomis.

6.2 PATARIAMOSIOS FUNKCIJOS

Pagal Sutarties 127 straipsnio 4 dalį ir 282 straipsnio 5 dalį, su ECB turi būti konsultuojamasi dėl visų siūlomų Bendrijos ar nacionalinių teisės aktų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis²⁰. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB interneto svetainėje. ECB nuomonės dėl siūlomų ES teisės aktų skelbiamos ir Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

2009 m. gruodžio mėn. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai ir 2011 m. pradžioje įsteigus Europos priežiūros institucijas, ECB suformulavo savo poziciją dėl patariamąsios funkcijos dėl deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektų, atitinkamai apibrėžtų Steigimo sutarties 290 ir 291 straipsniuose²¹. ECB nurodė, kad tokie aktų projektai yra „Sąjungos aktų projektai“, kaip apibrėžta Sutarties 127 straipsnio 4 dalies pirmojoje įtraukoje ir 282 straipsnio 5 dalyje. Su ECB turi būti laiku konsultuojamasi dėl visų su jo kompetencijos sritimis susijusių Sąjungos aktų, įskaitant deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektus.

2011 m. ECB priėmė 19 nuomonių dėl siūlomų ES teisės aktų ir 88 nuomones dėl nacionalinių teisės aktų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis, projektų. 2011 m. ir 2012 m. pradžioje priimtų nuomonių sąrašas pridėtas prie šių metų ataskaitos.

²⁰ Kaip nurodyta prie Steigimo sutarties pridedamame Protokole dėl tam tikrų su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste susijusių nuostatų, Jungtinė Karalystė yra atleista nuo privalomų konsultacijų, OL C 83, 2010 3 30, p. 284.

²¹ Žr., pvz., CON/2011/42, CON/2011/44 ir CON/2012/5.

NUOMONĖS DĖL SIŪLOMŲ ES TEISĖS AKTŲ

Europos Sąjungos Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos Vadovų Tarybai paprašius, ECB pateikė nuomones dėl, *inter alia*, Steigimo sutarties 136 straipsnio pataisų, siūlymų dėl direktyvos ir reglamento, kuriais bus pakeista Direktyva dėl kapitalo poreikių, ir skolintų vertybinių popierių pardavimui taikomų taisyklių.

Nuomonėje dėl siūlomų Steigimo sutarties 136 straipsnio pataisų²² (žr. 4 skyrių) ECB dar kartą paragino siekti esminės EPS ekonominės valdysenos pažangos ir akcentavo būtinybę sukurti nuolatinę krizių valdymo struktūrą, kuri, kaip *ultima ratio*, galėtų užtikrinti laikiną finansinę paramą euro zonos šalims, kurių galimybės pasiskolinti rinkoje lėšų yra sumažėjusios. ECB pabrėžė, kad, siekiant išvengti moralinės rizikos, būsimas Europos stabilumo mechanizmas (ESM) turėtų būti kuriamas labai atidžiai. Nors ir pripažindamas, kad jis gali veikti kaip ESM fiskalinis agentas, ECB pažymi, jog piniginio finansavimo draudimas Steigimo sutarties 123 straipsnyje, pagal ECBS statuto 18 straipsnį, neleistų ESM tapti Eurosistemos sandorio šalimi.

Nuomonėje dėl direktyvos ir reglamento, kuriais bus pakeista Direktyva dėl kapitalo poreikio²³, ECB tvirtai pareiškė remiantis siekį susitarimą „Bazelis III“ ir likvidumo standartus įgyvendinti veiksmingai ir laiku (žr. 3 skyriaus 3 skirsnį). ECB visiškai pritarė siekiui numatomą riziką mėginti sumažinti deleguotaisiais aktais, pagal kuriuos Europos Komisija yra įgaliojama, kai būtina, taikyti griežtesnius riziką ribojančius normatyvus, kad būtų galima įvertinti dėl rinkos pokyčių atsirandančius mikro- ir makrolygio rizikos ribojimo intensyvumo pokyčius. ECB rekomendavo leisti nacionalinėms valdžios institucijoms taip pat taikyti griežtesnius rizikos ribojimo normatyvus, kad valstybėje narėje, su kuria tai susiję, būtų galima spręsti konkrečias finansinio stabilumo problemas.

ECB nuomonėje dėl skolintų vertybinių popierių pardavimo ir tam tikrų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo aspektų²⁴ reiškiamą paramą naujam skolintų vertybinių popierių pardavimo skaidrumo režimui ir privalomam

informavimui apie reikšmingas grynąsias trumpąsias pozicijas, susijusias su ES valstybės skolos vertybinių popierių emitentais arba su atitinkamomis kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių nepadengtomis pozicijomis (žr. 3 skyriaus 3 skirsnį). Nuomonėje taip pat pateiktos rekomendacijos apie atskaitomybę ir informavimą, taip pat dalijimosi informacija susitarimus.

NUOMONĖS DĖL NACIONALINIŲ AKTŲ PROJEKTŲ

Nacionalinių valdžios institucijų prašymu vyko nemažai konsultacijų, kurių dauguma buvo susijusios su finansų rinkos stabilumu, taip pat su finansų krize²⁵.

Kelios valstybės narės konsultavosi su ECB dėl intervencijos ir kredito bei finansų įstaigų problemų sprendimo priemonių, kurių kelios atitinka ES ir TVF paramos programose numatytas struktūrinių reformų gaires. Pasiūlymai buvo skirti priežiūros galioms sustiprinti sunkumų patiriančioms finansų įstaigoms, įskaitant galimybę perduoti sunkumus patiriančių įstaigų turtą ir įsipareigojimus kitai įstaigai, pvz., laikinajam bankui. Juose taip pat numatyta sukurti problemų sprendimo priemonių finansavimo schemas. Nuomonėje dėl Graikijos²⁶ ECB pritarė pasiūlymui sukurti pereinamojo laikotarpio kredito įstaigą kaip problemų sprendimo priemonę, kurią finansuotų vien tik Graikijos finansinio stabilumo fondas. Be to, ECB pritarė tam, kad bankų sektorius būtų atsakingas už Graikijos indėlių ir investicijų garantijų fonde atskirai sukurtos problemų sprendimo padalinio finansavimą iš specialių mokesčių. Kitoje nuomonėje ECB parėmė kompensavimo schemas problemų patiriantiems bankams Danijoje sukūrimą²⁷. Nuomonėje dėl siūlomų krizės valdymo priemonių Olandijoje²⁸ ECB pateikė komentarą dėl specialiojo nusavinimo

22 CON/2011/24.

23 CON/2012/5.

24 CON/2011/17.

25 Žr., pvz., CON/2011/21, CON/2011/39, CON/2011/45, CON/2011/72, CON/2011/76, CON/2011/79, CON/2011/82, CON/2011/83, CON/2011/86, CON/2011/95 ir CON/2011/103.

26 CON/2011/72.

27 CON/2011/45. Apie susijusius pokyčius taip pat žr. CON/2011/90.

28 CON/2011/60.

režimo finansų sistemos stabilumui užtikrinti, pabrėždamas, kad valstybės vykdomas nusavinimas, kai tai susiję su sunkumų patiriančiomis finansų institucijomis, turėtų būti naudojamas kaip priemonė tik aiškiai apibrėžtomis ir išskirtinėmis aplinkybėmis. Nuomonėje dėl *Banco de Portugal* problemų sprendimo plano²⁹ apsvartė poveikį, kurį gali daryti reikalavimų dėl apdraustų indėlių eiliškumas pagal pirmumo teisę. Nuomonėse apie valstybines garantijas, kuriomis siekiama paremti *Dexia* restruktūrizavimo planus³⁰, akcentavo valstybių narių reagavimo į dabartinę finansinę padėtį koordinavimo ir nuoseklumo užtikrinimo poreikį bei vyriausybės garantijų suteikimo bankų skolinimuisi kriterijus.

Kelis kartus buvo konsultuojamasi dėl finansavimo ir indėlių garantijų sistemų užduočių³¹. ECB pritarė *ex ante* finansavimo susitarimams dėl Olandijos indėlių garantijų sistemos, tačiau atkreipė dėmesį į tai, kad siūloma sistema apima centrinio banko išankstinio finansavimo formas, kurios nesuderinamos su piniginio finansavimo draudimu.

Be to, ECB pareiškė nuomonę dėl finansų rinkos priežiūros sistemos svarbių pokyčių³². Jis pritarė pasiūlymui suvienyti finansų rinkos priežiūrą, kurią vykdys Lietuvos bankas. Pasisakydamas apie priežiūros užduočių perdavimą *Nationale Bank van België / Banque*

Nationale de Belgique ir Lietuvos bankui pagal atitinkamų įstatymų projektus, ECB patvirtino naujų užduočių finansavimo planus, nurodydamas atkreipti dėmesį į finansinio nepriklausomumo principą.

ECB pateikė kelias nuomones dėl nacionalinių centrinių bankų, įskaitant Graikijos, Austrijos, Slovėnijos, Maltos, Lietuvos ir Vengrijos nacionalinių centrinių bankų statutų pataisas³³. Pasisakydamas apie *Bank of Greece* Socialinio draudimo valdybos paskyrimą, sudėtį ir užduotis, ECB išreiškė susirūpinimą dėl centrinio banko nepriklausomumo. Komentuodamas *Oesterreichische Nationalbank* įstatymo pataisų projektą, ECB rekomendavo Valdančiosios valdybos narių atleidimą derinti su ECBS statutu. Nuomonėje dėl Lietuvos ECB apsvartė Lietuvos banko pelno paskirstymo taisyklių pataisas, ar jos nepažeidžia finansinio nepriklausomumo ir piniginio finansavimo nuostatų. Savo nuomonėse dėl *Magyar Nemzeti Bank*³⁴ ECB išreiškė didelį susirūpinimą dėl centrinio banko nepriklausomumo.

29 CON/2011/83.

30 CON/2011/79, CON/2011/82 ir CON/2011/85.

31 CON/2011/15, CON/2011/76 ir CON/2011/86.

32 CON/2011/5 ir CON/2011/46.

33 CON/2011/36, CON/2011/38, CON/2011/40, CON/2011/43, CON/2011/46, CON/2011/91, CON/2011/99, CON/2011/104 ir CON/2011/106.

34 CON/2011/104 ir CON/2011/106.

9 intarpas

CENTRINIO BANKO NEPRIKLAUSOMUMAS VENGRIJOJE

Nuo 2010 m. vyko daug *Magyar Nemzeti Bank* teisinės ir operacinės sistemos pokyčių, įskaitant nurodytus toliau, dėl kurių suderinamumo su Sutartyje įtvirtinto nepriklausomumo principu kilo daug abejonių:

- buvo keičiami dabartinio valdytojo ir kitų sprendimus priimančių asmenų atlyginimai (CON/2010/56 ir CON/2010/91);
- buvo keičiamos Pinigų politikos tarybos narių paskyrimo taisyklės ir sudėtis (CON/2010/91 ir CON/2011/104);

- visiškai pakeista valdymo struktūra atkuriant Vykdomąją valdybą ir padidinant valdytojo pavaduotojų skaičių (CON/2011/104 ir CON/2011/106);
- sukurta konstitucinė bazė centrinio banko ir finansų priežiūros institucijoms susijungti (CON/2011/106).

Naujausiose savo nuomonėse dėl *Magyar Nemzeti Bank* (CON/2011/104 ir CON/2011/106) ECB išreiškė didelį susirūpinimą dėl centrinio banko nepriklausomumo. Nuolat keičiama *Magyar Nemzeti Bank* sprendimų priėmimo organų sudėtis, Pinigų politikos tarybos narių skaičiaus didinimas ir galimybė didinti valdytojo pavaduotojų skaičių be institucinės sistemos keitimo poreikio tinkamo pagrindimo vertinami kaip galimos sprendimų priėmimo proceso poveikio priemonės. Naujausios pakartotinės teisės aktų dėl sprendimus priimančių organų narių atlyginimų pataisos įgyvendintos neatsižvelgiant į *Magyar Nemzeti Bank* susirūpinimą dėl finansinio nepriklausomumo. ECB taip pat pareiškė nuomonę dėl konstitucinių pataisų, kuriomis vadovaujantis leidžiama *Magyar Nemzeti Bank* sujungti su finansų priežiūros tarnyba, siekiant sukurti naują instituciją, visų pirma susiaurinant valdytojo, kuris tampa pavaldus susijungimo būdu sukurtos institucijos prezidentui, įgaliojimus. ECB nuomone, dėl tokios nuostatos kyla grėsmė asmeniniam valdytojo nepriklausomumui.

Be to, Vengrijos įstatymų leidėjai keletą kartų neįvykdė savo pareigos konsultuotis su ECB arba priimdami įstatymus, susijusius su NCB, atsižvelgti į ECB nuomonę.

Dėl centrinio banko nepriklausomumo principo ir prievolės konsultuotis su ECB pažeidimo 2012 m. sausio mėn. Europos Komisija pradėjo pažeidimų procedūrą prieš Vengriją.

Savo nuomonėje dėl Rumunijos kvotos TVF padidėjimo³⁵ ECB vadovaujasi centrinio banko nepriklausomumo principu, pagal kurį NCB, kuriam patikėta įgyvendinti iš šalies narystės TVF kylančias teises ir pareigas, yra visiškai nepriklausomas priimdamas sprendimus dėl specialiųjų skolinimo teisių valdymo.

Vertindamas Lenkijos konstitucijos pataisas dėl būsimo euro įvedimo, ECB atsižvelgė į teisinės konvergencijos problemas³⁶. ECB pareiškė nuomonę dėl funkcinų, institucinių ir asmeninių aspektų, susijusių su centrinio banko nepriklausomumu, ir klausimų, susijusių su *Narodowy Bank Polski* teisine integracija į Eurosystemą.

ECB pateikė keletą nuomonių dėl grynųjų pinigų apyvartos ir apsaugos nuo pinigų padirbinėjimo³⁷. Komentuodamas pasiūlymus nacionalines taisykles pritaikyti prie ECB sprendime ECB/2010/14³⁸ nustatytos suderintos teisinės sistemos, ECB pabrėžė, kaip yra svarbu, kad nacionaliniuose teisės aktuose dėl šio

sprendimo įgyvendinimo nebūtų nukrypta nuo bendrųjų nuostatų, išskyrus sprendime aiškiai numatytus atvejus.

NESIKONSULTAVIMO ATVEJAI

2011 m. ECB užregistravo 20 atvejų, kai nebuvo vykdomas reikalavimas konsultuotis dėl nacionalinių teisės aktų projektų³⁹, įskaitant du atvejus, kai ECB pateikė nuomonę savo iniciatyva. Toliau aprašyti dešimt atvejų buvo neabejotini ir svarbūs⁴⁰.

³⁵ CON/2011/102.

³⁶ CON/2011/9.

³⁷ Pvz., CON/2011/19, CON/2011/51, CON/2011/59, CON/2011/64 ir CON/2011/92.

³⁸ 2010 m. rugsėjo 16 d. Europos Centrinio Banko sprendimas ECB/2010/14 dėl eurų banknotų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo bei pakartotinio išleidimo į apyvartą (OL L 267, 2010 10 9, p. 1).

³⁹ 2011 m. nebuvo nustatyta atvejų, kai įpareigojimas konsultuotis su ECB dėl ES teisės aktų nebuvo vykdomas.

⁴⁰ „Neabejotinais“ ECB vadina atvejus, kai nekyla teisinių abejonių, kad buvo būtina konsultuotis su ECB, o „svarbiais“ vadina tokius atvejus: i) kuriais, tokioms konsultacijoms tikrai įvykus, ECB būtų pateikęs itin svarbių pastabų dėl teisės akto pasiūlymo esmės ir (arba) ii) kurie yra bendros svarbos ECB dalykas.

Graikijos finansų ministerija nesikonsultavo su ECB dviem atvejais. Pirmasis atvejis buvo susijęs su įdarbinamų viešojo sektoriaus subjektuose, įskaitant *Bank of Greece*, asmenų skaičiaus apribojimo pratęsimu 2010 m. Šis atvejis, susijęs su nacionalinių centrinių bankų nepriklausomumu, yra bendros svarbos ECBS. Be to, su ECB nebuvo konsultuojamasi dėl esminių teisės aktų pataisų, susijusių su šalies ūkio likvidumo didinimu po tarptautinės finansų krizės ir kredito įstaigoms taikomų priežiūros ir problemų sprendimo priemonių. Šie klausimai susiję su valstybių išskolinimo krize ir griežto taupymo priemonėmis. Jie yra labai svarbūs ECBS.

Vengrija nevykdė išpareigojimo konsultuotis su ECB keturiais atvejais. Du atvejai, susiję su įstatymų projektais dėl paskolų užsienio valiuta, buvo bendros svarbos ECBS, nes jie buvo siejami su finansiniu stabilumu ir paskolų užsienio valiuta rizika. Trečiasis atvejis buvo susijęs su *Magyar Nemzeti Bank* įstatymu, kurio preliminarus projektas iš pradžių buvo nusiųstas prašant pakonsultuoti, bet vėliau buvo iš esmės pakeistas. Su ECB nebuvo tinkamai konsultuojamasi dėl pataisų terminų ir apimties. Galiausiai Vengrijos kompetentingos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl konstitucijos pataisų, pagal kurias *Magyar Nemzeti Bank* leidžiama sujungti su finansų priežiūros tarnyba (žr. 9 intarpa). Šie pastarieji atvejai buvo bendros svarbos ECBS, nes jie buvo susiję su centrinių bankų nepriklausomumu.

Dar trys atvejai buvo susiję su Lietuva, Nyderlandais ir Ispanija. Lietuvos kompetentingos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl kelių finansinių teisės aktų pataisų, suteikiančių Lietuvos bankui tam tikrų papildomų galių sprendžiant sunkumų patiriančių bankų problemas ir sudarančių galimybę sukurti laikinąjį banką. Šis atvejis yra bendros svarbos ECBS, nes susijęs su bankų problemų sprendimo priemonėmis. Olandijos finansų ministerija nesikonsultavo su ECB dėl reglamento projekto, kuriuo Olandijos indėlių garantijų sistemos finansavimas keičiamas iš

ex post į *ex ante*. Tai akivaizdus ir reikšmingas atvejis, nes susijęs su piniginiu finansavimu, kuris buvo bendros svarbos ECBS dalykas. Galiausiai su ECB nesikonsultuota dėl Ispanijos indėlių garantijų įstatymų pataisų, susijusių su finansų institucijų *ex ante* įmokų didinimu. Tai akivaizdus ir reikšmingas atvejis, nes buvo susijęs su indėlių garantijų sistema ir finansavimu, kurie yra bendros svarbos ECBS dalykas.

Manoma, kad 2011 m. buvo akivaizdžių ir pasikartojančių Graikijos ir Vengrijos nesikonsultavimo su ECB atvejų. Pasikartojantys atvejai yra tokie, kai per dvejus iš eilės metus ta pati valstybė nesikonsultavo su ECB mažiausiai tris kartus, ne mažiau kaip po vieną nesikonsultavimo atvejį kiekvienais iš tų dvejų metų.

6.3 SKOLINIMOSI IR SKOLINIMO OPERACIJŲ ADMINISTRAVIMAS

2011 m., atsižvelgdamas į ankstesnius prašymus, ECB toliau administravo ir (arba) vykdė kelias skolinimosi ir skolinimo operacijas.

ECB toliau yra atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų pagal vidutinės trukmės finansinės paramos mechanizmą administravimą, kaip numatyta 2003 m. lapkričio 7 d. sprendime ECB/2003/14⁴¹. 2011 m. į ECB buvo gauti du mokėjimai ES vardu ir šios sumos buvo pervestos šaliai paskolos gavėjai (Rumunijai). ECB įvykdė dešimties paskolų palūkanų ir vienos paskolos pagrindinės sumos mokėjimus. 2011 m. gruodžio 31 d. ES skolinimo operacijų, vykdomų pagal vidutinės trukmės finansinės paramos galimybę, visa likusių suma buvo 11,4 mlrd. eurų.

ECB skolintojų ir paskolų gavėjų vardu toliau yra atsakingas už visų mokėjimų, susijusių su

41 Pagal Sutarties 141 straipsnio 2 dalį, ECBS statuto 17 straipsni, 21 straipsnio 2 dalį, 43 straipsnio 1 dalį, 46 straipsnio 1 dalį ir 2002 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 332/2002 9 straipsnį.

susitarimu dėl paskolos Graikijai, vykdymu⁴². 2011 m. į ECB buvo gauti keturi mokėjimai iš skolintojų ir šios sumos buvo pervestos Graikijos bankui kaip paskolos gavėjo atstovui. ECB įvykdė palūkanų mokėjimus už penkias paskolas. 2011 m. gruodžio 31 d. bendras dvišalių paskolų Graikijai balanso likutis buvo 52,9 mlrd. eurų.

ECB toliau yra atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų pagal Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonės (EFPSP) administravimą⁴³. 2011 m. į ECB buvo gauta dešimt mokėjimų ES vardu, šios sumos buvo pervestos šalims paskolos gavėjoms (Airijai ir Portugalijai). ECB įvykdė palūkanų mokėjimus už vieną paskolą. 2011 m. gruodžio 31 d. ES skolinimo operacijų, vykdomų pagal EFPSP, visa likučių suma buvo 28 mlrd. eurų.

ECB toliau yra atsakingas už paskolų iš Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro valiuta, administravimą⁴⁴. 2011 m. EFSF vardu į ECB buvo gauti šeši mokėjimai, šios sumos buvo pervestos šalims paskolos gavėjoms (Airijai ir Portugalijai). ECB įvykdė palūkanų mokėjimus už dvi paskolas. 2011 m. gruodžio 31 d. EFSF paskolų likučių suma buvo 16,3 mlrd. eurų.

6.4 EUROSISTEMOS ATSARGŲ VALDYMO PASLAUGOS

2011 m. ir toliau buvo siūlomas visas paslaugų rinkinys pagal 2005 m. sausio mėn. sukurtą sistemą, skirtą Eurosistemos klientų atsargoms eurai valdyti. Atskiri Eurosistemos centriniai bankai (Eurosistemos paslaugų teikėjai), veikiantys pagal suvienodintas sąlygas bei nuostatas, remdamiesi bendraisiais rinkos standartais, siūlo visą paslaugų rinkinį, kuriuo gali naudotis centriniai bankai, pinigų politikos institucijos ir vyriausybės agentūros, esantys ne euro zonoje, taip pat tarptautinės organizacijos. ECB atlieka bendrojo koordinavimo vaidmenį, užtikrindamas sklandų sistemos veikimą. 2011 m. klientų, palaikančių verslo ryšius su Eurosistema, skaičius nesikeitė. Kalbant apie

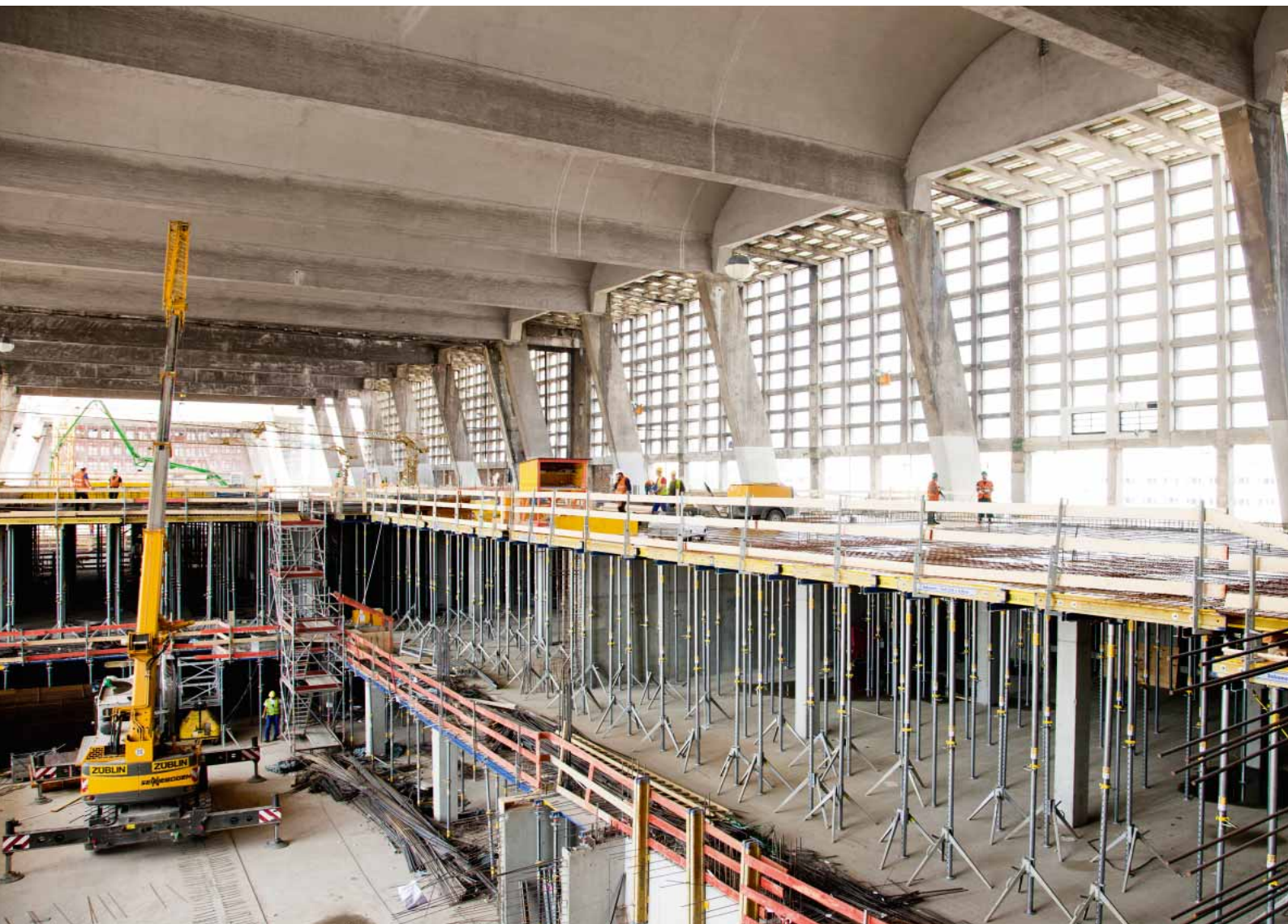
pačias paslaugas, pažymėtina, kad 2011 m. reikšmingai (8 %) padidėjo bendra klientų lėšų likučių (įskaitant indėlius) suma ir vertybinių popierių atsargos.

42 Pagal susitarimą dėl paskolos tarp valstybių narių, kurių valiuta yra euro valiuta (išskyrus Graikiją ir Vokietiją), ir *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (veikiantis viešųjų interesų labui, privalantis vykdyti Vokietijos Federacinės Respublikos nurodymus ir turintis jos garantiją), kurie veikia kaip paskolos davėjai, Graikijos Respublikos, kuri veikia kaip skolininkas, ir Graikijos banko, kuris veikia kaip paskolos gavėjo atstovas, taip pat pagal ECBS statuto 17 straipsnį ir 21 straipsnio 2 dalį bei 2010 m. gegužės 10 d. ECB sprendimo ECB/2010/4 2 straipsnį.

43 Pagal Sutarties 122 straipsnio 2 dalį ir 132 straipsnio 1 dalį, ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius ir 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 407/2010 8 straipsnį.

44 Pagal ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius (taip pat EFSF pagrindų susitarimo 3 straipsnio 5 dalį).

Grossmarkthalle pastate bus įrengtas lankytojų priėmimo centras, restoranas darbuotojams, kavinė ir konferencijų salės. Šios erdvės integruojamos į buvusią turgavietę kaip atskiri pastatai, taikant „pastato pastate“ principą.

Grossmarkthalle pastato pamatai pakeisti naujais nelaidžiais vandeniui pamatais, galinčiais išlaikyti šiuo metu salėje statomų naujų pastato elementų svorį.

Be to, restauruojami betoninės tinklo pavidalo struktūros fasadas ir stogo karkasas.

**FINANSINIS STABILUMAS,
UŽDAVINIAI, SUSIJĘ SU
ESRV, IR FINANSINĖ
INTEGRACIJA**

I FINANSINIS STABILUMAS

Eurosistema prisideda prie to, kad kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų sklandžiai vykdyti savo politiką, susijusią su kredito įstaigų riziką ribojančia priežiūra ir finansų sistemos stabilumu. Be to, ji šioms institucijoms ir Europos Komisijai teikia pasiūlymus dėl ES teisės aktų apimties ir jų įgyvendinimo šiose srityse.

2010 m. gruodžio 16 d. įsteigus Europos sisteminės rizikos valdybą (ESRV) (žr. šio skyriaus 2 skirsnį), 2011 m. sausio 1 d. pradėjo funkcionuoti nauja Europos priežiūros sistema – buvo sukurtos trys Europos priežiūros institucijos, apimančios bankus (Europos bankininkystės institucija – EBI), vertybinius popierius ir rinkas (Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija – EVPRI) bei draudimą ir profesines pensijas (Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija – EDPP). Ši sistema labai sustiprino Europos priežiūros struktūrą – tiek mikrolygio, tiek, pirmą kartą, makrolygio rizikos ribojimą.

1.1 FINANSINIO STABILUMO STEBĖJIMAS

EURO ZONOS BANKŲ SEKTORIUS

ECB kartu su ECBS Finansinio stabilumo komitetu (FSK) stebi riziką finansiniam stabilumui ir vertina euro zonos finansų sistemos gebą absorbuoti sukrėtimus¹. Daugiausia stebimi bankai, nes jie ir toliau yra svarbiausi finansiniai tarpininkai Europoje. Tačiau dėl padidėjusios finansų rinkų, finansų infrastruktūrų ir kitų finansų įstaigų bei jų sąsajų su bankais svarbos ECBS turi stebėti ir šių finansų sistemos sudedamųjų dalių pažeidžiamumą.

Per 2011 m. rizika euro zonos finansiniam stabilumui labai padidėjo, nes vyriausybės skolos krizė tapo gilesnė ir sustiprėjo jos žalinga sąveika su bankų sektoriumi. Pažeidžiamumas ypač padidėjo antrąjį pusmetį, nes vyriausybės skolos krizė iš mažesnių euro zonos šalių pasklido į didesnes. Svarbu yra tai, kad išplitimo mastą lydėjo silpnėjančio makroekonomikos augimo prognozės, ypač metams baigiantis. Pažeidžiamumas dėl tolesnio

išplitimo buvo didžiausias tose šalyse, kurių fiskalinės pozicijos laikomos pažeidžiamomis ar blogėjančiomis, makroekonominės ir finansinės sąlygos – prastomis, kuriose trūko politinių veiksmų, įgalinančių imtis būtinų institucinių reformų, bankų sektorius galėjo tikėtis patirti reikšmingų nuostolių.

Dėl šio išplitimo kilo didelių finansavimo sunkumų įtampa euro zonos bankams. Nors ir mažinama didelė ir laiku teikiama centrinio banko likvidumo parama, vidutinės ir ilgesnės trukmės finansavimo įtampa – kartais stipri – iškildavo visus metus. Rinkos pasitikėjimas euro zonos bankais sumenko, dėl to staiga padidėjo finansavimo sąnaudos ir buvo apribota prieiga prie terminuoto finansavimo. Tai ypač pajuto bankai tų euro zonos šalių, kurių vyriausybės padėtis tapo kritiška. Finansavimo įtampa ypač paveikė tuos bankus, kurie pasikloviė didmeniniu įkaitu neužtikrintu terminuotu finansavimu, įskaitant nepastovų finansavimą JAV doleriais. Be to, išryškėjo tam tikras segmentavimas įkaitu užtikrinto finansavimo rinkose, tokiose kaip atpirkimo sandorių rinkos – jose šalių, kurių vyriausybės padėtis buvo kritinė, išleistos obligacijos įkainotos prasčiau nei kitos obligacijos; tai neigiamai paveikė finansavimo sąnaudas tų bankų, kurie tokiomis „blogomis“ obligacijomis rėmėsi kaip įkaitu atpirkimo sandoriuose. Prieiga prie finansavimo labai daug priklausė ir nuo susirūpinimo kai kurių bankų turto kokybe, ypač kiek tai susiję su paskolomis anksčiau labai gyvybingoms būsto rinkoms. Apskritai įtampos persidavimas tarp vyriausybės ir bankų sustiprėjo ir vedė prie sisteminės krizės.

Pirmuosius tris 2011 m. ketvirčius euro zonos didelių ir sudėtingų bankų grupių finansinės būklės raida buvo įvairi. Bendri 2011 m. pirmojo ketvirčio pajamų rezultatai buvo geri, tačiau antrojo ketvirčio rezultatai parodė, kad apskritai padėtis pablogėjo. Tai buvo susiję su

1 Nuo 2004 m. pabaigos ECB skelbia Finansinio stabilumo apžvalgą, pusmečio ataskaitą apie euro zonos finansų sistemos stabilumą. Šiuose leidiniuose pateikiami svarbiausi faktai, nustatyti stebint bankų sektoriaus struktūrą ir stabilumą. Jie paskelbti ECB interneto svetainėje.

daugiau iššūkių bankams keliančia padėtimi, kuriai buvo būdinga neigiama raida finansavimo ir prekybos rinkose, pirmoji Graikijos Vyriausybės skolos vertybinių popierių nurašymo banga ir prastesnė nei tikėtasi pasaulinė ekonominė aplinka. Tuo pačiu metu bankų pastangos didinti kapitalą ir mažinti pagal riziką įvertintą turta – joms įtakos turėjo ir 2011 m. EBI atliktas testavimas ES mastu – toliau didino reguliuojamo kapitalo rodiklius². Trečiojo ketvirčio rezultatai toliau patvirtino pajamų mažėjimo tendenciją. Daug euro zonos didelių ir sudėtingų bankinių grupių nurodė, kad jų grynosios pajamos mažėja dėl to, kad toliau blogėja Graikijos valstybės skola ir menksta prekybos pajamos. Nemažai bankų atvirumą rizikai sumažino parduodami euro zonos šalių, kurios patiria įtampą, skolos vertybinius popierius ar nepratęsdami turto išpirkimo termino. Teigiama yra tai, kad per pirmuosius tris 2011 m. ketvirčius grynosios palūkanų pajamos, o mažesniu mastu – ir komisinių bei kitų atlygių pajamos buvo beveik stabilios. Veiklos įvairinimas geografiniuose rajonuose padėjo kai kurioms didelėms ir sudėtingoms bankų grupėms toliau būti pelningoms, nepaisant to, kad vietos rinkose kai kurios grupės patyrė sunkumų.

2011 m. vėl pasireiškė įtampa dėl finansavimo ir su kapitalu susijusio išsiskolinimo mažinimo, o tai kėlė riziką, kad atsiras neigiamų pasekmių galimybėms gauti kreditą. Tai buvo ypač svarbu šalims, kurių vyriausybių padėtis buvo kritinė, nes jų galimybės gauti vidutinės trukmės ir ilgalaikį finansavimą buvo labai nepalankios. Svarbu pažymėti, kad 2011 m. euro zonos bankų sektoriaus pažeidžiamumas įvairiose šalyse ir atskiruose bankuose buvo labai nevienodas dėl skirtingos geografiniu ir kredituotų sektorių rizikos požiūriu padėties, skirtingų veiklos modelių ir ypač – dėl nevienodos šalies, kurioje buvo įsikūrę bankai, fiskalinės padėties. Rinkos rodikliai rodė, kad euro zonos didelių ir sudėtingų bankų grupių pajamų lūkesčiai labai pablogėjo. Euro zonos bankų sektoriaus – ir pasaulio bankų – akcijų indeksai buvo daug mažesni

už kontrolinius indeksus, o atitinkami euro zonos bankų sektoriaus kintamumo rodikliai pasiekė tokias aukštumas, kokių nebuvo regėti nuo banko *Lehman Brothers* bankroto 2008 m. rugsėjo mėn.

Labai padidėjus finansinio stabilumo rizikai, reikėjo nedelsiant imtis drąsių ir ryžtingų veiksmų pačioje euro zonoje ir už jos ribų. Kartu su nacionaliniais sprendimais paspartinti fiskalinę konsolidaciją ir sugriežtinti nacionalines fiskalines taisykles, siekiant atkurti euro zonos finansinį stabilumą, Europos Sąjungos Tarybos ir euro zonos valstybių vadovų ar vyriausybių 2011 m. liepos, spalio ir gruodžio mėn. susitikimuose buvo priimta priemonių, skirtų kelių svarbiausių sričių problemoms. Viena svarbi priemonė – Europos finansinio stabilumo fondo galimybės skolinti pagerinimas ir jo įgaliojimų išplėtimas. Ketinant iš esmės perprojektuoti euro zonos valdymą, 2011 m. gruodžio 8 ir 9 d. ES aukščiausiojo lygio susitikime buvo nuspręsta glaudžiau susitelkti į ekonominę sąjungą ir sukurti naują fiskalinį susitarimą; jis tarp 25 iš 27 ES valstybių narių sudarytas 2012 m. sausio 30 d. Visiškai įgyvendinus paskelbtas priemonės ir pažengus įgyvendinant Europos stabilumo mechanizmą, turėtų sumažėti neigiamas grįžtamojo ryšio poveikis tarp pažeidžiamų valstybės finansų, finansų sektoriaus ir ekonomikos augimo. Prie to turėtų prisidėti ir paskelbta išsami strategija stiprinti ES bankų kapitalo ir finansavimo pajėgumą, pagal kurią reikalaujama, kad didieji bankai sukauptų laikinas kapitalo atsargas ir kad iki 2012 m. birželio mėn. jų pagrindinio pirmojo lygio kapitalo rodiklis siektų 9 %. Apskaičiuota, kad ES bankų sektoriaus kapitalo poreikis šiam tikslui iš viso sudarys 114,7 mlrd. eurų. Siekiant išvengti per didelio turto išsiskolinimo mažinimo, kad būtų užpildytos nustatytos kapitalo spragos, o tai galėtų turėti kenksmingą poveikį realiajai ekonomikai,

2 Testavimą nepalankiausiomis sąlygomis Europos Sąjungos mastu atliko EBI, glaudžiai bendradarbiaudama su ECB ir Europos Komisija. Išsamus metodikos aprašymas ir rezultatai, kurie paskelbti liepos viduryje, pateikti EBI ir dalyvaujančių nacionalinių institucijų interneto svetainėse.

bankų balansų koregavimo planai bus atidžiai stebimi tiek nacionaliniu, tiek Europos lygiu. Be to, poreikis palengvinti prieigą prie terminuoto finansavimo buvo tenkinamas ES koordinuoto valstybės finansavimo garantijų schemomis. Galiausiai Eurosistemos patobulintos kreditų paramos priemonės, įskaitant dvi ilgesnio termino refinansavimo trejų metų trukmės operacijas, užtikrino, kad euro zonos bankai ir toliau gali turėti prieigą prie stabilaus finansavimo. Todėl 2012 m. pradžioje įtampa finansavimo rinkoje šiek tiek atslūgo.

KITOS FINANSŲ INSTITUCIJOS

Susirūpinimas dėl kitų finansų institucijų stabilumo 2011 m. nebuvo toks stiprus kaip susirūpinimas dėl euro zonos bankų sektoriaus stabilumo. Tačiau nebankinių finansų sektorių taip pat paveikė pasitikėjimo finansų rinkose praradimas, nes finansų sektorių ir rinkos segmentus sieja stiprios sąsajos. Per pirmuosius tris 2011 m. ketvirčius didelių svarbiausių euro zonos draudikų patikimumas iš esmės buvo stabilus. Didelių euro zonos perdraudikų pelningumas, palyginti su mažais rodikliais pirmąjį ketvirtį, kai dėl stichinių katastrofų buvo labai padidėjusi pretenzijų jiems našta, atsigavo. Apskritai atrodė, kad šio sektoriaus kapitalo atsargų užteko išgyventi pirmą sunkų pusmetį. Tokia padėtis iš dalies susidarė dėl to, kad draudikai, siekdami išsaugoti numatytą kredito reitingą, pirmenybę teikė perviršinio kapitalo laikymui ir dėl to, kad jie sukaupe prevencines kapitalo atsargas ekonominei padėčiai esant abejotinais. Pagrindinė rizika, su kuria susiduria euro zonos draudikai, yra ta, kad pratęstas mažų palūkanų normų laikotarpis, ypač AAA reitingą turinčių vyriausybės obligacijų, sumažina garantuoto gyvybės draudimo produktų pelningumą, sumenkina investicijų pajamas ir apskritai – mokumo poziciją. Be to, dėl dabartinės krizės labiausiai paveiktų šalių ir sektorių obligacijų mažų verčių rinkoje nustatymo susidaro neigiamo poveikio draudikams, investavusiems į tokius portfelius, rizika.

Specialios paskirties fondai 2011 m. patyrė didelių investavimo nuostolių, nors jie ir nebuvo tokie dideli, kokie buvo po *Lehman Brothers* griūties. Be to, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, šis sektorius buvo mažiau išsiskolinęs, o tai padėjo sumažinti finansavimo likvidumo įtampą dėl aukštus kredito reitingus turinčių brokerių įkaito vertės išlaikymo prievolės. Dėl didesnio nei paprastai investuotojų lėšų atsiėmimo vis dar gali pasireikšti finansavimo likvidumo rizika, nepaisant didelio investuotojų noro investuoti į specialios paskirties fondus, esant mažoms nominaliosioms palūkanų normoms. Nors specialios paskirties fondų vaidmuo euro zonoje atrodė gana ribotas (2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje turtas, laikomas euro zonos draudimo fonduose, sudarė 119 mlrd. eurų), jie yra sudėtingo „šešėlinės bankininkystės“ sektoriaus dalis – dėl savo veiksmų turto pakeitimo vertybiniais popieriais veikloje arba dėl veiklos atpirkimo rinkoje. Šešėlinės bankininkystės sektorius apima veiklas, susijusias su tarpininkavimu kreditų procese, tokiaime kaip likvidumo ir termino pakeitimas ne įprastinėje bankų sistemoje. 2011 m. trečiąjį ketvirtį euro zonos šešėlinės bankininkystės sektorių turimas turtas sudarė 11 trln. eurų. Šis turtas santykinai sudaro 27,7 % viso bankų ir šešėlinės bankininkystės sektoriaus turto³, o tai rodo, kad šešėlinės bankininkystės sektoriaus vaidmuo finansiniam tarpininkavimui apskritai ir ypač – bankų finansavimui yra svarbus.

1.2 SUSITARIMAI DĖL FINANSINIO STABILUMO

2011 m., stengiantis patobulinti taisykles ir standartus ES bei tarptautiniu lygiu, toliau buvo dirbama krizės valdymo ir jos įveikimo srityje.

2011 m. sausio mėn. Europos Sąjungoje Europos Komisijos Vidaus rinkos ir paslaugų generalinis direktoratas pradėjo viešas konsultacijas dėl besiformuojančios ES krizės valdymo sistemos

3 Pagal ECB ir Eurostato statistiką.

finansų sektoriuje. Taip buvo nustatytos sistemos, kurios bendri bruožai nusakyti 2010 m. spalio mėn. Komisijos komunikate, techninės detalės⁴. Prisidėdama prie šių konsultacijų⁵ ECBS visapusiškai pritaria bendram Komunikato siūlymui parengti krizės valdymo ir jos įveikimo sistemą ES finansų institucijoms. Ypač pažymėtina tai, kad ECBS taip pat laikosi požiūrio, jog naujo ES režimo svarbiausias politikos tikslas turėtų būti leidimas visoms institucijoms bankrutuoti, jei tai apsaugotų ES finansų sistemos stabilumą, sumažintų valstybės išlaidas ir ekonomikos sutrikdymą. Tikimasi, kad 2012 m. pavasarį Komisija pateiks pasiūlymą dėl naujos sprendimo sistemos.

Šią naują ES krizės valdymo ir jos sprendimo sistemą taip pat inspiravo ir daug dabartinių nacionalinių iniciatyvų ES valstybėse narėse, darančiose savo finansų sektoriaus nacionalinio sprendimo sistemų pakeitimus. ECB paskelbė nuomones apie šias iniciatyvas ir tiesiogiai prisidėjo prie darbo kuriant naujus sprendimo režimus šalyse, kurioms taikomos ES ir TVF programos (Airijoje, Graikijoje ir Portugalijoje)⁶.

2011 m. ECB aktyviai palaikė Ekonomikos ir finansų komiteto Krizių valdymo darbo grupės ir ESRV Patariamojo techninio komiteto darbą, susijusį su valstybių narių priimtomis pataisomojo pobūdžio priemonėmis, kurios skirtos su rizika finansiniam stabilumui susijusioms problemoms, galinčioms kilti dėl EBI testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (ar rinkos testo) rezultatų paskelbimo, spręsti.

Tarptautiniu lygiu G20 šalių vadovai 2011 m. lapkričio 3–4 d. susitikime Kanuose patvirtino, kad įgyvendins kompleksinį politinių priemonių rinkinį (įskaitant naują tarptautinį krizių sprendimo režimų standartą), skirtą rizikos pasaulinei finansų sistemai, kurią sukėlė sistemiškai svarbios finansų institucijos, problemoms spręsti. Šis naujas Finansinio stabilumo tarybos (FST) parengtas standartas – „Pagrindiniai finansų institucijų efektyvaus krizės sprendimo režimų bruožai“⁷ –

yra nuoroda, kaip reformuoti nacionalinius krizių sprendimo režimus, stiprinti institucijų teises tinkamai spręsti nesėkmingai veikiančių finansų įmonių problemas, nesukeliant mokesčių mokėtojui nuostolio rizikos⁸. Atsigavimo ir su krizės sprendimu susijusius reikalavimus pradinė 29 pasaulyje svarbių finansų institucijų grupė turės įvykdyti iki 2012 m. pabaigos. ECB, kaip FST narys, aktyviai prisidėjo prie šios iniciatyvos ir ją rėmė, visapusiškai įsitraukdamas į FST Krizių sprendimo valdymo grupės, Tarptautinio krizių valdymo darbo grupės ir Gelbėjimo darbo grupės veiklą.

4 Plačiau apie konsultacijas žr. Europos Komisijos interneto svetainėje (<http://ec.europa.eu>).

5 Daugiau informacijos apie šį indėlį žr. ECB interneto svetainėje.

6 Žr., pvz., CON/2011/39, CON/2011/45, CON/2011/60, CON/2011/72 ir CON/2011/84. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB interneto svetainėje.

7 Standartas paskelbtas FST interneto svetainėje (www.financialstabilityboard.org).

8 Pagrindiniai bruožai apima 12 esminių krizės sprendimo režimų bruožų, sudarančių minimalų standartą, kuris turi tikti krizės sprendimo režimams visose jurisdikcijose: i) apimtis; ii) sprendimą priimanti institucija; iii) sprendimo teisės; iv) klientų turto tarpuskaita, pakeitimas vertybiniais popieriais, segregacija; v) saugumo priemonės; vi) firmų, kurios sprendžia krizės problemas, finansavimas; vii) tarptautinio bendradarbiavimo teisinės sistemos sąlygos; viii) krizės valdymo grupės; ix) specialūs institucijų bendradarbiavimo su užsieniu susitarimai; x) galimybių išspręsti krizę vertinimai; xi) atsigavimo ir krizės problemų sprendimo planavimas; xii) prieiga prie informacijos ir keitimasis informacija.

2 UŽDAVINIAI, SUSIJĘ SU EUROPOS SISTEMINĖS RIZIKOS VALDYBOS VEIKLA

2.1 INSTITUCINĖ SISTEMA

2011 m. buvo pirmieji Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) veiklos metai. ESRV atsakinga už ES finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūrą, o ECB teikia ESRV sekretoriato paslaugas, taip pat analitinę, statistinę, logistinę ir administracinę pagalbą. ESRV įkurta vadovaujantis 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo⁹. Be to, 2010 m. lapkričio 17 d. Tarybos Reglamente (ES) Nr. 1096/2010¹⁰ nustatyti konkretūs ECB uždaviniai, susiję su ESRV veikla.

Pirmus penkerius ESRV veiklos metus jos pirmininkas yra ECB pirmininkas. Todėl iki 2011 m. spalio 31 d. ESRV pirmininkas buvo Jean-Claude Trichet, o nuo lapkričio 1 d. – Mario Draghi.

Iki 2011 m. birželio pabaigos ESRV užbaigė kurti savo institucines struktūras. ESRV Bendroji valdyba patvirtino tai: i) savo darbo tvarkos taisykles¹¹, ii) ESRV Patariamojo mokslinio komiteto narių atrankos taisykles¹², iii) ESRV etikos kodeksą¹³ ir iv) Prieigos prie ESRV dokumentų taisykles¹⁴. Be to, ESRV patvirtino sprendimą dėl informacijos teikimo bei rinkimo makrolygio rizikos ribojimo priežiūros tikslais¹⁵ ir suderintas su Europos priežiūros institucijomis procedūras dėl konfidencialios informacijos perdavimo.

Turėdamas 25 ekspertų personalą, ESRV Sekretoriatas padėjo ESRV jos kasdiniame darbe, įskaitant administracinę pagalbą instituciniams organams, analitinį darbą, indėlį į makrolygio rizikos ribojimo strategijos pagrindų nustatymą bei jos įgyvendinimą, taip pat bendradarbiavimą su priežiūros institucijomis.

ESRV taikė įvairius būdus, numatytus Reglamente Nr. 1092/2010, jos, kaip naujo Europos nepriklausomo organo, atskaitomybei užtikrinti. Tai pirminiai klausymai Europos

Parlamente, kurių metu pirmininkas paaiškino, kaip jis ketina atlikti savo pareigas (2011 m. vasario 7 d. kalbėjo Jean-Claude Trichet, 2012 m. sausio 16 d. – Mario Draghi), kiti reguliariūs klausymai ir konfidencialūs pokalbiai apie ESRV vykdomą veiklą su Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto pirmininku bei jo pavaduotojais. Dėl šių klausymų šios dvi institucijos susitarė 2011 m. rugsėjo mėn. Be to, ESRV įvairiais būdais pranešė Europos Tarybai apie išpėjimus ir rekomendacijas bei jų įgyvendinimą. Tikimasi, kad ESRV savo pirmąją 2011 metų ataskaitą paskelbs 2012 m. gegužės mėn.

2.2 ANALITINĖ, STATISTINĖ, LOGISTINĖ IR ORGANIZACINĖ PAGALBA ESRV

ECB paprašytas užtikrinti ESRV sekretoriato paslaugas ir tokiu būdu teikti ESRV analitinę, statistinę, logistinę ir organizacinę paramą. 2011 m., pirmaisiais ESRV veiklos metais, ECB didžiausią paramą skyrė ES sisteminės rizikos reguliariam stebėjimui, nustatymui ir vertinimui. Be reguliarios finansinio stabilumo priežiūros ir vertinimo veiklos, ši parama taip pat apėmė analitinių priemonių ir metodikų kūrimą bei tobulinimą, kurį parėmė ECBS Makrolygio rizikos tyrimų tinklas. Ji taip pat apėmė pastangas užpildyti statistikos srityje

⁹ OL L 331, 2010 12 15, p. 1.

¹⁰ OL L 331, 2010 12 15, p. 162.

¹¹ 2011 m. sausio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimas, kuriuo priimamos Europos sisteminės rizikos valdybos darbo tvarkos taisyklės (ESRV/2011/1). OL C 58, 2011 2 24, p. 4.

¹² 2011 m. sausio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimas dėl Europos sisteminės rizikos valdybos Patariamojo mokslinio komiteto narių atrankos, paskyrimo ir pakeitimo tvarkos reikalavimų (ESRV/2011/2). OL C 39, 2011 2 8, p. 10.

¹³ 2011 m. kovo 25 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimas, kuriuo patvirtinamas Europos sisteminės rizikos valdybos etikos kodeksas (ESRV/2011/3). OL C 140, 2011 5 11, p. 18.

¹⁴ 2011 m. birželio 3 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimas dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos sisteminės rizikos valdybos dokumentais (ESRV/2011/5). OL C 176, 2011 6 16, p. 3.

¹⁵ 2011 m. rugsėjo 21 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimas dėl informacijos teikimo ir rinkimo Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros tikslais (ESRV/2011/6). OL C 302, 2011 10 13, p. 3.

nustatytas reikalingų duomenų spragas, siekiant atlikti makrolygio rizikos ribojimo analizę.

ANALITINĖ PARAMA

2011 m. ECB teikė analitinę paramą ESRV nuolatinių sisteminės rizikos, su kuria susiduria ES finansų sistema, stebėjimo ir nustatymo ataskaitų forma, taip pat ir šios rizikos galimo poveikio vertinimo ataskaitų forma. Be to, ESRV paprašius, ECB darbuotojai, vadovaudamiesi *ad hoc* principu, prisidėjo prie konkrečių sisteminės rizikos ir makrolygio rizikos ribojimo klausimų studijų.

Visa ši parama buvo grindžiama ECB patirtimi, kurios pagrindas – ECB finansinio stabilumo uždavinių atlikimo organizavimas ir infrastruktūra. Be to, analizei reikalinga informacijos bazė apima informaciją, surinktą intensyvesnėmis rinkos tyrimo pastangomis, ypač skirtomis sisteminės rizikos nustatymo procesui pagrįsti. Nuolatinė sisteminės rizikos priežiūra ir vertinimo veikla taip pat pagrįsta informacija, gauta iš ESRV narių. Sisteminės rizikos rodikliai ir išankstinio perspėjimo sistemos yra svarbios

analitinės priemonės, padedančios ESRV atliktos rizikos priežiūros darbui. Sisteminės rizikos vertinimą ypač stiprina makrolygio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis priemonės ir rizikos skleidimo kanalų analizė, siekiant įvertinti ir nustatyti galimą konkrečios rizikos dydį. Bendradarbiaujant su nacionaliniais centriniais bankais ir nacionalinėmis bei Europos priežiūros institucijomis – per ESRV Patariamąjį techninį komitetą ir jo substrukūras – ECB, siekdamas nuolat gerinti analitinę sistemą, reguliariai peržiūri turimas ir kuria naujas analitines priemones nustatytoms analitinėms spragoms panaikinti. Šioje srityje tam tikras vaidmuo tenka ECBS Makrolygio rizikos tyrimų tinklui (žr. 10 interpa).

ESRV paprašius, ECB gali prisidėti prie ESRV rekomendacijų dėl reguliavimo ar teisinių iniciatyvų rengimo. Todėl 2011 m. ECB prisidėjo prie ESRV darbo nustatant ir analizuojant riziką, susijusią su užsienio valiutos skolinimu Europos Sąjungoje. Be to, ECB prisidėjo prie galimų politikos rekomendacijų, parengtų vadovaujantis ankstesniu ECB ir Eurosystemos atliktu analitiniu darbu.

10 interpas

ECBS MAKROLYGIO RIZIKOS TYRIMŲ TINKLAS

Valdančioji taryba 2010 m. patvirtino ECBS makrolygio rizikos tyrimų tinklo įkūrimą. Šis tinklas sukurtas siekiant Europos Sąjungoje sustiprinti naują makrolygio rizikos ribojimo priežiūros politikos funkciją, kuri atsirado dėl finansų krizės, ypač įsisteigus Europos sisteminės rizikos valdybai. Pažymėtina, kad šio tinklo tyrėjai atlieka konceptualius tyrimus, kuria modelius bei priemones makrolygio rizikos ribojimo priežiūrai ir dalijasi šių tyrimų rezultatais.

Pirmas viešas šio tyrimų tinklo suorganizuotas renginys – 2011 m. spalio 5–6 d. konferencija Frankfurte, kurioje kai kurie šio tinklo tyrėjai pristatė savo darbus¹. Buvo pakviesti ir keli tyrėjai, nepriklausantys tyrimų tinklui, o tiriamieji darbai buvo apsvarstyti žymių šios srities ekspertų. Konferencijoje buvo pristatyta tik dalis rinktinių tinklo tiriamųjų darbų, o didesnė jų aprėptis ilgainiui bus išspausdinta ECB darbo straipsnių serijoje.

Pirma tyrimų tinklo kryptis apima makroekonominių ir finansinių modelių, susiejančių finansinį nestabilumą su ekonominės veiklos rezultatais, kūrimą. Šios krypties darbų pirminis tikslas – atlikti fundamentinius tyrimus, o ne iš karto pateikti politikai vykdyti skirtas priemones.

¹ Informaciją apie šią konferenciją galima rasti ECB interneto svetainėje.

Šios srities tyrimai apima įvairias papildomas sritis. Kai kurie tyrėjai daug dėmesio skiria finansinių veiksmų ir trikdžių įtraukimui į standartinius makromodelius. Kiti dėmesį sutelkia į pagrindinius aspektus, reikalingus tikroviškus finansinio nestabilumo bruožus integruoti į bendros ekonomikos modelius. Ypač daug dėmesio skiriama bankų įsipareigojimų nevykdymo modeliavimui, kuris apima finansinių tarpininkų įsipareigojimų nevykdymo rizikos, skolos bei finansinio svėro tarpusavio sąsajas per verslo ciklą, nelinijiniškumą ir šešėlinio bankų sektoriaus vaidmenį, ypač esant skirtingai veiklos reguliavimo aplinkai. Kita šios tyrimų krypties sritis apima įvairių makrolygio rizikos reguliavimo politikos priemonių, tokių kaip kapitalo reguliavimas ar paskolos ir užstato santykis, vertinimą, šių politikos priemonių tarpusavio sąveikos su kitokios politikos priemonėmis, tokiomis kaip pinigų politika, analizę. Tarptautinė tyrėjų grupė kuria kanoninį minėtų politikos priemonių modelį, kuris apima aktualias sisteminio nestabilumo formas ir kuriuo siekiama nustatyti ir įvertinti reguliavimo politikos priemones, ribojančias sisteminę riziką.

Antra tyrimų kryptis susijusi su išankstinio perspėjimo modeliais ir sisteminės rizikos rodikliais. Ji yra daugiau praktinio pobūdžio. Šios krypties tyrimai rodo, kad išankstinio perspėjimo rodiklių vaidmuo padidėjo iš esmės dėl taikomų tobulėsiu metodikų ir anksčiau mažiau vartotų duomenų šaltinių platesnio panaudojimo. Naujų išankstinio perspėjimo priemonių veiksmingumas padidėjo dar ir dėl to, kad tyrimų dėmesys nuo krizių prognozavimo buvo nukreiptas į augančių nesubalansuotumų prognozavimą. Apskritai antros tyrimų tinklo krypties darbas parodo, kaip išankstinio perspėjimo modelių prognozavimo pajėgumas gali padidėti, panaudojus individualių finansų įmonių balansų duomenis kartu su tradiciniais makroekonominiais ir finansiniais kintamaisiais. Be to, šis derinys politikos kūrėjams teikia labai vertingos informacijos, kaip įvertinti esamą sisteminės finansinės įtampos lygį.

Trečia darbų kryptis, kurioje siekia padaryti pažangą tyrimų tinklas, yra užkrato rizikos vertinimas. Dėl ribotų duomenų išsamesnis bankų užkrato tarp šalių rizikos tyrimas Europoje yra sudėtingas. Vis dėlto pradėtas vykdyti didelės apimties projektas, kuriame finansinės sąsajos tarp šalių vertinamos panaudojant sistemos TARGET2 sandorių duomenis. Šį projektą vykdo kelių nacionalinių centrinių bankų tyrėjai.

Pagrindiniai sistemos darbo rezultatai yra tiriamieji straipsniai, seminarai ir konferencijos (antra konferencija planuojama 2012 m.), įskaitant bendradarbiavimą su tyrėjais už ECBS ribų. Ataskaitą apie savo dvejų metų darbo rezultatus tyrimų tinklas pateiks 2012 m. antrąjį pusmetį.

STATISTINĖ PARAMA

Be 2010 m. ECB kartu su nacionaliniais centriniais bankais atlikto parengiamojo darbo, ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su Europos priežiūros institucijomis, prireikus teikė ir statistinę paramą ESRV.

Daugiausia nuo 2010 m. spalio mėn. iki 2011 m. birželio mėn. sprendžiant ESRV statistinių duomenų poreikių klausimą prisidėjo jungtinė grupė, susidedanti iš ESRV Sekretoriato, ECB ir Europos priežiūros institucijų atstovų. Šios jungtinės grupės galutinė ataskaita buvo iš dalies

pakeista į ESRV sprendimą dėl suvestinės informacijos teikimo ir rinkimo Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros tikslais (ESRV/2011/6)¹⁶. Šiame sprendime ypač daug dėmesio skiriama nustatymui, kokios nuolatinės suvestinės informacijos reikia ESRV trumpuoju laikotarpiu (iki 2013 m. pradžios). Sprendime reikalaujama, kad ECB ir Europos priežiūros institucijos reguliariai teiktų suvestinę informaciją ir nagrinėtų jau surinktus duomenis. Be to, jame pateiktas apibrėžimas procedūru,

¹⁶ OL C 302, 2011 10 13, p. 1.

kurių turi būti laikomasi, tuo atveju, jei ESRV užduotims vykdyti reikia papildomų ir specialių suvestinių duomenų, neįtrauktų į reguliariai teikiamus duomenis.

Be to, jungtinė grupė aptarė ilgalaikius priežiūros duomenų ir viešo atskleidimo reikalavimus, kurie daugiausia grindžiami šiuo metu Europos priežiūros institucijų ir Europos Komisijos kuriamais ataskaitų reikalavimais. Šie reikalavimai darys tiesioginę įtaką ECBS statistiniam darbui, bus išvengta ataskaitų dubliavimo ir užtikrintas duomenų ekonominio bei finansinio stabilumo analizėms ir susijusio tyrimų darbo nuoseklumas. Be to, ECB buvo įtrauktas į keletą darbo srautų, skirtų statistikos (pvz., konsoliduotų duomenų apie bankus ir statistikos apie turimus vertybinius popierius) plėtrai. Tai irgi galėtų paremti ESRV (žr. 2 skyriaus 4 skirsnį).

ECB svariai prisideda prie ESRV rizikos stebėjimo ir rizikos analizės savo ketvirtine makrolygio rizikos ribojimo apžvalga. Joje pateikiama statistinė informacija (lentelėse ir paveiksluose) ir rodikliai, suskirstyti pagal rizikos rūšis, tokias kaip makroekonominė rizika, kredito rizika, rinkos rizika, likvidumo ir finansavimo rizika, sąsajos ir nesubalansuotumas, pelningumas ir mokumas. Ši ketvirtinė apžvalga rengiama remiantis kelių skirtingų šaltinių, įskaitant ECBS, Europos priežiūros institucijas ir komercinių duomenų teikėjus, duomenimis. Be to, ESRV Reglamente (3g straipsnis) nustatyta, kad ESRV „turi bendradarbiauti su Europos priežiūros institucijomis, parengti bendrus kiekybinius ir kokybinius rodiklius (rizikos lentelę) sisteminei rizikai nustatyti ir įvertinti“. Atsižvelgiant į tai, darbas rengiant tokias rizikos lenteles skirstomas į tas pačias rizikos rūšis.

3 FINANSINIS REGULIAVIMAS IR PRIEŽIŪRA

3.1 BANKAI

2010 m. gruodžio mėn. Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK) paskelbė naujus kapitalo ir likvidumo standartus (Bazelis III). ECB aktyviai dalyvavo rengiant naują Bazelio III sistemą ir daug prisidėjo prie įvairių poveikių vertinimų, kuriais buvo siekiama kiekybiškai įvertinti galimą reguliavimo paketo poveikį finansų rinkoms ir realiajai ekonomikai. Vadovaujantis 2010 m. lapkričio mėn. G20 šalių vadovų duotu pasižadėjimu, nacionalinės ir tarptautinės pastangos šioje srityje dabar telkiamos į tai, kad Bazelio III standartai būtų laiku ir nuosekliai įgyvendinti. ECB dalyvauja tolesniame darbe, kuris šiuo metu atliekamas įvairiose Bazelio komiteto darbo grupėse, įskaitant tam tikrų reformos paketo elementų peržiūrą ir užbaigimą per keletą ateinančių metų. ECB taip pat prisidėjo prie Bazelio standartų įgyvendinimo Europoje. Esant tokioms aplinkybėms, ECB pritaria Europos Komisijos pasiūlymams dėl direktyvos ir reglamento, pateiktiems 2011 m. liepos 20 d., kurie leis perkelti Bazelio III sistemą į Europos įstatymus. Šie pasiūlymai yra svarbus žingsnis siekiant stiprinti bankų ir investicinių įmonių sektoriaus veiklos reguliavimą ir sukurti patikimesnę ir saugesnę finansų sistemą Europoje.

2012 m. sausio 27 d. ECB paskelbė savo nuomonę dėl pasiūlytos direktyvos ir reglamento¹⁷. Savo nuomonėje ECB pritaria tvirtam ES pasižadėjimui įgyvendinti tarptautinius standartus ir susitarimus finansinio reguliavimo srityje, atsižvelgiant, kai reikia, į tam tikrus konkrečius ES teisinės ir finansų sistemos bruožus. Pagrindiniai nuomonės elementai yra tokie, kaip nurodoma toliau.

Pirma, iš pasiūlyto reglamento, kuri valstybės narės turės taikyti tiesiogiai, ECB labai pritaria „vienodų taisyklių“ taikymo metodui, kuris užtikrins tai, kad bendroje rinkoje finansines paslaugas teikiančių finansų institucijų veikla atitiktų vienodas riziką ribojančias taisykles. Tikimasi, kad dėl šio metodo, be kita ko, sustiprės finansinė integracija Europoje. Atsižvelgdamas į tai, ECB visiškai pritaria

siekiui spręsti su rizika susijusius klausimus, su kuriais, be kita ko, susiduria tam tikri sektoriai, regionai ar valstybės narės, nes tai numatyta teisės aktuose, įgalinančiuose Komisiją nustatyti griežtesnius riziką ribojančius reikalavimus, kai būtina įvertinti mikro- ir makrolygio rizikos intensyvumo pokyčius, priklausančius nuo rinkos raidos ypatumų. Tačiau ECB mano, kad yra svarbu, jog siūlomas reglamentas sudarytų sąlygas valstybėms narėms taikyti griežtesnius riziką ribojančius reikalavimus, kai finansiniam stabilumui kyla sisteminės rizikos grėsmė. Ši sistema turėtų leisti daryti tik tam tikras korekcijas, o apibrėžimai turi likti tie patys, taip laikantis ES vienodų nuostatų principo. Be to, šiai sistemai turėtų būti taikomi griežti saugikliai, koordinuojant juos su ESRV, taip siekiant apsaugoti nuo galimų nenumatytų pasekmių, pašalinio poveikio efekto ir neteisingo naudojimo. Antra, būtina, kad ES šalių bankai išlaikytų tą patį reguliuojamo kapitalo atsparumo lygį ir nuostolių absorbavimo gebą taip pat, kaip ir tarptautiniai bankai. Atsižvelgiant į tai, turėtų būti užtikrinta, kad ES akcinių bendrovių pirmojo lygio nuosavo kapitalo kvalifikaciniai kriterijai, taip pat ir pirmojo lygio nuosavo kapitalo apibrėžimas atitiktų Bazelio tarptautinį standartą. Trečia, ECB labai pritaria anticiklinio elemento įtraukimui į finansų reglamentą. ECB nuomone, jis yra pagrindinis makrolygio rizikos ribojimo priemonių paketo elementas. Galiausiai ECB labai pritaria likvidumo rizikos reikalavimo ir svarto rodiklio įtraukimui į ES reguliavimo sistemą, šiuos aspektus atitinkamai peržiūrėjus ir įvertinus. Į likvidumo reikalavimus įtraukiamas trumpalaikio padengimo likvidžiuoju turto rodiklis, kurio tikslas – užtikrinti, kad bankai turėtų pakankamai aukštos kokybės likvidaus turto atlaikyti nepalankiausių sąlygų scenarijų vieną mėnesį, ir ilgesnio termino grynasis stabilus finansavimo rodiklis, kuris stiprina bankų paskatas finansuoti naudojant daugiau stabilių struktūrinių šaltinių.

Tikimasi, kad dėl naujų likvidumo standartų bus gauta daug naudos mikro- ir makrolygio rizikos ribojimo srityse, tačiau dar reikia

¹⁷ CON/2012/5.

įvertinti galimas šių naujų standartų pasekmes. Atsižvelgdama į tai, ECBS atlieka darbus, skirtus naujo likvidumo reglamento sąveikai su pinigų politikos operacijomis išanalizuoti. Tuo užsiima 2011 m. gegužės mėn. sukurta darbo grupė, pasitelkianti finansinio stabilumo ir pinigų politikos specialistus.

2011 m. Finansinio stabilumo taryba (FST), atsižvelgdama į G20 šalių įsipareigojimus, savo pastangas sutelkė būtinųjų priemonių klausimams, susijusiems su sistemiškai svarbioms finansų institucijoms būdingos rizikos ribojimu, rengimą. FST parengta tarptautinė sistema apima šiuos blokus: i) tarptautiniai standartai ir veiksmingo sprendimo reikalavimai; ii) spartesnė ir veiksmingesnė priežiūra; iii) papildomi reikalavimai pagerinti nuostolių absorbavimą. Ypač pažymėtina tai, kad bendromis BBPK ir FST pastangomis buvo nuspręsta dėl kapitalo atsargos rodiklio, taikomo pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams (G-SSB)¹⁸. Kiekybiniu požiūriu G-SSB turės laikytis progresyvaus kapitalo atsargos reikalavimo, kurio dydis svyruotų nuo 1 iki 2,5 %, palyginti su pagal riziką įvertintu turtu¹⁹, atsižvelgiant į banko sistemine svarbą²⁰. Ši kapitalo atsarga turi būti pridedama prie nuosavo kapitalo. 2011 m. lapkričio mėn. BBPK ir FST numatė pradinę 29 bankų, kurie bus G-SSB, grupę. Papildomi nuostolių absorbavimo reikalavimai iš pradžių bus taikomi šiems 2014 m. lapkričio mėn. kaip G-SSB numatytiems bankams. Reikalavimas kaupti kapitalo atsargą bus palaipsniui įgyvendinamas nuo 2016 m. sausio mėn., o visiškai įgyvendintas jis turi būti iki 2019 m. sausio mėn. Tikimasi, kad šio laiko užteks bankams prisiderinti prie naujų taisyklių, iki minimumo sumažinant trumpalaikius trikdžius, susijusius su strategijomis, verslo modeliais ir bankų kapitalo planavimu. ECB pritaria BBPK ir FST darbui šioje svarbioje srityje ir aktyviai jį remia. ECB visapusiškai pritaria šiems naujiems tarptautiniams standartams, specialiai sukurtiems spręsti neigiamų išorės aplinkybių ir moralinės rizikos, kurią patiria G-SSB, problemas. Šie standartai – svarbus žingsnis mažinant finansinio nestabilumo tikimybę ir

mastą, su bankų gelbėjimu susijusios finansinės paramos, kurią nulėmė pasaulinių sistemiškai svarbių finansų institucijų nesėkmės, apimtį. Kad ši sistema darytų numatomą poveikį, šias priemones būtina įgyvendinti laiku ir jas koordinuoti tarptautiniu lygiu.

3.2 VERTYBINIAI POPIERIAI

2011 m. pradėta sparčiai vykdyti išsami ES sistemos, skirtos vertybiniais popieriais reguliuoti, reforma, į ją įsitraukė ir ECB.

2010 m. gruodžio mėn. Europos Komisija inicijavo Finansinių priemonių rinkų direktyvos (MiFID), kuri yra ES finansinių rinkų reguliavimo pagrindas, peržiūrą. Svarbiausias peržiūros tikslas – pritaikyti ES reguliavimo sistemą prie naujausių technologinių ir finansinių pokyčių, kartu spręsti G20 šalių prašymus²¹, nacionalinėms institucijoms imtis klausimų, susijusių su mažiau reguliuojamomis ir mažesnio skaidrumo finansų sistemos dalimis. 2011 m. spalio 20 d. Europos Komisija paskelbė savo siūlymą dėl MiFID peržiūros ir pasiūlė pakeitimus Piktnaudžiavimo rinka direktyvoje.

Be to, Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo (Skaidrumo direktyva).

Skolintų vertybinių popierių srityje ECB 2011 m. kovo 3 d. paskelbė nuomonę²² apie Europos Komisijos pasiūlymą dėl šio reglamento. Jis pažymėjo, kad į siūlomą

18 Žr. „Pasauliniai sistemiškai svarbūs bankai: vertinimo metodologija ir papildomo nuostolių absorbavimo reikalavimas“, Bazelio bankų priežiūros komitetas, 2011 m. lapkričio mėn.

19 Numatoma, kad tuščias 3,5 % rizikos krepšelis laikui bėgant paskatins bankus vengti savo sisteminės svarbos didinimo.

20 Sistemine svarba apskaičiuojama pagal rodiklius grindžiamą metodologija, kurią parengė BBPK.

21 Žr. G20 šalių pareiškimus, padarytus Pitsburgo aukščiausiojo lygio susitikime (2009 m. rugsėjo mėn.) ir Seulo aukščiausiojo lygio susitikime (2010 m. lapkričio mėn.).

22 CON/2011/17.

reglamentą įtraukta daug rekomendacijų, kurias 2010 m. pateikė Eurosistema, prisidėdama prie Komisijos viešų konsultacijų dėl skolintų vertybinių popierių pardavimo. Numatoma, kad šis reglamentas įsigalios 2012 m. lapkričio mėn.

2011 m. lapkričio 15 d. Europos Komisija taip pat pateikė pasiūlymą dėl reglamento ir direktyvos dėl kredito reitingo agentūrų. Šio pasiūlymo tikslas – prisidėti prie rizikos finansiniam stabilumui mažinimo ir atkurti investuotojų bei kitų rinkos dalyvių pasitikėjimą finansų rinkomis ir reitingų kokybę. Šiuo metu ECB rengia nuomonę apie šį pasiūlymą.

ECB taip pat labai atidžiai stebėjo FST ir kitų tarptautinių institucijų darbą, kuri jos pradėjo atsižvelgdamos į 2010 m. lapkričio mėn. G20 šalių prašymą parengti rekomendacijas stiprinti šešėlinės bankų sistemos reguliavimą bei priežiūrą ir jam pritarė. ECB parengė euro zonos šešėlinės bankininkystės apžvalgą ir ją pateikė FST nariams.

3.3 APSKAITA

2011 m. kovo mėn. Eurosistema pateikė pastabas Tarptautinei apskaitos standartų valdybai (TASV) dėl pasiūlymo, susijusio su apsidraudimo sandorių apskaitos standartu. Laiške TASV Eurosistema apskritai pritarė pasiūlytam principais pagrįstam metodui, kuriuo siekiama labiau suderinti finansinę atskaitomybę ir bendrovių rizikos valdymo veiklą. Vis dėlto Eurosistema pažymėjo, kad į šį pasiūlymą nebuvo įtraukta tokia svarbi rizikos draudimo veikla kaip makrolygio rizikos draudimas. Be to, Eurosistema pabrėžė ryšį tarp rizikos draudimo, kitų finansinių priemonių projekto dalių, tokių kaip klasifikacija ir apskaičiavimas, ir potencialios naudos atlikus išsamų poveikio vertinimą, atsižvelgdama į sąsajas tarp visų šių finansinių priemonių projekto dalių, ir akcentavo suinteresuotų asmenų įtraukimą į programą.

Per metus TASV ir Finansinės apskaitos standartų valdyba tęsė konvergencijos darbą,

derindama atitinkamas savo apskaitos sistemas. Nepaisant 2011 m. padarytos pažangos, svarbiausiose apskaitos srityse, tokiose kaip finansinių priemonių apskaita (klasifikacija ir užskaita), tebesama didelių skirtumų.

4 FINANSINĖ INTEGRACIJA

Eurosistema ir ECBS prie Europos finansinės integracijos gerinimo prisideda taip: i) didina supratimą apie finansinę integraciją ir ją stebi; ii) spartina privačiojo sektoriaus veiklą, palengvindama bendrus veiksmus; iii) teikia patarimus dėl finansų sistemos įstatymų ir reglamentavimo bei tiesioginio taisyklių nustatymo; iv) teikia centrinio banko paslaugas, skatinančias finansinę integraciją.

SUPRATIMO APIE FINANSINĖ INTEGRACIJĄ DIDINIMAS IR JOS STEBĖJIMAS

2011 m. gegužės mėn. ECB paskelbė savo penktąją metinę ataskaitą „Finansinė integracija Europoje“²³. Pagrindinis šios ataskaitos tikslas – prisidėti prie Europos finansinės integracijos plėtros analizės ir didinti visuomenės supratimą apie Eurosistemos vaidmenį stiprinant šį procesą, teikiant informaciją apie integracijos būklę ir tolesnę finansinę integraciją skatinančių priemonių empirinį pagrindimą. Šioje ataskaitoje pagrindinis dėmesys skiriamas euro zonos vyriausybės skolos krizei ir jos poveikiui obligacijų ir pinigų rinkoms. Ataskaitoje išsamiai analizuojami ir šie klausimai: i) krizės valdymas ir jos įveikimas, atsižvelgiant į finansinę integraciją; ii) draudimo bendrovės ir pensijų fondai euro zonoje; iii) pokyčiai euro zonos obligacijų rinkose per finansų krizę. Ataskaita užbaigiama Eurosistemos indėlio, siekiant labiau integruotų ir išplėtotų finansų rinkų Europoje per 2010 m., apžvalga.

ECB tęsė veiklą Kapitalo rinkų ir finansinės integracijos Europoje mokslinių tyrimų grupėje. Ši grupė suburia akademinis darbuotojus, rinkos dalyvius, politikos formuotojus ir centrinių bankų darbuotojus. Jai vadovaujama kartu su Frankfurto prie Maino universiteto Finansinių studijų centru. Grupė organizavo seminarą tema „Euro zonos rinkos, skirtos bankų skolai finansuoti, struktūra ir reikšmė pinigų politikos poveikio perdavimui ir finansinei integracijai“. Jis vyko 2011 m. gegužės 17–18 d. ECB, Frankfurte. Kaip ir praėjusiais keleriais metais, ECB pasiūlė suteikti „Lamfalussy mokslinio bendradarbio“ vardus penkiems jauniems su šios grupės veikla susijusiems mokslininkams. Dabartiniai grupės prioritetai yra šie:

i) finansų sistemos – rizikos valdytojos, rizikos paskirstytojos ir rizikos kūrėjos; ii) mažmeninių finansinių paslaugų integracija ir plėtra bei novatoriškų įmonių skatinimas; iii) finansų modernizavimas ir valdymas bei Europos finansų sistemų integracija į pasaulines kapitalo rinkas.

PRIVAČIOJO SEKTORIAUS INICIATYVŲ SPARTINIMAS

SEPA

Bendra mokėjimų eurais erdvė (SEPA) – tai iniciatyva, kurios tikslas yra pasiekti, kad mažmeninių mokėjimų eurais paslaugų rinka taptų visiškai integruota ir nebūtų jokio skirtumo tarp tarptautinių ir vietinių mokėjimų. 2011 m. Eurosistema toliau stebėjo ir rėmė darbą šioje srityje²⁴. Specialus dėmesys buvo skiriamas perėjimui prie naujų SEPA priemonių. Kaip rodo SEPA rodikliai, iki 2011 m. gruodžio mėn. 23,7 % euro zonoje atliekamų vietinių kredito pervedimų sudarė SEPA kredito pervedimai. Kai dėl perėjimo prie SEPA tiesioginio debeto, tai, 2011 m. gruodžio mėn. duomenimis, jis sudarė tik 0,5 %. Siekdama paremti perėjimą prie SEPA kredito pervedimų ir tiesioginio debeto schemų, Europos Komisija pasiūlė reglamentą, nustatantį galutinius perėjimo terminus. Reikšdamas savo nuomonę, ECB pritarė Komisijos siūlymui, skatinančiam privalomų galutinių terminų nustatymą, ir mano, kad tokie terminai yra būtini projekto sėkmei. ECB taip pat pabrėžė ilgalaikio sprendimo dėl tarpbankinių mokesčių už tiesioginio debeto operacijas svarbą²⁵.

Būtinybę nedelsiant priimti reglamentą, nustatantį galutinius perėjimo terminus, taip pat pabrėžė SEPA taryba – suinteresuotų asmenų forumas, kuriam pirmininkauja ECB bei Europos Komisija ir kurio tikslas yra skatinti integruotą mažmeninių mokėjimų eurais rinką, užtikrinant, kad tinkamai būtų įtrauktos visos

²³ Ši ataskaita skelbiama ECB interneto svetainėje.

²⁴ Eurosistema taip pat įvertino projekto įgyvendinimo pažangą pagal etapus, aprašytus septintoje SEPA pažangos ataskaitoje, paskelbtoje 2010 m. spalio mėn. (ją galima rasti ECB interneto svetainėje).

²⁵ Žr. CON/2011/32, OL C 155, 2011 05 25.

suinteresuotos šalys ir skatinant bendrai sutarti dėl kitų SEPA įgyvendinimo žingsnių. Be bankų sektoriaus, viešojo administravimo institucijos ir galutiniai vartotojai (tokie kaip privatūs klientai ir įmonės – mažos ir vidutinio dydžio įmonės ir mažmenininkai) yra atstovaujami taryboje. Joje pagal rotacijos principą taip pat dalyvauja keturi Eurosistemos centriniai bankai.

Kad būtų užtikrinta SEPA sėkmė, reikalinga tolesnė kelių sričių pažanga. Specialaus dėmesio reikia SEPA kortelių sričiai. Pirma, siekdama užtikrinti kortelių operacijų saugumo lygį ir sumažinti sukčiavimą kortelėmis jas „nuskaitant“²⁶, Eurosistema paskatino rinką pereiti prie lusto su EMV technologijos ir nenaudoti magnetinės juostelės. Ji taip pat paragino įvairius suinteresuotus asmenis parengti sprendimus, kaip sumažinti sukčiavimą, susijusį su magnetinių juostelių naudojimu, kol nebus užbaigtas perėjimas pasauliniu lygiu prie lusto su EMV technologijos (pvz., užblokuojant operacijas, atliekamas kortele su magnetine juoste). Antra, norint sukurti integruotą ir konkurencingą kortelių rinką, buvo inicijuotos diskusijos su suinteresuotais asmenimis dėl suderintos verslo praktikos. Be to, funkcijų standartizacijos srityje 2011 m. kovo mėn. Eurosistema organizavo specialų Forumą dėl kortelių standartizacijos. Be to, ji aktyviai skatino darbą, kuriant suderintą SEPA saugumo sertifikavimo sistemą.

Dėmesį reikia skirti ir inovacijoms. Visiškas perėjimas prie SEPA schemų, integruotos ir konkurencingos kortelių rinkos, pagrįstos bendra verslo praktika, sukūrimas, techniniai standartai ir saugumo reikalavimai yra inovacinių paslaugų, siūlomų Europos lygiu, pagrindas. Atsižvelgdama į tai, Eurosistema pabrėžė saugių ir efektyvių sprendimų dėl mokėjimų internetu SEPA erdvėje būtinybę. Nors aiškiai matyti, kad rinkoje yra šios paslaugų rūšies poreikis, atrodo, kad 2011 m. pabaigoje sulėtėjo pažanga šioje srityje. Rinkos dalyviai tikriausiai laukia, kada bus užbaigtas Europos Komisijos 2011 m. rugsėjo mėn. pradėtas tyrimas dėl Europos mokėjimų tarybos mokėjimų internetu standartizacijos proceso.

Siekiant paskatinti savanorišką bendradarbiavimą tarp atitinkamų EEE institucijų dėl mažmeninių mokėjimų saugumo, 2011 m. ECB iniciatyva (žr. šio skyriaus 5.2 skirsnį) įkurtas Europos forumas dėl Mažmeninių mokėjimų saugumo.

VERTYBINIŲ POPIERIŲ RINKOS

Nuo 2001 m. trumpalaikių Europos vertybinių popierių (TEVP) iniciatyva, palaikoma rinkos dalyvių, kuriuos remia Europos bankų federacija ir ACI – Finansų rinkų asociacija – ir prižiūri TEVP rinkos komitetas, skatino trumpalaikių skolos vertybinių popierių rinkos integraciją euro zonoje. Tai buvo daroma remiantis savanoriškų pagrindinių rinkos standartų ir praktikos rinkiniu, kurį galima taikyti emisijos programoms egzistuojančiose rinkose, tokiose kaip Europos komercinių popierių (ECP) rinka arba Prancūzijos komercinių vekselių (TCN) rinka.

TEVP žyma pradėta taikyti 2006 m., 2011 m. gruodžio mėn. veikė 166 programos su TEVP žyma. TEVP skolos vertybiniai popieriai per finansų rinkos sumaištį beveik nenukentėjo ir jų likučiai 2011 m. gruodžio mėn. sudarė 415 mlrd. eurų – šiek tiek daugiau nei prieš metus ir maždaug 55 % daugiau nei finansinės sumaišties pradžioje 2007 m. rugpjūčio mėn. Be to, 2011 m. trečiąjį ketvirtį nevyriausybinių TEVP vertybinių popierių likučiai sudarė apie 40 % trumpalaikių skolos vertybinių popierių lyginamojo indekso, t. y. padidėjo (2007 m. atitinkamą ketvirtį – 30 %). Stabilią rinkos plėtrą nulėmė tai, kad TEVP kriterijus galima taikyti kitoms esamoms rinkų programoms, ir tai, kad Eurosistema TEVP traktavo kaip nereguliuojamą rinką finansiniam įkaitui gauti. 2008 m. spalio mėn. Valdančiosios tarybos sprendimas laikinai išplėsti turto, tinkamo būti finansiniu įkaitu Eurosistemos kredito operacijose, sąrašą, įtraukiant kredito įstaigų išleistus TEVP, t. y. indėlio sertifikatus, nuo 2011 m. sausio 1 d. buvo atšauktas. Nors 2011 m. TEVP likučiai

26 „Nuskaitymas“ – tai neteisėtas duomenų magnetinėje juostelėje nukopijavimas per sumaniai valdomą ar netikrą terminalą arba rankiniu skaitytuvu, siekiant panaudoti vogtus duomenis atlikti nesažiningą operaciją be kortelės turėtojo sutikimo.

nebuvo stabilūs, dėl šio atšaukimo TEVP rinka nepatyrė didelių problemų, ji augo toliau. Nuo 2012 m. sausio 1 d. kredito įstaigų išleisti vertybiniai popieriai su TEVP žyma vėl tapo tinkamu finansiniu įkaitu Eurosistemai, nes buvo panaikintas tinkamumo reikalavimas, pagal kurį kredito įstaigų išleistomis skolos priemonėmis (kitomis nei padengtos bankų obligacijos) turi būti leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje.

Siekdama padidinti skaidrumą turtu užtikrintų vertybinių popierių srityje, 2010 m. gruodžio mėn. Valdančioji taryba nusprendė sukurti informacijos apie kiekvieną paskolą reikalavimus turtu užtikrintiems vertybiniais popieriams Eurosistemos įkaito pateikimo sistemoje. Ji nusprendė pradėti nuo būsto hipoteka užtikrintų vertybinių popierių, kurie iki šiol yra didžiausia atitinkamo turto grupė. Šiems vertybiniais popieriams informacijos apie kiekvieną paskolą reikalavimai turi būti parengti per 18 mėn. Tai reiškia, kad nuo 2012 m. vasaros reikės laikytis informacijos paskolų lygiu šablono, kuris buvo paskelbtas tuo pačiu metu. 2011 m. balandžio mėn. Valdančioji taryba priėmė panašų sprendimą dėl komercine hipoteka užtikrintų vertybinių popierių ir mažų bei vidutinio dydžio įmonių turtu užtikrintų vertybinių popierių, jiems taikomas tas pats įgyvendinimo terminas.

Geraid funkcionuojanti pakeitimo vertybiniais popieriais rinka, stiprinama standartizacijos ir padidinto skaidrumo, užtikrinus investuotojų prieigą prie išsamios ir standartizuotos informacijos apie turtu užtikrintų vertybinių popierių rinką Europoje, prisidės baigiant komplektuoti Europos finansų sistemą ir skatins integraciją gerinant priemonių palyginamumą tarpvalstybiniu lygiu.

PATARIMAI DĖL FINANSŲ SISTEMOS ĮSTATYMŲ IR REGULIAVIMO SISTEMOS BEI TIESIOGINIO TAISYKLIŲ NUSTATYMO

Siekdami sustiprinti finansinę integraciją, ECB ir Eurosistema, vadovaudamiesi savo konsultavimo ir reguliavimo funkcijomis, stebi ES teisinės ir reguliavimo sistemos kūrimą ir prie jo aktyviai prisideda. 2011 m. veikia aprašyta šios skyriaus 3 skirsnyje.

Be to, ECB kaip stebėtojas dalyvavo Europos Komisijos ekspertų grupės rinkos infrastruktūrų klausimais darbe. Ši grupė įpareigota prisidėti prie efektyvios, saugios ir patikimos poprekybinės rinkos plėtros ES. Grupė užbaigė savo darbą, 2011 m. spalio 10 d. ji paskelbė ataskaitą²⁷. Ja prisidedama prie Europos Komisijos atliekamos politikos analizės, susijusios su poprekybinėmis paslaugomis ir rinkos infrastruktūromis ES. Šis darbas glaudžiai susijęs su TARGET2-Securities (T2S) įgyvendinimu.

FINANSINĖ INTEGRACIJĄ SKATINANČIOS CENTRINIO BANKO PASLAUGOS

Antrosios kartos Eurosistemos didelės vertės mokėjimų sistema TARGET2 yra pirmoji visiškai integruota ir Europos lygiu suderinta rinkos infrastruktūra. Eurosistema toliau tobulino sistemą TARGET2, 2011 m. lapkričio mėn. ji įdiegė naują sistemos versiją (žr. 2 skyriaus 2.1 skirsnį).

T2S – Eurosistemos atsiskaitymo už vertybinius popierius ateities paslauga – darys svarbų poveikį Europos vertybinių popierių poprekybinės infrastruktūros suderinimui ir integracijai. T2S automatiškai pašalins daugelį „Giovannini kliūčių“, kylančių tarpuskaitai ir atsiskaitymui tarptautiniu lygiu, be kita ko: i) suteiks bendrą IT platformą, turinčią bendras sąsajas ir bendrą pranešimų siuntimo protokolą; ii) pradės taikyti suderintą visų susijusių rinkų tvarkaraštį; iii) išplės bendrą suderintą atsiskaitymų modelį, apimančią vienalaikį vertybinių popierių ir piniginių lėšų pervedimą centrinio banko pinigais, visoms vietinėms ir tarptautinėms operacijoms. Tačiau net ir esant bendrai techninei platformai, tarptautiniams atsiskaitymams tebekyla reikšmingų kliūčių, kurias būtina pašalinti, kad mokėjimų rinka iš T2S gautų visapusiškos naudos. Siekiant tolesnės pažangos, 2011 m. įkurta Derinimo valdymo grupė, kurią sudaro aukštesnio lygio atstovai iš mokėjimų sektoriaus ir viešojo sektoriaus. Pagrindinis grupės tikslas – nustatyti, kuo mokėjimų sektoriaus grupės ar rinkos atsilieka nuo kitos Europos įgyvendinant bendrai

27 Ši ataskaita skelbiama Europos Komisijos interneto svetainėje.

priimtus derinimo standartus, ir, jei reikia, panaudoti spaudimą nacionalinėms rinkoms ar atitinkamiems jos dalyviams. Derinimo valdymo grupė užims pagrindinę T2S derinimo darbų sąrašo poziciją ir, bendradarbiaudama su Europos Komisija ir kitais svarbiais dalyviais, labiausiai skatindama derinimo darbus Europoje tiek T2S, tiek platesniame poprekybiniame kontekste (žr. 2 skyriaus 2.2 skirsnį).

Apskritai įkaito valdymo srityje korespondentinės centrinės bankininkystės modelis finansinę integraciją skatina nuo jo įgyvendinimo 1999 m. Jis leidžia visoms euro zonos sutarties šalims tarptautiniu lygiu tinkamą turtą naudoti kaip įkaitą vykdant Eurosistemos kredito operacijas, nesvarbu, kurioje šalyje turtas buvo išleistas. Šiuo metu Eurosistema tobulina korespondentinės centrinės bankininkystės modelį (žr. 2 skyriaus 2.3 skirsnį).

5 MOKĖJIMO SISTEMŲ IR RINKOS INFRASTRUKTŪRŲ PRIEŽIŪRA

Vykdydama priežiūros funkciją, Eurosystema siekia užtikrinti mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų, pagrindinių sutarties šalių, vykdančių operacijas eurais, mokėjimo priemonių, svarbiausių paslaugų teikėjų ir kitų būtiniausių infrastruktūrų saugumą bei veiksmingumą, juos stebėdama ir vertindama, o prireikus skatindama daryti pakeitimus²⁸.

5.1 DIDELĖS VERTĖS MOKĖJIMO SISTEMŲ IR INFRASTRUKTŪRŲ PASLAUGŲ TEIKĖJAI

Didelės vertės mokėjimo sistemos sudaro euro zonos rinkos infrastruktūros pagrindą ir atlieka svarbų vaidmenį palaikant finansų sektoriaus ir visos ekonomikos stabilumą bei efektyvumą. Eurosystema taiko aiškiai apibrėžtas priežiūros politikos nuostatas visoms didelės vertės mokėjimo sistemoms, kurios vykdo atsiskaitymus eurais. Nuostatos taikomos tiek savo sistemoms, tiek valdomoms privačiai. Šios nuostatos pagrįstos tarptautiniu lygiu priimtais Sistemiskai svarbių mokėjimo sistemų pagrindiniais principais, kuriuos suformulavo Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (CPSS) ir kuriuos 2001 m. patvirtino ECB valdančioji taryba. Sistemiskai svarbių mokėjimo sistemų pagrindinius principus papildė sistemiskai svarbių mokėjimo sistemų Veiklos tęstinumo priežiūros lūkesčiai, kuriuos 2006 m. patvirtino Valdančioji taryba.

SISTEMA TARGET2

Sistemos TARGET2 priežiūros veiklą vykdo ir koordinuoja ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su dalyvaujančiais nacionaliniais centriniais bankais. 2011 m. Eurosystemos TARGET2 priežiūros institucijos daugiausia dėmesio skyrė veiklos rizikos klausimams ir sistemos TARGET2 vertinimo pagal Veiklos tęstinumo priežiūros lūkesčius pažangos stebėjimui. Nors įvertinimas patvirtino, kad sistemos TARGET2 veiklos tęstinumas apskritai yra gerai suplanuotas ir užtikrina pakankamai aukštą ir pastovų operacinio patikimumo lygį, buvo rekomenduota patobulinti kai kuriuos aspektus. 2011 m. priežiūros institucijos stebėjo, kaip jie tobulinami. 2011 m. pabaigoje dar nebuvo

įgyvendinta viena rekomendacija (susijusi su sistemos TARGET2 bendros techninės platformos teikėjų prievolės teikti atitinkamą informaciją sistemos TARGET2 valdantiesiems organams oficialiu įforminimu). Be to, atliekant įprastinę priežiūrą, buvo atidžiai analizuojami ir su sistemos operatoriumi aptariami sistemos TARGET2 incidentai.

Be to, 2011 m. lapkričio 21 d. pradėta naudoti penktoji sistemos TARGET2 programinės įrangos versija. Prieš pradėdant naudoti šią versiją priežiūros institucijos įvertino naujas funkcines galimybes pagal taikomus Sistemiskai svarbių mokėjimo sistemų pagrindinius principus. Priežiūros institucijos padarė išvadą, kad apskritai naujas produktas nedarys neigiamos įtakos sistemos TARGET2 ir Sistemiskai svarbių mokėjimo sistemų pagrindinių principų atitikčiai, o dėl kelių pakeitimų sistemos TARGET2 klientams teikiamos paslaugos pagerės.

Sistemos TARGET2 imitatorius, analitinė mokėjimų duomenimis pagrįsta priemonė, 2011 m. buvo toliau tobulinamas. Priemonė sudaro sąlygas priežiūros institucijoms, o ypač operatoriams, tiksliai atkartoti ir testuoti nepalankiausiomis sąlygomis sistemos TARGET2 atsiskaitymo procesą, naudojant sistemos TARGET2 veiklos duomenis Europos mastu, įskaitant duomenis apie operacijas, likvidumą ir dalyvius. Pradėti vykdyti keli analitiniai projektai, nesusiję su sistemos TARGET2 imitatoriumi, tačiau pagrįsti panašia individualių operacijų duomenų aibe, įskaitant mokėjimo dienos srautų tendencijų analizę ir tinklo teorijos taikymą, atkreipiant ypatingą dėmesį į potinklius („bendruomenės“) tarp sistemos TARGET2 dalyvių.

SISTEMA EURO1

Sistema EURO1 yra mokėjimo sistema, skirta didelės vertės tarptautinėms ir vietinėms operacijoms eurais tarp ES valstybėse veikiančių bankų. Jos operatorius – tarpuskaitos bendrovė

²⁸ Detalią informaciją apie Eurosystemos priežiūros funkciją ir veiklą ECB pateikia ir savo interneto svetainėje bei specialiose Eurosystemos priežiūros ataskaitose.

EBA CLEARING. Sistema EURO1 veikia daugiašalio įskaitymo pagrindu. Už sistemos EURO1 dalyvių dienos pabaigos pozicijas galutinai atsiskaitoma centrinio banko pinigais sistemoje TARGET2, o ECB veikia kaip atsiskaitymo tarpininkas.

ECB tenka pagrindinė priežiūros atsakomybė, glaudžiai bendradarbiaujant su visais Eurosistemos nacionaliniais centriniais bankais. 2011 m. atlikti trys pagrindiniai priežiūros darbai, susiję su sistema EURO1. ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de France*, *Banca d'Italia* ir *De Nederlandsche Bank*, užbaigė išsamų sistemos EURO1 įvertinimą pagal Sistemai svarbių mokėjimo sistemų pagrindinius principus. Vertinant buvo padaryta išvada, kad sistema EURO1 atitinka I–IX pagrindinius principus, o X pagrindinį principą (valdymas) sistema atitinka tik iš esmės, nes bendrovėje nėra rizikos valdymo funkcijos. Be to, ataskaitoje buvo pateiktos rekomendacijos operatoriui dėl sistemos patobulinimo, tačiau pabrėžta, kad nė vienas tobulintinas požymis nekelia rimtos rizikos veiksmingam sistemos EURO1 funkcionavimui. ECB taip pat stebėjo, kokia pažanga padaryta įgyvendinant rekomendacijas, kurios buvo pateiktos sistemą vertinant pagal Veiklos tęstinumo priežiūros lūkesčius. Sistemos operatorius įgyvendino visas rekomendacijas. Galiausiai ECB kartu su savanoriais euro zonos nacionaliniais centriniais bankais įvertino funkcinę veiklos galimybių pokyčius (pvz., dviejų papildomų likvidumo skirstymo langų per sistemos EURO1 darbo valandas įgyvendinimas). Eurosistema padarė išvadą, kad šie pokyčiai neturės neigiamos įtakos sistemos EURO1 ir Sistemai svarbių mokėjimo sistemų pagrindinių principų atitikčiai. Apskritai visus 2011 m. sistema EURO1 veikė sklandžiai ir neįvyko jokių incidentų.

SISTEMA CLS

Nuolatinį susijusių atsiskaitymų (*Continuous Linked Settlement* – CLS) sistema pradėjo veikti 2002 m. Jos operatorius – *CLS Bank International* (*CLS Bank*). Sistema teikia atsiskaitymo paslaugas už užsienio valiutos

sandorius daugeliu valiutų, vadovaudamasi vienalaikio skirtingų valiutų pervedimo principu (PvP). Taikydama PvP mechanizmą, sistema CLS iš esmės panaikina pagrindinę riziką, susijusią su atsiskaitymais už užsienio valiutos sandorius. Sistemoje CLS šiuo metu atsiskaitoma 17 svarbiausių pasaulio valiutų, įskaitant eurą. Atsižvelgiant į tai, kad *CLS Bank* yra įsikūręs JAV, Federalinei rezervų sistemai tenka pagrindinė CLS priežiūros funkcija pagal jungtinės priežiūros susitarimą, apimančią G10 šalių centrinius bankus ir šalių, kurių valiuta atsiskaitoma per sistemą CLS, centrinius bankus. ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su euro zonos nacionaliniais centriniais bankais, yra šio jungtinės priežiūros susitarimo dalyvis ir jam tenka didžiausia atsakomybė už atsiskaitymų eurais per sistemą CLS priežiūrą.

2011 m. sistemos CLS jungtinės priežiūros veikloje daugiausia dėmesio skirta sistemos CLS naujos veiklos ir iniciatyvų stebėjimui.

SWIFT

SWIFT yra svarbi finansinio stabilumo požiūriu, kadangi ji teikia saugaus pranešimų siuntimo paslaugas finansų bendruomenei daugiau negu 210 pasaulio šalių. SWIFT yra akcinė kooperatinė bendrovė, įkurta Belgijoje. Dalyvaudami G10 šalių jungtinėje SWIFT priežiūroje, ECB ir kai kurie kiti Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai prisideda prie įvairios jungtinės priežiūros grupės priežiūrinės veiklos, o pagrindinis SWIFT priežiūrėtojas yra *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique*.

2011 m. priežiūros veikla toliau buvo sutelkta į išskaidytos infrastruktūros programos įgyvendinimą – daugiausia statant papildomą operacijų centrą Europoje. Be to, priežiūros institucijos atidžiai stebėjo 2011 m. inicijuoto FIN sistemos projekto perprojektavimą. Kiti 2011 m. vykdė svarbūs darbai – operacinės veiklos ir SWIFT paslaugų prieinamumo peržiūra, naujų projektų, galinčių turėti įtakos svarbiausių SWIFT paslaugų konfidencialumui, vientisumui ir prieinamumui, stebėsenai bei galimo poveikio pranešimų siuntimo paslaugų

operaciniam patikimumui ir prieinamumui, numatytam SWIFT išlaidų optimizavimo programoje, peržiūra. 2011 m. SWIFTNet FIN tinklo prieinamumas buvo 99,999 %.

5.2 MAŽMENINIŲ MOKĖJIMŲ SISTEMOS IR MOKĖJIMO PRIEMONĖS

Eurosistema taip pat atsakinga už mažmeninių mokėjimų sistemų ir mokėjimo priemonių priežiūrą. 2003 m. Valdančioji taryba, vadovaudamasi Sistemiškai svarbių mokėjimo sistemų pagrindiniais principais, priėmė mažmeninių mokėjimų sistemų priežiūros standartus. Šiuo metu standartai yra peržiūrimi. Be to, rengiami priežiūros lūkesčiai dėl ryšių tarp mažmeninių mokėjimų sistemų.

ECB tenka didžiausia priežiūros atsakomybė už sistemą STEP2 – tai Europos mastu veikiantys automatizuoti tarpuskaitos namai mokėjimams eurais. Šios sistemos operatorius – EBA CLEARING. Sistemoje STEP2 apdorojami įvairių rūšių mažmeniniai mokėjimai, tokie kaip SEPA mokėjimai (SEPA kredito pervedimai ir SEPA tiesioginis debetas) ir operacijos pagal vietinius techninius standartus. Šios paslaugos teikiamos tik vietos bankų bendrijai (pvz., Italija).

2011 m. spalio mėn. įdiegta nauja atsiskaitymo paslauga tik Airijos bankams („STEP2 paslauga Airijai“). Sistema STEP2 vykdo atsiskaitymą už tarpusavio mokėjimo operacijas tarp Airijos bankų ir vietos mažmeninių mokėjimų sistemos, kurios operatorius – ribotos atsakomybės Airijos elektroninės mažmeninės prekybos tarpuskaitos bendrovė (*Irish Retail Electronic Clearing Company Ltd.*). Atsiskaitymas vyksta sistemoje TARGET2 iš anksto papildytose susijusių bankų sistemos TARGET subsąskaitose. ECB įvertino naują paslaugą pagal taikomus priežiūros standartus prieš pradėdamas ją teikti ir padarė išvadą, kad nauja paslauga nedaro neigiamo poveikio sistemos STEP2 ir priežiūros standartų atitikčiai.

2011 m. Eurosistema užbaigė atskirus euro zonoje veikiančių mokėjimo kortelių schemų priežiūrinius vertinimus ir toliau vertino tarptautinių mokėjimo kortelių schemas.

Be to, 2011 m. gegužės mėn. Valdančioji taryba patvirtino Europos mažmeninių mokėjimų saugumo forumo įgaliojimus. Forumo, kuris yra savanoriška bendradarbiavimo, ypač tarp priežiūros institucijų ir mokėjimo paslaugų teikėjų priežiūros institucijų, iniciatyva, tikslas – pasidalyti žiniomis ir pagerinti klausimų, susijusių su mažmeninių mokėjimų saugumu, supratimą. 2011 m. forumas daugiausia dėmesio skyrė internetinių mokėjimų, naudojant mokėjimo korteles, kredito pervedimus ir tiesioginį debetą, saugumui, parengiant saugumo rekomendacijas šioje srityje.

5.3 VERTYBINIŲ POPIERIŲ IR IŠVESTINIŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ TARPUSKAITA IR ATSISKAITYMAS

Eurosistema yra labai suinteresuota sklandžia vertybinių popierių tarpuskaitos ir atsiskaitymo sistemų veikla, nes, jei sutriktų tarpuskaita, atsiskaitymai ir įkaito saugojimas, gali kilti pavojus pinigų politikos įgyvendinimui, sklandžiai mokėjimo sistemų veiklai ir finansinio stabilumo palaikymui.

NE BIRŽOSE PREKIAUJAMŲ IŠVESTINIŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ RINKOS INFRASTRUKTŪROS

Atsižvelgiant į pažangos išsipareigojimus, duotos G20 šalių aukščiausiojo lygio susitikime Pitsburge 2009 m.²⁹, pagrindinė teisinė iniciatyva ES 2011 m. buvo susijusi su pasiūlymu dėl ne biržose prekiaujamų išvestinių finansinių

29 G20 šalys aukščiausiojo lygio susitikime Pitsburge 2009 m. nusprendė, kad „Visais standartizuotais ne biržose prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių sandoriais reikėtų prekiauti biržose arba per elektroninės prekybos platformą, kai tai reikia, ir jų tarpuskaitą atlikti per pagrindines sandorio šalis vėliausiai iki 2012 m. pabaigos. Apie ne biržose prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių sandorius reikėtų pranešti sandorių saugykloms. Jei sandorių tarpuskaita atliekama necentralizuotai, jiems turėtų būti taikomi didesni kapitalo reikalavimai“.

priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių saugyklų reglamento, kuris vadinamas ir Europos rinkos infrastruktūros reglamentu, pirmą kartą paskelbto 2010 m. rugsėjo mėn. Siūlomu reglamentu siekiama įgyvendinti G20 šalių įpareigojimus dėl ne biržoje prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių privalomos tarpuskaitos ir privalomo pranešimų teikimo sandorių saugykloms. Taip pat siekiama pirmą kartą sukurti bendrą ES sistemą pagrindinių sandorių šalių veiklai, apimančiai įvairius finansinius produktus. Pareikšdamas savo nuomonę 2011 m. sausio 13 d., ECB išreiškė susirūpinimą, kad siūloma sistema nepakankamai parodys centrinių bankų kompetenciją ir jų indėlio poreikį veikloje, susijusioje su pagrindinėmis sandorio šalimis ir sandorių saugyklomis. Taip pat reikės sugriežtinti veiklos reguliavimo ir priežiūros institucijų bei centrinių bankų, kurių emituojama valiuta sudarytas sandoris, bendradarbiavimo reikalavimus. Be to, ES tęsė G20 šalių įsipareigojimų dėl elektroninės ne biržoje prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių prekybos įgyvendinimą, kaip dalį išsamesnės Finansinių priemonių rinkų direktyvos peržiūros. 2011 m. spalio 20 d. Europos Komisija paskelbė teisinius pasiūlymus dėl Finansinių priemonių rinkų direktyvos peržiūros. Juos įvertino ECB.

Pagrindinė iniciatyva dėl standartų nustatymo – finansinių rinkų infrastruktūrų tarptautinių principų peržiūra, siekiant suderinti ir, kai reikia, sugriežtinti esamus tarptautinius standartus, taikomus sistemškai svarbioms mokėjimo sistemoms, centriniams vertybinių popierių depozitoriumams, vertybinių popierių atsiskaitymo sistemoms ir pagrindinėms sandorių šalims. Atsižvelgiant į didėjantį pagrindinių sandorių šalių panaudojimą, sistemine svarbą ne biržoje prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių srityje, stiprėjantį sistemškai svarbių infrastruktūrų ir institucijų pasitikėjimą turimais sandorių saugyklų duomenimis bei jų tikslumu savo funkcijoms atlikti, peržiūrėti standartai yra papildoma patarimo pobūdžio informacija apie ne biržoje prekiaujamas išvestines finansines priemones ir pagrindinių sandorio šalių ir sandorių saugyklas. 2011 m. kovo mėn.

Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (CPSS) bei Tarptautinė vertybinių popierių komisijų organizacija (IOSCO) paskelbė konsultacinio pobūdžio ataskaitą dėl finansinių rinkų infrastruktūrų principų projekto, kuris turi būti užbaigtas 2012 m. pirmąjį ketvirtį.

2011 m. spalio 11 d. Finansinio stabilumo taryba (FST) savo antrojoje pažangos stebėjimo ataskaitoje dėl ne biržoje prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių rinkų reformos įgyvendinimo pabrėžė poreikį paspartinti teisinius ir veiklą reguliuojančius veiksmus, taip pat pagreitinti daugiašalį ir dvišalį dialogą, siekiant spręsti institucijų požiūriuose besidubliuojančius klausimus, spragas ir konfliktus. ECB, išitraukęs į CPSS-IOSCO ir FST darbą, visiškai pritarė šioms išvadoms. ECB taip pat mano, kad nuoseklus tarptautinių standartų įvairiose jurisdikcijose įgyvendinimas bus svarbiausias elementas pateikiant suprantamą reguliavimo ir priežiūros sistemą, reikalingą pasaulinių ne biržoje prekiaujamų išvestinių finansinių priemonių rinkų saugumui ir efektyvumui užtikrinti.

TARGET2-SECURITIES

TARGET2-Securities (T2S) yra atsiskaitymo paslauga, kuria siekiama suteikti galimybę naudotis bendru, neturintiu sienų vertybinių popierių fondu ir pagrindiniu neutraliu atsiskaitymo procesu. 2007 m. ECOFIN taryba pabrėžė, kad priežiūros priemonės, taikomos centriniams vertybinių popierių depozitoriumams, turėtų ir toliau būti saugios ir veiksmingos, todėl būtina išanalizuoti T2S įtaką šioms priemonėms.

Visos kompetentingos institucijos, turinčios teisinį pagrindą būti suinteresuotos sklandžiu T2S funkcionavimu, dalyvauja grupėje, koordinuojančioje informacijos keitimąsi ir vykdančioje veiklą, susijusią su T2S paslaugų priežiūra plėtros etape, t. y. centrinių vertybinių popierių depozitoriumų ir T2S paslaugas naudojančios mokėjimo infrastruktūrų priežiūros institucijos, už svarbiausias infrastruktūras atsakingos priežiūros institucijos ir ne euro zonos centriniai bankai, kurių emituojama

valiuta galima vykdyti atsiskaitymus T2S. Kol kas visos atsakingos institucijos toliau palaiko idėją sukurti bendradarbiavimo sistemą dėl T2S paslaugų priežiūros. Tačiau šiuo metu ji negali būti užbaigta, nes vis dar nustatinėjamos T2S ir centrinių vertybinių popierių depozitoriumų pareigos.

2011 m. atlikta išplėstinė parengiamoji turimų T2S projekto dokumentų peržiūra, į kurią buvo įtrauktos visos kompetentingos institucijos. Ypač pažymėtina tai, kad T2S projektas buvo peržiūrėtas pagal 2009 m. ECBS-CESR Rekomendacijas dėl vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų atsižvelgiant į keletą pakeitimų dėl konkrečių T2S projekto ypatybių. Valdančioji taryba ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija taip pat pateikė savo pasiūlymų T2S programos valdybai, siekdamas paskatinti rekomendacijų atitikimą. Atsižvelgiant į T2S projekto pokyčius, T2S projekto peržiūros metu nustatyti faktai bus atnaujinti, kai tik bus įforminti visi atitinkami dokumentai.

2011 m. liepos mėn. virš *Grossmarkthalle* pastato iškilo aukštybinio pastato konstrukcinis karkasas.
2011 m. gruodžio pabaigoje pastatytas abiejų bokštų dvidešimt pirmas aukštas.

4 SKYRIUS

EUROPOS KLAUSIMAI

I POLITIKA IR INSTITUCINIAI KLAUSIMAI

Dėl tebesitęsiančios finansų ir ekonomikos krizės 2011 m. buvo daugiau susitikimų ES ir euro zonos lygiu, apskritai suintensyvėjo ryšiai tarp Europos institucijų ir forumų, dalyvaujančių formuojant Europos politikos atsaką, ypač Europos Vadovų Tarybos, ECOFIN tarybos, Euro grupės, Europos Komisijos, Europos Parlamento ir ECB.

ECB pirmininkas reguliariai dalyvavo Euro grupės susitikimuose ir ECOFIN tarybos posėdžiuose, kai buvo aptariami reikalai, susiję su ECBS tikslais ir uždaviniais. Be to, ECB pirmininkas buvo kviečiamas dalyvauti Europos Vadovų Tarybos posėdžiuose ir neformaliuose euro zonos valstybių ar vyriausybių vadovų susitikimuose, kai buvo nagrinėjami klausimai, susiję su ES politikos atsaku į ekonomikos ir finansų krizę. Euro grupės pirmininkas bei už ekonomiką ir pinigų reikalus atsakingas Komisijos narys prirėkavo ECB Valdančiosios tarybos posėdžiuose.

KRIZĖS VALDYMO GERINIMAS EUROPOS LYGIU

Kaip atsakomųjų į krizę priemonių paketo dalį, 2011 m. kovo 24–25 d. Europos Vadovų Taryba susitarė sukurti nuolatinį krizės valdymo mechanizmą – Europos stabilumo mechanizmą (ESM). ESM teiks paramą euro zonos šalims griežtai laikantis nustatytų sąlygų, jei bus nustatyta, kad būtina saugoti visos euro zonos finansinį stabilumą. Po nedidelio Sutarties (136 straipsnio) pakeitimo, taip pat atsižvelgiant į euro zonos valstybių ar vyriausybių vadovų sprendimą paspartinti jo įsigaliojimą, numatyta, kad ESM įsigalios 2012 m. liepos mėn. Ateityje ESM pakeis tiek Europos finansinio stabilumo fondą (EFSF), tiek Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFPSP), kurie 2010 m. buvo sukurti kaip laikinos priemonės.

2011 m. kovo 11 d. susitikime euro zonos valstybių ar vyriausybių vadovai susitarė padidinti EFSF skolinimo pajėgumą iki 440 mlrd. eurų ir užtikrinti 500 mlrd. eurų ESM skolinimo pajėgumą. Vėliau, 2011 m. liepos 21 d., jie susitarė padidinti EFSF ir būsimo ESM lankstumą, leisdami jiems veikti pagal prevencinę programą, finansuoti

finansų įstaigų rekapitalizavimą paskolomis dalyvaujančioms valstybėms narėms ir vykdyti intervencijas į pirmines ir antrines vyriausybės obligacijų rinkas. 2011 m. gruodžio 9 d. pasiekti tolesni susitarimai, įskaitant susitarimą dėl nepaprastosios padėties procedūros įtraukimo į ESM balsavimo taisykles. Be to, kalbant apie privačiojo sektoriaus dalyvavimą, buvo dar kartą patvirtinta, kad bus griežtai laikomasi tvirtai nustatytų TVF principų ir praktikos.

Kalbant apie ECB dalyvavimą, pažymėtina, kad ECB pirmininkas dalyvaus EFSF ir būsimo ESM valdytojų tarybos posėdžiuose stebėtojo teisėmis. Be to, Europos Komisija palaikys ryšius su ECB ir TVF nustatant riziką visos euro zonos finansiniam stabilumui. ECB specialistai kartu su Komisija ir TVF vykdys griežtą šalies, prašančios paramos savo finansiniam stabilumui užtikrinti, skolos tvarumo analizę. Komisija, padedama ECB ir TVF, bus atsakinga už programos kūrimą ir stebėseną. ECB reguliariai dalyvauja bendrose su Komisija ir TVF misijose programos šalyse, vertindamas padarytą pažangą pagal sutartas sąlygas ir prisidedamas prie reguliarių programos peržiūrų. EFSF ir ESM intervencijos į antrinę obligacijų rinką bus galimos remiantis ECB analize, kai bus pripažinta, kad finansų rinkos sąlygos yra išskirtinės ir yra rizika finansiniam stabilumui.

EKONOMIKOS VALDYMO ES GERINIMAS

Reaguodama į finansų ir ekonomikos krizę, 2011 m. Europos Sąjungos Taryba (ES Taryba) ir Europos Parlamentas priėmė įstatymų paketą, stiprinantį ES ekonomikos valdyseną pagal Sutartį¹. ECB nuomone, šis paketas numato įvairias tinkamas priemones stiprinant fiskalinę priežiūrą ir gerinant fiskalinės drausmės laikymąsi. Ypač buvo patobulintas Stabilumo ir augimo paktas, tam tikru mastu – per sustiprintą stebėseną ir automatiškesnes sprendimų priėmimo procedūras taikant atvirkštinį kvalifikuotosios daugumo balsavimą; kai kurios Komisijos rekomendacijos bus laikomos priimtomis, jei ES Taryba neatmes jų

¹ ECB pateikė Komisijos pasiūlymų įvertinimą savo 2011 m. vasario 16 d. nuomonėje dėl ekonomikos valdymo reformos Europos Sąjungoje (CON/2011/13).

kvalifikuotą balsų daugumą per tam tikrą laiką tarpą. Be to, labiau pabrėžtas valdžios sektoriaus skolos kriterijus ir ilgalaikis viešųjų finansų tvarumas. Nustatyti ir ribiniai lyginamieji išlaidų dydžiai bei minimalūs nacionalinių biudžeto sistemų reikalavimai. Kartu pradėtos taikyti išankstinės ir laipsniškesnės finansinės ir nefinansinės sankcijos siekiant paskatinti valstybes nares vykdyti Stabilumo ir augimo pakta. Be to, užpildant didžiulę spragą priežiūros sistemoje, nustatyta nauja makroekonominės priežiūros procedūra su prevencine ir korekcine dalimis. Papildant strategiją „Europa 2020“ (žr. toliau), šia nauja procedūra konkrečiai siekiama spręsti makroekonomikos nesubalansuotumą ir mažėjančią konkurencingumą.

Be to, 2011 m. spalio 26 d. euro zonos valstybių ar vyriausybės vadovai susitarė organizuoti euro zonos vadovų susitikimus ne rečiau kaip kas pusmetį, kad padėtų strategiškai susiorientuoti ekonominėje bei fiskalinėje politikoje ir geriau atsižvelgtų į vidaus politikos sprendimų reikšmę euro zonoje. Kartu buvo susitarta, kad euro zonos aukščiausio lygio susitikimo, Komisijos ir Euro grupės pirmininkai ne rečiau kaip kartą per mėnesį rinksis į susitikimus, į kuriuos gali būti kviečiamas ECB pirmininkas².

2011 m. gruodžio 9 d. euro zonos valstybių ar vyriausybės vadovai susitarė dėl sutvirtintos EPS struktūros, į kurią įeis naujas fiskalinis susitarimas „Stabilumo, koordinavimo ir valdymo Ekonominėje ir pinigų sąjungoje sutarties“ forma. Ši sutartis, kuri atitinka ES teisę, turi būti svarbus žingsnis glaudesnės ir neatšaukiamos fiskalinės bei ekonominės integracijos ir sustiprinto valdymo euro zonoje link. Ji yra atvira ne euro zonos valstybėms narėms, ją 2012 m. kovo mėn. pasirašė visų ES šalių, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Čekiją, valstybių ar vyriausybės vadovai. Ji įsigalios, kai ją ratifikuos ne mažiau kaip 12 euro zonos šalių.

Nepaisant pažangos, padarytos stiprinant ekonomikos valdyseną, ECB nuomone, reformos turėjo būti pažengusios dar toliau. Iki šiol tik iš dalies įgyvendintas vienas iš svarbiausių reikiamo didelio ekonomikos valdysenos šuolio aspektų –

didėnis automatiškumas priimant sprendimus kiek įmanoma dažniau naudojantis atvirkštinės kvalifikuotosios daugumos balsavimo principu. Be to, kalbant apie naują makroekonominės priežiūros sistemą, pažymėtina, kas ir toliau labai svarbu, kad naujo mechanizmo efektyvumo nemažintų didelė jo apimtis, taip pat naudojami rodikliai, kad jis galėtų sureguliuoti nesubalansuotumą ir pažeidžiamumą ankstyvame etape.

EUROPOS SEMESTRAS IR STRATEGIJA „EUROPA 2020“

Remiantis darbo ir pažangaus, tvaraus bei integracinio augimo strategija „Europa 2020“, ES valstybių narių ekonominės politikos priežiūra dabar organizuojama laikantis metinio ciklo, kurį sudaro Europos ir nacionalinis semestrai. Pagal šį naują procesą ekonominė ir fiskalinė priežiūra sujungiamos, nors teisiškai jos tebėra atskiros, siekiant didinti bendrą valstybių narių politikos nuoseklumą. 2011 m. sausio mėn. prasidėjo pirmasis Europos semestras paskelbus Komisijos metinio augimo apžvalgą, kurioje buvo nustatytos pagrindinės politikos problemos, su kuriomis susiduria valstybės narės, taip pat ES ir euro zona. 2011 m. kovo 24–25 d. posėdyje Europos Vadovų Taryba pateikė strategines gaires, į kurias turėtų atsižvelgti valstybės narės rengdamos savo stabilumo ir konvergencijos bei nacionalinių reformų programas. Peržiūrėjusi šias programas, 2011 m. birželio mėn. ECOFIN taryba išleido politikos rekomendacijas kiekvienai valstybei narei anksčiau nei šios priims nacionalinius biudžetus ir kitas politikos priemones; tai daroma antrąjį pusmetį. 2011 m. lapkričio mėn. paskelbtoje Metinėje augimo apžvalgoje Komisija įvertino politikos rekomendacijų atitiktį ES lygiu ir nustatė politikos iššūkius 2012 m., ypač augimui palankios fiskalinės konsolidacijos pasiekimą, normalaus skolinimo ekonomikai atkūrimą, augimo ir konkurencingumo skatinimą, nedarbo ir krizės socialinių padarinių mažinimą bei viešojo administravimo modernizavimą.

² Be to, gali būti specialiai kviečiami Europos priežiūros institucijų pirmininkai, EFSF vyriausiasis vykdomasis pareigūnas ir (arba) ESM valdantysis direktorius.

ECB nuomone, nors dar per anksti visapusiškai įvertinti Europos semestro veiksmingumą gerinant fiskalinės ir struktūrinės politikos įgyvendinimą valstybėse narėse, ši sistema gali prisidėti prie labiau integruoto ir nuoseklesnio požiūrio į ekonominę politiką bei priežiūrą. Apskritai tebėra svarbu palaikyti valstybių narių tarpusavio spaudimą ir užtikrinti, kad politikos rekomendacijos valstybėms narėms nebūtų silpninamos priežiūros procese.

Kaip tolesnį žingsnį stiprinant valdymą euro zonoje, 2011 m. lapkričio mėn. Komisija pateikė du reglamentų projektus dėl biudžeto priežiūros griežtinimo euro zonos šalyse, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ir dėl nacionalinių biudžeto planų projektų stebėsenos bei vertinimo, siekiant išvengti arba laiku ištaisyti perviršinio deficito padėtį. Tokie pasiūlymai šiuo metu svarstomi ES Taryboje ir Europos Parlamente.

PAKTAS „EURO PLIUS“

2011 m. kovo 11 d. susitikime euro zonos valstybių ar vyriausybės vadovai priėmė Paktą dėl euro. Šio pakto tikslas – toliau stiprinti EPS ekonominę ramstį ir pasiekti naują politikos koordinavimo kokybę, koncentruojantis į nacionalinei kompetencijai priklausančias sritis, kurios yra svarbios konkurencingumui didinti ir padeda išvengti žalingo nesubalansuotumo. Pažanga bus stebima atsižvelgiant į Europos semestrą. Šis paktas atviras ir ne euro zonos valstybėms narėms. Kadangi jį pasirašė Bulgarija, Danija, Latvija, Lietuva, Lenkija ir Rumunija, jis buvo pervadintas paktu „Euro plus“. ECB pritarė konkrečiam dalyvaujančių valstybių narių įsipareigojimui imtis dar ambicingesnių nei buvo sutarta veiksmų konkurencingumo, užimtumo ir viešųjų finansų ilgalaikio tvarumo srityse.

STABILUMO IR AUGIMO PAKTAS

2011 m. visoms valstybėms narėms, išskyrus Estiją, Liuksemburgą, Suomiją ir Švediją, buvo taikytos perviršinio deficito procedūros. 2011 m. liepos 12 d. ECOFIN tarybos sprendimu perviršinio deficito procedūra (PDP) buvo atšaukta Suomijai, Eurostato duomenimis

nustačius, kad 2010 m. šalies deficitas buvo mažesnis negu 3 % BVP. Bulgarijai, Vengrijai ir Maltai galutinė data sumažinti bendrąjį valdžios sektoriaus deficitą iki mažesnės negu 3 % BVP pamatinės vertės buvo 2011 m. pabaiga, Belgijai, Italijai, Kipriui, Latvijai, Lietuvai, Lenkijai ir Rumunijai ji yra 2012 m., o kitoms šalims, kurioms taikoma PDP, įskaitant tas, kurioms teikiama parama pagal ES ir TVF programą, ši data yra 2013 m. ir vėliau.

ECB vertina euro zonos šalių konsolidavimo pastangas, kurios yra gyvybiškai svarbios, kad būtų galima grįžti į tvirtas fiskalines pozicijas. Tačiau kai kuriose euro zonos šalyse, kurioms taikoma PDP, 2011 m. struktūrinis koregavimas buvo mažesnis negu reikalaujama. Atsižvelgdamas į riziką laiku ir tvariai ištaisyti PDP padėtį, ECB palaiko PDP paspartinimą ir sustiprintų stabilumo ir augimo pakto procedūrą, kurios įsigaliojo 2012 m. sausio mėn., įgyvendinimą nedelsiant.

2 ES ŠALIŲ KANDIDAČIŲ RAIDA IR SANTYKIAI SU JOMIS

2011 m. buvo padaryta tolesnė ES plėtros darbotvarkės pažanga, ypač Kroatijoje. 2011 m. birželio mėn. ES valstybės narės baigė derybas su Kroatija dėl stojimo į ES. 2011 m. gruodžio 9 d. Briuselyje buvo pasirašyta Stojimo sutartis, kurioje numatyta, kad Kroatija prisijungs prie ES nuo 2013 m. liepos 1 d. Todėl *Hrvatska narodna banka* (Kroatijos centrinio banko) nariai pakviesti stebėtojų teisėmis dalyvauti ECB bendrosios tarybos ir ECBS komitetų posėdžiuose. Kalbant apie kitas šalis kandidates, t. y. šalis, iš kurių ES yra priėmusi paraišką dėl narystės ES, buvo tęsiamos derybos su Turkija (prasidėjo 2005 m. spalio mėn.) ir Islandija (prasidėjo 2010 m. liepos mėn.). 2010 m. gruodžio mėn. suteikusi Juodkalnijai kandidatės statusą, 2011 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba pradėjo stojimo procesą su šia šalimi, siekdama pradėti stojimo derybas 2012 m. birželio mėn. 2012 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba taip pat nusprendė suteikti šalies kandidatės statusą Serbijai. Europos Komisija pakartojė savo rekomendaciją pradėti stojimo derybas su Buvusiąja Jugoslavijos Respublika Makedonija, kandidate šalimi nuo 2005 m., bet dar nenustatyta jokia data.

2011 m. ECB tęsė politikos dialogą su šalių kandidačių į ES centriniams bankams dvišalių susitikimų metu ir bendroje institucinėje sandaroje, kurią ES nustatė plėtros procesui. ECB organizavo kasmetinius aukšto lygio politikos dialogus su Turkijos Respublikos centriniu banku ir *Hrvatska narodna banka*. Buvo stiprinami ECB ir Islandijos centrinio banko santykiai, 2011 m. rugsėjo mėn. priimta pastarosios šalies delegacija Frankfurte, vadovaujama valdytojo Már Guðmundsson. Be to, palaikomi glaudūs ryšiai su šalių kandidačių ir kitų šalių centriniams bankams, įgyvendinant techninio bendradarbiavimo programas (žr. 5 skyriaus 2 skirsnį).

Du biurų bokštai šiuo metu statomi tokiu pačiu, vieno aukšto per savaitę, tempu, tačiau apskritai vienas bokštas yra aukštesnis už kitą. Baigus statyti šiauriniame bokšte bus 45 aukštai, o pietiniame – 43. Aukštybinio pastato aukštis (be antenos) aukščiausiame taške bus apytikriai 185 metrai.

Nuo praėjusios vasaros konstrukcinis karkasas aukštybinio pastato viršutinėje dalyje uždengtas geltonu nuo nuolaužų apsaugančiu tinklu. Uždėjus šį apsauginį tinklą klojinių įrengimo ir betonavimo darbus galima tęsti esant blogam orui ir stipriam vėjui, nekeliant pavojaus darbininkų saugai netgi dideliame aukštyje.

5 SKYRIUS

**TARPTAUTINIAI
KLAUSIMAI**

I SVARBIAUSI TARPTAUTINĖS PINIGŲ IR FINANSŲ SISTEMOS POKYČIAI

PASAULIO EKONOMIKOS MAKROEKONOMINĖS POLITIKOS PRIEŽIŪRA

Esant didelio masto ekonominei ir finansinei integracijai, pasaulio ekonominės aplinkos pokyčių stebėjimas ir analizė yra nepaprastai svarbūs ekonominės politikos vykdymui euro zonoje. Be to, ECB atlieka svarbų vaidmenį makroekonominės politikos, kurią centrinės bankininkystės lygiu daugiausia koordinuoja TAS, tarptautinės daugiašalės priežiūros procese. ECB dalyvauja ir svarbiuose kitų tarptautinių organizacijų, tokių kaip TVF, EBPO susitikimuose, taip pat tokiuose forumuose kaip G20 bei G7 šalių finansų ministrų ir centrinių bankų valdytojų forumas.

TVF duomenimis, 2011 m. tarptautinei ekonominei aplinkai buvo būdingas sulėtėjęs ekonomikos atsigavimas – iki 1,6 % sumažėjęs augimas išsivysčiusiose šalyse (2010 m. buvo 3,2 %) ir iki 6,2 % sumažėjęs augimas besiformuojančiose ir besivystančiose ekonomiose (2010 m. – 7,3 %). 2009 m. dėl pasaulio finansų krizės sumažėjęs išorės nesubalansuotumas 2011 m. nustojo mažėti ir buvo didelis. Pagrindinės šalys, turinčios einamosios sąskaitos perviršį ir deficitą, iš esmės nepasikeitė. Kaip ir pastaraisiais metais, euro zonos einamoji sąskaita 2011 m. iš esmės buvo subalansuota. 2011 m. ECB įvairiomis progomis pabrėžė rizikos ir iškreipimų atvejus, kurie atsirastų, jeigu pasaulio ekonomikos nesubalansuotumas ir toliau būtų netvarus, ir išreiškė paramą pasaulinės paklausos tendencijų perbalansavimui. O dėl struktūrinių veiksmų, kurie padėtų iš esmės sumažinti pasaulio ekonomikos nesubalansuotumą, tai išorės deficitą turinčios šalys turėtų didinti vidaus santaupas, mažinti fiskalinį deficitą ir baigti įgyvendinti struktūrines reformas. Išorės perteklių turinčios ekonomikos taip pat galėtų gerokai prisidėti didindamos vidaus vartojimą, kurdamos lankstesnius socialinės apsaugos tinklus, vykdydamos finansų rinkų reformas ir didindamos valiutų kursų lankstumą.

2011 m. balandžio mėn. ECB dalyvavo G20 šalių finansų ministrų ir centrinių bankų valdytojų diskusijose. Buvo sutarta dėl „Orientacinių gairių, vertinant nuolatinį didelį

nesubalansuotumą“. Be to, ECB dalyvavo sudarant G20 šalių veiksmų planą finansų ministrų ir centrinių bankų valdytojų lygiu. Jį 2011 m. lapkričio mėn. patvirtino G20 šalių vadovai. Šiuo planu siekiama spręsti trumpalaikes problemas ir mažinti finansinį nestabilumą, taip pat nustatyti politikos įsipareigojimus G20 šalims narėms. Jie padėtų pasiekti tvarų ir subalansuotą augimą vidutiniu laikotarpiu.

Galiausiai euro zona pati yra tarptautinės politikos stebėsenos, vykdomos TVF ir EBPO, objektas. 2011 m. TVF, be atskirų euro zonos šalių peržiūrų, vykdė reguliarią euro zonos pinigų, finansų ir ekonominės politikos peržiūrą. Jis parengė dvi ataskaitas, kuriose įvertino euro zonos politiką, įskaitant ES finansinio stabilumo sistemą¹. TVF pradėjus vykdyti naują stebėsenos priemonę, euro zona (kartu su JAV, Jungtine Karalyste, Kinija ir Japonija) dalyvavo diskusijose apie valstybių vykdomų politikų persidavimą².

TARPTAUTINĖS INSTITUCINĖS SANDAROS REFORMOS

Tarptautinės pinigų sistemos sandara ir funkcionavimas tebėra svarbus klausimas tarptautinei bendruomenei. 2011 m. sistemiskai svarbių išsivysčiusių ir besiformuojančių ekonomikų G20 šalių forumas, į kurį įeina ir ES, toliau skatino tarptautinį bendradarbiavimą, siekdamas spręsti tebesančias pasaulio ekonomikos ir finansų problemas bei skatinti spartesnį, tvaresnį ir subalansuotesnį augimą.

Šeštame aukščiausiojo lygio susitikime Kanuose 2011 m. lapkričio mėn. G20 šalių vadovai toliau tęsė darbą, susijusį su jų įsipareigojimais, prisiimtais susitikime Pitsburge 2009 m. rugsėjo mėn., kur jie pradėjo įgyvendinti spartaus, tvaraus ir subalansuoto augimo sistemą.

- ¹ *Euro Area Policies: 2011 Article IV Consultation – Staff Report*, IMF Country Report No 11/184, July 2011; *Euro Area Policies: 2011 Article IV Consultation – Lessons from the European Financial Stability Framework Exercise*, IMF Country Report No 11/186, July 2011.
- ² *Euro Area Policies: Spillover Report for the 2011 Article IV Consultation and Selected Issues*, IMF Country Report No 11/185, July 2011.

Jos tikslas – padėti valdyti perėjimą nuo atsakomųjų veiksmų krizės metu prie spartaus, tvaraus ir subalansuoto pasaulinio augimo tendencijų. Sistemoje numatytas abipusis įvertinimas, kaip dera G20 šalių nacionalinės bei regioninės politikos ir politikos struktūros ir ar jos atitinka sistemos tikslą. Be to, G20 šalių vadovai susitarė dėl išvadų, padėsiančių valdyti kapitalo srautus, taip pat dėl veiksmų plano vietos valiutos obligacijų rinkų atžvilgiu. Be to, pripažindamos vis didėjančią regioninių finansavimo būdų svarbą, G20 šalys susitarė dėl TVF ir regioninio finansavimo būdų vienodo taikymo bendrųjų principų. Šios priemonės skirtos padėti stabilesnei ir atsparesnei tarptautinei pinigų sistemai sukurti. Atsižvelgiant į tai, buvo diskutuojama ir apie TVF vykdomą priežiūrą, TVF skolinimo priemones, TVF išteklių ir specialiųjų skolinimosi teisių (SST)³ krepšelį, taip pat darbą, susijusį su pasaulinio likvidumo vertinimo pokyčiais ir atsargų kaupimo veiksmų analize.

G20 šalims aukščiausio lygio susitikime Londone 2009 m. balandžio mėn. įsipareigojus padidinti tarptautinių finansų įstaigų turimus išteklius, 2011 m. kovo mėn. įsigaliojo pataisyti ir papildyti Naujieji skolinimosi susitarimai (NSS)⁴. Dalyvavimas NSS išplėstas nuo 26 iki 40 šalių, o bendra šių kredito linijų suma TVF padidėjo nuo 34 mlrd. iki 370 mlrd. SST. Į NSS ilgainiui turės būti įtraukta dauguma dvišalių skolinimosi ir vertybinių popierių pirkimo susitarimų, pasirašytų tarp TVF ir jo šalių narių nuo 2009 m., kurių suma sudaro apie 180 mlrd. SST. 2011 m. lapkričio mėn. TVF sutarė toliau tobulinti savo skolinimo priemones, kad galėtų tinkamai reaguoti į šalių, turinčių stiprius ekonomikos pagrindus, bet veikiamų persidavimo rizikos, likvidumo poreikius. Todėl buvo nuspręsta padidinti 2010 m. rugpjūčio mėn. sukurtos Prevencinės kredito linijos lankstumą leidžiant ja naudotis šalims narėms, turinčioms *faktinių* mokėjimų balanso poreikių, ir leidžiant naudotis šešių mėnesių susitarimais papildomai prie esamų vienų ir dvejų metų susitarimų galimybių. Atsižvelgiant į šiuos

pokyčius, Prevencinė kredito linija buvo pervadinta Prevencine ir likvidumo linija⁵.

G20 šalys ir TVF vykdančioji valdyba 2011 m. taip pat apsikeitė nuomonėmis apie valiutų krepšelio, kuris lemia SST vertę, sudėtį. Buvo patvirtinta, kad krepšelio sudėtis ir toliau turėtų būti susijusi su valiutų santykiniu vaidmeniu pasaulio prekybos ir finansų sistemoje ir kad tebegalioja SST vertės nustatymo principai, įskaitant svarbiausių valiutų stabilumą, nors reikėtų toliau aiškintis priėmimo į krepšelį kriterijus. Dabartiniame keturių valiutų SST krepšelyje 2011 m. sausio 1 d. nustatyta euro dalis buvo 42,3 euro centai, arba 37,4 % krepšelio tą dieną.

2011 m. peržiūrėta viena iš svarbiausių TVF veiklų – stebėseną, kuri reguliariai peržiūrima kas trejus metus. Peržiūros metu buvo atsižvelgta į stebėsenos pamokas, susijusias su pasauline finansų krize, ir nuo 2008 m. padarytą pažangą (įskaitant anksčiau minėtas naujas šalių vykdomų politikų persidavimo poveikio ataskaitas). Buvo susitarta, kad stebėsenos sistema turėtų būti labiau integruota, nešališka ir veiksmingesnė, kad galėtų geriau nustatyti ir mažinti riziką, įskaitant persidavimo riziką, ekonomikos ir finansiniam stabilumui.

3 SST yra TVF ir kai kurių kitų tarptautinių institucijų naudojamas apskaitos vienetas, taip pat galima pretenzija į TVF šalių narių laisvai naudotinas valutas – tam tikra kredito linijos forma.

4 NSS – tai kreditavimo susitarimai tarp TVF ir daugelio TVF šalių narių bei institucijų, kuriais remiantis TVF suteikiami papildomi kredito ištekliai.

5 Kiti kvalifikaciniai Prevencinės kredito linijos kriterijai galios toliau.

2 BENDRADARBIAVIMAS SU NE ES ŠALIMIS

Kaip ir ankstesniais metais, siekdama skatinti politikos dialogą, Eurosistema organizavo seminarus ir darbo susitikimus su ne ES šalių centriniais bankais. ECB kartu su Europos Komisija taip pat aktyviai dalyvavo ES makroekonomikos dialoge su svarbiausiomis besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis ir su ES kaimyninėmis šalimis. Be to, techninis bendradarbiavimas su Eurosistema ir toliau buvo svarbi ne ES, ypač ES centrinių bankų kaimyninių regionų administracinius gebėjimus bei Europos ir tarptautinių standartų atitiktį didinanti priemonė.

POLITIKOS DIALOGO SKATINIMAS

ECB toliau plėtojo savo santykius su įvairių šalių centriniais bankais ir pinigų politikos institucijomis. Pavyzdžiui, ECB dalyvavo ES makroekonomikos dialoguose su Brazilija, Rusija, Indija ir Kinija.

ECB palaikant dvišalius santykius su Kinijos liaudies banku (KLB), ECB ir KLB darbo grupė aptarė daugybę klausimų, tokių kaip pasaulinio augimo perbalansavimas, pinigų politikos iššūkiai, nekilnojamojo turto kainų burbulai, susijusios rizikos, finansų rinkų reformavimas ir liberalizavimas bei tarptautinis valiutų vaidmuo.

2011 m. vasario 3–4 d. Eurosistema ir Rusijos bankas Frankfurte organizavo šeštąjį aukšto lygio atstovų seminarą. Jame diskutuota apie Rusijos ekonomiką, pinigų ir kredito vaidmenį vykdančią pinigų politiką ir įgyvendinamą naują priežiūros struktūrą ES bei Rusijoje.

2011 m. birželio 27–28 d. įvyko šeštasis Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono bei euro zonos šalių centrinių bankų aukšto lygio atstovų seminaras Amsterdame. Jį bendrai organizavo ECB, *De Nederlandsche Bank* ir Korėjos bankas, kuris 2011 m. pirmininkavo Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono centrinių bankų vadovų susitikimui. Šio seminaro tikslas buvo apsikeisti nuomonėmis svarbiausiais dominančiais klausimais ir sustiprinti abiejų regionų pinigų politikos institucijų santykius.

2011 m. liepos 5–6 d. ECB organizavo ekonomikos konferenciją besiformuojančios ekonomikos Europos šalių klausimais. Konferencijoje, kuri vyko Frankfurte, daugiausia dėmesio buvo skiriama politikos atsakų į krizę veiksmingumui, tvariam augimui ir konvergencijai, taip pat finansinio stabilumo iššūkiams Vidurio, Rytų ir Pietryčių Europoje.

Eurosistema surengė trečią aukšto lygio pareigūnų seminarą su Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos (PIBT) valstybių narių centriniais bankais ir pinigų politikos institucijomis. Jį Abu Dabyje 2012 m. sausio 19 d. bendrai organizavo ECB ir Jungtinių Arabų Emyratų centrinis bankas. Seminaro temos buvo dabartiniai ekonominiai, finansiniai ir fiskaliniai iššūkiai euro zonoje, sisteminės rizikos analizė ir finansų krizių prevencija, taip pat tarptautinė pinigų ir finansų struktūra.

TECHNINIS BENDRADARBIAVIMAS

Nuo 2003 m. ECB kartu su nacionaliniais centriniais bankais įgyvendino keletą ES finansuojamų techninio bendradarbiavimo programų ES kaimyninių šalių naudai. Ši veikla intensyviausia buvo 2011 m. pradžioje, kai ECB koordinavo didžiausią skaičių lygiagrečiai vykdomų programų savo istorijoje.

2011 m. vasario 1 d. ECB ir 21 nacionalinis centrinis bankas⁶ pradėjo remti Serbijos nacionalinį banką per ES finansuojamą dvejų metų programą. Ja siekiama šį centrinių bankų priartinti prie ES standartų vienuolika skirtingų sričių, įskaitant finansų sektoriaus priežiūrą, teisės aktų suderinimą, pinigų ir valiutos kurso operacijas, ekonominę analizę ir mokslinius tyrimus, statistiką, mokėjimo sistemas ir finansinį stabilumą.

2011 m. kovo 31 d. baigta ES finansuojama trejų metų techninio bendradarbiavimo su Rusijos banku programa. ECB kartu su aštuoniais

6 Belgijos, Bulgarijos, Čekijos, Vokietijos, Estijos, Airijos, Graikijos, Ispanijos, Prancūzijos, Kipro, Liuksemburgo, Vengrijos, Nyderlandų, Austrijos, Lenkijos, Portugalijos, Rumunijos, Slovėnijos, Slovakijos, Suomijos ir Jungtinės Karalystės nacionaliniai centriniai bankai.

euro zonos šalių nacionaliniais centriniais bankais⁷ ir bendradarbiaudamas su Suomijos finansų priežiūros tarnyba teikė paramą Rusijos bankui bankų priežiūros ir vidaus audito srityse. Programos tikslas – padėti nuosekliai įgyvendinti Bazelio II sistemą Rusijoje, organizuoti mokymus ir teikti informaciją apie Eurosistemos vidaus audito praktiką.

2011 m. rugsėjo 30 d. baigta įgyvendinti ECB ir 7 euro zonos šalių nacionalinių centrinių bankų partnerių⁸ aštuoniolikos mėnesių techninio bendradarbiavimo su Bosnijos ir Hercegovinos centriniu banku programa. Pagal šią ES finansuojamą programą Bosnijos ir Hercegovinos centriniam bankui buvo teikiama parama įgyvendinant ES centrinių bankų standartus statistikos, ekonominės analizės ir mokslinių tyrimų, finansinio stabilumo, teisės aktų suderinimo, informacinių technologijų ir ES integracijos klausimais.

Kalbant apie Vakarų Balkanus ir Turkiją, pažymėtina, kad, 2012 m. sausio 16 d. baigta įgyvendinti dvejų metų ES finansuojama makro- ir mikrolygio rizikos ribojimu pagrįstos priežiūros programa. Programą įgyvendino ECB kartu su 14 nacionalinių centrinių bankų partnerių⁹ ir bendradarbiaudamas su tarptautinėmis bei Europos institucijomis¹⁰. Kaip programos dalį, Eurosistema organizavo intensyvius regioninius mokymus makro- ir mikrolygio rizikos ribojimu pagrįstos priežiūros srityse, teikė paramą įgyvendinant konkrečias šalių priemones institucijose paramos gavėse¹¹. Be to, buvo techniškai modeliuojamas viso regiono buveinės šalių ir priimančiųjų šalių bendradarbiavimas.

2011 m. toliau bendradarbiauta su Egipto centriniu banku vykdant ES finansuojamą programą, kurios tikslas – sustiprinti bankų priežiūrą Egipte, siekiant jos ir pagrindinių Bazelio II sistemos sudedamųjų dalių atitikties. Programoje dalyvauja ECB ir 7 nacionalinių centrinių bankų¹² ekspertai. Programą numatoma baigti įgyvendinti 2012 m. kovo 31 d.

7 Vokietijos, Graikijos, Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Nyderlandų, Austrijos ir Suomijos nacionaliniai centriniai bankai.

8 Vokietijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Nyderlandų, Austrijos ir Slovėnijos nacionaliniai centriniai bankai.

9 Belgijos, Graikijos, Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Kipro, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Austrijos, Portugalijos, Slovėnijos, Slovakijos ir Suomijos nacionaliniai centriniai bankai.

10 Bazelio bankų priežiūros komitetu, Europos bankininkystės institucijų priežiūros komitetu (vėliau – Europos bankininkystės institucija), Finansinio stabilumo institutu, TVF ir Pasaulio banku.

11 Kroatijos, Buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos, Juodkalnijos, Turkijos, Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Serbijos ir Kosovo centriniuose bankuose ir priežiūros institucijose pagal JT Saugumo Tarybos rezoliuciją Nr. 1244.

12 Bulgarijos, Čekijos, Vokietijos, Graikijos, Prancūzijos, Italijos ir Rumunijos nacionalinių centrinių bankų.

Įėjimo pastato paskirtis – sukurti funkcinę ir vizualią jungtį tarp *Grossmarkthalle* pastato ir dviejų dalių biurų bokšto. Jis kirs *Grossmarkthalle* pastatą ir taps aiškiai pastebimu įėjimu iš šiaurės pusės *Sonnemannstrasse* gatvėje. Jame taip pat bus spaudos konferencijų erdvė.

Įėjimo pastato betoninis pagrindas, kuris jau iškilo iš senosios turgavietės pastate paliktos ertmės, dabar rodo vietą, kurioje bus įėjimo pastatas, ir jo horizontalią projekciją tarp dviejų dalių biurų bokšto ir įėjimo iš *Sonnemannstrasse* gatvės.

6 SKYRIUS

**IŠORĖS
KOMUNIKACIJA
IR ATSKAITOMYBĖ**

I ATSKAITOMYBĖ IR KOMUNIKACIJOS POLITIKA

Per paskutinius keletą dešimtmečių centrinio banko nepriklausomumas įsitvirtino ir kaip išsivysčiusios, ir kaip besiformuojančios ekonomikos šalių pinigų politikos režimų privaloma sudedamoji dalis. Sprendimas suteikti centriniams bankams nepriklausomumą jau seniai tvirtai pagrįstas ekonomine teorija ir empiriniais įrodymais. Tiek viena, tiek kita rodo, kad tai padeda palaikyti kainų stabilumą. Kartu tai yra demokratinės visuomenės kūrimo principas, pagal kurį bet kuri nepriklausoma institucija, kuriai suteikiami įgaliojimai vykdyti kokią nors visuomeninę funkciją, privalo atsiskaityti piliečiams ir jų išrinktiems atstovams. Todėl atskaitomybė ir centrinio banko nepriklausomumas yra neatsiejami dalykai.

ECB atskaitomybės ir skaidrumo įsipareigojimą iliustruoja jo atskaitomybė Europos piliečiams ir jų išrinktiems atstovams, Europos Parlamentui. Sutartyje tiksliai suformuluoti ECB atskaitomybei keliami reikalavimai, tarp kurių yra ir reikalavimas skelbti ketvirtines ataskaitas, savaitines finansines ataskaitas ir metines ataskaitas. ECB gerokai viršija šiuos reguliarios atskaitomybės reikalavimus, pvz., skelbia Mėnesinį biuletenį, o ne vien tik privalomus ketvirtinius biuletenius. ECB atskaitomybės ir skaidrumo įsipareigojimą iliustruoja ir daugybė Valdančiosios tarybos narių pasakytų kalbų, kurios apima daugybę temų, aktualių ECB keliamiems uždaviniams.

Išorės komunikacija ECB siekiama didinti visuomenės supratimą apie ECB pinigų politiką ir sprendimus. Ji, kaip tokia, yra neatskiriama ECB pinigų politikos ir kitų jo uždavinių dalis. ECB komunikacijos veikla vykdoma vadovaujantis dviem pagrindiniais bruožais – atvirumu ir skaidrumu. Abu šie bruožai prisideda prie ECB pinigų politikos veiksmingumo, efektyvumo ir patikimumo. Be to, jie padeda ECB visiškai atsiskaityti už savo veiksmus.

ECB realiu laiku pateikiamų, reguliarių ir išsamių pinigų politikos vertinimų bei sprendimų paaiškinimų koncepcija, pritaikyta 1999 m., rodo nepaprastai atvirą ir skaidrą požiūrį į centrinio banko komunikaciją. Pinigų politikos sprendimai

paaiškinami spaudos konferencijoje vos tik Valdančiajai tarybai juos priėmus. Spaudos konferencijoje pirmininkas pateikia išsamų įvadinį pranešimą, paaiškindamas Valdančiosios tarybos sprendimus. Vėliau pirmininkas kartu su pirmininko pavaduotoju atsako į žiniasklaidos klausimus. Nuo 2004 m. gruodžio mėn. Valdančiosios tarybos sprendimai, išskyrus sprendimus dėl palūkanų normų, kiekvieną mėnesį skelbiami Eurosistemos centrinių bankų interneto svetainėse.

ECB teisės aktai skelbiami visomis oficialiomis ES kalbomis, kaip ir Valdančiosios tarybos pinigų politikos sprendimai, Valdančiosios tarybos sprendimai, priimami ne tik nustatant palūkanų normas, taip pat Eurosistemos konsoliduotos finansinės ataskaitos¹. ECB metų ataskaita taip pat visa skelbiama visomis oficialiomis ES kalbomis². Pranešimas apie konvergenciją ir ECB mėnesinių biuletenių ketvirtinės versijos skelbiamos visos arba tik jų santraukos visomis oficialiomis ES kalbomis³. Atskaitomybės visuomenei ir skaidrumo tikslais ECB, be įstatyminių leidinių, kai kuriomis arba visomis oficialiomis kalbomis skelbia ir kitus dokumentus, ypač pranešimus spaudai, kuriuose skelbia ekspertų atliekamas makroekonominės prognozes, politikos nuostatas ir kitą visuomenei svarbią informaciją. Svarbiausi ECB leidiniai nacionalinėmis kalbomis rengiami, leidžiami ir platinami glaudžiai bendradarbiaujant su nacionaliniais centriniais bankais.

1 Išskyrus airių kalbą, kuriai ES lygiu taikoma išimtis.

2 Išskyrus airių (pagal ES išimtį) ir maltiečių (pagal susitarimą su *Central Bank of Malta* po laikinos ES išimties panaikinimo 2007 m. gegužės mėn.) kalbas.

3 Žr. 2 išnašą.

2 ATSKAITOMYBĖ EUROPOS PARLAMENTUI

Europos Parlamentas, kaip institucija, kuriai teisę reikalauti, kad ECB jai atsiskaitytų, suteikia jį renkantys ES piliečiai, ECB atskaitomybės srityje atlieka svarbiausią institucinį vaidmenį. Nuo pat savo įkūrimo ECB tęsia glaudų ir naudingą dialogą su Europos Parlamentu.

2011 m. ECB pirmininkas Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete (ECON) toliau kartą per ketvirtį pateikdavo ataskaitas apie ECB vykdomą pinigų politiką ir kitas banko užduotis. Be to, 2011 m. vasario mėn. jis susitiko su Europos Parlamento pirmininkų konferencija. Jis taip pat dalyvavo nepaprastajame ECON klausyme rugpjūčio mėn. ir su Europos Parlamento nariais apsikeitė nuomonėmis apie finansų ir ekonomikos krizę. 2011 m. gruodžio mėn. Pirmininkas per Europos Parlamento plenarinį posėdį pristatė ir 2010 metų ECB ataskaitą.

Europos Parlamente įvairiomis progomis pasisakydavo ir kiti ECB vykdomosios valdybos nariai. ECB 2010 metų ataskaitą ECON pateikė pirmininko pavaduotoja. 2011 m. sausio mėn. Gertrude Tumpel-Gugerell ECON posėdyje informavo jo narius mokėjimo klausimais. Ji dalyvavo ir 2011 m. balandžio mėn. ECON organizuotame viešajame klausyme bendrosios mokėjimų eurais erdvės klausimu. Jürgen Stark dalyvavo ECON organizuotame viešajame klausyme ekonomikos valdymo klausimu 2011 m. spalio mėn. Kaip įprasta pagal ankstesnę praktiką, ECB 2011 m. gruodžio mėn. apsilankė ECON delegacija apsikeisti nuomonėmis su Vykdomosios valdybos nariais.

2011 m. susitikimuose, kuriuose Europos Parlamento nariai ir ECB atstovai keitėsi nuomonėmis, buvo sprendžiami įvairiausi klausimai. Europos Parlamentas išreiškė pritarimą ECB ir jo vykdomai politikai daugeliu klausimų. Jis pripažino, kad ECB sėkmingai vykdė savo įgaliojimus sunkiomis aplinkybėmis ir ryžtingą politiką per krizę, taip pat nuolatinę ir griežtą ECB pastangas stiprinti ekonomikos valdymą. Šalia makroekonominių pokyčių ir ECB pinigų politikos, pagrindiniai aptarti klausimai buvo susiję su finansų krizės

priežastimis, poveikiu ir įveikimu. Be to, vyko labai naudingas dialogas su ekonomikos valdymu susijusiais klausimais, taip pat buvo nagrinėjama finansinio reguliavimo ir priežiūros tema.

FINANSŲ IR EKONOMIKOS KRIZĖS SUKELTŲ PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Labai svarbi ECB ir Europos Parlamento diskusijų tema 2011 m. buvo tebesitęsiančios finansų ir ekonomikos krizės problemų sprendimas (žr. 4 skyriaus 1 skirsnį). Europos Parlamentas dar kartą pritarė ryžtingai ECB pozicijai per krizę. Jis pažymėjo, kad ECB sugebėjo palaikyti kainų stabilumą nepaisant nepalankių makroekonominių sąlygų ir pripažino nestandartinių pinigų politikos priemonių būtinumą. Parlamentas taip pat pripažino patikimų viešųjų finansų svarbą tvariam atsigavimui po krizės. Parlamentas pritarė nuolatinio krizių valdymo mechanizmo – Europos stabilumo mechanizmo – sukūrimui ir pabrėžė būtinumą labiau priartinti jį prie ES sistemos.

Pasisakydamas Europos Parlamente, ECB pirmininkas priminė krizės rimtumą ir pabrėžė, kad ECB priimti sprendimai buvo būtini apsisaugoti nuo tolesnio krizės gilėjimo. Pirmininkas dar kartą patvirtino ir tai, kad ECB toliau darys viską, kas būtina, kad palaikytų kainų stabilumą euro zonoje ir taip vykdytų savo pagrindinius įgaliojimus. Jis padėkojo už konstruktyvų dialogą su Specialiuoju finansų, ekonomikos ir socialinės krizės komitetu, pabrėždamas ECB atsakomybę savo kompetencija prisidėti prie parlamento debatų, kad lengviau vyktų pažanga klausimais, labai svarbiais sklandžiam EPS veikimui.

ES IR EURO ZONOS EKONOMIKOS VALDymo REFORMA

ECB bei Europos Parlamento diskusijose daug dėmesio buvo skiriama ir ES bei euro zonos ekonomikos valdymo sistemos reformai. Per metus Europos Parlamentas svarstė šešių teisės aktų pasiūlymus šiuo klausimu, pateikė Europos Komisijos 2010 m. rugsėjo mėn. paketą. Be to, Europos Parlamentas kartu su Komisija svarsto

du Komisijos 2011 m. lapkričio mėn. pateiktus teisės aktų pasiūlymus, kurie turėtų toliau stiprinti biudžeto priežiūrą euro zonoje⁴. Europos Parlamentas stebėtojo teisėmis dalyvavo ir Fiskalinio stabilumo sąjungos darbo grupėje, kuri svarstė Sutartį dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo Ekonominėje ir pinigų sąjungoje (daugiau informacijos šiais klausimais žr. 4 skyriaus 1 skirsnį).

Kalbėdamas Europos Parlamente, ECB pirmininkas išsamiai aptarė naujuosius teisės aktus ir ragino Europos Parlamento narius būti ambicingais reiškiant savo požiūrį. Jis pabrėžė sprendimų priėmimo procedūrų pagal Stabilumo ir augimo pakto didesnio automatiškumo svarbą. Ši pozicija buvo pareikšta 2010 m. ECB paraginus padaryti „esminį šuolį“ stiprinant ekonomikos valdymo institucinius pamatus EPS. ECB pirmininkas taip pat pasidžiaugė Parlamento indėliu į tolesnį Stabilumo ir augimo pakto nuostatų stiprinimą per šią teisėkūros procedūrą, ypač todėl, kad tiek Stabilumo ir augimo paktas, tiek sukurta nauja makroekonomikos nesubalansuotumų sistema daroma veiksmingesnė taikant atvirkštinį kvalifikuotosios daugumos balsavimą. Be to, Europos Parlamentas nustatė baudas už klaidingų statistinių duomenų skelbimą. Galiausiai Europos Parlamentas ypatingą išskirtinį dėmesį naujosios valdymo struktūros demokratinio teisėtumo aspektams parodė pradėdamas vartoti „ekonominio dialogo“ tarp nacionalinės pinigų politikos formuotojų ir Europos Parlamento sąvoką.

ES FINANSŲ SEKTORIAUS REFORMA

Europos Parlamentas ir ECB toliau plėtojo intensyvų dialogą finansų priežiūros ir reguliavimo klausimais (žr. 3 skyriaus 3 skirsnį). ECON darbotvarkėje ypač daug dėmesio buvo skiriama Europos rinkos infrastruktūros reglamentui ir Pardavimo pasiskolinus bei tam tikrų kredito apsikeitimo sandorių įsipareigojimų neįvykdymo reglamentui. Be to, prasidėjo teisinės diskusijos apie Kapitalo poreikio direktyvos trečiąjį pakeitimą ir teisės aktų, susijusių su kredito reitingų agentūromis, peržiūrą.

Įvairiomis progomis buvo aptarti galimi finansinių sandorių mokesčio privalumai ir trūkumai.

Kalbėdamas Europos Parlamente, ECB pirmininkas pritarė Europos Parlamento palaikomajam vaidmeniui vykdamas ambicingą finansų priežiūros reformą, pasižyminčią tikrai europine perspektyva. Jis pabrėžė politikos vykdymo tempo saugojimo svarbą toliau įgyvendinant finansų reguliavimo darbotvarkę. Kalbėdamas apie Europos rinkos infrastruktūros reglamentą, jis pareiškė teikias pirmenybę susitarimui, pagal kurį priežiūros institucijos bendradarbiautų ir keistųsi informacija veikiau kolegijų nei dvišalių procedūrų forma. Jis pabrėžė bankų nutarimų patikimų mechanizmų, kurie ribotų išlaidas, susijusias su banko žlugimu, jei jis priklausytų tarptautinei bankų grupei, svarbą. Visais šiais klausimais ECB pirmininkas pabrėžė vienodų sąlygų sudarymo ir reguliavimo arbitražo išvengimo svarbą.

ECB nuomonės dėl ES teisės aktų siūlymų pagal jo kompetenciją (žr. 2 skyriaus 6.2 skirsnį) buvo ir techninių konsultacijų Europos Parlamento nariams šaltinis.

⁴ Pasiūlymai dėl teisės akto dėl biudžeto planų projektų stebėjimo ir vertinimo bei euro zonos valstybių narių perviršinio deficito koregavimo užtikrinimo bendrų nuostatų, taip pat pasiūlymai dėl teisės akto dėl valstybių narių, susiduriančių su dideliais sunkumais, arba kurioms gresia dideli sunkumai jų finansinio stabilumo euro zonoje atžvilgiu, ekonominės ir biudžeto priežiūros sustiprinimo.

3 KOMUNIKACIJOS VEIKLA

ECB turi kreiptis į įvairias auditorijas, pavyzdžiui, finansų ekspertus, žiniasklaidą, vyriausybes, parlamentus ir plačiąją visuomenę, o jų žinios apie finansus ir ekonomiką yra nevienodos. Todėl jo įgaliojimai ir sprendimai aiškinami pasitelkus įvairias komunikacijos priemones ir veiklas, kurios nuolat tobulinamos, kad taptų kiek įmanoma veiksmingesnės, atsižvelgiant į skirtingą auditoriją ir komunikacijos aplinką bei poreikius.

2011 m. ECB komunikacijos veikla buvo sutelkta į pasaulio finansų ir ekonomikos krizės įvykių bei padarinių aiškinimą, ypatingą dėmesį skiriant vyriausybės skolų krizei Europoje ir Valdančiosios tarybos patvirtintoms bei Eurosistemos taikomoms priemonėms. Didžioji dauguma Vykdomosios valdybos narių viešų kalbų buvo susijusios būtent su šiais klausimais. Šios temos dominavo ir žiniasklaidos, visuomenės bei ECB lankytojų informacijos užklausoje. ECB komunikacijos veikloje buvo reguliariai nušviečiama ir ESRV veikla pirmaisiais jos veiklos metais, o ypač ECB vaidmuo jai teikiant paramą.

ECB skelbia daug reguliarių ir periodinių tyrimų bei ataskaitų. Jie apima metų ataskaitą (joje pateikiama ECB veiklos praėjusiais metais apžvalga), mėnesinį biuletinį (jame ECB reguliariai atnaujina ekonominės ir pinigų raidos vertinimą, taip pat pateikia išsamią informaciją, pagrindžiančią ECB sprendimus) ir Finansinio stabilumo apžvalgą (joje vertinamas euro zonos finansų sistemos stabilumas, atsižvelgiant į jos sugebėjimą absorbuoti nepalankius šokus). Be to, ECB teikia įvairius statistinius duomenis, pirmiausia per Statistinių duomenų saugyklą ir interaktyvias schemas ECB interneto svetainėje, taip pat ir kiekvieną mėnesį spausdinamame statistikos žinyne (*Statistical Pocket Book*).

Visi ECB valdančiosios tarybos nariai, atsiskaitydami Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams, sakdami viešas kalbas ir duodami interviu žiniasklaidai, tiesiogiai dalyvauja plečiant visuomenės žinias ir supratimą apie Eurosistemos užduotis ir politiką. 2011 m. Vykdomosios valdybos nariai perskaitė

apie 150 pranešimų įvairioms auditorijoms ir davė apie 240 interviu žiniasklaidai. Jie taip pat paskelbė daug straipsnių žurnaluose ir laikraščiuose.

Euro zonos nacionaliniai centriniai bankai atlieka svarbų vaidmenį užtikrindami informacijos apie Eurosistemą skleidimą ir pranešimų perdavimą plačiai visuomenei bei suinteresuotoms šalims nacionaliniu lygiu. Jie bendrauja su įvairiomis nacionalinėmis bei regioninėmis auditorijomis savo kalbomis ir savo aplinkoje.

2011 m. ECB suorganizavo 16 seminarų, skirtų nacionalinės ir tarptautinės žiniasklaidos atstovų žinioms bei supratimui apie ECB įgaliojimus, užduotis ir veiklą pagilinti. Seminarus jis organizavo vienas ir bendradarbiaudamas su nacionaliniais centriniais bankais, Europos Komisija, Europos žurnalistikos centru ir kitomis valdžios institucijomis bei fondais. 2011 m. ECB savo patalpose Frankfurte priėmė apie 13 500 lankytojų. Jie gavo informaciją iš pirmų šaltinių – ECB ekspertų parengtų pristatymų.

Visi ECB skelbiami dokumentai ir kita informacija apie jo įvairiapusišką veiklą skelbiami ECB interneto svetainėje. Ją 2011 m. aplankė 27 mln. lankytojų, peržiūrėta 224 mln. puslapių ir atsisiųsta 57 mln. dokumentų. 2011 m. ECB atsakė į apie 100 000 visuomenės paklausimų su prašymais pateikti informaciją įvairiais ECB veiklos, politikos ir sprendimų klausimais. 2010 m. sukurtas mokomasis internetinis žaidimas €CONOMIA, kuris buvo pritaikytas mobiliesiems įrenginiams ir užėmė pirmąją vietą įmonių žaidimų *Deutscher Preis für Onlinekommunikation* kategorijoje.

2011 m. organizuota daug tarptautinių aukšto lygio pareigūnų konferencijų ir renginių, įskaitant renginį „Europos integracija ir stabilumas“, 2011 m. gegužės 19 d. ECB kolokviumą Gertrude Tumpel-Gugerell garbei, bei 2011 m. spalio 19 d. renginį, skirtą paminėti Jean-Claude Trichet pirmininkavimo ECB kadencijos pabaigai.

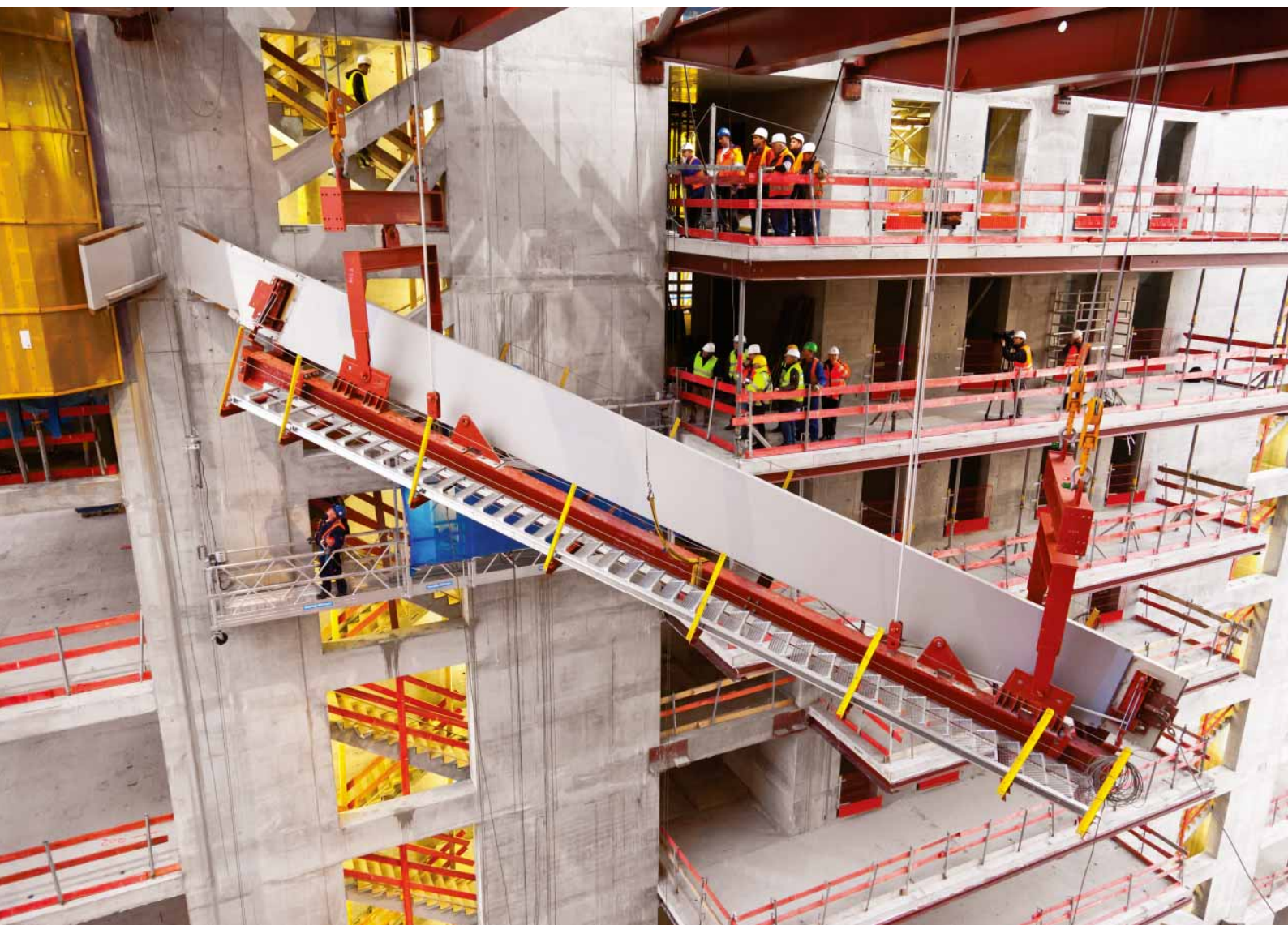
2011 m. spalio 1 d. pradėtas teikti *Generation Euro Students' Award* („euro kartos studentų apdovanojimas“) euro zonos vidurinių mokyklų moksleiviams. Šio konkurso, kuris vyks kiekvienais metais, tikslas – per ilgą laiką pakelti paauglių ekonominį raštingumą ir pagerinti jų supratimą apie centrinio banko vaidmenį ekonomikoje. Pirmasis konkursas apima 2011–2012 akademinius metus, jis baigsis Europos apdovanojimo renginiu 2012 m. viduryje.

2011 m. lapkričio mėn. ECB interneto svetainėje pradėta skelbti finansų krizės svarbiausių datų ir įvykių laikaskalė. Jos tikslas – patenkinti didelį žiniasklaidos ir visuomenės poreikį gauti informaciją apie krizės eigą. Ji pateikia vartotojui priimtina ir glaustą svarbiausių su finansų ir vyriausybės skolų krize susijusių įvykių suvestinę ECB perspektyvos požiūriu.

Rengiantis eurų banknotų ir monetų įvedimo dešimtosioms metinėms 2012 m. sausio 1 d., sukurtas proginis filmas, spaudai skirtas informacijos rinkinys, filmuota medžiaga apie eurų banknotų ir monetų gamybą, parengta mokomoji medžiaga ir pradėtas rengti konkursas 9–12 metų vaikams. Be to, vykdant komunikaciją apie banknotus, Euro paroda, įtraukianti įvairius interaktyvius elementus ir žaidimus, kurią organizavo ECB bendradarbiaudamas su nacionaliniais centriniais bankais ir kitomis institucijomis (pvz., muziejais), persikėlė į Bukareštą, Paryžių ir Sofiją. Nuo atidarymo 2008 m. iki 2011 m. pabaigos Euro parodoje apsilankė apie 226 000 lankytojų.

ECB kultūros dienos 2011 m. buvo skirtos Italijai, jos organizuotos kartu su *Banca d'Italia*. Spalio 19–lapkričio 17 d. gerai žinomose kultūrinėse erdvėse Frankfurte buvo suorganizuota daug įvairių Italijos meno ir kultūros renginių – nuo klasikinės muzikos koncertų, džiazo vakaro, literatūros renginių ir filmų iki šokių pasirodymų, paskaitų apie meną ir meno parodų, taip pat renginių vaikams. Kultūros dienos buvo inicijuotos 2003 m., siekiant Frankfurto gyventojams ir šio miesto svečiams suteikti galimybę kiekvienais metais pagilinti kultūros žinias ir susipažinti su unikalia vienos iš ES valstybių narių kultūra.

2011 m. lapkričio mėn. atrijuje tarp dviejų biurų bokštų buvo pritvirtinti pirmieji iš keturiolikos sutvirtinimų. Šie sutvirtinimai ir jungiamosios platformos jungia abu biurų bokštus.

7 SKYRIUS

**INSTITUCINĖ
STRUKTŪRA IR
ORGANIZACIJA**

I SPRENDIMUS PRIIMANTYS ORGANAI IR BENDRASIS ECB VALDYMAS

I.1 EUROSISTEMA IR EUROPOS CENTRINIŲ BANKŲ SISTEMA

Eurosistema yra euro zonos centrinių bankų sistema. Ją sudaro ECB ir ES valstybių narių, įsivedusių eurą, nacionaliniai centriniai bankai (nuo 2011 m. sausio 1 d. – 17). Terminas „Eurosistema“ įtvirtintas Lisabonos sutartyje. Valdančioji taryba priėmė šį terminą, kad padėtų suprasti centrinių bankų sistemos euro zonoje struktūrą. Šis terminas apibrėžia visų jos narių bendrą tapatumą, kolektyvinį darbą ir bendradarbiavimą.

ECBS sudaro ECB ir visų 27 ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai, t. y. ji apima ir valstybių narių, kurios dar nėra įsivedusios euro, nacionalinius centrinius bankus.

ECB yra Eurosistemos bei ECBS šerdis ir užtikrina, kad operacijos, kurios sudaro ECBS uždavinių dalį, būtų vykdomos arba

veikiant jam pačiam, arba per nacionalinius centrinius bankus, į kuriuos ECB gali kreiptis tiek, kiek mano esant reikalinga. ECB pagal viešąją tarptautinę teisę yra juridinis asmuo. Lisabonos sutartyje nustatyta, kad ECB yra ES institucija. Tačiau instituciniai ECB bruožai liko nepakitę.

Kiekvienas NCB pagal atitinkamos šalies nacionalinę teisę yra juridinis asmuo. Euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, sudarantys neatskiriamą Eurosistemos dalį, vykdo Eurosistemos nustatytus uždavinius vadovaudamiesi ECB sprendimus priimančių organų nustatytais taisyklėmis. Nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja Eurosistemos ir ECBS komitetuose (žr. šio skyriaus 1.5 skirsnį). Jie taip pat gali vykdyti funkcijas, nesusijusias su Eurosistemos funkcijomis savo pačių atsakomybe, jei Valdančioji taryba nenustato, kad tokios funkcijos trukdo Eurosistemos tikslams ir uždaviniams.

Eurosystemai ir ECBS vadovauja ECB sprendimus priimančiosios organai – Valdančioji taryba ir Vykdomoji valdyba. Bendroji taryba sudaryta kaip trečiasis sprendimus priimančiosios ECB organas tol, kol bus valstybių narių, dar neįsivedusių euro. Sprendimus priimančiosios organai savo veikloje vadovaujasi Europos Bendrijos steigimo sutartimi, ECBS statutu ir atitinkamu Darbo reglamentu¹. Sprendimai Eurosystemoje ir ECBS priimami centralizuotai. Nepaisant to, remiantis ECBS statutu, ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai kartu prisideda strategine ir veiklos prasme prie bendrų tikslų siekimo gerbdami decentralizavimo principą.

I.2 VALDANČIOJI TARYBA

Valdančiąją tarybą sudaro Vykdomosios valdybos nariai ir eurą įsivedusių valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai. Remiantis Sutartimi, jos pagrindinės pareigos yra:

- nustatyti gaires ir priimti sprendimus, būtinus užtikrinti Eurosystemai patikėtų uždavinių atlikimą;
- nustatyti euro zonos pinigų politiką, o prireikus priimti sprendimus, susijusius su tarpiniais pinigų politikos tikslais, pagrindinėmis palūkanų normomis ir atsargų pasiūla Eurosystemai, nustatyti jiems įgyvendinti būtinas gaires.

Paprastai Valdančioji taryba posėdžiauja du kartus per mėnesį ECB būstinėje Frankfurte prie Maino (Vokietijoje). Be kita ko, ji išsamiai įvertina pinigų ir ekonomikos raidą ir pirmame mėnesio posėdyje priima atitinkamus sprendimus, o antrame – paprastai daugiau dėmesio skiria klausimams, susijusiems su kitomis ECB ir Eurosystemos užduotimis bei pareigomis. 2011 m. du posėdžiai vyko ne Frankfurte: vienas buvo surengtas *Suomen Pankki (Finlands Bank)* Helsinkyje, o kitas

Deutsche Bundesbank Berlyne. Be šių susitikimų, Valdančioji taryba taip pat gali rengti susitikimus telekonferencijos būdu arba priimti sprendimus taikydama rašytinę procedūrą.

Priimdami sprendimus dėl pinigų politikos ir kitų ECB bei Eurosystemos užduočių, Valdančiosios tarybos nariai veikia ne kaip savo šalių atstovai, o kaip visiškai nepriklausomi asmenys. Tai apibrėžia principas „vienas narys – vienas balsas“, taikomas Valdančiojoje taryboje. 2008 m. Valdančioji taryba nusprendė toliau laikytis dabartinio balsavimo režimo, kaip numato ECBS statuto 10 straipsnio 2 dalis, o rotacijos sistemą taikyti tik tada, kai euro zonos nacionalinių centrinių bankų valdytojų bus daugiau kaip 18.

I.3 VYKDOMOJI VALDYBA

Vykdomąją valdybą sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir keturi nariai, kuriuos kvalifikuotą balsų daugumą ir pasikonsultavę su Europos Parlamentu bei ECB skiria eurą įsivedusių valstybių narių arba vyriausybės vadovai. Svarbiausios Vykdomosios valdybos, kuri paprastai posėdžiauja kartą per savaitę, pareigos yra šios:

- rengti Valdančiosios tarybos posėdžius;
- įgyvendinti euro zonos pinigų politiką vadovaujantis Valdančiosios tarybos nustatytais gairėmis ir priimtais sprendimais. Tai atlikdama Vykdomoji valdyba duoda reikiamus nurodymus euro zonos nacionaliniams centriniams bankams;
- vadovauti ECB einamajai veiklai;

¹ Dėl ECB darbo reglamentų žr.: 2004 m. vasario 19 d. Sprendimą ECB/2004/2 dėl Europos centrinio banko darbo reglamento patvirtinimo, OL L 80, 2004 3 18, p. 33; 2004 m. birželio 17 d. Sprendimą ECB/2004/12 dėl ECB bendrosios tarybos darbo reglamento patvirtinimo, OL L 230, 2004 6 30, p. 61 ir 1999 m. spalio 12 d. Sprendimą ECB/1999/7 dėl ECB vykdomosios valdybos darbo reglamento, OL L 314, 1999 12 8, p. 34. Šie reglamentai pateikti ir ECB interneto svetainėje.

VALDANČIOJI TARYBA

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę):

Carlos Costa, Yves Mersch,
Vitor Constâncio, Mario Draghi,
José Manuel González-Páramo,
Benoît Cœuré, Marko Kranjec,
Jörg Asmussen

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę):

Erkki Liikanen,
Ignazio Visco, Ewald Nowotny,
Miguel Fernández Ordóñez,
Josef Bonnici, Patrick Honohan,
Jozef Makúch, Christian Noyer

Galinė eilė (iš kairės į dešinę)

Luc Coene, George A. Provopoulos,
Athanasios Orphanides, Klaas Knot,
Jens Weidmann, Peter Praet,
Andres Lipstok

Mario Draghi

ECB pirmininkas
(nuo 2011 m. lapkričio 1 d.)
Banca d'Italia valdytojas
(iki 2011 m. spalio 31 d.)

Jean-Claude Trichet

ECB pirmininkas
(iki 2011 m. spalio 31 d.)

Vítor Constâncio

ECB pirmininko pavaduotojas

Jörg Asmussen

ECB vykdamosios valdybos narys
(nuo 2012 m. sausio 1 d.)

Lorenzo Bini Smaghi

ECB vykdamosios valdybos narys
(iki 2011 m. gruodžio 31 d.)

Michael C. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta
valdytojas
(iki 2011 m. birželio 30 d.)

Josef Bonnici

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta
valdytojas
(nuo 2011 m. liepos 1 d.)

Luc Coene

*Nationale Bank van België/Banque Nationale
de Belgique* valdytojas
(nuo 2011 m. balandžio 1 d.)

Benoît Cœuré

ECB vykdamosios valdybos narys
(nuo 2012 m. sausio 1 d.)

Carlos Costa

Banco de Portugal valdytojas

Miguel Fernández Ordóñez

Banco de España valdytojas

José Manuel González-Páramo

ECB vykdamosios valdybos narys

Patrick Honohan

Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland
valdytojas

Klaas Knot

De Nederlandsche Bank prezidentas
(nuo 2011 m. liepos 1 d.)

Marko Kranjec

Banka Slovenije valdytojas

Erkki Liikanen

Suomen Pankki – Finlands Bank valdytojas

Andres Lipstok

Eesti Pank valdytojas

Jozef Makúch

Národná banka Slovenska valdytojas

Yves Mersch

Banque centrale du Luxembourg valdytojas

Ewald Nowotny

Oesterreichische Nationalbank valdytojas

Christian Noyer

Banque de France valdytojas

Athanasios Orphanides

Central Bank of Cyprus valdytojas

Peter Praet

ECB vykdamosios valdybos narys
(nuo 2011 m. birželio 1 d.)

George A. Provopoulos

Bank of Greece valdytojas

Guy Quaden

*Nationale Bank van België/Banque Nationale de
Belgique* valdytojas
(iki 2011 m. kovo 31 d.)

Jürgen Stark

ECB vykdamosios valdybos narys
(iki 2011 m. gruodžio 31 d.)

Gertrude Tumpel-Gugerell

ECB vykdamosios valdybos narė
(iki 2011 m. gegužės 31 d.)

Ignazio Visco

Banca d'Italia valdytojas
(nuo 2011 m. lapkričio 1 d.)

Axel A. Weber

Deutsche Bundesbank prezidentas
(iki 2011 m. balandžio 30 d.)

Jens Weidmann

Deutsche Bundesbank prezidentas
(nuo 2011 m. gegužės 1 d.)

Nout Wellink

De Nederlandsche Bank prezidentas
(iki 2011 m. birželio 30 d.)

- vykdyti tam tikrus Valdančiosios tarybos jai suteiktus įgaliojimus, įskaitant ir reglamentuojamojo pobūdžio.

Valdymo komitetas padeda Vykdomajai valdybai ECB valdymo, veiklos planavimo ir metų biudžeto sudarymo srityse. Valdymo komitetą sudaro vienas Vykdomosios valdybos narys, einantis pirmininko pareigas, ir aukštesnieji vadovai.

I.4 BENDROJI TARYBA

Bendrąją tarybą sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų 27 ES valstybių narių nacionalinių centrinių bankų

valdytojai. Ji daugiausia vykdo iš EPI perimtus uždavinius, kurie vis dar turi būti vykdomi, nes dar ne visos valstybės narės yra įsivedusios eurą. Šie uždaviniai apima nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimo stiprinimą, valstybių narių pinigų politikos koordinavimo siekiant užtikrinti kainų stabilumą ir VKM II veikimo stebėseną. Be to, ji Europos Sąjungos Tarybai (ES Tarybai) teikia pranešimus (ECB rengia pranešimus apie konvergenciją) apie valstybių narių, kurios, siekdamos įgyvendinti savo įsipareigojimą tapti Ekonominės ir pinigų sąjungos narėmis, dar neįsivedė euro, pažangą. Ji taip pat prisideda prie ECB patariamųjų funkcijų vykdymo. 2011 m. įvyko keturi ketvirtiniai Bendrosios tarybos posėdžiai.

Antroje eilėje (iš kairės į dešinę):
Jörg Asmussen, Peter Praet,
Benoît Cœuré

Pirmoje eilėje (iš kairės į dešinę):
Vitor Constâncio (Vice-President),
Mario Draghi (President),
José Manuel González-Páramo

Mario Draghi

ECB pirmininkas
(nuo 2011 m. lapkričio 1 d.)

Jean-Claude Trichet

ECB pirmininkas
(iki 2011 m. spalio 31 d.)

Vitor Constâncio

ECB pirmininko pavaduotojas

Jörg Asmussen

Vykdomosios valdybos narys
(nuo 2012 m. sausio 1 d.)

Lorenzo Bini Smaghi

Vykdomosios valdybos narys
(iki 2011 m. gruodžio 31 d.)

Benoît Cœuré

Vykdomosios valdybos narys
(nuo 2012 m. sausio 1 d.)

José Manuel González-Páramo

Vykdomosios valdybos narys

Peter Praet

Vykdomosios valdybos narys
(nuo 2011 m. birželio 1 d.)

Jürgen Stark

Vykdomosios valdybos narys
(iki 2011 m. gruodžio 31 d.)

Gertrude Tumpel-Gugerell

Vykdomosios valdybos narys
(iki 2011 m. gegužės 31 d.)

BENDROJI TARYBA

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę):

Ewald Nowotny, Ilmārs Rimšēvičs,
Athanasios Orphanides,
Vitor Constâncio, Mario Draghi,
Miguel Fernández Ordóñez,
Luc Coene

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę):

Erkki Liikanen,
Carlos Costa, Yves Mersch,
Christian Noyer, Jozef Makúch,
Marko Kranjec, Stefan Ingves,
Mugur Constantin Isărescu

Galinė eilė (iš kairės į dešinę):

Marek Belka, Ignazio Visco,
Nils Bernstein, Klaas Knot,
Miroslav Singer, Andres Lipstok,
András Simor, Patrick Honohan

Mario Draghi

ECB pirmininkas
(nuo 2011 m. lapkričio 1 d.)

Banca d'Italia valdytojas
(iki 2011 m. spalio 31 d.)

Jean-Claude Trichet

ECB pirmininkas
(iki 2011 m. spalio 31 d.)

Vitor Constâncio

ECB pirmininko pavaduotojas

Marek Belka

Narodowy Bank Polski prezidentas

Nils Bernstein

Danmarks Nationalbank valdytojas

Michael C. Bonello

Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta
valdytojas

(iki 2011 m. birželio 30 d.)

Josef Bonnici

Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta
valdytojas

(nuo 2011 m. liepos 1 d.)

Luc Coene

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique valdytojas

(nuo 2011 m. balandžio 1 d.)

Carlos Costa

Banco de Portugal valdytojas

Miguel Fernández Ordóñez

Banco de España valdytojas

Patrick Honohan

Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland
valdytojas

Stefan Ingves

Sveriges Riksbank valdytojas

Mugur Constantin Isărescu

Banca Națională a României valdytojas

Ivan Iskrov

Българска народна банка
(*Bulgarian National Bank*) valdytojas

Mervyn King

Bank of England valdytojas

Klaas Knot

De Nederlandsche Bank prezidentas
(nuo 2011 m. liepos 1 d.)

Marko Kranjec

Banka Slovenije valdytojas

Erkki Liikanen

Suomen Pankki – Finlands Bank valdytojas

Andres Lipstok

Eesti Pank valdytojas

Jozef Makúch

Národná banka Slovenska valdytojas

Yves Mersch

Banque centrale du Luxembourg valdytojas

Ewald Nowotny

Oesterreichische Nationalbank valdytojas

Christian Noyer

Banque de France valdytojas

Athanasios Orphanides

Central Bank of Cyprus valdytojas

George A. Provopoulos

Bank of Greece valdytojas

Guy Quaden

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique valdytojas
(iki 2011 m. kovo 31 d.)

Ilmārs Rimšēvičs

Latvijas Banka valdytojas

Reinoldijus Šarkinas

Lietuvos banko valdybos pirmininkas
(iki 2011 m. balandžio 15 d.)

András Simor

Magyar Nemzeti Bank valdytojas

Miroslav Singer

Česká národní banka valdytojas

Vitas Vasiliauskas

Lietuvos banko valdybos pirmininkas
(nuo 2011 m. balandžio 16 d.)

Ignazio Visco

Banca d'Italia valdytojas
(nuo 2011 m. lapkričio 1 d.)

Axel A. Weber

Deutsche Bundesbank prezidentas
(iki 2011 m. balandžio 30 d.)

Jens Weidmann

Deutsche Bundesbank prezidentas
(nuo 2011 m. gegužės 1 d.)

Nout Wellink

De Nederlandsche Bank prezidentas
(iki 2011 m. birželio 30 d.)

Pastaba: fotografuojant nedalyvavo
Josef Bonnici, Ivan Iskrov,
Mervyn King, George A. Provopoulos,
Vitas Vasiliauskas ir Jens Weidmann

I.5 EUROSISTEMOS IR ECBS KOMITETAI, BIUDŽETO KOMITETAS, ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ KONFERENCIJA IR EUROSISTEMOS IT STEBĖJIMO KOMITETAS

Eurosistemos bei ECBS komitetai ir toliau atlieka svarbų vaidmenį padėdami ECB sprendimus priimančioms organams atlikti savo užduotis. Ir Valdančiosios tarybos, ir Vykdomosios valdybos prašymu komitetai teikia ekspertų pagalbą pagal savo kompetenciją ir palengvina sprendimų priėmimo procesą. Komitetų nariai paprastai yra Eurosistemos centrinių bankų tarnautojai. Tačiau dar neįsivedusių euro valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai taip pat dalyvauja komiteto posėdžiuose, kai jame sprendžiami Bendrosios tarybos kompetencijos klausimai. Kai reikia, gali būti pakviesti ir kiti kompetentingi organai, pavyzdžiui, buvusio Bankų priežiūros komiteto atveju – nacionalinės priežiūros institucijos.

Siekiant padėti Valdančiajai tarybai vykdyti su finansiniu stabilumu susijusias ECB užduotis, 2011 m. sausio 13 d. įkurtas Finansinio stabilumo komitetas. Vadovaujantis ECB darbo reglamento 9 straipsnio 1 dalimi, 2011 m. gruodžio 31 d. įkurta 14 Eurosistemos ir ECBS komitetų.

Veikia dar trys komitetai. Biudžeto komitetas, įkurtas vadovaujantis ECB darbo reglamento 15 straipsniu, padeda Valdančiajai tarybai sprendžiant su ECB biudžetu susijusius klausimus. Vadovaujantis Darbo reglamento 9a straipsniu, 2005 m. įkurta Žmogiškųjų išteklių konferencija kaip Eurosistemos ir ECBS centrinių bankų apsikeitimo patirtimi, žiniomis ir informacija forumas žmogiškųjų išteklių valdymo srityje. 2007 m. Valdančioji taryba įkūrė Eurosistemos IT stebėjimo komitetą, įgaliotą stebėti nuolatinį IT naudojimo tobulinimą Eurosistemoje.

EUROSISTEMOS IR ECBS KOMITETAI, EUROSISTEMOS IT PRIEŽIŪROS KOMITETAS, BIUDŽETO KOMITETAS, ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ KONFERENCIJA IR JŲ PIRMININKAI¹

Apskaitos ir pinigų politikos pajamų komitetas (AMICO)
Werner Studener

Banknotų komitetas (BANCO)
Ton Roos

Sąnaudų metodikos komitetas (COMCO)
Nepaskirtas

Eurosistemos / ECBS komunikacijų komitetas (ECCO)
Elisabeth Ardaillon-Poirier

Finansinio stabilumo komitetas (FSC)
Mauro Grande

Informacinių technologijų komitetas (ITC)
Koenraad de Geest

Vidaus auditorių komitetas (IAC)
Klaus Gressenbauer

Biudžeto komitetas (BUCOM)
José Luis Malo de Molina

Eurosistemos IT priežiūros komitetas (EISC)
Benoît Cœuré

Tarptautinių ryšių komitetas (IRC)
Wolfgang Duchatezcek

Teisės komitetas (LEGO)
Antonio Sáinz de Vicuña

Rinkos operacijų komitetas (MOC)
Francesco Papadia

Pinigų politikos komitetas (MPC)
Wolfgang Schill

Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (PSSC)
Daniela Russo

Rizikos valdymo komitetas (RMS)
Carlos Bernadell

Statistikos komitetas (STC)
Aurel Schubert

Žmogiškųjų išteklių konferencija (HRC)
Steven Keuning

¹ 2012 m. vasario 17 d.

I.6 BENDRASIS VALDYMAS

Be sprendimus priimančių organų, ECB bendrasis valdymas apima tam tikrus išorės ir vidaus kontrolės lygius, du elgesio kodeksus, Etikos kodeksą bei taisykles dėl galimybių visuomenei susipažinti su ECB dokumentais.

IŠORĖS KONTROLĖS LYGIAI

ECBS statute numatyti du kontrolės lygiai – tai išorės auditorius, kuris paskiriamas atlikti ECB metinių ataskaitų auditą (ECBS statuto 27 straipsnio 1 dalis) ir Europos Audito Rūmai, kurie įvertina ECB vadovybės veiklos efektyvumą (27 straipsnio 2 dalis). Europos Audito Rūmų metų ataskaita kartu su ECB atsakymu paskelbiama ECB interneto svetainėje ir Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje. Siekiant padidinti visuomenės pasitikėjimą ECB išorės auditoriaus nepriklausomumu, taikomas audito įstaigos rotacijos principas². ECB interneto svetainėje skelbiama išorės auditorių atrankos ir įgaliojimų geroji praktika pateikia kiekvienam Eurosistemos centiniam bankui aukšto lygio gaires pasirenkant išorės auditorius ir nustatant jų įgaliojimus. Geroji praktika leidžia Valdančiajai tarybai formuluoti savo rekomendacijas ES Tarybai remiantis suderintais, nuosekliais ir skaidriais atrankos kriterijais.

VIDAUS KONTROLĖS LYGIAI

ECB vidaus kontrolės struktūra pagrįsta tuo, kad kiekvienas organizacinis vienetas (padalinys, skyrius, direktoratas ar generalinis direktoratas) visų pirma yra atsakingas už savo rizikų ir kontrolės priemonių valdymą, taip pat už savo operacijų veiksmingumą ir našumą. Kiekvienas organizacinis vienetas įgyvendina veiklos kontrolės procedūras savo atsakomybės srityse pagal priimtina rizikos lygį, kurį remdamasi prognozėmis, nustato Vykdomoji valdyba.

2011 m. ECB kartu su nacionaliniais centriniais bankais toliau siekė įgyvendinti Eurosistemos uždavinių ir procesų operacinės rizikos valdymo sistemą. ECB veiklos padaliniai taip pat atnaujino savo operacinės rizikos

vertinimus. ECB toliau reguliariai vykdė savo veiklos tęstinumo kritinių operacijų atveju testavimą ir peržiūrą. Be to, 2011 m. ECB peržiūrėjo savo krizių valdymo sistemą ir vykdė krizių valdymo komandos mokymo programą. Bendradarbiaudamas su nacionaliniais bankais, ECB pradėjo poveikio veiklai analizę, kad būtų galima nustatyti Eurosistemos funkcijų kritišką laiką.

Rizikos valdymo komitetas (RVK) padeda sprendimus priimantiems organams užtikrinti tinkamą apsaugos lygį Eurosistemoje valdant ir kontroliuojant jos rinkos operacijoms kylančias rizikas. 2011 m. RVK aptarė rizikas, susijusias su pinigų politikos operacijomis ir ECB užsienio atsargų valdymu. Jis taip pat svarstė rizikos, susijusios su įvairiais variantais, skirtais prastėjančioms likvidumo sąlygoms įveikti įtampą patiriančių šalių bankuose, aspektus, sandorio šalių Eurosistemoje finansinio patikimumo stebėjimą, strategines gaires ir ECB užsienio atsargų pasiskirstymą pagal valiutą.

2011 m. liepos mėn. ECB Rizikos valdymo skyrių pertvarkė į Rizikos valdymo biurą ir nustatė, kad tai yra nepriklausomai veikiantis subjektas. Jis yra atsakingas už visų ECB finansų rinkų operacijų rizikos valdymą, taip pat Eurosistemos pinigų politikos ir užsienio valiutų politikos rizikos valdymo požiūriu operacinės sistemos stebėjimą, vertinimą ir tobulinimo pasiūlymus. Organizaciniai pokyčiai buvo atlikti dėl centriniuose bankuose apskritai (visų pirma – ECB) smarkiai padidėjusios rizikos valdymo reikšmės. Jie padaryti atsižvelgiant ir į Valdančiosios tarybos rekomendacijas visiems Eurosistemos centriniams bankams, pagal kurias valdybos nariams, atsakingiems už rinkos operacijas ir rizikos valdymą, turėtų būti atsiskaitoma atskirai. Tokie organizaciniai pokyčiai atitinka geriausią valdysenos praktiką ir skatina rizikos valdymo finansų organizacijoje nepriklausomumą.

² Įvykus viešajam konkursui ir vadovaujantis ECB suderinta praktika dėl audito įmonių rotacijos, *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* buvo paskirtas 2008–2012 finansinių metų ECB išorės auditoriumi.

Nepriklausomai nuo vidaus kontrolės struktūros ir rizikos stebėjimo ECB audito funkcijas vykdo Vidaus auditorių direktoratas, tiesiogiai atsakingas Vykdomajai valdybai. Remiantis įgaliojimais, nustatytais ECB vidaus audito nuostatuose³, ECB vidaus auditoriai teikia nepriklausomo ir objektyvaus užtikrinimo bei konsultavimo paslaugas, sistemingai vertindami ir tobulindami rizikos valdymą, kontrolės ir valdymo procesų veiksmingumą. ECB vidaus auditoriai laikosi Vidaus audito instituto patvirtintų tarptautinių vidaus audito profesinės praktikos standartų.

Eurosistemos ir ECBS komitetas, Vidaus audito komitetas, kurį sudaro ECB ir nacionalinių centrinių bankų vidaus audito vadovai, atsakingas už bendrą Eurosistemos ir ECB projektų bei operacinių sistemų audito koordinavimą.

ECB audito komitetas toliau stiprina bendrą ECB ir visos Eurosistemos valdymą. Jį sudaro trys Valdančiosios tarybos, kurios pirmininkas yra Erkki Liikanen (*Suometn Pankki – Finlands Bank* valdytojas), nariai.

ELGESIO KODEKSAI

ECB sprendimus priimančių organų nariams taikomi du elgesio kodeksai. Pirmasis skirtas Valdančiosios tarybos nariams ir pakaitiniams nariams, jame nustatytos gairės ir etikos standartai, kurių privaloma laikytis vykdant jų, kaip Valdančiosios tarybos narių, funkcijas⁴. Šiame kodekse apibrėžta atsakomybė už Eurosistemos integralumo bei reputacijos apsaugą ir už jos veiklos efektyvumo palaikymą. Be to, Valdančioji taryba yra paskyrusi patarėją etikos klausimais, kuris konsultuoja jos narius kai kuriais profesinio elgesio aspektais. Antrasis kodeksas – Papildomas etikos kriterijų kodeksas, skirtas Vykdomosios valdybos nariams⁵. Jis papildo pirmąjį elgesio kodeksą – jame detalizuojamas Vykdomosios valdybos nariams taikomas etikos režimas.

ECB personalo etikos kodekse⁶ pateikiamos gairės ir nustatomos etikos normos, standartai ir etalonai. Reikalaujama, kad

visi tarnautojai laikytųsi aukštų profesinės etikos elgesio standartų, vykdydami savo pareigas, bendradarbiaudami su nacionaliniais centriniais bankais, valstybės institucijomis, rinkos dalyviais, žiniasklaidos ir visuomenės atstovais. Vykdomosios valdybos paskirtas patarėjas etikos klausimais užtikrina, kad šios Vykdomajai valdybai ir tarnautojams taikomos taisyklės būtų vienodai suprantamos.

PRIEMONĖS PRIEŠ SUKČIAVIMĄ

1999 m., siekdami sustiprinti kovą su sukčiavimu, korupcija ir kitokia Bendrijos finansiniams interesams kenkiančia neteisėta veikla, Europos Parlamentas ir ES Taryba priėmė reglamentą⁷. Be kita ko, reglamente numatyti Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) vidaus tyrimai dėl įtarimų sukčiavimu ES institucijose, įstaigose, tarnybose ir agentūrose. OLAF reglamente numatyta, kad kiekviena iš minėtų institucijų turi priimti sprendimus, kurie leistų OLAF atlikti tyrimus kiekvienos jų viduje. 2004 m. Valdančioji taryba priėmė sprendimą⁸ dėl OLAF tyrimų ECB nuostatų ir sąlygų, jis įsigaliojo 2004 m. liepos 1 d.

PROGRAMA PRIEŠ PINIGŲ PLOVIMĄ IR TERORISTŲ FINANSAVIMĄ

2007 m. ECB įsteigė pinigų plovimo prevencijos (PPP) ir kovos su terorizmu finansavimo (KTF) vidaus schemą. PPP ir KTF nuostatos atitinka Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF) 40 rekomendacijų ir 9 specialiąsias rekomendacijas tiek, kiek jos taikomos

3 Siekiant puoselėti audito tvarkos ECB skaidrumą, šie nuostatai skelbiami ECB interneto svetainėje.

4 Žr. Valdančiosios tarybos narių kodeksą, OL C 123, 2002 5 24, p. 9, jo pakeitimus, OL C 10, 2007 1 16, p. 6 ir ECB interneto svetainėje.

5 Žr. ECB vykdomosios valdybos narių papildomą etikos kriterijų kodeksą, OL C 104, 2010 4 23, p. 8 ir ECB interneto svetainėje.

6 Žr. ECB personalo taisyklių 0 dalies „Etikos kodeksą“, 0 dalį, OL C 104, 2010 4 23, p. 3 ir ECB interneto svetainėje.

7 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų, OL L 136, 1999 5 31, p. 1.

8 2004 m. birželio 3 d. Sprendimas ECB/2004/11 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos atliekamų Europos centrinio banko tyrimų, susijusių su Europos Bendrijų finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, nuostatų bei sąlygų dalinio pakeitimo, OL L 230, 2004 6 30, p. 56.

ECB operacijoms. Pagal atitikimo reikalavimo funkciją, ECB nustato, analizuoja ir imasi priemonių, susijusių su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu visose atitinkamose ECB veiklos srityse. Viena iš kitų šalių vertinimo ir stebėjimo proceso dalių yra taikomų PPP ir KTF teisės aktų atitikimas. Atsižvelgiant į tai, ypač daug dėmesio skiriama ribojančioms priemonėms, kurias patvirtino ES ir FATF paskelbti vieši pareiškimai. 2011 rugsėjo mėn. į Bendruosius dokumentus įtraukta nuostata, pagal kurią sandorio šalys privalo žinoti apie visus išsipareigojimus, numatytus PPP/KTF teisės aktuose, ir juos vykdyti⁹. Vidaus pranešimų sistema papildė ECB ir PPP arba KTF modelį ir užtikrina, kad visa reikiama informacija būtų sistemingai renkama ir reikiamu laiku perduodama Vykdomajai valdybai.

GALIMYBĖ VISUOMENEI SUSIPAŽINTI SU ECB DOKUMENTAIS

2004 m. priimtas ECB sprendimas dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais¹⁰ atitinka kitų ES institucijų bei įstaigų tikslus ir taikomus standartus dėl galimybės visuomenei susipažinti su jų dokumentais. Jis didina skaidrumą ir kartu atsižvelgia į ECB ir nacionalinių centrinių bankų nepriklausomumą, užtikrina kai kurių sričių, kurios būdingos ECB vykdant savo užduotis, konfidencialumą¹¹. Atsižvelgiant į ECB naują veiklą, susijusią su ECBS, 2011 m. buvo padarytos dalinės ECB sprendimo dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais pataisos¹².

Ir 2011 m. gauta nedaug visuomenės prašymų susipažinti su dokumentais.

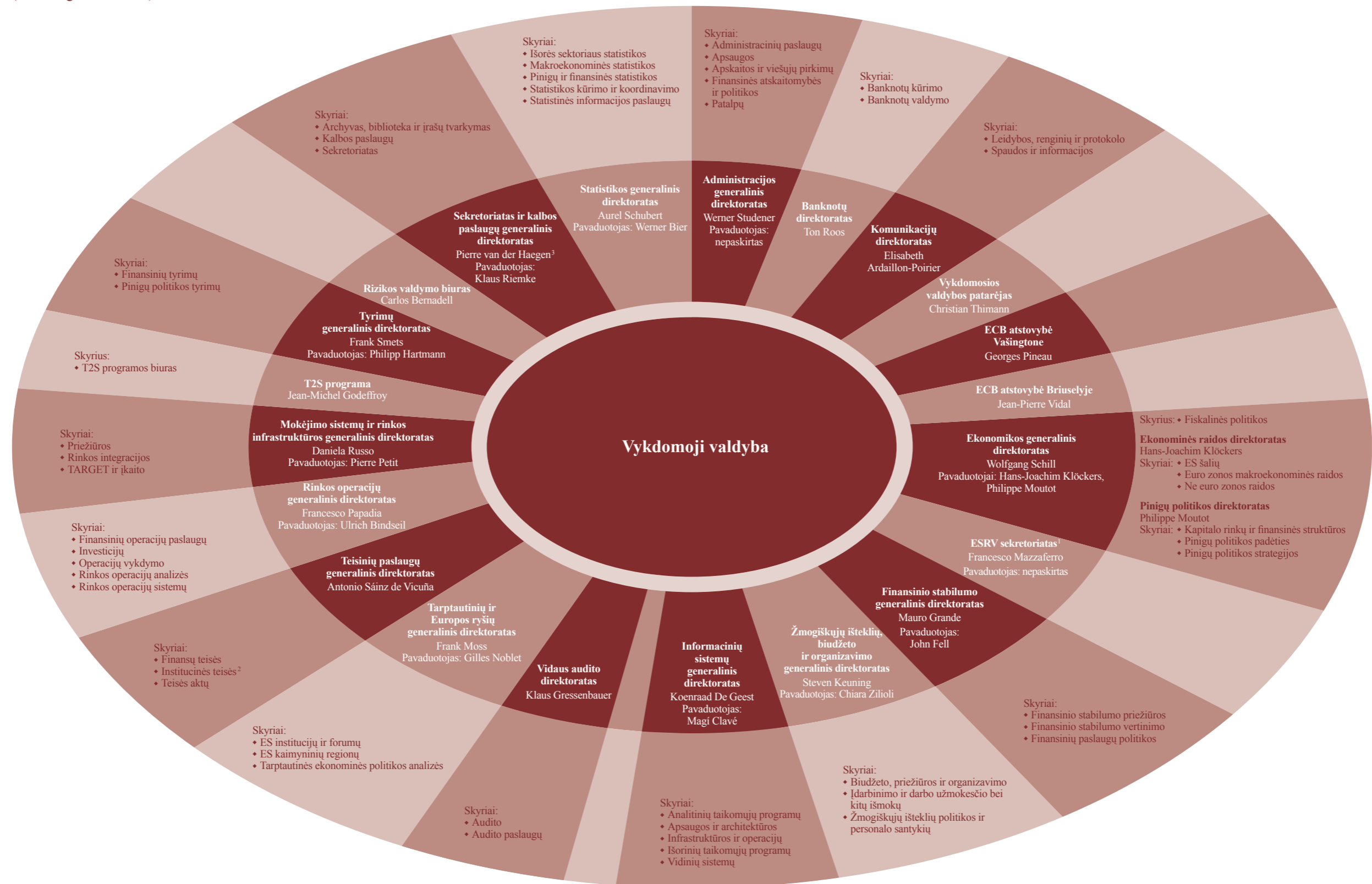
9 „Pinigų politikos įgyvendinimas euro zonoje: bendrieji Eurosistemos pinigų politikos priemonių ir procedūrų dokumentai“, 2011 m. rugsėjo mėn.

10 2004 m. kovo 4 d. Sprendimas ECB/2004/3 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos centrinio banko dokumentais, OL L 80, 2004 3 18, p. 42.

11 Vykdamas ECB atvirumo ir skaidrumo politiką, ECB interneto svetainės skirsnyje „Archyvai“ pateikiami istoriniai dokumentai.

12 2011 m. gegužės 9 d. Sprendimas ECB/2011/6 iš dalies keičiantis Sprendimą ECB/2004/3 dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais, OL L 158, 2011 6 16, p. 37.

ECB ORGANIZACINĖ SCHEMA
(2011 m. gruodžio 31 d.)

¹ Pavaldus ECB pirmininkui kaip ESRV pirmininkui

² Įskaitant duomenų apsaugos funkciją.

³ Vykdomosios valdybos, Valdančiosios tarybos ir Bendrosios tarybos sekretorius.

2 ORGANIZACINĖ RAIDA

2.1 ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

2011 m. ECB toliau plėtojo ir įgyvendino savo žmogiškųjų išteklių valdymo politiką keturiuose srityse: organizacinės kultūros, darbuotojų priėmimo, profesinio ugdymo ir darbo sąlygų.

ORGANIZACINĖ KULTŪRA

2011 m. su ECB organizacine kultūra susiję pokyčiai daugiausia buvo orientuoti į lygių galimybių ir profesinės etikos sritis. 2011 m. kovo mėn. ECB organizavo aukšto lygio pareigūnų forumą lygių galimybių klausimais, buvo sustiprinta reguliari lyčių lygių galimybių duomenų stebėseną. Kalbant apie profesinę etiką, buvo stengiamasi toliau taikyti ECB personalo etikos kodeksą organizacinei kultūrai.

DARBUOTOJŲ PRIĖMIMAS

2011 m. gruodžio 31 d. faktinis visą darbo dieną pagal darbo sutartis dirbančių ECB darbuotojų skaičius buvo 1 609 (2010 m. gruodžio 31 d. – 1 607)¹³. 2011 m. iš viso buvo pateikti 55 pasiūlymai dirbti pagal terminuotas darbo sutartis (terminuoto pobūdžio arba tokios, kurias galima pakeisti neterminuotomis sutartimis). 2011 m. savo noru ar sulaukę pensijos iš darbo ECB išėjo 38 pagal terminuotą arba neterminuotą darbo sutartį dirbę darbuotojai (2010 m. – 28). Be to, 2011 m. sudarytos 147 trumpalaikės darbo sutartys (neįskaitant kelių pratęstų darbo sutarčių) pavaduojant žmones, išėjusius atostogų trumpiau negu metams, o 123 trumpalaikės darbo sutartys tais metais baigėsi.

Puoselėdamas komandinio visos ECBS mastu darbo dviasį ir bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis, ECB nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų darbuotojams toliau siūlė dirbti pagal trumpalaikes darbo sutartis. 2011 m. gruodžio 31 d. ECB dirbo 152 darbuotojai iš nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, vykdydami įvairias užduotis, arba 4 % mažiau negu 2010 m.

2011 m. rugsėjo mėn. ECB pradėjo dirbti šeštoji Absolventų programos dalyvių grupė. Dalyviai, neseniai baigę studijas garsiausiųose

universitetuose, turintys plataus profilio išsilavinimą, dvejus metus rotaciniu principu dirba dviejose veiklos srityse.

Kaip ir ankstesniais metais, ECB visus metus organizavo stažuotes studentams ir absolventams, baigusiems ekonomikos, statistikos, verslo administravimo, teisės ar vertimo mokslus. 2011 m. gruodžio 31 d. ECB buvo 108 stažuotojai, arba 17 % daugiau negu 2010 m. Be to, ECB, kaip Wim Duisenberg (Vimo Duisenbergo) stipendijų moksliniams bendradarbiams programos dalį, suteikė šešias mokslinio bendradarbio stipendijas pirmaujantiems ekonomistams ir keturias stipendijas jauniems tyrinėtojams pagal *Lamfalussy* stipendijų moksliniams bendradarbiams programą.

PROFESINIS UGDYMAS

Mobilumas ir kvalifikacijos kėlimas ir toliau buvo pagrindinės ECB profesinio ugdymo priemonės. ECB vidaus mobilumo politika leidžia gilinti ECB darbuotojų žinias ir didinti sąveiką visose veiklos srityse. Be to, ECB vidinio perkėlimo politika siekiama dar labiau palengvinti vidaus mobilumą, pabrėžiant plačią kompetenciją. 2011 m. 237 personalo nariai, įskaitant 64 vadovus ir patarėjus, laikinai ar ilgesniam laikotarpiui perėjo į kitas pareigas.

ECB, kaip ir visi ECBS centriniai bankai, aktyviai dalyvauja išorės mobilumo programose, kurias skatina Žmogiškųjų išteklių konferencija ir kurios suteikia galimybę ECB 2–12 mėn. siųsti savo darbuotojus į 27 ES šalių nacionalinius centrinius bankus arba atitinkamas tarptautines organizacijas (pvz., TVF ir TAB). Šiose programose 2011 m. iš viso dalyvavo 6 ECB darbuotojai (nauji atvejai). Be to, ECB 27 darbuotojams suteikė nemokamas atostogas iki trejų metų (nauji atvejai) tam, kad jie galėtų mokytis arba dirbti kitoje organizacijoje. 2011 m. gruodžio pabaigoje bendras darbuotojų, turėjusių nemokamas atostogas, skaičius buvo 55 (2010 m. – 45).

¹³ Be sutarčių, pagrįstų visą darbo dieną dirbančių darbuotojų pozicijomis, į šį skaičių įskaitytos trumpalaikės darbo sutartys su darbuotojais, laikinai komandiruotais iš nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, ir sutartys su Absolventų programos dalyviais.

ECB toliau skatino vadovų ir darbuotojų įgūdžių įgijimą ir ugdymą, kompetencijos didinimą. Be įvairių vidinių mokymų galimybių, darbuotojai ir vadovai, kuriems reikia specialių, labiau techninio pobūdžio mokymų, toliau naudojosi ir išorės mokymo galimybėmis. Jie taip pat dalyvavo mokymo renginiuose, kurie buvo organizuojami kaip ECBS mokymo programų dalis arba kuriuos siūlė nacionaliniai centriniai bankai. 2011 m. pirmojo lygio vadovai (59 skyrių vadovų pavaduotojai ir (arba) poskyrių vadovai) taip pat dalyvavo grįžtamojo ryšio mokymo renginiuose. Juose kolegos (darbuotojai ir kiti vadovai) bei išorės partneriai užpildė klausimyną apie vadovų vadybos ir lyderystės įgūdžius. Apskritai grįžtamasis ryšys buvo labai teigiamas. Rezultatai išanalizuoti padedant išorės konsultantams ir buvo sukurti individualūs veiksmų planai, kaip toliau gerinti vadovų veiklos rezultatus.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ KONFERENCIJA

2011 m. Žmogiškųjų išteklių konferencijos bei jos Mokymo ir ugdymo darbo grupės veikla apėmė keletą žmogiškųjų išteklių valdymo aspektų, įskaitant kelių ECBS mokymo renginių organizavimą ir ECBS vidaus mobilumą. Siekiant toliau stiprinti ECBS vidinį bendradarbiavimą, 2011 m. balandžio mėn. sukurta ECBS mokymo ir ugdymo bendrija – elektroninė prieigos prie mokymo ir mobilumo galimybių platforma. 2012 m. mokymo programų kalendorijuje iš viso numatyti 46 ECBS mokymo renginiai, vyksiantys 23 centriniuose bankuose. 2012 m. bus pradėti vykdyti trys nauji ECBS mokymo kursai.

DARBO SĄLYGOS

ECB sudaromos patrauklios darbo sąlygos, siekiama subalansuoti darbuotojų ir organizacijos poreikius. 2011 m. ECB peržiūrėjo savo atostogų suteikimo nuostatas. Buvo nustatytas ilgesnis motinystės (tėvystės) atostogų laikotarpis gimus vaikui ar jį įsivaikinus. Be to, buvo pailgintas įsivaikinimo atostogų laikotarpis ir sutrumpintas minimalus nemokamų motinystės (tėvystės) atostogų bei nemokamų atostogų laikotarpis. Be to, buvo įkurtas Profesinės saugos ir sveikatos komitetas siekiant įtraukti darbuotojų atstovus į diskusijas saugos ir sveikatos klausimais ECB.

Kalbant apie darbo laiko politiką, 2011 m. pabaigoje ne visą darbo dieną dirbo 193 darbuotojai, arba truputį daugiau negu 2010 m. Darbuotojų, turinčių nemokamas motinystės (tėvystės) atostogas, skaičius 2011 m. gruodžio 31 d. buvo 33 (2010 m. – 24). 2008 m. pradėtas eksperimentinis nuotolinio darbo projektas buvo įgyvendinamas ir 2011 m. Tuo pat metu vyko konsultacijos dėl nuolatinės tokios politikos. Naujoji politika įsigalios 2012 m. vasario 1 d. 2011 m. kiekvieną mėnesį vidutiniškai 309 darbuotojai naudojo nuotolinio darbo galimybę. O per visus 2011 m. bent vieną kartą taip dirbo 826 darbuotojai.

2.2 DARBUOTOJŲ SANTYKIAI IR SOCIALINIS DIALOGAS

ECB pripažįsta konstruktyvaus dialogo su savo darbuotojais svarbą. 2011 m. ECB konsultavosi arba keitėsi informacija su darbuotojų atstovais dėl pokyčių, susijusių su darbo apmokėjimu, užimtumu, darbo sąlygomis, sveikatos ir saugos sąlygomis bei pensijomis. Buvo apsikeista 219 laiškų. Be to, ECB ir toliau dažnai organizavo diskusijas su darbuotojų atstovais užimtumo ir socialiniais klausimais.

Po diskusijos su pripažinta profesine sąjunga IPSO¹⁴ 2008 m. pasirašytas ECB ir IPSO susitarimo memorandumo priedas, apimantis keletą nuostatų, orientuotų į tolesnį socialinio dialogo stiprinimą ECB.

2.3 ECBS SOCIALINIS DIALOGAS

ECBS socialinis dialogas yra konsultacinis ECB ir ECBS centrinių bankų darbuotojų bei Europos profesinių sąjungų federacijų¹⁵ atstovų forumas. Jo tikslas – teikti informaciją ir skatinti apsikeitimą nuomonėmis tais klausimais, kurie gali labai paveikti darbo sąlygas ECBS centriniuose

¹⁴ IPSO – Tarptautinių ir Europos viešųjų paslaugų organizacija.

¹⁵ Europos centrinių bankų profesinių sąjungų nuolatinis komitetas (SCECBU), Profesinių sąjungų tarptautinis tinklas-Europa (*UNI-Europa Finance*) ir Europos viešųjų paslaugų profesinių sąjungų federacija (EPSU).

bankuose. Ši informacija teikiama du kartus per metus leidžiamame informaciniame biuletenyje ir Frankfurte rengiamuose posėdžiuose.

2011 m. ECBS socialinio dialogo posėdis buvo skirtas ECBS / Eurosistemos mokymui ir plėtrai, finansiniam stabilumui, IT projektų ir rizikos valdymui. Be to, buvo aptarti klausimai, susiję su banknotų gamyba ir apyvarta, rinkos operacijomis bei mokėjimo sistemomis.

Banknotų gamybos ir apyvartos *ad hoc* darbo grupė toliau sprendė techninius klausimus, papildančius ECBS socialinio dialogo darbo grupės plenariniame posėdyje aptartus klausimus. ECBS socialinio dialogo darbo grupė rinkosi 2011 m. kovo ir lapkričio mėn. Šiuose susitikimuose ji, be kita ko, nustatė klausimus, būtinus įtraukti į ECBS socialinio dialogo darbo grupės susirinkimų darbotvarkę.

2.4 EUROSISTEMOS PIRKIMŲ KOORDINAVIMO BIURAS

Europos viešųjų pirkimų koordinavimo tarnybos (*Eurosystem Procurement Coordination Office* – EPCO) tikslas – užtikrinti tų ECBS centrinių bankų, kurie yra išipareigoję dalyvauti EPCO veikloje jos pirmojo mandato metu (2008–2012 m.)¹⁶, prekių ir paslaugų bendrų pirkimų veiksmingą koordinavimą, taip pat toliau didinti savo geriausių pirkimo patirtį. Centrinių bankų pirkimo ekspertų tinklas, kurį koordinuoja EPCO, 2011 m. susirinko šešis kartus.

2011 m. įgyvendintas trečiasis EPCO bendrų pirkimų planas. Buvo atnaujintos kelionių lėktuvu ir susitarimų dėl apgyvendinimo pasaulio viešbučiuose ECBS susitikimams bendrosios procedūros ir baigti vykdyti informacinių technologijų sistemų konsultacinių paslaugų bendri pirkimai. Be to, artėjo prie pabaigos kiti aštuoni bendri pirkimai (su rinkos duomenimis, reitingais ir IT susijusiose srityse). 2011 m. EPCO taip pat teikė paramą su pirkimais susijusiai veiklai Europos centriniams bankams, vykdančiams du ECBS projektus:

Bendrojo Eurosistemos kainodaros centro ir TARGET-Securities.

2.5 NAUJOS ECB PATALPOS

Pastebimai pasistūmėjo į priekį naujų ECB patalpų įvairių dalių konstrukciniai darbai, nuo 2011 m. vasario mėn. kilo į viršų biurų pastatas. Baigti *Grossmarkthalle* (buvusio didmeninės prekybos centro) naujos pamatų plokštės betonavimo darbai, taip pat šio centro naujo pusrūsio ir naujo pirmo aukšto konstrukciniai darbai. Pradėti būsimos „pastato pastate“ koncepcijos įgyvendinimo konstrukciniai darbai, toliau atliekami stogo dangos ir betono grotelių fasado atnaujinimo darbai. Pavasarį prasidėjo pastato vakarinio sparno atnaujinimo darbai, o rudenį baigti pastato rytinio sparno fasado atnaujinimo darbai. Vasaros pabaigoje pradėtos iš naujo stiklinti atnaujintos originalios plieninės šiaurinės laiptinės konstrukcijos. Vasarą baigti požeminės automobilių aikštelės darbuotojams, o rudenį – pagrindiniai logistikos centro konstrukciniai darbai. Be to, vyko abiejų įėjimo kontrolės punktų konstrukciniai darbai. 2011 m. pabaigoje pradėta statyti naujojo įėjimo pastato plieno konstrukcija, sujungianti buvusią prekybos salę su dangoraižiu.

2011 m. vasario mėn. pasirašyta sutartis su statybų bendrove *Ed. Züblin AG* dėl biurų pastato kitų konstrukcinių darbų. Nuo rudens statybos darbai vyko pastatant vieną aukštą per savaitę, iki metų pabaigos pastatyti abiejų bokštų dvidešimt pirmasis aukštas. 2011 m. lapkričio mėn. įrengtos pirmosios didelės plieninės atrijaus konstrukcijos, jungiančios abi biurų bokšto dalis.

2010 m. vasarą paskelbti konkursai dėl kitų konstrukcinių darbų, kurie sudaro apie 20% statybos išlaidų. Jie daugiausia susiję su pastato įrengimo ir aplinkos sutvarkymo darbais.

¹⁶ Be Eurosistemos centrinių bankų, 2011 m. EPCO veikloje dalyvavo *Magyar Nemzeti Bank*, *Narodowy Bank Polski* ir *Banca Națională a României*.

Įvairios sutartys buvo sudarytos 2011 m. gegužės–gruodžio mėn. Šis konkursų etapas, kaip ir ankstesni, vyko laikantis skirto biudžeto ir numatyto laiko. Naujų patalpų užbaigimo data nesikeičia (2013 m. pabaiga). ECB į naująjį pastatą ketina persikelti 2014 m.

2.6 APLINKOSAUGOS KLAUSIMAI

ECB siekia apdairiai naudoti gamtinius išteklius, kad būtų saugoma gamtinė aplinka ir žmonių sveikata. Jis yra nustatęs aplinkosaugos politiką ir įsipareigojęs nuolat gerinti aplinkosauginės veiklos rezultatus, mažinti žalą ekologijai. Sistemingai siekdamas aplinkosauginės veiklos tvarumo, ECB yra priėmęs Aplinkosaugos valdymo sistemą, kuri atitinka tarptautinį standartą EN ISO 14001 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško dalyvavimo Bendrijos ekologinės vadybos ir audito sistemoje. 2011 m. pirmą kartą atliktas Aplinkosaugos valdymo sistemos priežiūros auditas buvo sėkmingas. 2009 ir 2010 m. duomenų palyginimas rodo, kad per šį laikotarpį anglies dvideginio išmetimas į atmosferą sumažėjo dar 7,8 %. Kadangi daugiausia anglies dvideginio į atmosferą išmetama dėl elektros gamybos ir šildymo bei šaldymo, ECB perėjo prie 100 % elektros energijos gavybos iš vietinių energijos šaltinių (hidroenergijos, iš Maino upės) ir pradėjo gerinti savo pagrindinių patalpų techninę infrastruktūrą. 2008–2011 m. pabaigoje ECB anglies dvideginio išmetimas į atmosferą apytiksliai sumažintas trečdaliu.

Be to, toliau buvo imamasi priemonių ECB įgyvendinamos aplinkosaugos programos atžvilgiu, siekiant nuolat gerinti banko aplinkosauginės veiklos rezultatus. Buvo sudarytas žaliųjų pirkimų vadovas ir pradėtas eksperimentinis jų įgyvendinimo etapas. 2011 m. spalio mėn. įvyko „žaliosios dienos“ renginys. Buvo siekiama informuoti darbuotojus apie ECB politiką ir paskatinti juos aktyviai prie jos prisidėti. Ypač daug dėmesio skiriama naujausių žaliosios politikos ypatybių nustatymui naudojimosi ECB naujomis patalpomis ir jų priežiūros planuose.

2.7 INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASLAUGŲ VALDYMAS

Informacinių sistemų generalinio direktorato projektų portfelis buvo orientuotas į techninių sprendimų ESRV sekretoriato operacijoms palaikyti priėmimo užbaigimą ir kai kurių IT sistemų neatidėliotinių pakeitimų įgyvendinimą siekiant padėti įgyvendinti sprendimus, priimtus dėl finansų krizės. Buvo atlikta papildomų darbų, kad būtų sustiprintas ECB užsienio atsargų, nuosavų lėšų, pinigų politikos operacijų ir įkaito valdymas. Taip pat toliau buvo stiprinamas statistikos taikomųjų programų bei taikomųjų programų, palaikančių įmonių procesus ir dokumentų bei įrašų valdymą, palaikymas ir priežiūra. Kartu ECB skyrė išteklių operacinės saugos stiprinimui ir bendradarbiavo su kitais centriniais bankais teikiant ar prižiūrint verslo taikomas programas.

Galiausiai vidaus procesus dar kartą įvertino išorės auditoriai, buvo patvirtinti ISO 9001: 2008 bei ISO/IEC 20000 sertifikatai, o ISO/IEC 27001 sertifikavimo procesas tebevyksta.

Baigus statybos darbus, naujieji ECB pastatai papildys Frankfurto panoramą.

Aukštybinio pastato viršutiniai lygiai bus baigti 2012 m. Konstrukcinės dalies darbų pabaigos ceremonija įvyks antrąjį pusmetį. Be to, bus tęsiami fasado ir techninės infrastruktūros įrengimo darbai. Energiją tausojantis fasadas padengtas pilkomis neveidrodinėmis apdailos detalėmis su šviesiai žaliu atspindžiu. Šios apdailos detalės pasirinktos, kad pastatas derėtų prie aplinkos. Įrengiant techninę infrastruktūrą, bus sumontuotos šildymo ir vėsinimo sistemos, išvedžioti elektros laidai, vėliau bus atliekami vidaus apdailos darbai.

ECB METINĖS FINANSINĖS ATASKAITOS

2011 M. GRUODŽIO 31 D. PASIBAIGUSIŲ METŲ VADOVYBĖS ATASKAITA

1 VEIKLOS POBŪDIS

ECB veikla 2011 m. plačiau aprašyta atitinkamuose ECB metų ataskaitos skyriuose.

2 TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

ECB tikslai ir uždaviniai išdėstyti ECBS statute (2 ir 3 straipsniuose). Banko veikla, atsižvelgiant į šiuos tikslus, apžvelgiama Metų ataskaitos ECB pirmininko įžanginiame žodyje.

3 PAGRINDINIAI IŠTEKLIAI, RIZIKOS IR PROCESAI

ECB VALDYSENA

ECB sprendimus priimančiosios organai yra Vykdomoji valdyba, Valdančioji taryba ir Bendroji taryba.

ECB valdysenos struktūra apima įvairias išorės ir vidaus kontrolės priemones. Kalbant apie išorės priemones, Europos Audito Rūmai vertina ECB valdymo veiklos efektyvumą, o paskirtas išorės auditorius atlieka ECB metinių finansinių ataskaitų auditą. Išorės auditoriaus nepriklausomumui sustiprinti ECB kas penkerius metus skiria naują išorės audito įmonę.

ECB vidaus kontrolės struktūra pagrįsta tuo, kad kiekvienas organizacinis vienetas yra atsakingas už savo rizikų valdymą ir kontrolės priemonių taikymą, taip pat už savo operacijų veiksmingumą ir našumą. Be to, nepriklausomo audito funkcijas vykdo Vidaus audito direktoratas, tiesiogiai atskaitingas Vykdomajai valdybai. Bendrai ECB valdysenai toliau stiprinti 2007 m. Valdančioji taryba įsteigė ECB audito komitetą. Komitetas, vykdydamas savo išipareigojimus, padeda Valdančiajai tarybai palaikyti finansinės informacijos vientisumą, prižiūrėti vidaus kontrolės priemones ir vykdyti ECB ir Eurosistemos audito funkcijas.

Gerokai išaugus rizikos valdymo funkcijos svarbai, 2011 m. liepos mėn. ECB,

vadovaudamasis geriausia praktika, Rizikos valdymo skyrių pertvarkė į Rizikos valdymo biurą (RMO), pastarasis įsteigtas kaip savarankiškas veiklos padalinys. RMO atsakingas už rizikos valdymo sistemą, taikomą visoms ECB finansų rinkos operacijoms ir už Eurosistemos pinigų politikos ir užsienio valiutos politikos operacinės sistemos stebėseną, vertinimą ir patobulinimų siūlymą, vertinant rizikos valdymo perspektyvos atžvilgiu.

Išsamiam ir nuolat atnaujinamam ECB personalo etikos kodekse pateiktos gairės ir nustatytos etikos normos, standartai ir etalonai. Visi tarnautojai turi laikytis aukštų profesinės etikos standartų vykdydami savo pareigas ir bendraudami su nacionaliniais centriniais bankais, valdžios institucijomis, rinkos dalyviais, žiniasklaidos atstovais ir plačiąja visuomene. Du papildomi elgesio kodeksai skirti tik etikos režimui, kuris taikytinas ECB sprendimus priimančioms organams. Vykdomosios valdybos paskirtas patarėjas etikos klausimais užtikrina, kad Vykdomosios valdybos nariams ir ECB darbuotojams taikomos taisyklės būtų vienodai suprantamos. Valdančioji taryba yra paskyrusi patarėją etikos klausimais konsultuoti jos narius tam tikrais profesinio elgesio aspektais.

Daugiau informacijos apie ECB valdyseną pateikta ECB metų ataskaitos 7 skyriaus 1 skirsnyje.

VYKDOMOSIOS VALDYBOS NARIAI

Vykdomosios valdybos narius skiria Europos Vadovų Taryba iš pripažintą autoritetą ir profesinę patirtį pinigų ar bankininkystės srityse turinčių asmenų pagal ES Tarybos rekomendaciją, šiai pasikonsultavus su Europos Parlamentu ir Valdančiaja taryba.

Narių įdarbinimo sąlygas nustato Valdančioji taryba, kuri remiasi komiteto, sudaryto iš trijų Valdančiosios tarybos ir trijų ES Tarybos paskirtų narių, pasiūlymu.

Atlyginimų priedai Vykdomosios valdybos nariams nurodyti Metinių finansinių ataskaitų 30 pastaboje *Personalo išlaikymo išlaidos*.

PERSONALAS

ECB pripažįsta konstruktyvaus dialogo su savo darbuotojais svarbą. 2011 m. ECB toliau plėtojo ir įgyvendino savo žmogiškųjų išteklių valdymo politiką keturiose srityse: darbo kultūros, darbuotojų priėmimo, profesinio ugdymo ir darbo sąlygų. Daugiausia dėmesio ECB darbo kultūros srityje toliau buvo skiriama kultūrinei įvairovei ir profesinei etikai. 2011 m. kovo mėn. ECB surengė aukšto lygio kultūrinės įvairovės forumą ir sustiprino įprastą lyčių įvairovės duomenų stebėseną.

Mobilumo ir kvalifikacijos kėlimo priemonės ir toliau buvo pagrindinės ugdant tarnautojų profesionalumą. Be to, ECB toliau rėmė tarnautojus vaikų priežiūros ir darbo bei įsipareigojimų šeimai derinimo srityse.

2011 m. vidutinis ECB tarnautojų skaičius (atitinkantis visą darbo dieną dirbančių darbuotojų etatų skaičių)¹ padidėjo iki 1 601 (2010 m. buvo 1 565 tarnautojai), metų pabaigoje dirbo 1 609 darbuotojai. Daugiau informacijos apie tai pateikta Metinių finansinių ataskaitų 30 pastaboje *Personalo išlaikymo išlaidos* ir ECB metų ataskaitos 7 skyriaus 2 skirsnyje. Jame išsamiau aprašyta ir ECB žmogiškųjų išteklių strategija.

RIZIKOS VALDYMO PRAKTIKA, SUSIJUSI SU ECB INVESTICINE VEIKLA IR PINIGŲ POLITIKOS PORTFELIAIS

ECB turi dviejų rūšių investicijų portfelius: užsienio atsargų portfelį ir nuosavų lėšų portfelį. Be to, ECB turi pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą ir dvi padengtų obligacijų pirkimo programas. Įvairūs ECB investicijų ir pinigų politikos portfelių tikslai ir paskirtys, taip pat susijusi rizikos valdymo praktika išsamiai aprašyti metų ataskaitos 2 skyriaus 1 skirsnyje.

ECB susiduria su finansine rizika, kuri kyla dėl investicijų portfelių ir pinigų politikos tikslais įsigytų turimų vertybinių popierių. Tai kredito,

rinkos ir likvidumo rizikos. ECB nuolat atidžiai stebi ir vertina šias rizikas ir prireikus jas mažina taikydamas rizikos valdymo metodus. Taikant šiuos metodus, atsižvelgiama į įvairių turimų vertybinių popierių tikslus ir paskirtis bei rizikos pirmenybiškumą, kurį nurodė ECB sprendimus priimančios organai. Be to, šie metodai apima tinkamumo kriterijus ir limitų sistemą.

BIUDŽETO SUDARYMO PROCESAS

Vykdomoji valdyba, atsižvelgdama į ECB vidaus kontrolės organo konsultaciją, ir Valdančioji taryba, padedama Biudžeto komiteto (BUCOM), nuolat kontroliuoja biudžete nenumatytas išlaidas. BUCOM, kurį sudaro ECB ir euro zonos nacionalinių centrinių bankų ekspertai, yra vienas iš svarbiausių ECB finansų valdymo proceso dalyvių. Pagal ECB darbo reglamento 15 straipsnį, BUCOM padeda Valdančiajai tarybai teikdamas siūlymų dėl ECB metinio biudžeto ir Vykdomosios valdybos prašymų dėl papildomo finansavimo iš biudžeto išsamų įvertinimą prieš juos teikiant Valdančiajai tarybai tvirtinti.

4 FINANSINIAI IŠTEKLIAI

KAPITALAS

2010 m. gruodžio mėn. ECB nusprendė padidinti savo pasirašytą kapitalą 5 mlrd. eurų (nuo 5,8 mlrd. iki 10,8 mlrd. eurų). Šis sprendimas priimtas remiantis 2009 m. atliktu jo statutinio kapitalo dydžio tinkamumo įvertinimu. Kapitalo padidinimas buvo laikomas tinkamu atsižvelgus į padidėjusius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos ir aukso kainos svyravimus ir turint omenyje ECB prisiimtą kredito riziką. Siekdama sušvelninti kapitalo pervedimą į ECB, Valdančioji taryba nusprendė, kad euro zonos

¹ Neįtraukti nemokamų atostogų išėję tarnautojai. Į šį skaičių įtraukti tarnautojai, dirbantys pagal nuolatinės, terminuotas arba trumpalaikės darbo sutartis, ir ECB absolventų programos dalyviai. Taip pat įtraukti tarnautojai, išėję motinystės ar ilgų nedarbingumo dėl ligos atostogų.

nacionaliniai centriniai bankai papildomas kapitalo dalies įmokas turėtų sumokėti ne iš karto, o mokėdami tris lygias dalis 2010, 2011 ir 2012 m. gruodžio mėn.

2011 m. sausio 1 d. Estijai įsivedus bendrąją valiutą, *Eesti Pank* iki tos dienos įmokėjo 13 mln. eurų. Šią sumą sudarė *Eesti Pank* įnašo pirma dalis į 2010 m. gruodžio pabaigoje padidėjusį ECB pasirašytą kapitalą.

2011 m. gruodžio 28 d. euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, įskaitant *Eesti Pank*, sumokėjo 1 166 mln. eurų sumą kaip antrą jų įmokos dalį į padidėjusį ECB pasirašytą kapitalą.

Dėl anksčiau minėtų įmokų 2011 m. ECB apmokėtas kapitalas 2011 m. gruodžio 31 d. buvo 6 484 mln. eurų. Išsamiau šie pokyčiai išdėstyti Metinių finansinių ataskaitų 17 pastaboje *Kapitalas ir rezervai*.

ATIDĖJINIAI UŽSIENIO VALIUTOS KURSO, PALŪKANŲ NORMOS, KREDITO IR AUKSO KAINOS RIZIKOMS

Kadangi dauguma ECB turto ir įsipareigojimų periodiškai perkainojami pagal einamuosius rinkos užsienio valiutų kursus ir vertybinių popierių kainas, ECB pelningumui didelę įtaką daro užsienio valiutos kurso rizika ir truputį mažesnę – palūkanų normos rizika. Šios rizikos paprastai kyla iš aukso atsargų ir JAV doleriais bei Japonijos jonomis laikomų užsienio atsargų, kurios daugiausia investuojamos į palūkanas uždirbančias priemones.

Atsižvelgdama į didelę su šiomis ECB pozicijomis susijusią riziką ir ECB perkainojimo sąskaitų dydį, 2005 m. Valdančioji taryba nusprendė sudaryti atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos ir aukso kainos rizikoms. 2009 m., pradėjus vykdyti padengtų obligacijų pirkimo programą (žr. Metinių finansinių ataskaitų 5 pastabą *Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais*), Valdančioji taryba nusprendė išplėsti atidėjinių rizikoms aprėptį, kad jie apimtų ir kredito riziką.

Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis peržiūrimi kasmet atsižvelgiant į įvairius veiksnius, įskaitant turimo rizikingo turto apimtį, einamaisiais finansiniais metais pasireiškusių rizikos poveikį, numatomus kitų metų rezultatus, taip pat rizikos vertinimą, apimantį rizikingo turto rizikos vertės (*Values at Risk*) skaičiavimą, šį metodą laikui bėgant taikant nuosekliai. Atidėjiniai rizikoms kartu su bet kokio dydžio suma ECB bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertės.

2010 m. gruodžio 31 d. atidėjiniai, susiję su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis, sudarė 5 184 mln. eurų. Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį, *Eesti Pank* į atidėjinius pervedė 13 mln. eurų, apskaitoje parodomų nuo 2011 m. sausio 1 d. Be to, Valdančioji taryba, atsižvelgdama į rizikos vertinimo rezultatus, nusprendė pagal 2011 m. gruodžio 31 d. būklę padidinti atidėjinių rizikoms sumą iki 6 363 mln. eurų. Ši suma atitinka šiuo metu didžiausią leistiną sumą.

5 FINANSINIAI REZULTATAI

FINANSINĖS ATASKAITOS

Pagal ECBS statuto 26 straipsnio 2 dalį, ECB metines finansines ataskaitas rengia Vykdomoji valdyba, vadovaudamasi Valdančiosios tarybos nustatytais principais. Paskui ataskaitas tvirtina Valdančioji taryba, tada jos paskelbiamos.

2011 M. FINANSINIAI REZULTATAI

2011 m. ECB grynosios pajamos, prieš pervedant 1 166 mln. eurų į atidėjinius rizikoms, sudarė 1 894 mln. eurų (2010 m. – 1 334 mln. eurų). Po šio pervedimo susidaręs grynas pelnas (728 mln. eurų) buvo paskirstytas euro zonos nacionaliniams centriniams bankams.

2011 m. grynosios palūkanų pajamos sudarė 1 999 mln. eurų (2010 m. – 1 422 mln. eurų).

Grynosios palūkanų pajamos daugiausia padidėjo dėl papildomų pajamų, kurios gautos iš vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, ir padidėjusių palūkanų pajamų iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies. Pastarosios pajamos padidėjo, nes 2011 m. Eurosistema pradėjo taikyti didesnes vidutines palūkanų normas pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionų metu.

2011 m. grynosios realizuotosios pajamos iš finansinių operacijų sumažėjo nedaug – nuo 474 mln. eurų (2010 m.) iki 472 mln. eurų. Didesnes grynąsias pajamas iš pozicijų mažinančių užsienio valiutos operacijų, kurių daugumą sudarė operacijos su Japonijos jenomis ECB dalyvaujant 2011 m. kovo mėn. vykusioje bendroje tarptautinėje intervencijoje į užsienio valiutų rinkas, atsvėrė iš vertybinių popierių pardavimo gautos mažesnės grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio.

Nurašymai, daugiausia dėl nerealizuotojo vertybinių popierių, įtrauktų į balansą jų 2011 m. pabaigos rinkos kaina, kainos nuostolio, 2011 m. sudarė 157 mln. eurų (2010 m. – 195 mln. eurų).

2010 m. pabaigoje gautas užsienio valiutos nerealizuotasis prieaugis, daugiausia susidaręs iš JAV doleriais ir Japonijos jenomis denominuotų portfelių, sudarė 6 271 mln. eurų, o nerealizuotasis aukso kainos prieaugis – 13 079 mln. eurų. 2011 m. dėl euro kurso kritimo Japonijos jenos ir JAV dolerio atžvilgiu užsienio valiutos nerealizuotasis prieaugis padidėjo iki 7 976 mln. eurų, o dėl 2011 m. kilusios aukso kainos susidarė 15 718 mln. eurų dydžio nerealizuotasis aukso kainos prieaugis. Pagal Eurosistemos apskaitos politiką, šis prieaugis parodytas perkainojimo sąskaitose.

Metų pabaigoje nuostolių dėl vertės sumažėjimo į apskaitą įtraukta nebuvo. Dėl ECB turimų Graikijos vyriausybės obligacijų, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, tai nebuvo tikimasi, kad 2011 m. paskelbus privačiojo sektoriaus dalyvavimo iniciatyvą, ateityje įvyks pokyčių su šiomis obligacijomis susijusiose

sutartiniuose pinigų srautuose, nes šios iniciatyvos tikslas – savanoriškai restruktūrizuoti privačiojo sektoriaus turimą skolą.

ECB bendros administracinės išlaidos, įskaitant nusidėvėjimą, 2011 m. buvo 442 mln. eurų (2010 m. – 415 mln. eurų). Dauguma su ECB naujų patalpų statybomis susijusių išlaidų buvo kapitalizuotos ir į šį straipsnį neįtraukiamos.

2011 M. GRUODŽIO 31 D. BALANSAS

TURTAS	PASTABOS NR.	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Auksas ir gautinas auksas	1	19 643 678 205	17 015 600 109
Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2		
Iš TVF gautinos lėšos	2.1	664 189 254	414 722 811
Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	2.2	40 763 380 487	39 298 995 950
		41 427 569 741	39 713 718 761
Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2.2	4 827 713 607	4 326 557 549
Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurais	3		
Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos	3.1	1 456 000 000	1 800 000 000
Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais	4	204 931 400	33 368 000
Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais	5		
Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	5.1	22 819 128 768	17 925 976 508
Vidinės Eurosistemos pretenzijos	6		
Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje	6.1	71 090 081 710	67 176 191 390
Kitos vidinės Eurosistemos gryniosios pretenzijos	6.2	49 393 103 654	0
		120 483 185 364	67 176 191 390
Kitas turtas	7		
Materialusis ir nematerialusis ilgalaikis turtas	7.1	441 349 493	281 925 625
Kitas finansinis turtas	7.2	16 040 825 454	13 249 960 731
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	7.3	264 245 011	147 260 366
Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos	7.4	1 861 875 764	1 319 491 653
Kitas įvairus turtas	7.5	1 400 781 867	532 963 278
		20 009 077 589	15 531 601 653
Visas turtas		230 871 284 674	163 523 013 970

ĮSIPAREIGOJIMAI	PASTABOS NR.	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Banknotai apyvartoje	8	71 090 081 710	67 176 191 390
Kiti įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurais	9	204 926 300	33 363 000
Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurais	10		
Kiti įsipareigojimai	10.1	1 056 000 000	1 072 000 000
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais	11	77 116 620 293	1 201 602 021
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	12		
Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	12.1	406 665 121	478 028 926
Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai	13		
Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas	13.1	40 307 572 893	40 204 457 215
Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai	6.2	0	21 225 255 926
		40 307 572 893	61 429 713 141
Kiti įsipareigojimai	14		
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	14.1	869 160 478	568 235 002
Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos	14.2	1 251 205 972	749 630 881
Kiti įvairūs įsipareigojimai	14.3	623 759 817	494 466 366
		2 744 126 267	1 812 332 249
Atidėjiniai	15	6 407 941 415	5 216 716 613
Perkainojimo sąskaitos	16	24 324 930 772	19 626 699 159
Kapitalas ir rezervai	17		
Kapitalas	17.1	6 484 283 669	5 305 536 076
Metų pelnas		728 136 234	170 831 395
Visi įsipareigojimai		230 871 284 674	163 523 013 970

2011 M. GRUODŽIO 31 D. PASIBAIGUSIŲ METŲ PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA

	PASTABOS NR.	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	24.1	290 220 291	366 179 478
Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje	24.2	856 392 005	653 509 659
Kitos palūkanų pajamos	24.4	8 331 260 026	4 796 498 245
<i>Palūkanų pajamos</i>		<i>9 477 872 322</i>	<i>5 816 187 382</i>
Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų	24.3	(433 970 898)	(346 484 251)
Kitos palūkanų išlaidos	24.4	(7 044 498 398)	(4 047 227 079)
<i>Palūkanų išlaidos</i>		<i>(7 478 469 296)</i>	<i>(4 393 711 330)</i>
Grynosios palūkanų pajamos	24	1 999 403 026	1 422 476 052
Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų	25	472 219 229	474 313 327
Finansinio turto ir pozicijų nurašymai	26	(157 457 283)	(195 213 437)
Pervedimai į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms ir iš jų		(1 166 175 000)	(1 163 191 667)
Grynasis finansinių operacijų nurašymų ir atidėjinių rizikoms rezultatas		(851 413 054)	(884 091 777)
Grynosios komisinių ir kitų atlygių išlaidos	27	(1 980 780)	(1 409 017)
Pajamos iš nuosavybės vertybinių popierių ir dalyvavimo nuosavybės priemonėse	28	1 048 891	2 612 858
Kitos pajamos	29	23 122 157	46 537 026
Visos grynosios pajamos		1 170 180 240	586 125 142
Personalo išlaikymo išlaidos	30	(216 065 185)	(196 470 934)
Administracinės išlaidos	31	(208 017 979)	(196 636 534)
Materialiojo ir nematerialiojo ilgalaikio turto nusidėvėjimo išlaidos		(11 488 672)	(13 601 111)
Banknotų gamybos paslaugos	32	(6 472 170)	(8 585 168)
Metų pelnas		728 136 234	170 831 395

Frankfurtas prie Maino, 2012 m. vasario 28 d.

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

Mario Draghi
Pirmininkas

APSKAITOS POLITIKA¹

FINANSINIŲ ATASKAITŲ FORMA IR PATEIKIMAS

ECB finansinės ataskaitos parengtos siekiant teisingai parodyti ECB finansinę būklę ir jo veiklos rezultatus. Jos parengtos laikantis toliau aprašytos apskaitos politikos², kurią ECB valdančioji taryba laiko tinkama atsižvelgdama į centrinio banko veiklos pobūdį.

APSKAITOS PRINCIPAI

Vadovautasi šiais apskaitos principais: ekonominės realybės ir skaidrumo, atsargumo, įvykių po balanso sudarymo pripažinimo, reikšmingumo, veiklos tęstinumo, kaupimo, nuoseklumo ir palyginamumo.

TURTO IR ĮSIPAREIGIJIMŲ PRIPAŽINIMAS

Turtas arba įsipareigojimas balanse pripažįstamas tik tada, jei tikėtina, kad ECB gaus arba perduos visą su šiuo turtu arba įsipareigojimais susijusią būsimą ekonominę naudą, iš esmės visos rizikos bei atlygiai perduoti ECB ir turto kainą, vertę arba įsipareigojimo dydį galima patikimai įvertinti.

APSKAITOS PAGRINDAS

Ataskaitos parengtos remiantis įsigijimo verte, pakoreguota pagal apyvartinių vertybinių popierių (išskyrus laikomus iki išpirkimo termino vertybinius popierius), aukso ir viso kito balansinio bei nebalansinio turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta rinkos vertę. Finansinio turto ir įsipareigojimų sandoriai į apskaitą įtraukiami taikant atsiskaitymo dienos metodą.

Išskyrus neatidėliotinus vertybinių popierių sandorius, finansinių priemonių užsienio valiuta sandoriai parodomi nebalansinėse sąskaitose sandorio sudarymo dieną. Atsiskaitymo dieną įrašai nebalansinėse sąskaitose panaikinami, ir sandoriai parodomi balansinėse sąskaitose. Užsienio valiutos pirkimai ir pardavimai turi įtakos grynajai užsienio valiutos pozicijai sandorio sudarymo dieną ir tą pačią dieną apskaičiuojamos dėl pardavimų susidariusios

realizuotosios pajamos. Su finansinėmis priemonėmis užsienio valiuta susijusios sukauptos palūkanos, premijos ir nuolaidos apskaičiuojamos ir į apskaitą įrašomos kasdien, šios sukauptos sumos kasdien daro įtaką ir užsienio valiutos pozicijai.

AUKSAS, TURTAS IR ĮSIPAREIGIJIMAI UŽSIENIO VALIUTA

Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta perskaičiuojami į eurus pagal balanso dienos užsienio valiutos kursą. Pajamos ir išlaidos perskaičiuojamos pagal jų įrašymo į apskaitą dienos užsienio valiutos kursą. Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta, įskaitant balansines ir nebalansines priemones, perkainojami atskirai pagal kiekvieną valiutą.

Turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta perkainojimas pagal rinkos kainas apskaitoje parodomas atskirai nuo perkainojimo pagal valiutos kursą.

Auksas vertinamas metų pabaigoje buvusia rinkos kaina. Perkainojant auksą, atskirai neišskiriama aukso kainos ir užsienio valiutų kurso įtaka. Auksas perkainojamas pagal vienos Trojos uncijos aukso kainą, kuri 2011 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais metais į eurus perskaičiuojama pagal euro ir JAV dolerio 2011 m. gruodžio 30 d. kursą.

Specialiosios skolinimosi teisės (SST) apibrėžiamos kaip valiutų krepšelis. Perkainojant ECB turimas SST, jų vertė apskaičiuota kaip keturių pagrindinių valiutų (JAV dolerio, euro, Japonijos jenos ir svaro sterlingų) kursų svartinė suma, perskaičiuota į eurus 2011 m. gruodžio 30 d.

- 1 2006 m. lapkričio 10 d. Sprendimas ECB/2006/17, OL L 348, 2006 12 11, p. 38, su pakeitimais, kuriame smulkiai aptariama ECB apskaitos politika, buvo panaikintas ir pakeistas 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimu ECB/2010/21, OL L 35, 2011 2 9, p. 1, įsigaliojusių 2010 m. gruodžio 31 d.
- 2 Tokia politika atitinka ECBS statuto 26 straipsnio 4 dalies nuostatas. Pagal šio straipsnio nuostatas reikalaujama suderinto požiūrio į taisykles, reglamentuojančias Euro sistemos operacijų apskaitą ir finansinę atskaitomybę.

VERTYBINIAI POPIERIAI

Apyvartiniai vertybiniai popieriai (išskyrus laikomus iki išpirkimo termino vertybinius popierius) ir panašus turtas vertinami balanso dienos vidutinėmis rinkos kainomis arba taikant atitinkamą pajamingumo kreivę pagal kiekvieną vertybinį popierių atskirai. 2011 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiems metams buvo naudojamos 2011 m. gruodžio 30 d. vidutinės rinkos kainos.

Iki išpirkimo termino laikomi apyvartiniai vertybiniai popieriai ir nelikvidūs nuosavybės vertybiniai popieriai vertinami įsigijimo verte, sumažinta vertės sumažėjimu.

PAJAMŲ PRIPAŽINIMAS

Pajamos ir išlaidos pripažįstamos tuo laikotarpiu, kurį jos buvo uždirbtos arba patirtos. Iš valiutos, aukso ir vertybinių popierių pardavimo gautos realizuotosios pajamos ir išlaidos įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą. Tokios realizuotosios pajamos ir išlaidos skaičiuojamos atsižvelgiant į atitinkamo turto vidurkinę kainą.

Nerealizuotasis prieaugis nėra pripažįstamas pajamomis, o pervedamas tiesiogiai į perkainojimo sąskaitą.

Nerealizuotieji nuostoliai metų pabaigoje įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą, jei jie viršija ankstesnį perkainojimo prieaugį, įrašytą į atitinkamą perkainojimo sąskaitą. Nerealizuotasis nuostolis, patirtas dėl atskiro vertybinio popieriaus, atskiros valiutos ar aukso, nedengiamas kitų vertybinių popierių, valiutų ar aukso nerealizuotuoju prieaugiu. Jei susidaręs nerealizuotasis nuostolis dėl kurio nors straipsnio buvo įtrauktas į pelno (nuostolio) ataskaitą, šio straipsnio vidurkinė kaina sumažinama iki buvusių metų pabaigoje valiutų kurso ir (arba) rinkos kainos.

Nuostoliai dėl vertės sumažėjimo įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą ir nėra atkuriami paskesniais metais, nebent vertė padidėja dėl nustatytų įvykių po to, kai vertės sumažėjimas buvo įtrauktas į apskaitą pirmą kartą.

Įsigytų vertybinių popierių, įskaitant laikomus iki išpirkimo termino vertybinius popierius, premijos ar nuolaidos apskaičiuojamos ir apskaitoje parodomos kaip palūkanų pajamų dalis ir amortizuojamos per laikotarpį, likusį iki vertybinių popierių išpirkimo.

GRĮŽTAMIEJI SANDORIAI

Grįžtamieji sandoriai yra operacijos, kurias atlikdamas ECB perka arba parduoda turta sudarydamas atpirkimo sandorį arba vykdo įkaitu užtikrintas kredito operacijas.

Atpirkimo skolinimosi sandorių atveju vertybiniai popieriai parduodami už pinigines lėšas, kartu susitariant nustatytu laiku ateityje atpirkti juos iš sandorio šalies už sutartą kainą. Atpirkimo skolinimosi sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintas indėlis balanso išsipareigojimų dalyje, o susijusios palūkanų išlaidos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitoje. Pagal tokį susitarimą parduoti vertybiniai popieriai ir toliau rodomi ECB balanse.

Atpirkimo investavimo sandorių atveju vertybiniai popieriai įsigijami už pinigines lėšas, kartu susitariant nustatytu laiku ateityje parduoti juos sandorio šaliai už sutartą kainą. Atpirkimo investavimo sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintos paskolos balanso turto dalyje, nerodant ECB turimų vertybinių popierių pokyčio. Pelno (nuostolio) ataskaitoje įrašomos su jais susijusios palūkanų pajamos.

Grįžtamieji sandoriai (įskaitant vertybinių popierių skolinimo sandorius), sudaryti pagal automatizuotą vertybinių popierių skolinimo programą, balanse parodomi tik tada, jeigu į ECB sąskaitą pervedamas piniginis įkaitas. 2011 m. piniginių įkaitų, susijusių su tokiais sandoriais, ECB negavo.

NEBALANSINĖS PRIEMONĖS

Valiutos priemonės, būtent išankstiniai užsienio valiutų keitimo sandoriai, valiutų apskaitos sandorių išankstinės dalys ir kitos valiutos priemonės, pagal kurias viena valiuta keičiama į

kitą valiutą tam tikrą dieną ateityje, įtraukiamos į grynąją užsienio valiutos poziciją, siekiant apskaičiuoti su operacijomis užsienio valiuta susijusias pajamas ir išlaidas.

Palūkanų normų priemonės perkainojamos atskirai pagal kiekvieną priemonę. Kasdieniai kintamosios maržos pokyčiai rodomi pelno (nuostolio) ataskaitoje. Išankstinių vertybinių popierių sandorių ir palūkanų normų apskaitos sandorių vertinimas pagrįstas visuotiniai priimtais vertinimo metodais, naudojant rinkoje galiojusias kainas, palūkanų normas ir diskonto normas, taikytinas laikotarpiui nuo atsiskaitymo pagal sandorį iki vertinimo dienos.

ĮVYKIAI PO BALANSO

Turto ir įsipareigojimų vertė iš esmės tikslinama dėl įvykių, kurie pasireiškė laikotarpiu tarp metų balanso dienos ir dienos, kai Valdančioji taryba patvirtina finansines ataskaitas, jeigu tokie įvykiai daro reikšmingą įtaką turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną.

Svarbūs įvykiai po balanso, nedarantys įtakos turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną, atskleidžiami pastabose.

VIDINIAI ECBS LIKUČIAI / VIDINIAI EUROSISTEMOS LIKUČIAI

Vidiniai ECBS likučiai susidaro dėl tarptautinių mokėjimų ES, atliekamų centrinio banko pinigais eurais. Didžiąją dalį šių operacijų inicijuoja privatūs subjektai (kredito įstaigos, bendrovės ir privatūs asmenys). Mokėjimai atliekami per sistemą TARGET2 – Transeuropinę automatizuotą realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemą (žr. Metų ataskaitos 2 skyrių). Dėl jų ES centrinių bankų sąskaitose, esančiose sistemoje TARGET2, susidaro abipusiai likučiai. Šie abipusiai likučiai kasdien yra dengiami tarpusavyje ir tada priskiriami ECB, kiekvienam NCB paliekant vieną grynąją poziciją tik ECB atžvilgiu. ECB apskaitos sistemoje ši pozicija rodo kiekvieno NCB grynąją pretenziją ar įsipareigojimą visai ECBS. Euro zonos nacionalinių centrinių bankų vidiniai

Eurosistemos likučiai sistemoje TARGET2 ECB atžvilgiu, taip pat kiti vidiniai Eurosistemos likučiai eurais (pvz., tarpinis pelno paskirstymas nacionaliniams centriniams bankams) ECB balanse atskleidžiami kaip atskira turto ar įsipareigojimų grynoji pozicija ir parodyti straipsnyje *Kitos vidinės Eurosistemos grynosios pretenzijos* arba *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai*. Ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų vidiniai ECBS likučiai ECB atžvilgiu, atsiradę dėl jų dalyvavimo sistemoje TARGET2³, parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*.

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje, kaip atskiras turtas grynąja jo verte įtraukti į straipsnį *Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl prie Eurosistemos prisijungiančių nacionalinių centrinių bankų į ECB pervestų užsienio atsargų, išreikšti eurais ir parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*.

ILGALAIKIAM TURTUI TAIKOMI REIKALAVIMAI

Ilgalaikis turtas, išskyrus žemę ir meno kūrinius, parodomas įsigijimo verte, sumažinta nusidėvėjimu. Žemė ir meno kūriniai vertinami įsigijimo verte. Nusidėvėjimas skaičiuojamas visą numatytą turto naudojimo laikotarpį, pradedant kitu ketvirčiu po turto įsigijimo, taikant tiesinį metodą:

Kompiuteriai, susijusi kompiuterinė ir programinė įranga, transporto priemonės	4 metų
Techninė įranga	4 ar 10 metų
Baldai ir įranga statiniuose	10 metų
Mažiau kaip 10 000 eurų kainuojantis ilgalaikis turtas	Nurašomas įsigijimo metais

3 2011 m. gruodžio 31 d. sistemoje TARGET2 dalyvavo šie euro zoni nepriklausantys nacionaliniai centriniai bankai: *Българска народна банка (Bulgarian National Bank), Danmarks Nationalbank, Latvijas Banka, Lietuvos bankas, Narodowy Bank Polski ir Banca Națională a României*.

Su dabartinėmis ECB nuomojamomis patalpomis susijusių pastatų ir jų remonto kapitalizuotų išlaidų nusidėvėjimo laikotarpis pakoreguotas, siekiant užtikrinti, kad šis turtas būtų visiškai nusidėvėjęs iki tada, kai ECB išsikels į naujas patalpas.

Naujų ECB patalpų įsigijimo vertė parodoma straipsnyje *Nebaigta statyba*, jei ji atitinka kapitalizacijos kriterijus. Į atitinkamo ilgalaikio turto straipsnį ši įsigijimo vertė bus perkelta, kai turtas bus perduotas naudoti. Kalbant apie naujų ECB patalpų nusidėvėjimą, pažymėtina, kad įsigijimo vertė bus priskirta prie atitinkamų sudedamųjų dalių ir nusidėvės per nustatytą turto naudingo tarnavimo laikotarpį.

ECB PENSIJŲ PLANAS, KITOS IŠMOKOS TARNAUTOJAMS PASIBAIGUS JŲ DARBO SANTYKIAMS IR KITOS ILGALAIKĖS IŠMOKOS

ECB savo tarnautojams taiko apibrėžtų išmokų planą. Jis finansuojamas turtu, laikomu ilgalaikiame išmokų tarnautojams fonde.

ECB ir jo tarnautojų privalomosios įmokos sudaro atitinkamai 18 ir 6 % bazinės algos. Tarnautojai gali savanoriškai mokėti papildomas įmokas pagal apibrėžtų išmokų planą, pagal kurį būtų galima teikti papildomų išmokų⁴.

Balansas

Balanse apibrėžtų išmokų plano įsipareigojimai pripažįstami šių įsipareigojimų dabartine verte balanso dieną, atėmus pensijų plano turto, skirto įsipareigojimams padengti, tikrąją vertę, pakoreguotą nepripažintu aktuariiniu pelnu (nuostoliu).

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimus kasmet apskaičiuoja nepriklausomi aktuarijai pagal planuojamo sąlyginio vieneto metodą. Dabartinė apibrėžtų išmokų įsipareigojimų vertė apskaičiuojama diskontuojant numatomus būsimojus pinigų srautus, taikant balanso dieną galiojusias rinkos palūkanų normas, nustatytas pagal eurai denominuotų aukštos kokybės įmonių obligacijų, kurių išpirkimo terminas atitinka pensinių įsipareigojimų terminą, rinkos pajamingumą.

Aktuariinis pelnas (nuostolis) gali susidaryti dėl tikslinimų, kai tikrasis rezultatas skiriasi nuo ankstesnių aktuariinių prielaidų, ir aktuariinių prielaidų pokyčių.

Pelno (nuostolio) ataskaita

Grynąją sumą, parodytą pelno (nuostolio) ataskaitoje, sudaro:

- a) per metus susidariusios apibrėžtų išmokų einamosios aptarnavimo išlaidos;
- b) palūkanos už apibrėžtų išmokų įsipareigojimus, apskaičiuotos naudojant diskonto normas;
- c) tikėtina pensijų plano turto, laikomo apibrėžtų išmokų įsipareigojimams padengti, graža;
- d) bet koks aktuariinis pelnas (nuostolis), susidaręs dėl išmokų tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams, taikant „10 % vertės intervalo metodą“;
- e) bet koks aktuariinis pelnas (nuostolis), susidaręs dėl kito ilgalaikio atlygio tarnautojams.

„10 % vertės intervalo“ metodas

Grynasis sukauptas nepripažintas aktuariinis pelnas (nuostolis) dėl išmokų tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams, viršijantis didesnę iš šių dydžių: a) 10 % apibrėžtų išmokų įsipareigojimų dabartinės vertės ir b) 10 % plano turto, laikomo apibrėžtų išmokų įsipareigojimams padengti, tikrosios vertės, amortizuotos per tikėtiną likusią vidutinę plane dalyvaujančių tarnautojų darbingo amžiaus trukmę.

Įmokomis nepadengtos išmokos

ECB vykdomosios valdybos narių išmokoms pasibaigus jų darbo santykiams ir kitoms ilgalaikėms išmokoms taikomas įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas. Tarnautojų

⁴ Tarnautojas už sukauptas savanoriškų įmokų lėšas išėjimo į pensiją metu gali įsigyti papildomą pensiją. Nuo to momento ši pensija įtraukiama į apibrėžtų išmokų įsipareigojimus.

atveju įmokomis nepadengtų išmokų planas taikomas išmokoms, pasibaigus tarnautojų darbo santykiams, išskyrus pensijas, ir kitoms ilgalaikėms išmokoms. Tikėtinos šių išmokų išlaidos kaupiamos Vykdomosios valdybos narių kadencijos (tarnautojų darbo pagal darbo sutartį) laikotarpiu, taikant apskaitos metodą, panašų į tą, kuris taikomas apibrėžtų išmokų pensijų planams. Aktuarinis pelnas (nuostolis) pripažįstamas pagal dalyje *Pelno (nuostolio) ataskaita* aprašytą tvarką.

Kiekvienais metais šias sumas įvertina nepriklausomi aktuarijai, kurie apskaičiuoja, kokią išpareigojimų sumą įrašyti į finansinę ataskaitą.

BANKNOTAI APYVARTOJE

ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, kurie kartu sudaro Eurosistemą, leidžia eurų banknotus⁵. Bendra apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertė paskirstoma Eurosistemos centriniams bankams kiekvieno mėnesio paskutinę darbo dieną pagal banknotų paskirstymo raktą⁶.

ECB paskirta 8 % visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertės, kuri balanse parodyta išpareigojimų dalies straipsnyje *Banknotai apyvartoje*. ECB tenkančią dalį visoje eurų banknotų emisijoje užtikrina pretenzijų nacionaliniams centriniams bankams atitikmuo. Šios palūkanas uždirbančios pretenzijos⁷ parodytos postraipsnyje *Vidinės Eurosistemos pretenzijos: pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). Su šiomis pretenzijomis susijusios palūkanų pajamos parodomos straipsnyje *Grynosios palūkanų pajamos*.

TARPINIS PELNO PASKIRSTYMAS

ECB pajamos iš eurų banknotų apyvartoje ir iš vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, pripažįstamos mokėtinomis euro zonos nacionaliniams

centriniams bankams tais finansiniais metais, kuriais buvo sukauptos. Šias pajamas ECB paskirsto kitų metų sausio mėn. kaip tarpinį pelną⁸. Paskirstomos visos pajamos, nebent tų metų ECB grynasis pelnas yra mažesnis negu pajamos, gautos iš eurų banknotų apyvartoje ir iš vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, ir Valdančioji taryba priima sprendimą šias pajamas pervesti į atidėjinius, susijusius su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis. Valdančioji taryba taip pat gali nuspręsti sumažinti pajamas, gautas iš eurų banknotų apyvartoje, ECB patirtomis išlaidomis, susijusiomis su eurų banknotų išleidimu ir tvarkymu.

KITOS SRITYS

Atsižvelgdama į ECB, kaip centrinio banko, vaidmenį, Vykdomoji valdyba mano, kad pinigų srautų ataskaitos paskelbimas nesuteiktų finansinių ataskaitų skaitytojams papildomos svarbios informacijos.

Pagal ECBS statuto 27 straipsnį ir remdamasi Valdančiosios tarybos rekomendacija, ES Taryba pritarė *PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* paskyrimui ECB išorės auditoriumi penkeriems metams – iki 2012 finansinių metų pabaigos.

5 2010 m. gruodžio 13 d. Sprendimas ECB/2010/29 dėl eurų banknotų emisijos (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 26.

6 „Banknotų paskirstymo raktas“ – tai procentinės dalys, gautos atsižvelgiant į ECB dalį visoje eurų banknotų emisijoje ir taikant pasirašyto kapitalo raktą NCB daliai visoje eurų banknotų emisijoje.

7 2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimas ECB/2010/23 dėl valstybių narių, kurių valiuta euro, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų paskirstymo (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 17, su pakeitimais.

8 2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimas ECB/2010/24 dėl tarpinio Europos centrinio banko pajamų iš apyvartoje esančių eurų banknotų ir pajamų iš vertybinių popierių, nupirktų pagal vertybinių popierių rinkų programą, paskirstymo (nauja redakcija), OL L 6, 2011 1 11, p. 35.

PASTABOS DĖL BALANSO

I AUKSAS IR GAUTINAS AUKSAS

2011 m. gruodžio 31 d. ECB turėjo 16 142 871 unciją⁹ grynojo aukso (2010 m. – 16 122 143 uncijas). Turimas aukso kiekis daugiausia padidėjo dėl to, kad, Estijai įsivedus bendrąją valiutą, pagal ECBS statuto 30 straipsnio 1 dalį, *Eesti Pank* pervedė ECB 20 728 uncijas grynojo aukso¹⁰. Be to, dėl 2010 m. ECB inicijuotos aukso pakeitimo programos atsirado nedidelių svorio skirtumų. Tačiau ECB turimo grynojo aukso vertė eurais daugiausia padidėjo dėl labai pakilusios aukso kainos 2011 m. (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta* ir 16 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

2 PRETENZIJOS NE EURO ZONOS IR EURO ZONOS REZIDENTAMS UŽSIENIO VALIUTA

2.1 IŠ TVF GAUTINOS LĖŠOS

Šis turtas parodo 2011 m. gruodžio 31 d. ECB turėtas SST. Jis susidaro pagal dvišalį susitarimą su Tarptautiniu valiutos fondu (TVF) dėl SST pirkimo ir pardavimo. Pagal jį, TVF gali ECB vardu susitarti dėl SST pardavimo ar pirkimo už eurus, neperžengdamas nustatytos didžiausios ir mažiausios apimties. SST apskaitoje traktuojamos kaip užsienio valiuta (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

2.2 LIKUČIAI BANKŲ SĄSKAITOSE IR INVESTICIJOS Į VERTYBINIUS POPIERIUS, IŠORĖS PASKOLOS IR KITAS IŠORĖS TURTAS BEI PRETENZIJOS EURO ZONOS REZIDENTAMS UŽSIENIO VALIUTA

Šiuos du straipsnius sudaro likučiai bankų sąskaitose ir paskolos užsienio valiuta bei investicijos į vertybinius popierius, išreikštus JAV doleriais ir Japonijos jenomis:

<i>Pretenzijos ne euro zonos</i>	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
<i>Pretenzijos euro zonos rezidentams</i>	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Einamosios sąskaitos	1 439 838	3 522 840	(2 083 002)
Pinigų rinkos indėliai	4 826 273 769	4 254 182 741	572 091 028
Atpirkimo investavimo sandoriai	0	68 851 968	(68 851 968)
Iš viso	4 827 713 607	4 326 557 549	501 156 058

2011 m. sumos šiuose straipsniuose daugiausia padidėjo dėl euro atžvilgiu pabrangusio JAV dolerio ir Japonijos jenos. Šis padidėjimas iš dalies buvo atsvertas sumažėjus Japonijos jenu atsargoms dėl ECB dalyvavimo 2011 m. kovo 18 d. bendroje tarptautinėje intervencijoje į užsienio valiutų rinkas. 2011 m. gautos pajamos visų pirma iš portfelio JAV doleriais, be to, šių straipsnių vertės padidėjimui turėjo įtakos ir išaugusios vertybinių popierių nerealizuotojo perkainojimo pajamos (žr. 16 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

Be to, 2011 m. sausio 1 d. Estijai įsivedus bendrąją valiutą, pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį ir 30 straipsnio 1 dalį, *Eesti Pank* į ECB pervedė užsienio atsargų Japonijos jenomis, kurių vertė buvo 124,0 mln. eurų.

⁹ Šis kiekis atitinka 502,1 tonas.

¹⁰ Pervedimas, kurio vertė sudarė 21,9 mln. eurų, apskaitoje parodomas nuo 2011 m. sausio 1 d.

2011 m. gruodžio 31 d. ECB grynoji užsienio valiutos pozicija JAV doleriais ir Japonijos jenomis¹¹ buvo tokia:

	2011 (mln. valiutos vienetų)	2010 (mln. valiutos vienetų)
JAV doleriai	44 614	43 952
Japonijos jenos	1 041 238	1 101 816

3 PRETENZIJS NE EURO ZONOS REZIDENTAMS EURAIS

3.1 LIKUČIAI BANKŲ SĄSKAITOSE, INVESTICIJOS Į VERTYBINIUS POPIERIUS IR PASKOLOS

2011 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė pretenzija ne euro zonos centriniam bankui pagal jo susitarimą su ECB dėl atpirkimo sandorių. Pagal šį susitarimą ne euro zonos centrinis bankas už tinkamą įkaitą gali skolintis eurus likvidumo didinimo vidaus operacijoms parenti.

4 KITOS PRETENZIJS EURO ZONOS KREDITO ĮSTAIGOMS EURAIS

Šį straipsnį daugiausia sudarė pretenzijos, susijusios su atpirkimo investavimo sandoriais, vykdomais pagal padengtų obligacijų skolinimo operacijas (žr. 9 pastabą *Kiti įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurai*).

5 EURO ZONOS REZIDENTŲ VERTYBINIAI POPIERIAI EURAIS

5.1 PINIGŲ POLITIKOS TIKSLAIS LAIKOMI VERTYBINIAI POPIERIAI

2011 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė ECB įsigyti vertybiniai popieriai pagal dvi padengtų obligacijų pirkimo programas¹² ir Vertybinių popierių rinkų programą¹³.

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Pirmoji padengtų obligacijų pirkimo programa	4 814 370 827	4 823 413 246	(9 042 419)
Antroji padengtų obligacijų pirkimo programa	212 604 879	–	212 604 879
Vertybinių popierių rinkų programa	17 792 153 062	13 102 563 262	4 689 589 800
Iš viso	22 819 128 768	17 925 976 508	4 893 152 260

Pirkimai pagal pirmąją padengtų obligacijų programą buvo visiškai baigti iki 2010 m. birželio pabaigos. 2011 m. dėl su šiais vertybiniais popieriais susijusių nuolaidų ir premijų amortizavimo šio straipsnio grynoji vertė sumažėjo (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Pajamų pripažinimas*).

2011 m. spalio 6 d. Valdančioji taryba pranešė apie antrąją padengtų obligacijų pirkimo programą. Pagal šią programą ECB ir nacionaliniai centriniai bankai pradėjo pirkti euro zonoje išleistas padengtas obligacijas eurai. Šios obligacijos buvo perkamos siekiant palengvinti finansavimo sąlygas kredito įstaigoms ir bendrovėms, taip pat paskatinti kredito įstaigas palaikyti ir plėsti skolinimą savo klientams. Tikimasi, kad šie pirkimai bus visiškai baigti iki 2012 m. spalio pabaigos.

11 Šias atsargas sudaro turtas, atėmus įsipareigojimus atitinkama užsienio valiuta, kuris yra užsienio valiutos perkainojimo objektas ir kuris įtrauktas į eilutes *Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, *Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, *Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos, įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, *Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai* (įsipareigojimų pusėje) bei *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos*, taip pat atsižvelgiant į išankstinius užsienio valiutų keitimo sandorius ir valiutų apskaitimo sandorius užsienio valiuta, parodytus nebalansiniuose straipsniuose. Finansinių priemonių užsienio valiuta perkainojimo dėl kainos prieaugis neįtraukiamas.

12 Kaip paskelbta 2009 m. birželio 4 d. ir 2011 m. spalio 6 d. ECB pranešimuose spaudai.

13 Kaip paskelbta 2010 m. gegužės 10 d. ECB pranešime spaudai apie priemones, skirtas rimtai įtampai finansų rinkose sumažinti.

Pagal 2010 m. gegužės mėn. pradėtą Vertybinių popierių rinkos programą, ECB ir nacionaliniai centriniai bankai gali pirkti euro zonos vyriausybės bei privačius skolos vertybinius popierius, siekdami išspręsti tam tikrų netinkamai funkcionuojančių euro zonos skolos vertybinių popierių rinkos segmentų problemas ir atkurti tinkamą pinigų politikos poveikio mechanizmą. 2011 m. grynasis šio straipsnio padidėjimas atsirado dėl tolesnių pirkimų, kurie viršijo 2011 m. išpirkimus.

Pagal Vertybinių popierių rinkų programą ir padengtų obligacijų pirkimo programas įsigyti vertybiniai popieriai priskiriami iki išpirkimo termino laikomiems vertybiniais popieriams ir yra vertinami įsigijimo verte, atsižvelgiant į vertės sumažėjimą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vertybiniai popieriai*). Kasmetiniai vertės sumažėjimo įvertinimo testai atlikti remiantis 2011 m. pabaigoje turima informacija ir tikėtinomis atgauti sumomis.

Esant tokiai padėčiai, Valdančioji taryba apsvairstė privačiojo sektoriaus dalyvavimo iniciatyvos, paskelbtos 2011 m., poveikį. Pagal šią iniciatyvą siūloma restruktūrizuoti dalį Graikijos Respublikos išleistų skolos vertybinių popierių, siekiant užtikrinti skolos tvarumą ilguoju laikotarpiu. Dalį ECB pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytų vertybinių popierių sudaro Graikijos Respublikos išleisti skolos vertybiniai popieriai. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad minėtos iniciatyvos tikslas – savanoriškai restruktūrizuoti privačiojo sektoriaus turimus skolos vertybinius popierius, nebuvo tikėtasi, kad dėl to ateityje gali būti pokyčių sutartiniuose pinigų srautuose, susijusiuose su ECB turimais šiais vertybiniais popieriais. 2011 m. gruodžio 31 d. Valdančioji taryba nusprendė, kad nėra jokių įrodymų manyti, jog ši iniciatyva nebus sėkmingai įgyvendinta, todėl metų pabaigoje nebuvo įrašyti jokie nuostoliai dėl vertės sumažėjimo.

Be to, nebuvo įrašyta nuostolių dėl pagal Vertybinių popierių rinkų programą ar pagal abi padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytų kitų vertybinių popierių vertės sumažėjimo.

Valdančioji taryba reguliariai įvertina finansinę riziką, siejamą su pagal Vertybinių popierių rinkų programą ir abi padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytais vertybiniais popieriais.

ĮVYKIAI PO BALANSO

2012 m. vasario mėn. Eurosistemos centriniai bankai iškeitė savo turimas pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytas Graikijos Vyriausybės obligacijas į Graikijos Respublikos išleistus naujus vertybinius popierius. Įsigytų naujų vertybinių popierių savybės, tokios kaip nominaliosios vertės, atkarpos palūkanų normos, palūkanų mokėjimo datos ir išpirkimo datos, yra tokios pačios kaip ir pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytų vertybinių popierių. Nauji vertybiniai popieriai nebuvo įtraukti į tinkamų vertybinių popierių, kurie turėjo būti restruktūrizuoti vykdant privačiojo sektoriaus dalyvavimo iniciatyvą, sąrašą.

6 VIDINĖS EUROSISTEMOS PRETENZIJOS

6.1 PRETENZIJOS, SUSIJUSIOS SU EURŲ BANKNOTŲ PASKIRSTYMU EUROSISTEMOJE

Ši straipsnį sudaro ECB pretenzijos euro zonos nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*). Atlyginimai už šias pretenzijas yra apskaičiuojami kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose (žr. 24.2 pastabą *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje*).

6.2 KITOS VIDINĖS EUROSISTEMOS GRYNOSIOS PRETENZIJOS / ĮSIPAREIGOJIMAI

2011 m. šį straipsnį daugiausia sudarė euro zonos nacionalinių centrinių bankų likučiai ECB atžvilgiu sistemoje TARGET2 (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). 2010 m. pabaigoje ECB gryoji pozicija euro

zonos nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu buvo išsipareigojimas, o 2011 m. pabaigoje – pretenzija. Šis pokytis susidarė daugiausia dėl galiojančių kompensacinių apsikeitimo sandorių (*back-to-back swap transactions*), sudarytų su nacionaliniais centriniais bankais vykdant likvidumo JAV doleriais didinimo operacijas, apimties padidėjimo (žr. 11 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*). Atlyginimai už TARGET2 pozicijas, išskyrus likučius, susidariusius dėl šių kompensacinių apsikeitimo sandorių, apskaičiuojami kasdien, taikant turimą naujausią ribinę palūkanų normą, naudotą Euro sistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose.

2011 m. į šį straipsnį buvo įtraukta ir euro zonos nacionaliniams centriniais bankams mokėtina suma po tarpinio ECB pajamų iš banknotų apyvartoje paskirstymo (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas*). O dėl 2010 m., tai Valdančioji taryba nusprendė palikti nepaskirstytą visą šių pajamų sumą, kaip ir pajamas, gautas už vertybinius popierius, išgytus pagal Vertybinių popierių rinkų programą. 2010 m. pabaigoje nebuvo susijusių mokėtinų sumų.

	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Gautinos sumos iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų, susijusios su sistema TARGET2	842 032 488 071	435 850 611 581
Mokėtinos sumos euro zonos nacionaliniams centriniais bankams, susijusios su sistema TARGET2	(791 987 384 417)	(457 075 867 507)
Mokėtinos sumos euro zonos nacionaliniams centriniais bankams po tarpinio ECB pajamų iš banknotų apyvartoje paskirstymo	(652 000 000)	0
Kitos grynosios vidinės Euro sistemos pretenzijos / įsipareigojimai	49 393 103 654	(21 225 255 926)

7 KITAS TURTAS

7.1 MATERIALUSIS IR NEMATERIALUSIS ILGALAIKIS TURTAS

2011 m. gruodžio 31 d. šis turtas apėmė tokius straipsnius:

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Kaina			
Žemė ir pastatai	168 916 034	168 714 234	201 800
Kompiuteriai ir programinė įranga	187 324 734	188 781 597	(1 456 863)
Įrenginiai, baldai, įranga pastatuose ir transporto priemonės	30 891 846	30 325 142	566 704
Nebaigta statyba	339 020 767	174 386 237	164 634 530
Kitas ilgalaikis turtas	1 656 957	1 525 084	131 873
Iš viso	727 810 338	563 732 294	164 078 044
Sukauptas nusidėvėjimas			
Žemė ir pastatai	(79 214 734)	(74 965 599)	(4 249 135)
Kompiuteriai ir programinė įranga	(177 313 517)	(177 760 956)	447 439
Įrenginiai, baldai, įranga pastatuose ir transporto priemonės	(29 730 082)	(28 878 352)	(851 730)
Kitas ilgalaikis turtas	(202 512)	(201 762)	(750)
Iš viso sukaupto nusidėvėjimo	(286 460 845)	(281 806 669)	(4 654 176)
Grynoji likutinė vertė	441 349 493	281 925 625	159 423 868

Straipsnis *Nebaigta statyba* daugiausia padidėjo dėl darbų, susijusių su ECB naujomis patalpomis.

7.2 KITAS FINANSINIS TURTAS

Šį straipsnį sudaro ECB nuosavų lėšų portfelis¹⁴, kuris yra tiesioginis ECB kapitalo ir rezervų atitikmuo, taip pat kitas finansinis turtas, apimantis ECB turimas 3 211 Tarpautinių

¹⁴ Vykdyti atpirkimo skolinimosi sandoriai, susiję su nuosavų lėšų portfelio valdymu, įtraukti į straipsnį *Kiti įvairūs išsipareigojimai* išsipareigojimų pusėje (žr. 14.3 pastabą *Kiti įvairūs išsipareigojimai*).

atsiskaitymų banko (TAB) akcijų, kurios į apskaitą įtrauktos įsigijimo verte, – 41,8 mln. eurų.

Pagrindiniai šio straipsnio elementai yra tokie:

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose eurais	4 934 974	4 377 086	557 888
Vertybiniai popieriai eurais	13 285 988 281	11 534 194 166	1 751 794 115
Atpirkimo investavimo sandoriai eurais	2 707 978 069	1 669 436 200	1 038 541 869
Kitas finansinis turtas	41 924 130	41 953 279	(29 149)
Iš viso	16 040 825 454	13 249 960 731	2 790 864 723

Grynasis šio straipsnio padidėjimas susidarė daugiausia dėl to, kad nuosavų lėšų portfelio investicijoms buvo priskirta a) 2011 m. iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų gautos sumos, susijusios su 2010 m. padidinto ECB pasirašyto kapitalo antrosios dalies apmokėjimu (žr. 17 pastabą *Kapitalas ir rezervai*); b) sumos, 2010 m. pervestos į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms, atitinkmuo ir c) 2011 m. gautos pajamos.

7.3 NEBALANSINIŲ PRIEMONIŲ PERKAINOJIMO SKIRTUMAI

Į šį straipsnį daugiausia įtraukta valiutų apskaitos sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, galiojusių 2011 m. gruodžio 31 d., vertės pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 21 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtos rūšies sandorių verte, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį užsienio valiutos kursą, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės bei Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Į šį straipsnį taip pat įtrauktas galiojusių palūkanų normos apskaitos sandorių perkainojimo prieaugis (žr. 20 pastabą *Palūkanų normų apskaitos sandoriai*).

7.4 SUKAUPTOS PAJAMOS IR BŪSIMŲJŲ LAIKOTARPIŲ IŠLAIDOS

2011 m. į šią poziciją įtrauktos 752,6 mln. eurų vertės (2010 m. – 364,7 mln. eurų) sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, gautinos už 2011 m. paskutinį mėnesį iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų, ir sukauptos 230,6 mln. eurų vertės (2010 m. – 166,7 mln. eurų) gautinos palūkanos už ECB pretenzijas, susijusias su paskutinio ketvirčio eurų banknotų paskirstymu Euro sistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Į šį straipsnį įtrauktos ir sukauptos vertybinių popierių palūkanos (žr. 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas ir Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, 5 pastabą *Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais* ir 7.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*) ir už kitą finansinį turtą sukauptos palūkanos.

7.5 KITAS ĮVAIRUS TURTAS

Šis straipsnis apima su valiutų apskaitos sandoriais ir išankstiniais užsienio valiutų keitimo sandoriais, kurie galiojo 2011 m. gruodžio 31 d., susijusias teigiamas likučius (žr. 21 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie likučiai atsiranda tokių sandorių verte, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pirminio pripažinimo apskaitoje verte eurais (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*).

Į šį straipsnį įtraukta sukaupta suma pagal tarpinį ECB pajamų iš banknotų apyvartoje

paskirstymą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas* ir 6.2 pastabą *Kitos vidinės Euro sistemos grynosios pretenzijos / įsipareigojimai*).

Į šį straipsnį įtraukta ir pretenzija Vokietijos federalinei finansų ministerijai dėl atgautinų sumokėtų pridėtinės vertės ir kitų netiesioginių mokesčių. Tokie mokesčiai gražinami vadovaujantis Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų, taikomo ECB pagal ECBS statuto 39 straipsnį, 3 straipsnio sąlygomis.

8 BANKNOTAI APYVARTOJE

Šiame straipsnyje parodyta visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalis (8 %) (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

9 KITI ĮSIPAREIGOJIMAI EURO ZONOS KREDITO ĮSTAIGOMS EURAIS

2010 m. Valdančioji taryba nusprendė, kad Euro sistemos centriniai bankai turi sudaryti sąlygas skolinti obligacijas, įsigytas pagal pirmąją padengtų obligacijų pirkimo programą. ECB vykdė šias skolinimo operacijas per suderintų sumų atpirkimo skolinimosi sandorius, kurių metu pagal atpirkimo skolinimosi sandorius gautos sumos tuo pačiu metu buvo visos investuotos į atpirkimo investavimo sandorį su ta pačia sandorio šalimi (žr. 4 pastabą *Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurai*). 2011 m. Valdančioji taryba nusprendė išplėsti tokių skolinimo operacijų aprėptį ir įtraukti obligacijas, įsigytas pagal antrąją padengtų obligacijų pirkimo programą.

2011 m. gruodžio 31 d. galiojo 204,9 mln. eurų vertės atpirkimo skolinimosi sandoriai, sudaryti vykdant padengtų obligacijų skolinimo operacijas (2010 m. – 33,4 mln. eurų). Tai susiję tik su obligacijomis, įsigytais pagal pirmąją padengtų obligacijų pirkimo programą.

10 ĮSIPAREIGOJIMAI KITIEMS EURO ZONOS REZIDENTAMS EURAIS

10.1 KITI ĮSIPAREIGOJIMAI

Šis straipsnis apima Euro bankų asociacijos (EBA) narių indėlius, kurie naudojami kaip įkaitas, pateikiamas ECB vykdant EBA mokėjimus per sistemą TARGET2.

11 ĮSIPAREIGOJIMAI NE EURO ZONOS REZIDENTAMS EURAIS

2011 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį daugiausia sudarė 64,2 mlrd. eurų vertės (2010 m. – 0,1 mlrd. eurų) įsipareigojimas Federalinei rezervų sistemai, susijęs su laikinu abipusio valiutos apsikeitimo susitarimu. Vadovaudamasi šiuo susitarimu, Federalinė rezervų sistema per laikinąją apsikeitimo operacijų galimybę ECB suteikė JAV dolerių, kuriais siekiama Euro sistemos sandorių šalims pasiūlyti trumpalaikį finansavimą JAV doleriais. ECB tuo pat metu sudarė kompensacinius apsikeitimo sandorius (*back-to-back swap transactions*) su euro zonos nacionaliniais centriniais bankais, kurie panaudojo suteiktas lėšas vykdydami likvidumą didinančias grįžtamųjų sandorių operacijas su Euro sistemos sandorių šalimis. Dėl kompensacinių apsikeitimo sandorių susidarė vidiniai Euro sistemos likučiai tarp ECB ir nacionalinių centrinių bankų.

Kitą šio straipsnio dalį sudaro ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų likučiai ECB, įskaitant ir susidariusius dėl per sistemą TARGET2 vykdytų operacijų (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Euro sistemos likučiai*).

12 ĮSIPAREIGOJIMAI NE EURO ZONOS REZIDENTAMS UŽSIENIO VALIUTA

12.1 INDĖLIAI, LIKUČIAI IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI

Šis straipsnis apima įsipareigojimus, susidariusius pagal su ne euro zonos rezidentais sudarytus

atpirkimo skolinimosi sandorius, susijusius su ECB užsienio valiutų atsargų valdymu.

13 VIDINIAI EUROSISTEMOS ĮSIPAREIGOJIMAI

13.1 ĮSIPAREIGOJIMAI, ATITINKANTYS PERVERSTAS UŽSIENIO ATSARGAS

Šiame straipsnyje parodomi įsipareigojimai euro zonos nacionaliniams centriniams bankams, susidarę dėl jų į ECB pervestų užsienio atsargų, jiems prisijungus prie Eurosistemos. Atlygis už šiuos įsipareigojimus skaičiuojamas kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikomą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose, koreguojant šį atlygį taip, kad aukso daliai tenkanti grąža būtų nulinė (žr. 24.3 pastabą *Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų*).

Estijai įsivedus bendrąją valiutą ir *Eesti Pank* pervedus užsienio atsargas šiame straipsnyje rodoma suma padidėjo 103 115 678 eurai.

	Nuo 2011 m. sausio 1 d. (eurais)	2010 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	1 397 303 847	1 397 303 847
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 909 120 274	10 909 120 274
<i>Eesti Pank</i>	103 115 678	–
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	639 835 662	639 835 662
<i>Bank of Greece</i>	1 131 910 591	1 131 910 591
<i>Banco de España</i>	4 783 645 755	4 783 645 755
<i>Banque de France</i>	8 192 338 995	8 192 338 995
<i>Banca d'Italia</i>	7 198 856 881	7 198 856 881
<i>Central Bank of Cyprus</i>	78 863 331	78 863 331
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	100 638 597	100 638 597
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	36 407 323	36 407 323
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 297 463 391	2 297 463 391
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 118 545 877	1 118 545 877
<i>Banco de Portugal</i>	1 008 344 597	1 008 344 597
<i>Banka Slovenije</i>	189 410 251	189 410 251
<i>Národná banka Slovenska</i>	399 443 638	399 443 638
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	722 328 205	722 328 205
Iš viso	40 307 572 893	40 204 457 215

Eesti Pank nustatyta 103 115 678 eurų dydžio pretenzija, siekiant užtikrinti, kad šios pretenzijos ir kitų eurą įsivedusių valstybių narių nacionaliniams centriniams bankams kredituotos bendros pretenzijų sumos santykis būtų lygus *Eesti Pank* dalies ECB kapitalo pasirašymo rakte ir kitų euro zonos nacionalinių centrinių bankų bendros dalies šiame rakte santykiui. Skirtumas tarp šios pretenzijos ir pervesto turto vertės (žr. 1 pastabą *Auksas ir gautinas auksas*, 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinių popierių, išorės paskolos ir kitas išorės turtas bei Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*) buvo traktuojamas kaip *Eesti Pank* įmokos dalis, kuri pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį mokėtina kaip įmoka į ECB atsargas ir atidėjinius, atitinkančius ECB atsargas 2010 m. gruodžio 31 d. (žr. 15 pastabą *Atidėjiniai* ir 16 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

14 KITI ĮSIPAREIGOJIMAI

14.1 NEBALANSINIŲ PRIEMONIŲ PERKAINOJIMO SKIRTUMAI

Į šį straipsnį daugiausia įtraukta valiutų apskaitos sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, kurie galiojo 2011 m. gruodžio 31 d., vertės pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 21 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtos rūšies sandorių verte, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį užsienio valiutos kursą, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės bei Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Šiame straipsnyje parodomi ir galiojusios palūkanų normų apskaitos sandorių perkainojimo nuostoliai (žr. 20 pastabą *Palūkanų normų apskaitos sandoriai*).

14.2 SUKAUPTOS IŠLAIDOS IR BŪSIMŲJŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS

2011 m. gruodžio 31 d. dvi pagrindines šio straipsnio eilutes sudarė sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, mokėtinos nacionaliniams centriniams bankams už 2011 m. paskutinį mėnesį (jos sudarė 770,1 mln. eurų, 2010 m. – 381,8 mln. eurų), ir sukauptos palūkanos, mokėtinos nacionaliniams centriniams bankams už visus 2011 m. pagal jų pretenzijas dėl į ECB pervestų užsienio atsargų (žr. 13 pastabą *Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai*) (jos sudarė 434,0 mln. eurų, 2010 m. – 346,5 mln. eurų). Šiame straipsnyje taip pat parodytos su finansinėmis priemonėmis susijusios sukauptos išlaidos ir kitos sukauptos išlaidos.

Į šį straipsnį įtrauktas ir Frankfurto miesto 15,3 mln. eurų įnašas ECB už valstybės saugomo *Grossmarkthalle* pastato išsaugojimą statant naują ECB pastatą. Šia suma bus sumažintos statybų išlaidos jau pradėjus eksploatuoti šį pastatą (žr. 7.1 pastabą *Materialūs ir nematerialūs ilgalaikis turtas*).

14.3 KITI ĮVAIRŪS ĮSIPAREIGOJIMAI

Į šį straipsnį įtraukti 360,0 mln. eurų (2010 m. – 235,4 mln. eurų) vertės galiojantys atpirkimo skolinimosi sandoriai, sudaryti valdant ECB nuosavų lėšų portfelį (žr. 7.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

Šis straipsnis taip pat apima su valiutų apskaitos sandoriais ir išankstiniais užsienio valiutų keitimo sandoriais, kurie galiojo 2011 m. gruodžio 31 d., susijusius neigiamus likučius (žr. 21 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie likučiai susidaro tokių sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pradinio pripažinimo apskaitoje verte eurais (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*).

Be to, į šį straipsnį įtraukti ir 112,5 mln. eurų grynieji įsipareigojimai dėl ECB pensinių įsipareigojimų, kaip aprašyta toliau.

ECB PENSIJŲ PLANAS, KITOS IŠMOKOS TARNAUTOJAMS PASIBAIGUS JŲ DARBO SANTYKIAMS IR KITOS ILGALAIKĖS IŠMOKOS

Balanse pripažintos sumos, susijusios su išmokomis, pasibaigus tarnautojų darbo santykiams, ir su kitomis ilgalaikėmis išmokomis (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planas ir kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams*), yra tokios:

	2011 personalas (mln. eurų)	2011 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2011 iš viso (mln. eurų)
Dabartinė įsipareigojimų vertė	549,1	17,9	567,0
Tikroji pensijų plano turto vertė	(418,4)	–	(418,4)
Nepripažintas aktuarinis pelnas (nuostolis)	(35,6)	(0,5)	(36,1)
Balanse pripažinti įsipareigojimai	95,1	17,4	112,5

	2010 personalas (mln. eurų)	2010 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2010 iš viso (mln. eurų)
Dabartinė įsipareigojimų vertė	539,6	15,9	555,5
Tikroji pensijų plano turto vertė	(391,6)	–	(391,6)
Nepripažintas aktuarinis pelnas (nuostolis)	(71,6)	0,5	(71,1)
Balanse pripažinti įsipareigojimai	76,4	16,4	92,8

Į dabartinę įsipareigojimų tarnautojams vertę įtraukta 86,6 mln. eurų (2010 m. – 86,9 mln. eurų) įmokomis nepadengtų išmokų, susijusių su išmokomis pasibaigus darbo santykiams, išskyrus pensijas, ir su kitomis ilgalaikėmis išmokomis. Įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas taikomas ir Vykdomosios valdybos narių išmokoms pasibaigus jų darbo santykiams ir jų kitoms ilgalaikėms išmokoms (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planas, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos*).

2011 m. pelno (nuostolio) ataskaitoje pripažintos sumos, susijusios su *Einamosiomis aptarnavimo*

išlaidomis, Įsipareigojimų palūkanomis, Tikėtina plano turto grąža ir Grynuoju aktuariniu šiais metais pripažintu (pelnu) nuostoliu, yra tokios:

	2011 personalas (mln. eurų)	2011 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2011 iš viso (mln. eurų)
Einamosios aptarnavimo išlaidos	31,1	1,4	32,5
Įsipareigojimų palūkanos	24,2	0,8	25,0
Tikėtina pensijų plano turto grąža	(20,1)	–	(20,1)
Grynasis aktuarinis šiais metais pripažintas (pelnas) nuostolis	6,2	(0,6)	5,6
Iš viso įtraukta į <i>Personalo išlaikymo išlaidas</i>	41,4	1,6	43,0

	2010 personalas (mln. eurų)	2010 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2010 iš viso (mln. eurų)
Einamosios aptarnavimo išlaidos	25,4	1,2	26,6
Įsipareigojimų palūkanos	21,1	0,8	21,9
Tikėtina pensijų plano turto grąža	(18,4)	–	(18,4)
Grynasis aktuarinis šiais metais pripažintas (pelnas) nuostolis	(1,0)	(0,3)	(1,3)
Iš viso įtraukta į <i>Personalo išlaikymo išlaidas</i>	27,1	1,7	28,8

Pagal „10 % vertės intervalo“ metodą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planas, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos*), grynasis sukauptas nepripažintas aktuarinis pelnas ir nuostolis, susidaręs dėl išmokų tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams, viršijantis didesnę iš šių dydžių: a) 10 % dabartinės apibrėžtų išmokų įsipareigojimų vertės ir b) 10 % tikrosios pensijų plano turto vertės, amortizuotos per tikėtiną likusią vidutinę plane dalyvaujančių tarnautojų darbingo amžiaus trukmę.

Įsipareigojimo dabartinės vertės pokyčiai yra tokie:

	2011 personalas (mln. eurų)	2011 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2011 iš viso (mln. eurų)
Pradinis įsipareigojimas	539,6	15,9	555,5
Aptarnavimo išlaidos	31,1	1,4	32,5
Palūkanų išlaidos	24,2	0,8	25,0
Pensijų plano dalyvių įmokos	16,3	0,2	16,5
Kiti gryniesi įsipareigojimų pokyčiai dėl pensijų plano dalyvių įmokų	(1,9)	0	(1,9)
Sumokėtos išmokos	(5,4)	(0,8)	(6,2)
Aktuarinis (pelnas) nuostolis	(54,8)	0,4	(54,4)
Galutinis įsipareigojimas	549,1	17,9	567,0

	2010 personalas (mln. eurų)	2010 Vykdomoji valdyba (mln. eurų)	2010 iš viso (mln. eurų)
Pradinis įsipareigojimas	430,5	13,4	443,9
Aptarnavimo išlaidos	25,4	1,2	26,6
Palūkanų išlaidos	21,1	0,8	21,9
Pensijų plano dalyvių įmokos	17,4	0,1	17,5
Kiti gryniesi įsipareigojimų pokyčiai dėl pensijų plano dalyvių įmokų	4,5	0	4,5
Sumokėtos išmokos	(4,8)	(0,4)	(5,2)
Aktuarinis (pelnas) nuostolis	45,5	0,8	46,3
Galutinis įsipareigojimas	539,6	15,9	555,5

2010 m. 46,3 mln. eurų vertės aktuarinis nuostolis, susijęs su apibrėžtų išmokų įsipareigojimu, visų pirma susidarė dėl diskonto normos sumažėjimo nuo 5,50 iki 5,00 % ir padidėjusios garantuotų išmokų vertės. Šiuos veiksmus tik iš dalies kompensavo numanomo pensijų padidėjimo ateityje sumažinimas nuo 2,00 iki 1,65 %.

2011 m. apibrėžtų išmokų įsipareigojimų, susijusių su tarnautojais, aktuarinis pelnas sudarė 54,8 mln. eurų. Ši suma apima a) mažesnio negu buvo tikėtasi minimalių garantuotų išmokų vertės padidėjimo poveikį; b) sumažintos tikėtinos kredituotos grąžos iš fondų vienetų, turinčių kapitalo garantiją, kurie naudojami skaičiuojant būsimas pensijų išmokas, o atitinkamai ir apibrėžtų išmokų įsipareigojimų dabartinę vertę, poveikį ir c) mažesnio numatomo sveikatos draudimo plano premijų didėjimo poveikį.

Su tarnautojais susijusio pensijų plano turto, įskaitant susidariusio iš savanoriškų įmokų, kurias moka programos dalyviai, tikrosios vertės pokyčiai yra tokie:

	2011 (mln. eurų)	2010 (mln. eurų)
Pradinė tikroji pensijų plano turto vertė	391,6	333,2
Tikėtina grąža	20,1	18,4
Aktuarinis pelnas (nuostolis)	(25,0)	0,6
Darbdavio įmokos	22,7	22,4
Pensijų plano dalyvių įmokos	16,3	17,3
Sumokėtos išmokos	(5,4)	(4,8)
Kiti gryniesi turto pokyčiai dėl pensijų plano dalyvių įmokų	(1,9)	4,5
Galutinė tikroji pensijų plano turto vertė	418,4	391,6

Rengdami šioje pastaboje minimus vertinimus, aktuarijai rėmėsi prielaidomis, kurias Vykdomoji valdyba priėmė apskaitai tvarkyti ir informacijai atskleisti. Toliau pateiktos pagrindinės prielaidos, kuriomis remiasi aktuarijai apskaičiuodami išmokų plano išpareigojimą:

	2011 (%)	2010 (%)
Diskonto norma	5,00	5,00
Tikėtina pensijų plano turto grąža	6,00	6,00
Darbo užmokesčio padidėjimas ateityje ¹⁾	2,00	2,00
Pensijų padidėjimas ateityje	1,65	1,65

1) Be to, numatytos galimo individualaus darbo užmokesčio padidėjimo iki 1,8 % per metus išmokos priklausomai nuo pensijų plano dalyvių amžiaus.

15 ATIDĖJINIAI

Į šį straipsnį įtraukti atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito bei aukso kainos rizikoms ir kiti įvairūs atidėjiniai.

Atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms bus naudojami tiek, kiek Valdančioji taryba manys esant būtina padengti būsimiems realizuotiesiems ir nerealizuotiesiems nuostoliams, ypač perkainojimo nuostoliams, kurių nedengia perkainojimo sąskaitos. Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis kiekvienais metais peržiūrimi remiantis ECB minėtų rizikų įvertinimu.

Vertinant atsižvelgiama į įvairius veiksnius, įskaitant rizikingo turto apimtį, per einamuosius finansinius metus pasireiškusių riziką, numatomus rezultatus kitais metais, rizikos įvertinimą, apimančių rizikingo turto vertės pokyčio rizikos (*Values at Risk*) reguliary skaičiavimą¹⁵. Atidėjiniai kartu su bet kokio dydžio suma bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertės.

2010 m. gruodžio 31 d. atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms sudarė 5 183 637 388 eurus. 2011 m. sausio 1 d. *Eesti Pank* šiems atidėjiniams pervadė 13 294 901 eurą¹⁶. Atsižvelgdama į savo vertinimo rezultatus, Valdančioji taryba nusprendė 2011 m. gruodžio 31 d. į atidėjinius pervesti 1 166 175 000 eurų sumą, sudarytą iš pajamų už vertybinius popierius, kurie buvo įsigyti pagal Vertybinių popierių rinkų programą (žr. 24.4 pastabą *Kitos palūkanų pajamos ir Kitos palūkanų išlaidos*), ir iš dalies pajamų iš eurų banknotų apyvartoje (žr. 24.2 pastabą *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje*). Dėl šio pervedimo 2011 m. ECB grynasis pelnas sumažėjo iki 728 136 234 eurų, o atidėjinių suma, kartu ir dėl *Eesti Pank* pervestos sumos, padidėjo iki 6 363 107 289 eurų. 2011 m. padidėjus ECB apmokėtam kapitalui (žr. 17 pastabą *Kapitalas ir rezervai*), ši suma atitiko euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertę 2011 m. gruodžio 31 d.

16 PERKAINOJIMO SĄSKAITOS

Šiose sąskaitose parodomi perkainojimo likučiai, susidarantys iš turto, išpareigojimų ir nebalansinių priemonių nerealizuotojo prieaugio (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Pajamų pripažinimas, Auksas, turtas ir išpareigojimai užsienio valiuta, Vertybiniai popieriai ir Nebalansinės priemonės*). Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį *Eesti Pank* 2011 m. sausio 1 d. pervadė 50,3 mln. eurų į perkainojimo sąskaitas.

¹⁵ Taip pat žr. Metų ataskaitos 2 skyrių.

¹⁶ Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį.

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Auksas	15 718 491 496	13 078 746 071	2 639 745 425
Užsienio valiuta	7 975 683 173	6 271 078 092	1 704 605 081
Vertybiniai popieriai ir kitos priemonės	630 756 103	276 874 996	353 881 107
Iš viso	24 324 930 772	19 626 699 159	4 698 231 613

Perkainojimui metų pabaigoje buvo taikomi tokie užsienio valiutų kursai:

Užsienio valiutų kursai	2011	2010
JAV doleris ir euro	1,2939	1,3362
Japonijos jenos ir euro	100,20	108,65
Euro ir SST	1,1867	1,1572
Eurai už Trojos unciją grynojo aukso	1 216,864	1 055,418

17 KAPITALAS IR REZERVAI

17.1 KAPITALAS

Nuo 2010 m. gruodžio 29 d. ECB padidino savo pasirašytą kapitalą 5 mlrd. eurų – iki 10 760 652 403 eurų¹⁷. Be to, Valdančioji taryba nusprendė, kad euro zonos nacionaliniai centriniai bankai papildomas kapitalo įmokas, susijusias su šiuo padidėjimu, turėtų sumokėti mokėdami tris lygias dalis kasmet¹⁸. Taigi 2010 m. gruodžio 29 d. euro zonos (tokios sudėties, kokios ji buvo tą dieną) nacionaliniai centriniai bankai sumokėjo 1 163 191 667 eurų dydžio pirmą įmokų dalį.

2011 m. sausio 1 d. *Eesti Pank* sumokėjo 12 572 592 eurų įmoką¹⁹. Šią sumą sudarė *Eesti Pank* įmokos į 2010 m. gruodžio pabaigoje padidintą ECB pasirašytą kapitalą pirma dalis – 2 983 333 eurai, ir kita jo dalis ECB pasirašytame kapitale iki jo padidinimo – 9 589 259 eurai.

2011 m. gruodžio 28 d. euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, įskaitant *Eesti Pank*, sumokėjo 1 166 175 000 eurų sumą kaip antrą jų įmokos dalį į padidėjusį ECB pasirašytą kapitalą. Trečia įmokos dalis bus sumokėta 2012 m. pabaigoje.

Dėl anksčiau minėtų mokėjimų bendro poveikio 2011 m. ECB apmokėtasis kapitalas padidėjo 1 178 747 592²⁰ eurų suma, kaip parodyta šioje lentelėje²¹:

	Apmokėtas kapitalas nuo 2011 m. gruodžio 28 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas nuo 2011 m. sausio 1 d. iki gruodžio 27 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas 2010 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	220 583 718	180 157 051	180 157 051
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 722 155 361	1 406 533 694	1 406 533 694
<i>Eesti Pank</i>	16 278 234	13 294 901	–
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	101 006 900	82 495 233	82 495 233
<i>Bank of Greece</i>	178 687 726	145 939 392	145 939 392
<i>Banco de España</i>	755 164 576	616 764 576	616 764 576
<i>Banque de France</i>	1 293 273 899	1 056 253 899	1 056 253 899
<i>Banca d'Italia</i>	1 136 439 021	928 162 355	928 162 355
<i>Central Bank of Cyprus</i>	12 449 666	10 168 000	10 168 000
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	15 887 193	12 975 526	12 975 526
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	5 747 399	4 694 066	4 694 066
<i>De Nederlandsche Bank</i>	362 686 339	296 216 339	296 216 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	176 577 921	144 216 254	144 216 254
<i>Banco de Portugal</i>	159 181 126	130 007 793	130 007 793
<i>Banka Slovenije</i>	29 901 025	24 421 025	24 421 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	63 057 697	51 501 030	51 501 030
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	114 029 487	93 131 154	93 131 154
Tarpinė euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	6 363 107 289	5 196 932 289	5 183 637 388

17 2010 m. gruodžio 13 d. Sprendimas ECB/2010/26 dėl Europos centrinio banko kapitalo padidinimo, OL L 11, 2011 I 15, p. 53.

18 2010 m. gruodžio 13 d. Sprendimas ECB/2010/27 dėl Europos centrinio banko kapitalo padidinimo apmokėjimo, kurį atlieka valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionaliniai centriniai bankai, OL L 11, 2011 I 15, p. 54.

19 Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį ir 2010 m. gruodžio 31 d. Sprendimą ECB/2010/34 dėl *Eesti Pank* atliekamų kapitalo apmokėjimų, užsienio atsargų pervedimų ir įnašų į Europos centrinio banko atsargas ir atidėjimus, OL L 11, 2011 I 15, p. 58.

20 Šis padidėjimas gali neatitikti bendrų sumų, pateiktų toliau esančioje lentelėje, dėl apvalinimo.

21 Kai kurios sumos suapvalintos iki artimiausio euro sveiko skaičiaus. Dėl šio suapvalinimo bendros ir tarpinės sumos lentelėje gali nesutapti.

	Apmokėtas kapitalas nuo 2011 m. gruodžio 28 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas nuo 2011 m. sausio 1 d. iki gruodžio 27 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas 2010 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Българска народна банка (Bulgarian National Bank)</i>	3 505 014	3 505 014	3 505 014
<i>Ceská národní banka</i>	5 839 806	5 839 806	5 839 806
<i>Danmarks Nationalbank</i>	5 986 285	5 986 285	5 986 285
<i>Eesti Pank</i>	–	–	722 309
<i>Latvijas Banka</i>	1 144 799	1 144 799	1 144 799
Lietuvos bankas	1 717 400	1 717 400	1 717 400
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	5 591 235	5 591 235	5 591 235
<i>Narodowy Bank Polski</i>	19 754 137	19 754 137	19 754 137
<i>Banca Națională a României</i>	9 944 860	9 944 860	9 944 860
<i>Sveriges Riksbank</i>	9 112 389	9 112 389	9 112 389
<i>Bank of England</i>	58 580 454	58 580 454	58 580 454
Tarpinė ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	121 176 379	121 176 379	121 898 688
Iš viso	6 484 283 669	5 318 108 669	5 305 536 076

Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai turi apmokėti 3,75 % savo dalies ECB pasirašytame kapitale kaip įnašą, skirtą prisidėti prie ECB veiklos išlaidų. 2011 m. pabaigoje ši įmoka sudarė 121 176 379 eurus. Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai neturi teisės gauti jokios skirstomojo ECB pelno dalies ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

2011 m. ECB kapitalo raktas ir pasirašytas kapitalas nesikeitė. 2011 m. sausio 1 d. Estijai įsivedus bendrąją valiutą, kapitalo rakto ir pasirašyto kapitalo paskirstymas euro zonos ir ne euro zonos nacionaliniams centriniams bankams pasikeitė taip²²:

22 Kai kurios sumos suapvalintos iki artimiausio euro sveiko skaičiaus. Dėl šio suapvalinimo bendros ir tarpinės sumos lentelėje gali nesutapti.

	Kapitalo raktas nuo 2011 m. sausio 1 d. (%)	Pasirašytas kapitalas nuo 2011 m. sausio 1 d. (eurais)	Kapitalo raktas 2010 m. gruodžio 31 d. (%)	Pasirašytas kapitalas 2010 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	2,4256	261 010 385	2,4256	261 010 385
<i>Deutsche Bundesbank</i>	18,9373	2 037 777 027	18,9373	2 037 777 027
<i>Eesti Pank</i>	0,1790	19 261 568	–	–
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	1,1107	119 518 566	1,1107	119 518 566
<i>Bank of Greece</i>	1,9649	211 436 059	1,9649	211 436 059
<i>Banco de España</i>	8,3040	893 564 576	8,3040	893 564 576
<i>Banque de France</i>	14,2212	1 530 293 899	14,2212	1 530 293 899
<i>Banca d'Italia</i>	12,4966	1 344 715 688	12,4966	1 344 715 688
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0,1369	14 731 333	0,1369	14 731 333
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0,1747	18 798 860	0,1747	18 798 860
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	0,0632	6 800 732	0,0632	6 800 732
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3,9882	429 156 339	3,9882	429 156 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1,9417	208 939 588	1,9417	208 939 588
<i>Banco de Portugal</i>	1,7504	188 354 460	1,7504	188 354 460
<i>Banka Slovenije</i>	0,3288	35 381 025	0,3288	35 381 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	0,6934	74 614 364	0,6934	74 614 364
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1,2539	134 927 820	1,2539	134 927 820
Tarpinė euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	69,9705	7 529 282 289	69,7915	7 510 020 722

	Kapitalo raktas nuo 2011 m. sausio 1 d. (%)	Pasirašytas kapitalas nuo 2011 m. sausio 1 d. (eurais)	Kapitalo raktas 2010 m. gruodžio 31 d. (%)	Pasirašytas kapitalas 2010 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Българска народна банка (Bulgarian National Bank)</i>	0,8686	93 467 027	0,8686	93 467 027
<i>Česká národní banka</i>	1,4472	155 728 162	1,4472	155 728 162
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1,4835	159 634 278	1,4835	159 634 278
<i>Eesti Pank</i>	–	–	0,1790	19 261 568
<i>Latvijas Banka</i>	0,2837	30 527 971	0,2837	30 527 971
Lietuvos bankas	0,4256	45 797 337	0,4256	45 797 337
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1,3856	149 099 600	1,3856	149 099 600
<i>Narodowy Bank Polski</i>	4,8954	526 776 978	4,8954	526 776 978
<i>Banca Națională a României</i>	2,4645	265 196 278	2,4645	265 196 278
<i>Sveriges Riksbank</i>	2,2582	242 997 053	2,2582	242 997 053
<i>Bank of England</i>	14,5172	1 562 145 431	14,5172	1 562 145 431
Tarpinė ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	30,0295	3 231 370 113	30,2085	3 250 631 681
Iš viso	100,0000	10 760 652 403	100,0000	10 760 652 403

NEBALANSINĖS PRIEMONĖS

18 AUTOMATIZUOTOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ SKOLINIMO PROGRAMOS

Valdydamas nuosavas lėšas, ECB yra sudaręs automatizuotas vertybinių popierių skolinimo programos susitarimą, pagal kurį paskirtas agentas ECB vardu sudaro vertybinių popierių skolinimo sandorius su daugeliu sandorio šalių, kurias ECB įvardija tinkamomis. Pagal šį susitarimą 2011 m. gruodžio 31 d. galiojančių grįžtamųjų sandorių vertė buvo 1,2 mlrd. eurų (2010 m. – 1,5 mlrd. eurų).

19 PALŪKANŲ NORMŲ ATEITIES SANDORIAI

2011 m. gruodžio 31 d. galiojo šie sandoriai užsienio valiuta, parodyti pagal metų pabaigos rinkos kainas:

Palūkanų normų ateities sandoriai užsienio valiuta	2011 kontrakto vertė (eurais)	2010 kontrakto vertė (eurais)	Pokytis (eurais)
Pirkimai	1 651 132 236	458 539 141	1 192 593 095
Pardavimai	1 728 229 838	1 251 682 536	476 547 302

Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

20 PALŪKANŲ NORMŲ APSIKEITIMO SANDORIAI

2011 m. gruodžio 31 d. galiojusių palūkanų normų apskeitimo sandorių vertė sudarė 225,7 mln. eurų (2010 m. – 742,4 mln. eurų) pagal metų pabaigos rinkos kainas. Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

21 VALIUTŲ APSIKEITIMO SANDORIAI IR IŠANKSTINIAI VALIUTŲ KEITIMO SANDORIAI

UŽSIENIO ATSARGŲ VALDYMAS

2011 m. valiutų apskeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas. 2011 m. gruodžio 31 d. su šiais išankstiniais sandoriais susijusios pretenzijos ir įsipareigojimai metų pabaigos rinkos kursu sudarė:

Valiutų apskeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Pretenzijos	2 304 007 744	1 697 483 530	606 524 214
Įsipareigojimai	2 309 882 385	1 740 464 038	569 418 347

LIKVIDUMĄ DIDINANČIOS OPERACIJOS

2011 m. gruodžio 31 d. galiojo išankstinės pretenzijos nacionaliniams centriniais bankams

ir išankstiniai išsipareigojimai Federalinei rezervų sistemai, susiję su likvidumo JAV doleriais didinimu Eurosistemos sandorio šalims (žr. 11 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*).

22 SKOLINIMOSI IR SKOLINIMO OPERACIJŲ ADMINISTRAVIMAS²³

ECB ir toliau yra atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimą pagal vidutinės trukmės finansinės paramos mechanizmą. Pagal šį mechanizmą 2011 m. gruodžio 31 d. Latvijai, Vengrijai ir Rumunijai ES suteiktos paskolos iš viso sudarė 11,4 mlrd. eurų.

Atsižvelgiant į valstybių narių, kurių valiuta yra euro²⁴, ir *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²⁵ (kaip paskolos davėjų), Graikijos Respublikos (kaip paskolos gavėjo) ir Graikijos banko (kaip paskolos gavėjo agento) susitarimą dėl paskolos programos, ECB atsakingas už visų susijusių paskolos davėjų ir paskolos gavėjo vardu vykdomų mokėjimų atlikimą. Pagal šį susitarimą 2011 m. gruodžio 31 d. Graikijos Respublikai suteikta 52,9 mlrd. eurų vertės jungtinių dvišalių paskolų.

Be to, ECB vykdo operatyvinę veiklą administruojant paskolas, suteiktas pagal Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFPSF) ir Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) vardu. Pagal EFPSF priemonę Airijai ir Portugalijai suteiktos paskolos 2011 m. gruodžio 31 d. sudarė 28 mlrd. eurų, pagal EFSF priemonę – 16,3 mlrd. eurų.

23 NAGRINĖJAMOS BYLOS

Document Security Systems Inc. (DSSI) Europos Bendrijų pirmosios instancijos teismui²⁶ pareiškė ieškinį ECB dėl žalos atlyginimo. Jame teigiama, kad ECB pažeidė DSSI patentą eurų banknotų gamyboje. Pirmosios instancijos teismas atmetė DSSI ieškinį²⁷ dėl žalos atlyginimo iš ECB²⁸. Dabar ECB teikia ieškinius

šiam patentui panaikinti kai kuriose nacionalinėse jurisdikcijose ir kai kuriose iš jų šis patentas jau panaikintas. Be to, ECB yra tvirtai įsitikinęs, kad jis jokių būdu nepažeidė patento, todėl taip pat pradės gynybą prieš bet kokį ieškinį dėl žalos, DSSI pateiktą kompetentingam nacionaliniam teismui.

Pirmosios instancijos teismui atmetus DSSI ieškinį dėl žalos atlyginimo iš ECB, taip pat ECB iki šiol laimėjus ieškinius dėl DSSI patento nacionalinių dalių panaikinimo tam tikrose nacionalinėse jurisdikcijose, ECB tebėra įsitikinęs, kad mokėjimų DSSI tikimybė ir toliau yra labai menka. ECB aktyviai stebi tebesitęsiančio bylinėjimosi įvykius.

²³ Taip pat žr. Metų ataskaitos 2 skyrių.

²⁴ Išskyrus Graikijos Respubliką ir Vokietijos Federacinę Respubliką.

²⁵ Veikianti viešųjų interesų labui, privalanti vykdyti Vokietijos Federacinės Respublikos nurodymus ir turinti jos garantiją.

²⁶ 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, Pirmosios instancijos teismas pavadintas Bendruoju Teismu.

²⁷ DSSI Europos patentas Nr. 0455 750 B1.

²⁸ 2007 m. rugsėjo 5 d. Pirmosios instancijos teismo nutartis, byla T-295/05. Paskelbta www.curia.europa.eu

PASTABOS DĖL PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITOS

24 GRYNOSIOS PALŪKANŲ PAJAMOS

24.1 PALŪKANŲ PAJAMOS IŠ UŽSIENIO ATSARGŲ

Šiame straipsnyje parodomas palūkanų pajamos, grynosios palūkanų išlaidos, susijusios su ECB užsienio atsargomis:

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Palūkanų pajamos iš einamųjų sąskaitų	2 088 888	1 328 753	760 135
Palūkanų pajamos iš pinigų rinkos indėlių	18 279 491	15 865 666	2 413 825
Palūkanų pajamos iš atpirkimo investavimo sandorių	1 479 020	2 712 798	(1 233 778)
Grynosios palūkanų pajamos iš vertybinių popierių	254 699 342	335 790 909	(81 091 567)
Grynosios palūkanų pajamos iš palūkanų normų apskaitos sandorių	6 284 214	4 611 662	1 672 552
Grynosios palūkanų pajamos iš išankstinių valiutų apskaitos sandorių ir valiutų keitimo sandorių	7 686 740	6 523 343	1 163 397
Iš viso palūkanų pajamų iš užsienio atsargų	290 517 695	366 833 131	(76 315 436)
Palūkanų išlaidos iš einamųjų sąskaitų	(6 126)	(8 795)	2 669
Grynosios palūkanų išlaidos iš atpirkimo skolinimosi sandorių	(291 278)	(644 858)	353 580
Grynosios palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	290 220 291	366 179 478	(75 959 187)

Grynosios palūkanų pajamos 2011 m. daugiausia sumažėjo dėl to, kad gauta mažiau palūkanų pajamų iš JAV dolerių portfelio.

24.2 PALŪKANŲ PAJAMOS IŠ EURŲ BANKNOTŲ PASKIRSTYMO EUROSISTEMOJE

Šis straipsnis apima palūkanų pajamas, susijusias su ECB dalimi visoje eurų banknotų emisijoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje* ir 6.1 pastabą *Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Euro sistemoje*). 2011 m. pajamos padidėjo daugiausia dėl to, kad vidutinė pagrindinė refinansavimo norma buvo didesnė negu 2010 m.

24.3 ATLYGIS PAGAL NACIONALINIŲ CENTRINIŲ BANKŲ PRETENZIJAS DĖL PERVERSTŲ UŽSIENIO ATSARGŲ

Šiame straipsnyje parodytas euro zonos nacionaliniams centriniams bankams sumokėtas atlygis pagal jų pretenzijas ECB atžvilgiu dėl pagal ECBS statuto 30 straipsnio 1 dalį perversių užsienio atsargų (žr. 13 pastabą *Vidiniai Eurosistemos išsipareigojimai*). 2011 m. šis atlygis daugiausia padidėjo dėl to, kad vidutinė pagrindinė refinansavimo norma buvo didesnė negu 2010 m.

24.4 KITOS PALŪKANŲ PAJAMOS IR KITOS PALŪKANŲ IŠLAIDOS

Šiame straipsnyje parodytos 6,6 mlrd. eurų palūkanų pajamos (2010 m. – 3,8 mlrd. eurų) ir 6,9 mlrd. eurų palūkanų išlaidos (2010 m. – 3,9 mlrd. eurų) už likučius sistemoje TARGET2 (žr. 6.2 pastabą *Kitos vidinės Eurosistemos grynosios pretenzijos/ išsipareigojimai* ir 11 pastabą *Išsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*).

Šiame straipsnyje taip pat parodytos 165,7 mln. eurų grynosios pajamos (2010 m. – 140,4 mln. eurų) iš pagal padengtų obligacijų pirkimo programas ECB įsigytų vertybinių popierių, įskaitant grynasias pajamas iš susijusių vertybinių popierių skolinimo sandorių, ir 1 002,8 mln. eurų grynosios pajamos (2010 m. – 438,0 mln. eurų) iš pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytų vertybinių popierių. Be to, šiame straipsnyje parodytos palūkanų pajamos ir išlaidos, susijusios su kitu turtu ir išsipareigojimais eurais, taip pat palūkanų pajamos ir išlaidos, susidariusios dėl likvidumo didinimo JAV doleriais operacijų.

25 REALIZUOTOSIOS PAJAMOS (IŠLAIDOS) IŠ FINANSINIŲ OPERACIJŲ

2011 m. iš finansinių operacijų gautos tokios grynosios realizuotosios pajamos:

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Grynosios realizuotosios pajamos iš operacijų vertybiniais popieriais palūkanų normų ateities sandorių ir palūkanų normų apsikeitimo sandorių	260 059 727	460 588 711	(200 528 984)
Grynosios realizuotosios pajamos iš operacijų užsienio valiuta ir auksu	212 159 502	13 724 616	198 434 886
Grynosios realizuotosios pajamos iš finansinių operacijų	472 219 229	474 313 327	(2 094 098)

2011 m. šis straipsnis apėmė grynąsias realizuotąsias pajamas iš vertybinių popierių pardavimų ir grynąsias realizuotąsias pajamas iš operacijų užsienio valiuta. Pastarosios pajamos gautos daugiausia dėl Japonijos jėgų operacijų ECB dalyvaujant 2011 m. kovo 18 d. atliktoje bendroje tarptautinėje intervencijoje į užsienio valiutų rinkas (žr. 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas bei Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*).

26 FINANSINIO TURTO IR POZICIJŲ NURAŠYMAI

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Nerealizuotasis vertybinių popierių perkainojimo nuostolis	(155 240 641)	(184 247 603)	29 006 962
Nerealizuotasis palūkanų normų apsikeitimo sandorių perkainojimo nuostolis	(2 216 642)	(10 963 861)	8 747 219
Nerealizuotasis valiutų kursų nuostolis	0	(1 973)	1 973
Iš viso nerealizuotųjų nuostolių	(157 457 283)	(195 213 437)	37 756 154

2011 m. šios išlaidos susidarė daugiausia dėl to, kad buvo sumažinta tam tikrų į balansą įtrauktų vertybinių popierių įsigijimo vertė iki jų 2011 m. gruodžio 30 d. rinkos kainos.

27 GRYNOSIOS KOMISINIŲ IR KITŲ ATLYGIŲ IŠLAIDOS

	2011 (eurais)	2010 (eurais)	Pokytis (eurais)
Komisinių ir kitų atlygių pajamos	77 858	110 661	(32 803)
Komisinių ir kitų atlygių išlaidos	(2 058 638)	(1 519 678)	(538 960)
Grynosios komisinių ir kitų atlygių išlaidos	(1 980 780)	(1 409 017)	(571 763)

2011 m. pajamos, parodytos šiame straipsnyje, gautos iš kredito įstaigoms skirtų baudų už privalomųjų atsargų reikalavimų nevykdymą. Išlaidos susijusios su atlygiais, mokamais už einamąsias sąskaitas, ir palūkanų normų ateities sandorius (žr. 19 pastabą *Palūkanų normų ateities sandoriai*).

28 PAJAMOS IŠ NUOSAVYBĖS VERTYBINIŲ POPIERIŲ IR DALYVAVIMO NUOSAVYBĖS PRIEMONĖSE

Į šį straipsnį įtraukti dividendai, gauti už ECB turimas TAB akcijas (žr. 7.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

29 KITOS PAJAMOS

Kitos per metus gautos įvairios pajamos daugiausia susidarė iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų sukauptų įmokų, skirtų ECB išlaidoms, patirtoms dėl reikšmingo rinkos infrastruktūros projekto, padengti.

30 PERSONALO IŠLAIKYMO IŠLAIDOS

Į šį straipsnį įtrauktas darbo užmokestis, išmokos, tarnautojų draudimas ir kitos įvairios išlaidos

sudarė 173,1 mln. eurų (2010 m. – 167,7 mln. eurų). Be to, į šį straipsnį įtraukta ir 43,0 mln. eurų (2010 m. – 28,8 mln. eurų) įmokų į ECB pensijų planą, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos (žr. 14.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*). Su naujų ECB patalpų statybomis susijusios personalo išlaikymo išlaidos, sudarančios 1,3 mln. eurų (2010 m. – 1,3 mln. eurų), buvo kapitalizuotos ir į šį straipsnį neįtrauktos.

Darbo užmokestis ir išmokos, įskaitant vadovaujančias pareigas einančių tarnautojų darbo užmokesčio priedus, iš esmės nustatyti pagal Europos Sąjungos darbo užmokesčio sistemą ir yra palyginami su ja.

Vykdomosios valdybos nariai gauna bazinę algą ir papildomas išmokas už gyvenamąją vietą ir atstovavimą. Pirmininkui vietoj išmokos už gyvenamąją vietą suteikiama ECB priklausanti oficiali rezidencija. Vadovaujantis Europos Centrinio Banko personalo įdarbinimo sąlygomis, Vykdomosios valdybos nariai turi teisę gauti namų ūkio, vaiko ir mokslo išmokas atsižvelgiant į asmenines aplinkybes. Iš bazinės algos išskaitomas mokestis, mokamas Europos Sąjungos naudai, taip pat daromi atskaitymai pensijai, sveikatos draudimui ir draudimui nuo nelaimingų atsitikimų. Papildomos išmokos neapmokestinamos ir iš jų nedaromi atskaitymai pensijai.

Vykdomosios valdybos nariams 2011 m. išmokėta bazinė alga buvo tokia:

	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Jean-Claude Trichet (Pirmininkas iki 2011 m. spalio mėn.)	309 290	367 863
Mario Draghi (Pirmininkas nuo 2011 m. lapkričio mėn.)	61 858	–
Lucas D. Papademos (pirmininko pavaduotojas iki 2010 m. gegužės mėn.)	–	131 370
Vitor Constâncio (pirmininko pavaduotojas nuo 2010 m. birželio mėn.)	318 132	183 918
Gertrude Tumpel-Gugerell (Vykdomosios valdybos narė iki 2011 m. gegužės mėn.)	110 460	262 728
Peter Praet (Vykdomosios valdybos narys nuo 2011 m. birželio mėn.)	154 644	–

	2011 (eurais)	2010 (eurais)
José Manuel González-Páramo (Vykdomosios valdybos narys)	265 104	262 728
Lorenzo Bini Smaghi (Vykdomosios valdybos narys)	265 104	262 728
Jürgen Stark (Vykdomosios valdybos narys)	265 104	262 728
Iš viso	1 749 696	1 734 063

Vykdomosios valdybos nariams išmokėtos išmokos ir už juos sumokėtos įmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 646 154 eurus (2010 m. – 660 731 eurą).

Be to, išmokos Vykdomosios valdybos nariams, susijusios su jų paskyrimu darbu ECB ar pasitraukimu iš pareigų ECB, sudarė 159 594 eurus (2010 m. – 52 548 eurus). Šios išmokos parodomos Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje *Administracinės išlaidos* (žr. 31 pastabą *Administracinės išlaidos*).

Buvusiems Vykdomosios valdybos nariams mokamos išeitinės išmokos už ribotą laikotarpį po jų kadencijos pabaigos. 2011 m. šios išmokos, taip pat išmokos, susijusios su šeima, ir išmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus, buvusiems nariams sudarė 479 665 eurus (2010 m. – 34 868 eurus). Buvusiems Vykdomosios valdybos nariams ar su jais susijusiems asmenims išmokėtos pensijos, įskaitant susijusias išmokas, ir įmokos į sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 321 929 eurus (2010 m. – 354 349 eurus). Buvusiems Vykdomosios valdybos nariams visos sumokėtos išmokos parodomos dalyje *Sumokėtos išmokos*. Dėl to sumažėja ECB apibrėžtų išmokų įsipareigojimai Vykdomosios valdybos nariams išmokų pasibaigus jų darbo santykiams atžvilgiu (žr. 14.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

2011 m. pabaigoje ECB faktiškai visą darbo dieną dirbo 1 609 tarnautojai²⁹, iš jų 158 ėjo

²⁹ Neįtraukti nemokamų atostogų išėję tarnautojai. Į šį skaičių įtraukti tarnautojai, dirbantys pagal nuolatines, terminuotas arba trumpalaikes darbo sutartis, ir ECB absolventų programos dalyviai. Taip pat įtraukti tarnautojai, išėję motinystės ar ilgų nedarbingumo dėl ligos atostogų.

vadovujančias pareigas. 2011 m. tarnautojų skaičius keitėsi taip:

	2011	2010
Bendras tarnautojų skaičius sausio 1 d.	1 607	1 563
Nauji tarnautojai / sutarties statuso pasikeitimas	313	328
Atsistatydinimai / darbo sutarties pabaiga	(299)	(302)
Grynasis padidėjimas (sumažėjimas) dėl darbo ne visą dieną	(12)	18
Bendras tarnautojų skaičius gruodžio 31 d.	1 609	1 607
Vidutinis tarnautojų skaičius	1 601	1 565

31 ADMINISTRACINĖS IŠLAIDOS

Jos apima visas kitas einamąsias išlaidas, susijusias su patalpų nuoma ir priežiūra, nekapitalizuotinas prekes ir įrangą, atlygi specialistams, kitas paslaugas ir pirkimus bei su personalu susijusias išlaidas, įskaitant įdarbinimą, persikėlimo į kitą vietą, įsikūrimo, mokymo ir persikraustymo išlaidas.

32 BANKNOTŲ GAMYBOS PASLAUGOS

Šios išlaidos daugiausia susidarė dėl tarpvalstybinio eurų banknotų transportavimo tarp banknotų spaustuvių ir nacionalinių centrinių bankų, pristatant naujus banknotus, ir banknotų transportavimo tarp nacionalinių centrinių bankų, kompensuojant jų trūkumą perteklinėmis atsargomis. Šias išlaidas centralizuotai padengia ECB.

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Olof-Palme-Straße 35, 60439 Frankfurt am Main

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Olof-Palme-Straße 35
60439 Frankfurt am Main
Postfach 50 03 64
60394 Frankfurt am Main
www.pwc.de

Tel.: +49 69 9585-3691
Fax: +49 69 9585 913023
muriel.atton@de.pwc.com

29 February 2012

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2011, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as of 31 December 2011, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank.

Frankfurt am Main, 29 February 2012

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

Šį dokumentą ECB pateikia kaip ECB išorės auditoriaus išvados neoficialų vertimą. Kai yra neatitikimų, vadovaujamosi PWC pasirašyta versija anglų k.

Europos Centrinio Banko Pirmininkui
ir Valdančiajai tarybai
Frankfurtas prie Maino

2012 m. vasario 29 d.

Nepriklausomo auditoriaus išvada

Mes atlikome Europos Centrinio Banko metinių finansinių ataskaitų, kurias sudaro 2011 m. gruodžio 31 d. balansas, tuo pačiu metu pasibaigusių metų pelno (nuostolio) ataskaita, apskaitos politikos santrauka ir kitos aiškinamosios pastabos (metinės finansinės ataskaitos), auditą.

Europos Centrinio Banko vykdomosios valdybos atsakomybė už metines finansines ataskaitas

Vykdomoji valdyba atsakinga už šių metinių finansinių ataskaitų parengimą ir sąžiningą pateikimą, laikantis Valdančiosios tarybos nustatytų principų, išdėstytų Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės, ir už tokią vidaus kontrolę, kokią Vykdomoji valdyba mano esant būtina rengiant metines finansines ataskaitas, kuriose nebūtų reikšmingų netikslumų, galinčių pasitaikyti dėl sukčiavimo ar klaidos.

Auditoriaus atsakomybė

Mūsų pareiga – remiantis atliktu auditu, pareikšti nuomonę apie šias metines finansines ataskaitas. Mes atlikome auditą pagal tarptautinius audito standartus. Šiuose standartuose nurodyta laikytis etikos reikalavimų, auditą planuoti ir atlikti siekiant deramai įsitikinti, ar metinėse finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų netikslumų.

Atliekant auditą vykdomos procedūros siekiant gauti audito rezultatus apie metinėse finansinėse ataskaitose pateiktus skaičius ir paaiškinimus. Pasirinktos procedūros priklauso nuo auditoriaus sprendimo, įskaitant reikšmingų netikslumų metinėse finansinėse ataskaitose (dėl sukčiavimo ar klaidos), rizikos įvertinimą. Vertindamas riziką, auditorius atsižvelgia į vidaus kontrolę, susijusią su subjekto metinių finansinių ataskaitų rengimu ir sąžiningu pateikimu, kad, atsižvelgęs į esamas aplinkybes, galėtų parinkti tinkamas audito procedūras, o ne tam, kad pareikštų nuomonę apie subjekto vidaus kontrolės veiksmingumą. Auditas taip pat apima taikytos apskaitos politikos tinkamumo ir Vykdomosios valdybos atliktų apskaitinių įvertinimų pagrįstumo bei bendro metinių finansinių ataskaitų pateikimo įvertinimą.

Manome, kad mūsų gauti audito rezultatai yra pakankami ir pagrįsti, todėl jais remdamiesi galime pareikšti savo nuomonę.

Nuomonė

Mūsų nuomone, metinės finansinės ataskaitos pateikia tikrą ir teisingą Europos Centrinio Banko 2011 m. gruodžio 31 d. finansinės padėties ir tada pasibaigusių metų veiklos rezultatų vaizdą pagal Valdančiosios tarybos nustatytus principus, išdėstytus Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės.

Frankfurtas prie Maino, 2012 m. vasario 29 d.

PricewaterhouseCoopers

Aktiengesellschaft

Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

PASTABA DĖL PELNO (NUOSTOLIO) PASKIRSTYMO

Ši pastaba nėra ECB 2011 m. finansinių ataskaitų dalis.

PAJAMOS, SUSIJUSIOS SU VISŲ APYVARTOJE ESANČIŲ EURŲ BANKNOTŲ ECB DALIMI IR JO TURIMAIŠ VERTYBINIAIS POPIERIAIS, ĮSIGYTAIS PAGAL EUROSISTEMOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ RINKŲ PROGRAMĄ

Kalbant apie 2010 m., pažymėtina, kad Valdančiosios tarybos sprendimu, visos pajamos, uždirbtos iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies ir vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, atitinkamai 654 mln. ir 438 mln. eurų, pervestos į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms, ir todėl tarpinis pelno paskirstymas nebuvo atliktas.

Kalbant apie 2011 m., pasakytina, kad Valdančiosios tarybos sprendimu, visos pajamos, uždirbtos iš vertybinių popierių, įsigytų pagal Vertybinių popierių rinkų programą, ir dalis pajamų, uždirbtų iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies, atitinkamai 1 002,8 mln. ir 163,4 mln. eurų, pervestos į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms. Atlikus ECB tarpinį pelno paskirstymą, 652 mln. eurų pajamos, uždirbtos iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies, 2012 m. sausio 3 d. paskirstytos nacionaliniams centriniam bankams proporcingai jų apmokėjai daliai ECB pasirašytame kapitale.

PELNO PASKIRSTYMAS / NUOSTOLIŲ DENGIMAS

Pagal ECBS statuto 33 straipsnį, ECB grynasis pelnas skirstomas tokia seka:

- suma, kurią turi nustatyti Valdančioji taryba ir kuri negali būti didesnė kaip 20 % grynojo pelno, pervedama į bendrąjį atsargų fondą, kuris negali sudaryti daugiau kaip 100 % kapitalo;

- likęs grynasis pelnas paskirstomas ECB dalininkams proporcingai jų apmokėjoms dalims.

Jeigu ECB patiria nuostolį, jį galima padengti iš ECB bendrojo atsargų fondo, o prireikus, Valdančiosios tarybos sprendimu, iš atitinkamų finansinių metų pinigų politikos pajamų proporcingai ir neviršijant nacionaliniams centriniam bankams pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį paskirstytų sumų¹.

2012 m. kovo 8 d. Valdančioji taryba nusprendė neatlikti pavidimo į bendrąjį atsargų fondą, o paskirstyti 2011 m. pelno likusią 76 mln. eurų dalį euro zonos nacionaliniams centriniam bankams proporcingai jų apmokėjai kapitalo daliai.

Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai neturi teisės gauti jokios skirstomojo ECB pelno dalies ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

	2011 (eurais)	2010 (eurais)
Metų pelnas	728 136 234	170 831 395
Tarpinis pajamų, gautų iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies ir pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytų vertybinių popierių, paskirstymas ¹	(652 000 000)	(0)
Metų pelnas, paskirsčius pajamas, gautas iš visų apyvartoje esančių eurų banknotų ECB dalies ir pagal Vertybinių popierių rinkų programą įsigytų vertybinių popierių	76 136 234	170 831 395
Pelno paskirstymas nacionaliniams centriniam bankams	(76 136 234)	(170 831 395)
Iš viso	0	0

¹ Vertybinių popierių rinkų programa pradėta įgyvendinti 2010 m. gegužės mėn.

¹ Pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų suma paskirstoma nacionaliniams centriniam bankams proporcingai jų apmokėjai ECB kapitalo daliai.

EUROSISTEMOS KONSOLIDUOTAS BALANSAS 2011 M. GRUODŽIO 31 D.

(MLN. EURŲ)

TURTAS	2011 M. GRUODŽIO 31 D.	2010 M. GRUODŽIO 31 D.
1 Auksas ir gautinas auksas	423 458	367 402
2 Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	244 623	224 001
2.1 Iš TVF gautinos lėšos	85 655	71 319
2.2 Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	158 968	152 681
3 Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	98 226	26 940
4 Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurais	25 355	22 603
4.1 Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos	25 355	22 603
4.2 Pretenzijos, atsirandančios dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
5 Su pinigų politikos operacijomis susijęs skolinimas euro zonos kredito įstaigoms eurais	863 568	546 747
5.1 Pagrindinės refinansavimo operacijos	144 755	227 865
5.2 Ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos	703 894	298 217
5.3 Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	20 623
5.4 Struktūrinės grįžtamosios operacijos	0	0
5.5 Ribinė skolinimosi galimybė	14 823	25
5.6 Kreditai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	97	17
6 Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais	78 653	45 655
7 Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais	618 764	457 415
7.1 Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	273 854	134 829
7.2 Kiti vertybiniai popieriai	344 910	322 586
8 Valdžios skola eurais	33 926	34 954
9 Kitas turtas	346 694	276 493
Visas turtas	2 733 267	2 002 210

Bendros ir tarpinės sumos gali nesutapti dėl apvalinimo.

ĮSIPAREIGOJIMAI

**2011 M. 2010 M.
GRUODŽIO 31 D. GRUODŽIO 31 D.**

1 Banknotai apyvartoje	888 676	839 702
2 Su pinigų politikos operacijomis susiję įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurai	849 477	378 008
2.1 Einamosios sąskaitos (įskaitant privalomųjų atsargų sistemą)	223 539	212 739
2.2 Indėlių galimybė	413 882	104 458
2.3 Terminuotieji indėliai	211 000	60 784
2.4 Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	0
2.5 Indėliai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	1 056	27
3 Kiti įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurai	2 423	2 808
4 Išleisti skolos sertifikatai	0	0
5 Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurai	79 726	79 792
5.1 Valdžiai	65 590	71 685
5.2 Kiti įsipareigojimai	14 137	8 107
6 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurai	156 876	47 703
7 Įsipareigojimai euro zonos rezidentams užsienio valiuta	4 546	1 995
8 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	9 027	14 346
8.1 Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	9 027	14 346
8.2 Įsipareigojimai, atsirandantys dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
9 TVF suteiktų specialiųjų skolinimosi teisių atitikmuo	55 942	54 480
10 Kiti įsipareigojimai	209 582	172 388
11 Perkainojimo sąskaitos	394 013	331 510
12 Kapitalas ir rezervai	82 978	79 479
Visi įsipareigojimai	2 733 267	2 002 210

PRIEDAI

ECB PRIIMTI TEISINIAI DOKUMENTAI

Lentelėje išvardyti 2011 m. ECB priimti teisiniai dokumentai. Visų ECB teisinių dokumentų, priimtų nuo jo įsteigimo ir paskelbtų Oficialiajame leidinyje, sąrašą galima rasti paspaudus „Legal Framework“ nuorodą ECB interneto svetainėje.

Numeris	Pavadinimas	OL nuoroda
ECB/2011/1	2011 m. vasario 25 d. ECB rekomendacija, skirta Europos Sąjungos Tarybai dėl <i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i> išorės auditoriaus	OL C 67, 2011 3 2, p. 1
ECB/2011/2	2011 m. kovo 17 d. ECB gairės, kuriomis iš dalies keičiamos Gairės ECB/2007/2 dėl Transeuropinės automatizuotos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemos (TARGET2)	OL L 86, 2011 4 1, p. 75
ECB/2011/3	2011 m. kovo 18 d. ECB gairės, kuriomis iš dalies keičiamos Gairės ECB/2004/18 dėl eurų banknotų pirkimo	OL L 86, 2011 4 1, p. 77
ECB/2011/4	2011 m. kovo 31 d. ECB sprendimas dėl laikinų priemonių dėl Airijos Vyriausybės išleistų arba garantuotų antrinę rinką turinčių skolos priemonių tinkamumo	OL L 94, 2011 4 8, p. 33
ECB/2011/5	2011 m. balandžio 20 d. ECB sprendimas dėl TARGET2-Securities tinklo paslaugų teikėjų atrankos	OL L 134, 2011 5 21, p. 22
ECB/2011/6	2011 m. gegužės 9 d. ECB sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2004/3 dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais	OL L 158, 2011 6 16, p. 37
ECB/2011/7	2011 m. birželio 9 d. ECB rekomendacija, skirta Europos Sąjungos Tarybai dėl <i>Oesterreichische Nationalbank</i> išorės auditorių	OL C 174, 2011 6 15, p. 6
ECB/2011/8	2011 m. birželio 21 d. ECB sprendimas dėl eurų banknotų gamybai taikomų aplinkos apsaugos bei sveikatos ir saugumo akreditacijos procedūrų	OL L 176, 2011 7 5, p. 52
ECB/2011/9	2011 m. birželio 30 d. ECB gairės, kuriomis iš dalies keičiamos Gairės ECB/2008/8 dėl duomenų apie eurą rinkimo ir Grynujų pinigų informacinės sistemos 2 veikimo	OL L 217, 2011 8 23, p. 1
ECB/2011/10	2011 m. liepos 7 d. ECB sprendimas dėl laikinų priemonių dėl Portugalijos Vyriausybės išleistų arba garantuotų antrinę rinką turinčių skolos priemonių tinkamumo	OL L 182, 2011 7 12, p. 31
ECB/2011/11	2011 m. rugpjūčio 25 d. ECB rekomendacija, skirta Europos Sąjungos Tarybai dėl <i>Banco de Portugal</i> išorės auditoriaus	OL C 258, 2011 9 2, p. 1
ECB/2011/12	2011 m. rugpjūčio 25 d. ECB reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas ECB/2008/32 dėl pinigų finansinių institucijų sektoriaus balanso	OL L 228, 2011 9 3, p. 13

Numeris	Pavadinimas	OL nuoroda
ECB/2011/13	2011 m. rugpjūčio 25 d. ECB gairės, iš dalies keičiančios Gairės ECB/2007/9 dėl pinigų finansinių institucijų ir rinkų statistikos	OL L 228, 2011 9 3, p. 37
ECB/2011/14	2011 m. rugsėjo 20 d. ECB gairės dėl Eurosistemos pinigų politikos priemonių ir procedūrų (nauja redakcija)	OL L 331, 2011 12 14, p. 1
ECB/2011/15	2011 m. spalio 14 d. ECB gairės, kuriomis iš dalies keičiamos Gairės ECB/2007/2 dėl Transeuropinės automatizuotos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemos (TARGET2)	OL L 279, 2011 10 26, p. 5
ECB/2011/16	2011 m. spalio 31 d. ECB sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2010/15 dėl EFSF paskolų valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, administravimo, ir kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2010/31 dėl mokėjimams, susijusiems su EFSF paskolomis valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, atlikti skirtų sąskaitų atidarymo	OL L 289, 2011 11 8, p. 35
ECB/2011/17	2011 m. lapkričio 3 d. ECB sprendimas dėl antrosios padengtų obligacijų pirkimo programos įgyvendinimo	OL L 297, 2011 11 16, p. 70
ECB/2011/18	2011 m. lapkričio 3 d. ECB sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2010/23 dėl valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų paskirstymo	OL L 319, 2011 12 2, p. 116
ECB/2011/19	2011 m. lapkričio 15 d. ECB sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2007/7 dėl TARGET2-ECB sąlygų	OL L 303, 2011 11 22, p. 44
ECB/2011/20	2011 m. lapkričio 16 d. ECB sprendimas, kuriuo nustatomos centrinių vertybinių popierių depozitoriumų tinkamumo gauti prieigą prie TARGET2-Securities paslaugų kriterijų įgyvendinimo išsamios taisyklės ir tvarka	OL L 319, 2011 12 2, p. 117
ECB/2011/21	2011 m. gruodžio 1 d. ECB sprendimas dėl monetų emisijos apimties 2012 metais patvirtinimo	OL L 324, 2011 12 7, p. 37
ECB/2011/22	2011 m. gruodžio 9 d. ECB rekomendacija, skirta Europos Sąjungos Tarybai dėl <i>De Nederlandsche Bank</i> išorės auditoriaus	OL C 367, 2011 12 16, p. 1
ECB/2011/23	2011 m. gruodžio 9 d. ECB gairės dėl ECB statistinės atskaitomybės reikalavimų išorės sektoriaus statistikos srityje (nauja redakcija)	OL L 65, 2012 3 3, p. 1
ECB/2011/24	2011 m. gruodžio 9 d. ECB rekomendacija dėl ECB statistinės atskaitomybės reikalavimų išorės sektoriaus statistikos srityje	OL C 64, 2012 3 3, p. 1

Numeris	Pavadinimas	OL nuoroda
ECB/2011/25	2011 m. gruodžio 14 d. ECB sprendimas dėl papildomų laikinų priemonių, susijusių su Eurosistemos refinansavimo operacijomis ir įkaito tinkamumu	OL L 341, 2011 12 22, p. 65
ECB/2011/26	2011 m. gruodžio 14 d. ECB reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas ECB/2003/9 dėl privalomųjų atsargų reikalavimo taikymo	OL L 338, 2011 12 21, p. 51
ECB/2011/27	2011 m. gruodžio 21 d. Europos centrinio banko gairės, iš dalies keičiančios Gairės ECB/2010/20 dėl Europos centrinių bankų sistemos apskaitos ir finansinės atskaitomybės teisinio pagrindo	OL L 19, 2012 1 24, p. 37

ECB PRIIMTOS NUOMONĖS

Toliau lentelėje pateikiamos 2011 m. ir 2012 m. ir ECBS statuto 4 straipsnį. Visą ECB priimtų pradžioje ECB priimtos nuomonės pagal Sutarties nuomonių sąrašą nuo jo įsteigimo žr. ECB 127 straipsnio 4 dalį bei 282 straipsnio 5 dalį interneto svetainės dalyje „Legal framework“.

a) Po Europos institucijos konsultavimosi pateiktos ECB nuomonės		
Numeris ¹	Iniciatorius ir tema	OL nuoroda
CON/2011/1	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų	OL C 57, 2011 2 23, p. 1
CON/2011/6	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvų 98/78/EB, 2002/87/EB ir 2006/48/EB nuostatos dėl finansiniam konglomeratui priklausančių finansų subjektų papildomos priežiūros	OL C 62, 2011 2 26, p. 1
CON/2011/8	Europos Sąjungos Taryba – Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo dėl Susitarimo dėl pinigų su Monako Kunigaikštyste persvarstymo tvarkos	OL C 60, 2011 2 25, p. 1
CON/2011/12	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl indėlių garantijų sistemų (nauja redakcija) ir pasiūlymas dėl Direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų	OL C 99, 2011 3 31, p. 1
CON/2011/13	Europos Sąjungos Taryba – Ekonomikos valdysenos reforma Europos Sąjungoje	OL C 150, 2011 5 20, p. 1
CON/2011/16	Europos Vadovų Taryba – Tarybos rekomendacija dėl ECB vykdomosios valdybos nario skyrimo	OL C 74, 2011 3 8, p. 1
CON/2011/17	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl skolintų vertybinių popierių pardavimo ir tam tikrų kredito išipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių aspektų	OL C 91, 2011 3 23, p. 1
CON/2011/18	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento dėl apyvartai skirtų eurų monetų nominalų ir techninių duomenų (kodifikuota redakcija)	OL C 114, 2011 4 12, p. 1
CON/2011/22	Europos Sąjungos Taryba – Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo dėl Susitarimo dėl pinigų su Prancūzijos Respublika, veikiančia Prancūzijos Sen Bartelmi užjūrio bendrijos naudai, derybų tvarkos	OL C 213, 2011 7 20, p. 16

1 Konsultacijos yra sunumeruotos ta tvarka, kokia Valdančioji taryba jas priėmė.

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema	OL nuoroda
CON/2011/24	Europos Vadovų Taryba – Europos Vadovų Tarybos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 136 straipsnis, kiek tai susiję su stabilumo mechanizmu, taikytinu valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, projektas	OL C 140, 2011 5 11, p. 8
CON/2011/32	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Reglamento, kuriuo nustatomi kredito pervedimo ir tiesioginio debeto operacijų euraiis techniniai reikalavimai	OL C 155, 2011 5 25, p. 1
CON/2011/42	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvų 2003/71/EB ir 2009/138/EB nuostatos dėl Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijos ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos įgaliojimų	OL C 159, 2011 5 28, p. 10
CON/2011/44	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Europos Sąjungoje	OL C 203, 2011 7 9, p. 3
CON/2011/48	Europos Vadovų Taryba – Tarybos rekomendacija dėl ECB pirmininko skyrimo	OL C 182, 2011 6 23, p. 6
CON/2011/56	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Susitarimo dėl pinigų tarp Europos Sąjungos ir Prancūzijos Respublikos, susijusio su tolesniu euro naudojimu Sen Bartelmi, pastarojo statusui pasikeitus Europos Sąjungos atžvilgiu	OL C 213, 2011 7 20, p. 21
CON/2011/58	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės	OL C 240, 2011 8 18, p. 3
CON/2011/65	Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Reglamento dėl eurų monetų leidimo ir dėl pasiūlymo dėl Reglamento dėl apyvartai skirtų eurų monetų nominalų ir techninių duomenų	OL C 273, 2011 9 16, p. 2
CON/2011/77	Europos Vadovų Taryba – Tarybos rekomendacija dėl ECB vykdomosios valdybos nario skyrimo	OL C 301, 2011 10 12, p. 2
CON/2011/100	Europos Vadovų Taryba – Tarybos rekomendacija dėl ECB vykdomosios valdybos nario skyrimo	OL C 364, 2011 12 14, p. 7
CON/2012/5	Europos Sąjungos Taryba – Pasiūlymas dėl Direktyvos dėl priegios prie kredito įstaigų veiklos ir kredito įstaigų ir investicinių bendrovių riziką ribojančios priežiūros ir pasiūlymas dėl Reglamento dėl kredito įstaigų ir investicinių bendrovių riziką ribojančių reikalavimų	Dar neskelbta Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje

b) Po valstybės narės konsultavimosi pateiktos ECB nuomonės ir ECB nuomonės, pateiktos jo paties iniciatyva, dėl valstybės narės įstatymų²

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema
CON/2011/2	Kipras – Kipro vertybinių popierių biržos įgaliojimai skirti sankcijas
CON/2011/3	Slovėnija – Bankų įstatymo pakeitimai
CON/2011/4	Lenkija – Uždarieji investiciniai fondai, kurie leidžia viešai neplatinamus investavimo sertifikatus
CON/2011/5	Belgija – Finansinių priežiūros struktūrų plėtros principų įgyvendinimas Belgijoje
CON/2011/7	Lietuva – Nacionalinių pinigų politikos operacijų taisyklių daliniai pakeitimai, siekiant jas labiau suderinti su Eurosistemos taisyklėmis
CON/2011/9	Lenkija – Lenkijos Konstitucijos pakeitimai dėl euro įvedimo
CON/2011/10	Italija – Italijos dalyvavimas Tarptautinio valiutos fondo programose sprendžiant finansų krizę
CON/2011/11	Lenkija – Kredito unijų įtraukimas į valstybės išdo paramą finansų institucijoms
CON/2011/14	Lietuva – Atsiskaitymų baigtinumo ir finansinio užtikrinimo įstatymų daliniai pakeitimai
CON/2011/15	Rumunija – Indėlių garantijų fondo teisinio pagrindo daliniai pakeitimai
CON/2011/19	Prancūzija – Eurų banknotų pakartotinis išleidimas į apyvartą
CON/2011/20	Belgija – Centrinis įstaigų kreditų registras
CON/2011/21	Ispanija – Finansų sistemos stiprinimas
CON/2011/23	Lenkija – Mokėjimo paslaugos
CON/2011/25	Slovėnija – Mokėjimų vėlavimo prevencija
CON/2011/26	Rumunija – Teisės aktų dėl atsiskaitymų baigtinumo ir finansinio užtikrinimo susitarimų pakeitimai
CON/2011/27	Kipras – Teisės aktai, susiję su padengtomis obligacijomis
CON/2011/28	Belgija – <i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i> kaip protestų dėl atsisakymo akceptuoti (apmokėti) centrinio depozitoriumo funkcijos panaikinimas
CON/2011/29	Kipras – Specialus bankų mokestis ir savarankiško finansinio stabilumo fondo įsteigimas
CON/2011/30	Belgija – Banko sąskaitų numerių centrinio registro finansavimas

² 2004 m. gruodžio mėn. Valdančioji taryba nusprendė, kad ECB nuomonės, kurias jis pateikia nacionalinėms institucijoms paprašius, paprastai yra skelbiamos nedelsiant po jų patvirtinimo ir vėlesnio perdavimo besikonsultuojančiai institucijai.

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema
CON/2011/31	Slovėnija – Visai banko balanso vertei taikytinas mokestis
CON/2011/33	Vengrija – Konstitucijos projekto nuostatos, susijusios su <i>Magyar Nemzeti Bank</i>
CON/2011/34	Graikija – Paskolos ir konsignacijos fondo teisinė sistema ir Graikijos ekonomikos likvidumo didinimo schemos daliniai pakeitimai susiklosčius tarptautinei finansų krizei
CON/2011/35	Rumunija – Atsiskaitymų grynaisiais sistemų atsiskaitymų rizikos valdymo tvarka
CON/2011/36	Graikija – <i>Bank of Greece</i> statuto daliniai pakeitimai
CON/2011/37	Nyderlandai – <i>De Nederlandsche Bank</i> ir Finansų rinkų valdžios institucijos valdymo stiprinimas
CON/2011/38	Austrija – <i>Oesterreichische Nationalbank</i> valdymo struktūros daliniai pakeitimai
CON/2011/39	Airija – Gaivinimo ir problemų sprendimo priemonės kredito įstaigoms
CON/2011/40	Slovėnija – Finansinio turto registro taisyklių daliniai pakeitimai
CON/2011/41	Belgija – Atsiskaitymų baigtinumo ir finansinio užtikrinimo susitarimų teisės aktų daliniai pakeitimai
CON/2011/43	Malta – Įvairūs <i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i> įstatymo daliniai pakeitimai
CON/2011/45	Danija – Kompensavimo schemos nustatymas krizę patiriančioms bankininkystės sektoriaus institucijoms
CON/2011/46	Lietuva – Finansų rinkos priežiūros sistemos pertvarka Lietuvoje
CON/2011/47	Latvija – Naujas teisės aktas dėl kreditų registro
CON/2011/49	Slovakija – <i>Národná banka Slovenska</i> vaidmuo atliekant finansų sistemos priežiūrą ir vartojimo kreditas
CON/2011/50	Bulgarija – Centrinio depozitoriumo kapitalas ir valdymo struktūra
CON/2011/51	Čekija – Banknotų ir monetų apyvarta
CON/2011/52	Bulgarija – Nacionalinių priežiūros institucijų keitimosi informacija ir bendradarbiavimo išipareigojimai
CON/2011/53	Vengrija – Vengrijos valstybės kontrolė, kiek tai susiję su jos atliekamu <i>Magyar Nemzeti Bank</i> auditu
CON/2011/54	Ispanija – Tarptautiniai sandoriai
CON/2011/55	Slovėnija – Su TARGET2-Securities susijusių teisės aktų derinimas ir <i>Banka Slovenije</i> įgaliojimai skirti sankcijas investicinių paslaugų srityje

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema
CON/2011/57	Lenkija – Užsienio kredito įstaigų filialų transformavimas į patronuojamąsias įmones
CON/2011/59	Vengrija – Pakartotinis pinigų išleidimas į apyvartą ir nacionalinių bei užsienio teisėtų atsiskaitymo priemonių apsauga nuo padirbinėjimo
CON/2011/60	Nyderlandai – Krizės valdymo priemonės sunkumų patiriančioms finansų institucijoms
CON/2011/61	Slovėnija – Mokėjimų vėlavimo prevencijos įstatymo daliniai pakeitimai
CON/2011/62	Lenkija – Mokėjimo sistemų bei kliringo ir atsiskaitymo sistemų teisinio pagrindo daliniai pakeitimai
CON/2011/63	Lenkija – Bendrųjų sąskaitų įtvirtinimas kliringo ir atsiskaitymo sistemų teisės nuostatose
CON/2011/64	Belgija – Apsauga nuo padirbinėjimo ir grynujų pinigų apyvartos kokybės išlaikymas
CON/2011/66	Slovakija – Slovakijoje veiklą vykdančioms finansų institucijoms taikomas specialus mokestis
CON/2011/67	Lietuva – Kredito įstaigų atsakingo skolinimo nuostatos
CON/2011/68	Italija – Italijos atlikto Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties dalinio pakeitimo ratifikavimas ir kvotos padidinimas
CON/2011/69	Airija – Naujos finansų reglamentavimo priemonės, stiprinančios priežiūrą ir vykdymą
CON/2011/70	Slovėnija – Įgaliojimai dirbti bankų priežiūros valdybose
CON/2011/71	Belgija – Tarpininkų, kuriems leidžiama valdyti užsienio valiuta arba apskaitos vienetais denominuotų nematerialių vertybinių popierių sąskaitas, kategorijos
CON/2011/72	Graikija – Graikijos kredito įstaigų problemų sprendimo tvarkos daliniai pakeitimai
CON/2011/73	Rumunija – Statistika ir <i>Banca Națională a României</i> valdomos tarpbankinės pinigų ir vyriausybės vertybinių popierių rinkos bei užsienio valiutos kurso ir privalomųjų atsargų reikalavimai
CON/2011/74	Rumunija – Skolinimas fiziniams asmenims
CON/2011/75	Čekija – Privalomosios atsargos
CON/2011/76	Savo iniciatyva – Nyderlandų indėlių garantijų sistemos reforma
CON/2011/78	Slovėnija – Sankcijos, susijusios su eurų apsauga nuo padirbinėjimo
CON/2011/79	Belgija – Valstybės garantija tam tikroms paskoloms, suteiktoms <i>Dexia SA</i> ir <i>Dexia Crédit Local SA</i>

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema
CON/2011/80	Slovakija – Finansinių ataskaitų registras
CON/2011/81	Slovėnija – Įkeitimui ir savivaldybių obligacijoms taikomų taisyklių pakeitimai
CON/2011/82	Liuksemburgas – Valstybės garantija tam tikroms paskoloms, suteiktoms <i>Dexia SA</i> ir <i>Dexia Crédit Local SA</i>
CON/2011/83	Portugalija – Ankstyvo įsikišimo priemonės ir kredito bei finansų institucijų, kurių priežiūrą vykdo <i>Banco de Portugal</i> , problemų sprendimo bei likvidavimo taisyklių daliniai pakeitimai
CON/2011/84	Airija – Gaivinimo ir problemų sprendimo priemonės kredito įstaigoms
CON/2011/85	Prancūzija – Valstybės garantija tam tikroms paskoloms, suteiktoms <i>Dexia SA</i> ir <i>Dexia Crédit Local SA</i>
CON/2011/86	Rumunija – Stabilizavimo priemonės ir laikini bankai
CON/2011/87	Vengrija – Hipotekos užsienio valiuta ir paskolos sutartys dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės
CON/2011/88	Airija – Airijos valstybės garantijos kredito įstaigų tinkamiems įsipareigojimams pratęsimas
CON/2011/89	Portugalija – <i>Banco de Portugal</i> mokėjimas dėl Tarptautiniame valiutos fonde padidėjusios Portugalijos kvotos
CON/2011/90	Danija – Nuostolių garantavimas, susijęs su išplėsta kompensavimo schema
CON/2011/91	Lietuva – Lietuvos banko pelno paskirstymo taisyklių daliniai pakeitimai
CON/2011/92	Vokietija – Apsauga nuo klastojimo ir apyvartoje esančių grynųjų pinigų kokybės palaikymas
CON/2011/93	Kipras – Finansinių krizių valdymas ir nepriklausomo finansinio stabilumo fondo įsteigimas
CON/2011/94	Italija – Apsauga nuo klastojimo ir apyvartoje esančių grynųjų pinigų kokybės palaikymas
CON/2011/95	Portugalija – Valstybės atliekama kredito įstaigų rekapitalizacija
CON/2011/96	Slovakija – Fiskalinė atsakomybė
CON/2011/97	Estija – Atstovavimas Tarptautiniame valiutos fonde ir kvotų apmokėjimas
CON/2011/98	Belgija – Teisės aktai, reguliuojantys banko sąskaitos numerių centrinio registro finansavimą
CON/2011/99	Lietuva – Lietuvos banko pelno paskirstymo taisyklių pakoreguoti daliniai pakeitimai
CON/2011/101	Suomija – Vertybinių popierių rinkų teisės aktai

Numeris ¹	Iniciatorius ir tema
CON/2011/102	Rumunija – Rumunijos kvotos Tarptautiniame valiutos fonde padidėjimo apmokėjimas
CON/2011/103	Belgija – Problemų sprendimo fondo įsteigimas ir finansavimas bei įmokų į indėlių draudimo sistemą apskaičiavimas
CON/2011/104	Vengrija – <i>Magyar Nemzeti Bank</i>
CON/2011/105	Malta – Eurų monetų autentiškumo tikrinimas ir apyvartai netinkamų eurų monetų tvarkymas bei administracinių priemonių ir baudų taikymas
CON/2011/106	Vengrija (savo iniciatyva) – <i>Magyar Nemzeti Bank</i> nepriklausomumas
CON/2011/107	Graikija – Graikijos kredito įstaigų problemų sprendimo tvarkos daliniai pakeitimai
CON/2012/1	Kipras – Viešojo sektoriaus tarnautojų atlyginimai
CON/2012/2	Vokietija – Finansų rinkos stabilizavimo priemonės
CON/2012/3	Liuksemburgas – Nematerialieji vertybiniai popieriai
CON/2012/4	Italija – Italijos bankų įsipareigojimų garantijų sistema ir liros banknotų keitimasis
CON/2012/6	Airija – Viešojo sektoriaus pensijų reformos

EUROSISTEMOS PINIGŲ POLITIKOS PRIEMONIŲ CHRONOLOGIJA¹

2010 M. RUGSĖJO 2 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %. Be to, ji priėmė sprendimą dėl konkurso procedūrų ir metodų, kuriuos taikys savo refinansavimo operacijose iki 2011 m. sausio 18 d., t. y. nusprendė taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą 3 mėn. ilgesnės trukmės refinansavimo operacijose.

2011 M. KOVO 3 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %. Be to, ji priėmė sprendimą dėl konkurso procedūrų ir metodų, kuriuos taikys savo refinansavimo operacijose iki 2011 m. liepos 12 d., t. y. nusprendė toliau taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą.

2010 M. SPALIO 7 D. IR LAPKRIČIO 4 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %.

2011 M. BALANDŽIO 7 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių Eurosistemos refinansavimo operacijų palūkanų norma bus padidinta 0,25 proc. p. – iki 1,25 %, pradedant operacija, už kurią bus atsiskaitoma 2011 m. balandžio 13 d. Ji taip pat nusprendė palūkanų normas už naudojimąsi tiek ribinio skolinimosi, tiek indėlių galimybėmis padidinti 0,25 proc. p. – atitinkamai iki 2,00 ir 0,50 %, šiam sprendimui įsigaliojant 2011 m. balandžio 13 d.

2010 M. GRUODŽIO 2 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %. Be to, ji priėmė sprendimą dėl konkurso procedūrų ir metodų, kuriuos taikys savo refinansavimo operacijose iki 2011 m. balandžio 12 d., t. y. nusprendė toliau taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą.

2011 M. GEGUŽĖS 5 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,25, 2,00 ir 0,50 %.

2011 M. SAUSIO 13 D. IR VASARIO 3 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %.

2011 M. BIRŽELIO 9 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine

¹ Eurosistemos pinigų politikos priemonių, įgyvendintų 1999–2010 m., chronologija pateikta atitinkamų metų ECB metų ataskaitoje.

skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,25, 2,00 ir 0,50 %. Be to, ji priėmė sprendimą dėl konkurso procedūrų ir metodų, kuriuos taikys savo refinansavimo operacijose iki 2011 m. spalio 11 d., t. y. nusprendė toliau taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą.

2011 M. LIEPOS 7 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių Eurosistemos refinansavimo operacijų palūkanų norma bus padidinta 0,25 proc. p. – iki 1,50 %, pradedant operacija, už kurią bus atsiskaitoma 2011 m. liepos 13 d. Ji taip pat nusprendė palūkanų normas už naudojimąsi tiek ribinio skolinimosi, tiek indėlių galimybėmis padidinti 0,25 proc. p. – atitinkamai iki 2,25 ir 0,75 %, šiam sprendimui įsigaliojant 2011 m. liepos 13 d.

2011 M. RUGPJŪČIO 4 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,50, 2,25 ir 0,75 %. Ji taip pat priėmė sprendimą dėl kelių priemonių, skirtų įtampai kai kuriose finansų rinkose sumažinti. Visų pirma ji nusprendė, kad Eurosistema vykdys papildomą likvidumo teikimo ilgesnės trukmės refinansavimo operaciją, kurios terminas apie 6 mėn., taikant fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą ir paskirstant visą sumą. Be to, ji priėmė sprendimą dėl konkurso procedūrų ir metodų, kuriuos taikys savo refinansavimo operacijose iki 2012 m. sausio 17 d., t. y. nusprendė toliau taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūrą paskirstant visą sumą.

2011 M. RUGSĖJO 8 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų

norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,50, 2,25 ir 0,75 %.

2011 M. SPALIO 6 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,50, 2,25 ir 0,75 %. Be to, ji priėmė sprendimą dėl savo refinansavimo operacijų nuo 2011 m. spalio mėn. iki 2012 m. liepos 10 d. detalių, t. y. nusprendė įvykdyti dvi ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas – vieną operaciją, kurios terminas apie 12 mėn., 2011 m. spalio mėn., o kitą operaciją, kurios terminas apie 13 mėn., 2011 m. gruodžio mėn. – ir toliau taikyti fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūras paskirstant visą sumą visose savo refinansavimo operacijose. Be to, Valdančioji taryba nusprendė pradėti naują padengtų obligacijų pirkimo programą 2011 m. lapkričio mėn.

2011 M. LAPKRIČIO 3 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių Eurosistemos refinansavimo operacijų palūkanų norma bus sumažinta 0,25 proc. p. – iki 1,25 %, pradedant operacija, už kurią bus atsiskaitoma 2011 m. lapkričio 9 d. Ji taip pat nusprendė palūkanų normas už naudojimąsi tiek ribinio skolinimosi, tiek indėlių galimybėmis sumažinti 0,25 proc. p. – atitinkamai iki 2,00 ir 0,50 %, šiam sprendimui įsigaliojant 2011 m. lapkričio 9 d.

2011 M. GRUODŽIO 8 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių Eurosistemos refinansavimo operacijų palūkanų norma bus sumažinta 0,25 proc. p. – iki 1,00 %, pradedant operacija, už kurią bus atsiskaitoma 2011 m. gruodžio 14 d. Ji taip pat nusprendė palūkanų normas

už naudojimąsi tiek ribinio skolinimosi, tiek indėlių galimybėmis sumažinti 0,25 proc. p. – atitinkamai iki 1,75 ir 0,25 %, šiam sprendimui įsigaliojant 2011 m. gruodžio 14 d. Ji taip pat priėmė sprendimą taikyti tolesnes nestandartines priemones, t. y.: i) vykdyti dvi ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas, kurių terminas apie 3 m.; ii) padidinti įkaito prieinamumą; iii) sumažinti atsargų normą iki 1 % ir iv) kol kas nevykdyti koreguojamųjų operacijų, vykdomų kiekvieno atsargų laikymo laikotarpio paskutinę dieną.

2012 M. SAUSIO 12 D., VASARIO 9 D. IR KOVO 8 D.

ECB valdančioji taryba nusprendė, kad pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma ir palūkanų normos už naudojimąsi ribine skolinimosi galimybe ir indėlių galimybe nepakis ir bus atitinkamai 1,00, 1,75 ir 0,25 %.

ECB KOMUNIKACIJOS, SUSIJUSIOS SU LIKVIDUMO TEIKIMU, APŽVALGA¹

Daugiau informacijos apie 2011 m. Eurosistemos vykdytas likvidumo didinimo operacijas žr. ECB interneto svetainės skyriuje „Atvirosios rinkos operacijos“.

LIKVIDUMO EURAIS TEIKIMAS

2011 M. KOVO 3 D.

ECB paskelbia išsamią informaciją apie refinansavimo operacijas, kurios bus vykdomos nuo 2011 m. balandžio 13 d. iki 2011 m. liepos 12 d.

2011 M. KOVO 31 D.

ECB paskelbia sustabdantis reitingo ribos taikymą Airijos Vyriausybės skolos priemonėms.

2011 M. BIRŽELIO 9 D.

ECB paskelbia išsamią informaciją apie refinansavimo operacijas, kurios bus vykdomos nuo 2011 m. liepos 13 d. iki 2011 m. spalio 11 d.

2011 M. LIEPOS 7 D.

ECB paskelbia apie Portugalijos Vyriausybės išleistų arba garantuotų skolos priemonių tinkamumo pasikeitimą.

2011 M. RUGPJŪČIO 4 D.

ECB paskelbia išsamią informaciją apie refinansavimo operacijas, kurios bus vykdomos nuo 2011 m. spalio 12 d. iki 2012 m. sausio 17 d.

2011 M. SPALIO 6 D.

ECB paskelbia apie naują padengtų obligacijų pirkimo programą ir išsamią informaciją apie refinansavimo operacijas, kurios bus vykdomos nuo 2011 m. spalio mėn. iki 2012 m. liepos 10 d.

2011 M. LAPKRIČIO 3 D.

ECB paskelbia išsamią informaciją apie savo naują padengtų obligacijų pirkimo programą.

2011 M. GRUODŽIO 8 D.

ECB paskelbia apie priemones, skirtas bankų skolinimui ir pinigų rinkos veiklai paremti.

2011 M. GRUODŽIO 16 D.

ECB paskelbia apie dvi 1 dienos likvidumo didinimo koreguojamąsias operacijas.

LIKVIDUMO KITOMIS VALIUTOMIS TEIKIMAS IR SUTARTYS SU KITAIŠ CENTRINIAIS BANKAIS

2011 M. BIRŽELIO 29 D.

ECB paskelbia apie likvidumo JAV doleriais teikimo operacijų pratęsimą.

2011 M. RUGPJŪČIO 25 D.

ECB paskelbia apie apsigkeitimo sandorių linijos su *Bank of England* pratęsimą.

2011 M. RUGSĖJO 15 D.

ECB paskelbia apie papildomas likvidumo JAV doleriais teikimo operacijas metų pabaigoje.

2011 M. LAPKRIČIO 30 D.

Koordinuoti centrinių bankų veiksmai, skirti įtampai pasaulio pinigų rinkose mažinti.

¹ Datos – tai pranešimo paskelbimo data.

ECB RENGiami LEIDINIAI

ECB rengia nemažai leidinių, kuriuose pateikia informaciją apie savo pagrindinę veiklą: pinigų politiką, statistiką, mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemas, finansinį stabilumą ir priežiūrą, tarptautinį ir Europos bendradarbiavimą bei teisinius klausimus. Šie leidiniai yra tokie:

ĮSTATYMINIAI LEIDINIAI

- Metų ataskaita
- Pranešimas apie konvergenciją
- Mėnesinis biuletenis

TIRIAMIEJI STRAIPSNIAI

- Teisinių darbo straipsnių serija
- Nereguliarių straipsnių serija
- Tyrimų biuletenis
- Darbo straipsnių serija

KITI, SUSIJĘ SU UŽDUOTIMIS, LEIDINIAI

- Pinigų analizės tobulinimas
- Finansinė integracija Europoje
- Finansinio stabilumo apžvalga
- Statistikos žinynas
- Europos Centrinis Bankas: istorija, vaidmuo ir funkcijos
- Tarptautinis euro vaidmuo
- Pinigų politikos įgyvendinimas euro zonoje („Bendrieji dokumentai“)
- ECB pinigų politika
- Mokėjimo sistema

ECB taip pat skelbia lankstinukus ir informacinę medžiagą įvairiomis temomis: eurų banknotai ir monetos, seminarų ir konferencijų pranešimai.

Visas ECB ir Europos pinigų instituto, ECB pirmtako 1994–1998 m., skelbtų dokumentų (PDF formatu) sąrašas pateiktas ECB interneto svetainėje (<http://www.ecb.europa.eu/pub/>). Kalbų kodai rodo kalbas, kuriomis pateikiamas kiekvienas dokumentas.

Jeigu nenurodyta kitaip, spausdintas publikacijas galima gauti arba užsisakyti nemokamai, jei yra atsargų, kreipiantis el. paštu info@ecb.europa.eu.

ŽODYNAS

Žodyne pateikiami kai kurie Metų ataskaitoje vartojami terminai. Išsamesnis ir smulkesnis žodynas pateikiamas ECB interneto svetainėje.

akcijos (equities) – nuosavybės vertybiniai popieriai, kuriais išreiškiama nuosavybės bendrovėje dalis. Tai akcijos, kuriomis prekiaujama vertybinių popierių biržose (kotiruojamosios akcijos), nekotiruojamosios ir kitokios akcijos. Paprastai už akcijas gaunamos pajamos yra dividendai.

atpirkimo sandoris (repurchase agreement) – pinigų skolinimosi procesas, kai turto (paprastai pastoviųjų pajamų vertybinių popierių) pardavimas derinamas su vėlesniu to paties turto atpirkimu tam tikrą dieną truputį didesne nurodyta kaina (kuri rodo skolinimosi palūkanų normą).

atsargų bazė (reserve base) – **kredito įstaigos** atitinkamuose balanso straipsniuose (tam tikruose įsipareigojimuose), naudojamuose jos **privalomosioms atsargoms** apskaičiuoti, parodomų dydžių suma.

atsiskaitymo rizika (settlement risk) – rizika, kad atsiskaitymas pervedimo sistema bus atliktas ne taip, kaip tikėtasi, paprastai dėl to, kad šalis nesilaiko vieno ar kelių atsiskaitymo įsipareigojimų. Šią riziką konkrečiai sudaro operacinė rizika, **kredito rizika** ir likvidumo rizika.

atvirosios rinkos operacija (open market operation) – centrinio banko iniciatyva finansų rinkoje atlikta operacija. Atsižvelgiant į tikslus, reguliaramą ir tvarką, **Eurosistemos** atvirosios rinkos operacijas galima suskirstyti į keturias kategorijas: **pagrindinės refinansavimo operacijos, ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos, koreguojamosios operacijos** ir struktūrinės operacijos. Iš jose taikomų priemonių **grįžtamieji sandoriai** yra pagrindinė Eurosistemos atvirosios rinkos priemonė, ją galima taikyti atliekant visų keturių kategorijų operacijas. Be to, atliekant struktūrines operacijas, galima išleisti skolos sertifikatus ir sudaryti vienakrypčius sandorius, o atliekant koreguojamąsias operacijas, galima sudaryti vienakrypčius sandorius, valiutų apsiskeitimo sandorius ir pritraukti terminuotuosius indėlius.

automatiniu būdu atliekami mokėjimai (ABAM) (straight-through processing (STP)) – automatinis sandorių ir (arba) mokėjimų pervedimų apdorojimas nuo pradžios iki pabaigos, įskaitant, kai reikia, automatinę instrukcijų sukūrimą, suderinimą, patvirtinimą, tarpuskaitą ir atsiskaitymą.

bendrasis vidaus produktas (BVP) (gross domestic product (GDP)) – ekonominės veiklos rodiklis, būtent ekonomikos visų pagamintų prekių ir paslaugų vertė, atėmus tarpinį vartojimą, pridėjus gaminiams ir importui taikomus grynuosius mokesčius per apibrėžtą laikotarpį. BVP galima skaidyti pagal produkcijos, išlaidų arba pajamų sudedamąsias dalis. Pagrindiniai išlaidų suvestiniai rodikliai, sudarantys BVP, yra namų ūkių galutinis vartojimas, valdžios sektoriaus galutinis vartojimas, bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas, atsargų pokyčiai, prekių ir paslaugų importas ir eksportas (įskaitant prekybą euro zonoje).

Bendroji taryba (General Council) – vienas iš ECB sprendimus priimančių organų. Ją sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų **Europos centrinių bankų sistemos** nacionalinių centrinių bankų valdytojai.

BVP defliatorius (GDP deflator) – **bendrasis vidaus produktas (BVP)**, išreikštas galiojančiomis kainomis (nominalusis BVP), padalytas iš BVP, išreikšto palyginamosiomis kainomis (realusis BVP). Taip pat vadinamas numanomu BVP kainų defliatoriumi.

centrinė valdžia (central government) – Europos sąskaitų sistemoje 1995 apibrėžta valdžia, išskyrus regioninę valdžią ir vietos valdžią. Taip pat žr. **valdžios sektorius**.

centrinis vertybinių popierių depozitoriumas (CVPD) (central securities depository (CSD)) – subjektas, kuris i) leidžia vertybinių popierių sandorius apdoroti ir pagal juos atsiskaityti darant įrašus apskaitoje, ii) teikia pasaugos paslaugas (pvz., administruoja bendrovių veiksmus ir išpirkimus) ir iii) atlieka aktyvų vaidmenį užtikrinant vertybinių popierių išleidimo vientisumą. Vertybiniai popieriai gali būti laikomi fizine (bet nemobilia) ir nematerialia forma (kaip elektroninės apskaitos įrašai).

ECOFIN taryba (ECOFIN Council) – terminas, kuriuo dažnai vadinama **ES Taryba**, susidedanti iš ekonomikos ir finansų ministrų.

Ekonomikos ir finansų komitetas (Economic and Financial Committee (EFC)) – komitetas, padedantis **ECOFIN tarybai** ir Europos Komisijai pasirengti savo darbui. Jis stebi ekonominę ir finansinę valstybių narių bei ES padėtį ir prisideda atliekant biudžeto priežiūrą.

ekonominė analizė (economic analysis) – viena iš ECB sistemos priemonių atlikti išsamią rizikos **kainų stabilumui** analizę, kuria remdamasi **Valdančioji taryba** priima atitinkamus pinigų politikos sprendimus. Atliekant ekonominę analizę, dažniausiai dėmesys kreipiamas į einamuosius ekonomikos ir finansų pokyčius, numanomą vidutinės trukmės riziką kainų stabilumui, vertinant pagal šio laikotarpio prekių, paslaugų ir rinkos veiksnių sąveikos prognozes. Deramas dėmesys skiriamas poreikiui nustatyti ekonomiką veikiančių sukrėtimų pobūdį, jų poveikį išlaidoms ir kainoms bei trumpalaikėms šio poveikio išplitimo ekonomikoje perspektyvoms. Taip pat žr. **pinigų analizė**.

Ekonominė ir pinigų sąjunga (EPS) (Economic and Monetary Union (EMU)) – procesas, kurio rezultatas buvo tai, kad buvo sukurta bendroji valiuta – euro valiuta, pradėta vykdyti bendra **euro zonos** pinigų politika ir koordinuoti ES valstybių narių ekonominė politika. Šis procesas, kaip numatyta **Sutartyje**, vyko trim etapais. Trečiasis, paskutinis etapas prasidėjo 1999 m. sausio 1 d., perdavus pinigų politikos kompetenciją ECB ir įvedus euro valiutą. 2002 m. sausio 1 d. į apyvartą išleidus grynuosius euro pinigus buvo baigtas EPS kūrimo procesas.

EONIA (euro vienos nakties palūkanų vidurkio indeksas) (EONIA (euro overnight index average)) – euro tarpbankinių vienos nakties sandorių rinkoje vyraujančių faktinių palūkanų normų matas – euro valiuta išreikštų neužtikrintų vienos nakties skolinimo sandorių, apie kuriuos praneša atitinkamų bankų specialistų grupė, palūkanų normų svertinis vidurkis.

EURIBOR (euro tarpbankinio skolinimo palūkanų norma) (EURIBOR (euro interbank offered rate)) – palūkanų norma, už kurią aukštą kredito reitingą turintis bankas pasirengęs paskolinti lėšų euro valiuta kitam aukštą kredito reitingą turinčiam bankui, duomenis apie šią normą teikia grupė bankų; tarpbankinių indėlių ji apskaičiuojama kiekvieną dieną įvairaus, iki 12 mėn., termino.

euro efektyvusis kursas (EEK, nominalusis / realusis) (effective exchange rate (EER) of the euro (nominal/real)) – dvišalių euro kursų svertinis vidurkis **euro zonos** svarbiausių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu. ECB skelbia nominaliojo EEK indeksą dviejų prekybos partnerių grupių valiutų atžvilgiu: EEK20 (įeina dešimt ne euro zonos ES valstybių narių ir dešimt pagrindinių prekybos partnerių už ES ribų) ir EEK40 (įeina EEK20 ir dar 20 šalių). Taikomi svoriai parodo kiekvienos prekybos partnerės dalį euro zonos prekyboje ir nulemia konkurenciją trečiosiose rinkose. Realieji

EEK – tai nominalieji EEK, padalyti iš užsienio ir vidaus kainų ar sąnaudų santykio svertinio vidurkio. Tai yra kainų ir sąnaudų konkurencingumo matai.

Euro grupė (Eurogroup) – ES valstybių narių, įsivedusių euro valiutą, ekonomikos ir finansų ministrų neformalus susitikimas. Jos statusas nustatytas **Sutarties** 137 straipsnyje ir Protokole Nr. 14. Europos Komisija ir ECB reguliariai kviečiami dalyvauti šiuose susitikimuose.

euro zona (euro area) – zona, apimanti ES valstybes nares, įteisinusias euro kaip bendrąją valiutą ir vykdančias bendrą pinigų politiką, už kurią atsakinga ECB **valdančioji taryba**. Šiuo metu į šią zoną įeina Belgija, Vokietija, Estija, Airija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Kipras, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Austrija, Portugalija, Slovėnija, Slovakija ir Suomija.

Europos centrinių bankų sistema (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)) – sistema, kurią sudaro ECB ir visų 27 valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai, t. y., be **Eurosistemos** narių, į ją įeina dar euro neįvedusių valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai. ECBS valdo ECB **Valdančioji taryba**, **Vykdomoji valdyba** ir **Bendroji taryba**, trečiasis ECB sprendimus priimančias organas.

Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė (EFPSP) (European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)) – ES priemonė, apibrėžta pagal **Sutarties** 122 straipsnio 2 dalį, kurią taikydama Europos Komisija gali pritraukti iki 60 mlrd. eurų, kad ES galėtų skolinti ES valstybėms narėms, kurios susiduria su išskirtinėmis sąlygomis arba kurioms jos gresia ir kurių jos negali kontroliuoti. EFPSP skolinimui taikomos griežtos sąlygos atsižvelgiant į ES ir TVF programas.

Europos finansinio stabilumo fondas (EFSF) (European Financial Stability Facility (EFSF)) – ribotos atsakomybės akcinė bendrovė, kurią įsteigė **euro zonos** šalys tarpvalstybiniu pagrindu, siekdamas suteikti paskolų euro zonos šalims, patiriančioms finansinių sunkumų. Tokiai finansinei paramai taikomos griežtos sąlygos atsižvelgiant į bendras ES ir TVF programas. EFSF faktinis skolinimo pajėgumas yra 440 mlrd. eurų, o jo teikiamos paskolos yra finansuojamos leidžiant **skolos vertybinius popierius**, kuriuos proporcingai garantuoja euro zonos valstybės.

Europos finansų priežiūros institucijų sistema (EFPIS) (European System of Financial Supervision (ESFS)) – grupė institucijų, atsakingų už ES finansų sistemos priežiūros užtikrinimą. Ji susideda iš **Europos sisteminės rizikos valdybos**, trijų Europos priežiūros institucijų, Europos priežiūros institucijų jungtinio komiteto ir ES valstybių narių nacionalinių priežiūros institucijų.

Europos pinigų institutas (EPI) (European Monetary Institute (EMI)) – antrojo **Ekonominės ir pinigų sąjungos** etapo pradžioje (1994 m. sausio 1 d.) laikinai įkurtas institutas, panaikintas, kai 1998 m. birželio 1 d. įkurtas ECB.

Europos Sąjungos Taryba (ES Taryba) (Council of the European Union (EU Council)) – ES institucija, kurią sudaro ES valstybių narių vyriausybės atstovai, paprastai – už svarstomus klausimus atsakingi ministrai, ir atitinkamas Europos komisarai. Taip pat žr. **ECOFIN taryba**.

Europos sąskaitų sistema 1995 (ESS95) (European System of Accounts (ESA 95)) – išsami ir integruota makroekonominių sąskaitų sistema, pagrįsta tarptautiniu mastu priimtų statistikos sąvokų, apibrėžimų, klasifikacijų ir apskaitos taisyklių rinkiniu, kuria siekiama, kad ES valstybių

narių ekonomikų kokybiniai apibrėžimai būtų suderinti. ESS95 – pasaulyje taikomos Nacionalinių sąskaitų sistemos 1993 (NSS93) ES versija.

Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – nepriklausomas ES organas, atsakingas už makrolygio rizikos ribojimo priežiūrą ES. Ji prisideda prie **finansiniam stabilumui** kylančios **sisteminės rizikos**, kuri atsiranda dėl pokyčių finansų sistemoje, prevencijos arba švelninimo ir atsižvelgia į makroekonominis pokyčius siekdama, kad būtų išvengta plačiai išplitusių finansinių sukrėtimų.

Europos stabilumo mechanizmas (ESM) (European Stability Mechanism (ESM)) – tarpvyriausybinių organizacijų, kurių euro zonos valstybės įsteigė vadovaudamosi Europos stabilumo mechanizmo steigimo sutartimi. Tai nuolatinis krizių valdymo mechanizmas, kuris bus naudojamas finansinei paramai euro zonos valstybėms teikti, kai tai būtina siekiant išsaugoti **finansinį stabilumą** euro zonos lygmeniu. Planuojama, kad ESM pradės veikti 2012 m. liepos 1 d. Jis bus įsteigtas vietoj **Europos finansinio stabilumo fondo** ir **Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonės**, o jo pradinis faktinis skolinimo pajėgumas bus 500 mlrd. eurų. Skolinimui naudojant ESM bus taikomos griežtos sąlygos.

Europos Vadovų Taryba (European Council) – ES institucija, kurią sudaro ES valstybių narių valstybių arba vyriausybės vadovai ir, kaip nebalsuojantys nariai, Europos Komisijos pirmininkas ir Europos Vadovų Tarybos pirmininkas. Ji suteikia ES reikiamą paskatą jos plėtrai ir apibrėžia bendras politines kryptis bei prioritetus. Teisėkūros funkcijų nevykdo.

Eurosistema (Eurosistem) – pagrindinė **euro zonos** bankų sistema. Ją sudaro ECB ir euro valiutą įsivedusių ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai.

finansinis stabilumas (financial stability) – padėtis, kai finansų sistema, apimanti finansinius tarpininkus, rinkas ir rinkos infrastruktūrą, gali įveikti sukrėtimus bei finansinių disbalansų padarinius, taip mažindama tikimybę, kad sutriks finansinio tarpininkavimo procesas tiek, kad pakenktų santaupų paskirstymo pelningų investicijų galimybėms procesui.

grįžtamasis sandoris (reverse transaction) – operacija, kurią atlikdamas centrinis bankas perka arba parduoda turtą sudarydamas **atpirkimo sandorį** arba vykdo **įkaitu** užtikrintas kredito operacijas.

įkaitas (collateral) – (pvz., **kredito įstaigų** centriniams bankams) užstatytas ar kitaip perduotas turtas, kuris yra skolų grąžinimo garantija, taip pat (pvz., kredito įstaigų) parduodamo turto (pvz., centriniams bankams) atpirkimo pagal **atpirkimo sandorius** garantija.

ilgesnės trukmės refinansavimo operacija (longer-term refinancing operation) – kredito operacija, kurios terminas – nuo 1 savaitės, **Eurosistemos** atliekama **grįžtamųjų sandorių** būdu. Reguliarių mėnesinių operacijų terminas yra 3 mėn. 2007 m. rugpjūčio mėn. prasidėjus finansų rinkos neramumams buvo vykdomos papildomos operacijos, kurių terminas – nuo vieno **laikymo laikotarpio** iki 36 mėn., o dažnis – skirtingas.

indėlių galimybė (deposit facility) – viena iš **Eurosistemos** teikiamų **nuolatinių galimybių**, kurią **kitos sandorių šalys** gali naudoti vienos nakties indėliams padėti NCB. Už tokius indėlius mokama iš anksto nustatyta palūkanų norma (taip pat žr. **pagrindinės ECB palūkanų normos**).

kainų stabilumas (*price stability*) – pagrindinis **Eurosistemos** tikslas – palaikyti kainų stabilumą. **Valdančioji taryba** kainų stabilumą apibrėžia kaip **euro zonos suderinto vartotojų kainų indekso** vidutinį metinį didėjimą ne daugiau kaip 2 %. Valdančioji taryba taip pat leido suprasti, kad, siekdama kainų stabilumo, ji siekia palaikyti mažesnę, bet artimą 2 % infliaciją vidutiniu laikotarpiu.

kita sandorio šalis (*counterparty*) – kita finansinio sandorio (pvz., bet kurio sandorio su centriniu banku) šalis.

kiti finansiniai tarpininkai (KFT) (*other financial intermediaries (OFIs)*) – bendrovės arba kvazibendrovės (išskyrus draudimo bendroves ar pensijų fondus), kurios daugiausia užsiima finansiniu tarpininkavimu prisiimdamos įsipareigojimus kitokia forma nei valiuta, indėliai ir (arba) artimi indėlių pakaitai iš institucinių vienetų, išskyrus **PFI**. KFT paprastai užsiima ilgalaikiu finansavimu ir tai gali būti bendrovės, užsiimančios finansine išperkamąja nuoma, finansų specialiosios paskirties bendrovės, sukurtos kaip vertybiniais popieriais paversto turto turėtojos, finansų kontroliuojančiosios bendrovės, vertybinių popierių ir išvestinių priemonių makleriai (užsiimančios maklerio veikla savo sąskaita), rizikos kapitalo įmonės ir kapitalo vystymo bendrovės.

koreguojamoji operacija (*fine-tuning operation*) – **Eurosistemos atvirosios rinkos operacija**, atliekama siekiant valdyti netikėtus likvidumo svyravimus rinkoje. Koreguojamosios operacijos dažnumas ir terminas nėra standartizuoti.

korespondentinės centrinės bankininkystės modelis (KCBM) (*correspondent central banking model (CCBM)*) – **Europos centrinių bankų sistemos** sukurtas mechanizmas, skirtas **kitoms sandorio šalims** įgalinti naudotis tinkamu **įkaitu** tarp valstybių. Dalyvaujant KCBM, nacionaliniai centriniai bankai vienas kito atžvilgiu veikia kaip investicijų saugotojai. Tai reiškia, kad administruodamas vertybinius popierius, kiekvienas NCB turi atidaręs vertybinių popierių sąskaitą kiekvienam kitam NCB ir ECB.

kredito įstaiga (*credit institution*) – verčiasi indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš gyventojų ir jų skolinimu savo naudai.

kredito rizika (*credit risk*) – rizika, kad **kita sandorio šalis** neatsiskaitys už visą įsipareigojimo sumą suėjus atsiskaitymo terminui arba kada nors vėliau. Kredito riziką sudaro išlaidų kompensavimo rizika, pagrindinė rizika, taip pat rizika dėl to, kad bankas negali atsiskaityti.

laikymo laikotarpis (*maintenance period*) – laikotarpis, per kurį apskaičiuojama, kaip **kredito įstaigos** vykdo **privalomųjų atsargų reikalavimus**. Laikymo laikotarpiai prasideda pirmosios **pagrindinės refinansavimo operacijos** po **Valdančiosios tarybos** posėdžio, kuriame iš anksto numatoma įvertinti mėnesio pinigų politikos poziciją, atsiskaitymo dieną. Ne mažiau kaip prieš tris mėnesius iki metų pradžios ECB paskelbia privalomųjų atsargų laikymo laikotarpių kalendorių.

Lisabonos sutartis (*Treaty of Lisbon (Lisbon Treaty)*) – šia sutartimi iš dalies pakeičiamos dvi pagrindinės ES sutartys: Europos Sąjungos sutartis ir Europos Bendrijos steigimo sutartis. Pastarosios Sutarties pavadinimas pakeistas, ji pavadinta **Sutartimi** dėl Europos Sąjungos veikimo. Lisabonos sutartis pasirašyta 2007 m. gruodžio 13 d. ir įsigaliojo 2009 m. gruodžio 1 d.

minimali siūloma palūkanų norma (*minimum bid rate*) – mažiausios palūkanos, kurias gali siūlyti **kitos sandorių šalys** kintamųjų palūkanų konkursuose.

mokėjimų balansas (*balance of payments (b. o. p.)*) – statistinė ataskaita, kurioje pateikiami duomenys apie konkretaus laikotarpio šalies ekonominius sandorius su kitomis šalimis. Į ją įtraukiami sandoriai, susiję su prekėmis, paslaugomis ir pajamomis, finansinėmis pretenzijomis kitoms šalims, įsipareigojimais kitoms šalims, ir sandoriai (kaip antai atleidimas nuo skolos), klasifikuojami kaip pervedimai.

nestandartinės priemonės (*non-standard measures*) – ECB taikomos priemonės, kuriomis siekiama palaikyti su palūkanų normomis susijusių sprendimų veiksmingumą ir jų perdavimą platesnei **euro zonos** ekonomikai sutrikus padėčiai tam tikruose finansų rinkų segmentuose ir finansų sistemoje.

numanomas kintamumas (*implied volatility*) – turto, pavyzdžiui, obligacijų ir akcijų kainų tikėtino kintamumo matas (standartinis nuokrypis). Jį galima išvesti iš turto kainos, termino pabaigos dienos ir pasirinkimo sandorio įvykdymo kainos, taip pat iš nerizikingos gražos normos, taikant pasirinkimo sandorių kainų nustatymo modelį, kaip antai *Black-Scholes* modelį.

nuolatinė galimybė (*standing facility*) – centrinio banko kredito galimybė, kuria savo iniciatyva gali naudotis **kitos sandorių šalys**. **Eurosistema** siūlo dvi vienos nakties nuolatinės galimybes – **ribinio skolinimosi galimybę** ir **indėlių galimybę**.

orientacinė P3 augimo vertė (*reference value for M3 growth*) – metinis **P3** augimo tempas vidutiniu laikotarpiu, atitinkantis **kainų stabilumo** palaikymo tikslą. Šiuo metu orientacinė P3 metinio augimo vertė yra 4^{1/2} %.

P1 (M1) – siaurasis pinigų junginys. Jis apima pinigus apyvartoje ir vienadienius indėlius, laikomus **PFI** ir **centrinės valdžios įstaigose** (pvz., pašto skyriuose arba izde).

P2 (M2) – tarpinis pinigų junginys. Jis apima **P1**, išpėjamojo laikotarpio iki 3 mėn. imtinai indėlius (trumpalaikius taupomuosius indėlius) ir sutarto termino iki 2 m. imtinai indėlius (trumpalaikius terminuotuosius indėlius), laikomus **PFI** ir **centrinės valdžios įstaigose**.

P3 (M3) – platusis pinigų junginys. Jis apima **P2** ir rinkos priemones – **atpirkimo sandorius, pinigų rinkos** fondų akcijas (vienetus) bei **PFI** išleistus **skolos vertybinius popierius**, kurių terminas yra iki 2 m. imtinai.

padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP) (*covered bond purchase programme (CBPP)*) – ECB programa, pradėta vykdyti **Valdančiąjai tarybai** 2009 m. gegužės 7 d. priėmus sprendimą pirkti **euro zonoje** išleistas eurai išreikštas padengtas obligacijas, siekiant paremti konkretų finansų rinkų segmentą, kuris yra svarbus finansuojant bankus ir kurį ypač paveikė finansų krizė. Pagal šią programą vykdomų pirkimų nominalioji vertė buvo 60 mlrd. eurų, jie buvo visiškai įvykdyti iki 2010 m. birželio 30 d. 2011 m. spalio 6 d. Valdančioji taryba nusprendė pradėti vykdyti antrąją padengtų obligacijų pirkimo programą (angl. *CBPP2*). Pagal šią programą **Eurosistema** gali pirkti euro zonoje išleistų eurai išreikštų padengtų obligacijų, planuojama jų nominalioji vertė – 40 mlrd. eurų. Šių obligacijų įsigyjama ir pirminėje, ir antrinėje rinkoje.

pagrindinė refinansavimo operacija (*main refinancing operation*) – reguliari **atvirosios rinkos operacija**, kurią **Eurosistema** vykdo **grįžtamųjų sandorių** būdu. Šios operacijos atliekamos vykdant savaitinių standartinių konkursų procedūrą, jų terminas paprastai yra 1 savaitė.

pagrindinė sandorio šalis (PSS) (*central counterparty (CCP)*) – subjektas, kuris tarpininkauja **kitoms sandorio šalims** sudarant sandorius vienoje ar keliose finansų rinkose, kiekvieno pardavėjo atžvilgiu veikdamas kaip pirkėjas, o kiekvieno pirkėjo atžvilgiu – kaip pardavėjas, taip garantuodamas nebaigtų sandorių įvykdymą.

pagrindinės ECB palūkanų normos (*key ECB interest rates*) – **Valdančiosios tarybos** nustatytos palūkanų normos. Tai **pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma**, **ribinio skolinimosi** palūkanų norma ir palūkanų norma naudojantis **indėlių galimybe**.

pakeitimas vertybiniais popieriais (*securitisation*) – finansinio turto, kaip antai paskolų nekilnojamajam turtui įsigyti, sujungimas į bendrą fondą ir jo tolesnis pardavimas specialiosios paskirties įmonei, kuri išleidžia pastoviųjų pajamų vertybinius popierius, skirtus investuotojams parduoti. Šių vertybinių popierių pagrindinė suma ir palūkanos priklauso nuo pinigų srautų, gaunamų iš atitinkamo finansinio turto bendro fondo.

perviršinio deficito procedūra (*excessive deficit procedure*) – **Sutarties** 126 straipsnyje suformuluotoje nuostatoje, konkrečiau apibūdintoje Protokole Nr. 12, dėl perviršinio deficito procedūros numatyta, kad ES valstybės narės privalo laikytis biudžeto drausmės, apibrėžti kriterijai, pagal kuriuos biudžeto pozicija laikoma perviršinio deficito pozicija, ir nustatyti veiksmai, kurių reikia imtis, jei nustatoma, kad biudžeto balanso ir valdžios sektoriaus **skolos** reikalavimai neįvykdyti. 126 straipsnį papildė 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl per didelio deficito reguliavimo tvarkos – vienos iš **Stabilumo ir augimo pakto** sudedamųjų dalių – įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo.

PFI (pinigų finansinės institucijos) (MFIs (*monetary financial institutions*)) – finansinės institucijos, kurios kartu sudaro **euro zonos** pinigų leidžiantį sektorių. Tai **Eurosistema**, **kredito įstaigos** rezidentės (kaip apibrėžta ES teisėje) ir visos kitos finansinės institucijos rezidentės, kurios verčiasi priimdamos indėlius ir (arba) indėliams artimus pakaitus iš subjektų, kurie nėra PFI, ir savo sąskaita (bent jau ekonominiu požiūriu) teikdamos paskolas ir (arba) investuodamos į vertybinius popierius. Pastarąją grupę daugiausia sudaro **pinigų rinkos** fondai, t. y. fondai, kurie investuoja į trumpalaikes ir mažos rizikos priemones, kurių terminas paprastai yra 1 m. ar trumpesnis.

pinigų analizė (*monetary analysis*) – viena iš ECB sistemos priemonių atlikti išsamią rizikos **kainų stabilumui** analizę, kuria remdamasi **Valdančioji taryba** priima atitinkamus pinigų politikos sprendimus. Pinigų analizė leidžia įvertinti vidutinio laikotarpio ir ilgalaikės infliacijos tendencijas atsižvelgiant į glaudų pinigų ir kainų ryšį per ilgą laikotarpį. Atliekant pinigų analizę, atsižvelgiama į daugelio pinigų rodiklių, įskaitant **P3**, jo sudedamąsias dalis ir atitikmenis, ypač kreditą ir įvairias perteklinio likvidumo priemones, raidą. Taip pat žr. **ekonominė analizė**.

pinigų politikos pajamos (*monetary income*) – iš **Eurosistemos** pinigų politikos vykdymo nacionalinių centrinių bankų sukauptos pajamos. Jos gaunamos iš **Valdančiosios tarybos** gairėse nurodyto turto, atitinkančio banknotus apyvartoje ir indėlių įsipareigojimus **kredito įstaigoms**.

pinigų rinka (*money market*) – rinka, kurioje gaunamos, investuojamos trumpalaikės lėšos ir jomis prekiaujama, paprastai taikant iki 1 m. imtinai pirminio termino priemones.

prekyba be tarpininkų (*over-the-counter (OTC) trading*) – prekyba nereguliuojamose rinkose. Rinkose be tarpininkų, pavyzdžiui, nebiržinių išvestinių priemonių rinkose, dalyviai vienas su kitu prekiauja tiesiogiai, dažniausiai telefonu arba naudodami kompiuterinį ryšį.

privalomųjų atsargų reikalavimas (*reserve requirement*) – minimali atsargų suma, kurią **kredito įstaiga** privalo laikyti **Eurosistemoje** iš anksto nustatytu atsargų **laikymo laikotarpiu**. Kaip laikomasi šio reikalavimo, nustatoma pagal kiekvienos dienos atsargų vidurkį atsargų sąskaitose per laikymo laikotarpį.

prognozės (*projections*) – keturis kartus per metus atliekamo tyrimo, kuriuo siekiama numatyti galimus **euro zonos** makroekonomikos pokyčius ateityje, rezultatai. **Eurosistemos** personalo parengtos prognozės skelbiamos birželio ir gruodžio mėn., o ECB personalo – kovo ir rugsėjo mėn. Šios prognozės – sudedamoji ECB pinigų politikos strategijos **ekonominės analizės** dalis ir todėl yra viena iš keleto veiklių, kuriomis prisidedama prie **Valdančiosios tarybos** atliekamo rizikos **kainų stabilumui** vertinimo.

realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų sistema (RLAA) (*real-time gross settlement (RTGS) system*) – atsiskaitymų sistema, kurioje apdorojimas ir atsiskaitymai vykdomi atskirais pavedimais realiu laiku (taip pat žr. **TARGET**).

ribinio skolinimosi galimybė (*marginal lending facility*) – **Eurosistemos nuolatinė galimybė**, kuria **kitos sandorių šalys** gali naudotis vienos nakties paskolai gauti iš NCB už iš anksto nustatytą palūkanų normą ir užtikrinimui tinkamą turtą. Taip pat žr. **pagrindinės ECB palūkanų normos**.

rinkos rizika (*market risk*) – rizika, kad bus patirta nuostolių (ir balansiniuose, ir nebalansiniuose straipsniuose) dėl rinkos kainų pokyčių.

sisteminė rizika (*systemic risk*) – rizika, kad, vienam sistemos dalyviui neįvykdžius įsipareigojimų, jų laiku neįvykdys ir kiti sistemos dalyviai. Dėl tokio įsipareigojimų neįvykdymo gali kilti didelių likvidumo ar kredito problemų, kurios gali kelti pavojų finansų sistemos stabilumui ar pasitikėjimui ja. Tokį negalėjimą įvykdyti įsipareigojimų gali lemti operacinės ar finansinės problemos.

skolos vertybinis popierius (*debt security*) – išleidėjo (skolininko) pasižadėjimas atlikti vieną ar daugiau mokėjimų turėtojui (skolintojui) tiksliai nustatytais dienomis ateityje. Paprastai yra nustatyta tiksli jų palūkanų norma (atkarpa) ir (arba) jie parduodami už diskontuotą sumą, kuri grąžinama pasibaigus terminui.

Stabilumo ir augimo paktas (*Stability and Growth Pact*) – Stabilumo ir augimo paktas skirtas padėti išsaugoti gerą valdžios finansų poziciją ES valstybėse narėse siekiant gerinti **kainų stabilumo** sąlygas ir skatinant spartų, tvarų, užimtumo didinimui palankų augimą. Šiuo tikslu Pakte numatyta, kad valstybės narės turi nustatyti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslus. Jame taip pat numatytos konkrečios **perviršinio deficito procedūros** detalės. Paktą sudaro **Europos Vadovų Tarybos** nutarimas dėl Stabilumo ir augimo pakto, kuris 1997 m. birželio 17 d. priimtas Amsterdame aukščiausiojo lygio susitikime, ir trys Tarybos reglamentai: i) 1997 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo, ii) 1997 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo ir iii) 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1173/2011 dėl veiksmingo biudžeto priežiūros vykdymo užtikrinimo euro zonoje. Stabilumo

ir augimo pakta papildoma **ECOFIN tarybos** pranešimas „Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo tobulinimas“, kurį 2005 m. kovo 22–23 d. patvirtino Europos Vadovų Taryba Briuselyje. Jį taip pat papildoma naujasis Elgesio kodeksas, pavadintas „Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo sąlygos bei stabilumo ir konvergencijos programų formos ir turinio gairės“, kurį ECOFIN taryba patvirtino 2005 m. spalio 11 d.

strategija „Europa 2020“ (Europe 2020 Strategy) – ES užimtumo, spartaus, tvaraus ir plataus masto augimo strategija. Ją 2010 m. birželio mėn. patvirtino **Europos Taryba**. Ji pagrįsta Lisabonos strategija ir ja norima suteikti ES valstybėms narėms nuoseklų struktūrinių reformų, kuriomis siekiama didinti potencialų augimą ir mobilizuoti ES politiką bei priemones, modelį.

suderintas vartotojų kainų indeksas (SVKI) (Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)) – Eurostato sudarytas vartotojų kainų raidos matas, suderintas visoms ES valstybėms narėms.

Sutartis (Treaty) – jei nenurodyta kitaip, visos nuorodos šioje ataskaitoje į „Sutartį“ reiškia Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, o nuorodos į straipsnių numerius rodo nuo 2009 m. gruodžio 1 d. galiojančią numeraciją.

Sutartys (Treaties) – jei nenurodyta kitaip, visos nuorodos šioje ataskaitoje į „Sutartį“ reiškia **Sutartį** dėl Europos Sąjungos veikimo ir Europos Sąjungos sutartį.

TARGET (Transeuropinė automatizuota realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistema) (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system) – Eurosistemos realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų (RLAA) eurais sistema. 2008 m. gegužės mėn. pirmosios kartos TARGET sistemą pakeitė **TARGET2**.

TARGET2 – antrosios kartos **TARGET** sistema. Ji skirta atsiskaitymams eurais naudojant centrinio banko pinigus ir bendrą IT platformą, į kurią siunčiami visi mokėjimų nurodymai.

TARGET2-Securities (T2S) – bendra techninė **Eurosistemos** platforma, leidžianti **centriniam vertybinių popierių depozitoriumams** ir nacionaliniams centriniams bankams teikti pagrindinio, neapriboto sienų ir neutralaus vertybinių popierių atsiskaitymo paslaugas centrinio banko pinigais Europoje.

tiesioginės investicijos (direct investment) – tarpvalstybinės investicijos, kuriomis siekiama ilgam laikui įsigyti kitoje šalyje reziduojančios įmonės dalį (dažniausiai tai – ne mažiau kaip 10 % paprastųjų akcijų arba balsavimo teisių įsigijimas). Apima akcinį kapitalą, reinvesticijas ir kitą kapitalą, susijusį su bendrovių tarpusavio operacijomis.

Valdančioji taryba (Governing Council) – aukščiausiasis ECB sprendimus priimančias organas. Jį sudaro visi ECB **vykdomosios valdybos** nariai ir euro valiutą įsivedusių šalių nacionalinių centrinių bankų valdytojai.

valdžios sektoriaus deficitas (deficit (general government)) – **valdžios sektoriaus** grynasis skolinimasis, t. y. visų vyriausybės pajamų ir visų vyriausybės išlaidų skirtumas.

valdžios sektoriaus deficito ir skolos santykio koregavimas (deficit-debt adjustment (general government)) – **valdžios sektoriaus** biudžeto balanso (**deficito** arba **perviršio**) ir **skolos** pokyčio skirtumas.

valdžios sektoriaus deficito rodiklis (*deficit ratio (general government)*) – deficito ir bendrojo vidaus produkto santykis galiojančiomis rinkos kainomis. Jam taikomas vienas iš fiskalinių kriterijų, išdėstytas **Sutarties** 126 straipsnio 2 dalyje, kurioje apibrėžtas perviršinio deficito buvimas (taip pat žr. **perviršinio deficito procedūra**). Jis vadinamas ir biudžeto deficito rodikliu arba fiskalinio deficito rodikliu.

valdžios sektoriaus skola (*debt (general government)*) – visa bendroji skola (gryniesi pinigai, indėliai, paskolos ir **skolos vertybiniai popieriai**) nominaliąja verte metų pabaigoje, konsoliduota tarp **valdžios sektorių** ir juose.

valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis (*debt-to-GDP ratio (general government)*) – skolos ir bendrojo vidaus produkto santykis galiojančiomis rinkos kainomis. Jam taikomas vienas iš fiskalinių kriterijų, išdėstytų **Sutarties** 126 straipsnio 2 dalyje, kurioje apibrėžiamas perviršinio deficito buvimas.

valdžios sektorius (*general government*) – **Europos sąskaitų sistemoje 1995** apibrėžtas sektorius, kurį sudaro vienetai rezidentai, pirmiausia užsiimantys gamyba ne rinkos prekių ir paslaugų, skirtų individualiam ar kolektyviniam vartojimui, ir (arba) nacionalinių pajamų ir turto persikirstymu. Tai centrinė, regioninė, vietos valdžia ir socialinės apsaugos fondai. Valstybei priklausantys vienetai, kurie vykdo komercinę veiklą, pavyzdžiui, valstybės įmonės, nepriskiriamos prie valdžios sektoriaus.

vertybinių popierių atsiskaitymo sistema (VPAS) (*securities settlement system (SSS)*) – sistema, kuria galima pervesti vertybinius popierius nemokestiniu būdu arba už mokestį (taikant vienalaikio vertybinių popierių ir lėšų pervedimo principą).

vertybinių popierių rinkų programa (VPRP) (*Securities Markets Programme (SMP)*) – ECB programa, skirta intervencijoms **euro zonos** viešųjų ir privačių **skolos vertybinių popierių** rinkose, kuria siekiama užtikrinti gylį ir likvidumą sutrikusiuose rinkos segmentuose, turint tikslą atkurti tinkamą pinigų politikos poveikio mechanizmą.

Vykdomoji valdyba (*Executive Board*) – vienas iš sprendimus priimančių ECB organų. Jį sudaro ECB pirmininkas bei pirmininko pavaduotojas ir keturi kiti nariai, kuriuos kvalifikuotą balsų daugumą skiria **Europos Vadovų Taryba** pagal **Europos Sąjungos Tarybos** rekomendaciją po to, kai ši pasikonsultuoja su Europos Parlamentu ir ECB.

VKM II (2-asis valiutų kurso mechanizmas) (*ERM II (exchange rate mechanism II)*) – valiutų kurso sistema, kuri yra **euro zonos** šalių ir ne euro zonos ES valstybių narių bendradarbiavimo valiutų kurso politikos srityje pagrindas. VKM II yra daugiašalis susitarimas, pagal kurį taikomi fiksuoti, bet koreguojami centriniai kursai ir standartinės $\pm 15\%$ svyravimo ribos. Sprendimai dėl centrinių kursų ir siauresnių svyravimo ribų priimami bendru atitinkamos ES valstybės narės, euro zonos šalių, ECB ir kitų ES valstybių narių, dalyvaujančių mechanizme, susitarimu. Visi VKM II dalyviai, įskaitant ECB, turi teisę pradėti konfidencialią procedūrą, skirtą centriniams kursams pakeisti (centrinių kursų koregavimas).

